

J. V. VONDELS
POËZY
OF
VERSCHEIDE GEDICHTEN,

Op een nieu by een vergadert, en met veele ook voorheen nooit gedrukte dichten vermeerdert:

Mitsgaders een aanleidinge ter Nederduitsche Dichtkunste en het Leven des Dichters.

TE FRANEKER;
Voor LEONARD STRIK, Boekverkooper,
MDCLXXXII.

D' UITGEVER AAN DEN LEZER.

TOen ik de pen op papier zette, om dees Poëzy van den Dichter Vondel u aan te pryzen, ſchoot my in den zin, 't geen Plutarchus van eenen Spartaan verhaalt: dat hy tot iemant, die een reede wilde voeren tot lof van Hercules, zeide, *Wie is'er, die hem veracht?* willende zeggen, dat men onnoodigh werk zou doen, indien men den Helt, daar elk loflyk van ſprak, met veel arbeidts zocht te pryſen. Dit woordt leert my genoegh, dat ik geen dichten met lofredenen behoef op te zetten, die van niemant, zich de kunſt verſtaande, veracht, en van elk gepreezen worden. Want in Vondels dichten vindt men immers alles, dat andere Nederduitſche Dichters op zich zelven of ſlechts ten deele hebben, in de hooghſte volkomentheit by een. Zyn tael, zoo zuiver als ongemaakt, paſt op de verſcheidentheit der ſtoffen: zyn dicht vloeit zoo zacht als het hoogh draaft. Alle opgeblazenheit en kreupelheit vermyt hy. In nedrigheit gaat hy hoogh, in eenvoudigheit diep, in wydluftigheit bondig, in kortheit klaar, in naaktheit bekoorlyk. Zyne gedachten vallen geeſtig, zyne invallen ſchrander, zyn zinuiting natuurlyk en krachtig. Het zy dat hy pryſt of laakt, verheft of heekelt, nergens ontvalt hy zich zelven of zynen lezer. En al mishaaght zomwylen de ſtof en inhoudt, de kunſt en aardigheit be-

houdt echter haare waarde. Ik zal my dan in 't ontvouwen van zynen lof niet verder inlaaten: op dat men ook tot my niet en zegge, *Wie veracht hem?*

Maar 't is noodigh dat dees Voorrede de gelegentheit van deezen druk kortelyk aanwyze, en waar in die beter is dan de voorgaande.

De verstrooide gedichten door onzen Poëet op verscheide tyden en stoffen gedicht, en elk byzonder uitgegeven, zyn eerst in den jaare MDCXLV door verscheide liefhebbers der poëzye verzamelt, en van den Boekverkooper Joost Hartgers in eenen bondel door den druk op een nieuw in 't licht gebraght, onder den tytel van VONDELS POEZY. Dit most de Dichter gedoogen, hoewel hy oordeelde dat 'er rymen en regels onder liepen, die hy liever hadt gescheurt en verworpen, gelyk hy in de Naareede of brief aan zynen afweezenden Vriendt, daar achter gevoeght, te kennen gaf. In den jaare MDCXLVI hadden andere kunstbeminners ook zyne Hekeldichten, in verscheide gelegentheden, meest zonder naame, uitgegeven, by een gezocht, daar by voegende eenige dichten sedert het jaar MDCXLIV, en oude rymen voor veele jaaren gerymt, die men te Rotterdam onder de pers braght, met den tytel van J. v. VONDELS POEZY. TWEEDE DEEL. Maar dat tweede deel was den Dichter niet weinig tegens de borst: zo om zommige Hekeldichten, die hy voor de zyne noch niet dorst erkennen, als om dat de drukker, uit onkunde of baetzucht, om den hoop te

ver-

vermeêren, etlyke rymen daar tusschen schikte, die van anderen gedicht en zynen naam onwaardigh waaren. Doch vier jaaren daarna werdt zyne Poëzy door Joost Hartgers of Abraham de Wees (want beide hunne naamen werden gebruikt) op nieuw herdrukt, en vermeerdert met veele nieuwe vaarzen. In dien druk vond men ook zommige van zyne voornaamste Heekeldichten. Ook hiel hy daar de handt aan met verschaven en verbeteren van 't geen hem in zommige dichten mishaagde.

Wat nu dezen druk zyner Poëzye belanght, men vindt hier in twee stukken niet alleen by een 't geen in den besten druk van den jaare MDCL werdt gevonden, maar ook de dichten van het twede Deel, te Rotterdam gedrukt en herdrukt, voor zo veel men verzekert is dat ze des Dichters werk zyn. Eenige weinige rymen, door anderen gedicht, zyn met recht verworpen. Daarenboven is dit werk vergroot met al de gedichten, sedert het jaar MDCL tot den jaare MDCLXXIV of LXXV toe, in vierentwintig jaaren tyds, op verscheide stoffen uitgegeven: die in 't byzonder, of onder andre Dichtverzamelingen gedrukt, door een kunstkenner by een zyn vergadert, en nu, naa zyn overlyden, al teffens te voorschyn komen. Hier zyn noch by gevoegt meer dan sestigh dichten, te vooren nooit gedrukt, en dus lang onder de papieren zyner vrienden verborgen. Al die verspreide en verstrooide gedichten, die, onder zoo veel handen, met der tydt zouden verloren gaan, zyn nu door deeze verzameling voor dat bederf bewaert.

In plaats van een of twee flechte rymen, om hunne kreupelheit achter gelaaten, zyn onder d'oude Rymen noch zes of acht oude vaarzen geplaatſt, die om d'aardigheit van gedachten lezens waard zyn. Ook heeft men onder d'oude Rymen noch veertien of vyftien dichten om hunne geeſtigheit plaats gegeven, die hem t'onrecht, in den Rotterdamſchen druk van het tweède deel zyner Poëzye, waaren toegeſchreven, of zulke, daar men aan twyffelt. Deeze beginnen met het vlaamſch gedicht, genoemt *Een Vlaamſch gebraey peerken jent*, op de 671 zyde van 't tweede ſtuk. Al wat voor dat Vlaamſch gedicht in dit eerſte en tweede ſtuk gevonden wordt, magh zich de Lezer verzeekeren des Dichters eigen werk te zyn. Voorts ſtaat aan te merken, dat hier in d'orde der verzaamelinge van den jaare MDCL', niet zonder reden, eenige verandering is gemaakt: zommige lierdichten, en andre vaarzen zyn onder andere tytels verplaatſt, daarze beter paſten: 't geen hier aangeroert zy, op dat niemant eenigh gedicht niet vindende daar 't plag te ſtaan, niet t'onrecht denke, dat het vergeeten is. Vindt nu de Lezer in dit groote werk, onder al die meenighte van voortreffelyke dichten, den lauwrier overwaardigh, hier en daar iet gezaait, dat in de ſchaale van een verſtandig oordeel opgewoogen, by 't ander niet haalen magh; men gedenke, *dat alles*, gelyk hy ergens ſchreef, *niet met even goede luim gedicht zy: dat de goede vader Homeer zelf by wylen ſluimert: en dat vruchten en bloemen uit een' zelven ſtruik en ſteel*

ge-

geſproten ſomtyts niet luttel verſchillen. Zulke dichten, die voor d'andere in kunſt wyken, konnen hier voor ſchaduwen dienen, om den glans der andere in ſchooner dagh te vertonen. Ook weet men dat de kunſtverzamelaars, die de werken van groote meeſters vergaderen, niet alleen uitgewrochte ſchilderyen, maar ook mindre teekeningen, ruwe ſchetſen, en loſſe krabbelingen by een zoeken, en in waarde houden. Want het behaagt ook des kenners ooge in weinige trekken des meeſters handt te kennen. 't geen ook plaats heeft ontrent zulke dichten, die in 't een of 't ander hunnen meeſter gelyken, en onder zyne werken behooren.

Wat de ſtof en inhoudt belanght, die zal elk meer of minder ſmaaken, naar dat zyn oordeel gedraaght: en niemant heeft reden om quaalyk te neemen, dat men hier weêr dichten vindt, die meer dan eens in openbaaren druk, op verſcheide tyden, zyn uitgegeven. Gelyk de Dichter zyn vryheit gebruikte in 't dichten, zoo kan zich de Lezer van de zyne dienen in 't oordeêlen en 't verwerpen van 't geen hy quaadt keurt. Wie aan deezen kunſtdiſch ſpys vindt, naar zout of peeper te veel ſmaakende, die taſte naar ander banket met lieflyker ſauſe overgooten. Indien eenige dingen, uit Poeëtſchen yver oft drift gevloeit, iemant moghten ontſtichten, de Dichter verzoekt zelf vergiffenis van zulke misſlagen, daar hy in zynen Toetſteen dees tael voert,

Men ſchell' myn pen die vlakken quyt,
En toets de ſtof naer heuren tydt.

Meer

Meer valt hier niet by te voegen, als een verzoek, dat men de misſtellingen, in den druk ingeſloopen, ten goede wil houden, en, volgens het berecht achter het tweede Deel, verbeteren; op dat in het werk niet ongerymts gevonden worde door des Drukkers ſchuldt.

Neem dan Lezer, deezen arbeidt aldus in 't goede: Vermaak u met het lezen van zulke zielroerende dichten: en leesze vry anderwerf, ja zevenwerf. Want ik durf my verzekeren, dat ze, nooit verveelende, u t'elkens met nieuwen luſt zullen ontſteeken, en altydt ſtof geven om u te verwonderen over die wonderbaare kunſt. Vaar dan wel en hou de gedachtenis van dien grooten Poëet in eere. Den 1 dagh in May, MDCLXXXII.

*By deeze Voorrede voegh ik (na d'*AANLEIDINGE TER DICHTKUNSTE, *en het* Berecht over de Nederduitſche Misſpellinge) *des Dichters eigen* brief aan zynen afwezenden Vriendt, *gehecht aan den druk van 't jaar* MDCXLIV, *en zyn* Berecht tegens de valſche drukmunt, gangbaar op zynen naam, *dat te leezen is voor den Hollandtſchen Parnas, door Jakob Lescaille in den jaare* MDCLX *gedrukt.*

J. V. VON-

J. V. VONDELS

AENLEIDINGE TER NEDERDUITSCHE DICHTKUNSTE.

Die van zijnen Geest naer den Parnas gedreven, in den schoot der Zanggoddinnen nedergezet, en Apollo toegeheilight wort, dient zijne genegenheit en yver door hulp van de Kunst, en leeringe te laten breidelen; anders zal zulk een vernuft, hoe gelukkigh het ook zy, gelijk een ongetoomt paert, in het wilt rennen; terwijl een ander Dichter, door kunst en onderwijs getoomt, den hengst slacht, die, onder eenen goeden roskammer en berijder, met roede en sporen getemt en afgerecht zijnde, overal by kenners prijs behaelt. Natuur baert den Dichter; de Kunst voedt hem op, dies geraekt niemant tot volmaektheit, dan die de natuur te baet heeft, waer uit de kunst haer leven schept.

Neemt hy voor in Nederduitsch, zijn moederlijke tale, te zingen; des hoeft hy zich zoo luttel te schamen als de Hebreen, Grieken, Latynen, de geburen der Latynen, en zoo vele andere uitheemsche volken, die hierom noch by alle de weerelt, en elk by zijne lantslieden, eere in leggen. Wat onze spraek belangt, die is, sedert weinige jaren herwaert, van bastertwoorden en onduitsch allengs geschuimt, en gebouwt, en geeft den leerling nu veel vooruit, om naer den palmtak in dit renperk te rennen, tegens en voorby henlieden, die met zulk een zure moeite en arbeitzaemheit dit spoor onlangs begosten te leggen. Zoo men uit hunne gedichten en schriften, ook uit Neêrlantsche hantvestboecken, de eige manieren van spreeken by een zamelt, en zich eigen maekt; daer is een schat van wel sprekenheit by der hant, veeltijs gewonnen, en middel om noch maghtigh in nieuwe koppelwoorden (waer in onze spraek niet min gelukkigh dan de Grieksche is) aen te winnen, zoo men met oordeel te werke ga.

Deze spraek wort tegenwoordigh in 's Gravenhage, de Raetkamer der Heeren Staten, en het hof van hunnen Stedehouder, en 't Amsterdam, de magtighste koopstadt der weerelt, allervolmaekst gesproken, by lieden van goede opvoedinge, indien men der hovelingen en pleiteren en kooplieden onduitsche termen uitsluite: want out Amsterdamsch is te mal, en plat Antwerpsch te walgelijk, en niet onderscheidelijk genoegh. Hierom moeten wy deze tongen matigen, en mengen, en met kennisse besnoeien, ook niet al te Latynachtigh, nochte te na en gezet en nieuwelijk Duitsch spreeken, maer zulks dat de tonge haer eigenschap niet en verlieze, waer van de hervormers onzer spraeke niet geheel vry zyn.

Men vermijde, gelijk een pest, de woorden tegens den aert onzer tale, te verstellen; een evel daer doorluchtige Italianen, Spanjaerden en Franschen ook van siek zijn. Wy mogen hier in nochte Grieken, nochte Latynen navolgen. Wort hier tegens gezondigt, terstont verliest de spraek haren luister, en ons oor wraekt dat geluit; eenen valschen klank, die de muzijk der tale bederft. In oude Hollantsche liederen hoort men noch een natuurlyke vrypostigheit, vloeientheit, en bevallijken zwier; maer het gebrak den eenvoudigen Hollander aen opmerking en oeffening, om zijn geestigheit, uit een natuurlijke ader vloeiende, krachtigh op te zetten, en te voltoien.

Het rijmen moet hy zich eerst gewennen, om rijkdom van woorden en rijmklanken gereet te hebben, zonder het welk de vaerzen kreupel en verleemt zouden vallen, en zelfs aertige vonden en gedachten hunne bevallijkheit verliezen. Hierom waer het geraden eerst eenige heilige of weereltsche historien,

ook

ook verzieringen, uit Virgilius, Ovidius, Amadis, en Bokatius, te rijmen, om zich van de rijmkunſte meeſter te maeken, en op de baen te geraeken. Men magh om het rijm en de maet de tael niet vervalſchen, en gelijk een kint ſtamelen en ſtruikelen. Het rijmwoort ſchijnt niet gevonden om het rijm te vinden, maer zy zoo geſtelt of het geen rijmterm waer. Het vaers ſchijne ook geen rymlooze rede, maer trekke den aert van een vaers aen, en ſta wakker op zijne voeten. Heeft het gene zenuwen, zoo hangt het ſlap en vadzich: is het te gedrongen, zoo ſtaet het ſtijf, gelijk een lantsknecht in ſijn harnas.

De ſtijl zy znedigh, en geen ſtomp mes gelijk. Het ſcherpt de zinnen, en maekt een goede pen zich te gewennen 'een zelve zaek en zin op verſcheide manieren te bewoorden, en cierlijk uit te drukken. Vaerzen willen gaerne vriendelijck en zuiver zijn: want de Zanggoddinnen zijn maeghden, aen wie vriendelijkheit en zuiverheit betaemt. Voertmen ſomtijts eenige harde vaerzen in, dat moet uit geen gebrek, maer uit de ſtoffe geboren, en ter zaeke vereiſcht worden. Bynamen moeten niet ledigh ſtaen, nochte voor ſtopwoorden dienen, maer de beelden ſlachten, die eenen balk of het gewelf onderſtutten, en hun wer doende, met een tot cieraet des gebouws ſtrekken.

Wie voor Poëet wil gaen, moet van een rijmer wel Poëet, maer van Poeët geen rijmer worden; anders gaet men van de hooghſte in de laeghſte ſchole, en op de A B bank ſitten. Loven hem hierom de ſlechthoofden, dat vergult den rijmer, gelyck een krans van boterbloemen den kinkel. De laurier wort den Dichter niet van den gemeenen hoop geſchonken, maer van zulken, die met kenniſſe en zekerheit de kroon uitreiken, en het ſnaterbekken der aekſteren van zwanezang onderſcheiden.

Rijmers, die eerſt hun AB opzeggen, vallen verwaendelijk aen 't zetzen, gelijck de quakzalvers, om hun zalfpotten te venten. Die wat verder komen, laten zich voorſtaen datze grote bazen in de kunſte zijn, en zwetzen kunſtiger, doch het is met woorden van anderhalven voet lang, of een doorgaende bravade, en louter blaeskakerye. Aldus winnenze gunſt by den ſlechten hoop die den mont vergeet toe te doen, en gelijk naer hemelval gaept. d' Alleroutſte en de beſte Poeten zijn de naatuurlijkſte en de eenvoudighſte. De nakomelingen, om hen voorby te rennen, vielen uit eerzucht of aen het ſnorken en poffen, of verniſſen en blanketten. Dat behaegde in het eerſt, gelijk wat nieuws, den min verſtandigen, en klonk den nieusgierigen, gelijk een donderſlagh, in d' ooren: doch het verwonderen duurde een korte wijl, en de wakkerſte oogen zagen hier door; en d' outſten

togens de jonger werken in de schale van een bezadight oordeel, opgewogen, vielen de lesten te licht, en d' outsten behielden den verdienden prijs.

Om dan opgeblazenheit en kreupelheit te vermijden, zal men niet plat op d' aerde vallen, en in het stof kruipen, nochte doorgaens al te snel zonder noot aenjagen, maer op zijn pas voortdraven, en wel letten waer men rijzen, waer men wenden en keeren moet; en, gelijk een goet muzikant, den toon naer den aert der zaeke weten te schicken, dan laegh, dan middelbaer, dan hooger. Zommigen heffen hoogh op, en laten het uit onvermoogen laegh vallen. Een goet zangmeester kent sijne stem, en spant de keel niet uit hare kracht. Lichtvaerdige dertelheit, zotte pracht, en onvoegelijke overdaet is geen cieraet, dat een gezont oordeel vergenoeght. Elk ding wil met zijn eige maniere van spreeken uitgebeelt, en niet al te verre gezocht worden.

Verciertge uw vaers naer den stijl der Rederijkkunste, hael het niet te wijt, maer blyf by een voegelyke verwe, en binnen het bestek van verstaen te willen wezen. Zal een ander uwe rol verstaen, verstaze eerst zelf te dege, en spreek klaer. Eenigen schrijven al willens duister en willen zich zelfs niet verstaen; op dat men zich hier over verwondere, en hun dit tot wijsheit toeschrijve. Anderen schrijven slecht van heerlijke dingen, en schilderen de zon met houtkole.

Een leergierige lette wel op de lessen en regels der kunste, gevonden uit het voorbeelt der treflijkste Dichteren. Hy bevlytige zich om daglijks toe te nemen in kennisse van verscheide wetenschappen, om, is het niet van alles volmaektelyk, dat zwaer ja onmogelyk valt, ten minste ter loop van vele dingen kennis te hebben, om sijn werk naer den eisch uit te voeren. Zoo trekt en vergadert de honighby haer voetsel uit alle beemden en bloemen Het waer raetzaem Salomons wijze spreuken, Ciecro, Seneka, en Plutarchus werken van de zeden, en het leven der doorluchtige mannen, en diergelijke schriften te lezen, en te herlezen. Wie in den vloet dezer pennen zwemt, zal over vloejen van zinrijke gedachten en vaste stellingen. De Beeldenaer van den geestrijken Ridder, Cesar Ripa, nu in Nederlantsch verduitscht, bestellen geesterijke vonden, om het werk levendigh uit te drukken en rijkelijk te bekleeden,

Kennis van uitheemsche spraeken vordert niet weinigh, en het overzetten uit vermaerde Poeten helpt den aenkomende Poëet, gelijk het kopieren van kunstige meesterstukken den Schilders leerling. Dees begint eerst van eenige leden en deelen, eer hy een geheel lichaem tekent; en eerst van een geheel lichaem, eer hy een historie van verscheide beelden ordeneert, en gansche vertooningen op het

pan-

panneel, als op een tooneel, steekt. Wanneer de deelen, elk in 't byzonder wel waergenomen zijn, dan zal het geheele werk wel volgen, daer men niet aen beginnen magh, voor dat men een vast begrijp, hant, en handelinge van de byzondere deelen hebbe. Zoo ziet men den besten meesteren de kunst af, en leert, behendigh stelende, een' ander het zijne te laten. Wie leerzaem is, late zich de beginsels, die altijt moeielijk vallen, niet verdrieten. De kleenen leeren zoo aen stoelen en banken gaen: daer na, stouter en steviger geworden, durvenze afsteeken, en behoeven geene ondersteunsels meer: anders vergaept men zich te verwaent aen eige inbeeldingen, en vervalt in grove misslagen, terwijl men wijzer dan zijn leitsman wil geacht zijn. Aldus heeft Virgilius, de Prins der Poëeten zelf, ook van Homeer en anderen vele ontleent, en uit de Grieksche tale met zulk een oordeel ingevoert, dat hy 'er onsterflijken lof uit haelde. Evenwel indien gy eenige bloemen op den Nederlantschen Helikon plukken wilt, draeg u zulks, dat het de boeren niet merken, nochte voor den Geleerden al te sterk doorschijne.

Op zijn eige riemen zich op dit gevaerlijke vaerwater begevende, moet men zijne kracht overweegen, eer het schip zee kieze. Menigten lijden hier schipbreuk, die, door verwaentheit aengevoert, ja vervoert, zich te vroeg en te diep op dezen Oceaen wagen, en niets is 'er schadelijker als eige liefde, die fraie vernuften verblint, en onderhout. Die naulix twee of zes goede regels weet uit te werken, wil een lierdicht opzetten. Die qualijk een lierdicht kan, wil voort een treurspel spelen of een heldenwerk trompetten. By trappen klimt men eenen tooren op, en niet zonder trappen, ten zy met gevaer van den hals te breeken. d' Een bereikt langsamer, d' ander sneller den top der volkomenheit; hoewel men hier naulix volkomenheit vint, om dat die de maet van 's menschen vermogen overtreft.

Beveel het papier niet terstont al wat u in den zin schiet, maar toest uwe inbeeldingen, vonden en gedachten ofze der penne en den dagh waerdigh zijn. Gy ziet hoe de hoenders, den kop in de lucht stekende, met smaek en nasmaek drinken, en de gezonde schapen het gras erkauwen. Zoo doende zullenze de bladen niet met beuselingen beslaen, en dingen, die niet om het lijf en hebben, nochte den lezer met den ydelen dop, zoeken te paeien, maer met pit, en een keerne van goeden smaek verzaden. Het luit ook spottelijk een nieuwe wijze op de baen te brengen, als 'er geene kunst in gemerkt wort.

Boven al let wel op de orde of den draet van uwe rede, en het vervolg van zaeken: want zelfs geleerde bazen, die groot schijnen, zijn somtijs wispelturigh, springen van den os op den ezel, en mengen alle elementen onder een.

Een zelve zaek dikwils te zeggen en herzeggen, geeft armoede en gebrek van stoffe te kennen, en behalve dat het verveelt, voeght het de rederijkheit niet. Ontbreekt het u aen vonden en stof, zijt liever kort dan verdrietigh lang.

Zet gy een werk op van eenen langen adem; laet het in't midden, nochte in't einde niet bezwijken. maer doorgaens volstaen, over al zich zelf gelijk zijn, en zijnen meester nergens beschamen. Wie zijn zwakheit gevoelt, dient nootzaekelijlk raet te zoeken by anderen, en elk meester in zijn kunste en ambacht te gelooven, en de volmaekste manieren van spreken en werken by hen uit te kiezen. Een rechtschapen Dichter slachte de stroomen, dit niet af maer altijt toenemen, en met eenen vollen boezem endelijk in de rijke zee uitbruizen. Hoe het werk grooter is, hoe daer meer kunst en oordeel toe vereischt woort: en gelijk de schilders in kleene beelden de gebreken en misslagen kleen rekenen; zo openbaert zich de misstellinge en't gebrek. naar de grootheit der personaedjen en zaeken, te grooter.

De leergierige volge dezen gulden regel. die zich wijt uitstrekt, om zijn werkstuk doorgaens gelukigh uit te voeren, dat is, dat hy lette op den staet, eigenschap en gesteltenis van elke personaedje en zaeke, en die elk naer heur natuur uittekene. Wie dit maghtigh is, en daer den slagh van heeft, kan veel velts winnen, en zal altijt binnen de palen der voegelijkheit blijven; een deught, die in Virgilius zoo heerlijk en goddelijk boven alle zijn overvloedige kunstdeugden uitmunt. Nu behoef ik niet in't breede en wijtloopigh t'ontvouwen hoe men zich te schikken hebbe naer een ieders ampt, oude, kunne, lantsaert, gelegenheit, hoedanigheit, en wat des meer zy. Aldus geeft een kunstigh schilder elk dingh zijn eigen verf. Wie de natuur allernaest volght, die is de rechte Apelles, en zoude, gelijk d'aeloude penseelen, niet alleen menschen, maer zelfs dieren en vogels verkloeken.

Maer om veiliger en vaster te gaen, geef uwe dichten niet in uwen eersten yver aen den dagh. Laetze een goede wijl onder u rusten: ga'er dan eens en anderwerf, ja zevenwerf, met versche zinnen over: want ons oordeel is, naer de gesteltenis der herssenen, gelijk de lucht, somtijts helder, somtijts betrokken.

Een Dichter heeft zijne luimen: hierom laet het gedicht van eenen Aristarchus, ja verscheide keurmeesters keuren. Dese zullen uitmonsteren al wat misstaet, zoo wel dat de kunst, als de zeden betreft, waer in menigmael deze goddelijke wetenschap jammerlijk misbruikt wort: en gelijk het zwaerste meest weeght, zoo moet men zich wachten voor ongebondene en oneerlijke woorden en vonden, daer niet dan laster voor den Dichteren in 't algemeen uit ont-

ſtaet: want dit gaf oorzaek dat eertyts de Rederijkkamers geſlooten, de tooneelen verboden wierden. Indien men bordeelſpreuken en ſpreekwoorden, en vuiligheit van hoeren en boevejaght uitbant, zoo zal de Schouburgh een eerlijk tijtverdrijf ſtrekken, en ook voor deftige lieden openſtaen. Wie zich hier tegens verloopt, bederft de zeden, en den uiſter van zijn werk.

Jooken uwe ooren naer eenen vleier, die elk naer den mont ſpreekt, gy bedrieght niemant dan u zelven. Haetge den openhartigen beſtraffer, die geene gebreeken verſchoont, zoo blijftge daer in ſtecken. Zulke eigenzinnigen, of eer krankzinnigen, zijn niet te raden, randen meenighmael in hunne razende koortſe al raeskallende de geneesmeeſters aen, en leeren wie men ſchuwen moet. Zy willen hun ontſtelt en misſtelt werk van geene fixe lezetters aengetaſt nochte gehandelt hebben, en ſchrikken voor de moelijkheit en pijne van het misſtelde been te herſtellen, en in het rechte lidt te voegen, zonder eens te bedenken dat de Goden de beſte dingen voor zweet en arbeit verkoopen. Zy liefkoozen hun wanſchepſels, gelijk een aep zijne jongen. Een omzichtigh en leerzaem geeſt bemint Apolloos zonneſchijn, die alle vezeltjens en ſtof ens ontdekt.

Kunſten, die den brootzak vullen, en alleen den buik dienen, zijn haeſt goet genoegh: een Dichter behoort hemelval en de ſpraek der Goden te ſpreeken. De hemelſche Poëzy wil niet op den middeltrap, maer moet in top ſtaen, en op den toetsſteen van een beſlepen oordeel proef houden, naer de wetten by de Geleerden daer toe voorgeſchreven, waer toe wy gewezen worden.

Ondertuſſchen heb ik deze korte Aenleidinge ter Nederduitſche Dichtkunſte, op het aenhouden der leergierigen, by my aldus, gelijk een ruwe ſchets, ontworpen; om de welke naer den eiſch op te maeken meer bladen papiers noodigh waren: daerom ſla ik voor dezen tijt de voeten en maet der vaerzen, en den ommetrek en aert van allerhande rijmen en dichten over.

Veele andere dingen willen liever met de levendige ſtemme en voorbeelden, dan met de penne beduit worden: derhalve te wenſchen waer dat geeſtrijke vernuften, onder het beleit van geleerde Mecenaten, hier over ſomtyts onderling raetpleegden, en zoo eenen nieuwen Parnas, naer den ſtijl van Italië, oprechten, daer men, zonder afgunſt, onzijdig elks oude en nieuwe

dich-

dichtentoeste; zoowel om de schoonheit en aertigheit te volgen, als om onze misslagen, uit een edele eerzucht, te mijden, en door dien middel de Neêrlantsche Poëzy haren vollen glans te geven. t'Amsterdam, 1650. den 25 van Grasmaent.

NOODIGH BERECHT

Over de nieuwe Nederduitſche misſpellinge.

SEdert eenige jaren herwaert had Nederduitſchlant het geluk dat vernuftige Schrijvers en Letterkunſtenaers loflijk hunnen yver beſteedden in onze Spraek te ſchuimen, te zuiveren, te verrijken, en te regelen, door ſchriften, of letterkunſtigh onderwijs; waerover wy tegenwoordigh niet voorneemen ons inzicht, onder verbeteringe van letterwijzen, te melden, dan alleen wat de misſpellinge belangt, in het verdubbelen der klinkletteren, by weinigen begonnen in te voeren; gelijk (om een voorbeelt te ſtellen) voor *Vader*, *Vaader*; voor *Vrede*, *Vreede*; voor *Koning*, *Kooning*, en diergelijke walgende verdubbelingen van klinkletteren meer; quanzuis om de langkheit van den klank der ſyllabe of lettergreepe uit te drukken, en niet te lezen *Vadér*, *Vredé*, *Koning*: welke verdubbelinge *ik*, gelijk ook eertijts van wijlen den hooghgeleerden Heere *Voſſius* zelf, oordeele een ganſch ongerijmde en overtollige misſpellinge te wezen, tegens den voorgang van Hebreen, Griekken, Latijnen, Ita-

lianen, Spanjaerden, Franſchen, Hooghduitſchen, en andere tongen: en ſchoon men dezen voet van verdubbelen al volgde, noch blijft evenwel de twijfelachtigheit der langkheit of kortheit des klanks der ſyllabe of lettergreepe, in een ongelijk grooter getal van andere woorden, daer de klank lang valt, op d'eerſte of tweede of derde lettergreep, gelijk by deze voorbeelden blijkt, namelijk op d'eerſte, in *áfgaen*; op de tweede, in *beerín*; op de derde in *koopvaardý*: het welk ik noodigh vondt aen te wijzen, om den inbreuk van deze wilde woeſtheit te ſtuiten, de Nederlantſche pennen voor d'aenſtootelijke klippe dezer miſſelijke misſpellinge te waerſchuwen, en zulk een inkvlak uit onze boeken te wiſſchen.

MDCLIV.

HORATIUS:

Leef lang: vaer wel. of ſlaet gy beter gelt als dit
Zoo deel het ruſtigh me: zoo niet, beſtem mijn wit.

J. V. VON-

J. V. VONDEL

AEN ZYNEN

AFWEEZENDEN VRIENT,

Gehecht aan den eersten druk zijner Poëzye in den jaare MDCXLIV uitgegeeven.

DE kunst is langk, en't leven kort, zeide Hippokraet. Niemant wort met de kunst, wel met eenen trek tot de kunst geboren. Men klimt, al hijgende en zweetende, van langer hant, de steilte van Parnas op. Oeffeninge en wakkerheit wetten het vernuft, en struikelen leert opmerken; zoo dat men, na verloop des tyts, te rugge ziende, misstellingen en dolingen, in rymen of anderzins begaen, leert wraken; ook riekt, hoe alles niet met een even goede luim gedicht zy. De goede vader Homeer sluimert zelf by wylen. Een zelve saizoen is jaerlix het zelve niet; en vruchten en bloemen, uit eenen zelven struik en steel gesproten, verschillen dikwils niet luttel. Hierom wenschte ik liever een deel mijner groene en onrijpe vaerzen onherdrukt; en hebbe het herdrukken, zommige jaeren, gestuit: doch nu uit u vernemende, hoe Hartgers *op het sterk aenhouden eeniger Mecenaten en beminderen der Nederduitsche Poëzye, gezint is mijn verstroide gedichten, by een te zamelen, en op een nieuw in het licht te brengen; zoo zal ik, mijns ondanks, moeten gedoogen, dat men voor kunst mede opveile eenige rijmen, en regels, nutter gescheurt, en verworpen. Indien men by die Verscheide Gedichten voege het Verwoeste Jerusalem, Gysbrecht van Aemstel, voort mijn andere treurspelen, als Elektra, de Maegden, de Gebroeders, drie Josephs, Peter*

en Pauwels en de Maegdebrieven, *by* de Wees *uitgegeven*; *Zoo bint men in eenen bondel al wat ik voor mijn eigen werk reken*, *behalven vier of vijf Saterdichten* (*bestaende in regelen van twalef en dartien lettergrepen*) *en noch een Lierdicht*, *de Deugt ter gedachtenisse gezongen*, *zonder nu van Palamedes Treurspel te reppen*. *Onderwint zich iemant voortaen noch iet anders van't verleden*, *op mijnen naam*, *buiten myn kennis en bestemminge*, *te drukken*; *men houde dat niet voor mijn*, *maer voor een anders werk*, *of in verscheide harssenpannen gegoten*, *en hergoten*, *gelijk Hekuba*, *en zommige kleinigheden*, *by my alleen niet gerijmt*. *Ik verwerp ook al wat*, *onder boven gemelde gedichten niet begrepen*, *oit door my ontijdigh voortgebroght*, *en op papier gekrabbelt*, *van mijnen vrient* Pers, *of iemant anders uitgegeven*, *den dagh onwaerdigh*, *en den nacht der vergetenisse toegedoemt zy*. *Bejegent de lezer nu*, *in dat ongelijke werk*, *van overal by een verzamelt*, *noch iet wrangs en onsmakelix*; *hy ontschuldige het naer het saizoen*, *waer in die vrucht gewassen is*, *of boete zijnen lust met het beste uit te pikken*, *tot dat de tijt hem noch wat rijpers aenbiede*, *en vergenoege*: *hoewel de Griekſche Theognes zeit*, *dat Jupijn zelf niet een iegelik vergenoeght*, *het zy het regene*, *het zy* (*dat noch meer te verwonderen is*) *de zon schijne*. *Zoo veel most ik u antwoorden*, *op uwe verwittiginge*. *T'huis*, 1644. *den derden van Leutemaent*.

Des Dichters Voorrede gestelt by den druk zijner Poëzye van den jaere MDCL, quam met den voorgaanden brief geheel overeen: behalven dat'er wierdt achtergelaten 't geen de Dichter aangaende de dichten, die hy voor de zijne erkende, of verwierp, in dien brief hadt gemeldt.

J. V. VON-

J. V. VONDEL

Tegens de valsche

DRUKMUNT,

GANGBAER OP ZYNEN NAEM,

Gestelt voor den Hollantschen Parnas.

IK kon Jakob Lescaille niet weigeren eenige van mijne dichten by te zetten, om onder dit werk te zaeien. De gewinzucht zommiger boekverkooperen, meenende uit mijnen naem winst te trekken, ontzien niet op een byzonder blat, of in boeken, in Hollant en elders, op mijnen naem te drukken dichten by anderen gedicht, en inzonderheit in Zuidthollant, daer men op den titel van Vondels poëzye, drukt en herdrukt, en vermeert veele dichten, daer ik zoo weinigh kennis en schult aen hebbe, als het kint dat noch te baeren staet. men vergult dit noch glimpelijk met eene voorrede dat het mijn eigen werk is, maer my te zijner tijt sta te bezorgen dat het in een beter ordre gestelt werde. Tegens deze ongeschiktheit, en moetwillige boosheit schieten wy geene wapens dan mijn gedult over. De

lezers, wien het luſt een anders dicht op mijnen naem te lezen, mogen zich ondertuſſchen hier mede ketelen, my ſtaet het te gedoogen. 't Amſterdam 1660, den 20 in Grasmaent.

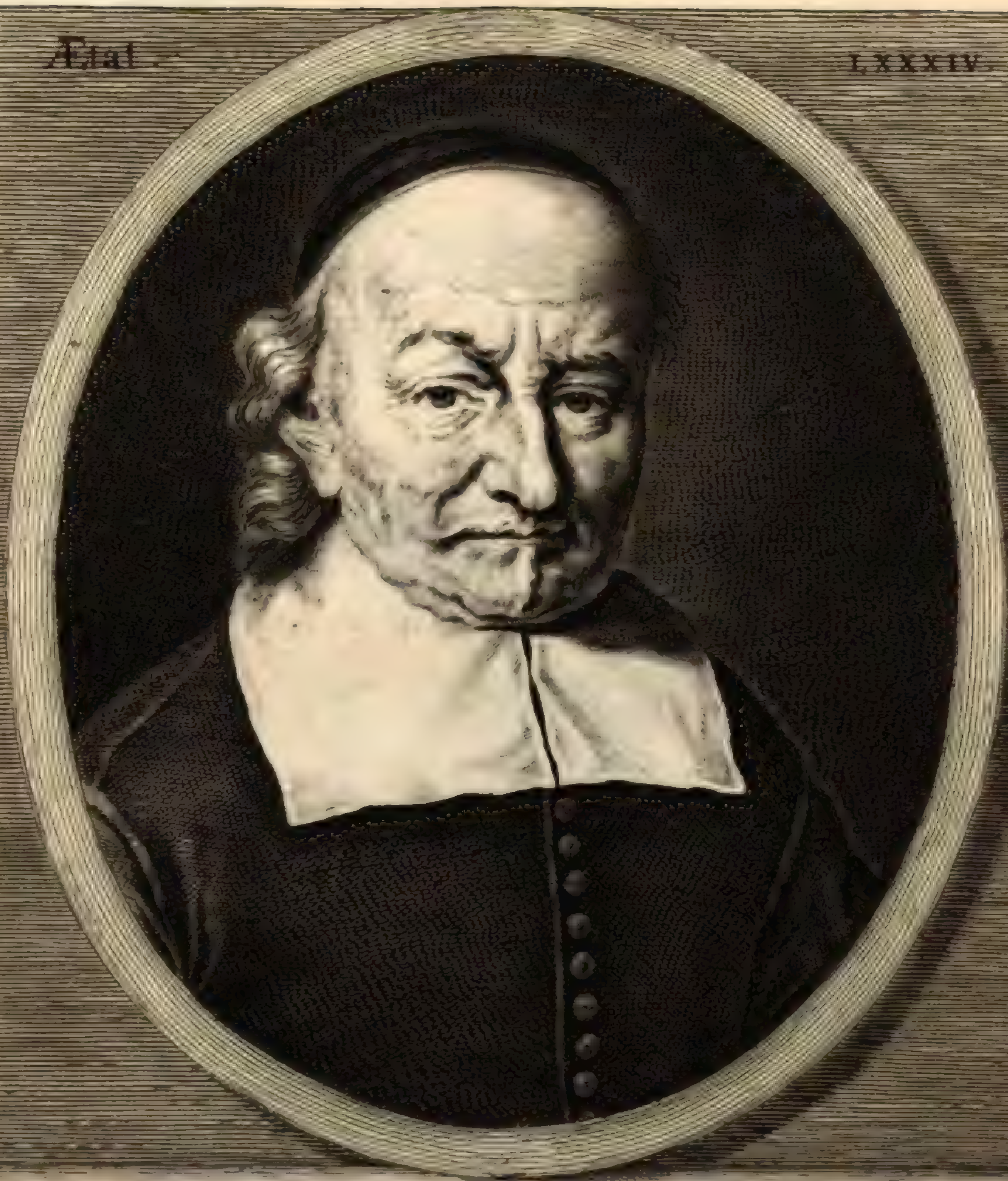
INHOUDT

VAN 'T EERSTE DEEL.

TWEEDE DEEL.

Raet.

De gryze VONDEL, *die door treurstyl, heldentoon,*
Door lier- en heekeldicht, met d'oudtheit om de kroon
Des lauwers streedt, voor wien wat Neerduitsch schryft moet zwichten,
Vertoont zich in dees print, maar leeft in zyn gedichten.

J. V. VONDELS
ZEGEZANGEN.

Op het veroveren van

G R O L,

Aen de vrye Nederlanden.

TOen Kakus berghgedrogt, en vee- en menſcheſchaec-
ker,
En boere- en burgerplaegh, en vier- en vonckebraec-
ker,
Voor Herkles voeten lagh verwonnen in zijn rots;
Liep al het Tybervolck den zoon des Dondergodts
Met lofzang te gemoet, en d'Aventijnſche landen
Hem eerden met autaer, en plegtige offerhanden,
Met bekren, facklen, en gewijden populier;
En prenten zijnen Naem, die Thebe maeckt zoo fier,
Op gout en marmer niet alleen; maer in een harte,
Het welck vol danckbaerheit, den heilandt hunner ſmarte
Tot aen de ſtarren droegh: maer wat voor offerwijn
En eer bereit uw ziel, ghy volcken die den Rijn,
En Wael, en Yſſelſtroom uwe ackeren ziet ſchuuren?
Wat eere reedge toe, met alle uw bondgebuuren,
Voor Welhems dappren zoon, die heldere heldenbaeck?
Die 't landt niet heeft geveeght van ondier, reus, of draeck;
Maer 't landtbederflijk Grol van 's Dwingelands bezetting;
Die beeck en beemden, met de giftighe beſmetting
Haers adems t'onbruick maeckte, en doodlijck quijnen deê,
Op ackers en in ſteên, de menſchen en het vee.
Komt heerlijckheên verknocht met Gravebanden, myter,
En Hartoghſcepter, komt; ick heffe, met mijn cyter,
Aldus de reien aen, en ga de ſcharen voor.
Volgt handt aen handt, en geeft mijne oorlogs-maet gehoor.

J. V. VON-

J. V. VONDELS VEROVERING VAN GROL, DOOR FREDERIK HENRIK, PRINCE VAN ORANJE.

ICk zing den legertoght des Princen van Oranje,
Die 't heir van Spinola, en al de maght van Spanje
Met zijn ſlagordens tarte, in het beſtoven velt,
En Krijghsvooght Dulcken Grol deed' ruimen met geweld.
Ghy die van 's hemels troon d'oorlogen hier om lege
Beſtiert, en onzen Helt vereerde met de zege,
Daer al 't vereenigt landt uw' heilgen naem om looft,
En danckbaer lauweriert des overwinners hooft;
Geley mijn Zangheldin, die goddelijck verbolgen,
Verrukt wordt, om den krijgh in 't harrenas te volgen,
En oogh in 't zeil te ſlaen, voor 't algemeene beſt,
Hier, na den Berghſchen graef, daer, na d'omringde veſt.
En ghy, ô Frederick! die fier en trots te paerde
Voor Hollants vrydom vecht, en yvert met den zwaerde;
En 't volck, dat hier geſchoolt krielt als een byenzwarm,
Verdadight door Godts kracht, en uwen yſren arm;
Indienge t'een'ger tijt, van 's lants bekommeringen
En zorgen wat ontlaſt, mijn ruw gedicht hoort zingen,
Zoo oordeel heuſch van hem, die door uw deugt gewinkt,
Geen leidſtar kent, als 't licht dat op uw' helmtop blinkt.

De kansse (sedert dat de Witte bergh voor Prage
Verstreckte een treurtoonneel van Bemens nederlage,
En d'oude Baiervorst, uytvoerder van den noot,
Stadts eene zyde won, toen d'andre zyde vlood)
Scheen heel end al gekeert. De jongst gekroonde Koning
Wert balling, met den hoofthandhavren zijner krooning:
En Gabor, die een wijl 't Bucquoische leger stuit,
Most Presburgh, en op 't lest gansch Hongaryen uit.
De Vorsten vielen af, en zoenden 's Keizers tooren:
Elck zwoer by Ferdinand: de Palts gingh gladt verloren.
De Koning Kristiaen hiel 't ros noch by den toom,
En sloot Tilli den pas van Elve en Wezerstroom.
Zelf Maurits zagh zijn kroon ontluistert van twee steden;
En, zweetende om 't ontzet van d'een, was overleden;
Zijn' broeder ruimende in de lang bekleede plaets,
Tot heil der burgerye, en eere des soldaets.
Oranje was verheugt met dezen nieuwen Heere;
En 't vrye Nederlant, op zijn gevelde speere
En uitgetoge kling, het hooft hief in de lucht,
En schepte nieuwen moedt, in tegenspoets gerucht.
De princelijcke vrucht des huwelijcx, en 't slechten
Des Oldenzeeschen wals, na kloeck en manlijck vechten,
Zagh 't vaderlant, vol hoops, gelijck een voorspel aen,
Dat alles onder hem ten beste zou vergaen.
'tWas duister, en het hof, na 'et woelen, overrompelt
Van vaeck, gerust lagh in vergetelheit gedompelt;
En vee en vogel zweegh in 't midden van den nacht,
Door eenen diepen slaep betovert en verkracht;
Wanneer Prins Henrick docht, dat voor zijn bedsté nader
En nader quam de Geest van wylen zijnen Vader,
Met slependen gewade en tabbert van satijn:
Van wezen en gebaer, juist in dien zelven schijn

Men

Men van hem tuigt, dat hy, na 'et jongste middag-eten,
Gerezen van den disch, en, zonder iets te weten
Van lagen of bedrogh, tradt buiten zijne zael.
Zoon, sprak hy, waerde zoon, verschrick niet voor mijn tael.
Ick ben uw vader zelf: 'k ben Welhem, wiens gebeente
En asch noch waeckt om u, en over mijn gemeente:
Schoon of we u zijn ontruckt door een onrype doot;
Toen 't wondenbloet besprengde, in 's voesters lieven schoot,
Uw teere onnoozelheit, hierinne noch geluckigh,
Dat haer begrijp 't verlies niet kon bekennen druckigh.
Wat leghtge logh en traegh, verslenst, en slap van moedt,
En druckt de pluimen, zoon? die passen op den hoedt.
Of zeide u oit mijn Faem, of leerde u mijn histori,
Dat ick dus heb geleit de grondvest onzer glori,
Die zonder weerga bralt de gansche weerelt door?
Op op dan in 't geweer, en volgh het heldenspoor
Van Keisren, Hertogen, van Princen, en van Graven,
Die alle uit ons geslacht steil naer de starren draven.
Of sluitge vrede met den wreeden avontvorst?
Zoo spreekt hy, en vergramt ruckt op zijn bloote borst,
En toont het gapen van een eeuwigh bloende wonde,
Verdwijnt voor 't sluimeroogh in 't duister, voor de sponde.
Maer 's Princen hevigheit gaf voort den slaep de schop.
Hy grijpt naer 's vaders schim, en vlieght vertorent op,
En roept om wapens, en verdaghvaert d'oorlogsbende.
Zijn gemalin ontwaeckt, het hof raeckt overende.
Och, zeitze, lief hoe is 't? wat schiet u in den droom?
Wat spoock of u vervaert, die veiligh zijt van schroom?
Geen edelmoedigh paert zich anderwerf laet nopen:
Zoo doet geen heldenhart dat alles voor zich open
En niets gesloten ziet. Vergeefs wort aengezocht
Door Staten, die van zelf belust is tot den toght:

Maer tot het Grolsch beleg zich langsaem laet bewegen,
Die wickt eer dat hy waeght. een stercke stadt gelegen
Vijf uuren van de grens, op 't vlack en ruime, wien
Des vyandts ruitren staen van allezins t'ontzien:
Daer 't zwaer en kostlijck valt om voorraet te bekomen:
Daer nergens voordeel is van lantweer of van stroomen:
Dies sluit hy 't ongeraên te wagen onzen Staet
Om 't voordeel van een stadt: zijn' broeder quam te baet
Als hy ze dwong, dat toen de Spanjaert had te stryen
Met Fransche dapperheên, en Turck in Hongaryen:
Nu heeft de Vorst des Taegs op ons het oog alleen.
Zelf Maurits aengeport vont onlangs zwarigheên
In dees belegering, en streeck hier over 't oordeel,
Dat hy zijn erf Breda, zou winnen met meer voordeel.
Noch kan zich Welhems zoon niet van gebeên ontslaen:
Wien Grol tot scha gedijt die houden 'er op aen:
Dat 's vyants krijgsvolck klaeght oproerigh om betaling,
En 't flaeuw Madril meer tijts behoeft tot ademhaling:
Dat, zoo het brengen durf de benden in het velt,
Elck muiten zal om 't eerst, om 't achterstalligh gelt: (gen,
't Heeft schijn van reên, doch kan den Vorst niet heel vernoe-
In 't overwegen, of de zaken avrechts sloegen
Tot quetsing van den staet; zy smeken even graegh,
En smijten endlijck hem gezeglijck over staegh.
Flucx slaet de trommel, men bevracht platboômde ponten
En schepen met geschut, met krijgtuigh, kruit en lonten:
Men prest de ruitery en wagens over al,
En vloten zwanger van soldaten, zonder tal.
Maes, Yssel, Wael, en Leck van witte zeilen krielen.
De Vlietgodinnen zien ontelbare oorloghszielen
En schepen toegerust, en onderschooren 't vlot,
En duwen 't tegens stroom; begunstigende 't lot

Dat

Dat hun te beurte viel, die voor de vryheit ſtryen,
En witte vlieten, die geen zwarte Spanjaerts lyen.
Een ſchanſſe leidt 'er op de drooghte, 's Gravenwaert † Geheeten, daer men om van alle zyen vaert:
Hier vloeit de Wael, en daer de Rijnſtroom, neffens weilant
En ackers; en geklooft, beſpoelt en ſchuurt het eilant,.
Daer Burgerhart † wel eer, van koninglijcken ſtruick,
Als hooft van d'eedgeſpan, voor 't wettige gebruick
Des gouden vrydoms, Rome in zijnen ſchilt dorſt varen;
Geſterckt met wapens, moed, en zoete en zoute baren.
Dees veſting ſtrekt nu 't hooft, waer op, zoo woeſt en wildt,
De Dwingelant van 't weſt zijn dreigementen ſpilt,
En ſchuimbeckt, knarſſetant, met poffen blazen ſnorcken,
Gelijck een everzwijn, 't welck woedt op boerevorcken
Ganſch ydel en vergeefs; wanneer 't alom benart
Den jongſten moortſteeck krijgt, en voelt de doot in 't hart.
Hier was 't beſtemde velt, daer 's Princen maght verzaemde,
Met allen nootdruft, die tot zoo een' toght betaemde.
't Jaer neighde zich ten oeghſt, de korenair die zwol,
Toen 't heir langs ſterck Brevoort quam aengeruckt op Grol.
In Zutfens graaflijckheit is deze ſtadt gelegen,
Door Neêrlants oorlogh in vermaertheit opgeſtegen;
Om haer gelegentheit by Karel, d'eer van Gent,
Wel eertijts waart geſchat, voor uitheemſch dreigement
En inbreuck, op de grens tot beuckelaer te ſtrecken.
De Slinck aen d'eene zy gaet kruit en oever lecken,
En dubbeleert de graft; zes bollewercken, hoogh
En logh van aerde, met een nimmer ſluimrende oogh,
Der veſten veiligheidt vertrout is te behoeden;
Gelijck de walſcherm grimt ten tijde van vermoeden.
De Krijgsvooght †, wien de wacht en toezicht was belaſt,
Vol achterdenckens, had zijne Overſten te gaſt

† Schenekenſchans.

† Claudius Civilis.

† Matthijs Dulcken.

En toefdeze zoo ſpa, dat ree de ſtarren daalden.
De muskadel gaf 't brein de ſporen, daerze ſmaelden
Op Frederick, noch jong in lant- en krijgsbeſtier,
En die zich zengen zou quam hy te na by 't vier.
Om bet op eer en eed zijn Hopliên te doen dencken,
Dee Duſcken ſchuimens vol den grooten roomer ſchenken,
Die Bacchus op zijn feeſt zou voegen, daer de hant
Eens kunſtenaers op had, met ſtift van diamant,
De wapenen geſneên van al de koninghrijcken,
Daer in triomf Filips mede is gewoon te prijcken;
Den ſchilt van Portugal, Kaſtiljen, en Leon,
Sicilje, Murcia, Granade, en Arragon,
Met d'overige prael. Spitsbroeders, wien de wallen
(Zoo ſpreeckt hy ongedeckt, zy luiſtren met hun allen)
Vertrouwt zijn, die wel eer Graef Maurits zelf niet kon
Verovren, toen zijn moet bezweeck voor Mondragon,
Noch eens voor Spinola; ick maen uw dapperheden
Tot quyting van uw trou; want 't leit my op de leden
Dat Hollants leeuw ons dreigt. Zy morden met den mont,
En wachten 't ruſtigh elck voor zich, wanneer terſtont
De Faem hun tyding brengt, op 't gieren van haer pennen,
Hoe Staten ruiters vaſt de ſtadt met kracht berennen.
De maeltijt is geſteurt: men ſcheidt 'er, en elck paſt
Te volgen, 't geen hem wort van hooger hant belaſt.
Zoo ras het morgenroot, met toien en blancketten
Ophelderend, hun toont de vliegende kornetten,
En dat de wachter niet dan Wapen Wapen kraeit,
't Ontvouwen vendel flucx ter hooge veſt afwaeit:
De krijgsraet gaet belaên in arbeit, om met eere
't Belegh te wederſtaen, ten dienſt van hunnen heere.
Maer 't volgzaem heir genaeckt zoo ras niet 't volk te paert
Of op 's Veldheeren woort zoo ſteeckt de ſchup in d'aerdt.
Men

Men ſterckt zich tegens ramp van binnen en van buiten:
Men rijgt den ommekreits met ſchanſſen en reduiten:
Al 't leger wort in drie hooftlegers afgeſneên.
Men ſluit d'omringde ſtadt, als met drie nieuwe ſteên.
De Veltheer, Maerſchalck Ernſt, en Amirael der baren,
Elck hunnen oort hier op 't zorgvuldigſte bewaren.
Gelijck d'ervarentheit beſchrijft den Ruſſen beer,
Die, ziende te gemoet het ſtrenge winterweêr,
Niet ſloft, maer van den noot een ſchrander overweger,
By tijde voorraet ſleept van honigh in zijn leger;
Zoo mede op 't overlegh des Princen nimmer moe,
Voert Zutfen dagh op dagh hem allen nootdruft toe.
Het iſſer drock, de baen die roockt van wagenwielen:
Dus zietmen in den herfſt vernuftle mieren krielen,
Die verſch geplondert graen opleggen onder 't dack.
Men ſchroomt hier wint noch weêr, noch regens ongemack,
Die hele dagen druipt, en 't ſpoor verdrenkt door 't lecken,
En 't hygend ros, ten buick in 't ſlick, verbiet te trecken.
De ruiters, mylen verre in 't ronde, maejen 't voer,
En zegenen hun paert door 't vloecken van den boer.
Waer 's krijgmans lemmer blinkt, daer moet de ploeg verroeſten.
De lantman bout en zaeyt, de krijgsliên komen 't oeſten.
Maer d'Inquiſiti barſt, terwijle dit gebeurt,
Met kracht ten afgront uit, daer 't aerdrijck voor haer ſcheurt;
't Wanſchapenſte gedroght, geen geeſten uitgezondert,
Geweckt door 't grof geſchut daer Frederick mee dondert.
Zy komt in onzen nacht, uit d'eeuwge duiſternis,
('t Hair rijſt te bergh, my gruwt) zoo gruwelijck als z'is,
De vierde Zuſter van de doodſe Razernyen,
Die zwanger gaet van moort, en ſnootſte ſchelmeryen:
Gifmengſter, ſtokebrant, die ſtrick en ſtroppen draeit,
Bloetvrienden ophitſt, krijgh en vyantſchappen zaeit,

Onnooslen brantmerckt, en verheerlickt den verrader.
De zusters haten haer: zelf Lucifer de vader
Begrimtze van ter zy: op 't backes kleeft een korst
Van etter stanck en bloet: de pruick is vuil bemorst
Van zwarte slangen, die vocht uitslaen en beschimmelen.
Men hoortze biezen, en men zietze afgrijslijck grimmelen.
Een moorshuit levende afgestroopt haer middel kleet:
Een wolfs en beereklaeu druckt d'aerde, waerze treet:
De vuist en klaeuwen zijn in bloet geverft: zoo vatze
Een menschen ongeltoorts al brandend: zy bekladze,
Zy zweitze gins en hier; het vet bedruipt het stof.
Ontzinnigh staptze zoo naer Brussel in het hof.
Een Spaensche Kardinael, noch jong, en min geslepen
Op 't kerckelijck, maer bet op weereltlicke grepen,
Onrustig droomde dat, daer d'avondstar opklaert,
De goude en zilvere eeu in koper was veraert:
Dat Flippes, uitgeput door woeckeraers en papen
En oorlogen, het gout, om gelt begaen, most schrapen,
Van zijnen gouden staf, en 't dierbaerst van de kroon
Te pande zetten, ja met bedelschat zijn' troon
In Neêrlant stutten; daer hy ruiters noch soldaten
Mogt bruicken tegens 't heir der ingespanne Staten:
Hy, bang voor muiten, heeft tot weêrstant luttel moedts.
In dezen droom verschijnt die gruwel voor zijn koets:
Hy zietze in 't ende, en spreeckt dus tot haer ongenade:
Wel kettervlegel wel, ghy komt verwacht, maer spade.
Monarchenpyler, slot en zorgh van 't heiligdom,
't Is tijt en meer dan tijt, eer 't wort onveiligh, om
't Ontwaken in den noot. De Graven van Nassouwen
Te velde ons dagen met vlambrakende kortouwen:
Op Henrix harnas barst d'allsloopende Fortuin,
Als ziedend zeeschuim breeckt op steenrots en op duin:

Wy suffen, en hy zweit den schitterenden degen,
En houdt de stadt van Grol, in 's Konings spijt, belegen:
Men troost ons post aen post op 't geldt van Genua:
't Verlangen d'uuren reckt, en och, wat volgt 'er na?
  Zy antwoort: trouste zoon van 't fier gemytert Rome,
En prat gekroont Madril; steeds overwellekome
By Flippes en Urbaen, ghy draegt met my den last
Van 't scheldende ongedult, dat door dit marren wast:
'k Heb lang de tijding wech: op zacht gepluimde bedden
Noch gulde ledekant is onze zaeck te redden
Met ydle suffery: van elders wacht geen gelt,
Maer tegens Neêrlants maght de Nederlanden stelt
In overwight; op op, en help de bende aen 't steigeren;
Schaf middelen door dwang, en strafze die het weigeren:
Men vorder tot ontzet het heir in volle krits:
Ick voer het aen, en wil hun voorgaen in het spits.
  Zoo sprack zy, en verstak zich voort in 't schemerdoncker,
De Kardinael rijst op, en noch by stargefloncker
Graef Hendrick, Izabel en Spinola vergaert,
Waer aen hy op dees wijs zijn zorgen openbaert:
  Indien 't voornemen is den toom te laten glyen,
En Hollants landvooght, 't hooft van alle ketteryen
En 't zamenrottingen, te kranssen met deze eer,
Dat hy vermeester', door gebreck van tegenweer,
Ons dierverworve grens, en allersterckste steden,
Zoo heeft Bourgonje schier een eeu te lang gestreden:
Men draegh hem liever op 't gescheurde Nederlant,
Eer hy een stuck geschuts voor slot of vesting plant;
Eer hy weêr 't platte lant om Brussel blaecke en brande:
Zoo pronkt hy met min roems, en ons beklad min schande:
Maer zijt ge eenmoedigh tot het tegendeel gezint,
En 't lesschen dezer vlamme, eer zy meer krachts gewint,

En ſlaet in Vlaenderes en Brabants hooge daken;
Zoo red zijn Majeſteit in dit verloop der zaken:
Perſt boer en edelman en burger, dat elck ſchaf
Het geen de noot vereiſcht, op peen van hooghſte ſtraf.
Toen ſprack de dappere Ambroos: 't valt lichter aen te raden
Dan uit te voeren, en op 's volleex neck te laden
Een' laſt te laſtigh voor hun rammelend gebeent,
En dien de Geeſtlijckheit noit dulde. De gemeent
Heeft u te dancken, dat de dorpen ſtaen verlaten,
De beſte ſteden doods, daer 't gras begroeit de ſtraten:
Dit wintge, wange blaeſt den katholijcken Vorſt
Zoo reuckeloos in 't oor, dat hy den handel ſchorſt,
De ſtroomen ſluit, en uw gezegh zoo veel doet gelden,
Datwe al met ondanck ons vergeefs daer tegens ſtelden:
Zoo woudge 'r oock me door (want eer en was geen ruſt)
Toen 't leger over ys beſloegh de Veluwkuſt:
Toen ſtaecktge naer het hart van Hollants fieren leeu al,
En Aernhem kreegh een bres van uw gewrongen ſneeubal.
Toen loeg de Bergſche Graef, zoo kittelt hem 't verwijt.
Het Spaenſch gemoed te meer, door d'Italiaenſche ſpijt,
Tot barſtens toe verkropt, wierp vonken op door d'oogen;
En had d'Aertshertogin niet tuſſchen twee gevlogen;
Den Genuees waer ree getekent met der vuiſt;
Want papenyver is in 't raetſlaen onbeſuiſt:
Maer 't ſlaen gemiſt, ontbrackt den wraeckluſt aen geen vloecken:
Dat hy haer Hoogheit na haer aenzicht wiſt te doecken:
Dat d'oorloghskoſten verre opwoegen zijn trofeen:
Dat hy een vreemdling was in Spanje, die alleen
Zijn eer bevordrend durf den ingeboren tergen,
Een bloodaert, onlangs noch met ſchant gejaeght van Bergen,
En duiſent ſtreken meer van diergelijcke ſtof.
Vrou Iſabel hier op: genoegh, dit luit te grof,

De

De tijt wat anders eischt als lasteren en kyven.
Men paeie 't volck met munt, en ga het heir beschrijven:
Maer wie van beide voert 't gelichte krijgsvolck aen?
 Ambrosius, die, daer hy zich mistrout te gaen,
Graef Henrick gaerne zend, op mislijckheit van hopen,
Schoof dezen last op hem, die zich misschien liet nopen
Door eeuwigh wrockend leet, ontfangen t'Erkelens;
Of hy 't den Prince moght inschenken na zijn wensch.
 Maer eer Kastilje deed de ruiterbenden draven,
Lagh ondertusschen 't heir der Staten vast begraven,
En 't werck, dat onlangs noch ontworpen was en leegh,
In 't kort tot het besteck van zijn volmaecktheit steegh:
Gelijck het beerjong ruw geworpen, door 't gekoester
En licken, zijn gestalt allengs toont aen zijn voester.
Het maecksel doet zich op door ommetreck der leên:
Nu kan men kop en rugh en pooten onderscheen.
't Wiskunstige vernuft des wackren legerbouwers
Den Prins tot roem dijt, in 't verwondren des beschouwers,
Die nauwelijx gelooft 't geen hy met oogen ziet,
't Gewelt dat zoo gezwint is opgehaelt uit niet.
 Van buiten wel verzorght had eerst de stadt te lyen,
Die op drie oorden wert genaeckt met galeryen,
En fel gemorselt met kortouwen en mortiers.
Prins Henrick schijnt een Godt, in 't blixemen des viers,
Die uit den hoogen woet, tot heil der heeren Staten,
Met donderklooten, en bars barstende granaten,
Op poort, op torenspits, en burgerhuisen, zelf
Op 't heiligh kloosterdack, en kerckelijck gewelf;
Dat honden jancken en half doode menschen huilen,
En zich versteken bang in kelders en in kuilen:
Gelijck wanneer Jupijn, in 't droefste van den nacht,
Uit eene wolcke berst, en wringt met volle kracht,

Op wederſpannigh volck en hemelhooge ſloten ,
Den ſchitterenden gloet, waer van met verf verſchoten
Het aerdrijck ſiddert, en ontſteltheit maeckt gedwee
En t'effens krimpen doet de zondaers en het vee.
De Vader beuckt en breekt bergtoppen, langs hoe grammer:
En waer de brant opgaet, daer ſtijgt tot hem het jammer.
De walſcherm wil vergeefs het dempen van de gracht
Beletten, 't werreck ſpoeit, al ſchiet men dagh en nacht.
De Veltheer is ſoldaet; hy onderkruipt de wallen,
Daer in de galery de dooden om hem vallen;
En ruiter, daer musket noch ſlang zijn' moedt vervaert,
Schoon kloot en kogel huilt van onder 't brieſſchend paert,
Of hem om d'ooren ſnort. Hy laet de buien doorſtaen.
De krijgsliên volgen braefſt, daer brave Vorſten voorgaen.
  Ten leſten al de maght des Ibers, opgepreſt
Van over Maes en Rijn, na 'et Zutfenſche geweſt,
Komt legren in 't gezicht van 's Princen legertenten.
Men ſey graef Henrick had, met dolle dreigementen,
Gezworen voor 't autaer, daer hy den offer at,
t'Ontzetten door zijn deugt d'omringde koningsſtadt,
Al zou zijn graeuwe kop, van 't lijf gekloncken, ſpringen
Fel over 't ſchittren heen der bloetverwantſche klingen.
  Met hem zwoer 't Ierſche bloet ons neêrlaegh voor altoos,
En wat verbaſtert is van Lelie en van Roos:
Het Loteringer volck, beſloten van drie vlieten;
En die tot lavenis het Rijnſche vocht genieten:
De Zwitſerlandſche bund, die 't Spaenſche vaendel zwaeit,
En tegens ons gekant, met breede zwaerden maeit:
En watter wort beſpoelt van Arno, van den Tiber:
De bitſe Bourgonjon, de geel gebraden Iber:
De krabbende Krabat, voor Icker uitgepickt,
Wiens ſcharpe ſabel hackt, wiens nare kreet verſchrickt:

De

De Gulicker, die fier en trots zit in den zadel,
En meer op vroomheit ſtoft, als onverdienden adel;
En die uit Napels, milt van tong en vreck van hart,
Ons vloecken, neffens de meineedige Lombard.
De Prins heeft op de komſt des Graven niet geſlapen,
Maer waeckte nacht op nacht, en hiel zich ſtaeg in wapen:
Zelf ging hy ronde doen, en ſliep als ſlecht ſoldaet,
Alleen op zijne beurt; beneden zijnen ſtaet.
En Venus morgenſtar, uit 's hemels heldre plecken,
Met luſt, by trommelſlagh den krijgshelt af zagh trecken,
Wanneer 't herboren licht beſtreeck der bergen kruin:
Daer zat hy ruſtigh op zijn' Amſterdamſchen ruin,
Een klepper, nimmer moe van brieſſchen ſteigren krabbelen,
En afgerecht, om met 't hoefyzer fel te grabbelen
In Spaenſche troepen: daer hy ſchrick en ruimte maeckt;
Wanneer zijn meeſter, nu op 't ſtrengtſte aen 't woên geraeckt,
Piſtolen los druckt, daer musket trompet noch trommel
Na wetten luiſtert, in het midden van 't gedrommel
Der duizenden, beſtuwt van graeffelijcken krits,
Al edel Naſſaus bloet; van 's legers wachter, Witz,
Des Vorſten oogh en hant, verhit op d'oude prijzen:
Grenu, die t'Yzendijck ganſch Vlaendere doet yzen:
Van Lokren, die bezorght het tuigh des blixemſpels:
En voorts van Franſche, Britſche, en Schotſche kolonels;
Al borſten afgerecht op het ſlaghorden ſloopen,
Op Amirantenjagt, op 't Donnenharnas ſtroopen.
Ick zie 'er Schmelſing woên, des krijgsraets tong en pit,
En Staeckenbroeck den toom, en Styrum het gebit,
En Bacx der ruitren ſpoor, Fama met Brederode,
Kandale en Kourtomé, met Harwood, nimmer bloode,
En Hauterive met zijn' macker Chaſtillon,
En Veer, der Britten helm, beſchittert van de zon,

Brock,

Brock, Ciſſel, Henderſum, die lof voor leven kiezen,
En Euſum, Eiſinga, beide oorlogsvierge Vriezen.
Hier onder munt hy uit met Errenſt Kazimir,
Wan d'een zijn' ſtandert voeght by 's anderen banier,
Als waer een tweede Mars ten zadel uitgewoſſen,
Met harrenas en helm, bezwaeit van vederboſſen.
En twijffeltge wie 't is, in 't kluwenen van 't ſtof,
En midden in 't gewoel, die van Borgonjes hof
Gevreeſt wort? merk hem aen 't veldteken van oranje,
Geciert met gouden kant, en blaeuwe en zilvre frangie:
Dat 's Fredrick Henrick zelf, der vromen burgh en wijck,
Die noch, om 's grootvaars bloet, wrockt tegens Ooſtenrijck,
En om zijn vaders moort op Spanje blijft gebeten;
Beſchermheer van 's lants recht, en 't ongekreuckt geweten.
 Na dat de Bergſche graef nu Lingen heeft voorzien,
Hy 't Statenleger met zijn leger komt beſpiên,
En tracht vergeefs ons hier den toevoer te beletten;
Mits 's Princen toeverzicht doet Lochem ſterck bezetten;
Dies van de Borckel hy zich nederſlaet in 't ooſt
Der ſtadt, daer Kazimir zijn wapens is getrooſt;
En waer men vreeſt voor noot, daer ſpoeit zich d'arbeit dapper:
Men delft en ſchanſt, en zet zich op zijn aenkomſt ſchrapper.
 Daer grimmen tegens een twee helden onzer eeuw,
Als d'oude tiger grimt op eenen jongen leeuw,
Wiens voordeel hy benijt, en heeft zijn' toorn geſlepen,
En ſcharp gebit gewet, om 's vyants opgegrepen
En verſch bebloeden roof uit klem van krommen klaeuw
Te rucken met gewelt: nu zwelt hy paers, nu blaeu
Van gramſchap; maer de ſtaert des leeuws begint te krullen,
De maen te ryzen, en de muil heel naer te brullen,
Uit zijnen ſchuilhoeck, daer hy 's tigers aenval wacht.
Soo grimde Amilkars zoon op d'onverſchrockte maght
Van

Van Scipio, die om Karthago te beleggen
Wel d'Afrikanen door d'Europers durf ontzeggen,
En na een' zwaren ſlagh hem ruimen doet de ſtadt,
Die Rome in zijn gemoedt noch korts verſlonden had.
  Een eicken boſch, gemengt met populier en elzen,
Streckt legerwaert, waer in de Satirs, met omhelzen
En ſnoepen bezigh, zich verſteken voor het licht,
Min ſchoon voor hun als ſchaemt, in 't bloozende aengezicht
Der teere joffren, die beknelt op 't onverzienſte
Met tranen lyen, dat de Minne naer verdienſte,
Haer fiere ſpytigheên, den minnaers dick betoont,
Nu door verkrachten met een lompen bocxvoet loont;
Wiens adems ſtanck, wiens kin te ſcharp en borſtelhairigh,
Haer handelt t'onbeſchoft, te ruw en onmewarigh.
Dit woudt was van den Graef verkoren tot een laegh,
Om den belegeraer, als met een ſtorremvlaegh,
Van hier op 't onvermoedſt by doncker aen te rannen;
En 't ſcheen als of de nacht waer met hem aengeſpannen,
Op dat hy hebben mogt in 't vechten betre kans;
Vermits de maen ging ſchuil, en alle ſtarreglans
Gedooft was in haer kleet, en 't windeken de loveren
En bladen ruiſſchen dede, om beter te betoveren
Het opgeſteken oor der ſchiltwacht, op de punt
Van 's legers hoorne, daer 't de Liſt op heeft gemunt.
Met dobble ſchaduw dan bedeckt daer aen komt ylen
De vyant, en bekruipt met ſchuppen ſpaèn en bylen
Den legerwal, en ruckt de paliſſaden uit,
En wacker hacktze om verr': met ſlaet de wacht geluit,
En ſchiet en weckt alarm. Een deel der ſloffe knechten,
Dit perreck toevertrouwt, noch ongereet tot vechten,
Van vaeck beſchoten, en door waken afgeſlooft,
't Gevaer komt wecken, eer het yemant ſchier gelooft:

De wackerste en de flucxste al verr' zijn in getal min,
En staen zoo haest niet schrap, de Spanjaert heeft den wal in,
En geeft van boven vier op d'onze by de gis.
Schichtige vlam op vlam klieft dicke duisternis,
Met ysselijck gedreun van dreunende musketten,
Vermengt met veltgeschrey, gevollegt van trompetten
En trommels, dat zelfs moedt in bloode borsten zent:
Zoo jaeght een oogenblick al 't leger overendt.
De Schotten in den oort van Errenst, juist in 't trecken,
Om op d'alarremplaets hun wake te volstrecken,
Op 't princelijck bevel, vernemende den noot,
Voort vliegen derwaert aen, en tarten zelf de doot.
De dolheit woedt om 't felste, en hier in 't eerst te konnen
Den aenval wederstaen, is half den strijt gewonnen.
Een vaendrigh, om den staet te redden in gevaer,
Die Samsons kracht noch voert in 't grijze en zilvren hair,
Tot Schotlants eeuwige eer, met klem van duim en vingeren
Beknelt de princevaen, en durfze rustigh slingeren
Tot over 's vyants hooft, die naer hem steeckt en schiet:
Hy hoort de kogels wel, maer hy en vruchtze niet,
Of min als leeuwenmoedt 't gehuil der wreede wolven;
En houdt hier stant, gelijck een steenrots, tegens golven
En storremwinden opgewassen hecht en vast,
Op 't bulderen der zee nocht drift noch donder past.
Een Bourgonjon van spijt schier bijt zijn eige lip af:
Zijn vuist in 't vaendel vliegt, maer scheurt 'er slechts een slip af.
De Busseschieter van Graef Errensts halve maen
Ontwaeckt terwijl, en steeckt het logge koper aen;
Wiens buick, bezwangert van salpeter, yzers, looden,
Baert blixems, donders, dreun, aertbevingen, en dooden.
Geen Etna, die den halfgebranden Reuze parst,
Met meer geschals en slaghs en tiers en onweêrs barst,

En braeckt in d'ope lucht viervlammen roock en vonken,
En tot vergrooting van zijn holen en ſpeloncken,
Steenrotſen, afgeruckt van rotſen met gewelt,
Ten hemel wentelt, en door gloet tot aſſche ſmelt.
Geheel Trinakrie, van ſchrick gedoodverft, davert.
Zelf Jupiter die vraegt, wat aerdſch gebroet weêr klavert
Ten berreghſtapel op, door blixemzucht vervoert;
Zoo dick Enceladus zijn moede lenden roert.
Des legers hoorne woedt gelijck de ſtier te Londen;
Die nu den aenval der op hem geſchonne honden
Op 't ſpits der hoornen vangt, en luchtig opwaert licht,
Zoo datze al janckende, door eigen lijfs gewicht,
In 't nederboffen, rugh en neck en beenen breken.
Mars woelt in zijnen oegſt, met houwen ſchieten ſteken;
De levende vervult terſtont des dooden plaets:
De vyant ſtorremt fel, al is 't met luttel baets,
En altijt min, vermits door 't Princelijck beſchicken
Ons krijgsliên meer en meer door byſtant zich verdicken:
Gelijck men daer de vloet felſt aenſlaet zwaerder dijckt.
Nu *groeit* Prins Henrix hart, graef Henrix moedt bezwijkt,
En aerzelt boſchwaert in, tot dat hy met zijn' krijgsraet (laet,
Houdt ſtant, daer 't woudt een ruimte omgroeit met ruigt' en rijs
Die als een ſchoutoonneel beſloten in de blaên,
By nare ſchemering, ten zuiden in een laen
Of dreve, wiens geboomt geplant ſtaende op drie ryen,
't Oogh met een vry gezicht laet weiden van ter zyen;
Van waer zy onvermoed (hier yverigh verzaemt,
Op 't raetſlot van 't geen voort hun dapperheên betaemt)
Een overyſlijck ſpoock recht op hen aen zien ſtappen;
Is 't in 't verſchiet geen ſpook, zo zijn 't zijn eigenſchappen,
Den helſchen poel ontleent, om uit te gaen voor mom.
Elck veinſt zijn vrees, elck gaept, al t'zamen ſtaenze ſtom,

Verwondert wat 'er naeckt tot Godts of 's menſchen lachter.
Een fackel ſparckt van voor, en worpt haer ſchaduw achter
Het gruwelbeelt, en eer de twijffel iets beſluit
Zoo nadert het, en 't komt op d'Inquiſiti uit;
Die volgens haer belofte, om 't krijgsvolck aen te hiſſen,
Rampſaligh hollen loopt door droeve duiſterniſſen:
In 't midden houdſe ſtant, elck bid haer godheit aen,
Wiens keel, een grove klock, aldus begint te ſlaen:
Hy weeft voor Godt en ons een ydele verſchooning,
Die waent, men hebbe zich voor godsdienſt en den Koning
Gequeten; neen gewis, wat meer wort hier vereiſcht:
Men is, toen 't ſtormen was op 't ſchoonſte, weêr gedeiſt,
En laet de ſtadt in noot, gelijck haer torenvieren
Getuigen; en ghy zult de ketterſche banieren
Eer lang ter poorten in zien trecken, zoo 't ontzet
't Belegen krijgsvolck in verlegentheit niet red:
Waerom ick u met ernſt vermaen, mijn lieve zoonen,
Aen Roomſche myters, en aen Katholijcke kroonen
Verbonden door geloof, en dier gezworen eedt,
Dat ghy u zelve niet zoo ſchandelijck vergeet.
't Verjaert op huiden, dat die hemelcier Marye,
Die zaelge Moedermaeght tradt in haer heerſchappye,
Daer zy met zon en maen ſneeuwitte zolen ſchraeght,
En Gode en Godes zoone en Engelen behaeght;
Van derwaert zal zy ons den zegenpalm door bidden
Verwerven van haer kint, en ſtercken ons in 't midden
Van allerley gevaer: dus geeft mijn woort gehoor,
En rant den vyant aen met yver; dat 's u voor.
Zoo ſprackze, en vloogh voor uit: en teffens al de ſlangen,
Die om haer hooft bezwalckt door een geſlingert hangen,
Zich rechten overent, en piepen, en de zucht
Van 't doodelijck vergif vergiftight al de lucht.

Heer ſchut die Razerny! de pruick lijckt een verbolgen
En yſlijck brullend meir: al d'Overſten die volgen
Hun leitsvrou, die de voorſt beklimt den legerwal,
En geeft een' ſchreeu op, dat al d'Ickers voor 't geſchal
Tot in den laeghſten boôm des afgronts zich ontzetten,
En 't naer geluit verdooft van tromm'len en trompetten.
Al brandend ſmacktze zoo haer fackel in den troep
Der vyanden, en ſteeckt met overwinning-roep
Een heldenhart tot in den boezem der ſoldaten.
Hier vecht men hant aen hant. De moort is uitgelaten.
De loopgraefwachters zien den oort van Kazimir
Gelijck in lichten brant, en golvend zwavelvier:
Zy twijfflen of de ſlaep 's volcx kracht en zin betovert,
Waer door de vyant hen te lichter heb verovert,
En branden algelijck te ſtreven derwaert aen:
Dat naulijcx d'Overſten dien yver wederſtaen,
Om 't ampt hun opgeleit, hen trou te doen bekleeden.
De ſtadt leit op haer luim met waken en gebeden,
En wenſcht vaſt, dat de ſchaer der vyanden doorboort,
Zy haer' verloſſer magh door bly opgaende poort,
Onthalen met triomf, langs overſlaende brugge,
En den belegeraer, op omgekeerden rugge,
In aftoght lachen uit, met ſpot en ſchimpgekrijſch:
Gelijckze ons eertijts, al verbaeſt voor den Marquijs,
Opbreken zagh en vliên van zegerijcke veſten,
Toen zoetelaer en tros den roof gedé ten beſten.
O ongegronde hoop die in uw zinnen viel!
Wanneer Prins Henrick wijckt, zoo zal hy met zijn ziel
En leven wijcken, door het ſiſſen der quetzuuren,
Van koegel kling of ſpies, ontfangen voor ſtadts muuren,
En deze ſchandvlack rein afwiſſchen met zijn bloet:
Heiduk, Krabat, noch ſpoock noch Spanjaert zal den moedt

Van Hollants fieren Leeu verflenssen zien noch flaeuwen,
Zoo lang hy nagels rept aen zijn scheurziecke klaeuwen,
En tanden in den muil, van bloet bekladt van outs.
Kastilje stoft te prat en ydel op veel gouts
En zilvers; oorloghsdeught kan dwingelanden dwingen.
Tyran, laet Potozy en alle uw mijnen springen,
En zet uw schatten vry al t'effens in de schael;
De deught weeght zwaerder dan het wightighste metael:
En hebtghe 't noit gelooft, nu geeftze 't u te voelen;
Daer vast op moortgeschrey, op klincken en krioelen,
Op ysren staelen loôn en kopren harnasklanck,
Belloon haer krijgsliên voert ten reie, zonder dwangk.
De vuisten zijn verwart; wie zal de tweedraght temmen?
't Vergoten bloet dat sist en schuimt, en wil niet stremmen.
Dees heeft nu kans, nu die; nu kentmen naulijx 't scheel.
d'Aenvoerster endelijck, met schorre en heesché keel,
Haer troepen maent te rugh, die al te noode wijcken,
En sleepen wagens meê verlaên met versche lijcken.
Prins Hendericx trompet Graef Henrick schenckt 't geley,
En noot hem, zoo 't hem lust, ten derdemael ten rey.
Hy komt den naesten nacht: de Veltheer zietmen rucken
In ernst na Errensts oort met acht metale stucken,
Met zoo veel wagenen, van kruit en loot vermast,
En duizent muskettiers, tot welkomst van zijn' gast;
Die walleght van 't bancket, en hangt, op datwe schroomen,
De lonten op een ry al brandende in de boomen,
Recht of hy quaem zoo breet en weits aentrecken; doch
Men merreckt en belacht 't gevonden krijgsbedrogh.
De Saters al verlieft nieusgierigh 't lontvier kussen,
En zengen baert en kin, in steê van brant te blussen,
En vlieden janckende van pijne boschwaert in.
Hoe kort volgt smart den lust van reuckelooze min!

Nu raeckt de galery des Brits de punt van 't bolwerck.
Men mijnt van wederzijde, en wroet gelijck de mol ſterck.
De walſcherm ſpringt in 't end, door kracht van 't monnixkruit:
Het aerdrijck beeft en berſt, en ſlaet een dof geluit:
En mengelt lucht en aerde, en vlam en roock en dampen,
Die wellen opwaert, en bezwalcken 's hemels lampen:
Een dicke waeſſem drijft van onder uit den gront,
En 't ſchijnt als of de Hel hier opent haren mont.
De ſtadt gaet ſchuil; het oogh kan nauwelijx bemercken
Gelijckenis van wal, van toornen, of van kercken.
De zon der overhant ſtont nu in haer geboort,
Juiſt onder aen de kim; maer 't lot, gelijck verſtoort
En nijdigh, om ons vreught te matigen met evel,
Dat heerlijck ſchijnſſel wou vertoonen door een' nevel;
Dies zy 't met 't leſte loot op Hollants Amirael
Gemunt had. Hy te na met zijn ooghappelſtrael
Beſichtigde wat vry, op 't uitterſte der loopgraef,
Daer ſlus Prins Henrick ſtont, wat hem de mijn voor hoop gaef:
Duik, duik, Naſſauſche bloem, duick neêr op uwen ſteel,
Roept Venus naulijx, of de Prins hoort 't beckeneel,
Beklaeghlijck ongeluck, helaes! van Willem [a] kraecken.
Met geeft de Stadt zich op; en op den Vorſt der daecken
Schijnt d'overhant, gelijck een zon, die eerze ſterft
Met purper en zwart bloet haer goude glanſſen verft.
Vorſt Frederick die worpt zijn hellemet ter aerde,
En eert met deze klaght het heldenlijck na waerde:
Was 't om dit noodlot dan, ô Dochter van der Noot[b]!
Dat ick uw' Bruidegom moſt rucken uit uw' ſchoot;
Daer ghy hem onderhielt met uitgeleze weelde:
Daer hy u zijne ziel, en ghy hem d'uwe deelde:
Daer ghy, met ketens van fijn gout en zacht albaſt,
Hem ſtrengelde aen 't korael van uwen mont zoo vaſt,

a *Willem van Naſſau, Heer van der Lecke, L. Admirael van Hollandt.*

b *Anna van der Noot, Dochter van den Heere Karel van der Noot.*

Als

Als eertijts Androomaech haer' Hector hiel gegrepen,
Toen zy hem in den droom om Troies veſt zagh ſlepen;
Zoo legh de ſchult op my. Had eer hem loot of ſtael,
Toen op den Spaenſchen boôm hy ſtant hiel by Reael, *
Getroffen ver van my, het zoume zachter treffen:
Doch graf noch uitvaert zal uw' naem zoo hoogh verheffen,
Manhafte Jongeling, als uw manhaftigheit,
Navolghſter van de ziel, die uit het lichaem ſcheit.
Maer hoe, mijn Kallioop, ghy had bykans vergeten
Ons treurende Princes, die t'elkens ziet bekreten,
Wanneer de hemel ſchreit, gedurende 't belegh.
De regen duchtze worpt veel hinders in den wegh,
Dien Hollants ſchermheer tot 's volx zege poogt te banen;
Weshalleve haer hart, haer edel hart, in tranen
Verdrenckt, zoo dickmael 't lant met plaſſen onder loopt.
De liefde vreeſt eer 't zwaerſt dan zy ten beſte hoopt.
Indien het weêr beſtaet een weinigh op te klaren,
Gelijcktze een zomerzon, bedruppelt van de baren,
En 't root, dat door het vocht van hare kaecken gloeit,
Luickt op, als purper van een roos met dau beſproeit.
Geen lachen luſt haer, ſchoonze wat verquickt na 'et quijnen.
Vindze iet behaghelijcx, zoo moet ze zich verpijnen.
Zy reckt de tijt, zy zucht, 't verlangen is te groot:
Dan neemtze Willem eens op haren zwangren ſchoot,
En om den vader, die te velde leit, beladen,
Zoo zoeckt zy in den zoon haer minne te verzaden,
En klaeght: onnoozel wicht, hoe luttel dencktge 't naer:
Och die eens weten moght hoe 't met uw' vader waer:
'k Heb jonge tijding, dan de jongſte is niet geboren:
Een bood ten achteren, en nimmermeer te voren.
In oorlogh keert een uur triomf in nederlaegh.
Hoe zaligh zouze zijn, die hem eens wederzaegh,

* *Laurens Reael, voordeſen Outgeneral in Ooſt-indien en daerna Scheepen en Raedt der Stadt Amſterdam.*

Zoo

Zoo frisch en zoo vol moeds, gelijck hy van my ſcheide
Na 't kuſſen, toen mijn oogh en gunſt zijn koets geleide,
En omzagh duizentmael. Mijn uitverkoren helt,
Wat iſſer meenigh ſpits op uwe borſt gevelt?
Wat iſſer ſchuts geloſt? wat ſnorren 'er al looden,
Om u te leveren aen 't koninghrijck der dooden?
Noch was mijn Godt uw ſchilt, tot 's haters ongeluck:
Maer dat 's lants yver niet te reuckloos u verruck,
En dieper in gevaer, dan 't wel uw plicht voeght, dompel.
My dunckt al onder 't volck mort eenigh vremt gemompel.
Zoo ſteentze, en d'oogen ſtaen vol waters t'elckemael;
En door het vocht kriſtal blickt hier en daer een ſtrael
Van 't ſchemerend gezicht: ja zatze in Venus wagen,
Zy waer niet ongelijck de Schoonheit, om het jagen
Bekommert van Adoon; daer yeder ritſlend blad
Haer' boezem uitperſt: och doods muil heeft hem gevat!
In deze parſſing komt de blye bood geronnen;
Lang leef de Prins, Mevrou, de ſtadt die is gewonnen.
Met gaen de ſchroeven los, daer 't hart mede is beknelt,
En alle droefheit vlught, de blyſchap wint het velt.
Zy valt op hare knien, en ſtreckt, om Godt te loven,
Haer handen en 't gemoedt vol lofs aldus naer boven:
Godt, die mijn ſmeken hoort van 's hemels hoogen troon,
En op den wagen van triomf ons zet ten toon,
In 't aenzicht van de Nijt, doorhackelt met quetſuuren,
Ontfanghen, toenze Grols met wal omtrocke muuren
t'Ontzetten zich vermat; Godt, die op mijn gebeên,
Dees ſtadt geſchoncken hebt de vry vereende ſteên;
De krijgsliên en hun hooft bewaert in 's oorlogs ſtormen;
Wat offer ſchencken wy uw hoogheit, die toch wormen
En ſtof en aſſche zijn voor uwe majeſteit?
Ontfang, voor wieroock, myrrhe, en gout, ons danckbaerheit,

Die 't hart te kennen geeft met 't roeren van de lippen.
Berg Hollants ſtuurman, Heer, die driftigh tuſſchen klippen,
De goe gemeente in een behoude haven ſtuurt,
En tem den Spaenſchen haet, zoo lang uw goetheit duurt.
  Toen klonck de blyſchap op met zegeklocken helder,
Uit vruchtbre Betuwe, en het ſtrijdbre lant van Gelder,
Uit Zutfen, Deventer, uit Doesburgh, Kampen, Zwol,
En alle plecken, wie 't veroveren van Grol
Tot ruſt ſtreckt: Vries en Zeeu, en Stift en Hollant ſchateren:
Vlietnimfen haer perruick ten vrygevochte wateren
Uitbeuren met haer ſtem, en danſſen op den vloet,
En Zefyr voert den Vorſt dien zegegalm te moet:
  Keer Melker, dien de ſchrick gejaeght heeft in de boſſen:
Bezoeck uwe oude buurt: vermaſt met vet uwe oſſen,
In 't vette Maſtebroeck of Betuw zonder ſchroom,
En drenck uw weeligh vee aen Schmelſings Yſſelſtroom.
  Ghy mooght, gelijck ge plagt, met Elsken veilig ſlapen,
In hazelare ſchaeu, terwijl uw macke ſchapen
Afſcheeren 't Veluwgroen, gedoſt met witte wol.
Keer Melckerbuur, ay keer, Prins Frederick heeft Grol.
  Keer Melckerbuur, dien ſchrick gejaegt heeft in de boſſen:
Ghy zult 't geroofde lam meer van geen ſtropers loſſen:
De Spanjaert is geen wolf die zonder tanden byt:
Prins Henrick temt zijn' aert, en maeckt hem kiezen quyt.
  Ghy zult bedruckt niet zien voortſtuwen uwe koeien,
Die, van 't gewoone voêr verſteken, deerlijck loeien:
Geen Dulcken zal u meer afparſſen berrentol.
Keer Melckerbuur, ay keer, Prins Frederick heeft Grol.
  De burgers ſtadigh bang voor vangen en voor ſpannen,
En in de ſtadt dus lang uit open velt gebannen,
Verlangen naer uw pijp, al is Graef Henrick dol.
Daer antwoort Melkers fluit: Prins Frederick heeft Grol.

Dus

Dus zongenze, als Euroop, die al van outs een ſtar was,
Zagh van den hemel al haer Koningen in 't harnas;
Hier 't leger van Guſtaef en Zegemont om 't rijck:
Daer d'oorlogsvloot vermengt van Kaerle en Luidewijck;
Gins Duitslandt over Elf beſtoken Denemercken.
Godt vader, badſe, wil dien Jongeling toch ſtercken,
Die eenigh wort gelieft van al wat Spanje haet,
En onderſchoor door hem den vrygevochten Staet.
Gebruick wat vaderlijck de ſtrengheit uwer roede.
Mijn Nederlant heeft lang gedropen van den bloede.
De vryheit is geleit in 't koſtelijck ciment
Van dierbaer burgerbloet: en zoudge nu in 't endt
Gedoogen, goede Godt, dat woeſte en woênde handen,
Dien pylaer, opgerecht in zee en waterlanden,
Met yzer ſtael en vier, verdelgen van den gront,
En wraeck met ſchimp de plaets zou toonen daer hy ſtont?
Och, nimmer moet het ſchiên, dat Spaenſche ſlavernye
De vrome necken druck van Hollants burgerye:
Geef liever dat de helt, handthaver van den leeu,
Der volcken heilant ſtrecke, in dees bekommerde eeu:
Dat hy die vrouwen wenſcht en maeghden te misbruicken
Door ſchennis, 't puick der jeugt tot heilloos parleduicken,
En 't graven in de mijn, met godloos goutgeſchrey,
En al de mannen heeft verwezen op de gley;
Bedaere, en wete, dat de hemel heeft beſloten
Der mindre Vorſten groey, tot tuchtiging der grooten.

MDCXXVII.

ZEGEZANG
TER EERE VAN
FREDERIK HENRIK,
BOSCHDWINGER,
WEZELWINNER,
PRINCE VAN ORANJE.

Den edelen, grootachtbaren, eerentfeſten, wijzen en voorzienigen Heeren, mijnen Heeren den Burgermeeſteren en Regeerderen der wijdtberoemde koopſtadt

AMSTERDAM.

Hy Burgervaders van dees hooghgemelde Stadt,
Die rijck van burgery, van ſchepen, pracht en ſchat,
Verſtreckt des oorloghs ziel, het oogh der vrye ſteden,
Waer doorghe in Statenraet als Goôn wort aengebeden,
Geviert van onzen Vorſt, die zich op Godt verlaet,
Op u, en op zijn deught, wan 't heir te velde gaet;
Ick bid ontſlaet u wat van 's Lants bekommeringen,
Nu d'algemeene vreught mijn' geeſt bekoort tot zingen.
Mijn Zangheldinne volght het troimfeerend zwaert,
Dat Spanjes Monarchy en Ooſtenrijck vervaert.

Ie is hy, dien de lauwer voeght,
En met een aenzicht zoo vernoeght,
Gezeten op den zegewagen,
Nu keert van 's vyants nederlagen?

Is

Is 't ook de schutter[a], wiens geweer
De lantsmet Python lei ter neêr,
Om wien de volcken vrolijck dringen,
En hupplende een triomfliet zingen?
Oft is 't d'uitdager[b] van de moeit,
Die Hydraes bloedende aders schroeit;
Wien danckbaerlijck Thebaensche scharen
Toewyen kercken en autaren?
Of is 't een helt van 't oude Room;
Die op den vyantlijcken boôm,
Tot weering van gemeene ellende,
Geluckigh d'oorloghstoomen mende?
Of is het 's weerelts wonderding,
De Macedoonsche jongeling[c],
Die, toen het jonge Tyrus schempte,
De zee met 't oude Tyrus dempte,
En smoorde zoo veel stof en puin,
En Libans cederrijcke kruin,
Tot dat hy stormde uit haren zetel,
Die elck te trots was en vermetel?
Neen, 't is geen helt van d'oude tijt,
Maer Fredrick, Henrick, die de Nijt,
En al die hem zijn eer misgonnen,
Al worstelende heeft verwonnen:
Die d'Oldenzeelsche vesten dwong:
Die Wezel innam met een' sprong:
En Grol heeft tot zijn winst gestreken,
Dat tweemael 't leger op zagh breken:
Die met zijn volck, te voet te ros,
Verovert heeft 's Hertogenbosch,
Dat tweemael 't leger op zagh breken?
O groote winst van weinig weken!

a *Apollo.*

b *Hercules.*

c *Alexander de Groote.*

O temmer van dat woeſt gedroght,
Daer noit geen kamper tegens moght!
Kan haet en nijt dien brock verduwen!
Kon die moeraſdraeck dan met ſpuwen
Van vier en voncken, vlam en roock,
Met overyslijck yſren ſpoock,
Zijn' vyant niet ten poel uitjagen?
Dit ondier, oorzaeck veeler plagen,
Staegh knabbelt heldenbeen verwoet.
Het leckte Truxes * edel bloet,
En vatte, ſchuw van ſtale banden,
Graef Hohenlo met yſre tanden.
Maes, Wael en Yſſel, Leck en Rijn
Vergiftigt het met boos venijn.
Naeſt Godt zy lof den roem der Vorſten,
Aen wiens granaten 't is geborſten.
Wie ſou gelooven kunnen, dat
Een oude en noit gewonne ſtadt,
Gewoon te zwaeien 't oorlogsvendel;
Die ſleutel was en grenzegrendel,
En trots als Brabants pyler ſtont,
En Hollant ſcheide, en Brabants gront,
Zoo onverziens, zoo ongewroken
Geſloopt zou leggen afgebroken,
Door 't woën des Hollantſchen ſoldaets?
Dat d'eer van Tilburgh zijne plaets
Zou laten d'eere van Oranje?
Dat d'Oorloghszetel van Hiſpanje,
En Iſabels doorluchte troon
Zou open ſtaen voor Welhems zoon,
Tot ſchrick van Flippes bontgenooten?
Breda had een' Baron verſtooten:

* *Ferdinand Trupes. Siet P.C. Hoofts Hiſt. in't 22. Boek. p. 983.*

Het

Het was dan recht dat een Baron
Den Bosch most ruimen voor dees zon:
Dat 's Hertoginnebosch most worden
Des Princen bosch, naer 's hemels orden.
Ay lieve, zie toch eens 't gedrang
Van 't vrye Nederlant met zang
En spel voor Hollants heilant krielen:
Hoe burgers en hoe boere zielen,
Hoe out en jong, hoe vrou en maeght,
En wie 't gemeene gunst toedraeght,
Al lachend door malkandren zwieren:
Hoe vrolijck steên en dorpen vieren,
En luien in 's verwinners feest;
Die als een hopman onbevreest
En rustigh 't heir vooraen geleide,
Op 't vlacke van de Moockerheide;
Alwaer hem inviel 't waerde lijck
Van zijnen oom graef Luidewijck;
Die hier in 't harrenas gebleven,
Of na den slagh gevaên, most sneven
Door Spaenschen haet, zoo schendigh wreet
Als hy zich vroom en eerlijck queet:
Terwijl hy denckt aen deze dingen,
Gevoelt hy scherpe prickelingen,
En wraeck opziedend 't edel bloet
Verdubbelt zijnen oorloghsmoedt.
Verwijl hy zich ten oorlogh ruste
Zoo doodverft hy de Vlaemsche kuste.
De stercke steên, hoe vast bemuurt,
Van Maes, en Rijn, en Schelt geschuurt,
Gevoelen 't bange zweet uitbreken.
Hy houdtze in twijffel met zijn treken:

En Handwerp wacht zijn heir aen boort
In 't harnas. Schielijck ruckt hy voort,
En draeft op pijp, trompet, en trommel
De Maesbrugh over naer den Dommel;
En vroegh voor bot, voor bloeiend blos,
Op 't velt komt vallen voor den Bosch,
Met ruiterbenden, nau om noemen,
Gelijck de byen op de bloemen.
Dit zagh de grijze Grobbendonck.
Men magh eens dencken hoe dit klonck
Gelijck een donder in zijn ooren.
Hy lachte en grenickte uit den tooren,
Toen hy op May den eersten dagh
Hier Mars den Maiboom planten zagh:
Maer 't lachen hem verging ten leste;
Toen hy omringen zagh de veste,
Die zoo veel rampen had gestuit,
En meermaels loegh ons legers uit:
Die, sedert menze lest ontzette,
Noch bet op haer verzekring lette;
Met schans by schans, en werck op werck,
Van graft aen graft en hoornen sterck.
Hier lagh nu 't hooft der Heeren Staten.
Flux quam by 't leger der soldaten
Een boerenheir. Men wroet, men slaeft:
De bijl die kerft, de schup die graeft.
Veel bosschen worden omgehouwen
Om eenen Bosch; zoo veel landouwen
Geplondert kael van ruighte en rijs.
Geen veltnimf vlecht nu krans om prijs;
Geen Pan noch Satyr hoortmen queelen,
Om 't derven van hun lustprieelen,

En nare schaduw, die natuur,
Aenqueeckster van het minnevuur,
Gevlochten had tot vrientlijck vryen,
Boeleeringen, en snoeperyen.
De deught, gewoon naer lof te staen,
Zich maeckte een princelijcke baen,
Sloegh mijlen dijx door waterplassen,
Door diepe meeren en moerassen.
Zy stiert de vlieten met een' toom,
En damt met kracht den Dommelstroom:
Zy durf hier d'oude kil verleiden,
En 't meir een nieuwe plaets bereiden:
Daer t'hans de visscher zet zijn fuick,
Beurt 't lant de mossige perruick
Nu onverdroncken in het hooge,
En vraeght: wat Godt scheit vocht en drooge,
En binnen eenen andren boort
Bedwingt de watren door zijn woort?
Daer t'hans de visschen zwanen azen
Nu legerpaerden weeligh grazen:
En om het leger bruischt de zee,
Die flus onwinbaer maeckt de steê.
Dat heet zoo breet als Cyrus weiden,
Die met d'Eufraetstroom te verleiden
Bedwong het pratte Babilon,
Zoo ras de ruiter waden kon.
'k Zie dorpen, hier in 't ront gelegen,
Als met een snoer aen een geregen,
Met dubble graft, en schans op schans.
d'Ontzetter heeft hier kleene kans.
Ick zie 's Hertogenbosch vergrooten,
En 't leit in 's Princen wal besloten,

Wiens krunckeligen ommekreis
Verstreckt een zomerzonnereis.
O Boschmaeght, reken tot uw vordel,
Dat met zoo rijck een' legergordel
Uw vryer uwe lenden nijpt.
Uit liefde hy zijn' degen slijpt,
Op dat hy u den grijze ontrucke,
En 't heiligdom uws bloessems plucke.
De Kriste Koningen alom
Begroeten uwen bruidegom;
Zoo verr' heeft zijn kortou gedondert.
De grootste Vorsten al verwondert
Bezoecken hem van wijd en veer,
Om deel te hebben aen deze eer:
Zoo luit heeft zijn trompet geklonkcken.
Der Staten achtbaerheit, gezoncken
Vry lager dan haer voorigh heil,
Die overschrijt 't gezette peil,
Door 't braef bestaen van uwen minner,
Den allerstoutsten stedewinner.
Filippes zent Gezanten uit
Om vorderen het vreêbesluit,
Hy port den Keizer zorgh te dragen
Om Fredrick van den Bosch te jagen,
't Welck zal verplichten kroon aen kroon,
Als waer belegen zijn persoon.
Men sluit dan, op der Vorsten bede
En eisch met Denemarcken vrede,
Om Spaensche en Oostenrijcksche maght
Te paren tegens Hollands kracht.
Zoo veel gewoels aenschout de zonne,
Tot redding dezer Roomsche Nonne.

Te Brussel, onder 't Boschbelegh,
Daer twistme om d'appel van 't gezegh.
Waer heen met deze razerye?
Graef Henrick met veltheerschappye
Gemoedight, komt ten lesten aen:
De tiger zal den leeu verslaen.
Het is hem mogelijck vergeten
Hoe fel hy wiert voor Grol gebeten.
Met schup en spaden hy by nacht
Den Dommeldam te breken tracht:
Maer die het leger onderkruipen
In doots vergetelnat verzuipen,
En 't grof geschut dat dondert in
't Hooghhartigh heir der Hertogin;
't Welck moedeloos te rugh moet wijcken.
Wy visschen hun verdroncke lijcken,
Ja Hollants Herkules en helt
Den vyant wacht in 't vlacke velt,
En durf zijn veyligheit misbruicken.
Hy denckt niet eens om 't oogh te luicken
Ten slaep, als of hy waer gewoon
Te waecken eeuwigh met de Goôn.
Hy luistert watter wort gemompelt.
En als Achil in Styx gedompelt,
En scheutvry tegens kling en kloot,
Zoo geeft hy zich op 't spitste bloot,
En leit slechts toe op hoornenwringen,
Op naderen en mijnespringen:
En in die Vorsten worstelplaets
Verzelt de vroomheit des soldaets,
En wroet, by zonne- en maneschijnen,
In stof van loopgraef en van mijnen,

Gehaspelt tot aen 's hemels troon,
Vermengt met vlammen, roock en doôn,
Met Kolonellen en soldaten,
Die eerlijck hunnen dienst verlaten,
Met eenen oock alle oorlogsramp:
En zijn door dien ontsteken damp,
Als in triomf voor yeders oogen,
Met Mavors wagen opgetogen,
Op dondertoonen fijn en grof.
Dit lijckt nu by 't Olympisch stof,
Als een kortouscheut in mijn dichten,
By 't snorren van geschote schichten;
Al maeckt het Pindarus zoo fier,
Om stijf te stoffen op zijn lier,
Van Grieckenlants vergode zielen:
Op 't bernen van gezwinde wielen,
Ten renstrijt licht gevoert voor uit;
Terwijl de raden van d'afuit
Op roockend rijswerck, zoo veel trager,
Voor dezen Delfschen blixemdrager,
Den wegh door ongewroete duin
Opbanen langs der vesten puin:
Uitlachende oude kinderstryen;
Wien 't groot gevaer der galeryen,
Waer door mijn helt den hemel naeckt,
Gelijck een klucht in d'ooren smaeckt.
Hier volgen Britten, Schotten, Vrancken,
En Duitschen ons Nassausche rancken,
Bebloet bekrozen en bezweet:
Of zoo zich ergens Vranck vergeet,
Komt Breauté * den sloffen wecken;
Wiens groote schim in deze plecken

* Karel van Breauté.

Noch

Noch ongewroken waert en ſpoockt,
En 't harte zijner lantsliên koockt,
Om wraeck te nemen aen den woede,
Die hem doorſchoot met koelen bloede,
En verſde valbrugh en ſtepoort
Met ſprengklen van zoo vuil een' moort[a];
Een ope wond, die lang wil ſmarten
Der Vrancken eedle en ſtrijtbre harten.
De Boſdraeck 't hooft opbeurt naer Vucht,
En ſnoffelt in de bange lucht,
Vermits de watren hem ontzincken.
Zijn kiezen laet hy grimmigh blincken,
En hoopt vaſt elcken oogenblick
Dat hem d'ontzetter hulp beſchick.
De Berghgraef ziet geen eer te halen.
Met binnen 's Princen ſtorrempalen
Het hooft te ſteecken tegens 't ſpits,
En vreeſt des legers Lynceus Wits[b].
Hy gaet zijn krijgsheil elders zoecken;
Dies hem de Boſſchenaren vloecken,
En Grobbendonck zijn hartzeer kropt.
Het daeghlijx quetſen 't gaſthuis propt,
En 't kerckhof meſt. De Brit en Franſſen
Gaen ſtrijcken met de Vuchterſchanſſen
Erneſt en Willem 't achterſt klooft.
De Veltheer kneuſt het draeckenhooft,
En Brero ſloopt de ſlincke lenden;
De rechte, Pinſen met zijn benden,
Het ondier woelt en worſtelt lang,
Als eertijts deze waterſlang,
Die vruchtbaer van doorſnedene aren,
Niet dede als nieuwe koppen baren.

a Siet P. Bors Hiſtorie, in 't begin van 't 37 boek, en Thuan. Hiſt. lib. 124.

b Jacob Wits, Wachtmeeſter des legers.

Terwijl men 't eene lidt doorvlimt,
Zoo leit een ander hooft en grimt.
De ſprengklen bloets zijn nieuwe zaden.
O vruchtbaer velt van oorloghsdaden!
Maer wat voor een verbaeſt gerucht
Veroorzaeckt ons de Veluwvlucht?
Och Yſſel, zijtge in ſlaep betovert!
Alreede is uwen ſtroom verovert:
De wollef jaeght uw ſchapen na,
Tot uwe en tot uw nabuurs ſcha.
Wien zal ick deze rampen wijten?
Het moet met recht den Prince ſpijten,
Dat 't geen hy lang te vore ſpelt
By reuckloos brein niet meer en gelt.
Ghy waert gelijck verſtroide lammers,
Had Hollants herder d'Amſterdammers
Om u t'ontzetten niet beroert;
Die voor en na de vlagge voert.
De Burgemeeſters van den Yſtroom
Hanthaven vlytigh Yſſels vrydoom.
De vruchthoorn van Europe ſtut
Verbaeſde ſteden met geſchut,
En kruit, en loot, en oorlogslieden,
En graen, om 't hooft den beer te bieden,
Die om den biekorf woelt ontruſt,
En lagen leit de Betuwkuſt:
Maer Kazimir en Stirum waecken,
Tot redding der verlege zaecken,
En treffen, volgens 's Princen laſt,
Op d'oorden, daer de vyant baſt.
De vyant kan het zelf getuigen,
Hoe noo de vrye hals wil buigen,

Om

Om op te nemen 't slaefsche juck.
De noot maeckt d'onbeslepe tuck,
De vrygevochte will'ge slaven.
Men ziet veel mylen lants begraven,
En schanssen rijzen zonder end,
Elx lusthof zonder leet geschent.
De Vechtvliet opent dijck en sluizen;
Dies zoute en zoete baren bruizen
En weiden over vee en stal:
Die 't al wil houden waeght het al:
't Is voor den vrydom al ten beste.
Doch wint hy d'Amersfoortsche veste:
Dat veelen schielijck vreeze gaf.
Maer Hattem slaet zijn stormen af,
En Elburgh fier hem voeder weigert.
Het brieschend paerd komt aengesteigert
Op Harderwijck: zijn hoef alree
Het strande schud der zuider zee:
Noch wil 't niet luistrên naer de wetten
Der Keizerlijcke krijgstrompetten;
Op dat het onvermogen blijck
Van 't Spaensche en bastert Roomsche rijck.
Laet Flips en Ferdinand zich kittelen
Met overydele eerentittelen:
Of Kukuli wat weeldigh weit,
's Lants Veltheer op zijn luimen leit.
De blijde boô komt aengeronnen,
Die uitblaest: Wezel is gewonnen.
Graef Henrick ziet verbaest te rugh,
En steent om zijn gebroke brugh,
Zijn korenschuur, zijn' blixemkoker.
Losano vloeckt hy en den moker,

Die poort en poortſlot brack te ty,
En inliet Diedens [a] ruitery.
Prins Henrick loſt zijn ſchut al tevens.
Al 't lant al 't leger is vol levens.
Men zwaeit de Wezelſche banier.
De Vuchter toren bralt met vier.
O Wolf [b], die paſt voor Mavors wagen!
O Gent, die Gent noch ſult belagen,
En ſtormen op der Staten leer,
De muurkroon drucke uw kruin met eer.
Die blixem Bruſſel trof van boven,
Toen 't zich vermeten dorſt beloven,
Eer lange binnen Amſterdam
Te vieren met de zegevlam.
O Prins, Godt heeft u uitgekozen.
't Geen anderen dwaes verreuckeloozen,
Dat brengtge wederom te recht,
Al zijtghe aen 's legers zorgh gehecht:
Gh' ontruckt een ſtadt des vyants tanden,
Terwijl hy glori zoeckt met branden
En blaecken van de boerenhut,
Die naulijx wint en regen ſchut;
Terwijl hy, van verdriet verbolgen,
De wapenloozen gaet vervolgen;
Den lantman met zijne ega bloot,
De kinders bergende in haer' ſchoot,
Al ſchreiende ackers doet verlaten,
Uit ſchrick der ſchennende Kroaten;
Geen ſtrijtbaer ſlagh, maer wreet in 't woên,
Als op een duifken een griffoen:
Miſſchien in 's vyants heir betrocken,
Om Hollant daer mede aen te locken,

a *Otto van Gent en Oyen, Heer van Dieden.*

b *Kaptein Wolf, Gouverneur van Brevoort.*

Dat

Dat onbeluit de Spanjaerts dolf:
Maer 't gelt ons even beer of wolf.
Most Fredrick niet den Boschdraeck temmen?
Hy zouze wacker leeren zwemmen
Den Yssel over en den Rijn.
Zy voelen 't voorspoock van die pijn.
't Verlies van Wezel komtze wecken,
En roept: 't is tijt te rugh te trecken.
Versaegt verlatenze Amersfoort,
Geplondert tegens eer en woort.
Hun vloecken Cerberus vervaerde;
Vermits al watze met den zwaerde
Oit wonnen in den Duitschen strijt,
In Wezels onweêr schipbreuck lijt.
Noch laten de beschote wallen
Van krijgelheit den moedt niet vallen;
Maer streng geparst van 't bitter lot,
Zoo vliênze met gebeên tot Godt,
En al zijn Heilgen. 's Vollex yver
Aenroept den Euangelischrijver
Sint Jan den opperheiligh aen,
Dat hy zijn hooftkerck by wil staen.
Men offert op de hooge autaren:
Men wieroockt tusschen kerckpilaren,
Naer Roomsche zede, en viert alom
Met ommegang, en heiligdom.
Kapellen, kloosters, kercken stenen:
Gewijde en ongewijde weenen.
Zy hopen dat op 't allerlest
Geen hemelhulp de heilge vest
In 't alleruiterst zal ontbreken;
Al schijntze een weeskint, gantsch versteken

F Van

Van menſchentrooſt in dit gevaer:
En hy die voormaels wonderbaer
Den vyant ſloegh met duizent vreezen,
Door een doot lichaem, nau verrezen,
Door 't plompen van een' loſſen ſteen,
Door 't roeren van een trom alleen;
Zal middel ter verloſſing vinden.
Maer 't is vergeefs, mits weêr en winden
't Naſſauſch geſlacht ten dienſte ſtaen,
De graft uitmalen aen en aen.
Voor 's Princen godtheit neigt zijn horens
De Maes: 't geſchut dat ſchud de torens,
En dondert reis op reize los,
En beuckt het bolwerck van den Boſch:
Bellone blixemt met granaten,
Met ſtorm op ſtormen uitgelaten.
De Veltheer ziet de zege bly
Ten ende van zijn galery;
Daer koevoet hamers en houweelen
Volendigen de krijgskrackeelen.
Zoo ras de jongſte mijne ſpringt,
De ſtadt geknielt genade zingt,
En kuſt des overwinners handen,
Tot glori der vereende landen;
En wort der landen medelidt,
Met 't overtreffelijck bezit
Van allen vlecken, ſteên en dorpen,
Die haer gebiet zijn onderworpen:
Dies danckt, o Staten, uwen Helt,
Die 't onverwinnelijck gewelt,
Uw' ſtaet ten goên, beſtont te kneuzen,
In 't aengezicht der Bergſche Reuzen,

Welck

Welck dreighden met een trotſe treê
Te ſtappen door ons legerzee:
Maer die niet ſuft voor 't luide ſchreeuwen,
Dat is de leeu der waterleeuwen;
Die ſtant hiel als een ſtijl dat pas
In 't perck dat hem bevolen was:
Die noo 't gegreepen wou verliezen,
Toen ſuffers ree den aftoght bliezen,
En had beſtemt te vliên ter noot
In eene onſterfelijcke doot.
Waer op zal Spanje wijders hopen?
Voor Hollant leit heel Brabant open.
Zelf Henegou en Lutzenborgh
En Namen brandſchat ſchaft uit zorgh.
Ons vlieten voelen geen beſmetting:
En met een eenge ſtadts bezetting
Beſparen wy een legers laſt.
De Betuw durf geen uitheemſch gaſt
Den vryen diſch met dalers decken.
Zoo veele ſterckten, ſteden, vlecken,
En waerden voelen ademtogt;
Die eerſt door daeglijx ramp bezocht,
Van loopers, ſtroopers, ſtokebranden,
Van knijpers, knevlers, ruw van handen,
Alle oogenblick met ope teſch,
Verwachten het getrocken mes
Op bloote keel, de ſchuur aen kolen,
Op 't kloppend hart gelaên piſtolen;
Dies roepe een yeder nu uit luſt:
Een Godtheit holp ons aen dees ruſt;
Toen Spanje wou Euroop verbazen:
Toen d'Ooſtenrijcker opgeblazen,

Had van den Donau met zijn heir,
Verwinner tot aen 't Baltisch meir,
Gansch Duitschlant in zijn bloet verzopen,
En droomde Hollant t'overloopen,
Ja stofte van den hoogen stoel:
De leeuw leit in den modderpoel
Gesneuvelt door te veel te willen:
De Boschkrijgh zal zijn krachten spillen.
Nu hang, wie wil, tot zegemerck,
In hofgewelf, in zael en kerck,
De Thurenhoutsche ruitervanen,
Borgoensche kruissen van Maranen,
En Vlaemsche standers, die vol moedts
Wel tuigen storting van veel bloets;
Dees overwinning raeckt de wolcken,
En streckt tot vrucht der vrye volcken.
Dat ander Overste braveer
Met bynaem, en met tyteleer,
En stoffe en zwelle op Azianer,
En op De Groote, en Afrikaner:
't Vernoeght ons dat de schelle Faem
Hem noemt Boschdwinger by zijn' naem,
Die als August komt ingereden.
Bout zijn' triomfboogh op twee steden,
Die als ontsloopbre zuilen zijn,
Waer tusschen vlieten Maes en Rijn.
Fortuin in 't alleropperst houde
Een weeghschael, fijn van loutren goude,
Die 's Konings scepter, 's Keizers kroon,
En 's Tibers Mijter luisterschoon,
Noch lichter vint dan 's Princen degen;
Die dees Meduis heeft afgeslegen

Het schaedlijck hooft, toen Pallas milt
Hem schonck den kristalijnen schilt.
Godt wil den grooten Henrick sparen,
En rijcklijck recken zijne jaren,
En zeegnen hem met moedt en raet,
Die wijze wetten blincken laet:
Die vaderlijck, en recht als speelend,
De burgerlijcke wonden heelend,
Den vyant op de hielen treet
Zoo schielijck, dat hy 't naulijx weet,
En doet hem staen tot zijn genade;
En haelt met woecker in de schade
Van zijn Breda, om 't welck onnut
Kastiljes kroon is uitgeput.
Op 't rijzen van Prins Henrix starre
Hein [a] veel geluckiger van verre
Keert van Matance aen onze ree,
Als l'Heremijt [b] van Lima deê.
Hoe most Havaen uw hart bezwijcken,
Toen ghy uw Konings zeil zaeght strijcken
Voor 's Princen vlaggen al benout?
Toen ghy het zilver en root gout
Zaeght plondren, en de purperoegsten,
Die Hollant dreighden te verwoesten?
De schim van Attabaliba
Vernam 't, en huppelde om uw scha;
Om dat men hem de zenuw kerfde,
Die niet door deught zijn scepters erfde;
Maer schoot, met voordeel van geweir,
In 't moedernaeckt en weerloos heir.
Dat heet den draeck op 't hart te trappelen,
Den wachter der Hesperische appelen,

a Pieter Pieterszoon Hein.
b Jacob l'Hermite.

En na 'et verovert Indisch vlies
Hem zuchten doen om 't Boschverlies,
In Lissabon en out Siviljen.
De schrick schud beide de Kastiljen:
Als of ons vloote Kartageen
Geplondert had en afgestreên;
Daer zoo veele afgeslaefde zielen
Vol hoops najtichen onze kielen,
Aen 't bruizen door den Oceaen,
Met schat tot zinckens toe verlaên:
't Is tijt dat Spanjes beurt zich wende.
Hier is, hier is het oorloghsende.
Prins Welhem heeft den gront gheleit,
Zijn nazaet vrydoms muur geleit
In root ciment van 't bloet der helden;
Niet zonder Raetsman, dien men zelden
Ter weerelt als een Fenix zocht;
Maer Fredrick heeft het werck volwrocht,
En d'opperoverwinnings kroone
Gezet voor Kristenrijck ten toone
Op 't spits der vryheit, 't oorlooghswit.
Maer vryheit, hantvest, wat is dit?
Zijn 't enckle krachteloozе klancken?
Niet niet, ô edelste aller rancken!
Laet yeder eignaer hier af zijn.
De vryheit als een zonneschijn'
Op allerhande slagh van menschen,
Die om 't gemeene beste wenschen.
Men maeck van 't Kristelijck geloof
Geen plondering en snooden roof:
Men onderdruck geen vroom gewisse,
Met boeten en gevangenisse;

Maer laet Godt rechter van 't gemoedt.
Uw Vader kocht dit met zijn bloedt.
Zoo dit geschiet, zoo zal de vrye
In liefd tot Hollants heerschappye
Ontvoncken; zoo zal yeder een
Om 't beste bidden van 't gemeen:
Zoo zultge voelen 's hemels zegen,
Uw' vyant schricken met uw' degen:
Zoo zultghe zijn der vromen wijck,
Het voorbeelt van gansch Kristenrijck,
En leven op de tong der geesten;
Tot datghe, moe van aerdsche feesten,
En levens zat, uw sterflijckheit
Laet hier beneên van elck beschreit;
't Onsterflijck wort van Jupijns vogel
Op gouden wagen met zijn' vlogel
(Die t'hemwaert neight, die oirsprong nam
Uit Duitschlants Keizerlijcken stam,
En Adelaers in standers zwaeide,
Zoo dickmael Mavors oorlogh kraeide)
Gevoert ten hoogen hemel, daer
't Ontmoet de zaelghe heldenschaer,
Den Grootvaêr Adolf met zijn neven,
Gestreden in het eeuwigh leven.
My dunckt ick zie alree van verr'
Zijn aenschijn schittren als een star,
Wien Hollant wieroockt met gebeden:
Om dat hy 't hooft van 's vyants steden;
Opofferde, als een heiligh pant,
Zijn Vaders graf, zijn Vaderlant.

MDCXXIX.

TRIOMF-

Over de Neêrlaegh der

KONINGLYKE VLOTE op het SLAAK.

'T GEwapent Schelt ging t'zeil, met dit geschreeu:
Dat gelt, dat gelt den Leeu
Zijn hartebloet, zijn ziel, te vet gemest;
Doorschiet hem in zijn nest.
Het wacker dier, hoe vreesselijck men riep,
Zich veinsde, als of het sliep.
De vloot, hier door gemoedight, nader quam.
Haer draken spogen vlam,
En zwavelvier, granaten, loot, en stael;
Dies Hollants Amirael
Hem noopte, dat hy rees, getergt tot wraeck,
En sloegh zijn' klaeu in 't Slaack.
De maen bezweem, besprengkelt van het nat,
Van brein en bloet bespat,
Verdooft van al 't gejammer en 't gekarm,
Erbarm, erbarm, erbarm.
Als Xerxes, zonder hart, uit Griecken vloot,
Zoo viel Graef Jan in 't boot,
Met Barbançon. 't Was roei, eer alles blijf.
Marye, bergh ons lijf.
Die roof bleef ons van schepen, volck, en schut.
Al d'arbeit was onnut.
Leer, stoffer, leer, hoe snel een oogenblick
Veel jaren smoort in 't slick.
En ghy, die hier te landt 't gewisse plet,
En doemt u eyge wet,
En nijpt, en grijpt: zie toe, zie toe, zie toe:
Rechtvaêrdich is Godts roê.

MDCXXXI. Patriæque Patrique.

LYCKOFFER VAN MAEGHDEBURGH,

Ontsteecken op

HET HOOGH AUTAER BY LEYPZICH,

Door den

Onverwinnelijcken Koninghlijcken Heldt,

GUSTAEF ADOLF,

Arm der Duitsche vryheit.

OP Zangodin, en huw uw heldenluite
Aen 't zegespel der koningklijcke fluite,
En volgh de maet van Saxens trommeldans:
Bohemen vlught, en Zweden wint de kans.
Fortuin verkiest, om d'eeu, uit zoo veel koppen,
Een hooft, om dat, tot walgens toe, te kroppen
Met roofschat en triomfen, rijs op reis,
Tot glori van een keizerlijck paléis.
Wie met dees eer bewieroockt vaert ten grave,
Eer hy veraert; bedanck haer voor die gave;
Want menigh, daerze lang meê heeft gepopt,
Verbastert, en ten troon wort uitgeschopt.
Tilly * getuight van dezen keer der dingen:
Tilly, voor wien de sloten openspringen;

* *Johan Serklaes, Graef van Tilly.*

Voor wiens gezicht heel Duitschlant ruimt het velt:
Wiens zwaert bereickt den Donau en de Belt.
Is 't wonder dat zijn moedt te dartel steigert,
En ieder kunne en oude 't leven weigert,
Daer d'Elve koockt, door 't gloeien harer kolck,
Onnozel bloet van overrompelt volck?
Daer Kristiaen [a], uit Brandenburgschen stamme,
Met Valckenbergh [b] in d'algemeene vlamme,
Op 't heet autaer, den jongsten slagh verbeit,
En niemant zwicht, voor dat de noot hen scheit?

[a] Christiaen Willem, Marckgraef Brandenburg.
[b] Frederik van Valkenburg, Krijsoverste der Zweden binnen Maegdeburgh.

De Razery door 's legers wreede tenten
Van bant geslaeckt, hier alle de elementen
Opprest, ten val van 't overoude Stift,
En d'asch wort in den wint en stroom gezift.
Hier stont de moeder met haer zeven vruchten:
Zy stort geen' traen, noch 't hart en kan niet zuchten.
Zy druckt de borst met 't zuigeling, haer kroost.
De reste kermt vergeefs, om hulp en troost.
z'Is stom: dat's: Godt niet ick kan u beschutten.
't Een smoort in roock, het ander drenckt in putten,
Het ander springt in 't Papenheimsche vier,
En zy en 't kleen in 't punt van een rappier.
De blixem schent zoo boom met tack en wortel:
En d'Arent kluift zoo d'opgegrepe tortel.
Haer pluim verstuift, haer teêr gebeente kraeckt,
En 't zieltje steent, eer 't aen zijn doot geraeckt.
Des kreunt zich niet die Godheit aller vogelen,
Die 't Roomsche rijck beschaduwt met haer vlogelen;
Schoon d'Oder drenckt den fier gekroonden Leeu,
Die over zee zijn stappen liet in 't sneeu.
Dees heeft beslecht met Pool en Moskovyter
Zijn erf krackeel, en vlamt op Habsburgs myter,

Die

Die Zweden tergt. Zie toe, baldadigh Praegh,
Zijn mane rijst, en spelt een torenvlaegh,
  Zwijgh Oostenrijck, die bruller uit den Noorden
Zal grabblen alle uw standers, root van moorden.
Tirol, misbruick uw weelde niet soo stracks.
Vergeltghe zoo die noothulp van den Sax!
  't Verdruckt geloof * dat telt 's verlossers uuren,
Eer Leipzich ziet, van zijn verwonne muuren,
Het briesschend ros vertreên 't geschudde lant,
En schrap, om strijt, GUSTAEF en FERDINAND.
  O Karels zoon, wick wick uw kracht te voren.
Ghy daeght hem, die tot zege wert geboren,
En zoo veel lants geploeght heeft met zijn zwaert,
En acht uw kroon tot zijn triomf gespaert.
  Dees stem verdwijnt by trommels en trompetten,
Daer vaen op vaen, kornetten op kornetten
Aentrecken, dat de hemel dient gestut,
En d'afgront duickt en davert van 't geschut.
  Der Gotten Godt, die luister van mijn eerdicht,
Ter wolcke quam uitbersten, als een weerlicht
En blixemstrael, toen 't lot in twijffel hing,
Eer 't aerts gewelt in roock en stof, verging.
  Jupyn, en Mars die woên met vier en donder.
Het onweêr duurt: de zon gaet op en onder,
En d'avont groet den Koningklijcken helt,
Die 's Keizers maght verstroit in 't bloedigh velt.
  Den Veltheer en afworstelaer der jaren
Bezwijckt het hart door 't gapen zijner aren,
En bergt het lijf. Hoe draeft hy nu zoo trots,
Die onlangs was een strenge geessel Godts!
  Die d'eerbaerheit, van moorders uitgetogen,
Verstickt in bloet, zach schenden voor zijn oogen,

* 't Verdruckte volck.

En leemtigh ſchuim een hant vol overſchots
Verkrachten en ſchoffeeren met veel ſpots.
Hoe luttel dacht hy toen, in 't ſpel der pijpen,
Dat Meiburgs zaet in Leypzichs klay zou rijpen;
En al zijn vee, gemeſt op dezen ſtal,
Door Laplants bijl moſt ſchaffen vleeſch te Hal.
Wat gruwel trapt met Kriſten hoofts banieren
Op maeghdepalm, tot ſchennis van laurieren,
En ſchaeckt 'er weeu en wees haer' roozekrans,
Op 't verſche lijck van vaders en van mans!
Die tyranny paſt Turcken en Maranen.
Och hemel! ſtrem op 't aenſchijn deze tranen
En kuiſchen dau tot parlen altemael;
Dit zuiver bloet, dees' ſprengklen tot korael.
Ons Zangheldin heeft luſt, met die juweelen
Verciert, voor moortautaer op treurtooneelen
Te vieren dien beſchreielijcken dagh,
Die Godt nocht heilig kerckenrecht ontzagh.
Mijn dicht zich ſchaemt te leeren grijze hairen
Den wrevel treên, den overwonnen ſparen;
Voor al, voor al der maegden lieflijck oogh,
Daer Herkules voor offert knods en boogh.
Geſcheurde pruick en tranen doen verdwijnen
Die droeve wolck, daer Romers en Sabijnen
In woeden met een blint en ſtreng gevecht.
Waer Venus ſchreit, gaen hooge vloeden ſlecht.
Met recht verwelckt die zege, zonder zegen,
Door maeghdenroof en vrouwekracht verkregen.
De Troiſche Vorſt ontzagh zijn hant te ſlaen
Aen yders vloeck, daer Troje om moſt vergaen.
Der dieren prins, in d'yſre kou, betoonde
Zijn heuſcheit, die de bleecke nimf verſchoonde.

Hy lonckt verlieft op dat aenminnigh beelt,
En quispelstaert, en blaeckt, en vryt, en streelt.
Dat hart bezit zoo veel van 't edelmoedigh.
Hoe verft een Graef zijn poenjarts dan zoo bloedigh?
Hoe sleept men zoo Kassandren uit haer kerck?
Hoe smet hy zoo zijn wapen, en zijn merck?
Lof Luidewijck, den roem van 't Euangeli,
Die zelf Rochel, ontwijfter zijner leli,
Genade schonck, toen 't mergh was uitgeteert;
En, zonder wraeck, haer poort en vest verneêrt.
Zoo wint men, met de steên, der menschen harten.
Wat balssem kan nu heelen deze smarten?
Indien de Wraeck dan holt, en wederwraeckt;
Hy draeght de schult, die lammers wolven maeckt.
Wat Albaes zwaert en fackel heeft gebrouwen,
Zal Nederlant en Spanjen eeuwigh rouwen.
De weerelt brant door eenen Faëton,
Die reuckloos ment den breidel van de zon.
Wie zich aen 't vier des oorloghs niet wil zengen,
De gal der straf met honighraet leer' mengen.
De zondaer kust de roê, en blijft haer vrient,
Die lieflick quetst, wanneer hy 't streng verdient.
Een heelzaem artz, die 't leven noô zagh sterven,
Magh snijden, niet den krancken gansch bederven.
Het Keizerdom is ingewyt tot heul.
't Verstreck' den volcke een vader, en geen beul.
Indien het volck veroirsaeckt zulcke wonden;
De heer die biechte en boete oock al zijn zonden.
Hy pars geen ziel: hy breeck geen Kristen Recht.
't Geloof is Godts, geen aertschen Keizers knecht.
O Serklaes, denck uit helm noch harrenassen
Die moordvleck uit te schuuren noch te wassen.

,, Uw grafschrift zy: Tilly (elck schrey', die 't hoort)
,, Heeft Maghdeburgh verdelgt door maegdemoort.
Nu schuwt hy, als een havick, zijnen dryver,
Den klaeu des Leeus der Vinnen, heet van yver,
Die slincks en rechts het al aen flarden ryt,
Wat voorvoets hem dien vetten roof benijt.
Godts arrem maeit met zijn gerechte zeissen
Een' ysren oegst, en deckt den gront van Meissen,
Veel mijlen velts met lijcken zonder tal.
Vergeefs gevloôn; de Doot is overal.
De Doot verslint, verscheurt met stale tanden.
Een roode zee die bruist door d'ackerlanden.
De klepper gaet, tot aen den buick, te wedt,
En wascht zijn zweet en stof in 't lauwe bed.
Zoo dreef de sné van Alexanders sabel
Den dootschen schrick voor uit naer Suze en Babel.
De Persiaen gevoelde, veel te laet,
Wat die vermoght, wiens jeught hy had versmaet.
Zoo stort de bloem en 't puick des Roomschen adels
By Kannas neêr uit haer vergulde zadels;
En 't Kapitool alle oogenblicken hoort
En ziet verbaeft Kartago voor de poort.
Gustaef, aldus met Nassau aengespannen,
Op eenen tijt vermeestert twee graef Jannen;
[a] *Tilly.* Van welcken d'een [a], gedreven van den noot,
[b] *Graef Jan van Nassau.* Te paerde vlught, en d'ander [b] met den boot.
Die neêrlaegh kneust de hoop der heerschappye
Van Oostenrijcks gedroomde Monarchye.
De vryheyt, die weêr aêm schept, zonder zorgh,
Looft Godt, den Helt, Keur Sax en Brandenborgh.
De Kristen Helt wort in triomf ontfangen,
Bestuwt met roof, met vanen dicht behangen,
Ver-

Vereert met lijcken, in hun tomb geleit;
Waerom van vreugt 't verloste Duitschlant schreit.
'tZeeghhaftigh Hooft sprack danckbaer, na het knielen:
„Dees wraeck van Godt strecke offer voor de zielen
„Van Maeghdeburgh, wiens ingetrapte kruin
„Begraven leit in eeuwigh smoockend puin.
Vaer voort Gustaef, ghy vorstenmorgenwecker:
Ga voer den Paltz, ten bergh op, aen den Necker:
En 't vier des krijghs met wapens uitgeblust,
Wisch Adolf uit, en schrijf: Gustaef August.

MDCXXXI.

STEDEKROON.

Van

FREDERIK HENRIK,

Op den grooten triomf van

MAESTRICHT

En d'andere Steden en Schanssen.

Op de wijze: *Van Perioste.*

Die bange nacht [a], toen Alexanders [b] dolck
Zich droncken dronck in lecker burgerbloet,
En grimmigh borst uit d'onderaerdsche kolck,
Gelijck een slang, getrapt van vyants voet,
De lucht besmet en beemt en waterval
Met pest en blaeu vergift en groene gal,

a *Den 29 van Zomermaent, 1579.*
b *Alexander Farnezes Prins van Parma.*

Die

Die nacht gedenckt hoe droef de Trichtsche Maeght
   Gesleept geboeit op haren oever zat,
Gedootverft en door vier en vloet gejaeght,
   En afgewaeckt, en strijdende afgemat *.
Zy klaeghde 't leet den Vaderlijcken Stroom,
Wiens geest verscheen in haer' benaeuden droom.

* Ziet P. C. Hoofts Hist. in 't 15 boek. p. 641.

Een bloedigh zweet brack hem van alsins uit,
   En hing als kralen aen zijn biezenhair.
Hy steende, en sloegh in 't ende een heesch geluit:
   Mijn Dochter, die op 't oorloogsmoortautaer
Uw zuchjes en bedruckte traentjes loost,
Grijp moet, mijn kint, grijp moet, en wees getroost.

't Is waer, ghy zijt de bloem uws maeghdoms quijt
   Dat 's nootlot, en 't belieft den hemel dus.
Maer sus, mijn schaep, daer koomt een andre tijt.
   Zoo spreeckend gaf hy haer een hartekus,
En wischte met zijn kleet (hy zuchte diep)
Het roode bloet dat langs haer' boezem liep.

Daer komt een tijt (zoo voer hy lieflijck voort)
   Die rekening van Spanjen eischen zal,
En sussen 't landgeschrey van dezen moort,
   En troosten uw langduurig ongeval:
Dan zal de Wraeck den Spanjaert, als een haes,
Doen ommezien, en jagen over Maes.

Die helt is een beloofde Frederick,
   Uw' wreecker en beschermer in der noot,
Der vromen schilt, der dwingelanden schrick.
   Dees zal beleeft u koestren in zijn' schoot;
Na dat ghy hebt, geketent van Farnees,
Een halleve eeuw gekermt slavin en wees.

Al treuren nu uw ſtraten doots en woeſt,
Ay zie dat met geduldige oogen aen,
Zoo lang tot dat in Parmaes rypen oegſt
Oranje koom de ſtrenge zeiſſen ſlaen,
En zelfs mijn Maes en 't fier beſchanſte Schelt
Zich buigen voor een maghtiger gewelt.

Dan ſla op uw' Verloſſer 't bly gezicht,
En wy hem de verdiende Stedekroon.
Vlecht Boſchloof om de Schiltſtar van Maeſtricht,
En hef hem hoogh in 't gout van Neêrlants troon.
Dan ruim uitheemſch gebroetſel velt en ſlot,
En Brabant kniel' voor Hollants Wapengodt.

Ick zie alreê (mijn geeſten worden vlugh)
Den blixem, die mijn vochten vliet verzengt.
Alreede tors ick meer als eene brugh,
Een weeck robijn mijn klaer kriſtal beſprengt.
De gallem baeuwt 't geſchut na zonder mont,
En tart het Spaenſch en machtigh Roomſch verbont.

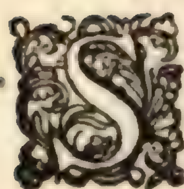
Hun antwoort is niet ſchaers van donderkruit,
En Mars zijn rol volſpeelt op 't wreet tooneel;
En d'uitvaert van Kaſtilje wort beluit
Met onweêr van kortouwen, grof van keel:
De Vryheit op dit graf haer' ſtandert plant,
In 't aenzien van Filips en Ferdinand.

Zoo wort met vier het eeuwigh vier gebluſcht.
Zoo vreet de vlam des hemels taeie roe,
En Henrick houdt de heirbaen van Auguſt,
En ſluit de poort van 't gruwlijck oorlogh toe.
Vaer wel, mijn hart, leer harden, en zwijgh ſtil.
Zoo droop hy door haer armen in zijn kil.

MDCXXXII.

BESTANT TUSSCHEN POLEN EN ZWEDEN.

AEN DANTZICK.

Choone Star van 't vruchtbre Pruissen,
Koningin van 't Noortsch gewest,
Die de Zevestarre lest
Draeide op uwen duim, en 't ruisschen
Durft verbieden aen d'Oostzee,
Als het storremt op uw ree;

Parel aen de kroon van Polen,
Die ghy eert in zoet en zuur:
Bykorf, groote korenschuur,
Wie de nootdruft is bevolen
Van zoo menigh lant en Rijck:
Veler menschen burgh en wijck:

Brant nu van uw trotse veste
Los al 't zwangere metael,
Dat het als een blixemstrael
Schittre van het Oost in 't Weste;
Dat men 't, als een donder, hoort
Baldren buldren Zuid en Noort:

Want de Goddelijcke Vrede
't Zwaert des Gottischen soldaets,
En de sabel des Sarmaets
Weder zegelt in de scheede,

Wil-

Willigh zonder ſchrick of dwang,
Vijfmael vijf en een jaer lang.

Vraeghtghe naer de rechte reden.
'k Zagh Guſtaef en Zegemont
Vreedzaem tot een vaſt verbont
In een' heldren hemel treden,
En vergeten aerdſch krackeel
Om een zaliger juweel.

'k Zaghze ruſt voor oorlogh kiezen,
En hoe zy dien zachten zin,
Ja der Englen eendraght in
Hunner kindren boezem bliezen.
't Zagh den Vrede op elcke kroon
Dalen van den hooghſten troon.

Nu en hoeftghe niet te duchten,
Dat de kleppers zonder tal
Gaen vertrapplen over al
Ceres oegſt en goude vruchten:
Dat men 't alles hang en waegh
Aen een droeve nederlaegh.

'k Zie den Wyſſel uit zijn kanen
Schudden tegens hongersnoot
In uw' opgedanen ſchoot
Maght van opgeleide granen.
'k Hoor uw weelde wederom,
Na het zwijgen van de trom.

VLADISLAUS triomfeerde,
Toen hy Osman maeckte vlugh,
En hem uitloegh op den rugh;
Oock toen 't heir der Scyten keerde

Schendigh met geboge knien,
Om zijn hof in brant te zien.

Nu en is 't geen minder zege,
Dat hy binnen zijn palais
Kuſt dien vorderlijcken pais:
Dat de pais hem zwaerder wege
Als de Koninglijcke ſtaf,
Dien hem 't wettigh erfrecht gaf.

Op zijn heiligh voorbeelt volgen
Alle vorſten van Euroop,
Die, geheilight door den Doop,
Haten dat men ſmoor' verbolgen,
Root van moort, vermaſt van roof,
't Zaet van 't Kriſtelijck geloof.

Dat hem alle Kriſte tonge
Daer voor dancken: dat zijn lof
Streck' der dichtren rijckſte ſtof.
Eeuwigh werd zijn eer gezongen
In triomf op 't allerblijſt
Van de monden, die hy ſpijſt.

Dat, als d'Iſter 't hooft opſteecke,
Hy gelijck een zuil blijf ſtaen,
Tegens wie de Turckſche maen
Haer gekneuſde horens breecke,
En zy bleeck het godloos bloet
Weder afwaſſche in haer' vloet.

MDCXXXV.

Op

Op de Neêrlaegh der

TURKSCHE VLOTE.

AEN

VENETIE.

HOR.

Vix una sospes navis ab ignibus.

DE Leeuw van Hollant, niet gezint
Meer Kristensch bloet te storten,
Loopt met sint Markus Leeu voor wint
Den Turck zijn vleugels korten,
En geeft hem, onder Uwe vlagh,
By Smirne trots den Koningsslagh.
¶ Daer leit d'Erfvyant anckervast,
En hobbelt op de baren,
Terwijl zijn Maen van hooghmoedt wast,
Die niemant denckt te sparen.
Alreê heeft Ottoman zijn hooft
De kroon van Kandie belooft.
¶ De Tarter, stout op deze vloot,
Komt draven recht op Polen,
Hy dreight ons hier met hongersnoot,
Vermeet dat lant in kolen
Te zetten, en eerlang zijn' moedt
Te koelen aen 't Sarmaetsche bloet.
¶ Maer Godt, die d'eer van 't Kristendom
Noch hanthaeft onder 't schreien,
Sloegh zelf in 't Hollantsch hart de trom,
Om tegens hondert glaien

¶ En

En galeaſſen wel getrooſt,
Een kans te waegen in het Ooſt.
¶ De Batavier, van outs gewoon
'tRomainſch Gebiet te ſtercken,
Treckt weder op, en ſpant de kroon
Te water met zijn vlercken,
Tot afbreuck van het Turckſch geweſt,
En voorſtant van 't Gemeene Beſt,
¶ De Baſſa ſchimpt op 't kleen getal
Op vijftien oorloghsſcheepen,
En ſtoft: wy zullenze in de val
Des inhams zien benepen.
Zy komen echter voor den dagh,
En RIVA voertze naer den ſlagh.
¶ De Sultan dondert zonder nut
Met zwangere kortouwen.
De blixem van ons grof geſchut
Geſchoten, met betrouwen
Op een gezegende overhant,
Zet ſchip by ſchip in lichten brant.
¶ Zy kappen d'anckers buiten hoop,
En dryven d'een op d'ander.
O dreigementen van Euroop,
Hoe blaecktghe nu elckander!
Hoe druipt uw peck in d'oogen van
Den lantverſlindenden Tiran!
¶ De ſnelle wint komt zelf de Faem
Met vier en ſtof verraſſchen.
Konſtantinopel ziet zijn' naem
En hof en ſtroom met aſſchen
Met voncken roock en ſmoock bedeckt,
En dat de Maen van 't Rijck betreckt.

¶ Nu

¶ Nu ſchrick niet meer voor Mahomet,
Noch Agars Vorſtendomen:
Als d'Opperſte den Leeuwsklaeu wet,
Is 't met hun omgekomen,
Ghy ziet hoe Faroos heir verdrenckt.
Nu d'Opperſte u de zege ſchenckt.

MDCXXXVI.

VRYE ZEEVAERT

Onder de vlagge van den

DOORLUCHTIGEN ZEEHELDT,

MARTEN HARPERTZ. TROMP,

Ridder, L. Amirael van Hollant en Zeelant.

Pulchrumque mori succurrit in armis.

DE plaegh van inheemſch en uitheemſch,
't Gedroght, dat met zijn dolle honden,
In 't bloedigh moorthol, aen den Teems,
Den Grooten Herder had verſlonden,
Zich droncken zoogh aen 's Konings ſtrot,
En knaeghde, op 't Koninghlijck geraemte,
Den romp, van hooft en kroon geknot;
Die moortpeſt, zonder Godt en ſchaemte,
Nu vlammende op een' verſchen buit
Van Franſch gewas, quam nederzacken,
En dreef voor ſtroom den bloetſtroom uit,
Om balgh en buick met roof te packen:

Maer

Maer die den afgront palen ſtelt,
En ketent helſche monſterdieren,
Ontfonckte 't hart van onzen Helt,
Tot voorſtant van zijn Batavieren.
Dees zagh den gruwel in 't gezicht,
Die helſch met vijfmael veertien koppen
De zon bedroefde, en 't hemelſch licht,
En, om ons zee haer keel te ſtoppen,
Zich dwers voor Hollants kielen ſmeet;
Waer op de Ridder aen quam rennen
Op zijne vleugels, vlugh en breet,
Voorzien met vijfmael veertien pennen.
Hy voerde een ſlaghzwaert in de vuiſt.
Het Monſter braeckte donderklooten,
Granaten, blixems, baldert, bruiſcht;
Bedreef gewelt met ſtaert en pooten,
Blies roock en ſmoock, en vlam en vier
Uit zijne kieuw, en kopre keelen:
Maer Hollants Perſeus trof het Dier,
Dat zalf noch kruit de borſt zal heelen.
Drie volle dagen hiel hy 't ſtaen.
Hoe beet het op zijn yſre tanden!
Hoe ſchoot het toe! gelijck d'Orkaen
Op d'Indiaenſche golf en zanden;
Tot dat het endlijck, afgemat,
Geſcheurt, verminckt, begon te deizen,
En liet ons rijcke vloot, van ſchat
En rijckdom zwanger, henereizen:
Hoewel 't alree de vrucht vermant,
Verſlonden had, ten roof geſchoncken
Aen zijn alvratigh ingewant,
Van moort en dieſſtal dol en droncken.

Dus quam de Hollantsche Amirael,
Die voor geen' zeehelt vlagh moet strijcken,
Een man, gelijck een punt van stael,
By geen Romainen te gelijcken,
Zijn' Maesstroom in, en wert begroet
Van 't Vaderlant, en Zeven Staten,
Die hem verschenen te gemoet,
Ten trots van all' die vroomheit haten.
Wie vreest nu schutgevaert, of scherp,
Of zeegevaerte, en watersmetten?
O HARPERTSZOON, ghy zijt ons harp!
O TROMP, men zal uw deught trompetten,
Waer's hemels gunst ons Zeevaert bouwt.
U komt een Scheepskroon toe van gout.

MDCLIII.

SCHEEPSKROON

Behaelt, in den Scheepstrijt, by Livorne,

Door den Doorluchtigen Zeehelt,

JOAN VAN GALEN,

Amirael der Hollantsche Vlote, in de Middelantsche zee.

Tempora navali fulgent rostrata corona.

Zou de Leeuw van Hollant flaeuwen,
Na een zeegevecht of twee?
Neen, hy slaet al weêr zijn klaeuwen,
Op de Middelantsche zee,

Onder het Tuskaenſche ſtrant,
In het hart van Engelant,
Ruckt en ſcheurt het voort aen ſlentren.
Schreeuwt nu dat hy niet durf entren.
Kielen neemt hy op zijn tanden,
Steeckt haer buskruitkamers aen,
Als zijn grimmige oogen branden,
Die gelijck twee lonten ſtaen
In het hooft, wanneer hy raeſt,
Vier en roock ten neus uit blaeſt,
En het zeeſchuim komt gedropen
Uit zijn' muil, in bloet verzopen.
Om den Zeevloeck t'achterhalen
Paſt maetroos op zijn gety,
En de moedigheit van GALEN
Zet nu alle zeilen by,
Daer hy vijftien roovers ziet,
Buiten Medices gebiet,
Tuimelen op zoute gronden,
Als een jaght van waterhonden.
Valt nu, riep hy, valt aen 't ſtroopen,
Dieven, tuck op ſcheepsverraet,
Die een' Fenix af kunt loopen,
Daer men zich op trouw verlaet,
En al ſtil, aen 's Hertoghs kuſt,
Onder zijne vleugels ruſt,
In den ſchoot der vrye haven,
Daer men weet van gier, noch raven.
Zijt ghe krijghsmans, haelt uw ſtaerten
Niet verbaeſt, als rekels, in.
Neſtelaers in zeegevaerten,
Geen patrys in Engelſch tin,

Geene

Geene sauſſen ſchaft men hier,
By het brandende oorloghsvier.
Hier beſchoit men andrę tonnen
Als de brouwer brouwt te Lonnen.
Hier gelt bulderen, noch ſtampen,
Noch geen borſtweer van een mijl.
Ruſtigh boort aen boort te klampen,
Is der Batavieren ſtijl.
Dus riep GALEN: op dat woort
Klampt men moedigh boort aen boort,
Dat de borſt en ribben kraecken,
Onder het ſalpeterbraecken.
Al de kuſten van Tuskanen,
Ganſch Livorne, op muur en trans,
Duizent duizent Italjanen
Zagen zeewaert wien de kans
Van dit onweêr in de lent,
Van dit dondrende element,
Zwavelvier, en lucht, en baren,
Eerſt verſlinden zoude, of ſparen.
GALEN, in zijn been geſchoten,
Staet op 't ander eens zoo vaſt,
Even trots, en onverdroten,
Als een ſteenrots, voor de maſt;
Even ruſtigh, even fier,
Onder d'yzers, in het vier;
Wel getrooſt zijn lijf en leven
Voor ons Vaderlant te geven.
Niemant ſchrickt 'er aen te vallen,
Te beſpringen 't godtloos hol;
En al ſtormtmen, van de wallen
Afgeſtorremt, even dol

Overweldight men in 't lest
Het verdadight draeckenest,
In zijn eigen net gegrepen,
Uitgespannen voor ons schepen.
Onder 't vliegen van de voncken,
Daer het oorloghsonweêr ruischt,
Een gesprongen, twee gezoncken,
Drie verovert voor de vuist,
Kiezen d'andere, op die lucht,
Liever een gewisse vlught,
Om in zee het lijf te bergen,
Dan den Waterleeuw te tergen.
Laet nu Livius vry pralen
Met zijn helden op papier:
Weeght hun deught op tegens Galen,
d'Eer van Hollants zeebanier;
Vraeght den Hertogh, die het zagh,
Wie zijn kusten met den dagh
Van dees glori quam beschijnen,
Daer de Pesten voor verdwijnen.
Dat heet eerst de straet te vegen
Van dit heiloos schuim en slijck.
Smirne loopt ons vloten tegen,
Om het Persiaensche Rijck
In den Batavier te laên,
En te streven herwaert aen,
In 't gezicht van 's Konings Vlegel,
Zonder Godt, en wet, en regel.
Dat heet nu de zee bevryen,
En den handel voor gevaer.
Zoo verwisselt men Turkyen,
En al d'Italjaensche waer

Aen onze Indiaensche vracht,
En wat Neêrlant, uit zijn kracht,
t'Zamenhaelt, en kan verzinnen,
Om de Beurs vol gouts te winnen.

VERLOSSINGE VAN VALENCYN

Door zijn Koningklijcke Hoogheit

D. JOAN van OOSTENRYCK.

Fugat nubes, solemque reducit.

DE Staet van 's Konings Nederlanden
Ontstelt, zagh over 't hooft van 't volck
Opkoomen eene donckre wolck
Van oorloge, en 't bederf voorhanden.
De legerspringkhaen deckte 't velt,
Verslont den oegst, en 't weeldigh koren,
De lantzaet gaf den moedt verloren.
De Welvaert vlughte voor 't Gewelt.
Trompetten, trommels, en kortouwen,
Gebriesch van paerden, veltgeschrey
Het kryghsvolck voerden aen den rey,
Om d'eedle Bruit van Henegouwen.
De Stadt en legers staen in brant,
En roock, en smoock, en buskruitnevels.
De blixem straelt op muur, en gevels,
En wal. Het weêrlicht over 't lant.

De bodem davert van den donder
Der elementen, die om ſtrijt
Hier worſtelen. Het aerdtrijck ſplijt
Tot zijnen navel toe van onder.
Het ſtormende onweêr duurt. De maght
Der Staetzucht, die de Vrede dompelt,
De ruſt der weerelt overrompelt,
Stont tweewerf pal, en in haer kracht,
Tot datze voelt den ſtrijt hervatten
Met grooter moedt, de derde mael,
Waerop, voor 't ſchitterende ſtael,
Haer benden van elckandre ſpatten.
De Helt, na 's vyants nederlaegh,
Gaet ſtrijcken met de krijghsſtandaerden,
Geſchut, en roof, en wagenpaerden,
En vaeght veel ſteden van dees plaegh.
Men zuchte een ganſche maent, by duiſter,
In die benaeude lucht, om trooſt,
Tot dat de glans van 't helder Ooſt
Ten leſte doorbrack met zijn' luiſter.
Toen quam de Zwaen * van Valencijn,
Niet meer geſchut voor dam en ſluizen,
Verheught het bloedigh Schelt afbruizen,
Met s'OOSTENRYCKERS zonneſchijn;
Terwijl in deze blijde ſtralen
Haer buuren, Ryſſel, Kameryck,
En 't oude Doornick, te gelijck
Haer adem en haer hart ophaelen.
Zy zingt, daer zy den PRINS ontmoet,
En buiten d'ope poort bejegent:
O Oorloghshelt van Godt gezegent,
Ry binnen, op 's verloſten groet.

* *Stads-wapen.*

Ry

Ry binnen, die aen 's Vaders kroone
Twee perlen hechte, door beleit
En onverwonne dapperheit,
Te Napels, en te Barcelone.
Longone danckt u voor uw deught,
Herstelt in d'oude heerschappye.
Voor uwen arm bezwijckt Turckye,
Dat op de zee u laegen leit.
Het Neêrlant bouwt zijn rust en hoope
Op uwe vroomheit, na veel smart,
Onthaelt u met een danckbaer hart,
Opgaende Zon van 't droeve Europe!

MDCLVI.

OP DEN
ZEETRIOMF
Der Heerschappye van
VENETIE.

Tum demum movet arma LEO.

Och leeft de Zeeleeuw van Sint Marck,
En keert met afgeruckte snuiten
Van zeegalajen, fors, en sterck,
Op trommelslagh, trompet, en fluiten,
Al brullende, uit het bloedigh perck.
Hy komt, en heeft een' roof van schepen
En monsters met zijn' klaeuw gegreepen.

Hy

Hy keert op 't juichen en den groet
Van duizenden verloste slaven,
En laet den zouten watervloet
Gedeckt met aes voor visch en raven,
En root geverft van heiloos bloet.
De kust van Kreten, alle wateren
En eilanden van blyschap schateren.
Hoe stofte 't hof, toen Ottoman
Zich wapende met Barbaryen;
Toen out Karthage in een gespan
Te water gingk met gansch Turckyen,
En wat de zee beschieten kan.
Zoo quamenze uit de Dardanellen,
Om Christus Rijck de wet te stellen.
De wint, hun gunstigh, spande 't zeil.
De riemen repten zich, als vlogels.
De hemel scheen hun niet te steil.
De wolcken schrickten voor die vogels,
Erfvyanden van 's weerelts heil.
De Turcksche maen durf zich beloven
De zon der Kruisvlagge uit te doven:
Maer toen, na 'et oorloghsonweêr, 't licht
Van Godts Evangelist aen 't straelen,
Byzantium, in zijn gezicht,
De Maen van Mahomet zagh daelen,
Voor zijn kasteelen, al te dicht,
En zijnen Bassa, by de slippen
Gegreepen, pas den Doot ontglippen;
Hoe waentghe wiert het toen te moe?
Het zagh den wint en krijghskans keeren
Al teffens, en ons vier de roe
Des Christendoms in gloet verteeren

Tot

Tot roock, en ſmook, en aſſche toe,
En 't overſchot van zijn bravade
Vervoert, en ſtaen tot ons genade.
Naeſt Godt, den grooten zegenaer,
Heeft zich de Batavier gequeeten
Met raet en daet, op 't zeealtaer
Van vader Mars, en Agars keten
Geruckt van Godts verdruckte ſchaer:
Want Hollants Zeeleeuw hanthaeft ſnedigh
Sint Markus Leeuw, en ſtont noit ledigh.
Al maetight nu Marcelloos lijck
Den zeetriomf des Staets met rouwe;
Hy leeft by Godt en Chriſtenrijck,
Verbonden aen zijn deught en trouwe,
In noot der vroomen burgh en wijck.
Auguſtus neef *, het licht der braven,
Wert met dees ſtaetſi niet begraven.

* *Marcellus.*

MDCLVI.

VRYE ZEEVAERT
NAER OOSTEN.

Sic cunctus pelagi cecidit fragor.

NU ſtaet de vaert naer Ooſten open.
OBDAM bezegelt 's lants verbont.
De Zweedſche zeedraeck leght gekropen
Aen weêrzy van den Oreſont.
OBDAM doorhieuw hem met zijn ſabel.
Het hooft aen Kroonenburgh hangt ſtijf
Gewoelt, gebonden met een kabel.
De ſlingerſtaert en 't achterlijf

Ter komme in van Lantskroon gedreven,
 En krimpende van bijſtre ſmart,
Gekorven, zonder hoop van leven,
 Verlangen naer 't gemiſte hart:
Maer hart en vraetige ingewanden,
 Gezoncken, volgen wint en ſtroom,
In Ooſt-en-noortzee, langs de ſtranden.
 De walviſch ſlickt het bloedigh groom:
En Fredrick toont de kopre tanden,
 Van 't Poolſche vleeſch en bloet noch vuil;
Van Perſeus, d'eer van Zeven Landen,
 Euroop ten dienſt, uit 's monſters muil
En yſren kaeckebeen geklonckken.
 Ganſch Denemercken op de been,
Van groote vreught en blyſchap droncken,
 Haelt WASSENAER, uit alle ſteên,
Al juichende in, den ſalamander,
 Die leven ſchepte in 't zeedraecks vier.
Hofſchilder Mander, volgh den ſtander,
 Volgh ruſtigh 's Konings zeebanier,
En Hollants vlaggen: val aen 't maelen:
 Helt WASSENAER beſtelt u ſtof,
Om met dien wapenroof te praelen,
 Op Fredricksburgh, dat fenixhof.
Zoo ſta die zeeſtrijt voor elx oogen,
 Zoo lang het zeelicht van OBDAM
Den helſchen nacht van nijt en logen
 Beſchaemen zal, van ſtam tot ſtam.
Zoo kneuſt men Xerxes tirannije.
Daer leght de vijfde monarchije.

MDCLVIII.

TRIOMF

TRIOMF VAN KOPPENHAGEN ONDER FREDERICK DEN DERDEN,

Koning van Denemerck en Noorwegen &c.

Æneadæ in ferrum pro libertate ruebant.

DE Noortsche Nimroth, onverzaet
Van moort, en roof, en nederlaegen,
Zwoer koning FREDRIX hof en staet
En ouden rijxstoel Koppenhaegen
In d'asch te leggen. Op dien voet
Quam hy dry poorten overvallen,
Maer vont 'er FREDRIK, groot van moet,
By nacht in 't harnas op de wallen.
Hy vont 'er Hollants Amirael,
Helt Wassenaer, die, fel gebeeten,
Zijn krijghsvloot, als een blixemstrael,
Met kracht de kruin had ingesmeeten.
Daer queet zich Pichelaer, en Schack,
Slaghpennen aen des konings wiecken.
Matroos noch Batavier ontbrack
In zijnen plicht, tot dat, in 't kriecken
Des dageraets, allengs de dagh
Ontsloot een treurtooneel, vol zielen,
Die om de vesten, in dien slagh
En storm op storm, ter aerde vielen,
Of doot, of hallef doot, in 't sneeuw,
In 't bloedigh sneeuw, om 't reedtst, begraven.
Zoo brack de dagh aen, op 't geschreeuw
Om zoo veele Oversten, en braven,

En amptenaren, die ten ſtut
Des dwinglants dienden, die, te bloode,
Zelf buiten ſcheuts van 't grof geſchut,
Hen in hun doot joegh, al te ſnoode.
Toen droop hy, als een weerwolf, door,
En, met den ſtaert in zijne beenen
Getrocken, zuchte op 't ſchendigh ſpoor,
En, over d'oude veſten heenen,
Eens ommeziende, ziet de vaen
Des vyants op het bolwerck zwaeien.
Hy hoort de trommels zege ſlaen,
Trompet en tromp triomfe kraeien.
Dat klinckt by inheemſch en uitheemſch,
Gelijck een donderſlagh, in d'ooren.
Nu zoeck' hy noothulp aen den Teems,
Of berſte, vol verdriet en toren,
Uit wanhoop van een betre kans.
Zoo ſmilt' zijn leger, zonder glans.

MDCLIX.

TRIOMF OVER FUNEN.

Fulmina Belli.

O Koppenhaegen, ſteeck de kruinen
Nu in de wolcken met uw kroon:
Uw Koning triomfeert op Fuinen.
Hoe klinckt zijn velttrompet zoo ſchoon,

By

By vreemdeling, en ingezeten!
De triomfeerder ſluit gewelt,
En roof, en ſchennis aen een keten.
De braefſte Ruiter ſchuimt de Belt,
Geeft vier op ſtrant, en ſchans, en wallen
Van Nieuburgh, uit zijn zeekaſteel.
De brave bondtgenooten vallen
Aen 't ſtormen. Elck bewaert zijn deel.
Ziet adelaers en trotſe leeuwen
Den klaeu in 't hart der Sweden ſlaen.
Ay hoort hoeze om genade ſchreeuwen,
En ſtrijcken vlag, en ſtandertvaen.
Dit heir, dat ſlus al 't eilant klemde,
En blanck in 't harnas brieſchte op ſtrant,
Staet uitgeplondert in het hemde,
Verſmacht van roock, gerooſt van brant.
De lant-en-zeeſlang, booze Wrangel,
Die, in den kouden wintervorſt
Geberght, met zijnen ſcherpen angel
Noch ſtack naer Fredricx hart, en borſt,
Ziet, in 't gevangen vrouwetimmer,
Zijn gade ſchreien naer de lucht,
Die Hedewich [noit tros was ſlimmer
Noch onbeſchaemder oit berucht,]
Holp plonderen de hoftapijten
Op Fredricxburgh, te bijſter ſnoot,
Het kopren dack aen ſlenters rijten.
Nu ſtaetze voor het krijghsrecht bloot.
Hoe krimpt Guſtaef, die 't hof der Koeren
Zoo ſchendigh tegens eer en eedt
Durf trappen, en naer Lijflant voeren,
Zich meſten met zijn nabuurs zweet!

De ſtoockebrant, die 't graenrijck Polen,
Geduurende den ſtilleſtant
Van wapens, zette in bloet en koolen,
Om zich te warmen by dien brant,
Gevoelt de maghten, die hem drucken,
En ſtreng de ſlaghpen in zijn vlught
Hem uit den taeien vleugel rucken.
Vaert voort: zoo ſchept de zeevaert lucht,
De beurs en handel geeſt en leven.
Vaert voort: ruckt uit. Hy ſtort: hy zinckt
En is gereet den geeſt te geven,
Die door de Chriſte weerelt ſtinckt.
Plompt hy in zee met al dat roemen,
Men zal de zee naer hem vernoemen.

MDCLIX.

OP HET GEZEGENT VOORSPEL VAN DEN ZEESTRYT.

Non illi imperium pelagi, ſævumque tridentem
Sed mihi ſorte datum.

DE Zeevaert, een Andromeda, gebonden,
Geketent, vreesde, op 't vrygevochten ſtrant,
Het zeegedroght van 't koningmoordend Londen,
Dat in zijn' balgh veel ſchepen had verſlonden:
Maer Perſeus, of de zeemaght van ons lant,

Op 't vliegend paert, der Staeten vloot, geſtegen,
Verſcheen in 't endt, ten trooſt en toeverlaet
Der bleecke maeght, om onderſtant verlegen.
Het ſchrickdier weeck vóor 's Ridders blancken degen
Naer 't kryteſtrant, van roofzucht noit verzaet.
Het braeckt vaſt gal, dat al de baren groenen,
En bruiſcht en brult, gelijck een noortſche orkaen.
De Ridder volght, en weet van geen verzoenen.
Hy dreight het in te vaeren, en harpoenen.
Geluckt dien helt dat loffelijck beſtaen,
Maetroos zal 't haeſt aen ſtucken ommedeelen,
En zieden het al zingende tot traen,
Daer duizenden van kopre donderkeelen,
En alle zeetrompetten onder ſpeelen,
Tot blyſchap van den vryen Oceaen.
Zoo wort de maeght ontketent aen de haven.
Dan giet de zee haer' ſchoot vol rijcke gaven.

MDCLXV.

DE HAVENSCHENDERY TE BERGEN IN NOORWEGEN.

Stetit acri fixa dolore.

MEn kon den helſchen wrock en aert
Van Haet- en nijt en haere wercken
Noit levendiger zien en mercken,
En welck een' gruwel afgunſt baert

Dan

Dan hier, daer zy niet ſchroomt te tergen
Te quetſen 't recht der Majeſteit,
Door ſtout beſtaen en ſnoot beleit,
Gebleecken voor het Noortſche Bergen.
Daer grimtze, uit eene halve maen
Van ſchepen, hecht aen een geſloten,
En braeckt vaſt vlam en donderklooten
Ter keele uit, als een krijghsorkaen.
De nootweer prickelt Batavieren
En FREDRIX ſloten van om hoogh
Te groeten uit dien waterboogh
De havenſchennende banieren.
Het Brittenlantſche zeegeſchrey,
Gemengt in roock en vlam en zwavel,
Verheft zich, als uit 's afgronts navel,
En antwoort op dien oorloghsrey.
De Nijt zwoer Smyrnes oogſt te ſleepen
En d'Indiaenſche geur en lucht
Naer nieu Algiers, daer 't hof noch zucht
Op 't lijck van Jorck, om 't hart beneepen.
Het hout en yzer knerſt en kraeckt.
Zoo bulderen de ſtormen 's winters.
De roofvloot berſt en ſpringt aen ſplinters.
Vergift en gal is 't watze braeckt.
In 't endt bezwijckt het valſch betrouwen.
De ſcheenen branden voor dit vier,
Dat gloeit te heet. Voort voort, van hier.
Hackt af, hackt af uwe ankertouwen.
Nu vlught het zeegewelt te ſpa;
Gelijck een waterſlang, wiens leden
Van 't wagenradt wert overreden:
De roofvloot ſleept de lenden na.

Geene

Geene aerdtsche maght bepaelt de baren
En handelvryen Oceaen,
Zoo moet het koningsmoorders gaen.
Zóo moeten havenschenders vaeren.
MDCLXV.

DE ZEETRIOMF DER VRYE NEDERLANDEN.

Scena ut versis discedat frontibus, utque
Purpurea intexti tollant aulæa BRITANNI.

U den hemel lof geschoncken.
Nu eens rustigh omgedronken,
En met 's lants triomftrompet
Eenen hoogen toon gezet
Op de neêrlaegh van dees plaege,
Gansch Europe, uit nieu Karthage,
Toegezworen, in 't bestaen
Van den ganschen oceaen,
Waer zijn zeekasteelen drijven,
Trots een zeewet voor te schrijven,
Als een zeegodt, wiens gezagh
Alle volken overmagh.
Noit beschaduwt Xerxes 't water,
Noch Antoon en Kleopater
Met zoo stout een' overmoedt,
Droncken van geluk en spoet,
Als 't gewelt van Groot Brittanje
Elk braveerde op 's rijx kampanje,

Toen helt Monk, en Askuë
Quamen bruizen over zee,
Daer de vloot der Vrye Landen
Ankerde op de Vlaemſche ſtranden:
Maer zy hadden op dat ſpoor
Geenen dronken Bacchus voor,
Licht gewapent voor dien ſchreier
Met den grooten berkemeier,
En Silenus, die noch nat
Avrechts op den ezel zat:
Neen bylo, zy vonden gaſten,
Mars, die, vliegende op de maſten,
Met de witte koningsvlagh,
Tot een' ſchrik van 't Britſch gezagh,
Neêrquam ſtijgen, toen hun rompen
't Hooft met ſtoppen en met pompen
Bovenhielden, en half doot
d'Amiraelen van de vloot
Zagen by den hals gegreepen.
Robbrechts hulp met nieuwe ſchepen
Stuite geen verbaesde vlught,
Na vier etmael, daer de lucht
Zwart hing van ſalpeterwolcken,
Als of d'afgront, uit zijn kolken
Opgedondert, dol van ſpijt,
Wekte een' nieuwen reuzeſtrijt.
TROMP ſchijnt ſcheutvry, en verandert,
Moedigh op den leeuweſtandert,
Zevenmael van kiel op kiel.
Toen de noot hem overviel
Quam helt RUITER aengeſchooten,
Streven door de donderklooten,

Als

Als een ſalamander, fier
Ongezengt in 't oorlogsvier,
Onder blixems van kortouwen,
Met een ongeſchokt betrouwen.
Drywerf dondrenze op het meer
Door Britanje heene en weèr,
Met grofzwangre ſchutgevaerten,
Tot met ingekrompe ſtaerten
Alle waterhonden vlugh,
Na de vierde mael, den rugh
Biedende, zich zeewaert deilen,
En met uitgezette zeilen
Heenedruipen, zonder moedt,
Door een zee van Engelſch bloet.
Askuë, nu lang verlaeten,
Brengt op 't hof der Vrye Staeten
Zelf de tijding uit den ſlagh:
En de witte koningsvlagh
Wort in 't hofgewelf gehangen.
TROMP, met volle vreught ontfangen,
Tuight hoe Stuarts Waterroos
Zonck in 't water voor altoos.

MDCLXVI.

ZEGEZANG
Over den zeestrijt der doorluchtighste
HEEREN STAETEN,
Door den weledelen en gestrengen Heer
MICHAËL RUITER,
Lieut. Amirael der Vrye Nederlanden.

Arma virumque cano.

I. ZANG.

LAet d'oude dichters hun papieren
Met droomen kluchten en verzieren
Stoffeeren, en het eerste schip,
Dat uit Tessalie dorst vaeren,
Naer Kolchos stuuren op de baren,
Door 't zeegevaer der logenklip,
Om eene schaepevacht te haelen:
Het lustme in d'oorloghsvloot te praelen,
Die, trots op RUITER, uit Goeree
En Tessel, zulk een' slagh durf waegen,
Om 't schuim der Brittenlantsche plaegen
Te veegen uit de vrye zee.
Het lustme met triomftrompetten
Een' onverzierden toon te zetten
Op zulk een heerlijck watervier,
Ontsteeken, daer de beide stranden
Den zeeschrik KAREL zagen branden,
Ten prijs van Hollants zeebanier.

Laet

Laet Londen 't volk met logens paeien:
Het hoort ons roode haenen kraeien.

I. TEGENZANG.

Dat 's recht. Van 's weerelts aenvang troffen
Noit heldendichters rijcker ſtoffen
Om hoogh te ſtreven, en in ly
Te leggen out Athene en Rome.
Schoon Perſeus eenen zeedrack toome,
In enklen ſchijn en ſchildery.
Wy vliegen hier, zoo d'ouden razen,
Op geene vliegende Pegazen.
De waerheit hoeft geen logendicht,
Noch valſche verwen, ſchoon in 't blaeken.
Zy tekent 's lants geſchiede zaecken,
Zoo klaer gebleeken als het licht.
Men magh dees zege aen 't licht vertrouwen.
Men zalze in raethuismarmer houwen,
Ter eere van den vryen ſtaet,
Doch eerſt ten prijs van 't Hooft der heeren,
Door welx gena wy triomfeeren,
Als zy Britanje nederſlaet,
En dwingt de koningsvlagh te ſtrijken.
Een maght betoomt alle aerdtſche rijken.

II. ZANG.

De Turkſche keizers ſchepten hoope
De zon van 't aengeſtreên Europe
Te dooven met hun halve maen,
Toen Stuart uit zijn ballingſchappen
Verwaent den rijxtroon op quam ſtappen,
Ten dootſchrik van den oceaen.

't Is droef dat een besneên zich kittel'
Met een', die trots in zijnen tittel
Zich noemt beschermheer van 't geloof,
Op 's rijx triomfboogh, stout in 't roemen,
Zich durf den Britschen zeegodt noemen,
Verhit op Christenlantschen roof.
't Is droef, het droefst dat menschen hoorden,
Hoe hy in 't wreet gevangensmoorden
Falaer en Neroos overtreft.
Maer 't hoogste hof blijft niemant schuldigh,
Al hoort het eene wijl geduldigh
Des volx geschrey, dat zich verheft
In top naer 's hemels hooge stoelen.
Noch wil hyze al de voeten spoelen.

II. TEGENZANG.

Wort Godts gesalfde een zeevrybuiter?
Zie toe, zie toe: een eenigh RUITER,
Die Afrika van wederzy
Van Britten Turck en Moor, op steelen
En stroopen heet, uit strantkasteelen
Kon dondren, komt u weder by.
De hemel heeft hem uitgezondert,
Terwijl ge uw bontgenooten plondert,
En, in gevloekten roof verarmt,
Op uwen hals haelt duizent vloeken.
Hy komt u op den Teemsstroom zoeken,
Die averechts 't geloof beschermt:
Gedenk hoe gy den Staet der landen,
Die u herstelde, en op zijn handen,
U t'scheep geleide uit 's Gravenhaegh,
In uwe hoope hebt verslonden,

Ter ſchenniſſe der vreverbonden.
  Verdiende ons noothulp zulk een plaegh?
Gy zult uw ſtraf rechtvaerdigh draegen.
Zy ſtaen niet ſtil, die andren jaegen.

III. ZANG.

De ſtam van Stuart moet zich ſchaemen.
Dees wiſt noit middelmaet te raemen.
  Hy lijdt onnozel, zonder ſchult,
Op Puriteinſche hofſchavotten,
Van bittere Engelſchen en Schotten,
  Of leert onſchuldigen gedult.
Gy ſpiegelt traegh u aen een' ander,
Misbruikende den oorloghsſtander,
  Geheel Europe tot verdriet,
En eerſt uwe eigene onderdaenen,
Gedompelt in een zee van traenen
  En Chriſtenſch bloet, dat gy vergiet;
Daer Monk, uw heilant, en Berklaien
Uit zee uw krijtſtrant overſchreien;
  Daer Monk, gewenkt van Askué
Om noothulp door 't beſproken teken,
Uit noot hem in den noot laet ſteeken,
  Eer 't zeekaſteel verzinkt in zee,
Met hondert dubble zeekortouwen.
Wat kan de hooghmoedt ſchootvry bouwen!

III. TEGENZANG.

Waer voerde oit RUITER zoo rechtſchapen
In zijnen ſchilt het eêlſte wapen,
  Voorzichtigheit en krijsbeleit,
Het oogh in eene hant van boven,

In 't midden van dien gloênden oven,
Gesterkt van Godts almogenheit.
Dees zeehelt gaf de maet en wetten
Aen zoo veel stemmen van trompetten
Kortouwe en donderbusse, in een,
Als naer de zangkunst, hecht gesloten,
En rolde, op korte en lange nooten,
Den oorloghsgalm op 't water heen.
Meerminnen meermans Tritons hooren
Den bas en bovenzang der kooren
Van Mars, gesteegen in de mars,
Die met de koningsvlagh quam daelen
Al juichende, op de zeekooraelen,
In 't houte en ysre krijghsgekners,
En twijfelen der oorloghskansen.
Nu zwijgen d'oude harnasdansen.

TOEZANG.

Geluk en heil, doorluchtste STAETEN,
Met zulk een zege, zonder ga,
Behaelt, tot heil der onderzaeten
En 't Christendom, door Godts gena.
Zoo moetze uw vlooten vry geleiden
Aen alle kusten oost en west,
Zoo lang de dagh den nacht zal scheiden.
Zoo dempe uw vier dees waterpest,
Dees helsche poelslang van de Britten,
Terwijl we in uwe schaduw zitten.

MDCLXVI.

ZEE-

ZEEGEVIER DER VRYE NEDERLANDEN OP DEN TEEMS.

Est mollis Flamma Medullas.

Ie in Maroos zee wil vissen
Volgh der Staeten schrandren vont,
Zette 't vischnet op den gront,
Leere staetgeheimenissen,
Noit voorheene klaer verstaen.
Nu kan elk dit raetsel raên.
Amsterdam en Britsch Karthage
Worstlen onderling om strijt:
Want de Brit elx vaert benijt,
Alle kusten tot een plaege.
d'Opgeworpe zeegodt Jork *
Eigent zich Neptunus vork.
Hy verbiet de zee te roeren,
En gebiet dat elk de vlagh
Strijke voor zijn zeegezagh.
Hy heeft recht de vlagh te voeren,
En te rooven wat hem lust,
Van den Teems tot Indus kust.
Onder schijn van trek tot vrede
Speelt de schalk, tot 's nabuers scha,
Zijne Paisrol in Breda:
Maer men kent Leicesters zede,
Die meineedigh en veraert,
Elk naer 't hart steekt met zijn' staert.

* *Neptunus Britannicus.*

Hierom vont 's lants raet geraeden
Op te waecken, en uitheemſch
Met een zeemaght op den Teems
Alle gronden door te waeden,
t'Onderzoeken door een' helt
Hoe die rijxpols was geſtelt.
Nieu Karthago, bang voor taſten
Woelt hier tegens aen met kracht,
Stopt de ſtroomen, ſterkt de wacht,
Spant de ketens, ketent maſten,
Zinkt de Schepen, damt de kil,
Ziet niet aen wat helpen wil.
Batavieren uitgelaeten
Bruizen dat het yzer knarſt,
En de keten breekt en barſt
Van dit Turkſe Damiaten
Op den Teemsſtroom, naer den ſtijl
Van het Sparen aen den Nijl.
Stuardts ruiteryen woelen.
Jork en Monk, gevlught op ſtrant,
Zien hun vloot en ſlot in brant
Van een zeekoorts, niet te koelen,
Voelen hoe, als Maro leert,
[a] *Zachte vlam het mergh verteert.*
Londen voelt zijn krachten ſmelten,
Staet noch eens in vier en gloet.
[b] Die de koorts in d'adren voedt.
Nieu Karthago rijdt op ſtelten.
[c] Withal, Hof en Parlement
Vloeken RUITER, WIT, en GENT.

Stil

a Eſt mollis flamma medullas.
b Vulnus alit venis, & cæco carpitur igni.
c It clamor ad alta atria: concuſſam Bachatur fama per urbem. Lamentis, gemituque & fœmineo ululatu tecta fremunt, reſonat magnis plangoribus æther. non aliter quam ſi immiſſis hoſtibus omnis Carthago, aut antiqua Tyrus, flammæque furentes culmina perque hominum volvantur perque deorum.

Stil te ſwijgen kan niet baeten:
Want de vierpijl, die hen prangt.
[a] Dootlijk in de zijde hangt.
Stoffers, terght nu Zeven Staeten.
Schent verbonden, eer en trou.
Groeit in Schellings brant en rou.
[b] Al de ſcheepsbou blijft nu ſteeken,
En wat trots ten hemel ſteegh.
Alle havens leggen leêgh.
Hun gekorve maſten ſpreeken,
En de brantſchat, fix betaelt,
Op dien Ruitertoght gehaelt.
Tot een eeuwigh zeegeteken
Zal het zeeſlot, groot van faem,
Dat, gevreeſt om Karels naem,
Alle havens aen wou ſteeken
Met een zeepeſt en bederf,
Pronken voor 't Ooſtindiſch werf.
Zeeraet, ſpaer geen gout, noch parel,
Noch doorluchtigh diamant
Aen een ſcheepskroon, om parmant
Dien veroveraer van KAREL
Rijk te kroonen, dat de nijt
BRAKEL 't hart toebraeke uit ſpijt.
Eer den zeehelt met een wapen.
Hang zijn ſlaghzwaert in 't geſtarnt,
Dat den Brit in d'oogen barnt,
Die de zee wil overgaepen,
En verſlinden al wat zeilt.
Hollant heeft zijn' gront gepeilt.

MDCLXVII.

[a] Hæret lateri letalis arundo.

[b] Non cœptæ aſſurgunt turres: non arma juventus exercet, portusve aut propugnacula bello tuta parant: pendent opera interrupta, minæque murorum ingentes, æquataque machina cælo.

DE
ZEELEEU
OP DEN TEEMS.

Jaculatus puppibus igneis.

K, de Koning van de Britten,
Ben door openbaere blijk
Gode zelf alleen gelijk,
Dat 's geruſt en ſtil te zitten,
Aen te zien, in top gevoert,
Hoe 't zich al rondom my roert:
Want van Kalis tot aen Doever
Hangt ons waterketen vaſt,
Dat 'er niet een enkle maſt
Doorſluipt tuſſchen elken oever,
En ons dondrende metael.
Brant al 's aerdtrijx kuſten kael.
Thetis offert ons haer' vollen
Schoot, van ſchatten overlaên,
En de vader Oceaen
Moet zijn wateren vertollen,
Zwichten voor ons zeegewelt,
Dat den zeegoôn wetten ſtelt.
Zoo ſprak Karel, trots gezeten
Op den troon, daer onlangs prat
Zijn onthalsde vader zat:
Doch die treurrol ſcheen geſleeten,
Schoon de ſtam van Stuard leert
Hoe het weereltsdom verkeert.

d' Al-

d'Allerhooghste, die met wenken
In een' oogenblik het al
Wat zich opblaest brengt ten val,
En verwaentheit in kan schenken
Wat zy anderen bereit,
Hoorde dees vermetenheit.
Hierop bruist de vloot der Staeten
Naer den Teems, daer Brittenlant
Trots zijne ysre keten spant:
Maer wat kan een keten baeten,
Als de Leeu van Hollant brult,
En de zee met dootschrik vult?
Hy rukt stael, als ragh aen flarden,
Sloopt kasteelen langs het strant,
Steekt met zijn gezicht den brant
In de schepen. Wie kan 't harden!
Voor het vier van 't leeuwenoogh
Vlieght het magezijn om hoogh.
Karel, die de trotse schepen
Zaeght verbranden in uw nest,
En uw zeeslot, 's nabuurs pest,
Met een' klaeu naer Tessel sleepen,
Zeghme, ô scherpe waterroe,
Hoe was toen uw hart te moe?
Toen de Zeeleeu uwen standert
Streek, en zonder schrik en schroom
U braveerde op uwen stroom,
En Breda, van toon verandert,
Leerde zwichten voor dees kans,
Van onsterfelijken glans?
Riddert vry met kousseband en:
RUITER, GENT, en Ruwaert WIT

Toonen u het rechte pit
Van 's lantsadel, die de tanden
Den verwaenden hoogmoet biet,
Die noch Godt noch mensch ontziet.

MDCLXVII.

DE VREPYLAER DER
VRYE NEDERLANDEN.

Æquora tuta silent.

NU een eeuwigh zegeteken
Van den zeepais opgehaelt
In de lucht aen 's hemels streeken,
Heerlijker dan Memfis naelt,
Op het hof der Zeven Staeten,
Vaderen van 't vaderlant,
In wiens schaduwe onderzaeten
Rusten, door de sterke hant
Van het hoogh gerecht verdaedight,
Dat dien zeedraek 't hooft verplet,
Met triomfe ons begenadight,
En in 't erf der zeevaert zet.
Laet, zoo wydt de dyning strant schaeft,
d'Afgront bassen uit zijn kolk;
't Waterrecht, van Godt gehanthaeft,
Komt uit 's oorloghs donkre wolk
Voor den dagh met schooner glanssen.
Houwt nu op dien Vreêpylaer
's Lants gezegende oorloghskanssen,
Al het doorgestaen gevaer,
Zoo veel dapperheên van braven,
Die zich queeten voor den Staet,
Ondermynt en ondergraven
Van 't onthoofde lantverraet,

En

En Leicesterlijke treken,
 Door de blaeuwe vlagh gebroet,
Om den burgerkrygh te queeken,
 In een zee van heldenbloet.
Houwt hier op het brandend Londen,
 Aengesteeken van Godts hant,
Tritons, dolfyns, waterhonden,
 Schutgevaerte op zee en strant.
Elders dryft de Tucht de branders
 Van den Teemsstroom met haer zweep.
d'Overhant braveert met standers,
 Dieze op KARELS zeeslot greep.
Elders wil de Goutzucht booren
 In een gout- en zilvermyn:
Maer zy breekt den ysren horen
 Op het slot van Kormantyn.
Elders vaert een bosch van vlooten
 FREDRIX Kroonenburgh voorby.
Gibraltar ziet van zijn slooten
 Duizent vlaggen op een ry,
Langs Tuskane, en Barbarye,
 Weeligh vliegen af en aen.
Doever, alle zeevooghdye
 Eens voor eeuwigh afgestaen,
Ziet de Schipvaert op haer vlogels
 Moedigh zweven heene en weêr
Als een wolk van watervogels,
 Onbepaelt van strant en meer.
Ginder spant de wint de doeken,
 Die, niet langer achterom,
Beide d'Indien bezoeken,
 t'Huis en uitheemsch wellekom,

In-

Ingehaelt met ope deuren.
d'Oceaen, van ſmook geſtikt,
Wort met Indiaenſche geuren
Opgeholpen, en verquikt;
Ginder 't vreêverbont bezegelt,
In Breda, die vredeſtadt;
Een verbont, dat woeſtheit regelt,
En aen bant leght op een bladt.
's Lants Hooghmogentheit, der ſteden
Toevlught, zit voor 't Hollantſch hof,
In haer kracht, en aengebeden,
Met onſterfelyken lof.
Eene kroon met zeven ſtraelen
Geeft een' luiſter om het hooft,
Die de Zevenſtar in 't praelen
Met geſteente en gout verdooft.
Keizers, Koningen, Gezanten,
Al wie tegens ſlaefſchen dwang
Zich in 't blanke harnas kanten,
Van den op- en ondergang,
Komen haer van verre groeten,
Treên in onderling' verdragh,
Daer 't gewelt voor haere voeten
Leght verwonnen ſlagh op ſlagh.
Zy verwelkomt alle heeren.
d'Oorloghsamptenaers ſtaen reet
Uit te voeren 't hoogh begeeren,
Naer den eiſch van hunnen eedt.
Elk ontziet in plicht t'ontbreeken.
Elk moet zwijgen: zy magh ſpreeken.

MDCLXVII.

DE

DE GEZEGENDE ADELAER VAN LEOPOLDUS BY DEN RAÄBSTROOM.

Victor ab Auroræ populis, & littore rubro.

NU blijckt het klaer hoe't hoogh beleit,
Veel meer dan 's menſchen brein kan vatten,
Der dwingelanden onbeſcheit
Belet in 't woeden uit te ſpatten:
Want toen de Turckſche Rijxvizier,
Door zijnen menſchenroof in Meeren
Gemoedight, zwoer met zwaert en vier
Den Roomſchen Adelaer de veêren
Te korten, in zijn volle vlught,
Dat die, als ſtof, voor wint verſtoven,
Beſtont hy trots, uit blinde zucht,
[Wat durf verwaentheit zich beloven!]
Oock tegens alle krijghsgebruick,
Langs eene brug van leêr en koorden,
Te rucken over borſt en buick
Des Raäbſtrooms, daer langs de boorden
Het gantſche kruisheir hem verwacht.
Noch wint hy echter d'overzyde,
En ſloopt de heirwacht, die met kracht
Dien beer den overtoght benyde.
Hier blixemt Ooſtenrijck naer toe,
Doch moet geperſt wel tweewerf wijcken,
En na zes uuren, worſtlens moe,
Staet in beraet het kruis te ſtrijcken
Uit noot voor Achmets halve maen:
Maer * Raimont, van Godts hant geſteven,
Vermaentze tegens dien orkaen
Door kling en kogel aen te ſtreven.
Hy draeftze zelf in 't harnas voor,

* Graef van Monte-cuculi 's Keyſers velt-heer.

Op 't zeste paert, en rept de handen.
Hy moedightze, op zijn bloedigh spoor,
Op Godts erfvyandt los te branden.
De regementen volgen hem,
Met nedervellen en met sloopen.
Trompet noch trom verdooft zijn stem.
Zoo wint men door den drang een open,
En jaeght den vyant in den stroom,
Wiens keel, gestopt van doode vloecken
En levenden, nu los van toom,
Uit noot een andre kil loopt zoecken.
Zoo bruischt Janitzer, en Spahy,
En Tarter, en Albaner heenen,
Komorre en zijne vest voorby,
Den Donau af, tot vreught van Weenen,
Daer LEOPOLDUS juicht en leeft,
Nu d'opperste den Roomschen koning
Zoo zegenrijck gehanthaeft heeft,
Op 't jaergetyde van zijn krooning.

LAUWERKRANS TER EEUWIGE GEDACHTENISSE
Van zijne Excellentie den Grave
CURTIUS CHRISTOFFER KONINGSMARK,
GENERAEL IN KANDIA.

Genus insuperabile bello.

WAt Duische Flakkus zet nu best
Den heldentoon met schelle snaeren
Op dezen krijghshelt, die de vest
Van Kandie, ruim dertigh jaeren
Bestormt, verdadighde in het endt,
Een gantsche maent lang op de wallen
Van Sint Andries, doormynt, geschent,
Gescheurt, geschokt, en ingevallen,
In 't midden van het blixemvier,
Kortouwen, donderkloot, en donder.

Dit

Dit eischt een koningklyke lier,
Een kryghstrompet. ô Wereltswonder!
Men zagh hier oorelogshbeleit,
En raet en daet zich openbaeren,
En moedt, en rype ervaerentheit
In 't hooft, met geene gryze haeren
Bezaeit. Laet Titus veder vry
Nu stillezwijgen van Romainen:
Wy streven Kurtius voorby.
Die ridder moet geen' Duisch verkleinen.
Dempte een Romain de helsche pest
Vrywilligh, op het paert gezeten:
Dees heeft een' Etnaes brant gelescht,
En Ottoman, op 't kruis gebeeten,
In 't uiterste gewont, gestuit
Op 't eenigh punt van zynen degen,
Gedwongen tot een vreêbesluit,
En wapenstilstant, trots verkregen,
Venetie en heel Christenryck
Ten dienst. Laet alle d'ouden stoffen
Op dapperen, der volken wyk:
Zy zagen Hektor nederploffen,
En helt Achilles door 't geweer
Van Paris, een half man, verslagen.
Nu dooft een eenigh helt al d'eer
En glans der ouden, op den wagen
Met staetsie omgevoert ten toon.
Sint Mark onthaelt de deught met offer.
Zelf Rome vlecht een lauwerkroon,
En triomfeert met dien CHRISTOFFER,
Dien Christusdraeger, groot van faem,
Waer van de werrelt zal gewaegen,
Zoo lang de volken Christus naem

En heiligh merk op 't voorhooft draegen.
Nu ſtemmen naem en heldenwerk.
Nu heet hy billyk KONINGSMERK.
MDCLXX.

OP DE DOORLUCHTIGE ZEGE VAN

GRONINGE.

Alias inter caput extulit urbes.

O GRONINGE, pilaer en hooftſtadt van de Vriezen,
Van waer begint men beſt t'ontvouwen uwen lof?
Uw bouheer Grunus moſt u tot zijn wijk verkiezen,
Zo vroeg voor Chriſtus komſte, en boude hier zijn (hof;
Of liever, zo men zegt, de broêr van 't hooft der Franken
Ontworp u arm en ſlecht. nu, ſeſtigh jaer geleên
En noch vijf hondert, moſt gy uwe ſtichters danken,
Die u beveſtighden met toornen, graft en ſteen:
Maer namaels, aengegroeit in maght en burgeryen,
Ontzaeghtge min 't gewelt, en proefde menighwerf
Het wiſſelbaere lot des oorloghs onder 't ſtryen,
Doch noit met meer gevaers van 't uiterſte bederf,
Dan toen de Ceurvorſt en de Vorſt van Munſter t'zamen,
Geſterkt met Franſche maght, u vielen op het lijf,
Met gloênde kogelen u overſtulpen quamen,
En teſſens out, en jongk, en maeght, en man, en wijf
Zich quijtende, noch ſtorm, noch dootsgevaer ontzagen,
Tot dat de vyanden verlieten uwen wal,
Na zulck een zwaer verlies, en droeve nederlagen,
Waerop de zegegalm zich uitſpreide overal.
Uw ſchermheer RAVENHOOFT, hebt gy, naeſt Godt, te loven
Voor uw behoudenis. Dees terger van de doot
Bewaekte u, tot dat gy het onheil quaemt te boven,
En ſtont de ſtormbuy uit van bommen vier en loot.
O GRONINGE, uit het puin en aſch en ſtof verrezen,
Vergeet de weldaet niet, die Godt u heeft bewezen.
MDCLXXII.

J. V. VONDELS
LOF-EN EERRYMEN.

J. V. VONDELS

LOF- EN EERRYMEN.

BEGROETENIS AEN FREDERIK HENRIK PRINS VAN ORANJE.

Op den intreê van zijn Stadthouderſchap over de vereenighde Nederlanden.

HOllàntſche Maeghden, vlecht Oranje met laurieren,
En kranſt nu Frederick, die in het lantbeſtieren
Met moet en yver treet, en ſterckt dees teedere eeuw.
Alrede ontvonckt het hart van onzen grooten Leeuw:
Hy beurt verſchrickelijck het hooft op uit de baren.
En ſchud zijn mane vaſt, en zwaeit zijn grijze hairen,
En kropt met hoovaerdy en trotsheit zijne borſt.
Hy ſlaet het heuſch gezicht naer dezen braven Vorſt,
En neight eerbiedelijck tot driemael voor zijn voeten.
Op op, mijn Zangodin; verſtout u meê te groeten,
In 't midden van den drang, den princelijcken Helt,
En beuckelaer des lants, die 't Kaſtiljaens gewelt,
En lang geſteurde maght van Ooſtenrijck zal ſtuiten,
En onzen tuin met gaêrgevlochte harten ſluiten.
Veel heils, veel heils, ô Vorſt! die dezen laſt aenvaert,
En Veltheer op uw' zy den degen gort, en 't zwaert
Tot ons verdediging. Wy zien de burgeryen,
En groote ſteên alreede opluicken en verblyen.
Meer eendraghts wort geſpeurt, meer liefde, en minder haet.

Op

Op uwe trommel treet de wackere soldaet
Veel moediger. Het paert dat schuimbeckt, en met briessen
Het Spaensch genet uittart; en om des vyants driessen
En dreigen lacht de bloem van uwe ruytery;
Die draeft op uw trompet stofweckende, daer ghy,
Zoo blanck in 't harrenas, bezwaeit met groene veeren,
Aenbrallen komt als Mars, en vellen uwe speeren,
En lozen u pistool, op die gedreven zijn
Als blixems van een' oost- en westerschen Jupijn.
Dit is niet nieus: ghy hebt dit schaeckspel meer geplogen,
En vroegh uit moeders borst den Spaenschen haet gezogen,
Al sedert Welhem lagh, ô droeve vadermoort!
Besprenckelt van veel bloets in 't laeuwe bloet gesmoort,
Bevocht van tranen, die betuighden 't bitter scheien.
't Hof was met droeven galm gepropt, en onder 't schreien,
En jammren wert verdooft uw kinderlijcke stem.
Ghy trockt geen voebre melck, maer hartzeer uit de mem;
Recht of het lot uw borst wou tegens rampen queecken,
Op datghe moght bestaen, om onzes tijts gebreecken
Te heelen, om gevaer, en zonder krom te gaen
Met neêrgebuckten hals, de stormen uit te staen.
Achilles teeder brein wert Chirons zorgh bevolen:
Hy lagh op Pelion gemackelijck ter scholen;
Daer wert hem ingescherpt met zang, die 't harte trof,
Geen minnekoozery, maer krijgh en heldenlof:
Heel anders gingt met u, in 't queecken en in 't koesteren;
Ghy waer 't weêrbarstigh lot als aanbesteet te voesteren:
Dat u van kintsbeen aen gaf oeffeningh voor sap,
En voerde u meê, bestuwt van 't puick der Ridderschap,
Verre over duin en dal, door hagen, struicken, bossen,
Te vellen lans en speer, pistool en bus te lossen
Was dagelijx vermaeck. Ghy leefde in vlam en vuur.
Met kool ontwierpt ghy niet veltslagen op een' muur,
Noch

Noch maelde met een' ſtaf, koelmoedigh overweger,
Hier ſtormen, daer een ſchans, en ginder weêr en leger
Wat verder eene vloot, die Liſſebon vermant,
Of plondert aen den Taegh, of ſteeckt een zee in brant.
Neen neen, ghy voerde 't heir op d'alleruiterſte oorden,
Daer ghy, hoe jong en teêr, de ſchorre donders hoorde,
En met uwe oogen zaeght, en waert niet eens bedut,
De blixems van het grof en van het klein geſchut,
En wolcken aen het ruim des hoogen hemels zweven,
Met roock van ſlangen, en kortouwen dicht beweven.
Ghy naeckte nauwelijx de grenzen uwer jeught
Of gaeft een proefſtuck van uw' aert en oorloghsdeught,
Op Vlaendres kuſten; daer nieusgierigh alle duinen,
Vermaekt met u te zien, opſtaken hare kruinen.
Dees bodem had Fortuin, of eer de Wapengodt
Geheilight datm'er zou met yſren hantſchoen 't lot
Op worpen, of Naſſau gedempt zou zijn van Spanje,
Of 't moedigh Aragon zich buigen voor Oranje.
Men overwoegh 't gevaer. Uw broeder zat gereet
Op een toombijtend paert, zoo zat uw jongkheit meed;
Hy ſprack uit open helm: Eelaerdigh bloet, 't is heden
Dat Mars ons heeft ter feeſt in 't vlacke velt gebeden;
Hier gelt geen weigeren; men gunt ons keur van twee,
Op 't ſpits te rennen, of op 't zwalpen van de zee.
Twee wegen ſtaen 'er voor ons open. d'Ooren ſuizen.
De golven ginder, daer de zwarte Spanjaerts bruizen.
Hoe nu toe FREDERICK? ick zie het rouwt u niet,
(Met ſchudde ghy uw pluim) noch rekent dit verdriet,
Maer wenſchelijck dat ghy die ſtonde mooght beleven,
Om dwers door loot en ſtael naer zulck een' palm te ſtreven:
Dat voeght een heldenhart, 't is waer, ghy draeght u vroom:
Dat paſt een zulke telgh, geteelt van zulck een' boom:

Doch 't past my wederom voorzichtighlijck te letten
Op u, en reuckeloos niet t'effens op te zetten
De glori onzes stams; den Iber voor altoos
Dien roem te laten dat ons huis leit hopeloos.
Ga heen dan, groote hoop van uwen grooten vader,
Beveelme deze zorgh, en dezen last te gader,
En geef u binnen boorts. Zoo hy dees woorden sprack
Vernamen d'Oversten hoe u de moedt ontstack,
Gelijck een jonge leeu (die veel heeft toegenomen
In krachten, maer geheel zijn' wasdom niet bekomen.)
Als hem de herder port, op dat hy hem ontjaeght
Den roof, daer hy op vlamt, en van na by belaeght:
Twee blicken spalckt hy op, het dier bestaet te grimmen,
En grimt eens van ter zy, terwijl zijn hairen klimmen.
Hy snuift ten neus uit vier en vlam en damp en roock,
Dat elck een aersling treet: zoo deed ghy datmael oock.
En borst ten lesten uit aldus: ick yemant wijcken!
Ick scheep gaen, nu hier staet zoo braef een' prijs te strijcken!
Zoo deê mijn grootvaêr niet de Keizer Adolf, doe
Hy hertogh Albrecht voer met zijnen degen toe,
En sleet zes uuren, mat van houwen, steecken, kerven;
En achte 't heerlijck in zijn rusting zoo te sterven:
Gelijck een helt die woedt voor 's rijx gerechtigheit,
En van het leven eer als van de kroone scheit.
't Geleden ongelijck verjaert ten dezen dage.
't Voorvaderlijcke bloet volhard in zijne klage,
En na drie eeuwen eischt 't uitvoeren van de straf.
Laet ons verzoenen dan het Keizerlijcke graf:
Indien we niet ontaert zijn van der oudren zede,
Verwinnen laet ons beide, of sterven hier ter stede.
Mijn ziel verlaet mijn lijf eer dat ick u verlaet.
Zoo reedt ghy naer den slagh, veel blijder dan men gaet

Ter

Ter bruiloft, om met vreught met lachen, en met reien
De tortsen van een bruit ten bedde te geleien.
't Moedgevend veltgeschrey sloegh 's hemels hooge zael,
En d'overhant hing lang vertwijfelt in de schael.
Tot driemael weeck ons heir, eer ghy met ruiterbenden
Van alle kanten troft den vyant op de lenden,
En zijn slaghordens sloopte, en braeckte alsins door,
Als een gestutte vloet, en waterstroom; waer voor
Geen rijzenhooft, geen dam, geen paelwerck blijft bestendigh:
En die zijn' adem schept in 't open, en te schendigh
In 't kort het platte lant zet in een bare zee,
En ruckt en sleept met zich de stallen en het vee.
De groote Henrick, die u gaf zijn' naem te voeren,
Niet vreesselijcker oit ging onder 't heir rumoeren
En weien, daer du Maine in 't velt had luttel harts,
Toen hy 't ontquam met zijn bloetdorstighe Guisards.
De Wael, de Spanjaert vloodt, vermengt met Italjanen.
Zy lieten u de prael van hun Bourgoensche vanen.
d'Aertshertogh, van veel schrix gedootverft, wert gered.
Mendoze bleef gevaên op 't bloedige banket.
Hy zagh het dorre velt alom met naeckten decken:
Het dorstigh zant het bloet der groote Donnen lecken.
De triomfeerder zat hier zegenrijck te prijck.
Het flus hoevaerdigh heir was nu een droevigh lijck.
Zoo vond ghy 's Gravenhaegh, daer cyteren en veelen
U wellekomden met muzijck van maeghdekeelen.
Indien ick volgen zou het spannen uwer tent,
Uw toghten wijd en zijdt, de steên van u berent,
Haest waer ick afgemat. 't Vernoegtme nu van verre
t'Aenschouwen 't flickeren van uwe opgaende starre,
O Hollants eenge hoop in velerley gevals!
Ghy zijt het Frederick, die 't erfdeel van den Palts

Woud vryen, toen men had eendraghtelijck besloten
Te stuiten Spinola: maer valsche bontgenoten
Weêrhielden uwen arm, en scherp gelaên pistool;
Hun' meineed weerde 't vier van polver en van kool;
Zoo dat de Rijn van spijt zijn hoornen ging verschuilen,
En Duislant moght hem van den gront op hooren huilen.
'T Heught Brussel noch hoe 't hof door vreeze was ontzet,
Toen 't voor zijn poorten hoorde uw spelende trompet,
En toen d'Infante zelf, ten trans uit van den tooren,
Het brieschen van uw' hengst ving met bestorven ooren,
En haer speelhuizen aen zagh steeken van uw toorts;
Zoo dat de gantsche stadt bereên wert van een koorts.
Maer onverwonnen helt, na zoo manhaftigh stryen
Hebt ghy u onder 't juck van Venus moeten vlyen,
En dulden dat de Min uw' boezem heeft geraeckt,
En als van Herkules zijn zegefeest gemaeckt;
En blijvende ongequetst in 't haglen veler schichten
Most voor uw Amelye en hare schoonheit zwichten;
Toen minne uit 't gittezwart u van hare oogen schoot,
En door den pantzer zondt een heet onzichtbaer loot.
Ghy sloeght aen 't quijnen, tot zoo lang ghy waert genezen,
Van die u had gewont met haer aenminnigh wezen;
't Welck dezen roem alleen voor veel Vorstinnen erft,
Dat aller Princen doel in zijn beschouwen sterft,
Wanneerghe met uw lip de leli leest uit roozen,
Die op haer kaken frisch van levend purper bloozen.
O eer van 't huis van Solms! die Hollant heil belooft,
En weeldigh in uw' schoot den grooten Veltheer stooft,
Wanneer hy uit den slagh bezweet komt ingereden,
En 't harnas nu ontgespt aen zijn vermoeide leden;
Omhels uw' bruidegom, ghy princelijcke bruit,
Zoo datter rijze eer lang een vrome Oranje spruit,

Daer 's vaders hart in leeft: die ruſtigh aen durf ſpannen
Met vyanden van prat gepurperde tyrannen;
En kneuzen hem den neck, die zoo vermetel nu
Op zilvervloten ſnorckt, en mijnen van Peru.
Omhels uw' Bruidegom, vorſtinne van Oranje,
Zoo trou gelijck ghy deed dat pant van groot Britanje,
Elizabeth, die, als 't heelheiligh ſteenenpuick
Omſcheenen had met glans haer blinckende perruick,
En 't ſlinx geluck haer zont in droeve ballingſchappen,
Ghy volghde trouwelijck met trooſtelijcke ſtappen;
Geſpeel in blijde weelde, en in rampzaligh ramp;
Gezelſchap in triomf, en na verloren kamp.
De hemel boet' 't verlies, en geefze weêr te keeren,
En 't out Keurvorſtendom met zege te vereeren.
Vorſt Frederick weet raet tot boete van die ſcha:
Schoon of Madrid uitſtroit: wy zingen lijfs gena:
Schoon of Bourgonje juicht, en huppelt om ons wallen,
Om datwe voor een poos een weinigh ſluimervallen,
En eenigh misverſtant, en burgertwiſt ons dreight.
Maraen, uw aenſlagh faelt. Een yeder is geneight
Te volgen Frederix gezegende banieren,
En in 't Oranje velt den leeu te laten zwieren.
Vorſt Frederick in 't hart des volcx geſchreven ſtaet:
't Geen olie is de wond, dat is hy onzen Staet.
Hy dempt wraeckgierigheit, die lange was aen 't bloeden,
En ſtrengelt lieffelijck der burgeren gemoeden,
En murwt het ſteenen hart, en levert het gedwee,
En lockt en wenckt van nieus den zegen uit der zee.
Koophandel wackert weêr, die trager ſcheen en luier:
De koe belooft meer rooms uit haer' geſpannen uier,
En treet tot aen den buick in 't verſche klavergras;
En d'acker zeit ons toe een heerelijck gewas,
En

En rijcken overvloet met volgepropten hoorne.
Filippus merckt dit vast, en zwelt van nijt en toorne;
Noch feller nu hy ziet, hoe 't forsse zwedenrijck,
En Denemarck ons stut met zijn gevelde pijck;
Hoe de gevlerckte Leeu, de Roos, de Fransche Leli
Ons zweeren hunne trou by 't heyligh Euangeli.
Wat staen wy dan beducht, en als beklemt van schrick.
Het vaderlant dat roept: ghy ziet hoe Frederick
Niet minder gezint uw leet te doen verhuizen:
Gelijck Timoleon ging vegen Sirakuisen
Van aller borgren haet, den wreeden Dionijs:
Of zoo als Konons zoon; wiens dapperheit en prijs
Athenen langen tijt heeft loffelijck gezongen:
Of als Epaminond, roem van Thebaensche tongen.
Ick zie den Hollander gehart te velde gaen,
En keeren zegenrijck met rijcken roof verlaên,
De Spanjaerts zijn in roock en vlammen opgevlogen.
Hy zelf heeft Spinola gestroopt en uitgetogen
Het scheutvry harrenas, en brengt zijn' degen meê,
En ziet, een tweede Nay, die volght, en smeeckt om vreê.
Hollanders, bid hy, staackt dit diersch en heftigh woeden.
Wy zijn van worstlen mat. Soldaten zijn Godts roeden.
Mijn konings lant en strant treurt jammerlijck en woest.
De vloeck des oorloghs smelt, en quist zijn' gouden oegst.
Filips erkent u zelf voor vrygevochte mannen,
En borsten, die het kaf kunt uit het koren wannen:
Die 't Brabants gasthuis vult met ysselijck gekarm,
Met krijghsliên zonder been, met hopliên zonder arm,
Geschoten in 't belegh voor 't noit verovert Bergen;
't Welck geen ding minder lijt als porren en als tergen;
't Welck van geen aerslen weet met zijnen ysren rugh,
Ja in zijn legerplaets maeckt zelf Valasko vlugh.

Gaet

Gaet handelt wandelt weêr langs all' mijns konings ſtranden,
En boeit en ketent Mars, en laet hem knarſſetanden
Met zijn' bebloeden beck. Bemuurt hem in een ſlot,
En knoopt den bant des vreeds: waer vrede is daer is Godt.
Ick zie 't verbont gemaeckt: het volck wort goedertieren.
Ick zie de vredefeeſt op ſpeeltooneelen vieren.
Ick zie de vredevlam, die drift van wolcken leckt!
Ick zie hoe als een kleet de vrede 't lant bedeckt.
Ick hoor Vorſt Frederick van alle tongen roemen.
Ick hoor hem Vrederijck, en vredevader noemen.
Ick ſmaeck zijn goedigheit. Ick voel zijn' heuſchen aert.
Ick rieck den zoeten reuck van vrede, die hy baert.
Bekrachtigh Frederick dan 't geen wy ons verbeelden.
Leef met uw Amelye in voorſpoet en in weelden,
Ter tijt toe binnen Delf het heiligh grafgeſteent
Uwe aſche ontfange in vreê by 't vaderlijck gebeent.

MDCXXV.

OP DE BEELTENIS VAN VORST
FREDRICK HENRICK.

Ie, die dit aenſchijn ziet, moet niet in liefde blaken?
Wat vyant ſchout dit aen, en ſiddert niet bedeeſt?
Dit's Frederick, die ſtant hielt in 't verloop der zaken,
En binnen wert bemint, van buiten wert gevreeſt.

Anders.

Waer dit gelaet op ſtraelt, daer moet een hart ontdoien,
Al waer het diamant tot water ſmolt het dra:
Waer 't vyant krijght in 't oogh, daer moet het heir verſtroien:
Mendoze in Vlaenderlant, voor Bergen Spinola.

An-

Anders.

Zoo zal hy eeuwigh zijn de glori van Oranje,
En Hollants ſchut en ſcherm, van Keizerlijcken ſtam:
Zoo zal hy zijn de ſchrick van 't opgeblazen Spanje,
Die Beieren ontruckt 't geen hy zijn bloet ontnam.

Anders.

Al ruckte burgertwiſt den degen uit der ſcheede;
Al ſtonden (God verhoed's) de ſteden tegens ſteên;
Men maeckte om zijnent wil op ſtaenden voet weêr vrede,
Zoo flucx maer Frederick met dit gelaet verſcheen.

OP ZYNEN HELM.

Dit yſren hooft van 't hooft, dat over zoo veel hoofden
Gezagh heeft, daer vaeck 't roode en blaeuwe vier uit ſprong,
Kreegh builen, daer men ſtael en beckeneelen kloofde.
's Lands Hopman paſt die hoet, gelijck een Turk zijn wrong.

PLUIM.

Hairtoiſel en perruick een bruit voeght tot cieraedje;
Des Veltheers hellemet een zwaeiende pluimaedje,
Die als de ruitery kan vaen nocht ſtandert zien,
In 't heetſte van den ſtrijt, haer tot kornette dien'.

RUSTING.

Dat hart, dat heldenhart, daer Vrankrijx vierde Henrich
In oorloght met zijn' geeſt, ſchuilt veiligh onder my.
Wat ruſting Vorſten deckt, ick deck der Vorſten vendrigh,
Die Hollants vrydom vrijdt, terwijl ick hem bevry.

SPOOREN.

Wat is een vorſtenbant om 't hair van laffe zielen,
Als bagge zonder glans, en purper zonder naem?
Maer ſporen ſtreng gegeſpt aen ſtrengen hopmans hielen,
Die nopen minſt het ros, en allermeeſt de Faem.

SPEER.

S P E E R.

Laet andre in ringesteeck en kinderspel uitmunten,
Daer kloot noch koegel huilt, daer kling noch slaghzwaert klinkt;
Vorst Fredrick met dit punt rent aen op duizent punten.
Vreet roest een ander speer, zijn punt en yzer blinckt.

P I S T O O L.

De blixem, van Jupijn geslingert, trof noit beter
Op reuzenborst, als ick, bezwangert van salpeter,
In Fredrix ysren vuist, wanneer hy in een' slagh
Zoo dicht quam, dat hy 't wit van vyants oogen zagh.

Z W A E R T.

Dit is 't op 't ruggebeen geschaert van Spaensche ruggen;
Het zy dat Frederick den vyant had op 't vlack,
Of stopte een' waterstroom, en sloegh zijn legerbruggen
Van lijven, die hy velde, en sabelde, en doorstack.

P A E R T.

Bucefal was een spoock gelijck, toen Alexander
Teegh achter Porus her, en dreef hem op de vlught;
Dit meê, toen Frederick vocht onder Vryheits stander,
En onder Nieupoort roock de zoete Vlaenderlucht.

B R E I D E L.

Daer stof en pulverroock des hemels torts verduistert,
Daer trommel en trompet 't gezagh verdooft op 't ruim,
Vorst Fredricks klepper noch naer 's breidels wetten luistert.
Wie praelt met diamant, ick prael met woedend schuim.

Z A D E L.

De deught staet niet zoo zeer in vorstelijcken adel,
Of koninckklijken stam, of oock in keizren bloet,
Als in Prins Fredrix hart, gewassen uit den zadel;
Daer 't leeft, gelijck Jupijn op zijnen arendt woedt.

OP DE BEELTENIS VAN MEVROU

A M E L I A.

Had Paris dees belonckt in 't midden van Godinnen;
Had hem Amelia bescheenen met een' blick,
Hy hadze schoonst geroemt: nu schonck haer Frederick
d'Oranjenappel, als aen d'eere der Vorstinnen.

Anders.

Dees Venus kan den Vorst met minnevlam verwarmen,
Wanneer hy in 't albast, en sneeu smelt van hare armen:
Als hy verslingert druckt dat purper en korael,
En met zijne ooren vangt haer honighzoete tael.

Anders.

In sterflijck aenschijn blinckt onsterfelijcke schoonheit,
Die Frederick den Helt als in triomf ten toon leit.
Dus stroockt Amelia des grooten Veltheers borst.
Oranje uit haren schoot verwacht den jongen Vorst.

Anders.

Dit is de morgenstar, die, eer 't begint te dagen,
Den hemel overlicht van Fredrix ledekant:
Hy zou om dees Heleen tien jaren wapens dragen,
Of troosten zich een' slagh op Vlaendres bloedigh strant.

Tet zeldzaems in 's Gravenhaegh.

De Rijnsche Muskadel, gehuwt aen goude Oranjen:
Een Venus van den Haagh: een Thetis van Britanjen:
Twee Fredricken gaêrgesmolten tot een ziel,
En daer gansch Kristenrijck een wakende oogh op hiel.

GEBOORTKLOCK
VAN
WILLEM VAN NASSAU
Eerstgeboren Zone der doorluchtichste Princen,
FREDERICK HENRICK
ENDE
AMELIA,
Door Gods genade Princen van Oranjen:

Geboren met de zon, den 27 van May, 1626, in's Gravenhaeghe.

HOfjoffer, rijck van pracht, die, al van outs vermetel, *Aenspraek des Dichters aen 's Gravenhaegh.*
Op uwe Graven stofte, en Graeffelijcken zetel; (stroom,
Met kunst gevlochten Haegh, besproeit van Vyver-
Die kiesch de wortels leckt van den Oranjeboom,
Oranjeboom die ciert de Tempe van ons landen,
En naer wiens geur en sap de monden watertanden;
Priceelnymf altijt frisch, vergunme dat ick dael
Op eeuwigh groenen telgh, en, als een nachtegael,
In't quickste van den May, begin te quinckeleeren,
Om uw Prins Willems wiegh en boortedagh te eeren,
Met lieffelijck gezang; te boeien 't wuft gehoor,
En d'allerruwste ziel te locken buiten 't oor.
Ick weet wel, fiere Maegt, dat, in dees zoete dagen, *Onschuld over zijne vrypostigheyt.*
Uw lindetacken puick van schelle keeltjes dragen;
En dat uw Konstantyn met zijn yvoire luit
En luchten vingredans de Vorstelijcke bruit

Het Mailiedt schenckt, wanneer zijn goude Fenixveder
Heeft 's Vorsten last vernoegt, en 't hart zoo speelsieck weder
Naer dicht en snaren joockt; daerge uwen zin op zet,
En 't slechtste liedje kaeuwt voor 't leckerste bancket;
Nochtans ick ken uw' aerdt zoo heusch, zoo hoofsch, zoo edel,
Dat ghy noch luistren komt naer een geringer vedel.
Ick weet ick heb verlof van uwen Vijverbergh,
En 't zal onnoodigh zijn dat ick 't uw zwanen vergh.

Aenroepinge der Zanghgodinnen.

Maer ghy, ô negental, ô Myterberghgodinnen,
Die 's nachts niet min als daegs gaet waren door mijn zinnen;
Om wie my 't leven lust, en zonder wie ick niet
De Majesteit der zonne aenschouw als met verdriet,
En droef en eenzaem wensch in duisternis te stronckelen;
Al zitze hoogh in 't gout, betulbant met karbonckelen,
Bemantelt met een kleedt van vlam en purpergloet,
Waer voor al 't Oosten knielt, en wieroockreucken voedt;
O dochters van Jupijn, indien ick uw bevelen
Oit yvrigh heb verricht; het zy ick speeltoonneelen
Deê steenen, en vergoot een' droeven tranenvloet,
Palaizen doofde in asch, en Princen smoorde in bloet;
Het zy mijn cyter schepte uit heldenlof haer weelde;
't Zy ick op dunnen halm een hardervaersken queelde;
Neight herwaert uw gehoor, uw dichters stem verhoort;
Bevloeit met gulden inckt dees zalige geboort.
Ontsluit genadigh ons uw bosschen en uw bronnen.
Ontsluit ons heilighdom en hemelen vol zonnen:
Geeft rijmen, die getoetst der wijzen dichtkund schatt'
Als diamant, in 't goudt van eenen klaeuw gevat.

Aenvang genomen van 't huwelijk tusschen Frederik en Amelia.

De Cypersche Godin, die door haer' boezemprickel,
Meer levens aenqueeckt dan Saturnus met zijn zickel
Gedurigh maeit en velt, had, sedert datze nam
De zorgh van Nassau en den hoogen heldenstam

Ter harten, endelijck op Jupiters begeeren
De zaeck zoo ver gebraght, dat Frederick zijn ſpeeren
En hellem en piſtool voor haere voeten ley,
Verwonnen door de deught en ſchoonheit en 't gevley
Van Amely, met wie hy eerlijck, zoo 't betaemde,
In 't kuiſch en wettigh bed met zin en ziel verzaemde.
Elck riep: de Helt bezwijckt voor Venus ſcherpen ſtrael:
Een borſt die noit en klopte, al ſtondt 'er 't blancke ſtael
Van vyants degen op, en dreighde door te dringen,
Die laet zich van een kint den ſchicht in 't harte wringen.
Een hart, daer hagelbuy van koegelen op ſtuit,
Is nu Kupidoos roof en Cypris rijcke buit.
Dit ſpeet den Wapengodt zoo dat hy knarſſetande,
En riep by trommelſlagh den Veltheer van den lande
Al weder grenzewaert met ongeruſten geeſt;
En ſteurde Hymens vreught in 't midden van de feeſt,
Toen 's Vorſten bruiloftskoets verkeerde in legertente:
Zoo treft een guure buy, in 't lachenſte der lente,
Der bloemen ſpickeling, van vuilen miſt bezwalckt.
Voor ditmael heeftme Mars, ſprack Cypria, verſchalckt,
En mijn gewenſchte vrucht belet naer luſt te pluicken:
Doch 'k zal zijn treken tot mijn voordeel gaen gebruiken:
't Beſtant dat hyme brouwt, om elders krijgh te voên,
Is ſlechts te rugge treên, om grooter ſprong te doen.
Zoo ſprackze, en ging terſtont in Fredericks afwezen
Meer brants verwecken, en haer krachten t'zamenlezen
Op 't hoogh Idalie, en verzamelde te gaêr
De Charites, daer toe een vlugge ſchutterſchaer,
En wydeze van nieuws, om als gezwore paedien
Te maken haren ſtoet by groote perſonaedien:
En toegeruſt met al 't geen minneplicht vereiſcht,
Is zy met haeren ſleep naer Hollants hof verreiſt;

Prins Frederik getrout treckt te velde.

En Venus na Idalien.

Sy keert weder naer den Haegh, vergesel-schapt met de Charites en een' schaere van Cupidons. De Prinçes ontbaelt Venus, en ontdeckt haere bekommernis.

Daer Henrix bedgenoot eerbiedigh komt begroeten
De moeder van de min, en neigende aen haer voeten,
Onthaeltze met zoo veel aenbiddings alsze kon;
Gelijck een Oosterling d'eerwaerde morgenzon;
En staet verslegen, wan dat Goddelijck vermogen
Van Venus aengezicht bestraelt haer sterfelijcke oogen,
En werpt zijn schijnsel op dat voorhooft zonder kreuck:
Terwijl de heilge pruick een' lieffelijcken reuck
Door 't hoflijck welfsel spreit, en wanden en pilaren,
Van veel verwonderings geslagen, nauw bedaren.
Na datze nu allengs wat harts bekoomen heeft,
Ontmoetze de Godin aenminnigh en beleeft,
Met deze woorden: ô ghy oirsprong aller weelde,
En 't schoonste dat oit Godt of mensch zich innebeelde,
Weest driemael wellekoom; ghy komtme wel te pas,
Die aen het mijmeren alreê geslagen was,
Om 't derven van mijn lief, die legers gaet bespringen,
En my besprongen liet van veel bekommeringen.

De Godin vertroostze.

Maer Cypris antwoort haer: ô eer van uw geslacht,
Op wie de zaelge schaer der hemelgoden lacht,
Grijp moedt, gedoogh dat Mars uw' bruigom speelen voere,
En met hem onder 't heir der vyanden rumoere;
Jupijn belooft hem u te levren in het endt
Na weinigh weken uit zijn rusting ongeschent.
Dan zal hy, krijgens zat, in d'oude liefde blaken,
Terwijle mooghtge met dees kindren u vermaken,
Zy wijst op haren stoet; en Amelye loegh

Beschrijvinge van de Cupidons.

Om 't lodderlijcke volck, terwijlze gadesloegh
Het teere brein met blonde en kruifde pruick beslagen;
De bruine gitten, die door schalcke winckbraeuw zagen;
De leden schoon van leest, in 't roeren rap en gaeuw;
Het spierwit vel, 't welck scheen door 't zuiver hemels blaeuw

Van

Van 't prachtigh kleet, waer op oranje sluiers hingen;
De parleschatten aen der ooren goude ringen;
De wiecken wit van pluim, van joffrenooghjes bly;
De kokers op de rugh, de kruitfles op de zy';
De bogen, taey van pees, de zilvere pistolen;
En scharpe schichten, die na 'et micken nimmer dolen.
Zy treet vrypostigh toe, en uit genade jont
Dat 't een na 'et ander vast met eenen heuschen mont
Haer zuivre handen kust, en wort noch in het naderen
Der lippen niet gewaer de brant, die zich in d'aderen
Door 's adems gift verspreit, en voedt een zoete pijn,
Die haren oirsprong neemt van 't kinderlijck venijn;
Dies Cytherea groeit, wanneerze 't zaet ziet zaeien,
Waer vanze tot haer' wensch de vruchten hoopt te maien.
De daeghlijckze ommegang maeckt Cypris bende stout,
Na datze op haren schoot nu dien nu dezen hout;
Of drucktze aen roozen, versch ontloken op haer wangen;
Of laetze om haren hals wel vast gestrengelt hangen;
Of staroogt op het oogh dat haer gezicht belonckt,
En queeckt dit vier het welck door 't kussen is ontvonckt;
Of laet een bloetkrael uit de blancke borsten pricken
Door 't minneschichtje, datze bleeck wort van verschricken.
Zy doodverft doodser 't root, dat op haer kaken bloost,
Wan 't wicht een kleene busch op naeckten boezem loost,
En met minquekende en geen lichaemschaênde vlamme,
Bedecktelijck verzengt de melleckwitte mamme.
Och, steentze, ick zwijm. Aglay Sabeesche reuken brengt,
Terwijl haer Eufrosin met roozewater sprengt
In 't aenschijn, 't welck van vrees zijn purper heeft verschoten.
Thalie ontrijghtze, als waer het hart te vast gesloten,
En weckt een koeltje, en aêmt haer aenzicht leven in.
Dit spel behaeghtme niet, graeuwt Pafos koningin.

Die de Princes noch vieriger doen blaken.

Dit 's quetſelijcke vreught: verziert vry andre ſpelen.
Onder dexel van verſchooningh ſpeelt Cypris hare perſonagie.
Bellone ſcheure uw heir in twee gelijcke deelen.
Het een grijp 't ander aen, doch niet als boertens wijs:
Het een de neêrlaegh hebbe, en 't ander ſtrijck' den prijs.
Met hingze in 't midden op een' koker, zwaer van goude,
En pijlen: yder wenſcht dat hy het velt behoude:
Elck vlamt 'er op. Wel aen mijn kinders, zet u ſchrap,
En doet oprechte proef van uwe Ridderſchap.
De zoonen volgen ras de woorden, die hen porden.
Men recht 'er ſtandaerts op: men zet zich in ſlaghorden:
Men treckt 'er af en aen: 't geraes vervult de lucht.
De treurige Princes looſt treurigh zucht op zucht.
z' Aenſchout dit ſpel met ernſt. Och, ſpreecktze, kuiſche minne,
Indien 't me paſte als eer een oude krijgsheldinne,
Ick zou met forſſen moede op een ſchuimbeckend ros
Verzellen mijnen Heer door vlack, door veldt, door boſch:
Ick zou met dezen arm hanthaven zijn banieren,
En geven Hollant ſtof tot vreught en vreughdevieren.
Dus klaeghtze, en onder des zoo valt de ſchemerſchim,
En Febus drenckt zijn vier beneden onze kim.
't Gedoofde ſtarrelicht begint al meer te flonckeren.
De peinzende Vorſtin door naerheit van het donckeren
Is naer, en toght naer ruſt. Het drietal haer geleit.
d'Een treckt de kleeders uit, en d'ander 't bed beſpreit
Met bloemen mild van geur: een derde vlijt het kuſſen.
Maer 't vleien van de pluim en kan geen zorge ſuſſen.
Geen zachtigheit den rouw der minnares verzacht.
Geen ſlaep haer oogen luickt; al zwijght de middernacht;
Amelia wakende wil dat een Cupido haer in ſlaep koute.
Al is de maen geraeckt ten halve van haer ronde.
Een wichtje, zeitze, zet zich neder op dees ſponde;
Of 't ons gedachten moght verleiden door zijn' praet.
Ick keer my om end om, ick hoor den dageraet.

Een

Beſchrijving van dezes kouters bevalligheit.

Een jongske, wiens vernuft d'opvoeding had vergouden,
't Welck Brongoddinnen ver voor Hylas ſteelen zouden,
(Zoo rijck en zoet van tael, dat op zijn tong een by
Van Hybe of van Hymet, den honighdauw, die zy
Uit tijm gezogen heeft en rieckende violen,
Te ſtorten wenſcht, en daer een Godt om zou gaen dolen,
Indien het waer vermiſt) zich vlijt op 't ſpondegout,
En met zijn' lieven kout de wakende onderhoudt;
Met kout die brant verwekt, en geenſins dient tot leſſchen:
Hoe Fredrick t'elckemael van Stroom- en Zeegodeſſen
Belaeght wert en belonckt, wen zijn bemaelde kiel
Door 't ſchuimend zeegroen bruiſt: het zy zijn dappre ziel
Op vyants bodem durf de ruiteryen mennen
In veltſlagh: 't zy hy ſtadt of veſting gaet berennen;
Of aen den Teems vernieuwt 't verbont hem toebetrout,
By dien, die viermael 't hooft bekroont met kroonegout;
Daer hy zich gaet in drang van zoo veel zielen mengelen,
En uitſteeckt als een Godt, geviert van juichende Engelen:
Hoe 't aemloos Brunswijk door zijn vroomheit wert ontzet:
Hoe hy met moeden hengſt ging in de Main te wed:
Of zijn trompetten deê voor Bruſſels poorten ſpeelen,
En d'oorloghsfackel ſtack in Izabels prieelen,
Tot ſpijt van Spinola; die zagh, als in een' droom
Den Helt, die'm namaels deê vertrecken van den Zoom;
Den Zoom, die root geverft in 't blaeuwe bloet van d'Iber
Voor Bergens veſten bruiſt zoo trots als oit de Tiber,
Toen Rome zincken zagh den hooghmoedt van Tarquijn;
En die van Naſſaus roem zal eeuwigh tuige zijn.
Maer toen de kouter elck op 't breetſte zou verklaren
Haer oogen allebey van vaeck beſchoten waren,
Dies mompelde hy zacht tot datze vaſter ſliep.
Terſtont was Morfeus daer, dien Cypris herwaert riep,

Zijne vertelling van Prins Henricx verſcheyde toghten, ten dienſt van 't vaderland.

Om haer gerusticheit met fluisteren in d'ooren,
Met minnebeelden en met droomen noch te stooren.
Zoo ras verdreven was 't saffraenlicht van Auroor,
En dat de vijver van den hove met den gloor
Der zon was overspreit, die op het water beefde
Met hemelsch spiegelgout, dat in het zilver leefde;
Toen schoot de gemalin van den Hollantschen helt
Beroert uit haren droom, en grijpende als ontstelt,
Gelijck ofse ymant wou uit groote liefde omarmen,
Verzuchteze eens (waer van zich Venus moest erbarmen
Uit 't binnenste van haer ziel) waeromme met der haest
Kupidoos moeder haer ontzetten quam verbaest,
En riep: Mijn dochter hoe, wat magh u overkomen?
Och, antwoort de Vorstin, het zijn slechts zoete droomen
Van mijnen bruidegom. De vaeck nam d'overhant
Na 'et waecken, toen me docht dat uit mijn ledekant
Een boom wies hemelhoogh, gelaên met goude oranjen.
Een onweêr rees 'er op van Oostenrijck en Spanjen,
Met donder, hagel, wint, en blixemvier gemengt,
En noch bleef schors en vrucht en bladen ongezengt.
De telgen zaten vol van allerhande vogelen,
Die cierden 't levend groen met geschakeerde vlogelen,
En weckten 's hemels galm met hun gezwolle keel;
Als d'aengelockten deên op Orfeus heilge veêl:
't Gehorent melleckbeest ging onbeschroomt te weide,
En Hollant in zijn schaedwe een weeldigh leven leide;
Gelijck het goude volck in goude weerelds eeuw.
De Prins werd vriendelijck gelief koost van den Leeuw.
De Vloecken weecken hem en bleecke Razeryen.
Men zagh de lucht gevaeght van klaeuwen en Harpyen.
Geen raedselbreiend Sfynx ley op verslinden toe.
Chimeeren waren ras het vonckespuwen moê:

De Princes droomt tweederley droomen.

1. Dat een Oranjenboom uyt haere ledekant wies.

Geen

Geen Gorgons piepten meer: geen Hydraes nijdig bliezen.
Geen Scylle bafte, en al de Pytons ſtaeckten 't bieſen.
Elck ingezeten liefde en vreê had tot zijn wit.
De Kruidelezer vont geen dootlick akonit:
De boter geur en kleur kreegh als oranje vruchten.
Maer dit was aengenaem, geen oirzaeck om te zuchten.
Ick ſluimerde daerna; toen dochtme dat ick was
In onzen luſthof, en daer keurigh bloemen las,
En lauwerkranſſen vlocht en zoete roozenhoeden.
Mijn heer die quam op ſlagh, toen wy het minſt vermoeden,
Ick grijpende om end om dat ick hem kranſſen moght,
Omhelsde niet dan wint en dunne en ydle locht;
Waer van mijn hart verſchoot, als waer 't van doodſe ſpoken:
En daer meê was mijn ſlaep en ſluimering gebroken,
Toen rechteze zich op, en ſchoot de kleedren aen.
Haer hebben Charites beleeft gerack gedaen.
d'Een rijght en d'andre ſnoert; een darde vlijt de ploien.
Dees ſtreelt de pruick, en die den ſpiegel houdt in 't toien,
Of 't zilveren lampet, 't welck zwaer in 't houden wort,
En zuiver water op haer zuivre handen ſtort.
Een ander drooghtze, en nu gekleet, zoo brengtze weder
Den dagh ten ende met veel peinzens op en neder.
Nu mijmertze in den tuin, daer ſchilpadt Cherubijn
Dolfijn en kopre ſlang braeckt levend kriſtalijn.
Nu, om op 't heetſte van den dagh de zon te myen,
Haer lindeſchaduw deckt en ypegaleryen.
Of ondertuſſchen, wan 't lang dralen d'uuren reckt,
Zy in het kabinet 't begonnen werck voltreckt,
En aen 't borduuren valt, om met de komſt haers Heeren
Hem met haer eige kunſt en hantwerck te vereeren;
En bootſt, terwijlze draên op zijde draden hecht,
Met minneklaghten na de ſlotzwaen van de Vecht.

2. Dat de Prins haer in den luſthof verſcheen.

Hoeſe den tijd doorbrengt met gepeynſen en wandeling:

En met borduuren.

In 't ſchildren met de naelt is niemant Palles nader
In aerdigheit als dees. d'oudgrootvaêr en de vader
Haers Heeren krijgen hier onſterfelijcken lof.
Geboomte naer van ſchaedwe omcingelt 't Naſſauſch hof,
Het welck ontzich verweckt in des aenſchouwers oogen.
Hier ſtut de marmerzuil de gladde marmerbogen,
Waer onder hant aen hant verzamen in verbont
Twee maghtigen, door eedt geheilight met den mont.
D'een, die een werelt draeght, is Keizer in Germanje,
En d'ander Eduard, beheerſcher van Britanje.
Een goude laeckenze rijxmantel, hoogh van roem,
Ciert elck gelijckelijck, doch ongelijck van bloem;
Een eer des nazaets, want hy telt zijn overouders.
De mantel, die hier hangt zoo rijck van Adolfs ſchouders,
Verciert is met Jupijn, die Goddelijck beſchrijt
Den Roomſchen Adelaer, van waer hy vreeslijck ſmijt
Den ſtrengen blixemſtrael, gevat met gramme vingeren,
Op wederſpannigh volck en ſpits, die beeft om 't ſlingeren
Van 't zwavelige vier, beneden in den boort;
Daer lantſchap in 't verſchiet verſchrickt den donder hoort,
En blaeut en flaeut voor 't oogh, zoo meeſterlijck verdreven
Met naelde, als oit pinceel eens malers wrocht na 'et leven.
d'Aertsengel Sint Michiel gaet met gevelde ſpeer
In 's Konings mantel fel den fellen draeck te keer,
Die met gekeerden neck vergift braeckt voor zijn voeten;
Gewieckt gekamt geſchubt en kakelbont van ſproeten,
Zom blaeuw, zom groen, zom geel, langs glibberige huit.
De voncken ſpringen 't dier ten barnende oogen uit:
En 's hemels Veltheer, die vol moeds durf ruſting wraken,
Trock aen een' wapenrock van gloeiend root ſcharlaken:
Een goude Cherubin op 's Ridders boezem lacht:
En fijn en hagelwit veldteken ciert dees draght:

Namelijck van twee zaecken. 1. Het verbond eertijds opgerecht tuſſchen Keiſer Adolf en Eduard Koning van Engeland.

Wat in 's Keyſers mantel geborduurt is.

Wat in Koning Eduarts.

De

De dartle windekens in 't paradijs web dwarlen,
Van Engelen gezoomt met zuiverlijcke parlen,
Besprengt met sprengklen bloets, geperst met doornekroon
Uit Jesus heiligh hooft. Godts kamper dus ten toon
Aen zijn ten ruggebeen taeie uitgewasse pennen,
Met zaelgen dauw besproeit, is macklijck t'onderkennen.
Maer in het naeste perck verneemt men het geraes *2. Prins Willems toght over de Maes, om den Hartogh van Alva slagh te leverên.*
Eens legers, bezich om te trecken over Maes,
By uchtendschemering. Men ziet 'er ruiters hebben
Den voortoght: andren weêr beletten 't weldigh ebben
Des strooms, terwijle vast het voetvolck d'andre zy
Door stadigh trecken wint. Men ziet Prins Willem bly
Zijn hopliên groeten, die den waterkant opstijgen,
Vol hoops om Alva nu in 't vlacke velt te krijgen.
Nu prangde ons Amely de broosen van den Vorst
Met spooren, fijn van gout, wanze uit een bange borst
Verzuchte reis op reis, en kende by den maenschijn
Den zoon, uit d'ommetreck van 's vromen vaders aenschijn;
Zy kuste 't naeldewerck: de liefde is toch niet vry
Van zulcke teederheit en zoete afgodery.
De sporegespster noopt haer vlugge min met sporen:
Gelijck Pygmalion, eer noch zijn witte yvoire
Gelijckenisse geest gevoelde of aderslagh:
Eer hy in 't doode beelt yet levens blicken zagh,
Of voorhoofdtkreucken, montvertrecken, oogverdraejen:
Zoo pooght ons minnares haer kranck gemoedt te paejen,
En vast een zoete wonde in quijnende adren voedt: *De Prins komt uit het leger, en word van de Princes gewelkomt.*
Vermits de schutter stoockt gestadigh gloet op gloet,
Tot dat haers Heeren koomst ten leste wiert geboren
In 't rijpste van den oegst, tot Venus oegst beschoren.
Dat nu een Zanggodin op 't allerlevenst dar
Vermelden met wat vreught dees Haeghsche morgenstar,

Die eenen tijt lang van haer zon en ziel verdwaelde,
Hem wellekoomde, en meer als vierighlijck onthaelde,
En ſchepte nieuwen glans en leven uit zijn licht.
Van blijſchap zeeghze, toen zy 't vrolijck aengezicht
Bekende in open helm, en dat paer glinſtrende oogen.
Cupidons ontwapenen hem. Kupidoos ſchoten toe of quamen aengevlogen,
Het een ontgort hem 't van geſteente blinckend zwaert.
Het ander licht den helm, al bevende en vervaert
Voor 't bleeck Meduſaes hooft, 't welck grijnſt uit ſijn vergulſel,
Voor 't ſlordigh ſlangen hair, wel eertijts gouden hulſel;
Voor den gekorven hoedt, geblutſt van vinnigh loot.
Een ander dat ontgeſpt het harnas, daer de Doot
Tot meermael proef af nam met koegelen en klingen:
't Welck veelen zwoegende aen den wand te pronck ophingen,
Verwondert om de kunſt gedreven in metael,
Frederix wapendaden in ſijne wapenen gewrocht. Daer Mulciber in wrocht zijn deught en oorloghsprael.
Hy vint zich hier betrapt van Aragonſche lagen.
Wat raet, o jongeling? ick ſchrick, noch durft ghy 't wagen,
Noch wortge hantgemeen, verzelt met Breauté
Gevecht op 't veld voor Harwerde. En Franſchen Adeldom, en paſt op ſteeck noch ſné,
Daer 't yzer barſt en knarſt, en ſchampt van helm en ringkraeg,
Na 't et braken der piſtool: eñ houdt in die beſpringvlaegh
Der vyanden het roer: en loefwaert wel te ty
Geweldigh dringt op hen, die leggen in de ly.
Prins Henrick rijd door de haven van Nieupoort den vyand tegen. Zy zien hem daer, beſtuwt van welgebore Graven,
Op zijnen moor de Groot doorwaden Nieupoorts haven;
Askaen al heel gelijck, toen heet op roof en moort
Hy met Trojaenſchen ſtoet beklom den Tiberboort.
De zonne ſchittert in het harrenas van boven.
Het ebbend zeeſchuim waſcht het ros, van zant beſtoven,
En 't moedigh dier met muil en oogen vreeslijck drieſcht,
En knabbelt zijn gebit; het ſchijnt hun dat het brieſcht.

De

De klepper draeght hier moedt op zijn' gedragen meester,
Daer stof en roock en smoock de lucht beweeft. Het vreest 'er.
En beeft 'er alles wat hier by is of ontrent.
d'Oranje pluim en kam die maken hem bekent.
Zijn vyants heir begint het harte te bezwijcken.
Wie zagh een lichaem oit getart van zoo veel pijcken?
Wie zagh oit jongeling die min voor grijzen suft?
Maer in de lucht om hoogh daer schildert het vernuft
De glori, die zoo trots in hare hant ten toone
Voor beide legers voert een overwinners kroone,
Aenprickelster ten strijde; en maeckt de ridders stout
Uit hare wagenwolck, die stant daer boven houdt
Met zeven aernen, welcke in parrele garreelen
Verstrecken tot gespan, wanneerze vaert uit speelen.
Hier zweeft de Faem voor uit, en blaest nu fijn nu grof
Met zilvere bazuin, wiens klanck is enckel lof.
Leef lang, o Nassausch bloet! ick zie den slagh gewonnen,
Den Amirant gevaen, en Albrecht scherp ontronnen.
* Een hopman druckt 'er op de lenden van den Vorst
Zijn zwangre karrabijn, de Prins op 's hopmans borst,
Die by 't veldteecken reede Oranje houdt gegreepen;
Dies Bax zich tot ontzet vint om end om beneepen.
De Godt des Roervliets doots verheft een' naren schreeuw,
Eer hy ontworstelen ziet Hollants fieren Leeuw,
Die gins, terwijl zijn volck Borgoensche vanen sloopen,
Is nijver bezigh met Trivultius te stroopen.
Hier was, o Milanees, uw kracht een ydle wijck.
Uw graefschap root beschreit verwacht 't geballsemt lijck.
† Eer 's ouden Titons bruit hier rees met purpre wangen,
Bleef Henrick, Berghsche Graef, Prins Henderix gevangen,
Toen Erkelens te spa de deught en kracht vernam
Van Frederix petard. Men ziet 'er roock en vlam

Slagh van Vlaenderen.

De glori heerlijck uitgebeeld.

** Strijt by de Roer daer Vorst Frederik handgemeen was met den vyand, en Graef Trivultius verslagen werd.*

† Prins Henrick plondert en verbrant Erckelens, en vangt Graef Henrick van den Bergh.

Ten

Ten daken uitslaen, al 't omliggend lant zich reppen:
Men hoort 'er dorp en stadt alarm en brandklock kleppen,
Zoo onzacht weckt de Wraeck de boosheit alsse slaept.

Onderling ontbael der beide Princen.

Terwijle zich de jeucht aen stuck voor stuck vergaept
Verzadight 't lieve paer nieusgierigh het verlangen.
Zy blijft om zijnen hals, hy aen den haren hangen,
Tot dat hen d'avondstont ter tafel nood en zet,
Daer d'onderlinge kout is 't leckerste bancket.
Zy wecken van weêrzy door liefelijck beloncken
Een' goddelijcken brant, en kuische minnevoncken:
De toortsen blaken hier geciert met mirteblaên.
Dus heft de minnerey op pijp en snaren aen:

Lofzang van de Cupidons tot Venus.

O ghy die zorge draeght voor Keizerlijcke rancken:
Wie met eerbiedigheit al Nassaus telgen dancken:
Alstovende Godin, van aenschijn overschoon,
Die 't bruiloftbedde spreit van menschen en van Goôn:
Wie hemel aerde en zee ontzaghelijck staegh vieren,
En wind en weder dient: wie allerhande dieren
Begroeten met geschrei, en tuigen datgh'er zijt;
Wanneer landouw en lente uw Godheit bloemen wijt;
Wanneer 't bedaude kruit komt plotslijk uitgedrongen,
En bronaêr openbarst met levendige sprongen:
Begeerlick alle ziel, het zy waer datge gaet,
Uw spoor volght, en bekoort uw gangen gade slaet:
Beest vogel visch, verzien met borstels veeren vinnen,
Op bergh op boom, in beeck, al woedent leeren minnen,
Getroffen in de borst van uwen prickelstrael,
Wiens krachten elck verheft en groot maeckt op zijn tael:
Zoo temtge, walvisch en groothartigheit van leeuwen,
En rijght onendelijck der dingen beurtige eeuwen,
En schakelt d'eeuwigheên, vermits ghy, zaat en zout
Der weerelt, alles teelt en alles onderhoudt:

Wat

Wat magh 'er zonder u het keurigh oogh behagen?
Geslachten vallen neêr met sidderen en tsagen,
Met schoot vol offers, en met harten vol ootmoeds
Voor 't hoogh autaer van u, ô oirzaeck alles goets,
Die Mavors, onder 's heirs aenschennende trompetten
Salpeter blixemen en donders, neêr kunt zetten;
Zet nu een weinigh neêr het woeden van den krijgh,
En geef dat dezen nacht kortouw en trommel zwijgh. *Wellust genoten van Mars en Venus;*
Ghy hebt den Wapengodt met overgroot verlangen,
Gegoten in uw' schoot, aenminnigh dick' ontfangen;
Wanneer, omvloeit van u, hem d'oude vlam beving,
En hy al starende in uw aenschijn weiden ging,
En gierigh zijn gezicht verzaden in uw oogen,
Daer tweelingschutterkens uit quetsen met hun boogen;
Of stuuren zijn gedachte in het verborgen deel.
Uw wangen bloosden dan als roozen op haer' steel:
De leli bloeide op 't witst: de Schoonheit schoot haer stralen
Op 't krachtighste, en hy zagh 'er parlen en koralen,
En tintelend gestarnt, en glans die schooner brant
In vrouwenoogen dan in hemelsch diamant:
De tonge vleide 't oor: hy voelde 't slaen der aderen,
Die blaeu in wit albast zich spreien en vergaderen:
Hy roock 'er amberlucht, en dronck 'er neckterdranck:
En door de zoetiche-ên van zoo veel wellusts kranck,
Omarmt in 't weeldigh badt, bezweeck zijn geest na 'et woelen,
En nuttighde endelijck 't zoet prickelend gevoelen
Der opperzaligheit, die eenigh afvloeit van
Uw mildheit, en geen lit was van uw Godtheit wan:
Zoo ging Anchises in een zee van wellust waden, *Ende van Venus en Anchises.*
O dochter van de zee, wanneer met mirtebladen
Hy overschaduwt uw omhelzingen genoot,
En won den Troischen helt en hertogh van de vloot;

En toenge, kuſſens zat, u rechtende van d'aerde,
Op 't kruidigh bedde van uw leckre bruiloft ſtaerde
Ghy deze woorden ſpelde uit nieuwe bloemen: hier
Zijn weeldigh twee tot een geſmolten door het vier.
Verleen, Godinne, dees gelieven uwen zegen,
Dat elck zijn weêrga niet min liefelijck bejegen,
Tot bouwing van dit hoogh en overout geſlacht,
Waer uit dit vrye lant den jongen Helt verwacht.
Dus zong de blyde rey, en loegh, wen onder 't zingen
Een ſtille vlam begon door been en mergh te dringen;
Gelijck het moederlicht met heimelijcken brant
Na wintervorſt doorkruipt en koockt de teere plant.

Dranck van de Godinne toebereid om de verzameling vruchtbaer te maeken.

Hier ſtond een oude kop en blonck van gout en ſteenen,
Daer Keiſer Adolf (toen 't gebalſſemt hair beſcheenen
Wert van 's rijcks heilighdom, den keizerlijcken hoedt)
Den eerſten toogh uit dronck; toen der Keurvorſten ſtoet
Zijn' diſch bediende, als geeſt-en-weereldtlijcken blaken
Met armelijnen voêr en heerlijck root ſcharlaken,
Een wonderbare pracht: Vrouw Cypris dezen had
Gewijt ten ſlaepdranck, en gemengt met 't zelve nat
Daer 't brein van Jupiter weleer meê was beſchoncken,
Toen hy Alkmenes min zoo diep had ingedroncken,
En aen haer winnen ging dat overgodlijck zaet,
Bezielt met oorloghsdeught en dwingelandenhaet.
Dien heeft de ſchoone bruit tot wellekomſt en eere
Haer' bruigom toegebragt en lang verwachten Heere,
En met der lippen boort den zoom van 't gout genaeckt,
En reickt het haer' gemael; die van haer gunſt geraeckt,
Dien toefdranck van liefs hant nam niet onaengenamer.
De met tapijt rondom beſpanne Princekamer,
Daer marmer ſchoorſteen blinckt, de balcken zijn vergult,
Had Venus midlerwijl tot boven toe gevult

Met

Met ware Godtheit: want de Helt uit d'ooreloogen
Weêr hofwaert keerend, had zy daetlijck uitgetogen
Haer zichtbaerlijck gestalt, en over 't bed een lucht
Gehangen, milt genoegh om een gewenschte vrucht
En princelijcke ranck, tot glori van Nassouwe,
Te wecken uit den schoot der hooghgemelde vrouwe.
Het lieve paer, nu lang verovert door veel gloets,
Treet met verlangen heen naer dees gewenschte koets.
De kinderlijcke schaer 't geleide geeft met toortsen,
En voedt met vlam en roock den brant der minnekoortsen.
Het zwanendons, bespreit met geborduurde sprey,
Onthaelt en wellekomt de Vorsten alle by.
'k Zou hier, ô Venus, in uw heiligdommen treden,
Indienghe met de wieck van dicke duisterheden
Uw legers niet bedeckte, en d'ongemete vreught
Had afgeschut met nacht, voor d'oogen van de jeught;
Had eerbaerheit dit niet beschaduwt met gordijnen.
Zoo ras de dagh begon ter venster in te schijnen,
Hy stoockebrantjes vont van minnepijlen bluts,
De pulverflesschen leegh, door 't lozen van veel schuts;
En Cypris scheide, en borst door 's kamers trali heenen.
De zommige, op haer streeck haer volgende, verdweenen
Naer Pafos; daerze een kerck en hondert outers heeft,
Die stadigh warm zijn; daer 't vol wierroockluchjes zweeft;
Daer versche krans 't gezicht verheugt met blijde kleuren,
En 't hart verquickt wordt door den adem veeler geuren.
Maer Amelye bleef van die geluckige uur
Bezwangert van een vrucht, daer dagelijx Natuur
Bewijs van deê, zoo lang tot dat men, na het rollen
Der maenden, zoetelijck den boezem zagh gezwollen:
Gelijck een korenair van weste wint geleckt,
Of jonge roozeknop, daer zon een ziel in weckt.

Cypris heeft de zichtbaere gestalten afgeleyd, en is aan lucht gesmolten.

De Princen gaen na hunne slaepkamer.

Voegelijke onschuld des Dichters.

Cypris vertrekt met zommige van haren sleep.

De Princes blijft zwanger.

De hemel droegh haer gunſt, als ſcheppende behagen
Te zeegnen deze vrucht, in 't vrolijck kinderdragen.
Het winterweder was gedwee en handelbaer,
Beſchrijving der lente. De Noorden wint getemt. Het weſten vroeger 't jaer
Met laeuwen adem weêr quam troetelen en ſmeecken:
En 't nieuwe koeſterlicht de telgen uit deê breecken.
Al 't aertrijck zwelt tot kruit: men ziet door velt en boſch
Ontſpringen 't nieuwe groen en knoppen bot en blos.
De Bloemgodin ging fier op haer kleenoodje treden.
Violen loken op, beſtipt met lieflijckheden.
De roozen trocken aen een roodicheit als bloet,
De tulpen blinckend gout, jenoffels eenen gloet
Van purper onder ſneeuw. Wech purper, 't welck de borſten
Der Koningen bedeckt en weereltlijcke Vorſten.
Uw ſtaetſitabbers zijn met greinverwe opgezoôn,
Mijn bloemen verſch gedoopt in 't ſap en bloet der Goôn.
O Ajax, Hyacint, Adoniſen, Narciſſen,
k' Wil troon en kercktapijt om uwen luiſter miſſen,
Apelles rijck pinceel om deze ſchildery.
Moſaiſche tempelpracht en kunſt is doof hier by.
Bezie eens dat y voor, die vlammende robijnen,
Bloemzucht des Dichters. Dat gout en dien turkois. helaes! ick ſla aen 't quijnen,
Ick word 'er op verlieft. o wat veltjoffer zal
My kranſſen in een heel aenminningh bloemendal,
Daer 't voorjaer eeuwigh jongh van rimpels weet noch kreucken
En tot verquicking ſtaegh my levert maght van reucken;
Daer ick in lauwrenſchaeuw de beexkens ruiſchen hoor,
En wey mijn vry gezicht de mengſels door en door;
Daer Junoos pauweprael of Partſche konings gordel
By bloemverſcheidenheit hebb' luttel kans en vordel,
Wen 't op een pralen gaet. Ghy Nymfen, breit een ſtool
Van bloemen djen, die 't licht eerſt zagh in een viool,

En ſedert, kieſche bie, verſmaende alle andre tuinen,
Op Pindus heuvels en zijn ſpickelige kruinen
Geſtadigh neckter zoogh: en och, of na mijn doot
De Veltgodinnen wit en purper blaeuw en root
Levender inkarnaet en groen en geel ſchakierden,
En weefden tot een pel, en 's dichters uitvaert vierden
Met Floraes dierſte draght. Maer zeghme, lieve Lent
En zoete koele May, mijn oogh was noit gewent
Zoo groot een' ſchat en pracht te zien ontſloten t'evens;
Hoe zijtghe zoo vol ziels, vol lachens, en vol levens?
Zy antwoort: Vraeghtghe noch wat bloeiluſt my ontvonckt?
Aenſchouze, die daer met haer zwanger lichaem pronckt;
Met weesze de Princes in 't midden der Princeſſen,
Ick ging om harent wil al mijne maghten preſſen
Van geur van kleur van loof, op Erycijns gebodt,
Die reê haer moeder ſpelt van eenen jongen Godt.

Oorzaek van de meer als gemene genoeghelijckheydt der lente.

Zy zelve voelt hem oock by wijlen ſpartelbeenen,
En wenſcht het kortelijck vol groeis te hooren ſteenen,
En is vol hoops, en merckt, grootmoedigh op dat pant,
By poozen met het plat van rechte en ſlinckehant
Den zetel daer hy ruſt. O eere van Britanje,
Daer, zeitze, leit de Prins en glori van Oranje.
Aldus genaeckte d'uur, waer inne vrouw Lucijn,
Die voor het kraembed waeckt, door 't prickelen van pijn
En weedom teken gaf der kortsaenſtaende baring;

De Princes gaet in arbeyd.

Waer over onverlet, tot mindring van bezwaring,
Vergaderde al 't verwante en hooghgeboren zaet,
De driemael negenſte en beſchoren dageraet
In May geopent had de Nabatheër * poorte,
Toen Febus en het kint zich ſpoeiden ter geboorte,
(Geboort die my verruckt. Parnas en Helikon
Uw loof ſtrijckt voor mijn Haegſche en Vyverbergſche Zon)

[Nabathæa, is een gedeelte van 't ſteenachtig Arabia.]*

Prins Willem met de zon geboren den 27 May, 1626.

Blijschap der Princesse over haeren eerstgeboren zoon.

En zoo hy 't glinstrigh hooft, met nuchtren dau bepeerelt,
Te water uitsteeckt, ziet hy 't Licht der Kriste weerelt
Van Keizerlijck van hoogh en heiligh bloet geteelt,
Op wiens glad voorhooft glans van princelijckheit speelt.
De moeder eens verlost heeft lang de smart vergeten,
Nu zy haer' zoon aenschout, en dauwt van vreugt bekreten
De vochte parlen uit het lieflijck tranende oogh,
En heft haer hert vol lofs tot haren Godt om hoogh:

Haere dankzegging tot God.

Wat sal ick best den Heer voor zijne weldaên geven,
Die my na rampen heeft op dezen troon verheven?
Die my tot Princebruit en Princemoeder maeckt,
En ter gewenschte tijt mijn vrucht haer banden slaeckt?
Wat eischtghe, rijcke Godt? is 't smeer van vette rammen?
Is 't bockenbloet, of vaers, of reuck van wieroockvlammen?
Uw dienstmaeght is bereit: maer leider zy is schuw:
Zy kent haer onmaght, Heer, al 't vee, al 't vee is uw,
Dat langs den ommekring der berregen gaet dwalen,
Of klavergroen erkauwt in diep gezoncke dalen.
Al 't ongediert is uw, dat in speloncken huilt,
En al 't gevogelt, dat zich buitenbaens verschuilt,
En schuw zijn eiers broet en nestelt in de telgen.
Wie hier van u yets wijdt, ghy zult u billijck belgen.
Ick zal my niettemin verstouten, en voor elck
In 't openbaer uw' lof met zidderenden kelck
Verkonden overluit, en uwen roem herhalen,
En mijn beloften, Heer, met danckbaerheit betalen.

[Elizabeth, Koningin van Boheme.]*

Na dat Elizabeth *, van een' doorluchten ring
En drang omscheenen, in haer' purpren schoot ontfing
't Met gout bezwachtelt pant, en datze'er al om blaken,
En vrolijck loncken op den glans der teere kaken;
Gelijck de Najades op 't lieve wicht Adoon,
Toen 't lagh op Egles knie, zoo zuiverlijcke schoon,

Dat

Dat Cypris namaels, van haer duiven voortgetrocken,
Den hemel liet, om 't kint tot minnen aen te locken;
Zoo hief de Keurvorstin en koningklijcke bruit
Haer stem en handen op, en sprack den zegen uit,
In aller vrouwen naem: Luick op, o Vorst der Vorsten,
En zuigh slechts enckel heil uit voesters zaelge borsten.
Luick op, o Hollantsch hart, geteelt van Hollantsch bloet,
En erf uw grootvaêrs naem vernuft en oorloghsmoedt,
En d'edelmoedigheit uws vaders, jonge Welhem,
Ghy helm uws vaderlants onblutsbre vryheits hellem,
O elleck toegedane en elleck lieve zon,
Gemeene springaêr, onuitputtelijcke bron,
Oranjeboomspruit, schiet uw tacken naer de wolcken,
Uw wortels afgrontwaert: bestel den vryen volcken
Een koele schaduw, en den hemel bosch en loof,
En groey tot eer, vermast van zege en wapenroof.
Ruck ruck, o fiere Leeuw, met zegenrijcke tanden
Den grooten standert uit des vyants ysre handen,
Op dat het streck' tot vrede, en hy verwonnen blijf,
En elck beschaduwt zy met telgen van d'olijf.

Mevrou Elizabeths zegen over aen jongen Prins uytgesproken.

Zoo stemdeze alle met haer hantgeklap en wenschen.
De Faem in 's Gravenhaegh drong door tot alle menschen,
En sloegh de ruime lucht met brommend klockgeluit,
En lockte Melckerbuur en schrander Elsken uit:
Die quamen in het Hof de moeder zaligh roemen,
En offerden aen 't kint een' krans van boterbloemen,
En room en schapewey, en kaes en uchtendmelck,
En noch een pijpkan, daer tot wondering van elck
Een waterlandsche maeght in scheen met luit geschater
Te lachen, toenze zagh een' zwarten kop te water
Uitsteecken, tusschen twee uitsteeckende armen, als
Van uit een melleckschuit, hy over hooft en hals

De geboorte word ruchtbaer.

Het lantvolk nieusgierig komt het kind begroeten en begiftigen.

Wat op de pijpkan gesneden was.

Ge-

Gesneuvelt was in 't diep, niet afgerecht op weêrstant.
De huisman met een' haeck die dreigt hem van den meerkant.
De blaeuwe toppers hoedt vast waeit langs 't groene velt.
De Spanjaert zingt gena, en looft hem maght van gelt.
Oranje loofwerck hangt met appelen geladen,
En ciert den langen hals met kringkelende bladen.
Na dat het boersche paar, eerst schaamroot om de pracht,
't Onnozel kint, dat uit den schoot der Joffer lacht;
Met gaven heeft vereert, neemt Melleker een' hallem,
En zeit, dat is u voor: waer op met zoeten gallem
Zijn vrijster rustigh volght, en op dees wijze stemt:
Boerelied den jongen Prins toegezongen.
Al 't onweêr is verzacht, de buien zijn getemt.
Ons dorp zijn' adem haelt: de lantliên zicht verblyen.
Prins Willem brengt ons weêr te voorschijn d'oude tyen.
't Is bruiloft in de wey: 't is boter tot den boôm.
Die koe is klaverkiesch: de hemel druppelt room:
Ons fuicken zijn vol visch, dat merck men aen 't gespertel:
De leeuwerck quinckeleert: ons kalvers springen dertel:
't Is pais in onze buurt: geen mensch benijt een aêr,
Men brantmerckt niemant meer voor schelm, voor lantverraêr.
Geen vrecke schout beslaet de dichters nu in boeten,
Dees edele Princes kan allen druck verzoeten.
Het wichtje lacht, en zy wort nimmer lachens moê.
Zoo, kleene zoete knaep, zoo, Willem, ga vry toe:
Verzacht met lach op lach de zorgen van uw moeder,
Terwijl uw vader leit te velde, als 's lants behoeder.
Ick zie den tijt te moet dat Willem zal te paart
Op Spanjaerts rennen aen met lans pistool en zwaert,
En hun noch dier doen staen den moortscheut op zijn' grootvaêr
Of waken op de grens, beducht of ergens noot waer;
Of boven Lillo slaen zijn schipbrugh over 't Schelt,
En gaen zijn burghgraefschap veroveren met gewelt.

Zoo,

Zoo, kleene knaap, verzacht de zorgen van uw moeder,
Terwijl uw vader leit te velde, als 's lants behoeder.
Of wint hy 't Hantwerpsch slot door list en buitekans,
Dan zal men zien in vier den Haaghschen toorenkrans.
Dan vloeit Oranjebier uit Rotterdamsche tonnen:
Dan roept men luider keels: Prins Willem heeft gewonnen:
Dan schatert en dan lacht de pachter in zijn vuist,
Die zomtijts al te vreck ons drooge keeltjes kruist.
Zoo kleene knaep, verzacht de zorgen van uw moeder,
Terwijl uw vader leit te velde, als 's lants behoeder.

Op 't vrolijck boereliet, uit boezem zonder ergh,
Krioelt van pluimgediert de groene Vijverbergh,
De lusthofs marmerbron van vreugt schreit zoete tranen;
Het bosch vol harten springt: het spuy dat bromt vol zwanen,
De duin van knijnen woelt, de klepper briescht op stal;
Het speelzieck Hollantsch Hof vol tiers is, vol geschal:
De pleiter viert zijn tong, de schrijvers hant haer veder,
De tabbert houdt gemack, en 't volleck speelt moy weder.

Algemene Haegsche blyschap.

Niet min en toonde zich de Vyvernymf terstont
Genegen, en quam opgeborrelt uit den gront,
Daer 't hofwed wortels laeft van Jofferlijcke linden,
Met al wat zich gereet tot haren dienst laet vinden,
Van beiderleye sex, te weten Pruickjenat,
Spuitver en Lobberigh, gehult met lelibadt,
Loeroogje, Roodelip, Muurweeckster, Barekemster,
Zantzifster, Duivekuif, Treckbeckje, en Oeverzwemster,
Met ongegorden kleede, en boven navel naeckt,
Duickin en Stommeldier, die Danslichts tepels laeckt;
Al afgerecht ten reie, op spel, op minnevaersjes:
Al t'zamen blanck van vel, gehoost met purpre laersjes,
Om 't scheenbeen tot de knie: haer lieve vryers zijn
Keiraper, Grondelief, Belblazer, Traligrijn,

Dans en spel op den vyver, vertoont door watergodheden, welcke hier beschreven worden.

Met hoên van kroost gevormt; Kuilgraver, Angeltaker,
En Fuickelichter, korts getoenaemt Visscheschaker,
Rietplucker, Zegenzelf, en Raeckwat nimmer stil,
En Krijtluit, Liezekop, Kijckuit en Waterkil;
Die alle groen van baert, het onderlijf bevlechten
Met mosch en kruit, daer rijp noch winters niet op hechten.
De Wednymf*, zilvren nat vast gietende uit een kruick
Van glinstrigh berghkristal, haer parlesnoerde pruick
Verhief in 't loof, daer wuft gevogelt tjilpt en snatert.
Van d'eene schouder hangt een mantel van gewatert
Blancketblaauw kamelot, der Nereïden gift;
En zwenckend hare tronje eens over deze drift
Der dienstbre Godheên, die met parlemoere lijven
Alreede dartelheit op 't glas des strooms bedrijven,
't Is, zeitze al lachend en niet luttel in haer schick,
Nu tijt, dat elck ten dans zijn wedergade uit pick,
En Willems wiegh vereer' met feestelijcke spelen.
Vier Tritons op dat woort, die elck van toon verschelen,
Trompetten ras een heesch kinckhorenigh geluit.
Blaeuooghde Juffers, voort gepaert, zijn 's vryers buit:
En na een' heuschen kus springt elck met wuften trede.
Zy danssen, en haer beelt dat danst in 't water mede.
De Tegenvoetse en wy elkandren zoo betreên,
De hoofden naer om hoogh, de zolen naer beneên.
't Gulhartigh danssers hart van geile wulpsheit steigert,
Wen 't kristalijn ontdeckt 't geen kleet den oogen weigert.
Nu springt men hant aen hant, nu los, nu rechts, nu slinx,
Nu voor, nu achter: elck treet hier wat zonderlings.
Zy weeten na 'et geklanck de lichamen te mengelen,
t'Ontwarren, warren weêr, t'ontknoopen en te strengelen.
Ten lesten afgemat zoo duickenze allegaêr
Gelijcklijck grondewaert, tot met bedruppelt hair

* Namelijck de Vyvernymph.

Elck

Elck op een dollefijn gezeten opkijckt ylings.
De Nymfen zitten dwars, de gollefridders ſchrijlings.
Zy ſteecken nu den ring; zy rennen nu om ſtrijt:
Nu is het vechten ernſt: nu is 't aftreckens tijt.
De vijver ruiſcht van ſchuim: de ſtomme kudden bijgen.
Geen bloet wort hier geſtort, hoewelze vinnigh krijgen.

De Faem vlieght over Brabant naer Parijs, Oranje en Spanjen.

De Faam, die Hollant nu heeft opgeweckt in 't endt,
Naer Bruſſel vlieght, en maeckt het Brabant door bekent,
En laetende achter zich de ſtroomen en de boſſchen,
Heel Vranckrijck juichen doet. Men hoorde Oranje loſſen
Tot zevenmale toe al 't grof en kleen geſchut.
De berghgoôn kijcken uit, vol twijffels, en bedut.

Blijſchap in Oranje.

Het Prinsdom duickt in loof van verſche oranjeſpruiten.
De feeſt wort ingewijt met trommelen en fluiten.
Al 't volleck roept: die dagh moet eeuwigh heiligh zijn,
Die Willem eerſt beſcheen. Geen wolck dien zonneſchijn
Bedroef, geen damp betreck' den glans van zijn geboorte,
En 't hof de burgery onthael' met ope poorte.
De hovling wijnen pleng': de joffer ſuicker ſtroy'
En gelt, en 't feeſtgewaet dat vloeje rijck van ploy:
En wat Oranje mint dan aen den Maeghdenrey koom,
En leef Prins Willem, leef, zinge om den breeden Mayboom.

Beſchrijving van ſint Laurens klooſter in Eſcurial.

Daer rijſt een groot gevaert en hemelhooge kerck,
De weerelt door geroemt het achtſte wonderwerck,
In 't vleck Eskurial, gelegen weinige uuren
Van 't koningklijck Madrid; de pracht der trotſe muuren
Uitheemſche wandelaers als voor het voorhooft ſlaet;
't Zy 't oogh in 't meeſterſtuck van binnen weiden gaet,
Of buiten: d'een verheft de ſtoffe na 'et bedaren,
En d'ander looft de kunſt en geeſt der kunſtenaren.
Wat ſchatten 't Ooſten geeft van parlen en geſteent;
Wat rijckdom jaer op jaer de weſterkuſt verleent;

Wat zilver en root gout, ten mijnen uitgegraven,
Filippes goutzucht zwelght, met ſpilling veeler ſlaven,
Dat dijt hier voedſel toe, tot heughnis van den ſlagh,
Waer in de Lelivorſt zijn' adel ſneven zagh.
Sint Laurens, om 't geloof gerooſt op gloênden rooſter,
Hier zijn autaren heeft en rijck gezegent klooſter,
De Koning zijn palais, 't welck een ding ſlechts ontbeert,
Dat namelijck de poort geen zorgen buiten keert.
Dees zorgh hiel d'avondtvorſt, toen met ſaffraende wieken
Het morgenroot verrees, het licht begon te krieken,
Onledigh en verzelt met zijnen mijterdrigh,
Aertsbiſſchop van Toleed, des Prieſterdoms ontzich,
In 't eenzaem kabinet. Hier drijven op hun aſſen
Twee zilvre klooten, die zoo groot een' heerſcher paſſen.
Vijf mannen zouden niet, geſloten hant aen hant,
Omvamen yeder ront. d'een is met diamant
Bezaeit en overciert. twee groote lichten zwieren
En trecken hunnen kreits door ſchoon beſtarnde dieren.
Dees ſtarre flonkert licht en die is luiſterflaeuw.
In 't Noorden grimt de Beer: in 't Zuiden pronkt de Paeu:
Orion met zijn zwaert de Goden doet vertſagen.
De Hyades bedruckt ons ſpellen regenvlagen.
De Midlijn wordt 'er van den Dierenriem geſneên.
Maer op den andren kloot de groote en kleene zeen
Met golven bruiſen, die de drift der wolcken trotſen.
Het ſchijnt als of 'er wier gekaetſt wort op de rotſen.
Te zeldſaem ziet men, hoe dat d'Oceaen omvangt
Den ganſchen aertboôm, die hier zonder ſteunſel hangt.
De zee haer zeilen draeght, het aerdrijck volck en ſteden,
Geſpliſt door heerſchappy en tempelzinlijckheden.
Filips ernſthaftigh hing en overgaepte ſtil
Den aerdkloot, recht als een die 't al opſlicken wil.

Koning Philips en d'Aertsbiſſchop van Toledo in 't kabinet, daer twee groote zilvere klooten ſtaen.

Beſchrijving van den hemelkloot.

Beſchrijving van den aerdkloot.

d'Aerts-

d'Aertsbisschop aen zijn zyde, in overlegh niet trager,
Zijn' rugh had toegekeert den heldren starredrager.
Het brein, van gout vermast, nu maelde en overdocht
Door welcken treck het best de leeuwswieck korten moght
Des hoeders van Sint Marck, die altijt even wacker
Op Hollants wachter ooght, en moedight zijnen macker.
Dan was hem in den wegh in 't Zwitsersch steil geberght
Het vrygevochten volck, dat Habsburghs heiren terght;
Dan zagh hy Parthenoop ontbloot van Kastiljanen,
Ligurie ten dienst, en 't overgroot Milanen:
Dan schoot hem in den zin, gedoodverft in zijn ziel,
Dat onverziens de Turck in zijn galeien viel,
En had yet wichtighs voor op eenigh Kristensch eilant.
De Toletaen besturf, bekommert om 's rijx heilant;
En riedt hem dat hy ras zou stijven, waer hy kon,
Met logentael of gelt den Cham of Babilon:
Of doen Janitser 't hart van vrees getroffen popelen,
Wen hy den Sofiaen ziet voor Konstantinopelen,
Zelf over Bosforus zijn legerbruggen slaen;
Den Persischen kameel met rijcken roof gelaên,
En 't heir van Machomet, op Machomet ontsteken,
Aentrecken, onder schijn van Osmans moort te wreken.
Dan ziet de Koning weêr naer Limaes stranden om.
Hier dondert Hollantsch schut: daer dunckt hem slaet de trom:
Hier roockt een lange streek: daer blickt hem vlam in d'oogen.
De Fame koomt terwijl al snorrende aengevlogen,
Die ongewijt zich op gewijden kercktrans zet,
En wringt dees tijding door haer boghtige trompet:
Prins Willem, binnen Delf met moordenaers pistolen
Geschoten, liet de wraeck Godts vierschaer zelf bevolen,
Die weêr een' Willem wekt uit Henrick zijnen zoon.
De Spaensche scepter zwichte en Duitschlants Keizers kroon.

's Konings verschejde bekommeringen.

d'Aertsbisschop raed hem dat hy den Persiaen opruye en stijve tegens den grooten heer.

's Konings zorge voor Westindien.

De faem set sich op den toorentrans van sint Laurens kerck, en bootschapt hem Prins Willems geboorte.

Dat was een donderſlagh in des Monarchen ooren.
Hy draeit zijn oogen vaſt, en berſt in 't end in tooren
Op deze woorden uit: hoe wrockt dit heiloos bloet,
Dat dus veel marrens brouwt, en op ons kuſten woedt
Beſt gun ick Hollant vrede, en zoeck den Vorſt te paien,
Eer d'oorlooghsſtormen hier op 't lant beſtaen te waien;
Reael met Willougby, van Hollander en Brit
Met vloten afgeſtiert in onze rijcken zit',
En brande en blaecke, en roof en plonder, en verover.
Wat wacht ick beternis: zy maecken 't altijt grover.
Is d'oude Graeflijckheit mijn hoop en toeverlaet,
Zoo leef ick hoopeloos. Wy zien hoe haren Staet
Van bontgenooten ſtaegh geſtut wort en geſteven.
Door 't vorſtenqueecken zal Oranjen eeuwigh leven,
Hanthavend Hollants zaeck en ſtaet en lantbeſtier:
En groeien onder Mars, gelijck in vlam en vier
De Salamander leeft: ick ben tot pais genegen.
De Myter neegh hem toe, en gaf den Vorſt zijn' zegen.

Prins Frederick ſluymert aen den ouden Rijn.

Maer toen Prins Frederick, vermoeit van harte jaght,
By avontſcheemring lagh van zoeten ſlaep verkracht
Omtrent den ouden Rijn, bewaeckt van zijne honden;
En 's Vorſten paedje had 's paerts teugel vaſt gebonden
Aen den gebladen wilgh, die over 't water hing,
Waer in zich bevend lof en maenlicht ſpieglen ging,

Hem verſchijnt Urania, die hier beſchreven werdt.

Genaeckt hem een Godin, die zedigh voor hem buckte.
Een ope ſtarrekroon de blonde vlechten druckte,
Die nedervloeiende, als een vierige komeet,
Den rugh tot op den hiel met goude golven kleet;
En tuſſchen 't ſchittren en de ſchemering der wieken
Spreit geuren, die een lijck verwecken door 't wel riecken;
Een' ambroſijnſchen geur, de Heiligheên gemeen.
Een hemelſchblaauwe keurs bedeckt de ſchoone leên,

Beſtickt met hyacinth, die heel doorluchtigh barrent,
En voort met diamant tot beelden rijck beſtarrent,
Omgort met eenen riem, die Ceſtus overtreft,
Waer zich robijnevlam uit gouden gront verheft,
Met levendigen glans; robijn onvergeleken
In waerde, en opgezocht met moeite, langs de beken
Des hemelſchen Olymps: een riem, dien Godt Jupijn
Tot loon van welluſt ſchonck haer moeder Mnemoſijn.
De ſlincke een' paſſer droegh, de rechte een goude roede,
O allerbraefſte Prins van Keizerlijcken bloede,
Zoo ſprack zy, en hiel ſtant, ick ben Urania, *Haere rede.*
Die 't eeuwigh blinckend hof vol ſtarren gadeſla.
Ick wichel niet alleen den loop van 's Vorſten leven
Door ſtarrekund, maer oock door inſpraecks geeſt gedreven
Ontvouw 't geen doncker noch den menſch verborgen is,
En draegh de ſleutelreex van Godts geheimenis.
Vertſaeg niet: 'k heb gemerckt hoe mijne lampen wemelen;
En de geſtaltenis en kreiſſen aller hemelen,
Toen uwe gemalin verloſte van haer vrucht,
Een Maizon, die het hooft verhief in Maiſche lucht:
Toen Titan met zijn torts den droeven nacht beſchaemde, *Star-kundige beſchrijving van den ſtand des hemels ten tijde van Prins Willems geboorte.*
En voor zich rijzen zagh de plaets, daer hy verzaemde,
Heel onlangs met Diaen: hem vollegde Erycijn,
Merkuur daer op, om heer van dees geboort te zijn.
Latonaes dochter trat den roedrigh op zijn hielen.
't Geluck, ſtaegh aengebeên van ſterfelijcke zielen
In het horoſcopus dees hemelſtaetſi ſloot,
Waer over Jupiter zijn zoete ſtralen ſchoot
Uit Cypris elpentroon. Ick koom van 's hemels plecken *Urania gaet in arbeyd van inſpraeck en prophecye.*
O vader, zeit zy, u het lot uws zoons ontdecken:
Godt Godt is 't die me raeckt: daer is hy. Toen vernam
De Vorſt haer hooft omringt van duizendtongde vlam.

Het aenzicht zy verſchiep in verwen heel verſcheien,
En 't hooft geſchud begon zich 't hangend hair te ſpreien,
Gelijck een bruiſend meir, en hijgend zy als dol
Sibylle in 't woên geleeck; behalve dat in 't hol
Dees een' Trojaen berichte, en die in open velde
Aen onzen Delvenaer Prins Willems nootlot ſpelde;
En met bezeten mont bezweet aen 't woên gebraght
Geleeckze groot, en van Godts mogentheit verkracht.
Zy ſchud in 't end haer' krop aldus uit na 'et bedaren:
Zy propheteert. 'k Zie Willem daer in 't ſpits van Hollants oorlooghsſcharen
Beſtormen 't weſterſch heir van Flippes. 'k Hoor hem reê
Verwinner getrompet te lande en oock ter zee.
'k Zie Willem keeren van Kaſtiljes nederlagen,
En zitten gelauriert in Godt Auguſtus wagen,
En latende achter zich den Taegh, beſchuimt van bloet,
Sleept Spaenſche Donnen na, in ketens afgewoet.
De nieuwe weerelt juicht en zwarte en geele Mooren,
Nu Willem endelick verlôſſer is beſchoren
Tot wraeck der ſchimmen, van de goutzucht lang verdelght:
Nu Willem hem, die heeft den aerdboôm ingezwelght,
Uit overlade maagh doet kroon en ſcepter braken.
Ick hoor der dichtren rey in allerhande ſpraken
Bazuinen zijn vernuft, zijn gaven, zijne daên,
Zijn huwelijcken en verbonden, aengegaen
Met Keizren Koningen, zijn broeders en zijn magen,
Gewoon het hooftcieraet en purperverf te dragen.
Zijn bloet de Keurvorſt roemt hem aen den Neckerſtroom,
En Rijnſche muſcadel huwt aen d'Oranjeboom.
Hem roemt Britanjes pronck, in 't midden van haer zoonen,
Gewijt met hairbant wrong en rijck geſlote kroonen;
En al 't Naſſauſch geſlacht, 't welck heerelijck en prat
Meer glans heeft onder hem, als 't onder Adolf had.

Hem

Hem vieren zoo veel steên met neiging harer toornen,
En Indus buight voor hem eerbiedighlijck zijn hoornen;
De Muldau desgelijx, de Donau, en de Rijn.
De vrolijcke Amely, die nau den wederschijn
Van haer' vergoden zoon in 't sterflijck oogh kan doogen,
Zit tweede Olympias met zinnen opgetogen,
Van d'aengedronge schaer gesmeeckt en aengebeên,
En moeder maakt uit gunst haer voorspraak elk gemeen.
't Was uit, en zy verdween. Wie komt mijn' geest verwarren,
Zoo volgt haer 's Vorsten stem, die noit aen 't lot der starren
Zich ydelijck vergaepte, in voorspoet of in druck,
Maer van den waren Godt verwachte mijn geluck,
Gelijck 't een Kristen voegt? Toen was zijn rust ten ende,
En 't ros beschryend hy zich peinzend hofwaart wende.

Christelijck besluit des Vorsten van deze voorspelling.

Terwijl was 's Gravenhaegh in strijt geraeckt met Delf.
Elck zocht den meesten roem te strijcken voor zich zelf.
d'Een quam de pallemtack: die was de glori nader.
d'Een moedigh op den zoon, en d'ander op den vader.
Dees stofte op 't vorstenhof, en die op 't princegraf.
Elck was de zaelge schoot, die Princen 't leven gaf.
Na dat men vinnigh had van wederzy gekeven,
Wert endelijck 't geding aen 's Veltheers mont verbleven,
Die uitspraeck deê aldus: Mijn lantsliên, hoort naar my,
Ghy eedle Delvenaers en Haeghsche burgery,
Mijn naem is Vrederijck, dies schep ick geen behagen
In burgerlijcken twist maer Kristelijck verdragen.
Indien mijn doot u bey kon strecken tot geluck,
Ick snê mijn hart in twee, en deelde u elck een stuck.
Wilt mijnent halve dan elkanderen omarmen,
Als broeders, vry van nijt: ick zal u bey bescharmen:
Ick zal uw vader zijn, in oorlogh en in vreê:
Zoo ick Godts zegen erf, ghy erft mijn' zegen meê.

Tweedraght tusschen Haegh en Delf.

Prins Frederik beslecht vredelijk de gereze oneenigheit, en stemt tot Christelijcke verdraeghzaemheit.

Zoo ſprack hy, en elck een zich gaerne liet gezeggen.
De zee wert ſtil en kalm, en ging haer baren leggen.
Beſluyt des dichters aen 's Gravenhaegh. Ick endighde mijn liedt: 't gedy tot Willems prijs,
En u tot eeuwige eer, o Hollantſch paradijs.
Luckzaelge vorſten wiegh, 't zy u ten danck gezongen,
Wiens naem zoo verre klinckt op zoo veel duizent tongen.
Roemt Delos op Apol, ſtoft Kreten op Jupijn,
Ghy Gravenhage zult op Willem moedigh zijn.
Ghy zult uw' voeſterling met eedle borſten koeſteren.
Hy goedertieren Godt zijn voeſter weêr zal voeſteren;
Zoo zal zijn moeder oock, Prins Frederix gemael,
Die 't hart van onzen Helt kan kneden met haer tael,
De rotſen murwen, doen bedaren ruiſſchende elzen;
En wie 't gebeurt twee Goôn te kuſſen en omhelzen
Met geurigh root korael, en wit bezielt albaſt;
Gelijck een vorſtenbruit en princemoeder paſt.

VIRGIL.

Nec puer Iliaca quiſquam de gente Latinos
In tantum ſpe tollet avos, nec Romula quondam
Ullo ſe tantum tellus jactabit alumno.

Dat is:

Geen knaep uit Troyſchen ſtamme en Frygiſche afkomſt gaf
Aen zijn Latijnſch geſlacht die hoop van triomfeeren,
Noch Romulus landouw zal nimmer dus braveeren
Op eenig voeſterkindt.

HET

HET LOF DER ZEEVAERT.

AEN DEN HEER LAURENS REAEL,

Ridder, Out Generael van de

OOSTINDIEN.

AL wat bepeckt beteert aengrijpen kan, en vatten,
En danſſen op de koorde, en klauteren als katten;
Zeeſpoocken, die geſwint den ſteilen maſt opvlieght,
En zijt in Thetis ſchoot van kintsbeen opgewieght;
Bolckvangerdragend gilt, en blaeuwe toppershoeden,
Die koortſen haelt op 't lant, en lucht ſchept op de vloeden;
Stuurluiden, grijs van kop, die liever rijſt, en zinckt
In 't bedde van de zee, als in de pluimen ſtinckt;
Ghy Schippers, die niet lang aen eenen oort kunt ruſten,
En 't ancker licht, en worpt aen vergelege kuſten;
En al wat binnen boorts, van ſchuim en pekel zoor,
Nu ommewegen zoeckt, nu houdt een rechter ſpoor;
Verzelſchapt mijne reis, en voorgenome bevaert,
Die ick geheilight heb den lof der nutte Zeevaert.
Mijn Laurens [niet die eer gerooſt was, en gebraên,
Maer voormaels is, als Hooft, naer Indien gegaen.]
Begunſtige onzen toght; want hy is omgedragen
Op 't grondelooze vlack door ſtormen en door vlagen:
Hy wenckt ons toe alreede, en blijft verzekeraer
Te vryen onze kiel van ſchipbreuck, en gevaer.
Van waer de Zeevaert eerſt genoten heeft haer' luiſter
Tot noch hangt in geſchil, en d'outheit maeckt het duiſter.
Wat volck de zeekuſt vrijt, en handelt aen het ſtrant,
Treckt uit dees vinding lof, byzonder Grieckenlant,

Dat op zijn Argo trotst, en op zijn Argonouten,
En Tifis, die de zee te kruissen zich verstouten
Om winnen 't Gulden Vlies: doch Tyrus hierom lacht,
Die eerst een' hollen balck te water heeft gebraght.
Egypten geeft niet toe, dat vroegh het lant verliezen
Dorst met een rieten schuit, en met gevlochte biezen.
Britanje moedigt zich, dat lange wint, en weêr
Dorst tarten met een boot van barstigh bockenleer.
Voorts 't anckersmeden zich aenmeeten de Tyrrhenen.
Uranie eerst is aen Fenicie verschenen,
En leert hen gadeslaen, in 't ongestuimig meer,
Des aspunts zincken, en het klimmen van den Beer.
En Rhodus is befaemt, vermits voor veele jaren,
Zijn Jaghten van den wint gesleept zijn door de baren.
Cefisus voelde eerst slaen met riemen zijnen vliet.
Het zeil vondt Ikarus, en Dedalus den spriet.
Men plockhaert om den slagh van veelerhande schepen:
Des eenes brein heeft dit, des anders dat begrepen.
Zoo dingt men naer dien vont: een yder roept vast mijn;
En niemant wil de leste, en elck wil d'eerste zijn.
Wat my belangt, een geest my luistert in mijne ooren
Dat d'eerste Zeeman is van 't schuim der zee geboren,
Ontrent die streeck daer nu Enckhuizen wort bespoelt,
Wanneer de zuider plas uit zijne diepten woelt:
Die borst, uit schuim geteelt, zoodanigh van natuuren
Was, dat hy op het droogh te qualijck kon geduren,
En boomde met een vlot langs d'oevers, tot dat hy
By storm, en onweêr eens geraeckte aen d'overzy:
En sedert, afgerecht in 't varen, hy de boeren
Als veerman was gewoon nu hier dan daer te voeren:
Zijn eigen naem was Vreeck, vermits hy vreck onmilt
Kon vorderen zijn vracht, en eerde 't schippers gilt,

Als hy 't op 't sterfbed noch, uit zijn verovert goetje,
Zijn' bolleckvanger schonck, en luchtigh toppers hoetje,
Die van die tijt Matroos zijn wettigh aengeërft;
Een draght die sterven zal wanneer de Schipvaert sterft.
Doch 't zy hier meê hoe 't wil, wy laten d'ouden kijven.
Ons lust de zaecke zelf wat nader te beschrijven.
Verwondering voor eerst verbaest des Dichters ziel,
Wen op stadts timmerwerf hy leggen ziet de kiel;
Wen hy scheepstimmerliên met byl en zaegh en disselen
De Boschen, hoogh van top, in schepen ziet verwisselen;
De balcken van weêrzijde een holligheit bekleên,
En wassen uit een hout, als uit het ruggebeen
De ribben van een rif, die tusschen beide laten
Een ruimen buick, bequaem om 't ingewant te vaten:
Dan weder overdwers de plancken aengehecht,
Verdubbelt, gestoffeert, gewoelt, gekromt, gerecht,
Met bouten gelardeert, met houte en ysre pennen,
Gesmeert, en geharpuist, gemoedight tegens 't schennen.
Maer ziet, terwijl ick rijm, zoo staet daer 't wonderwerck
Gerezen als een burgh, of als Neptunus kerck,
En levert strijt den Goôn, die dit gewelt verwenschen,
Uit vreeze, dat van 't zaet der langgebeende menschen
De Reuzen zijn herteelt, die Jupiter aen boort
Afeisschen rekening van 't bloet, wel eer gesmoort,
En onder 't wight gestickt der omgestorte bergen,
Tot straffe om dat dees aert Saturnus stoel durf tergen.
En als ick 't overlegh zoo lach ick om 't bestaen,
En roep: hoe zal dit tuigh te water konnen gaen:
Die arbeit dunckt me zou een' Archimedes passen;
Een' man die wricken kost de weerelt uit haere assen.
Hier dient een' Herkules, of Atlas opgespoort,
Die met zijn schouderen den hemel onderschoort,

Zacht mannen, ſpaert uw moeit; 't is buiten uw vermogen:
Het is vermetenheit: de waen heeft u bedrogen.
  Men tyt 'er evenwel aen 't yſſelijck gevaert,
Als Priaems burgery aen het Trojaenſche paert.
Het roert gewiſſelijck, het wieght, het gaet, het gaet 'er:
Daer valt de zwaerte, en plompt, en rijt een kuil in 't water.
De Stroomgodt van den ſlagh en 't zacken is ontſtelt,
En beurt zijn rieten pruick eens uit het blaeuwe velt,
En graeut: onaerdigh volck, ter quader tijt geboren,
Thans leer ick u mijn ruſt, en heilge Godheit ſtoren:
Gaet zent te Scheveling te water uwe vloot,
Daer Doris met haer zaet ſpeelt in een ruimer ſchoot:
Mijn ſpoeling valt benaut, en moet ick ſchielijck wijcken,
Zoo quetſt mijn bracke vloet de Waterlantſche dijcken.
  Daer leit de dicke romp, en hobbelt, zijght, en ſtijght,
Die dagelijx al meer en meer volmaeckt heit krijght.
Men recht 'er, boomen op met takelen, en touwen:
Men kroont 'er mars met mars: het ſchijnt ſchier of ze bouwen
Kercktorens in de zee, van waer men kan bykans
Een weerelt overzien, als uit een' hoogen trans:
Neen, neen, geen maſten zijn 't, noch marſſen, het zijn katten,
Om verder meê te gaen, en den Olymph te matten.
  Ten leſte ick mijne Hulck, op 't vlacke van den ſtroom,
Voor ancker ryen zie: 't gelijckt byna een droom.
Wat vlaggen ziet men hier afzwieren van haer ſtengen!
Wat kleuren groen, en geel, hun mengſel hier vermengen,
Oranje wit en blaeuw! wat purper, en root gout,
Wat ſchoon ſchakeerſel hier het oogh met luſt aenſchout!
Wat wapens brommen hier, in wimpels, toppeſtanders,
En ſluiers, fijn van draet! o welcke Salamanders!
Wat Leeuwen zilverblanck in paers, in root, in groen!
Hier zweeft een Adelaer: daer ſlingert een Griffoen:

Hier pronckt een Pauwesteert, bezaeit met gouden oogen,
De prael van Junoos kar: en ginder komt gevlogen
Een witte Noahs duif met den olyven tack:
Daer daelt Merkuur om laegh van 't lichtgestarrent dack.
Gins drijft een Pegasus met Perseus op de baren,
En dreight het Zeegedroght, en wil de maeght bewaren.
Ick zie Andromeda besturven, Orion,
En al het hemelsch heir, en starren, maen, en zon.
De winden vryen vast de levendige verven,
En lecken 't kaeckelbont, en willen 't noode derven.
Het schip met beeldewerck bezet is een goet deel.
Hoe bralt die galery, dat Vorstelijck kasteel.
Hoe Kristen reeders hoe! wat mannen, zijtge droncken?
Het geen de noot bedocht misbruicktge om meê te proncken:
Te rijcke schatten heeft de Zee u toegebraght.
Zy worpt u peerlen op, ghy bezightze tot pracht.
De weelde Tyrus eer voor haren val deed dolen.
Maer zwijg Poeet, dit zy den predickstoel bevolen.
O Goddelijck gesticht! ghy lockt mijn zinnen uit.
Ghy juichende Meermin, en Waterlantsche bruit,
De schoonheit van uw pruick Neptunus houdt gevangen,
Als hy kleenoodje, en gout ziet aen uw ooren hangen.
Ghy schijnt een Cypria, die in het parlemoer
Na 'et Cypersche eilant toe op levend marmer voer,
En met 't aenminnigh vier haers aenschijns, eerze lande,
Al wat 'er plompt in 't nat van minne dede branden.
Wie voet zet binnen boorts, ziet met verwondren aen
De groote en fockemast, de zeilen, de bezaen,
Den boegspriet, 't galioen, spil, beting, anckers, kluizen,
Om vieren 't anckertou, wanneer de baren bruizen,
't Gespannen boevenet, de koebrugh, de kombuis,
Waer in men spijze koockt voor 't driftigh eicken huis;
Ver-

Verneemt de bottlery, de koien, gotelingen,
Kortouwen, wijt van mont, die vesten zouden dwingen.
De koegels, zwaer van wight, de kamer, die het kruit,
Daer Cerberus voor beeft, in haren boezem sluit;
De stuurplecht, de kajuit, die buren met malkander,
De wijde stuurmans hut: verbaest hy onder ander
Stijgt neder in het ruim, en roept: o Bootsgezel!
Rampzaligh mensch, wat's dit? 't is 't voorburgh van de hel.
Nieusgierigh loopt vry heen doorsnuffelen, o zotten,
Te Napels, en te Rome Italiaensche grotten;
Zeldzamer duickt men hier in onderzeeschen kuil.
Hier is de Noorder As: hier gaet de zonne schuil.
Een Koninglijcken oegst zou dezen buick verslinden.
De gierigheit vertrout haer schatten hier den winden.
De koopman knaeght zijn hert op 't bedde, of by het vier:
Al is het lichaem t'huis, zijn zorgen waken hier.
'tGezelschap, dat dees Bruit en Joffer leit ter kercken,
Daer bancken zijn van steen, en graven zonder zercken,
En 't koor staet onverdeckt, is Koopman of Kommijs,
De Schipper, Stuurmans maet, en Stuurman, die om prijs,
En winning 't roer bewaeckt: Hoogbootsman, Schimman, gieter,
Seilmaker, Bottelier, Barbier, en Busseschieter,
De Wachter van 't kajuit, de Putjer, de Provoost,
En 't statigh aengezicht dat zieltjes zalft, en troost,
De Timmerman, de Kock die voedsel schaft om leven,
En op gezette tijt elck een zijn spijs moet geven.
By deze komt Matroos, dick hondert in 't getal,
Twee vanen krijgsvolck oock, als 't ergens gelden zal.
Dees leven welvernoeght na 'et schaffen van den Kock is,
By grut, by pekelvleesch, by abberdaen, en stockvis,
Erweten, zuivel, rogh, 't zeewater maecktze graegh.
Een Bootsman wel gehart gevoelt geen quade maegh,

Gelijck ons ſlempers doen, die braſſen en vergaſten,
En voor een gaſtgaen dick drie dagen moeten vaſten.
Vermits ter werelt oock beſtaen moet alle ding
By wetten, by gezagh, by tucht, en ordening,
Zoo neemt men oogh hierop. Men eert 'er goede zeden;
Men predickt 'er het woort? men oeffent 'er gebeden:
Men ſpant 'er heilgen raet, het vierſchaer eiſcht zijn recht:
Men ſtraft 'er dievery: twiſt, vloecken, en gevecht,
Met dagk, gevangenis, kielhalen, boejen, ſlagen,
En temtze die op 't lant geen weelde konnen dragen.
Men ſmetſt 'er viermael daeghs: zes ledigen een' back.
Elck nuttight zijn ranſſoen, zijn koi, en ongemack.
Een yder ſtaet zijn wacht. Men meet den tijt by glazen,
Die ſchendigh wort verquiſt van reuckelooze dwazen.
Dit alles aengemerckt, ſtaet t'overwegen, of
Mijn kraeck niet evenaert met eenigh Keizers hof,
Dat met veel koſt, en moeit ten golven uit getimmert,
Van lijſt, en beeldewerck, van gout en marmer ſchimmert;
Dat zijn vertrecken heeft, daer menigh in verdoolt,
Zijn zalen hoogh en laegh, zijn kelders uitgehoolt,
Wier blacken zijn vergult, wier gevels, tinnen, daken
Het oogh des vremdelings verletten, en vermaken:
Daer knechten, zonder tal, hun plichten gade ſlaen,
En knielen voor hun' heer, en zijn hem onderdaen:
Wier veſten vol geſchuts, en kopre ſlangen leggen,
Om alle uitheemſch gewelt te ſtuiten, en t'ontzeggen;
En daer rechtvaerdigheit tot billijckheit geneight,
De deugt met prijzen eert, met ſtraf de boosheit dreigt.
Gelijck een vogel, als de dagh begint te kriecken,
Ter vlught zich ruſt, en reckt, en wackert zijne wiecken,
Zoo doet mijn zeilbaer vlot, en watertreder meê:
Hy ſpant zijn vleugels uit, en maeckt zijn zeilen reê.

De windt de doecken vult, en doet het hennep klemmen.
En d'Eick de baren klooft, en wint de diepte in 't zwemmen;
Recht als een zwemmer doet, die moedernaeckt ontkleet,
Met handen water schept, en met de voeten treet,
En stiert, en 't oever ziet al meer te rugge deizen;
Zoo neemt oock 't Schip te baet al wat het kan in 't reizen,
En als een duif, ter vaert zich gevend, drymael klept,
Geef vier Konstapel, is 't, wanneer de kiel zich rept;
Trompetten slaen de locht, met trommels, en schalmeien,
Met een vermengt geluit van lachen, en van schreien.
Geen duin, noch witten blinck, nocht Faros kan voorwaer
d'Aenstaende zwaricheit, den noot, het leet, 't gevaer
Van 't varen overzien, noch ons volkomen uiten
Wat golven op de borst eens grijzen Zeemans stuiten,
En breken reis aen reis. Die 't zich beroemt, en pocht,
Dat hy op d'oever 't zant, de sterren aen de locht,
In zee de baren tell'. Wat sterfelijcke lippen
Oit melden Stuurmans zorgh, de blinde en ziende klippen,
De staerten, hard van steen, de bancken onder zee,
Daer meenigh eicken zwaert zijn' bodem stoot aen twee;
Charybden, Scyllen, die nu braecken, dan weêr slorpen;
Afgronden, die geen loot kan peilen, noch beworpen,
En platen, stijf van rugh, draeistroomen diep van kolck,
En rotsen, dick ontzien van 't zeebevaren volck;
Der winden dwarreling, de blixems, donderslagen,
Onmatigheit van hitte, en koude, en wintervlagen;
De naerheit van de nacht, langdurigh, zonder licht,
Van sterren, en van maan; den nevel, die 't gezicht
Der baecken hem beneemt; het waken, en het braken;
Des waters vochtigheit, het klocken, en het kraken;
Der golven tuimeling; de broosheit van het hout,
Daer hy zijn leven op onzeker heeft vertrout;

De

De veerheit van de reis, van magen afgescheiden,
Van vrou, en kinders, die met wenschen hem geleiden,
Nootdruftigheit van kost, van takel, en van tou;
Het spillen van zijn volck door ongemack, en kou;
Weêrbarstigheit van weêr, des roovers dreigementen,
En wat angstvallig 't brein kan schrick en vrees inprenten.
Een aengename koelt, die over 't vlacke zweeft,
Lockt Palinurus uit goetaerdigh en beleeft,
Belooft hem weêr naer wensch, en heil, en spoet in 't varen.
Het is voor wint, voor stroom, met vollegzame baren.
Men viert den schoot van 't zeil; men zet het in den top;
Het schuim bruist zoetelijck recht voor den steven op,
Tot dat de schaduw valt, en Titan in het duicken
Wijckt voor d'Atlantides met gout gesnoerde pruicken:
De heldre hemel dicht van sterren hangt bezaeit:
De doecken hangen slap: men twijffelt of het waeit;
Als onverwacht de wint verzucht langs 't zandige oever,
De locht betreckt, en dooft de starren langs hoe droever,
En steeckt zijne ooren op, en komt den Oceaen
Met dicke nevelen bevatten, en beslaen,
Mengt hemel lucht en zee, plasregenen, en buien.
Het Oost is tegens 't West, en 't Noorden tegens 't Zuien,
En d'Op- den Ondergang al bulderende ontzeit.
De Middagh huilt en raest: de Middernacht die schreit.
De berning woet op strant, op Sirten, en op platen.
De winter is ontboeit: de stormen uit gelaten,
Vermeestren Eolus, die twijffelt of 't Geval
Van hemel aerde en zee een' Baiert brouwen zal.
De vloet weêrstreeft den wint: de winden aen het hollen
Omwentelen de vloet, en golf op golven rollen.
Waer waentghe blijft mijn schip, gedreven van den Noot,
Geworpen in de muil en kaken van de Doot?

Men is 'er drock in 't werck met ſtrijcken, pompen, hoozen,
Met kerven, klutſen, ſlaen, met binden, klimmen, loozen.
Nu lijt het achter laſt, nu voor, en nu ter zy.
De Zee vergeet haer perck, en Nereus[a] eb en ty.
Nu hangt men aen een' bergh: nu breeckt de maſt de wolcken.
Nu ſlickt de hel ons op door 't ſlorpen van de kolcken.
Men vloeckt 't gewenſte lant al ſchrickt men voor den plas.
't Schip luiſtert naer geen roer, naer Stuurman, noch kompas.
De kunſt is overheert: gelijck wanneer van toren
't Janitſer ſchuim verhit wil naer geen' Sultan hooren,
En ſchuimbekt, dreight, en drieſcht, en ſtampt, en huilt, en woelt
Tot met der Baſſen bloet zijn' wraeckluſt wort gekoelt:
Mijn Tifus[b] dickwils dus, zijns ondanx, de gemoeden
Der Watergoôn verzoent met d'ingelade goeden,
En licht ter noot ſcheeps laſt, en alle maſten kerft,
Smackt willigh over boort het gene hy noode derft,
En worſtelt by den taſt, en hoort de touwen gieren,
Verneemt geen hemelſch licht, noch ziet geen bakens vieren:
Of zoo hem licht gebeurt, 't zijn blixemen met kracht
Geſlingert van Jupijn in 't droefſte van de nacht,
Tot traegh de dagh aenbreeckt, die hem te moet gaet voeren
't Geen met medoogen zoude een ſteenen hart beroeren,
d'Ontrampeneerde vloot, verbaeſt, en afgeſlooft,
Van zeil van treil, van roer van ſnoer, van maſt berooft,
Geſloopt, verzant, geſtrant, op riffen, en op ſcheeren;
Wanhopigen die hulp in 't uiterſte begeeren,
En hangen van een rots, of zwemmen op een planck,
d'Een levend, d'ander doot, verzopen, flaeu, en kranck,
En anderen die ſtijf van vreeze zijn gekrompen,
En wachten op het jongſte, en houden 't op met pompen,
En ſmeecken noch van verre om byſtant met een' ſchoot,
En and're die gepropt zieltoogen in een' boot.

[a] *Nereus werdt van de Heidenen gehouden voor een Godt der zee.*

[b] *Tipkus was de Stuurman der Argonouten.*

Help

Help Proteus [a]! wonder is 't dat ſterfelijcke menſchen
Noch ſmalen op den ploegh, en om een zeelucht wenſchen.
  Niet minder is 't gevaer, wanneer mijn zeepinas
Nu in den afgront ſtort, nu ſlaet de Noorder As,
En voor zijn anckers rijt, en hoort de golven klotſen,
Ontrent een ſtrant omheint met yſſelijcke rotſen:
Als Korus [b] water ſtuuwt, en opjaegt uit het ruim,
En mijn Matroozen zijn begraven onder 't ſchuim
Een etmael twee of dry, en door langdurigh ſtoocken
't Plechtancker naulijx vat, en alle kabels roocken,
En branden door gewelt van ſchuren, zonder maet,
Ja breecken dick van een gelijck een dunne draet.
Men viert het armdick touw zomwijl tweehondert vadem,
En geeft het ruimer bot om halen zijnen adem.
Men kleet, men onderleit; men ſiddert ſlagh op ſlagh,
En elcke waterbergh hun dreight den jongſten dagh.
  De Zeevaert evenwel uit zoo veel zwaricheden
Zich pronckeryen weeft, en gaet op 't cierlijckſt kleeden
Haer' uitgeblazen lof; gelijck de koningin
Penthesilea doet, de dappere Heldin,
Die op d'Atriden bickt, en durfze 't voorhooft toonen,
En voert de benden aen der woedende Amazonen,
En van geen aerſlen weet met haer' gemaenden ſchilt,
Daer al het Doriſch heir vergeefs geweer op ſpilt;
En om haer dapperheit de weerelt te vertoogen
Tert met gepluimden helm 't wit van Achilles oogen,
  Maer als nu d'Oceaen, bewogen door gebeên,
De baren kemt, en ruſt zijn afgematte leên,
Vergeet Matroos zijn ſmert met vrolijckheit en quelen,
En oefent zijnen geeſt met deunen, en met ſpelen,
En koeſtert in de zon zijn lichaem, vry van pijn;
Gelijck Halcyone [c] by heldren zonneſchijn

[a] *Dees was oock een Zeegodt by de Heidenen.*

[b] *De Weſtewindt.*

[c] *Zie Ovid. Metamorph. lib. IX. fab. 10.*

Zich bakert op het meir, en net, en pluist haer pennen,
Die afgesleten zijn met Ceyx na te rennen,
Haer' troost en eegemael, wiens Koninglijcke ziel
Leedt schipbreuck, als de storm veroverde de kiel.
De Zeevaert is beroemt in veelerley manieren,
Men ziet een' kleinen balck een groot gevaert bestieren,
En dwingen naer zijn' lust, nu voor, nu by den wint,
Dan loef- dan lywaert aen; hoewel de nachten blint,
En woest de wegen zijn, 't kompas dat kanze brengen
Door ongebaenden plas, en toonen 's weerelts hengen.
De leli doelt naer d'As, en dwaelt, en is ontrust
Tot datze Arcturus vint, en hem van blyschap kust.
Aentreckelijcken steen! en leidstar van mijn vloten,
Wat Godheit, wat geheim, ghy stadigh opgesloten
In uwen boezem voert! mijn ziel om weten joockt,
Waerom de borsten toch der genen, die ghy stroockt
Dus razen om de min van gruwelijcke Beeren,
Zoo datze tijt noch eeuw verzetten kan noch keeren.
Oock lacht de hemel toe met zonderlinge gunst
Mijn Zeilkunst, die zich van de gulde Sterrekunst
Als van een uurwerck dient, en leert, hoe uit de kimmen
De tortsen, op haer beurt ontsteken, hooger klimmen:
Hoe hoogh de gordel, die het midden van den kloot
Omgort, gerezen is uit Thetis blaeuwen schoot:
En of de fiere Paeu, in 't zuider deel geweken,
Zich rechtende, zijn hooft kan uit het water steken:
En waer de Wagenaer op ons gezicht moet staen,
Wanneer het hooftpunt raeckt den vleugel van de Zwaen.
Dees tekens, schoon de kiel van pekel schijnt bedolven,
Ons leiden als een spoor en voetpadt door de golven:
Des hebb' Hipparchus danck, Anaximander meê,
Leidsmannen van mijn Hulck, vierbakens in de zee,

En

En andre lichten meer, Atlassen, Hemelschragers,
Die geerne doen bericht aen yverige vragers:
Oock Tycho [a] braef van geest, die tot Saturnus spijt, a Tycho Brahe.
Ons weder heeft herstelt den ouden wijzen tijt,
En op dien wetsteen zulcks zijn zinnen heeft geslepen,
Dat hy niet ledigs laet, maer treckt, en schrabt vol strepen
Het schoon gesternde velt, waer door mijn Kastor weet
Te dwalen van de Lyn schier op een' vinger breet.
Zijn leerling [b] komt oock lof, die geen bancket van taerten b Willem Janszoon Blaeu.
Noch marssepeinen schaft mijn' Ridderen, maer kaerten,
Graedbogen, Astrolaebs, en klooten hol en bol,
Met tekenen vermaelt, en beelden overvol;
Die boeken brengt in 't licht, waer voorze hem bedancken,
Als hy de gronden peilt, en waerschouwt voor de bancken,
Inhammen, ruim van schoot, en hoecken, krom van boght,
Waer doorze zeker gaen braveeren door het vocht.
Mijn grenen Slot aldus door d'ongeruste paden
Sleept grooter last, en vracht, als duizent wagens laden,
En wint te Pafus op het ancker uit den gront,
Vliegt in een etmael heen den Nilus in den mont;
Of stoot van Parthenoop aen 't lant, daer de Sirenen
Met vleiende gezang Ulysses zijn verschenen.
Stont weêr en wint ten dienst, waer 't vlack een rechte baen,
Men zou om 's weerelts riem in hondert zonnen gaen.
Zoo draeft mijn Pegasus; hy weet van geen vermoeien,
Drijft op zijn wiecken voort daer andre vogels roeien.
Maer och wat hoor ick hier een jammerlijck geschreeuw!
Zoo haest de pijnboom zwom versmolt de gulden eeuw,
Een ysre tijt begost: de Gierigheit op aerden
Invoerde 't Mijn, en Dijn; en quam te velt met zwaerden,
Met trommel, en trompet, met harnas, en met spies,
En in 't onnozel bloet haer klaeuwen gratigh wiesch:
Voor

Voor loch en voor bedrogh Gerechtigheit moest duiken,
Noch moght haer drempels meer vreedzamelick gebruiken . .
Men boude muur en slot: men stichte burgh en stadt:
Een yegelijck zijn haef met zorge en angst bezat.
't Is waerheit, ick bekent; 't misbruick is waert gelastert.
Wech met dit vondeling, dien aterlinxen bastert;
Wech met dit Zeegedroght: men smack' hem buiten boort,
Die de gezelligheit der sterfelicken stoort.
Bezoeckt vrymoedelick de veergelegene oorden,
Maer pleeght oprechtigheit in handel, en in woorden,
Noch brandmerckt door gewelt geen Kristelick geloof,
Noch mest u zelven niet op 't vette van den roof,
Maer doelt naer 't rechte wit. De Grootvorst van de winden,
Om 't menschelick geslacht door liefde te verbinden,
Elck lant te maeien gaf een' zonderlingen oegst,
Op dat geen rijck noch kunst door oorloogh wiert verwoest,
Als elck om zijn gebreck, en nootdruft af te weeren,
Verstont hoe qualijck hy zijn' nabuur moght ontbeeren,
En hoe 't een lantschap was tot 's anderen gerijf:
Gelijck een yeder lidt, oock 't minste, 't gantsche lijf
Met dienst te stade komt. Indien men wil bereicken
Het einde van dees kunst met zwaergeladene eicken,
Zoo zal Godts zegen ons toevloeien door de vaert,
Gelijck de balssem droop in 's Hoogenpriesters baert;
Zoo zal de Zeevaert lof behalen door mijn dichten.
Men zal haer Majesteit een eer- en pronckbeelt stichten,
Een achtste wonderwerck, voor Tessel op het ruim,
Daer stevens af en aen gaen bruizen door het schuim.
Haer pruick met diamant geciert, en gulde snoeren,
En steenen, schoon van glans, een Schip tot prael zal voeren;
Een keurs van fijn fluweel, die op het zeegroen treckt,
Met Indisch gout geboort de lenden overdeckt,

Waer

Waer op een mantel hangt, gewatert als de ſtroomen;
Van licht en hemels blaau, bepeerelt langs de zoomen;
De ſlincke zwaeit een vlagh, een ſtaf de rechtehant:
Zoo maecktze, als Zeevooghdes, een trotſe, en brave ſtant.
Bemoſchte watergoôn beſchouwen haer verwondert,
En wat naer Godtheit aert, bedropen opgedondert
Den kop beurt uit het diep; en groote en kleine ſteên,
Gelegen aen den ſtroom, of palende aen de zeen.
Ick zie 'er, die den Golf verlooft is, rijck Venedigh,
Het pratte Liſſebon, Marſilje ſtaegh onledigh,
En Londen, Koningsſtoel, haer Zuſter, en gebuur,
't Welvarende Amſterdam, en Dantzick korenſchuur.
Ick zie 'er uitheemſch volck handklappen, en haer groeten,
En Mooren, zwart van huit, neêrvallen voor haer voeten;
En wenſchen mijn Godes geluck, en ſpoet, en heil,
En al die om haer eer een ooge ſlaen in 't zeil.
Ick vind my onder lant: wy zien de Lootſluy naren,
Een volck dat kennis heeft aen gronden, wint, en baren.
Zy leggen ons aen boort: die wel ervaren maets,
En Tritonts van het meir ons ſturen binnen gaets.
Wy krijgen in 't gezicht den hoogen Burgh van Muien,
Daer Hooft, der Dichtren hooft, met vaerzen ſtreelt de buien,
De Nymfen van de Vecht op 't ſtrijcken van zijn veêl
Met Glaukus leid ten dans. Wy zien het Zee-prieel,
De merckt van Kriſtenrijck, daer weelde in haren zetel,
De trotsgewelfde Beurs, ten hemel vaert vermetel.
Wy naecken Schreiers hoeck, daer lieffelijck en bly
Een Waterlandſche Rey, de Joffers van ons Y,
Met ongehuifde pruick en kletten geeſtigh zingen,
En, naer den toon van zang en ſpel, haer treden dwingen:
Twee Diertjens * in den hoop aenminnig groeten ons:
d'Een volght met zoet muzijck des anders violons.

* *Anna en Teſſelſchade dochters van Roemer Viſſcher.*

Zy hebben toegewijt haer kuisheit Febus Zuster.
Laet vallen 't ancker; strijck; hier is de vloet geruster.
Hier gaet noch eb noch ty: hier hoort men geen geruis.
Hier open ick mijn reis in 't zaligh Roemers huis,
Wiens vloer betreden wort, wiens drempel is gesleten
Van Schilders, kunstenaers, van Zangers en Poëten.

Vaerzen uit C. van Baerles Latijn vertaelt,

OP DE BLYDE INKOMSTE VAN

MARIE DE MEDICES

t'AMSTERDAM

In den jaere MDCXXXVIII.

OP DE KONINGIN EN DE STADT.

Haere Majesteit

Ntfing van Thetis groote Heeren
Tot zwagers, die de zee regeeren.

De Stadt is

Allengskens van een lage vest
En kleen gebiet dus hoogh gewassen,
Zoo datze nu des hemels assen
Bereicken kan, en oost en west.

De Koningin is

Moedigh op de Goôn, haer zoonen,
Al verciert met Konings kroonen,
Die te zijner tijt om hoogh
Zullen cieren 's hemels boogh.

De Stadt

Komt billick lof en danck om haer lieftallige aert,
Om dat de vreemden daer, als in hun lant, verkeeren;

Om

Om dat wy wijd en zijd ons geven op de vaert,
En tot in d'yszee toe in 't noorden gaen laveeren,
Ontdecken onbeſchroomt de veergelege landen,
Ons eertijts tot een' ſchrick: dat wy den dorſt verſlaen
Met bruizenden Oront, en ſchuimenden Rodaen,
En zijn, gelijck een volck, verknocht door eendragts banden.

Op de Vertooning des Huwelijx van

HENRIK DEN IV, EN MARIA DE MEDICIS.

HIer trouwt 't Hetturiſch bloet de hant, die 't lemmer paſt,
En ſtijght door huwelijck op 's weerelts hooghſte toppen;
En Henrick aen haer zijde, al blanck geharrenaſt,
Verwacht uit haren ſchoot gekroonde Konings koppen.
Ay zie, 't is Herkules, 't is Pallas, die hier ſtaet.
Hy ſtut met dapperheit de Rijcken; zy met raet.

Op de Vertooninge van Berecinthia.

LÆTA DEUM PARTU, Blijde Moeder van de Goden.

ALS eertijts Berecinth, zoo wijt befaemt door 't baren
Van vele Goden, reed door Frygiaenſche ſteên;
Zoo kom, ter goeder uur, gezegent ingevaren
De poort van Amſterdam, tot blijſchap van 't gemeen,
O groote Koningin; ſla over al uw oogen:
Mijn kercken, mijn gebouw, en torens trots van ſtant,
Mijn havens dicht bezet, getuigen mijn vermogen.
Ick zwerf den aerdboôm om, te water en te land.
De beide weerelden my haer ſchenkaedjen ſtieren.
En d'oude, en nieuwe wort hier op haer' prijs geſtelt.
Uw grootvaêr ſchonck my eer, om mijnen ſchilt te cieren,
Zijn Keizerlijcke Kroon. Nu wenſch ick 't hooghgemelt

Geſchenck met danckbaerheit zijn Nichte te vergelden;
  Te toonen dat zijn deught noch in mijn harte ſtaet.
Zoo ſtont ick in de gunſt van dezen Helt der helden,
  Uw' man; zoo komt uw Zoon my jaerlijx noch te baet.
Nadien ghy nu (dat 's meer) zelfs Goden hebt gedragen,
Vergeef me indien ick poogh hun Moeder te behagen.

Op het

OOSTINDISHUIS.

FOrtuin trock over zee; en ging naer Ooſten bruizen,
  En hielt in Indien ten lange leſte ſtant;
Daer was zy wellekoom in der Molucken huizen,
  By Memnons Koningen, verbonden hant aen hant.
De Dageraet ontſloot zijn kamers voor ons kielen.
  Daer werden Hollanders van Mooren wel onthaelt.
't Was niet genoegh dat zy in Neêrlant 't velt behielen;
  Zy zeilden 't aerdrijck om, zoo wijd de zonne ſtraelt;
Vermaeckt om dat de zon getuighde van hun daden,
  Zoo verre en zoo uitheems. Ons Hollant ſtreckt een ſchuur
Voor Indiaenſch gewas. Het Noorden heeft geladen
  Al 't geen het Ooſten teelt. Al wat het hemelſch vuur
Des zomers koockt en braet, bewaert, in dit geweſte,
  De kille wintervorſt, die vier uit peper kaeuwt:
Arabië geeft ons zijn wieroockvat ten beſte.
  De handel met den Pers tot noch toe niet verflaeuwt.
Hy mangelt zijne zijde, en zijn kattoene waren.
  Het groote Java deelt ons zijne ſchatten meê,
En China 't porcelein: wy Amſterdammers varen
  Al waer de Ganges looſt zijn wateren in zee,
Alwaer de winſt ons voert, naer alle zeên en kuſten:
Gewinzucht liet tot noch geen havens onbezocht.

Wy

Wy deelen met den Taegh de zee en 't lant, en rusten
Ten oorloogh tegens een', die alles overmoght.
Wie twijffelt, sla maer 't oogh op schanssen, steên, en wijken,
Ick wijs hem andre steên, een ander vaderlant,
Daer andre starren zijn. Zoo wisselt men met Rijcken:
Zoo koopt de weerelt zich, en streckt 't verkochte pant:
Aldus wort d'oegst gemaeit op wijd verspreide gronden,
Heel Indiën in een Oost-Indischhuis gevonden.

Op het gerecht der Oost-Indische Koopmanschappen, voor 's Konings Moeder aengerecht.

DEs Konings Moeder stont gelijck voor 't hooft geslagen,
Om d'ongemeene spijze, en proefde met haer' mont
Het Indiaensch bancket, daer zy ten disch zagh dragen
Het edele gewas van 's aerdrijx Morgenstont,
De vrucht des Arabiers, de Persiaensche waren.
Zy proeft met grooten smaeck welrieckend pijpkaneel,
't Verquickende gerecht, dat d'Oostersche ackers baren.
Zy rieckt de vruchtbaerheit van 's weerelts ander deel,
De wieroock, balssem, myrthe, als heilige offergiften,
Een yder op zijn plaets: het een haer oogh behaeght,
Het ander smaeckt de tong. Wie zal partyen schiften?
Hier pleiten Reuck en Smaeck, terwijl men rieckt en knaeght.
Men at op Thetis feest noch noit dees leckernyen.
Jupijn wert noit genoot op diergelijck banckett;
Noch Cezar, toen hy quam het Kapitool opryen
Met zegenrijcken roof, van 's vyants bloet besmet.
De weerelt, zeide een man, die Griecken Kosmos heeten,
Noot Kosmus dochter dus op haer banckett ten eeten.

OP AMSTERDAM.

KEer om de Stadt: z'is bosch van onder, en gebouwt
Op boomen, onlangs noch gehaelt in 't Noortschewout.

Op den Slangestaf van MERKUUR,

Waermede

HY geesten, doodsch van verf, uit Plutoos jammerpoel
Verdaghvaert, of hen drijft naer 's afgronts duistren stoel.

Een schoone Maeght, uitbeeldende

A M S T E R D A M,

Verwellekoomde de Koningin met deze vaerzen,

MEt welck een offerhand zal ick den hemel dancken,
Dat my bezoecken komt de grootste Koningin,
Die bey de weerelden beschaduwt met haer rancken,
En my een voorspraeck streckte, en trouwe Nootvriendin
By Vader en by Zoon, in hare heerschappye?
Weest overwellekoom, gezegende Marye.

Op Neptun, Merkuur, en d'Amsterdamsche Maeght, die de Koningin, op het Rockin, ontmoeten, en begroeten.

DE Zeegodt, grijs van kop en kin, en straf van oogen,
Die met zijn spitse vorck opborrelt uit den vloet,
En in een vloocke schulp van monsters wort getogen,
Daer waternymfen vast hem strecken tot een' stoet;
Merkuur, des koopmans Godt, beleider van den handel,
Die met zijn gladde tong nu koopt, en dan verkoopt,

En

En wiſpeltuur in gunſt, en licht van aert en wandel,
Veroorzaeckt, dat de winſt nu ſtant houdt, dan verloopt;
En deze ſchoone Maeght, die met een nedrigh wezen
Zich neight eerbiedighlijck; dees Godtheên algelijck
Verwellekomen hier de ſchoone, d'uitgelezen'
Onſterflijcke Godin van 't Franſche koningkrijck.
Zy ſtorten over haer een' algemeenen zegen.
De Zeevooght draeght haer op 't gezagh der ganſche zee,
Van alle wateren, en hobbelende wegen;
Zoo veer van Sein, of Teems, of Spanjes veerſte reê
De Scepters van haer wijd gevreesde kindren reicken.
Der Goden Taelman wijd zijn Stadt dees Koningin,
En hare Lelien, tot een gehoorzaem teicken:
Maer d'Amſterdamſche Maeght, ons Stroom- en Zeeheldin,
Van Zee- en handelgod geſtut, vernedert blode
Dees Koopgoôn voor Marie, en haer alleen voor Gode.

Op de Vertooninge van het hwelijck van

FRANCOIS VAN MEDICIS,

Groot Hertogh van Toskanen, en

JOANNE VAN OOSTENRYCK,

Keizer Ferdinands Dochter.

FRançois, Toskaenſche Vorſt, hier treet ghy op 't tooneel,
Met d'eer van Ooſtenrijck, Joanne, uw uitverkoren.
Hier trout uw halve ziel noch eens haer ander deel.
Waer uit Hertogen en regeerders zijn geboren.
Door hu welijcken rijſt de Zon van Medicis,
En ſteeckt haer ſtarren aen, die ſtralen van zich ſchieten,
Haer heldre ſtarren, daer Maria een van is,
Die door de gunſt van Godt, die elck niet magh genieten,

Geen

Geen blijde moeder wort, zoo menighmael zy baert
'tEn zy van Koningen. Dat's baeren; dat's beklijven:
Dat's 't aerdrijck geregeert door haer geslacht en aert.
Dat heet door hylicken de koningkrijcken stijven.

Op de Vertooning van de Schenkaedje der Keizerlijcke Wapenkroone.

MAXIMILIAEN spreeckt:

O Aemstelers, die, wijd te water en te land,
Verkoopt, en koopt, en wint, en winnen doet veel andren,
En stutte 's oorloghs last, het zy oock van wat kant,
En hoe veel vyanden my druckten met malkandren;
't Zy my Venetiën, of Vlaendre dreighde uit haet,
En Brugh zijn' eigen Vorst en lantsheer hiel gevangen;
Aenvaert ons goude Kroon, der Keizren hooftcieraet,
En wil die, tot een loon van uwe deught, ontfangen,
Dat zy in 't midden sta by leeuwen, root van gout,
Voor den nakomeling, om met die eer te proncken.
Ghy triomfeert ter zee met vlugh en zeilbaer hout.
Ons Keizerlijcke Kroon zy u uit gunst geschoncken.
Te lande blinckt mijn kroon, en wort alom gevreest:
Maer uwe Schildkroon blinckt te water allermeest.

Op de Vertooningen van den Rijxkloot van Vranckrijck onder

HENRICK DEN III

gescheurt, door

HENRICK DEN IV

geheelt en herstelt.

ALs Vranckrijck jammerlijck den Rijxkloot ziet gereten
Door burgerlijcken krijgh, en 't lant gedeelt in twee,

De

De Vorsten hantgemeen, en hart op hart gebeten,
Den Koning zelf vermoort; doet dit haer herte wee;
Om dat de Kloot des Rijx met kracht leit afgesmeten
Van zulcke schouderen, waar op zich elck verliet,
En d'assen uit de naef geheven; dies bekreeten
In dien benaeuwden schijn het naer den hemel ziet,
En smeeckt Jupijn om hulp, en al de groote Goden,
En wacht van boven troost in dien vervallen Staet.
Pomoon, en Bromius, en Ceres wechgevloden,
En van het zwaert verdruckt, en Venus, bloot van raet,
Met d'andre Godheên staen bedruckt aen Vranckrijx zijde.
De Goôn erbarmen zich om die verlege schaer,
Verdaghvaerden Borbon, dat hy hen al bevrijde,
En op zijn schouders neem' den last van 't Rijxgevaer.
Tritoon met Mavors helpt den Helt, op Vranckrijx bede,
Waer hy door hun beleyt de vyanden verstoort:
Zo wort het rijck geheelt door langgewenschten vrede.
Navarre, sterck van hals, den Rijxkloot onderschoort,
Zet d'assen in de naef met kracht: zoo wort herboren
De rust van 't oude Rijck: zoo bloejen alle steên,
De kercken, en het lant weêr heerlijck, als te voren.
De Vreê keert wederom. Astrea gaet bekleên
Haer' troon en eersten Staet: gevlughte Goden keeren
Uit hunne ballingschap in 't voorige bezit.
Dit wort u hier vertoont: dit wil Alcides leeren,
Daar hy 't gerabraeckt lant weêr zet in zijn gelidt,
En heelt 't gesplitste Rijck, gelijck dees stommen spreken.
Met recht wort Henrick dan by Herkules geleken.

Een Ooſt-Indiſch Schip, dat de Koningin naer haren naem noemde, magh nu zeggen:

MAria is mijn naem, mijn toenaem Medicis;
Het ſtreck' tot gunſt, is 't niet tot mijn behoudenis.

Op de afbeeldinge van de Koninginne, door Honthorſt *gedaen, en van hare Majeſteit aen de Burgemeeſters van Amſterdam vereert.*

DE groote Medicis, een Moeder van drie kroonen,
Quam dus, ter goeder uur, zich in ons Stadt vertoonen.

Op de geboorte des Dolfijns, gevallen juiſt ten zelven dage, en op die uure, toen MARIA DE MEDICIS *uit Amſterdam vertrock: den* v *van Herfſtmaant,* MDCXXXVIII.

GElijck de ſtarren ſtaêgh verrijzen, weder dalen,
Veranderen van beurt door op- en ondergaen,
En nu in d'een, en dan in d'andre werelt ſtralen;
Aleveneens, terwijl de koningklijcke raên
Ontvoeren Amſterdam de ſtarre van Florenſſen,
Verſchijnt 'er aen de Sein een Zon, een ander licht,
En d'Erfgenaem des Rijx, tot heil en trooſt der menſchen,
Geboren juiſt dien dagh, toen wy het aengezicht,
De Majeſteit en glans van Medicis verloren:
Op d'uur, dat Amſterdam betreurde haer vertreck,
Was 't hooghtijt te Parijs, daer een Dolfijn geboren
Ganſch Vranckrijck juichen deed met opgeheven neck.
Leef lang, Mariaes neef: dat Hollanders en Vrancken,
Van uwe Lelien gezegent, u bedancken.

HEN-

HENRIETTE MARIE

Koningin van Groot Britanje, Vranckrijck en Yrlant,

t'AMSTERDAM.

Semper honos, nomenque tuum, laudesque manebunt.

Aen hare Majesteit.

ZOo lang het hemelsch licht, met zijn saffrane toomen,
Zich spiegelde, in 't kristal der Amsterdamsche stroomen,
En zegende met gras en bloemen Gijsbrechts wey;
Roock Aemstels burgery noit bloesemrijcker Mey.
De leeuwerck quinckeleert: de boomen en prieelen
Onthalen dezen dagh, als met herbore keelen;
De koeckkoeck houdt zijn' toon, daer 't groen gulhartigh lacht.
De nachtegael verheft de klancken uit zijn kracht,
En loopt gevaer, dat hy zal bersten door dit brallen,
En uit den hemel in de luit, zijn grafsteê, vallen.
Het scheeprijck Y houdt feest, maer noit zoo wimpelrijck.
De jaghten op den stroom, de Ridders op den dijck,
Braveeren, elck om 't braefst, met briesschen, en trompetten!
De stadt loopt overendt: de burgervendels zetten
Zich rustigh in 't gelit: het zwangere metael
Baert onweêr, niet tot schrick, maer heerelijck onthael.
Men ziet een aengezicht in duizenden ontwaken,
Op steigers, wal en brugh, op straten, dam en daken.
De bogen van triomf verlangen hun gordijn
Eens t'openen voor 't licht van zulck een' zonneschijn,
Die 's weerelts Koopstat komt voor 't hooft slaen, en verbazen,
En met een' glans van vreught doorstralen alle glazen.

De huizen zwellen van het schaterend geluit.
De vensters springen op: de blyschap vlieght 'er uit.
 My dunkt (of is 't een droom?) ick zie den weêrhaen draeien,
En met verheven kam de velden tegenkraeien.
Ons zeemaets vliegen met de vlagge op, by den mast,
Reckhalzen al verbaest van verre, en gapen vast
Wat Godtheit, waerdigh om de starren aen te leiden,
Dus aenzweeft langs de lijst der lage klaverweiden,
En 't velttapijt, daer lest der Goden moeder stont,
Die den Bourbonschen Mars kon breidlen met haer' mont,
En goot in 't harte een hart tot Batoos ingezeten,
Die nimmer breet genoegh de deughden uit kan meten
Van 't bloet, waer in wy noch zoo hoogh gehouden zijn.
Matroozen varen met hun' wensch in een' dolfijn,
Of zeepaert, om niet droogh op bogen en tooneelen,
Maer in hun element voor Watergoôn te spelen,
En nymfen op den rugh te dragen, die zoo kies
Vercieren 't zwaeiend hair met waterroos en bies;
Om Nereus gemalin, die Thetis schijnt te paren,
Te leiden langs 't geruisch der zoetgekrulde baren,
Voor 't nimmer zat gezicht der sterfelijcke liên;
Nieuwsgierigh, voor hun doot, een Zeegodin te zien;
Geluck, dat zelden beurt: triomfen, die onze oogen
Om hondert jaren eens, of schaers, verquicken mogen.
 Wat wonder is 't, dat elck om 't uitgelatenst bromt,
Nu 's grooten Henrix beelt, nu Henriette komt,
Heer Karels gemalin, geviert van groot Britanje,
Als Koningin, nu eerst de moeder van Oranje:
Verzelschapt met den roem van 't Keizerlijk geslacht,
En bey de Princebruits, en Bruigoms, rijck van pracht,
En zoo veel staets en stoets van Graven, Joffren, Heeren;
Al godheên, die den Haegh, dien Pelion, stoffeeren.

Wie kan in 't midden van dat hooghtijdt ſtilleſtaen!
Op, dichters, op: 't is tijdt om aen den rey te gaen.
 Ghy ſteeft weleer den toon van bloênde zegezangen:
Doch 't feeſt, met wapenroof en treurtapijt behangen,
Vervloeckte vreught, geſchept uit wonden en verdriet
Van 't ſchreiend Kriſtendom, behagen 't Raethuis niet;
Maer Princebruiloften, en Hymens, die Europe
Vermaeghſchappen, en voên met Kriſtelijcke hope
Van goddelijcken pais, die duizent jaren duurt.
Wat ſtat, wat lant den krijgh nu jammerlick bezuurt;
Ghy Amſterdam mooght wel met danck den hemel eeren,
Die, midden in den brant, u gunt te triomferen;
Een wonderlijcker eeuw dan d'eeuw was van Auguſt.
In 's oorlooghs maelſtroom holp een Godt u aen dees ruſt.
Monarchen komen 't hart van uwen Veltheer winnen,
En kroonen Batoos Rijck met d'eere der Vorſtinnen.
Men huwt de koningklijcke aen uwe Keizerskroon,
Die wijt haer ſtralen ſchiet, maer noit zoo hel en ſchoon
Als heden; overmits haer diamante glanſſen
Verdubbelt, om dit licht, als nieuwe ſtarren, danſſen.
De leeuwen dragen zelfs veel trotſer uwen ſchilt.
 Naſſauwers waren voor drie eeuwen al gewilt,
En overwellekom by Gallen, oock by Britten,
Die over Hollant op twee elementen zitten,
En ſchrijven zee en lant geſtrenge wetten voor,
Met ons zoo wijt gevreeſt, als 't goude zonneſpoor
Den zonnewagen volght, van daer hy, zwaer geladen
Met dat alziende hooft, komt op robijne raden
Oprollen uit het wier, tot dat hy nederſtort,
En 't weſten zoomt met gout, terwijl het avont wort.
 d'Ondwingbare Adolf, van Germanjen aengebeden,
Was eer met Engelant in een verbont getreden,

En ſtreckte een kopre zuil aen 't huis van Eduart;
Toen met zijn' nagebuur in 't harnas diep verwart:
En Reinout, die zich eerſt liet Vorſt van Gelder groeten,
Opd'oevers van de Main, voor 's Duitſchen Keizers voeten,
Behaeghde zoo den Brit, om zijn verbaesde faem,
Dat weêr een Eduart, de derde van dien naem,
Hem met den bruitſchat ſchonck zijn dochter Leonore,
Wiens rijpe ſchoonheit gaf 's mans dapperheit een ſpore,
Om zonder ommezien de heirbaen van de deught
Te houden, in de bloeme en 't heetſte zijner jeught.
De naem van Gelder, dus ter werelt uitgevaren,
Danckt Naſſau voor een reex van driemael hondert jaren,
In 't loffelijck en wijsberechte Hertoghdom,
Dat noch op Reinout roemt, en maeckt den laſter ſtom;
Om dat des weerelts oogh den dagh der Gelderſche eere
Zagh ſchittren op 't helmet van dien Naſſauſchen Heere;
Wiens hooghgeboren bloet noch dier bevolen zijn
De ſchiltwacht van de Maes en Yſſel, Wael en Rijn:
Vier vlieten, die zoo lang, met neêrgeſlagene oogen,
Voor het Sicamberſch hooft hun ſpitſe horens bogen.
Oock gaf 's lants Hoogheit lang de hanttrou voor 't altaer
Aen Franſche en Britſche bruits gekranſt om 't hangent hair.
Vrou Ada, zuſter van 't gekroonde hooft der Schotten,
Trout Florens, klagende dat zulck een beelt moet rotten.
Drie Wilmen koelen 't vier der minnetortſe uitheemſch:
Twee bluſſen 't in de Seine, en d'ander in den Teems;
Zoo dat Marie en Jeanne en Machtelt ſchaemroot blozen,
En bleecken in haer bedde, als lelien, en roozen.
Oock let vry hoe de Min zijn vorſtepijlen wet,
Terwijl Graef Floris zoon belonckt Elizabeth,
De ſpruit van Eduart; en hoe Filippes ziele
Beſtraelt zijn lelibloem, d'opluickende Michiele.

Maer

Maer Berte en Flippe bey gaen ſtrijcken met de kroon,
Nu elck een Gravenkint magh heerſchen op den troon,
Met ſceptren door de vuiſt van Julius gedwongen,
En door den Brit en Gal den Cezars weêr ontwrongen.
 Wy bouwen dan van nieuws, op dien aelouden gront,
Doorluchte bruiloften, en huwelijxverbont,
Met zulck een' nagebuur en vrient van zeven ſtaten,
Die Naſſau mint, niet min dan zy die voor hem zaten;
Zoo doet zijn gemalin, d' elckwellekome zon.
Breda zagh Buren leſt te koor gaen met Bourbon;
De Necker, over wien, als ooms, ons Princen ſtonden,
Het juichend Heidelbergh onthalen 't licht van Londen,
Noch onlangs Willems nicht, maer nu zijn liefſte moey.
Oock kruipt het hart der Bruit, die in ons beemden woey,
Gelijck een lente, 't hart des Bruidegoms te nader,
Vermits zijn vader draeght den naem van 's moeders vader,
Die trouwe hooftpylaer aen 't waterleeuwenhof.
Waer ſtof van liefde ontbrack, hier ſchort het aen geen ſtof.
 En nimmer kan hier ſtof van liefde en gunſt ontbreken:
Want Kriſtus weerelt noit ten vollen uit kon ſpreken,
Wat zaligheden haer, die in Godts glori groeit,
Zijn uit den boezem van Britanje toegevloeit;
't Gezalighde eilant, daer Helene wiert geboren:
Geen zwanetweeling, 't welck 't geterghde heir der Doren
Van Priams veſten zagh aenvallen op 't gewelt
Van Hektor en haer boel, in 't omgewroete velt;
Maer Koïls dochter, hier voortbrengende den grooten
Verloſſer, Konſtantijn, die, op de Roomſche ſloten,
En 't Apoſtoliſch graf, zijn kruisbanieren plant,
De Razernyen boeit, den afgront leit aen bant,
Eenſpoock en afgoôn ziet getuimelt voor zijn voeten;
Gevoert van ſtanderden; die hier hem Keizer groeten.

Zijn moeder vont het Kruis, waer op de hemel draeit
Om d'aerde, van haer hant met kercken overzaeit.
Godtvruchtige Heleen, en stof van kuische dichten,
Al 't Heidensche vernuft moet voor uw' lofzangk zwichten.
Van dees begaefde kust stack af de zuivre ziel,
Die met haer' sleep, gelijck een dauw van roozen, viel
Op 't Rijngras t'Agrippijne, en koelde de gemoeden
Der heete Hunnen; taeie en scherpe martelroeden,
Geweeckt om al dit weeck en wit albast te slaen.
Helaes? mijn Ursel valt; neen neen, zy krijght de maen
En zon beneden zich, van schooner dagh beschenen:
Die kuische druppels bloets veranderen in steenen;
Karbonckels aen de kroon, die Henriette draeght,
Op 't zedigh voorhooft, 't welck zoo klaer en helder daagt,
Dat schalckheit en bedrogh, en Plutoos helsche Vloecken,
Beschaemt voor zulk een' dagh, haer doncker schuilhol zoecken.
Britanje boodt men aen door aller helden stem
Den koningstittel van 't verlost Jerusalem,
En 't Heiligh Graf, getrapt van vuige Sarazijnen.
Britanje ontzagh den Nijl, noch Libysche woestijnen,
Noch bastertmauritaen, zoo dickwils het Bouljon,
Of 's hemels standertvaen, ten dienst van Aragon,
De godgewijde hant godyverigh ging bieden;
Getroost voor 't outer eer te vallen dan te vlieden.
Dat trooste uw Rijckert zich, die 't Cypersch roofaltaer
Op Cypris eilant quam met een geschubde schaer
Bestoocken uit der zee, besnoeien Kurzacks vinnen;
Toen hem zijn eenigh pant, en bey zijn Koninginnen
Beweenden, daar hy tam de zilvre boeien droegh,
Die eerst dit weêrloos volck in rincklende yzers sloegh.
Van Cypers vloogh zijn vloot naer Akkon op dien zegen,
En steef den Franschen Flips, en won met blancken degen
De

De kroon van Salomon, en Godts gehoonde ſtadt:
Hoe wel zijn voorzaet lang die kroon geweigert hadt.
Het ſchijnt wat goddelijx het hair met gout te drucken,
Maer 't valt een laſtig pack: 't gekroonde hooft gaet bucken.
 Byzonder loven noch Baethauwers Vries en Sticht
Het Engelſch Delos; 't welck geen ondergaende licht
Van een' verzierde Apol of een Diane baerde,
Maer Vader Willebrort, een' glans van meerder waerde,
En nieuwe maen, die 's nachts voor 's moeders bedſteê ſtont;
En daer volgroeit, en in haer' ſlaperigen mont
Gevallen, en geſlickt, haer ingewant vergulde,
En met orakelen en profecyen vulde;
Een voorſpoock, 't welck niet loogh, toen al 't gedoopt gebiet
Des lants, dat van de Leck tot aen de Lauwers ſchiet,
Vulkaen en zon en maen en Wodans woutaltaren,
Vol duiſternis, om 't noit verduiſtert licht liet varen;
Al ſloegh de Noortſche buy hier na 't gekerſtent hooft,
Dat, meer dan eens, den gront en kercken zagh berooft
Van menſchen, vee en vrucht, en 't heil der heiligdommen;
Zoo dick die plonderaers de muren overklommen:
Tot dat de helt Radboot, een roem van Teiſterbant,
Ging treffen Zegefriet, en ſchuimen 't woeſte lant.
 Ter goeder uure ry dan onder 's Princen daken,
O Zuſter van Louys! terwijl de gilden ſtaken
Den arbeit; Banck en Beurs haer' handel; en de Raet
En 't Raethuis zich de zorgh voor 't burgerlijcke ontſlaet,
Om d'onverdienbre deught der Majeſteit t'erkennen,
Ten minſte met den wil: nadien geen aertſche pennen
Genaken kunnen uw grootmoedigheit, zoo hoogh,
Als een Godin in top, voor aller volcken oogh
Gezeten op die wolck, waer voor een zee vol zielen
En lucht vol Engelen voor over neder knielen,

En recken met gebeên en wenſchen uwen tijdt,
Den onderzaet tot heil, den wrevelen te ſpijt.
 Want overmits de menſch, uitſchuddende de Reden,
Den menſch zoo licht verdruckte, en paſte op trouw noch eeden,
Ging Godt d'onbillijckheit bepalen door de wet,
En 't billijck Recht, van hem of Wijzen ingezet,
Gehanthaeft door een maght uit zijnen troon gezonden.
De zuchtenden, die trooſt en hulp en toevlught vonden
By ſcepters, loofden hen, als vaders van den Staet:
Zoo wies hun glori vaſt, tot datze door het quaet
Veraerden van hun ampt, geleent, maer niet geſchoncken:
Aldus, door al te veel gelux en weelde droncken,
Quam dwinglandy in zwangk, met haer d'afgodery.
Die onder Godt ſtont, dorſt zich zetten aen Godts zy,
Dat meer was, in Godts ſtoel, den ſtarrelichten zetel,
Bewieroockt van 't altaer, te ſchendigh, en vermetel.
 Maer Michaël, met recht nayvrigh van Godts eer,
Smeet al de Lucifers door 't ſtralend Kruis ter neêr,
En onderwierp dees maght aen Godts gekruiſten Zoone.
Uw voorbeelt Lucius heeft met geboge kroone
Zich, na het drietal, dat van 't helder ooſten quam,
Eerſt neêrgebogen voor den Vorſt van Davids ſtam,
Aen wien ghy manſchap zweert en hulde met vier ſtaven,
Op 't ſpoor der Kruisheldinne; aen wiens gewijde gaven
En Godtsgebouwen al de weerelt hangt verplicht;
Een roem, waer mede ick meng de verwen van mijn dicht,
Herlevende in uw lof, alwaerde Henriette,
Die Jakobs huis zoo hecht op vijf rijxpylers zette,
Dat het de Nijdigheit aen uwen Teems verdriet;
Van waer zy Stuarts heil al dreigende beſpiet,
Het hart doorknaegt, en durf met 't oor op d'aerde luiſteren
Naer muitbazuinen, die 's Monarchen ſtem verduiſteren:
Want

Want Nijdigheit is blint en brusck in haer bedrijf,
En volgt de kroon alsins, gelijck de schaduw 't lijf.
Dan Godt, een wreecker der verwate lasterstucken,
Laet wel verdrucken, maer niet ganschlijck onderdrucken
De weereltlicke Goôn, Stathouders van zijn maght.
Hy hanthaeft t'zijner tijdt 't geheilighde geslacht,
En reickt eens over zee met albereickende armen,
Tot hulp der billijckheên, die zijn gemeent beschermen,
Lieftalligh en beleeft, als Titus en Trajaen.
Het misbruick van zijn' staet past Vorst noch onderdaen.
't Zijn vrome Vorsten, die hun vrome burgers loonen.
't Zijn booze burgers, die gewenschte Vorsten hoonen.
Een yeder waere 't ampt, dat hem is opgeleit.
Verwaentheit en bederf volght toomloos onbescheit.
De besten zullen u onschenbre trouw bewijzen,
En ghy, naer uw gewoont, der goeden yver prijzen.
Verstiet men u, dan zoude, op een schuimbeckent paert,
In 't velt eens blijcken, dat ghy Henriette waert,
Des grooten Henrix kroost, ten oorelogh geboren,
Niet min dan Henrix zaet, vrouw Machtelt, die den toren
En 't slot, waer in men haer zoo naeu benepen hadt,
In 't hagelwit gewaet ontglippend, baende 't padt
Des uitvlughts op den Teems, besneeuwt en toegevrozen;
En biênde 't boschswijn 't spits, met roozen tegens roozen
In 't zyden velt gezaeit, en met den helm op 't hooft,
Herwon haer vaders kroon, te godloos haer ontrooft:
En liever zoudt ghy, dan het slaefsche juck te dragen,
Een wisselbare kans met Baudicea * wagen; * Ziet het 14 jaerboeck van Tacitus.
Die, toen de dolck 't geschil rampzaligh had geschift,
Voor 't schendigh leven koos het eerelijck vergift:
Waer voor de hemel u, uit zoo verlichten bloede
Gesproten, als een steen aen Kristus kroon, behoede.

Ja 't gansche Kristenrijck, nu bloedigh op de been,
Zoude al dat staetkrackeel gaen smilten onder een,
Om, u ten dienst, de zee en eilanden te decken.
De magen moghten voor de bontgenooten trecken.
De voortoght van de vloot zou landen, 't Rijck te sta,
Met Willem, die zijn' klaeuw beproefde voor Breda,
En,' brullende op den Nijl, wil sterven voor zijn moeder.
Gaston beveelt men 't hecht van Luidewijck den broeder.
De zuster daelt met hulp van 't Savoiaensch gebergt.
Florensse heeft de jeught des Arnoos voortgetergt.
De vogel van Jupijn voert Ferdinand zijn wapen.
De Spanjaert slickt den buit, eer iemant hem ziet gapen,
Haer oom, de Cimber, drijft met hondert masten in.
De sabel des Sarmaets verquickt mijn Koningin.
De zeeleeuw van Sint Marck komt brullen ongebeden.
Gustavus dochter steeckt den donder aen van Sweden.
De helden van den Palts, aen 's Konings rechte hant,
Aen d'andre zy 't geweer, dat met den koussebant
Gestrickt hangt aen de Roos, braveeren 't velt vol Wilden.
Daer schragen Roelanden en Reinouden, als schilden,
Met onvertsaeghde borst den vader en den zoon,
En stutten met hun kruin een jonger Karels kroon.
En schoon ghy stont ontmant, ô Mediceesche parel!
O Karels moeder! troost en halve ziel van Karel:
Al 't vrouwetimmer nam uw zaeck met yver aen.
De Joffers gingen om haer Amazone staen;
En 't hair, niet meer met hoên, maer met bepluimde helmen
Beschaduwende, in 't oogh der eervergete schelmen.
Betoonden, dat een man in vrouwenboezem steeckt,
Die, naer gelegenheit, nu Mars nu Venus queeckt.
Maer 'k hoop de smaeck van zoete en vorderlijcke vrede,
Gevloeit uit 's Konings aert, zal 't slaghzwaert in zijn schede

Her-

Herſteken, is het wat te reuckloos uitgeruckt.
Hem gaet veel weedoms aen, die 's Konings diſtels druckt,
En omziet naer den ſtaert van zijn nakomelingen.
Want of men d'ouders dwong, wie kan hun kinders dwingen,
Of bloetverwanten, wijt en zijt geſpreit van een?
Oock wreeckt de nazaet 't leet, in 's voorzaets ampt geleên.
Het zaet des ſcepters ſlacht het zaeiſel in de voren,
Dat ſterft wel voor een poos, maer wort met winſt herboren,
Gemaeit met zwaerden, en met knodſen uitgedorſt.
Wie diamanten kraeckt, breeckt kiezen op hun korſt.
De puimſteen ſlijt zich zelf op diamante tanden.
Wie ſtierehorens wrickt, verwringt zijn eige handen.
De ſteen loopt zorgelick (het ſpel draeie op wat zy
Het wil) zoo yemant ſpeel' met maghtiger dan hy.
Een bergeick, lang volgroeit, reickt verre met zijn tacken,
Schiet diepe wortelen, en grijpt, voor 't nederſmacken,
Met klaeuwen taey en krom veel aerde, en klompen klais.
Hy vreeſt geen ackerliên; al kerft men, reis op reis,
Zijn ſchors en baſt, beproeft van 't zuiden en van 't noorden.
Men breeckt 'er bijlen op, en kracht van dicke koorden:
En zoo hy 't geven moet, na 'et kraken heen en weêr,
Zoo rucken ſtronck en ſtam en wortels alles neêr,
Wat met hem was belent van huizen, heggen, boomen:
Hy ſleept een' baiert na ten bergh af, ſtopt de ſtroomen,
En opent aderen; zoo dat men overal,
Met tranen op de wang, gewagh maeckt van zijn' val.
Men magh den blixem niet dan met gevaer genaken.
Men kan niet ſtraffeloos de zon haer vier ontſchaken.
Prometheus evenwel brengt leven in zijn beelt
Door levend vier, dat hy de bron des lichts ontſteelt,
't Welck alles ziende, hoeft aenbrenger noch verklicker.
Maer 't vier betaelt hy dier, daer hem de leverpicker

By daegh doorpickt en ſlickt 't by nacht aengroeient vleeſch.
Hoe hijght die vlammedief: hoe luit zijn keel zoo heeſch
Van 't gillen; daer de vuiſt des Godts der gloende voncken
Hem aen de ſteenrots houdt geketent, en gekloncken.
Men ziet, hoe Haman in zijn ſpinweb hangen blijft,
En Mardocheus hals op Heſters hairbant drijft;
Daer Aſueer vergult de dienſten des getrouwen,
En ſchenkt dien ſchelm den kelk, voor 's vromen mont gebrouwen;
Die nu met zangk doorgalmt al 't Perſiaenſch palais,
Op 't hoftooneel, gekeert voor 't moortſpel, vol geſchreis.
Maer ondertuſſchen, o juweel der Koninginnen!
Of Godt, die 't al beſtiert, een zee van dolle zinnen
Liet hollen eene poos, daer koningsſtijl op ſtijl
Den hals ten beſte gaf aen baſt, en dolle bijl;
Zoo zijt ghy uitgeleert te harden, onder 't lyen
Van 't zaligh hout; gelijck geduldige Maryen
(Van wie ghy uwen naem godtvruchtighlijck ontleent)
Niet zwichten op den berg, daer 't hooft der Vorſten ſteent.
Der landen Heilanden, de moeders en de vaders
Der volcken ſtaen ten doel van byſtere verraders;
Verſlijten zomtijts wel heur jaren, in den nacht
Des naren kerckers; of, op 't moortaltaer gebraght,
Beſprengkelen de kroon met onverzoenbren bloede:
Noch dienen zulcke quaên godtvruchtigen ten goede;
Wanneer dees weerelt valt Rechtvaerdigheit te kleen.
Daer boven heerſcht men vry, en breeder dan beneên,
In dit ondanckbre ſlijm, vol opgezwolle padden,
Die 't purper van de deught bekliecken en bekladden:
Zoo krijght de beſte Prins den ſchijn van aertstiran.
De woeſtheit ziet op 't kleet: het kleet maeckt toch den man,
De dolheit dier van menſch, by loeiende Bachanten.
De moeder holt vooruit, gevolght van allen kanten,

Ver-

Verscheurt haer liefste kint, den wettigen Thebaen [a],
En, na 'et benuchtren, ziet wat stuck zy heeft begaen.
Citheron [b] raet ons niet, uit hemelhooge dennen,
Te zien in d'Orgien [c], met geen gebit te mennen,
Daer dichtgewassen loof de razerny verberght.
Wie 't nachtgeheim ontdeckt, heeft reê den Thyrs getergt;
Dees luistert naer geen' galm van minnelicke snaren,
Die bosschen gaende maeckt, en luipers leert bedaren:
Terwijl de Mænas [d] vast, verwildert in een dier,
Apolloos zoon [e] vermoort, op 't kittlen van zijn lier.
Al gaen de golven hol, laet uw blazoen u leeren,
En zalven met uw zalf: GODT DIENEN IS REGEEREN.
Een Alexander ruckte een slip van 's weerelts prael;
Maer wie zich zelf beheerscht, beheerscht het altemael.
Zo heerschte uw Heilant, 't licht van uwe onsterflijcke ouders:
Die met zijn heerschappy, den dwersstaf, op de schouders,
En dat gevloeckte hout, gepast naer 's menschen vorm,
Geen reedlick mensch geleeck, maer een' getrapten worm,
En slang, vol gift, gespitst om yder te vernielen;
Doch heelzaem in der daet, en balssem voor de zielen.
Die alles schiep uit niet, wert zoo gestampt tot niet,
Ja daelde in 't diepe graf, het slot van 't kruisverdriet;
Van waer hy uit die laeghte, en 't allerdiepst vernederen,
Zich zettende in zijn kracht op Cherubinnevederen,
En, daer beheerschende den hemel, aerde en hel,
Zagh alle mogentheên aenbidden zijn schabel.
Zoo heerschte uw vader, die met Herkles knods kon kneuzen,
Verworgen met der vuist Chimeren, slangen, reuzen,
En begenadigen wat neêrviel op zijn plat,
Ja zelf den moort, die hem den doot gezworen hadt.
Hy kon moerasch en meer en bergen overrucken,
En heeft dien eedlen rock des Rijx, gescheurt aen stucken,

a Pentheus.
b Een berg in Bœotie.
c Feesten van Bacchus.
d Mænades zijn Bacchanten.
e Orpheus.

Den

Den vreemdeling ontruckt, de ſcheuren toegeheelt,
De zeden ingevoert; en zijn geharnaſt beelt
Verdient, dat op de brugh in eeuwigheit zal pralen,
En den uitheemſchen gaſt zijn daden op doen halen.
 Zoo zal men, daer ghy hebt vier ſcepters afgeleit,
Gravèeren op uw graf, wat uw godtvruchtigheit,
Van Pythons, die ſlechts roof uit lucht van oproer rapen,
Moſt uitſtaen neffens haer, die aen uw zyde ſlapen.
De bloemen op de wang verliezen ras haer kleur;
De gaven van de ziel bewaren verf en geur.
Een miſt, een ſtercke ſtrael verſticken roos en leli;
Maer nardus van een vrou rieckt noch, waer 't Euangeli
Wort uitgegoten, voor den Heiden, Turck, en Joodt;
Tot roem van die 't albaſt op Godts Geſalfde goot.
 Zoo kroonen wy luits keels noch, op den dagh van huiden,
d'Aeloude Koningin, uw tegenzon in 't Zuiden;
Die, van haer zonnetent belommert voor de zon,
En vinnigheit des Kreefts, dien wijzen Salomon
Quam voor den leeuwentroon des dappren vaders hooren;
En, ſchatten offrend', riep: O godtgeluckige ooren
En oogen, die den mont der Wijsheit hoort, en ziet,
't Orakel dat my mijn orakelen bediet!
Jeruſalem is eer dat lot te beurt gevallen;
't Geluckt nu Amſterdam t'omhelzen met zijn wallen
En watren zoo een Vrouw, die van haer' Englentroon
Komt dalen over zee, en Willem, Fredrix zoon,
In d'armen brengt dit pant, waer by hy zoons zal winnen,
Stadthouders, die dees ſtadt en dezen ſtaet beminnen.
Leef lang, Maria: leef: verwerf ons veel gena
By Willem, Willems neef, uw rechte wederga.
 'k Zie, uit uw dochters ſchoot, in Neêrlant pais geboren:
Want als haer Heer erkauwt, in 't knarſſen van zijn' toren,

Hoe

Hoe Koning Flips nu oom ſtaet over hem, en haer,
Die, droomende uit zijn arm 's nachts opſchiet, om 't gevaer
Des oorloghs, en haer lief op zachtgeſpreide bedden
Eer van een minneſcheut, dan zwaertquetzuur kan redden;
Terſtont zal hy, om 't bloet van 't wroegende misdrijf
t'Ontlaſten, vader Neys gezegenden olijf
Aenvaerden, voor eene eeuw van hondert gulde jaren,
Die ongelijck meer lofs dan 't gruwlick moortſpel baren.
Maria zal dien dagh verzeeglen met een' zoen,
En gaen met Willem ſchuil in 't myrtepauweljoen,
Beſtroit met roozen, en vol geuren van Oranje;
Daer heeft hy pais met haer, en vreê met oom van Spanje.
Geeft dan een Gabriël en goddelijck Gezant
Den Vorſten des geloofs Godts blixem in de hant,
Om 't Mahometſche zwijn te klincken uit Europe,
Eer het al 't overſchot der koningkrijcken ſtroope;
Zoo zien wy Willem t'zee, als Kriſten Amirael
Van hondert vloten, en Godts helden, altemael
Zijn maeghſchap, blakende van zilver gout en baggen,
Om timber en geveſt; op 't vliegen zijner vlaggen
Vaſt volgen, in zijn zogh, den leeuw, in 't gouden velt,
En bruizen met den boegh, waer voor het zilver zwelt,
En ſchuimt, en daeght den dagh van Konſtantijns herboorte;
Die na 't verweldigen der Byzantijnſche poorte,
En veſten, root van moort, het onderdruckte Kruis
Herſtelt op 't hoogh altaer van Godts geſchantvleckt huis.
't Gebeent de Keizeren wil berſten door de zercken.
Sofia dan, verzoent met d'onvernoegde kercken,
Aen 't wedergalmen, op 't geluit van Guldemont;
Bazuinende daer thans een Godtsverrader ſtont,
En laſterde op Godts lijck, door heer Arimathye
Begraven, en beluit met kermen van Marye.

'k Zie Ottomans blazoen en Agars dootſe maen,
Van 't ſchittrent hout gedooft, te Mecha onder gaen,
En u, doorluchtſte Vrouw, verwachten, op den oever
Den ſchoonzoon; die de ſtraet van Kalis en uw Doever
In 't midden klooft, en zoeckt, gelijck een jonge Auguſt,
Zijn hof, na dat hy al den aertboôm broght tot ruſt.
Op zulck een zege wort van losgeborſte tongen
Den rechten Vredevorſt zijn glori toegezongen,
Die, ſchandelijck bezwalckt van tweedraghts bittren ſmoock,
Noit helder op kon gaen; terwijl 't rampzaligh ſpoock
Des afgronts ſtofte, dat een ry van eeuwen ſtranden
Met lijf en ziel, verſtrickt in ſlaefſche en ſnoode banden,
Van Atlas af tot aen den ſchuimenden Euphraet,
En waer de dwinglandy des tulbants Kriſtus haet,
En ſchockt den aertboôm, of de weerelt reed op ſtelten.
Dan zal Godts vier zoo veel gedeelde harten ſmelten,
En gieten, in den vorm der Kercke, weêr tot een,
En eene ziel: dan ſchat men 's weerelts ſchat gemeen.
De Vorſten zullen zich in 't ſtof voor JESUS buigen.
De lammers leeuwemelck, de wolf de ſchaepsſpeen zuigen.
De lantbouw erft zijn eer: geen ackers leggen woeſt.
Het zwaert, in zein herſmeet, gaet weiden in den oegſt
Vol airen, daer het flus dorſt beckeneelen maeien.
't Is vrede al wat 'er wanckt. Wat winden dat 'er waeien,
Wat regen dat 'er valt, het zegent vee, en vrucht:
Gelijck in 't paradijs, daer aerde en vier en lucht
En water eensgezint malkandren wel verſtonden:
En Adam en zijn bruit, door 't klappen van twee monden,
Oranje en zijne rib beriepen tot den toon,
Die hun te houden ſtaet ter eere van hun kroon.
Maer ſterven moet ick, daer ons Hoven u geleiden,
En d'oevers van de Maes het bloet van bloet zien ſcheiden:

Daer 't kint de moeder, doots, en van haer tranen nat,
Voor 't einde kuſt, en met zijn tangere armen vat;
Zoo dat men 't naulix van dien trooſtpylaer kan trecken.
Ay, zie twee harten, zie vier lippen treckebecken.
Wie ſchakelt zoo veel rouws aen 't opperſte geluck?
O hemel, trooſt die beide, en matigh yders druck.
Help, moeye Elizabeth: help, moeder Amelye.
Hier lijdt Natuur gewelt, en klaeght van tirannye.
Op 't bitter ſcheiden heft de Dichter klaghten aen,
En hangt aen 't koningsſchip: gelijck een vege zwaen
Haer lijck en uitvaert ſpelt, op d'oevers van Meander.
Hoe deerlick zien zy om! d'een zeeſtar ooght op d'ander,
Tot daer de ſtrael zijn punt, het oogh zijn kracht verlieſt,
De kiel, voor 't Hollants zant, het Engelſch krijtſtrant kieſt.
Die zon loock vrolick op, en gaet met wolcken onder.
Hoe wort dat prinslick weêr geſlagen van den donder!
Ay, droeve Zeeſtar, ſtaeck dat deerlijck zeegeſchreeuw.
't Is waer, ghy laet de Maeght bevolen aen een' leeuw,
Maer die zijn' roof vernielt, en maeghden weet te ſparen.
Dit Hof bekleet het ampt van maeghden te bewaren,
De nagels van zijn klaeuw verberght hy op zijn tijdt.
Hy lonckt Maria aen, en quiſpelſtaert, en vrijt,
En lickt, en ſlickt, en kuſt den Nektar van de karſſen
Des ampren monts, om 't hart by beurten te ververſſen,
Met kriecken, aen uw borſt gewaſſen, en gezooght.
Het is dan redelick, dat ghy uw kaken drooght,
En geenſins klaeght, dat zy, om Willem haren hoeder,
Om liever, leider laet; als ghy, die zelf uw moeder
Om Karels kroon verliet: die was u 't ſcheiden waert.
Verdraegh dan, dat het kint naer zijne moeder aert.
Al d'Amſterdammers ſtaen gereet om u te zweeren,
Dat zy u Dochtertje voor eeuwigh zullen eeren,

Met zulck een eere, als ghy te Londen wiert gegroet,
Toen 's Konings zetel danſte op uw' gelanden voet.
De Hollanders zijn ſchuw van hartewee te brouwen
Stadthouders van hun Staet, en hooghgebore Vrouwen.
z'Ontzien hen, die van Godt tot Goôn zijn ingewijt,
Ten dienſt van 't algemeen. Zy kroppen haet noch nijt
En kunnen nimmermeer verdienen, min beloonen,
De vaderlijcke gunſt der beide nabuurkroonen,
Van outs hun toegevloeit: dat zette uw hart geruſt,
Als ghy Maria kuſt, en zeilt van Willems kuſt.

MDCXLII.

GELUCK
AEN
LOUYZE MARIE,
KONINGIN VAN POLEN EN SWEDEN,
Hertogin van Mantua en Nevers.

HOe kan mijn veder ſtille ſtaen!
Nu my Auguſtus trotſe Zwaen,
In Duitſch vertolleckt, leert de wijze,
Waer mede ick Koningin Louyze,
Die 's Mantuaners Wiegh bewaert,
En nu naer Vladiſlaus vaert;
Geleide door een ſtraet van zielen,
Die om haer' Bruilofswagen krielen.
Geluck, o Koningklijcke Bruit!
Geluck, daer zoo veel nijts op ſtuit.

Een lente volghze, nimmer moê,
Van haer Nevers tot Warſſou toe:

In

In 't hartje van de winterdagen
Bestroy' geen sneeuw, maer roozevlagen
Het rijck gezegent bruiloftspadt;
En elcke rooze bloze, als 't bladt,
Dat op haer minnelijcke wangen
Nu opluickt om den kus t'ontfangen
Des dappren zoons van Zegemont,
Wiens assche juicht om dit verbont.

De Bruigom, met de borst vol gloet,
Vol yver blaecktze te gemoet,
En wenscht dat hem dees zon beschijne;
Gelijck de leeuw in een woestijne,
Naer zijn afwezende leeuwin,
Zoo prickelt hem gekroonde Min,
Die zijne pijlen wet op borsten
Van Helden en doorluchte Vorsten
En Koningen, hem onderdaen,
Waer zy zijn' boogh ten doele staen.

Zy nadert dien befaemden staf:
Hy wischt, hy drooght haer tranen af,
Verzacht de prickels van haer smarte,
En spreecktze moedt en troost in 't harte:
Hy kroontze met een dubble Kroon,
En wijdt haer in op 's Vaders troon;
Daer 't puick der Riddren haer, in 't midden
Van 't hof vol Adeldoms, aenbidden,
En dus bejegenen, gelijck
Haer deught verdient aen 't Poolsche Rijck:

O Koningin, ontfang den kus
Van hem, die Tarter, Turck en Rus
Door

Door wetten toomt, en drijft te rugge,
Langs velt, door ſtroom, en over brugge,
Bezoedelt van hun eigen bloet,
Waer zijn geverfde ſabel woet;
Waer hy vertrappelt met zijn paerden
En hoeven, helmen, veltſtandaerden,
En vaendelen, en ſtreckt een wijck
Voor 't aengeſtormde Kriſtenrijck.

Dat tuige u Oſman, die het zagh
Van 's torens toptrans, op dien dagh
Toen ons Karakas quam beſtryen,
Die op den gront van Walachyen
Den witten Adelaer zoo fier
Zagh zwaeien in ons rijxbanier,
Noch hooger dan zijn halve manen;
Waer meê zich Machometh wou banen
Door 't edel bloet van 't Kriſtenſch heir
Een heirbaen, tot aen 't Baltiſch meir.

Dat tuigh' de nazaet Amurath,
Die Polen op de hielen zat,
Door zijn geharrenaſte Baſſen;
Terwijl de Poolſche benden paſſen
Smolensko van belegh t'ontſlaen;
Daer Fedrowicz moet ſchaemroot ſtaen,
En zijn beleggers ziet belegen,
Zoo vaſt dat zelf Schin den degen
Uit dwangk voor 's Konings voeten leit,
't Welck Moskou zulck een' brant voorzeit.

Zoo dra Smolensko adem ſchept,
Het heir zich naer Ruslemburgh rept;

Daer hem de Thracische Gezanten
Bevredigen, van alle kanten,
Uit schrick voor 's Helts zeeghaftigheit.
Podolie, zoo heesch geschreit,
Verrijst met ingetrede necken,
En ziet Murthazi angstigh trecken
Den Nester over, ruim zoo ras
Zijn wraeckzucht aengetrocken was:

Dees Mars versmaet nu zijn helmet,
En wacht de Schoonste in 't zachte bedt,
Dat pas dien zegen kan verzwelgen,
En bloeien zal van Roomsche telgen,
Niet ongelijck dien grijzen stam,
Waer onder 't Rijck tot ruste quam,
En alle starren ons beloofden
Een' zegen van bekranste Hoofden,
Zoo groen als Cezars lauwerier,
Ten trots van al dat oorlooghsvier.

Uw Bloem in onze Korenschoof
Verciert het Katholijck Geloof,
Verbint Fransoizen en Sarmaten;
De zuilen van de Kriste Staten.
O glori van Gonzagaes huis!
Wy Ridders, trouw aen Godt en 't Kruis,
Beloven u, tot 's adems ende,
Getrouwicheit, zoo lang dees bende
De wapens voer', tot heil en eer
Van uwen noit verwonnen Heer.

Zoo groet haer, op den hooghsten trap,
De bloem der oude Ridderschap;

Terwijl de Wijſſel, rijck van granen,
Voortaen den Aemſtel voller kaenen
Belooft en toegiet, op dees trouw;
Waer d'ackerlieden in den bouw,
De Lelien in 't koren pluicken;
De Lelien, die geurigh ruicken
Door hagel, winterſneeuw en ys,
Nu Dantzigk feeſt houdt met Parijs.

Aen de Heeren Gezanten van Polen.

DE groote Kantſler Oſſolijn
Verſcheen in zulck een pracht en ſchijn
Te Rome, voor den Achtſte Urbaen;
Toen Mars van Polen onderdaen
Zich boogh voor 't Heiligh Kerckgebiet;
Gelijck men u verſchijnen ziet
Leſcinski, eer van Vrouwenborgh,
En Opalenski, die uw zorgh
Voor Pozen voeght by d'eer van Bnin,
Geleiders van uw Koningin
Naer 's Konings ſtoel, haer toegewijt,
Waer in Europe zich verblijt.
Zy heeft een veiligh toeverlaet,
Die tuſſchen twee Orakels ſtaet.

DE

DE KLEEFSCHE HOFZWAEN.

Aen de doorluchtighste Princes LOUISE VAN ORANJE,

Keurvorstin des H. Roomschen Rijx, Princes van Oranje.

NU zal het Zwaneslot een Helikon verstrecken,
Louize een Pallas. Haer geboomte en bosschen decken
De dichters met hun versch en nieuw gewonnen loof.
By zulck een edel groen staen Tempe en Pindus doof.
Haer Rijnstroom geeft meer nat dan duizent Hengstebronnen.
Hier rijst een nieuwe dagh, en schooner morgenzonnen
Bekooren het gemoet om adem in het velt
Te scheppen, daer verraet, en lagen, en gewelt
Niet langer duren, en alle oorelogsgeruchten
Voor onze Hertogin verbaest te velde uit vluchten.
Hier valt de schaduw koel: hier spreit de beemt een bedt
Van kruiden, onbeschroomt voor trommel en trompet,
En zwaert en donderbus. De vogels quinckeleeren,
En voeren 's menschen geest ten hemel op hun veeren.
Op op, ghy Klevenaers: vermaeckt u in dien glans:
d'Oranje Keurzon rijst: vereertze krans op krans.
De Kleefsche Hofzwaen zagh, ten trans uit van den toren,
Zoo verre door al 't lant, het lantkrackeel geboren,
Drie Vorstendommen schrap om 't kiezen van een' Heer;
Toen Hertogh Jan, helaes! dien grijzen stam ter neêr
Zagh storten op zijn lijck, en al zijn onderzaten
Rontom zijn tombe in rouw, verlegen en verlaten,
Gelijck een kudde, die haer' trouwen herder mist.
Zy zagh den rock des staets verscheuren door den Twist,

En al haer eerste weelde in jammeren verandert;
Terwijl Bellone plant den standert tegens standert,
Ja voertze tegens een met zulck een hitte en kracht,
Dat al de bodem dreunt, een schrickelijcke nacht
Van stof en pulversmoock de lucht en 't licht verduistert,
Daer woestheit naer geen' toom van recht of wetten luistert.
Hoe worpt de Twist om verre al wat de Vrede plant!
Hoe raeckt dit Hertoghdom in zijnen eersten stant!
Op 't endeloos gekerm van Adel en gemeente,
Nu zonder bloet en mergh in adren en gebeente,
Gaet Themis endelijck in 't billijcke gerecht:
Daer wort voor haren troon het lantgeschil beslecht,
De rijcke vredeschat tot rust des volcks gevonden,
En Kleef ter goeder ure aen Brandenburgh verbonden,
Aen d'onverwelcklijcke eere en glori van den Keur,
Die 't Sleutelrecht bewaert van Cezars hooge deur.
Zoo wort gemeene scha met overwinst gedragen.
Zoo durf de voorzaet zich des nazaets niet beklagen.
Want let men op den Burgh van dees doorluchtste spruit;
Hy munt in 't Kerckelijcke en in het Weerlijcke uit:
Befaemt door meenigh Vorst: verwant aen Koningskroonen:
Gehuwt aen Adelaers en 's Keizers oppertroonen:
Aenzienelijck door d'eer der Burreghgraeflijckheit:
Vereert door 't Sleutelampt van Cezars Majesteit:
Verheven door de Keur: verheerlijckt door de stralen
Van 't purper en den Hoedt der grijze Kardinalen,
's Aertsbisschops Herdersstaf, en Myters zonder vleck:
Vermaert in 't Duitsche Huis: ontzaghlijck om den neck
Des Kristens van het juck der Turcken te verlichten,
Door d'orde van Sint Jan, wiens helden nimmer zwichtten.
Een tweede Cicero, en andre Achilles trock
Den Roomschen Tabbert, en den Grieckschen Wapenrock
Den

Den ouden van het lijf, hoe zeer 't hun moght verdrieten,
Op dat dees brave ſtam die glori zou genieten.
Hoe klimt het Hof van Kleef door zulck een' erfgenaem!
De ſtarren maecken plaets, en wijcken voor de Faem
Van dezen Adelaer, dat groote weereltswonder.
O Hertoghdom, nu ſchrick voor blixem noch voor donder.
Het antwoort: och ik wort geknaeght van nieuwe zorgh,
Zoo lang als Frederick, ons ſpruit van Brandenborgh,
Zich niet door huwelijck op eenen ſtam laete enten,
En loten winne, en ſchutt' by tijts de dreigementen
Der onverzoenbre Doot; die geene Vorſten ſpaert.
Wat onbekende Bruit, hem toegewijt, bewaert
Voor ons de hoop des lants, noch nauwelijx ontſprongen
Den muil van 't oorlooghszwijn, na zo veel ſtrijts gedwongen?
Ons hoope ſteunt alleen op zulck een wederga.
Wy drijven zonder haer in zee op Godts gena.
Zoo klaegde 't Vorſtendom. De Keurvorſt aen 't ontvoncken,
Begon in 's Gravenhaegh zijn Schoone te beloncken,
Te quijnen in den gloet van 't ſchoone minnevier.
Haer wezen, haer gelaet, haer opſicht, ſpraeck en zwier
Gaen waeren door zijn ziel. Nu denckt hy om geen Heeren,
Noch wildezwijnejaght, noch renſtrijt, noch regeeren.
Hy acht op lant noch liên: al zijn gemoedt en zin
Blijft ſtaeren op Louiſe, om hare wedermin
t'Ontvoncken, en haer pruick met zijne Keur te krooonen,
Tot heil van zoo veel volcks, en al zijn erreſtroonen.
De Vader ondergaet zijn Dochter, die beſchreit
En bang voor 't juck des echts, te noô van Hollant ſcheit,
En wiſſelt 's Vaders hof om al 't gewas der zomeren
Van 't graenrijck Pruiſſen, en den korenoegſt van Pomeren.
Een teedere Princes verlaet haer ouders noô.
De teederheit, en ſchaemte, en jongkheit maecktze bloô.

Haer Bruigom trooſtze: Ick zal uw Vaders plaets vervullen.
Wanneer hy u ontvalle. Ick wil u laten hullen
Te Kleef op mijnen ſtoel, uw Vaders nagebuur,
En ſchenck dien Bruitſchat u, zoo lang uw leven duur'.
Daer wachten op uw komſt veel duizent onderdanen,
Dien ghy een' ruimen wegh kunt tot genade banen,
En winnen jeders hart door uwen heuſchen aert.
Indien ghy eenen zoon, der landen zegen, baert,
Die zal uw Vaders naem, en mijnen Keurmuts dragen.
Op zulck een hope laet dien trouring u behagen.
Zoo ſpreeckt hy: zy aenvaert dat Vorſtelijcke pant,
En trouwt de Keur des Rijcks met 's Vorſten rechtehant.

Leef lang, o Keurvorſtin, en queeck zijn' minnevlammen,
Om haeſt van wederzijde uw Keizerlijcke ſtammen
Te kroonen met een vrucht, de glori van haer tijt.
Zoo vreeze uw erfgebiet noch ongeval noch ſtrijt.
Zoo ſcheppe 't Heiligh Rijck, de bodem van Germanje,
Veel heils uit Brandenburgh, en 't heldenrijcke Oranje,
Waer ghy uw treden zet, en zegent ieder een.
Verdadigh en beſchut den Vrydom van 't gemeen.
Verſchoon des lantzaets hals van al t'ondraeghbre jucken.
Laet niemant, die u eert, verdelgen of verdrucken.
Dat goedertierenheit in alle uw daden blijck'.
De goetheit maeckt Vorſtin en Vorſt een' Godt gelijck.

AFZETSEL DER KONINGKLYCKE PRINTE.

Deas Supereminet Omneis.

O Agent, ghy hebt naer 't leven
My d'opwassende Heldin
In uw' brief volmaeckt beschreven:
Maer wat is uw wit en zin?
Dat mijn rijm met doove verve
Zulck een print, en kunstjuweel,
Zulck een tekening bederve?
Ay, verschoon mijn slecht penseel.
Magh mijn bloode hant niet vieren?
'k Zal dan echter eens bestaen,
In die heerelijcke zwieren
En uw schaduw, ga te slaen
Hoe dees Kroon der Koninginnen
Als in eenen ringk besluit
Wonderen van veel Godinnen,
Zulcks dat d'afgunst op haer stuit.
Juno kome om hoogh vry pralen
Met haer paeuwen, en gewaet,
Rijck van majesteit en stralen,
Trots van opzicht en gelaet;
Deze komt met Leeuwen brullen,
Die in 't wapen, trots en heet,
Manen schudden, staerten krullen.
Deze zaeit haer kroon in 't kleet.

Zy vergeet het vrouwentimmer;
Daer de manlijcke achtbaerheit
Heur naer d'oogen ziet, en nimmer
Dan verwondert van haer ſcheit.
Joffers zijn ſlechts aengenamer,
Daerze 's avonts ruſten gaet,
Of zich kleet in hare kamer,
's Morgens voor den dageraet.
Wanneer Overſte en Kornellen,
Daerze draeft, of zit, en ſtaet,
Haer omringen, of verzellen,
In het hof, op wegh, en ſtraet,
Komtze als een Minerve aenſtooten;
Schijntze een Pallas, braef van aert,
Uit heur Vaders brein geſproten,
Daerze 's Vaders roem bewaert.
Een kaſtoor bedeckt de vlechten,
Een pluimaedje den kaſtoor;
Ofze zonder helm wou vechten:
En zoo ſtuiftze alle andren voor.
Laet haer zon en muggen ſteecken;
Zy ontziet noch zon, noch lucht.
Zoo betoomtze de gebreken
Van de traegheit, dieze vlught.
Siet Le Blon heur locken zwieren,
Als zy moedigh hene rijdt
Naer den gaerde van de dieren;
Hy belacht den bleecken Nijt,
Daerze blixemt met piſtolen,
Schermt, en ſpringt, en loopt, en rent,
Als Achilles in de ſcholen
Van zijn Chiron was gewent.

The-

Thetis zoon in Joffrekleeren,
Binnen Lykomedes hof,
Vlamde op ſchilt, op helm, en ſpeeren,
En rechtſchape krijghsman ſtof,
Als Kriſtijn op zwaert, en wapen,
Op een bus, of op een' boogh.
Laet Vorſtinnen bloemen rapen;
Wapens flickren in haer oogh.
Themis ſpreeckt geleerde Orakels
Door haer' mont, waer meê zy 't volck
Leit, gelijck met goude ſchakels,
Als een Godtheit uit een wolck,
Van een ieder aengebeden,
Toegejuicht, terwijlze rijdt
Door haer Rijcken, rijck van ſteden,
Dieze voor gewelt bevrijt.
Maer indienze ſchiep behagen
In het kriecken van den dagh
Door het woudt het Wilt te jagen,
En het vreeslijck Boſchzwijn, zagh
Elck heur aen voor een Diane,
Die het ſpits biet beer en zwijn,
Op het ſpoor, of van de baene,
In een heide, of een woeſtijn.
Zoo quam Dido 's morgens ſtappen
Uit haer kamer, van 't pallais,
Daer een jaghtpaert, by de trappen
Van den hove, reis op reis
Stont en trappelde, en grootmoedigh
Speelde op 't montſtuck, wit van ſchuim,
Brieſchte, en haeckte ſnel en ſpoedigh
Haer te voeren op het ruim.

Laetze

Laetze zich met riemen roeien
Naer heur lustprieel, Zwart-zee;
Venus kan niet schooner bloeien
In haer' opgang, daerze alreê
In het parlemoer komt vaeren
Naer het Cypersch eilant heen,
En zich spiegelt in de baren,
Daer noit zon zoo schoon op scheen:
Of z'is Thetis op het water,
Daer gansch Pelion op wacht;
z'Is een kuische Kleopater.
Cydnus voert geen schooner vracht,
Daer Antoon zijn Bruit bejegent,
Haer galey van rijckdom blinckt,
Al de stroom haer groet en zegent,
En de riem van zilver klinckt.
Kleopatre dreighde Augusten
Op te komen met een maght,
Diep verzopen in haer lusten,
Zonder nadruck, zonder kracht:
Maer Kristijn gewent haer leden
Door een mannelijcke vlijt,
Schuw van wulpsche dartelheden;
Tot een' spiegel van haer tijt.
Zoo gewenden Hippolyten
d'Amazonen, trots in 't velt,
Meir en stroomen op te bijten,
Af te stooten helt op helt,
Sneeuw en hagel te verduren,
Bergh noch afgront aen te zien,
Op te klautren steile muren,
Daer de mannen weer uit biên.

Daeltze

Daeltze in een ontdeckte mijne,
En een ader van metael,
z'Is een andre Proſerpijne,
Rijck van koper, yzer, ſtael;
Rijck van onderaertſche ſchatten:
En die ſchoonheit loopt gevaer
Dat haer oock een Godt magh vatten,
Eer 't de lijfwacht wort gewaer.

Zou de graengodin van Pruiſſen,
Haere moeder, niet beſtaen
Lant en ſtrant, en zee te kruiſſen,
Langs een ongebaende baen,
Om deze eedle ſpruit te zoecken,
Dieze by Guſtavus won,
En doorſnufflen alle hoecken,
Of menze ergens vinden kon.

Och, zy zou met Zweden ſchreien,
En gaen dolen overal,
Op het water met galeien,
Of in boſch, en bergh, en dal;
En alom Kriſtijne roepen.
Och, wie heeft mijn kint beloert?
Jaeght hem na met heele troepen.
Och, wie heeftze wechgevoert?

Blon glooft de Rijcksraên zouden
Staecken al dat Duitſch gevecht,
Quam een Godtheit hun onthouden
Zulck een Rijckspant tegens recht:
Zweden zou kortouwen planten
Voor de poort van 't naere hof,
En dien muur van diamanten
Brijzelen tot gruis en ſtof.

'k Zagh den Helhont by de Gotten
Door Stockhollem omgevoert,
Door heel Zwedenrijck bespotten,
En dien dollen muil gesnoert
Met een' ysren bant van Zweden,
Om drie halzen stijf en vast,
Door die barsse wapensmeden,
Daer hy langer bijt noch bast.
Laet d'aeloude Faem onze ooren
Niet verbazen met een' smoock
Van volmaecktheên en Pandoren;
Kluchten, droomen, wint, en roock:
Vrouw Natuur smolt al heur gaven
In dit eenigh Schoon, wiens lof
Zonder schaemroot wel magh draven
Tegen 't wijdtberoemtste Hof.
Want heur May draeght bloem noch blaren,
Maer een herrefst, rijp van ooft;
En haer jeught, zoo jong van jaren,
't Geen een ouderdom belooft.
Welck een lot wil hem gebeuren
Dien haer trouw wort toegeleit,
En de minnelijcke geuren
Van dees frissche Majesteit.
't Rijck verwacht uit haer zijn zonen,
En het Koningklijcke bloet,
Toegeheilight aen drie Kroonen,
En den hoogen Koningshoet
Met een' weereltkloot geladen,
Daer 't gekroonde hooft meê praelt,
Trots op zoo veel wapendaden,
En den palm, door 't sneeuw gehaelt.

Magh dees Noortſtar triomfeeren
Over Mars in vollen vreê,
Al dat woeden hem ontleeren,
't Bloedigh ſlaghzwaert in zijn ſcheê
Zeeglen, en het ſtormen ſtaecken,
Moê van wraeck, en wapenroof;
Geen robijn zal ſchooner blaecken
Aen haer Kroon als Pallas loof.

DANCKOFFER
AEN KONINGIN
KRISTINE,

Toen het hare Majeſteit beliefde de Nederduitſche Poëzy met de goude keten en Koningklijcke medalje te vereeren.

VIRG.

Semper honos, nomenque tuum, laudeſque manebunt.

HOe rijſt mijn dicht! de Groote Koningin,
Zoo hoogh in 't gout op 's Vaders troon gezeten,
Vereert uit luſt ons Duitſche Zanggodin
Haer eigen beelt aen eene goude keten.
De woeſtheit heeft d'aeloude Hengſtebron
In 't Ooſt geſtopt: die borſtweêr uit in 't Weſte:
Maer nu verhuiſt de grijze Helikon
Uit Latium in 't Noorden op het leſte.
Kriſtine voert de Kunſten in haer Rijck:
Zy bouwt den ſtoel der Letteren in Zweden.
Het Negental vint daer een vaſte wijck:
Daer koeſtert zy de burgerlijcke zeden.

 Apollo

Apollo ſtelt zijn lier in 't hofgewelf
Van dees Vorſtin, en mengelt zijn laurieren
In haren palm. Men zwijgh' van Filadelf,
En zijnen ſchat van boecken en papieren:
Zy zamelt zelf de Griecken en Hebreen,
Latijnen, en geburen der Latijnen,
En ſpreeckt met elck in zijne ſpraeck gemeen.
Wat Babilon, om uitgeleert te ſchijnen,
Wat oit Chaldeeuw aen Alexander ſchonck,
En hy den Prins der letteren beſtelde,
Dat hooftze hier, dat zetze hier te pronck,
Oock vonden, daer geen Outheit van vermelde.
Dees zeilſteen der Geleertheit ſtrijckt noch raeckt
Geen edel hart, al ſchuilt het noch zoo verre,
Dat derwaert niet getrocken wort, noch haeckt
Naer 't licht der Noortſche en eerſt opgaende Starre.
Toen Venus leſt, zoo hoogh in 't Noorden, haer
De boecken zagh, als in ſlaghorde, zetten,
Och, riepze, zoon, verwacht hier geen altaer:
't Is nu geen tijt uw pijlen ſcherp te wetten
Op deze borſt, die al te ſpade ontdoit.
Dees Pallas, uit haer Vaders brein geſproten,
Ontbreeckt noch tijt, eer 't werckſtuck is voltoit,
Het welck zy eens heeft in haer' geeſt beſloten,
Haer' grooten geeſt, die weerelden omvat,
Als d'Oceaen onmetelijcke ſtranden.
Hoe rijſt hoe waſt haer vaderlijcke ſtadt!
Hoe vloeit hier 't volck naer toe uit alle landen!
Amfion heeft zijn Theben dus gebouwt,
En duizenden aen zijne tong verbonden.
De ſcepter, aen een dochters hant vertrouwt,
Heeft mans verſtant in jeughdich brein gevonden.

De voorgang zet den onderdaen de maet
En regel van zijn wandel en zijn leven.
Zy luiſtert naer de Wijsheit; al de ſtaet
Naer 't voorſchrift, dat haer andren luſt te geven:
En hier uit groeit d'eenſtemmige muzijck
Van groot en kleen, van meerder en van minder.
Zoo draeft het al, gelijck en ongelijck,
Op eenen trant: zoo lijdt de ſtaet geen hinder,
Gelijck een geeſt al d'elementen knoopt,
En onderling de ſtrijdigheit der dingen
Verbint, terwijl de hemel ommeloopt,
En ſlaet een' ring om zoo verſcheide ringen;
Gelijck een geeſt, een eenige oppermaght,
Het al doordringht, en matight de ſaizoenen,
Den dagh verlengt, verkort den langen nacht,
Waer door men 't jaer verjongen ziet en groenen;
Zoo dringt zy 't al, gelijck een Godtheit, door:
Een ieder voelt de kracht van hare ſtralen,
Een zacht gewelt: een ieder houdt het ſpoor
Van zijnen plicht: geen ampt verlaet zijn palen.
Wat ſtroit men dat het eene Majeſteit
Niet voeght te ſtaen in top der boeckgeleertheit?
Zy heeft dit met oraklen wederleit,
En ſtopte vroegh den mont van dees verkeertheit.
De wetenſchap ontfangt in haer de kroon,
Zoo dickwils zy zich ſpiegelt in kronijcken.
Hoe bloeit de kunſt in Koningen zoo ſchoon,
Die hoogh in eere, in yver niemant wijcken!
En Plato moght wel roemen op 't geluck
Der Staten, daer de Grooten wijsheit ſchaffen.
Het Koningdom ſtreckt niemant tot een juck,
Daer Themis weet van loonen en van ſtraffen.

Eneas zagh Elize door 't gewoel
Der menschen hene aldus den troon bekleeden.
De balling hoorde een Godtheit uit den stoel,
Die hem ontfing, en trooste op zijne beden.
Gustavus telgh elck ding op zijn waerdy
Wil schatten, en gebruicken en ontbeeren.
Zy draeght om 't volck den last der heerschappy,
En leert zich zelve, om 't gantsche rijck te leeren.
De Noortstar streckt aldus by nacht op zee
Een heldre baeck voor die de zee bevaren:
Zy wijst de streeck, de haven, en de reê,
En baent den wegh in spoorelooze baren.
Maer strijck, mijn pen: hier zit de wyze Maeght
Gewapent met haer schriften in den tempel,
Bekranst met loof, dat blonde olyven draeght.
Genaeckze, en eer Minerve op haren drempel.
Godin van Nieuw Athene, ontfang dees gaef,
Het offerdicht, waer mede wy u dancken
Voor uwe gust: o Dochter van Gustaef,
Uw hooge roem verdooft ons lage klancken.

AFBEELDINGE VAN CHRISTINE

Der Zweden Gotten en Wenden

KONINGINNE,

Door David Becks, hare Majesteits Kamerling, geschildert.

RAMIS INSIGNIS OLIVÆ.

De weerelt wort getoomt van wyder te verwilderen
Door goddelijck gezagh, dat uit de wolcken straelt:
Maer

Maer 's hemels Majesteit, van niemants hant te schilderen,
Met haer gezagh en glans in Vorsten is gedaelt;
d'Onsterflijckheit in klay, die streflijck is, verschenen,
De Godtheit in den mensch, de mogentheit in stof.
Dus drijft de hooghste maght al d'ontucht voor zich henen,
En schenckt de deught haer prijs en wel verdienden lof.
d'Aeloutheit koos hierom de heerelijckste deelen
Uit encklen, om een' Godt te brengen aen den dagh.
Zy schiepen iet volmaeckts en goddelijcks uit veelen,
En broghten 't woeste volck tot ootmoedt en ontzagh,
Want nimmer leit Natuur den rijckdom van haer giften
Aen een alleen te kost, maer giet haer schoonheit uit
By druppels, dies penseel en beitel leerden schiften
Het minder schoon van 't schoonste, om 't hemelsche geluit
Van een rechtmatigheit en zwier en 't vier der leden
Te vinden, dat ons oogh, gelijck muzijck het oor,
Vernoeght, en krachtigh treckt, en overtuight door reden
Dat eerens waerdigh zijn, alle eeuwen door en door,
De Majesteiten, die al 't uitschot wijt verdooven,
Door 't leven, in den doeck of marmersteen gevat.
Zoo dreef de Kunst van outs, t'Athene en Rome, boven,
En wert op haer waerdy ja goddelijck geschat.
Hoe veel geluckiger was Becks nu boven d'ouden,
Die niet te zoecken had, uit duizenden, een schets,
Een eenigh voorbeelt, op dat wy zijn kunst aenschouden
Met opgetogenheit, en [dat ick niemant quets']
Een Godtheit, die de kroon van boven wert geschoncken;
Een Godtheit, daer Natuur de volle Majesteit
Der Koningen in blies, en kracht van eedle voncken;
Waerom zy hier van zelf de kroon heeft afgeleit,
En koningklijcken staf, en 't rijxgewaet, vol kroonen,
Als starren, dicht gezaeit. Wat hoeftze diamant,

Of gout, of purperverf? Zy durf zich zelf vertoonen,
  Gelijck Natuur haer ſchiep, beſtiert van hoger hant.
Wie noit Guſtavus zagh, aenſchouw' hem in deze oogen,
  De ſpiegels van haer ziele en trotſe minzaemheit.
Zy heerſcht door dit gelaet: maer neen, ick word getogen:
  Ick volgh van zelf, en zie hier loutre Majeſteit.
Gezegent was 't penſeel, dat, zonder 't recht te breken
  Des opperſten Jupijns, aen dit opgaende licht,
Aen dit gezegent vier, zijn' yver moght ontſteken,
  Gelijck het nu ontvonckt den geeſt van mijn gedicht.
Apelles hadze diep gevat in zyne zinnen,
  Als kriſtalijn den ſchijn van 't aenſchijn, dat in 't glas
Zich ſpiegelt ongetoit, en geene gunſt wil winnen
  Door 't vleien van een kunſt, die d'ydelheit genas.
Hoe wenſcht de Min een pees te vlechten van die locken,
  Te ſpannen zynen boogh met zulck een heerlijck hair!
Maer vreeſt dat blaeuw turkois. Haer geeſt wort opgetrocken
  In kunſt en wetenſchap, voor Pallas hoogh altaer,
Van waerze den olyf met eere heeft ontfangen,
  In 't barnen van den ſtrijt; waerom dees wyze mont,
't Orakel van onze eeuw, uit blyſchap en verlangen
  Naer pais, de heiren dreef van Duitſchlants vetten gront.
O goude mont, wat vloeide uit u een dauw en zegen;
  Toen, op uw fiere ſtem, de trommel en trompet
De donders van kortouw en buſſen teſſens zwegen,
  En 't brieſchend paert van Mars gehoor gaf aen uw wet!
Waer plaghten Koningen hun ſtaetzucht in te toomen,
  Ter liefde van het volck, en hondert duizent man
t'Ontwapenen, om 't bloet te ſtelpen, dat by ſtroomen
  Quam bruizen naer de zee? Haer zucht tot vrede ſpann'
In eeuwigheit de kroon, en prickele alle geeſten
  Te zweven op haer' lof, die zoo veel hooger zweeft

Dan

Dan bloedige triomf, en duizent lauwerfeeſten,
  Waer over 't aertrijck ſchreit, en 't hart der weerelt beeft.
Zoo leef CHRISTINE in 't velt der geeſtighſte papieren.
Zoo draefze op Pallas loof, veel trotſer dan laurieren.

OP DE ZELVE.

EEn tweede Apelles heeft de hantveſt dus te malen
  De Majeſteit, waer in d'aeloude deught herleeft.
Al voert het hooft geen kroon noch diamante ſtralen;
  De heerlijckheit, die Godt en vrouw Natuur haer geeft
In 't wezen en gelaet, geen rijckdom hoeft te leenen
  By armoe van geſteente, en gout, en purpre ſtof.
Guſtaef, de Groote, ſchijnt door deze ooghappels henen,
  En blixemt wederom, en brult van hof tot hof.
Maer neen, zy heeft den helm en 't harnas uitgetogen,
  En zoo veel heiren, aen haer kroon en eedt verplicht,
Ontwapent met een' wenck en opſlagh van deze oogen.
  Men ziet nu vrede in 't hart, uit dat bedaert gezicht.
Een enckle pais behaeght haer meer dan triomfeeren,
  En duizentmael in 't velt te draven door het bloet.
Laet alle Koningen van haer dees hooftdeught leeren,
  Die uit geen ſtaetzucht twiſt noch bloedigh oorlogh voedt.
Zy heeft den dollen Mars ganſch Duitſchlant uitgebannen,
  En dreight, indien haer 't lot de kruisbanier vertrouw,
Den noit gedwongen hals der grimmige Ottomannen
  Met kracht te ketenen, en in een kopre kou
Te voeren in triomf, ten ſchimp van alle hoven.
  Wie voeght dit beter dan ons dappere Amazoon,
Die met de Zweedſche bijl den Ysbeer 't hooft zal klooven,
  En zelf den wreeden Cham beſtoocken op zijn' troon?
Dan zal de Tarter niet in China konnen duren,
  Daer hy de ſluierkroon en tulbant trapt in 't zant;

Maer bruizen door de breuck der endelooze muren
Te rugge, om met CHRISTYN te vechten, hant voor hant.
Hoe wil dees Noortſtar dan, gelijck de middaght, blincken,
Terwijlze ſtreeft door ſneeuw en ſteil geberght van ys!
Haer faem in 't noorden zal tot aen de zuid- as klincken,
Wanneerze wederkeert, bevlochten met dien prijs
En overſneeuwden palm, daer d'ouden noit van hoorden.
My dunckt ick hoor alreê haer trommel en trompet
En zwangere kortouw beſtormen eerſt het Noorden,
Dan zuidwaert donderen in 't heir van Machomet.
Mijn zangluſt rijſt, en volgt het brieſchen van haer paerden,
De hoefbron berſt met kracht op 't kleppen van den hoef,
Op 't vliegen van haer vaen, en 't ſchittren van haer zwaerden.
Zoo blinckt de dapperheit, geloutert door de proef.
Vergeefme, o Koningin, indien mijn pen de wolcken
Van zulck een Majeſteit te traegh bereicken kan.
Vereenigh en bedwing met ons de woeſte volcken,
En ſtoot dien Cerberus, den ſchendigen tiran,
Te Londen uit het neſt, met al zijn dolle honden,
Die, tegens eer en eedt en 't heiligh recht en Godt,
Met 's Konings lieverey zoo helſch in 't harnas ſtonden,
En zopen Stuarts bloet, dat afdroop van 't ſchavot.
Die gruwelijckſte ſmaet, geleên in 't recht der kroonen,
Eiſcht wraeck van Hollants Leeuw en uw metale vuiſt,
Dees ſcepterkancker en dees roeſt van Vorſtentroonen,
Dees Knipperdolling, die de Majeſteit verguiſt,
Vereiſcht de ſtale kling, en kan geen uitſtel lyen,
De Teems, nu half geworght, met zijn benaude keel
Roept jammerlijck om hulp. Leeuwin der heerſchappyen,
Ontruck 't gedroght dien roof: vergun ons het tooneel
En al den Helikon op 't heerlijckſt te ſtoffeeren,
Met uw manhaftigheit, die, op Alcides treên,

Ter

Ter moortſpeloncke inberſt, en Kakus helpt verleeren,
Geen' dieffſtal van een os [dat ſchelmſtuck was te kleen]
Maer zulck een' vadermoort, 't verſlinden van drie Rijcken.
Hy ſchrickt, daer hy op 't lijck des Konings leit geſtreckt,
Alree voor 't zeegewelt, waer voor de golven ſtrijcken,
Zoo wijt ons beider vlagh en vloot de Noortzee deckt.
Ick zie ons d'eilanden van deze moortpeſt vagen,
En hoor ons door Europe, op een gemein geſchal,
Den tytel en den naem van Kroonverloſſers dragen;
Een' tytel en een' naem, die eeuwigh leven zal.
Zoo dancken u de ſteên, en lang verdruckte wetten.
Zoo moet uw knods en deught Godts vyanden verpletten.
MDCLIII.

BLYDE INKOMSTE
VAN KONINGINNE
CHRISTINA
MARIA ALEXANDRA
TE ROME.

Zy quam van het einde der aerde om Salomons wijsheit te hooren, en ziet hier is meer dan Salomon.

NU zing ick van geen Noortlantſche Amazoone,
Die Thetis zoon, den dappren oorloghshelt,
In zijnen ſchilt durf vaeren, op het velt
Voor Troje, om d'eer van een verwelckbre kroone:
Die zich gewende in ſneeuw op 't ys te draven,
De ſtroomen op te bijten met de bijl,
De borſt afzette, en ſpeer en boogh en pijl
Hanteeren kon, ten trots van alle braven:

Het luſtme nu CHRISTINE na te ſtappen,
  Van daer de kou den ſteilen Noortbeer terght,
  Te treên door 't ſneeuw van 't Italjaenſch geberght,
Tot Rome toe, en voor Sint Peters trappen.
Eêlmoedigheit van 't goede noit veraerde:
  Wat in zijn' bloey en groeizaemheit bezwijck',
  Deze is zich zelve alom doorgaens gelijck.
Een eedle vrucht getuight wat telgh heur baerde.
De leeuwskracht kan men uit zijn klaeuwen mercken.
  De treck getuight des zeilſteens geeſt en aert,
  De proef de deught van 't ridderlijcke zwaert.
Elcke oirzaeck wort ons kenbaer door haer wercken.
Maer als Natuur, waerze uitmunt, wort bejegent
  Van Godts Gena, den oirſprongk van het goet,
  Dat zy bezit, dan ſpringtze in overvloet,
Gelijck een bron, die heele landen zegent.
Indien men hier zit om bewijs verlegen,
  CHRISTINE, alleen zet dezen grontſlagh vaſt,
  En wijſt ons wat een Chriſtverlichte paſt,
Die verder ziet, en oogen heeft gekreegen.
De hemel had haer tot de kroon gekoren,
  Geſchapen tot het erf van 's vaders Rijck,
  Of liever tot dry ſcepters te gelijck,
En zulck een' bergh van laurên haer beſchoren.
Vernuft en geeſt van jongs op in haer bloncken.
  De luſt tot kunſt en letterwetenſchap
  En wijsheit holp haer aen den ſmaeck van 't ſap,
Door Plato milt den leerling toegeſchoncken.
De wijsheit, van Egypters en Chaldeeuwen
  Aen 't grijze Athene, en van Athene weêr
  Gereickt aen Rome, ontſtack haer meer en meer,
Om ga te ſlaen het ſpoor van 's weerelts eeuwen.

De

De Wijsheyt leert haer elck tot nut te leven,
Hoe 't vreedzaemst Rijck geen bloedigh oorlogh past,
Waerop zy heir op heir ontharrenast,
Belust Europe en elck den pais te geven.
Toen sloot de kroon van Sweden om haer vlechten,
En blonck, gelijck de Noortstar, op dit hooft,
Met eenen glans, die diamant verdooft.
Men leerde uit haer den onderzaet berechten.
Men leerde uit haer de Majesteit bewaeren
In eere, ontzagh, en aenzien, te gelijck
Gevreest, bemint, en aengebeên in 't Rijck,
En buiten 't Rijck, zoo wijt haer zeilen vaeren.
Noch kan zoo veel gelucks haer niet vernoegen.
Zy voelt den slagh der onruste in 't gemoedt,
Die, nacht en dagh, heur jaeght naer 't hooghste goet,
Dat 's menschen hart beschut voor 't eeuwigh wroegen.
Wat goet is dit? bestaet dit goet in schatten,
Of weetenschap, of Staet, en heerschappy,
Of eere en faeme, of lichaems leckerny,
En wellusten, en wat de zinnen vatten?
Neen zeker, neen: die goedren zijn vergangbaer,
Verwelcken, als de bloem, door hitte en rijp,
Vergaen, als roock: een goet voor aertsch begrijp
En zinlijckheên bekoorlijck, en ontfangbaer.
Het hooghste goet, dat weinigen ontfingen,
Bestaet in niet geschapens, maer alleen
In 't kennen van 't oneindigh eenigh Een,
Begin en eint van ons bespiegelingen.
De weetenschap, gevat by d'eerste kloecken,
Bereickte dit, als met een vergezicht,
En zagh 't, gelijck een vonck, gespat van 't licht,
Geholpen door Natuur, en d'outste boecken:

Maer dieper dringt het oogh in deze waerheit,
Als Godt van Godt, bekleet met ſterflijckheit,
Godts Zoon den menſch naer 's menſchen oorſprong leit,
En voorlicht met zijn heiligheit, en klaerheit.
Dees Herder draeght het lam op hals en ſchouder
In zijnen ſtal, dat deerlijck liep verdwaelt:
En als hy vaert in 't licht, dat endtloos ſtraelt,
Beveelt zijn mont dees zorgh Godts Stedehouder;
De Sleutelmaght, die zeſtienhondert jaeren
Den hemel ſloot, en wederom ontſloot,
Uit haren ſtoel, elx vryburgh, daer in noot
Alle afgedwaelde in veiligheit vergaêren.
CHRISTINE komt van boven dit te vatten:
Zy zweert terſtont het Rijck der weerelt af,
Verworpt heur zwaert, en purper, kroon, en ſtaf,
En kieſt voor 't aertſch den grootſten ſchat der ſchatten.
De ruſtige aert en moedt, haer aengeboren,
Van 's hemels Geeſt gedreven, en verlicht,
Acht haet, noch ſmaet, en kieſt, aen Godt verplicht,
Het beſte deel, dat oit wert uitgekoren.
Gelijckze in 't eerſt haer geeſten wiſt te ſcherpen,
Om in den top der heerſchappy te ſtaen,
Zoo luſt het haer zich ſtil en onderdaen
Den ſtoel van Godt en Chriſtus t'onderwerpen.
Men kan Godts dienſt gebruicken of misbruicken,
Misbruiken als men 't oogh op 't weereltſch ſlaet,
En dees ons dient een ſtormleêr om naer ſtaet
Te ſteigren, daer de vroomſten dickwils duicken.
De godtsdienſt wort gebruickt naer Godts behaegen,
Wanneer men hem met kenniſſe eert, en dient:
Als Abraham, geheeten 's hemels vrient,
Die Ur verliet, zijn vaderlant, en maegen:

Als Moſes, die den rijckdom van Egypte
  Verſmaede, vroegh de kroon met voeten tradt,
  En, Chriſtus ſmaet voor wellust eere en ſchat
Verkiezende, het blinde hof ontglipte.
Zy ruckt hier op van 't Noorden naer de ſloten
  Van Rome, door haer Gotten omgewroet,
  Op datze zelf die ſchennis decke, en boet',
Daer zoo veel bloets en traenen zijn vergoten:
Op datze zelf 't ontfaelbre Orakel ſpreecke,
  Daer Godt door ſpreeckt, en levendigh ontvouwt
  De raetſels, aen zijn' tolck en tong betrouwt,
Op dat Godts volck geen raet noch trooſt ontbreecke.
Aldus vergeet de bruit, in Davids zangen,
  Haer eigen volck, en vaders huis, en ſtam.
  Zy ſmilt haer hart in 's bruigoms zuivre vlam,
Die haer verwacht, gereet Godts bruit t'ontfangen.
Zoo quam voor heen de Koningin der Mooren
  Te Sion, uit den Zuiden, en haer zon,
  Om Davids zoon, den wijzen Salomon,
Met raetſelen te toetſen, en te hooren.
De Koningin, die zich ontkroont, zoeckt d'ader,
  Daer Salomon zijn wijsheit zelf uit haelt.
  Zy zoeckt de Duif, die uit de wolcken daelt
Op Godt, den Zoon, en mont van Godt den Vader.
Zy zoeckt de Stadt, daer d'eerſte Kruisgezanten,
  Gemartelt, en begraven, 't hoogh altaer
  Door hun gebeent noch zeegnen, jaer op jaer,
En 't heilig Kruis, ten trots des afgronts, plantten.
Zy zoeckt haer heil by geenen Roomſchen ſtander,
  Noch arent, maer by Godt aen 't heilzaem hout,
  Daer Vatikaen, tot aen de lucht gebouwt,
Haer welkomt door den Grootſten Alexander.

Hy

Hy zalft dit hooft, nu kroonloos, en bezegelt
  Haer' nieuwen eedt, op 't juichen van de Faem,
  Verrijckt met noch twee naemen haeren naem,
Die nu, vol geurs, zoo veele hoven regelt.
Zy schept haer' naem uit Christus, den Behoeder,
  Als een Gezalfde; uit die met hem regeert,
  En zy haer kroon en scepter heeft vereert,
Maria zelf, de zuivre maeght, en moeder.
Haer slotnaem eert een grooter van vermogen
  Dan hy, wiens zwaert het Oosten dwingen kon,
  Dan Fabius, die Hannibal verwon;
Het Hooft, waervoor zich 's weerelts assen boogen.
Al wenschtze d'eer van staetsiën t'ontbeeren,
  En wellekomste, en ongemeene prael:
  Haer ootmoedt eischt een Koningklijck onthael.
Op 't blijde feest, daer d'Englen triomfeeren.
Naerdien de kroon in 't ende wordt gestreecken,
  Zoo zeegne Godt haer endt, gelijck 't begin:
  Zoo blinck' het spoor van deze Koningin;
Een heerlijck licht, dat duizent kan ontsteecken.

MDCLVI.

INWYDINGE
VAN HET
STADTHUIS
t'AMSTERDAM.

Toegeigent
Den E. E. Heeren Burgermeesteren en Regeerderen
der zelve Stede.

Tectum augustum ingens.

GElijck nu d'ackerman de zeissen slaet in d'airen,
En heenstreeft, door een zee van gout en goude baren,
Zoo weckt ons Amsterdam, door overvloet van stof,
Om in den vrugtbren oeghst van zijnen rijcken lof
Te weiden met de penne, en vrolijck in te wyen
De hooghtijdt van 't Stadthuis en burgerheerschappyen,
Met een de jaermerckt, die, met haeren open schoot,
Alle omgelege steên en bontgenooten noodt
Op 't heerelijck bancket van allerhande gading,
Die 't nimmer zat gezicht genoegen en verzading
Belooft, door zoo veel schat, gerief, verscheidenheên,
Als kunst en hantwerck hier nu stapelen op een.
Dat zoo veel duizenden, als sterck ter poorte indringen,
Zich spoeden naer den Dam, om 't wyfeest in te zingen,
In 't midden van ons vloên, den Amstel en het Y,
Met al de burgerjeught van d'oude en nieuwe Zy,
Op 't heldere geklanck der zilvere trompetten,
Het dondren van kortouwe, en maetklanck van musketten,
Het vliegen van de vaene, en luit triomfgeschal;
Terwijl elck element van blyschap juichen zal,

De hemel huppelen, en alle ſtarretranſſen
In 't ronde, als hant aen hant, rontom ons Raethuis danſſen,
De Bruit, daer 't al om danſt, en die, zoo fier en rijck,
Op haeren ſchoonſten dagh en 't kuſſen, zit te prijck.
De Leeuw des hemels ſchijnt de hooftſtadt van de landen,
Wiens ſchilt gehanthaeft wort van leeuwen, onder 't branden
Te zeegnen, met een lucht, uit zijne keel geſtort,
Te maetigen zijn vier, om friſch en onverdort,
De grafſtlaen en het loof der boomen te bewaeren.
De ſtraelen van zijn maene en glinſterende hairen
En oogen ſteecken niet zoo vinnigh op ons hooft;
Als had hy dezen dagh en zijn triomf belooft
Een koele lentezon: want dit geſtarnt, by vlaegen,
Den geeſt verſtickende, door 't gloên der heetſte dagen
En weecken, koeſtert nu den zangluſt, en de Min,
En Oegſtmaent gaet met luſt, gelijck de Maymaent, in.
Ghy Heeren, die de Stadt, gelijck vier hooftpylaeren,
Met raet en wysheit ſtut, in 't rijpſte van uw jaeren,
Grootachtbre Vryheer GRAEF, en Ridder MAERSEVEEN,
Oprechte telgh van POL, en SPIEGEL, die 't Gemeen
Ten burgerſpiegel ſtreckt, gewaerdight ons gezangen
Te hooren, daer 't muzijck uw' intre zal ontfangen
Met blyſchap op den ſtoel, en 't eerlijck wapenkruis;
Uw burgermeeſterſchap het ingewijt Stehuis
Vercieren, meer dan kunſt, beſteet aen witte marmers;
En d'oude burgery haer hoofden en beſchermers
Begroeten, uit den drang, van overal vergaêrt,
De burgervaders zijn met recht alle eere waert.
De zwackheit van den menſch behoeft geſtut te worden
Door loon, en ſtraf, dit eiſcht gezagh, en wettige orden:
Gezagh en orden melt terſtont het onderſcheit
Van volck en burgerye en 't ampt der Overheit:

Het

Het ampt vereischt een plaets, en huis, hier toe gekoren,
Ten dienst der stede; aldus wort hier 't Stehuis geboren,
Uit een nootwendigheit, tot heil van 's burgers Staet.
Stadthuizen dienen dan alom ten toeverlaet
En vryborgh van het volck, dat, vry van alle zorgen,
Gerust zijn' handel drijft, en heenslaept op die borgen,
Het oogh der Vaderen, dat voor de kindren waeckt,
En toeziet, eer de storm de poorte en wal genaeckt.
Dus lijdt het volck geen' last van schipbreucke, in 't verheffen
Der oorloghsbuien, die de burgerstaeten treffen,
En storten in den gront, ten zy 't de hemel schutt',
Die Heeren handhaeft, en door zulcke pijlers stut
Veel duizent huizen, als in een Stehuis gesloten,
Het hart van al de stadt en trouwe stadtgenooten,
Die 't hart bedancken, voor zijn' levendigen gloet;
Terwijl het al de leên der burgerye voedt,
In 't leven onderhoudt, veel honderden van jaeren.
Zoo staet Venedigh pal, in 't midden van de baren,
Als een metaele rots, na twalef eeuwen tijdts,
Bestreden van de pest, en dierte, en zoo veel strijts,
Gestreden met den Turck, en 't huis der Ottomannen
En Vorsten, tegens 't Recht der vryheit ingespannen.
Zoo blinckt de stadt, mijn wiegh, gebouwt van Agrippijn,
Gelijck een halve maene, op d'oevers van den Rijn,
Na zestienhondert jaer, en toont haer lauwerieren,
Gestrickt in 't vreverbont met d'oude Batavieren.
Aldus stont Rome vast, schier zes paer eeuwen lang,
Eer 't Noorden met zijn bijl, by haeren ondergang,
In 't ommewroeten groeide, en 't sloopen der gebouwen,
Gewortelt al te diep, te hardt om uit te houwen.
Al handhaeft d'oppermaght, in oorloge, en gewelt,
De steden, eeuw op eeuw, haer paelen zijn gestelt,

 Haer

Haer oude ſtuit in 't endt, gelijck des menſchen leven.
Wat menſchen bouwen, wort geene eeuwigheit gegeven.
Wie iet geduurzaems zoeckt, die heff' zijn hart om hoogh.
Men kan niet zekers hier beſchieten met ons oogh.
Hoe 't Raethuis by het hart met reden wort geleecken,
Waernaer de vyanden der burgervryheit ſteecken
Met heimelijck geweer, en laegen, en verraet,
Of inbreuck van de poorte, uit openbaeren haet;
Dat bleeck, toen Beuckels rot haer moedernaeckte waerheit,
Het licht der logentaele, als een herbore klaerheit,
Wou planten op den Dam, ten trots van 't wapenkruis;
Gelijck de Schilderkunſt; op 't afgebrant Stadthuis,
Getuighde menigh jaer: dat bleeck, toen d'eerſte Gallen
Na 'et winnen van de Stadt, noch zochten t'overvallen
Het Roomſche Kapitool, beletter van hun kans;
Daer Manlius zoo braef, gewaerſchuwt van de gans,
En haer verbaeſt geſchal, het burgerrecht verweerde,
Door 't overſchot des volcks, en Brennus heirkracht keerde,
Die, zeven maenden langk, verrijckt door roof en buit,
Moſt ſlaecken zijnen roof, op 't Kapitool geſtuit.
Gelijck Heer Gijsbrechts ſtadt van viſſchers is begonnen,
Door haer gelegentheit, en na heeft aengewonnen,
Zoo wert haer Raethuis oock tot driewerf weêr verzet.
Het eerſte ſtont daer 't Y zich uitſtreckt in zijn bedt,
Met biezen riet en helm geboort, van wederzijde;
Daer d'Aemſtelheer, van outs, de zeekapelle wijdde,
Ter eere van Godts Helt, Sint Olof, die zijn' troon
In 't Noorden had gebouwt, en wien de martelkroon
Met recht wert toegekeurt: want toen hy onder d'Ieren
Tot kennis quam van Godt en Chriſtus kruisbanieren,
En in Nieuw Megen ſprack d'orakels van Godts mont,
Liet hy zich Kerſtenen, en waſſchen op de vont,
Van

Van 't heiloos Heidensch slijm. Dus zuiver, en herboren,
Zocht hy Godts dienst en Kruis te planten by zijn Nooren,
En, die een Koning was, verkondighde het licht,
Waer voor de zon en maen en steile Noortstar zwicht.
De maght der afgoôn raest, en, als een stroom gedreven,
Bejegent hem in 't velt, daer hy getroost zijn leven
En kroon ten beste schenckt aen Christus kruisaltaer,
Geheilight door het bloet van zulck een martelaer.
Het tweede Raethuis stont, daer nu de kant gesleeten
Wort van het waterrack, dat, naer den Dam geheeten,
Allengs ten Zuiden, van het Y, te rugge springt
Tot daer de middensluis en duicker 't water dwingt,
Of weder uitgiet, als de stercke wint van 't Zuien
Den Aemstel viert den toom, en afjaeght met zijn buien;
Gelijck de stroomen staen ten dienst van weêr en wint,
Naer dat der winden Vorst hem uitlaet, en ontbint.
Men zagh de derdemael het Raethuis weêr verrezen,
Als of Natuur den gront had met haer hant gewezen.
Daer Kalverstraet en Dijck noch uitzien naer den Dam,
En reicken aen de merckt, daer 't Sticht ter merreckt quam,
De Goier, Aemstelaer, de Veene- en- Waterlander.
Zy staplen vrucht en vee en zuivel op elckander,
Gevogelte, en gewas, en wat de nootdruft eischt,
Ter liefde van 't gewin, daer 't al om draeft, en reist,
En vlet, en vaert, en woelt; terwijl de burgeryen,
Van d'eene aen d'andre weeck, by deze merckt gedyen,
En kelder en schappra, met opgepropten schoot,
Bezorgen, als de mier haer hol, voor hongers noot.
De Koning van de Stadt, wiens kruin 't gewelt zou tergen:
Verkoos Tarpeius bergh alleen, uit zeven bergen,
Omtrent den Tiberstroom, en zijne waterkolck,
Om daer den Adelaer en stoel van 't strijtbre volck,

Als op den vryburgh van 't Gemeenebeſt, te planten,
Dat tegens al de maght der weerelt zich zou kanten.
Dus rees het Kapitool, op dezen ſteenen bult,
Van Romulus met riet gedeckt, en na vergult,
Gelijck een gouden bergh, om, in het onderdaelen
En opſtaen van de zon, de zon ten trots te praelen;
Een eer, waer voor de bergh den vader Numa danckt,
Zoo lang 't Romainſch gebiet, dat nimmer zackt, noch ſchranckt,
Maer op zijn wyze duurt, de weerelt zal verduuren;
Terwijl de Noortſche byl en heirſchap Remus muuren
En menigh trots gevaert, gelijck een ſteenrotsduin,
Noch noit begraven kon, in 't omgewroete puin.
De Raeden van de Stadt vier van hun leden zetten,
Graef, Wavren, Maerſeveen, en Geelvinck, om te letten
Op 't voorgebeelde ontworp van 't Raethuis, wijs en rijp
Beraetſlaeght, en bepaelt in zijn vereiſcht begrijp,
Beſpiegelt door en door, in 't oogh der Trezoorieren
En Burgermeeſteren, tot dat uit meer papieren
De waertſte tekeninge, en d'eelſte niet ontbrack,
Waer aen de breede Raet in 't endt zijn zegel ſtack.
De Raet van Amſterdam verkoos, met rijpe reden,
De plaets van 't out Stadthuis, nu moede, en afgereden,
Van hoogen ouderdom, en arbeit, zorge, en laſt;
Als 't midden van de ſtadt, het hart in 't lichaem, paſt,
Geſtut van wederzy met heur vermaerde ſtroomen,
Om af en aen in zee, of aen den Rijn te komen,
En Schelt, en Wael, en Maes, buurinnen van den Rijn,
Verheerlijckt door de ſteên, waer van zy voeſters zijn.
Hier keert ons trots gevaert zijn aenſchijn naer het Ooſten,
Den opgang van de zon, die d'aerde komt vertrooſten,
Verquicken met haer glans, waer naer elx oogh verlangt.
De ſlincke vleugel deckt de Noortzijde, en ontfangt
Den

Den offer uit der zee; de rechte deckt den zegen
Van Beurze en vliet, van wien dees zeeſtadt heeft gekregen
Haer' naem, de weerelt door gevlogen, en bekent,
Zoo wijt zy 's weerelts oeghſt op alle merckten zent,
En inhaelt uit der zee, met overlade kielen
Geſtuurt van watergoôn, en ſnelle waterzielen,
Die, ſchuw van weide en ploegh, in zee te weide gaen,
En danſſen op den rugh van vader Oceaen.
Maer 't weifelende lot, dat noit zijn ruſt kon houwen,
Quam 't ruſtigh raetsbeſluit des Aemſtels, onder 't bouwen,
Beſpringen, ſlagh op ſlagh, niet anders of de Nijt,
Die ſchendige Harpy, uit wrevel, ſchimp, en ſpijt,
Het nootwerck ſcheuren wou, en met verwoede klaeuwen
Der Burgermeeſtren gunſt verbijſtren, en verſlaeuwen,
En dwingen af te ſtaen van dezen arrebeit,
Zoo noodigh, en zoo nut, gevordert en beleit
Door opzicht en het oogh der meeſtren, die bedreven
Steenhouweren hun maet en wet en regel geven;
Dies 't uurwerck van dien bouw geſtadigh ſchijnt te gaen,
Van hant tot hant, gelijck de wyzer, op zijn raên,
De ronde doet, en paſt op klockeſlagh en uuren,
Zoo net, gelijck de zon om hoogh haer' loop kan ſtuuren.
Geſtadigheit verwint, al draeit de wyzer kort
Den dagh om, niemant merckt dat hy bewogen wort.
De Nydigheit zocht eerſt de poorten ſtil t'ontgrendelen, 1650.
En daeghde, uit eenen miſt, voor ſtadt op, met haer vendelen,
Door Amſterdam betaelt, en van den haenekraey,
Ontdeckt, eer 't nachtgedroght belande aen wal, en kaey,
Dat van verbaeſtheit zwichte, in ſte van aen te vallen;
Toen al de burgery 't geſchut voerde op de wallen,
En blanck in 't harnas blonck, gelijck een yſre rots,
Die geenen aenſtoot vreeſt, den Oceaen ten trots.

Noch

1651. Noch ruſtze niet, maer ſtreeft naer d'onbevrozene oorden,
En hitſt met volle kracht den blaesbalgh, uit den Noorden,
Op dijck en dammen aen, dat Hollant ſchud, en yſt.
De zee verlaet haer bed. De ſpringvloet waſt, en rijſt,
En overſchrijt haer peil. De waeckende Aemſterlanders
Aen 't zweeten, in dien noot, met ſchuppe en zoôn, niet anders
Als warenze getrooſt den ſpringvloet van Neptuin
Het hooft te biên, gelijck een ſtrantbeer van arduin.
Neptuin, hier tegens aen, wil toonen dat geen zoden
Vermogen zijne vorck en opgepreſte Goden
Te ſtuiten, op den toght; ontziet noch dijck, noch pael,
Noch eicke planck, en komt u, boven Outewael,
Geborſten in de weide, en, bruizende op zijn riemen,
Vaert voort, en zackt, en rijſt, en valt in 't meer van Diemen,
Zet hofſteên, vee, en vrucht in 't water, dat wel eer,
Zijns ondancks, ruimen moeſt den boezem van zijn meer,
Daer d'Amſterdammers, die hier lucht en adem ſchiepen,
Al morrende om 't ſtehuis, nu huis en hof verliepen.
Het open Aemſterlant, de polder rontom heen,
Al 't vlacke velt lagh blanck, tot in het Sticht en 't Veen
Geleeck een bare zee. Men kon het meer van Leiden
En Haerlem, ſtroom noch ſloot noch wegen onderſcheiden.
De hoybergh berghde 't vee. De droeve huisman ſtack,
Met vrouwe en kindren, 't hooft gedootverft uit het dack,
In 't uitgemaelen meer. Onwetenden aen 't ſchelden,
En 't koſtelijck ſtehuis de lantſcha moſt ontgelden.
1652. Na zulck een zeeſtorm woelt het zeezieck Brittenlant.
De Faem gewaeght hoe dit de waterketen ſpant,
Van Doever af aen 't hooft te Kalis, en zijn krammen.
De hoop van Londen viſcht een net vol Amſterdammen.
Karthage en Rome zien elckandre grimmigh aen,
Als leeuw en tigerdier. Alle oorloghsvenſters ſtaen,

Als Plutoos blicken, root van gloet en zwavelvlammen.
Zy treên in 't waterperck, als ſtrijtgezinde rammen,
Of ſtieren, dol van wraeck, en nimmer ſtootens moe,
Hervatten ſtrijt op ſtrijt, en ſtooten vreeſlijck toe;
Terwijl hun ſchuim en bloet ontloopt, en, in 't vertoornen,
De herders toezien, hoe zy, met gewelt van hoornen,
Elckandre gaen te keere, en booren door de huidt
In 't vleeſch, en ingewant, en menigh toeſtoot ſtuit
Op ribben, en gebeent. D'een pooght, met d'achter voeten
En klaeuwen, ſtof en zant in 's vyants oogh te wroeten,
Van achteruit te ſlaen, te ſtuiven voor den wint:
En d'ander ſlingert fel den ſtaert om, en verblint
't Gezicht des vyants vaſt, met heene en weêr te zwaejen.
Zy loejen ſchrickelijck, en wenden zich, en draejen,
Tot dat de worſtelſtrijt en dagh zijn ende neemt,
En ieder wenſcht om ruſt, in zijnen eigen beemt.
  Geduurende dien ſtorm en ſtrijt der worſtelaeren,
Vernam men hoe om hoogh Saturnus quam gevaeren,
Op bey zijn vleugels, ſchier geſleeten van de vlught:
En zwevende rontom den Dam, in onze lucht,
Met zijne ſcherpe zeîn, waermeê hy d'eeuwen maeide,
Het uurglas op zijn hooft, de grijzaert d'oogen draeide
Naer 't afgeleeft ſtadthuis, oft eer zijn overſchot,
Gereten, onderſtut, verminckt, en half verrot,
En evenwel, ter noot, 't verblijf der Amptenaeren,
Om ſchrift, gerief, en ſchat, en dienſten te bewaeren.
Wat, ben ick, zeght hy, dan mijn kracht en zickel quijt,
Dat dit bouwvalligh dack mijn' ouderdom verſlijt,
En wacht het noch geruſt, als leggende op zijn ſterven,
Dat menſchen handen voort het ſlechten, en bederven?
Ick wil een' korter gangk met dit geraemte gaen.
  Zoo ſpreeckt hy, en verzinckt in 't ſmitshol van Vulkaen,

Beveelt hem 's middernachts dien ouden romp te sloopen.
Vulkaen, toen 't nachtglas net ten halve was verloopen,
De wachters, van den slaep beschooten, stom en stil,
Vergaten hunne wacht, voltreckt Saturnus wil,
Ontsteeckt het zolderveen van boven, met zijn voncken.
Het veen geraeckt in brant, dat eertijts lagh verdroncken:
Dus brant het vier den balck, den zolder, en het dack.
De gansche stadt waeckt op. De vlam ging op, en stack
Het torenbuskruit aen. Nu rusten geene bedden.
De trousten schieten toe, en reppen zich, en redden
De brieven, boecken, gelt, trezoor, en banck en schat;
En bergen in dien brant de ziel der gansche stadt;
Terwijl de vlam in top blijft weiden, als een wonder,
Uit gunst, die 't vier ons droegh, dat tijt gaf, om van onder
Te redden have, en goet, ten oirbaer van 't Gemeen.
Dus liet Vulkaen hier niets dan muurwerck, puin, en steen,
Waerna de Bouwkunst breet haer vleugels ging ontvouwen,
De nieuwe fenixpluim en kroon van 's lants gebouwen,
Als ryzende uit den grave en d' assche en 't lijck van 't out,
En een geduurzaemheit van eeuwen toebetrouwt.
Maer 't is aenmerckens waert hoe Godt zich openbaerde,
In 't midden van die vlamme, en door zijn zorgh bewaerde
De hooge steigering, rontom 't begonnen werck,
Toen vlam en roode gloet den lesscher viel te sterck,
Met zijne tong, voorwint, alree de masten leckte,
En blaeckte, en eene wolck van smoock het volck bedeckte,
Daer Stalpaert, op zijn wacht, gelijck Brantmeester, stont,
En zagh het gaepend vier, zijn' vyant, in den mont.
Hy sterckt het tegenweer, dan onder, dan van boven.
De ledren eemer bluscht al kissende den oven
Van 't grimmigh element, dat schricklijck kraeckt, en knerst,
En niet een kant noch steen van 't nieu gestichte berst.

Waer

Waer zulck een heiloos ramp tot dit gevaert geslaegen,
Het was om 's bouwers glans uit al zijn werck te vaegen,
Den moedt der Overheit te kneuzen van verdriet,
Te schenden 't aengezicht, daer al het lant op ziet.
Een voorspoock scheen voorheene ons in te willen prenten
Den opgang van dien brant, toen heele regementen
Van rotten zich verbaest begaven op de vlught,
Drie dagen voor den noot, gelijck van eene zucht
Tot haer behoudenis al heimelijck gedreven,
En, boven ons begrijp, dit ondier ingegeven,
Dat, vroeger wacker, eer zijne ongevallen vat
Dan ons vernuft, dat traegh, tot kosten van de stadt,
Voor 't naeckende onweêr duickt. Hoe onvast staen dees gron- (den:
't Geluck der steden is aen 't out Stehuis gebonden:
Men vraege Schelt en Eems; zy hebben 't ons geleert
Hoe met den raethuisbouw 't geluck der steden keert.
De bouwer van 't Stehuis wist noch van geen verhuizen,
Toen schon de bouwplaegh flux een' watervloet van muizen
Op Hollants kusten aen. Dit heir, in 't lang en 't bree,
Geslingert staert aen staert, quam dryven over zee,
Van 't Noorden, op ons strant. Hier baet geen tegensportelen.
Zy knaegen hoy, en gras, en klaver, met hun wortelen
En groente en steelen, af. De geest des beemts verdwijnt.
De lantheer, by gebreck van voêr en klaver, quijnt.
Men troost hem dat de scha der muizen 't lant zal baeten,
En zy een' gouden tant in velt en weide laeten;
Gelijck het naeste jaer de muizescha vergoedt,
Met driemael zoo veel winste, en weide in overvloet:
Maer 't ryzend Raethuis wort met smaet en hoon bejegent,
En houdt een zelve streeck, zoo hoogh als 't nu, gezegent
Van al de burgerye, een ieders oogh behaeght,
En d'eer van al de stadt in 't staetigh voorhooft draeght.

De Kerck van Sint Kathrijn, gelijck menze innewijdde,
En bouwde tot Godts eer, bekleet de ſlincke zijde,
Een rijck gebouw, waeraen de Heer van Purmerent,
Heer Eggaert, by 't geſchrift voor bouwheer noch gekent,
Den eerſten grontſteen ley, dies wy zijn eedle rancken
Gehouden zijn met lof, voor 's vaders deught, te dancken.
Wie Amiëns bezoeckt, dat hy zijne oogen ſla
Op 't grootſte kerckgeſticht, de rechte wederga
Van Eggaerts arrebeit, en lette of ons pylaeren
Gewelf en kooren min den bouwluſt openbaeren
In Hollants Graeflijckheit, dan in het Konings Rijck,
Den Grave in majeſteit en maght al t'ongelijck.
Het heerlijck orgel noot geen dwaze zangverquiſters,
Maer Wijzen, op 't banncket van veertien paer regiſters.
Vier orgeldeuren noôn alle oogen, door de gunſt
Van Bronckhorſts tekengeeſt en ſchoone ſchilderkunſt,
Hem van Natuure alleen miltdaedigh ingegeven.
Men ziet hier geene verf, maer louter ziel, en leven,
Daer Saul zit te paerde, en David voert het hooft
Van Goliath, den Reus, gelijck hy wort gelooft,
Om zulck een trotſe daet, en ingehaelt van reijen,
Die, zingende in triomf, den helt ter poorte inleijen,
En wetten Sauls haet, en kroonzucht door dien zang,
Bezuurt van Jeſſes zoon, zoo veele jaeren lang.
Men ziet, daer Davids harp en ſnaer den Godtvergeten
En dollen Saul ſtreelt, hoe eerloos en vermeten
De Haet dien jongeling den ſchicht toedryven wil,
Terwijl hy dien ontduickt, en balling wort al ſtil,
Tot dat een flux ſoldaet hem bootſchapt, hier beneden,
Hoe Saul op den bergh, van wanhoop overſtreden,
Na zulck een nederlaegh, met zijn verwaete ziel,
Op drie verſlage zoons, in zijnen degen viel.

Op

Op dat men het gevolgh aen deze keten ſchakel,
Vraeght David Godt om raet, daer Abjathar 't orakel
Zal ſpellen, uit den glans van 't heiligh borſtgeſteent,
Dat hem naer Hebron wijſt, die Sauls doot beweent.
Wanneer de dubble deur van 't orgel hangt geſlooten,
Wort David, daer hy knielt, gezalft, en overgooten
Ten Koning, over 't huis van Juda, toen die ſtam
Te Hebron, met gejuich, op deze ſtaetſi quam,
Waer op d' eenſtemmigheit van uitgeleze keelen,
De joffers en de jeught, met zingen, dans, en ſpeelen,
En cyter, en tamboer, en rinckeltuigh, en luit,
Verheffen haeren galm, die aen den hemel ſtuit.
Graef Willem, tot den ſtoel des lants van Godt geſchapen,
Beſchenckt, in 't Noorder glas, met haer doorluchtigh wapen,
Dees ſtadt, waer over hy, als wettigh Graef, regeert;
Waerna Maxmiliaen, Roomſch Koning, hoogh ge-eert,
Haer' wapenkruisſchilt kroont met diamante ſtraelen,
En paerlen van zijn kroone, om eeuwighlijck te praelen,
Als met een danckbaer merck van zijne majeſteit,
Voor Ridder Boelens gout, en 's helts grootdaedigheit,
Ten dienſt van zijnen Heer, voor ieders oogh, gebleecken;
Een eer, die blijft, en duurt, als 't broſſe glas zal breecken;
Gelijckze oock op de kruin des Weſtertorens blinckt,
En blincken zal, zoo lang de zon verrijſt, en zinckt.
In deze hooftkerck gaet de Batavier ten grave
Naer Galen, die de doot wou kiezen, eer dan ſlave
Te worden op de zee, geboeit aen 't Britſch gebiedt,
Daer hy op 't Midlantſch meer den brant in 't buskruit ſchiet
Van 's vyants zeekaſteel, en leert hem, op de baren,
In weêrlicht roock en ſmoock, in Plutoos hemel vaeren,
En ſtuiven, recht voor wint, om in dien waterbrant,
Als voorbo, naer den Teems, en 't vyantſch Brittenlant,

De tijdinge aen het hof van Withal zelf te draegen.
Hetrurie en Livorne en 't zeestrant zal gewaegen,
Veele eeuwen na zijn doot, hoe ſtout dees watervorſt
Den vyant boort aen boort groothartigh klampen dorſt,
Gelijck een oorloghshelt, uit louter hart geſchapen,
Waerom de grafzerck noch gekroont hangt met zijn wapen,
En ridderlijck geweer, en met de vaen bedeckt,
Terwijl dit lijck de deught der levenden verweckt.
De Waegh, aen deze zy voor 't Raethuis, weet den zegen
Van 's weerelts koopſtadt net maer nimmer af te weegen,
Door toevloet van de vaert. Zy voert met haer gewin,
De ſtede een' Potozy van daeghlijx zilver in,
Door twee paer poorten. Als om ſtrijt, van vier geweſten,
Om Hollants vryen Leeuw te weeliger te meſten,
In uitgemaelen meer, of duin, en poldergras.
Hier groeit het Hollantſch hart. Hier zwelt de zuiveltaſch,
Van zilver, en root gout, en vriendelijcke ſchyven,
Die, by gevaer en noot, onze oorloghszenuw ſtijven,
En leeren dat men licht den Amſterdammer terght,
Maer zijn gedult den krijgh niet ongewroken verght,
Zoo lang de ſchiltwacht waeckt, en hier, langs ſteene trappen,
Gewapent nacht en dagh, de waeghtrap op zal ſtappen,
En uitzien, vroegh en ſpa, en luiſteren of 't Stehuis
Geen laegen wort geleght, ten ſchimp van 't wapenkruis.
De Viſchmerckt woelt vooruit, en leeft van ſpartel viſſchen,
Schaft ſtroom-en-zeeviſch, en bezorght de burgerdiſſchen
Met allerhande teelt van 't vochtige element,
Tot 's levens onderhoudt. Het Gilt was hier gewent
Sint Peters feeſt, van outs, met kroonen te vereeren,
Te zingen, hant aen hant, naerdien 't zich moet geneeren,
Als 't Galileeſch geſlacht, by 's hemels zegening,
En 't uitgeworpen net, dat 's waters vruchten ving.

De

De Beurs [daer d'Amſtel ſtuit, en door vijf ſteene boogen,
Met waterpijlen ſchiet, als van een pees gevloogen,
Wanneer het water valt, en adem haelt in 't Y,]
Ontfangt den burgerzwarm van d'oude en nieuwe Zy,
En al het uitheemſch bloet, dat 's middaghs hier te gader
In eenen boezem vloeit, en uit zoo menige ader
Gevloten, leven geeft aen 't lichaem van 't Gemeen.
Hier wort Merkuur gedient, geviert, en aengebeên,
Met zijnen ſlangeſtock, en vleuglen aen de hielen.
Hier zweet het koopmans brein, gepropt van vrachten, kielen,
Papieren, wiſſelkanſſe, en munte, en beurskrackeel,
En winninge, en verlies. Elck grijpt naer 't beſte deel,
In ſchipbreuck, havery, verzekert kiſt, en packen,
En berght zijn have en 't lijf op maſten, en op wracken.
De weiflende Fortuin ſmijt blindling 's weerelts goet
Te grabbel in den drang. De rijckdom ſtijft den moedt
Des koopmans, door het lot, zoo rijck hem toegevallen.
Dan ſteigeren om ſtrijt de gevels, poort, en wallen,
En torens hemelhoogh. De Staet en burgerdraght
Getuigen van 't geluck, door ſchattingen, en pracht.
Gewinzucht propt de breede en lange galeryen,
Die brommen in 't vierkant, gelijck een korf, vol byen,
En uitgelezen geur, gewonnen op het velt.
Dan roept de Beurs zich heeſch: waerheen met al uw gelt,
O geltrijck Amſterdam? mijn niſſen zien u draeven,
En miſſen midlerwijl haer driemael twalef Graven,
Uit klaren marmerſteen te klincken, tot een eer
Van 't koopmans Kapitool. Of magh men nimmermeer
Gebeuren dit geluck, het welck mijn Beursgenooten
Verdienden, die het gout met heele ſchepen gooten,
In uwen open ſchoot door kommer, zorgh, en zweet,
Ten bouw van uwen Staet, en 't vrye lant beſteet?

Vijf

Vijf hooftgebouwen, hier in 't ronde te bereicken,
Uit 's mercktvelts navelpunte, is geen onkenbaer teiken
Van majesteit, en maght, die nu doorluchtigh blijckt,
Naerdien de Dam in naem Sint Markus plaets niet wijckt,
Noch zelf het velt van Mars, zoo wyt befaemt by d' ouden,
Die Rome, in zijne kracht en middaghglans, aenschouden,
Toen, Cezars erfgenaem, August, in vollen vreê,
Het heiligh Kapitool in zijn triomfe opree.
Hoe luchtigh kan men nu op 't mercktvelt adem scheppen,
En ieder 's mercktdaghs zich, op zulck een ruimte, reppen,
In alle stallingen, en inkoop, en verkoop;
Daer volck en burgerdrang en huisman, in den hoop,
Vast veilen, loven biên, en afslaen, en besteden,
Verkochte waeren laên, op burrien, en sleden,
Of torssen op den hals, of onder hunnen arm,
Of krujen op het radt. Geen wackre byenzwarm
Is drocker op het velt, en in de honighkorven,
Wanneer de boeckweit bloeit, die doot lagh, en gestorven,
In d'aerde, eer klont en zon en dau hâer leven schenckt,
En naer dien eedlen geur de honighzuigers wenckt.
Hier is de wandelstreeck van Amsterdamsche Heeren
Wethouderen en Raet bekommert met regeeren,
En deftigh staetgespreck. De koopman luistert hier
Naer luchten uit der zee, en zamelt uit papier
Den zin der letteren, van overal geschreven.
Dan valt, dan rijst de merckt. Hier is een schip gebleven,
En ginder een belant, dat met Turckyen sloegh,
De roofgalajen brande, of binnen Tunis joegh,
En 't roofnest, out Algiers, noit zat van schepeplonderen.
Dan hoort men hier van 't Y een' oorloghsman opdonderen,
Of vlooten uit de Straete, of van de Spaensche kust:
Dan groeit het koopmans hart, nu zeker, en gerust,

In

In zijn bekommeringe, en danckt Godts weêr en winden
En watren, die by ſtorm zoo menigh ſchip verſlinden.
De rijcke zee is nu niet rijcker als de man,
Die met dees blijde maer zijn zolders laden kan,
Verquicken zijne hoef, en groene Gravelanden,
En Beemſters, klaverrijck, vol vee, en vol waeranden.
De Stadthuistoren ſtelt zijn kunſtigh klockwerck, rijck
Van klanck. Hemoni ſpeelt een hemelſch klockmuzijck,
Zoo ſnel, gelijck een luit, of Swelings orgelpijpen,
En ſnellen cimbeltoon, met vingeren te grijpen.
Hier blazen ſchuiftrompet en kromme en rechte fluit
Orlandoos grooten geeſt ter heeren venſtren uit,
Ter eere van de Wet, en burgerwandelaeren,
Verquickt door bly muzijck, in ongeruſte maeren
Van oorloge of tempeeſt. Hier leeſt men de geboôn
Der ondertrouden af, die op den zondaghstoon
Naer hunne trouwboey treên, met onverzaet verlangen;
Terwijl de drang des volcks en toeloop vaſt de wangen
Der bloode bruiden verft, in 't op- en- nedergaen
Van 't Raethuis, naer hun ſtraet, beſtroit met pallemblaên;
En goude loveren, door eene ſtraet van menſchen,
Die 't nieugetroude paer den ſchoot vol zegen wenſchen;
Of weegen onderling de bruit, en bruidegom,
Te rijck, te vreck, te lang, te kort, te wijs, te dom.
Hier leeſt men 's lants plackaet, of oude en nieuwe keuren,
Of vonniſſen, wanneer de jongſte dagh het treuren
Des ſterfdaghs inneluit, en 't ſpiegelent ſchavot
Den ſcherreprechter daeght, die 't hooft van 't lichaem knot,
De keel de lucht verbiedt, en ſtreept met taeije roeden
De ruggen, op 't geſchrey, en brantmercktze, onder 't bloeden,
Met 's Heeren wapenkruis. Hier treckt de ſtadts ſoldaet
Op trommelſlagh ter wacht, naer 't wachthuis toe, en ſtaet

's Wachtmeesters oogh ten dienst: hy zelf ontfangt de leuze,
Het woort der nachtwacht, van des Burgermeesters keuze
En orde, tot een merck en veiligheit der wacht,
Om alle misverstant te schuwen in der nacht.
De vlijt en bezigheit der burgeramptenaeren,
Die ieder hunnen plicht bekleeden, en bewaeren,
Vermeerdert hier den zwarm van 't Raethuis, af en aen.
Hier waeckt de burgery. Hier oefent zy haer vaen,
De wapens, en 't geweer, zoo trots in harrenassen
Gegespt, en uitgerust, als of ze waer gewassen
In 't yzer, uit de wiege, en van haer moeders mam.
Wie Amsterdammers dreight, die vint hier Amsterdam,
Gereet om toe te treên, groothartigh uit te vallen,
Het zwangere geschut te voeren op de wallen,
Tot voorstant van haer Recht, en vryheit, zoo verraet
Haer poorten onderkruipt, of Mars de trommel slaet.
Het Damrack voert den Dam de vrachten toe met schepen,
Gemackelijcker dan veel duizent sleden sleepen,
Veel wagens konnen laên. Tien wegen, nimmer moê
Van woelen, loopen drock naer 't vrye merck tvelt toe,
En kruissen 't heene en weêr, met menschen, en met rossen,
Van burghwal, straete, en graft. Heeft Orfeus eertijts bossen
Verplant met zijne lier, Amfion met zijn snaer
De steenen oit verzaemt, om Thebe wonderbaer
Te stichten tot een stadt; 't is t'Amsterdam gebleecken
In waerheit, onverbloemt, en zonder dichters streecken.
Het Noortsche mastbosch neemt het Raethuis op den rugh.
De rots van Benthem danst. De Wezerstroom wort vlugh.
De Wester marmerklip den maetzang volght van Kampen
En Stalpaert, die bezweet noch arbeit vliên, noch rampen,
Noch opspraeck, nu en dan gesprongen voor hun scheen,
Te vrede datze zich verbouwen voor 't Gemeen.

De

De mieren, in den bouw, om nootdruft te vergaeren
Des zomers, eer de kou des winters, zonder airen
En vrucht, haer overvall' zijn bezich in het velt,
Vervoeren ordentlijck de rijpe tarwe en ſpelt
Met yver in het hol. D'een ſleept en torſt het koren
Al zweetende op den neck. Een ander geeft de ſpooren
Aen traegen, en beſtuurtze, en drijftze op 't ſmalle padt.
Het is 'er alſins drock. D'een geeft, en d'ander vat.
Zy bijten 't zaet in d'aerde, eer 't wortel koom' te ſchieten.
Voorzichtige arbeit zwicht voor laſten, noch verdrieten.
De bouw van 't Raethuis ſchijnt op dezen trant te gaen.
Dus komt een regement ruighwerckers op de baen,
En ſchickt den baiert op van balcken ſteen en maſten.
Steenzaegers, kanters, en polijſters, fluxe gaſten,
Een ieder paſt zijn werck te ſpoeden, even drock.
Men draeft 'er af en aen, op 't luiden van de klock.
Men voert pylaſters aen. En voedſel voor de muuren.
De bickſteen waſt en groeit, om al de ſtadt te ſchuuren,
En d'afval van arduin, vertreden, en veracht,
Als puin en ſtof, betaelt den Trezoorier noch pacht.
Men ziet den Bentemer en Bremer gront geſleten,
En vratigh ingeſlickt, om hier een rots te meeten,
Tweehonderttachtigh breet, tweehondert voeten diep
Daer 't Raethuis het vernuft der eedle bouwkunſt riep
Tot ſtichtheer, om gerief en aenzien te bewaeren,
En een geduurzaemheit, de drie, die hier vergaeren,
Als krachten van de ziel der bouwkunſte, in 't geſticht,
Dat eeuwigh tuigen kan van 's bouwers trouwe en plicht,
Aen zijne arbeitzaemheit en overlegh te mercken,
Ten trots der grijze Faem van zeven Wonderwercken.
Wien namaels luſten zal te toetſen 't recht beſcheit,
Wanneer, en oock van wien de grontſteen wiert geleit,

Dat hy ter vierſchaer ga den ſtommen toetsſteen ſpreecken,
Daer Polsbroeck in Latijn, tot een gedenckbaer teken,
Uitheemſchen klaer berecht, en, door de goude tong
Van 't bouwſchrift, alle kunne, en ſtaet, en out en jong
Vernoeght, als hy gedenckt hoe 't wit der oorelogen
Getroffen, en de pais in haeren krits voltogen,
Den Aemſtelraet bewoogh te vallen aen den bouw
Van 't Raethuis, toeverlaet van 's burgers deught en trouw.
Graeff, Pankras, Valckonier, en Schaep men hier te zamen
Ziet glinſtren in den toets, met hun doorluchte naemen,
Als Burgermeeſters zoons en neven, in 't gemeen,
Grontleggers van 't Stehuis, en zijnen eerſten ſteen,
In 't gulden vredejaer, en 't aenzien van hunn' Vaderen
En oomen, die hierop, omringt van 't volck, vergaderen,
Het welck hun zegen wenſcht, tot dat de leſte ſteen
Den eerſten volgen zal, daer zy den ſtoel bekleên.
Een, die te naeu gezet, wat hy bedilt wil pluizen,
Verſchoont zelf d'af breuck van den terling burgerhuizen,
Nu ruimte en ſtadtgerief dees ſchade ruim vergoedt.
Geen dolle Nero heeft de ſtadt hierom in gloet
En lichten brant gezet, beluſt den nacht van Troijen
Te ſpeelen, en de boght der Wijcken af te roijen,
Op lant- en- ſtadtgeſchrey. Geen Celer, geen Seveer
Verſmolten ſchat en ſtadt, voor ooghluſt van hunn' Heer,
Aen overdaet van kunſt, die veel te dertel ſteigert,
Daer vrouw Natuur, te zwack, de Bouwkunſt grontveſt weigert.
De noot, de nutbaerheit, in 't dringen even ſtijf,
Vereiſchten dack, en ruimte, en lucht, en veel gerijf
Van ampten, die beknopt by een zich t'zamen quijten,
Ten dienſt van Amſterdam, die d'eeuwen zal verſlijten,
Indien de Zeevaert haer getrouw blijve, en de Twiſt
En Tweedraght niet den Raet van Hollants ſteden ſpliſt.

Door

Door onderkruipingen, en baetzucht, van geen muuren,
Zoo ſterck als diamant, en yzer, te verduuren.
De bouwkunſt, toenze in 't werck beooghde haeren wenſch,
Koos tot haer voorbeelt uit het lichaem van den menſch,
Zoo meeſterlijck volbouwt, van buiten en van binnen,
Dat niets hieraen ontbreeckt, en d'allerſnelſte zinnen,
Die dit doorſnuffelen, van 't meeſte aen 't minſte lidt,
Bekennen moeten dat het allerminſt miszit
Wat hieraen wort herſtelt. Herſtellen is misſtellen.
Wie dit hervormt, misvormt. Laet overmeeten, tellen,
En weegen, wien dit luſt; het lichaem ſchroomt geen licht,
Geen klaere middaghzon, noch maet, getal, en wight.
Zoo blijckt dit bouwſel dan van lidt tot lidt rechtvaerdigh
In evenredenheit, en zulck een' bouwheer waerdigh,
Die ieder bouwer wijſt, en, als Godts leerkint, trouw
Het oogh leert ſlaen op hem, en zijnen ſchoonſten bouw.
De bouwers van 't Stadthuis den eiſch der wet voldeden,
En volghden zulx de Kunſt, dat geen van all' de leden
In zijnen ſtant bezwijckt. Vitruvius trede aen,
En zelf Apollodoor, bouwmeeſter van Traijaen,
Wiens naelt noch heden praelt te Rome, voor onze oogen;
Zy vinden dit gebouw door al zijn leên voltogen,
Van boven tot beneên. Geene outheit dit verdooft.
Het heeft zijn middenlijf, zijne armen, voeten, hooft,
En ſchouders, elck om 't netſt. Het heeft zijn ingewanden,
Elck lidt, elck ingewant zijn ampt, gebruick, en ſtanden.
Hier leeft en zweeft de ziel van ons Wethoudery,
Gelijck een Godtheit, in, en ziet het zeilrijck Y
Met 's weerelts oeghſten en Ooſtindiën geladen.
De Zeven landen zelfs ons Heeren en hun Raeden,
Orakels van den ſtaet, bezoecken, reis op reis,
In tijt van ooreloge en ongeſtoorden pais,

En leeren, beter dan by Griecken, en Romainen,
Hoe zich de Grooten hier tot 's nabuurs dienst verkleinen.
Hier houdt het burgerhof de wateren in toom,
Geplant op Aemstels gront, gelijck een hooge boom,
Die zijne wortels schiet heel diep en taey in d'aerde,
En, wassende in de lucht, zijn pit voor lucht bewaerde,
Voor regen, hitte, en vorst, met schorsse, en schelle, en bast.
Geene overwightigheit in 't groejen hem vermast.
Hy geeft den hemel bosch, en loof, en groene bladen,
Den gront zijn schaduwen, en hangt met ooft geladen.
De waterstroomen voên de wortels, en zijn groen
Wort van den dau verquickt. Al 't jaer is zijn saizoen.
Men hoort de vogels schel in zijne tacken zingen.
Men ziet de melckbron versch, rontom geduurigh springen,
En vloejen, tweemaels 's daeghs; wanneer de zon, gehult
Met straelen, 's morgens rijst, en 's aerdtrijx lijst vergult,
Of 's avonts ons ontzinckt, en schuil gaet achter duinen.
De Noortsche blaesbalgh schud de bosschen, en hun kruinen,
Of knackt den eicken stam; maer dees, al even vast
Gehanthaeft van om hoogh, ontziet noch leedt, noch last.
Men ziet, van buiten en van binnen, drie kolommen,
Gekoren uit de vijf aeloude, kunstigh brommen,
In bey de stadiën, voor 't opgetogen oogh.
De laeghste uit twee gemengt, en d'ongemengde om hoogh.
D'Ionische, en Korintsche, als in een huwlijck, onder,
Gesmolten ondereen, wort, tot een wereltsch wonder,
Gedraegen van den voet, en draeght Korinthen weêr
Uit Griecken t'Amsterdam om hoogh, tot Aemstels eer.
Wie dees verknochtheit ziet en orden, zagh niet vasters
Niet netters uitgewrocht. Gestreepte muurpylasters,
De hangende festoen, of die zich zelve spant,
Het marmeren poortael, de vloer, gewelf, en pant,

Het

Het kroonwerck, zinrijck loof, romtom elcks innegangen,
Naer eiſch van ieders ampt, gevlochten en gehangen,
Geen ledige ydelheit, het beelt, dat draeght, of ciert,
Geen woeſte wildernis, maer alles gemaniert,
De voet, de lange pijp, de kapiteel, de friezen,
En lijſten, elck om 't rijckſt, by d'ouden niets verliezen.
 Doch eer wy noch gerijf en cieraet gadeſlaen
Inwendigh, laet ons voor de beide gevels ſtaen,
En in elcks voorhooft eerſt de beeldewercken eeren,
Daer wy Quellijns vernuft en geeſt zien triomfeeren.
 Het ooſter voorhooft draeght hier moedt op Amſterdam,
Een dochter, voortgeteelt uit Aemſtels grijzen ſtam,
En endelijck gekroont, door 's Keizers gunſt en handen,
Met zulck een hooftcieraet, de zon der Duitſche landen.
De leeuw ſtut haeren ſtoel, en waeckt aen elcke zy,
Daer d'Aemſtelnymf haer kruick, de Stroomgodt van het Y
Zijn water giet in zee, en ruſten in hun biezen,
Die, al den zomer groen, by wintervorſt bevriezen.
De Watergoden ſlaen een ongelijck geluit,
En blazen haeren lof op alle watren uit.
De Zeegodinnen, nu geweckt door zulcke galmen,
Vereeren haer met wier, en krans, en moſch, en palmen.
De krokodil de zwaen de zeehont, reis op reis,
Zich domplen, daerze heerſcht met haeren tack van pais.
Ick hoor de Tritons heeſch trompetten, zie dolfijnen,
En meereminnen, nat van vlechten, hier verſchijnen
Ter wyfeeſt, Godt Neptuin gezeten, met zijn hulp
En trouwe gemaelin, in zijne wagenſchulp.
Hier woelt de waterjaght van Zeegoôn en Godinnen.
Zoo kil een element kan noch de kool van 't minnen
Niet bluſſchen in den vloet, of Peleus, heet en warm,
Neemt Thetis op den ſchoot, en drucktze in zijnen arm.

En dunckt dit iemant vreemt? zy toeten op den horen
Dat Venus uit het ſchuim en zeeſchuim wert geboren.
Al 't zeedom leeft hier nu, in 't groeijen van ons Stadt,
Als of het haer geluck om ſtrijt gezworen hadt.
Zy roepen, waer een vloot de baren door komt bruizen:
Vaert heene: propt de ſtadt, de zolders, en de huizen,
En kelders met uw vracht: wy ſchencken u 't geley.
De koey geeft Hollant melck, maer dit 's de vetſte wey,
Waerby de koey gedijt. Wie twijfelt aen dit zeggen,
Zal Gijsbrechts wallen noch aen Pampus uit zien leggen.
Geen koeijenuijer maeckt de ſteên en dorpen rijck:
De Zeevaert bouwtze, en brengt eerſt zoden aen den dijck.
Indien 't geoorloft waer ter zijde eens af te treden,
Om ieder hooftgebouw der Koopſtede aller ſteden
Te gaen beſpiegelen; ick ſleet den dagh en tijt,
Die den Stehuisbouw nu alleen is toegewijt:
Ick overvlocht het hooft van Amſterdam met kranſſen,
Of, als een Cybele, met heldre torentranſſen,
En ſpitſen, op wier kruis de goude weêrhaen draeit,
Aenwijzende uit wat ſtreeck de koopvloot overwaeit.
Lucy, daer 't weeshuis groeit, zich dagelijx verwondert,
Als zy haer weezen telt, en opvoedt zevenhondert,
Uit haeren milden ſchoot. Sint Klaere ziet Raſpijn
Betemmen met zijn raſp het wilt, dat in de lijn
Het Braſiliaenſche boſch moet maelen en verſleepen,
En ſiddren voor den knoop en 't klatren van de zweepen
Der overſtrenge Tucht. Het Spinhuis raeght de ſpin,
Die looze netten ſpant voor breidelooze Min.
Het Dolhuis ſluit en ſtilt ontzinde Razernyen,
In ſtille ſchaduwen. Sint Peters Galeryen
Geleiden ons naer 't bedt van krancken man en vrouw,
Door Koſters kunſt verquickt. De Bajert herberght trouw,

Drie nachten achtereen, verlegе wandelgaſten,
Die, naeckt en geldeloos, vermagert zien van vaſten.
Het nabuurgaſthuis trooſt den ouderdom in rouw,
Ontfangt den ouden ſtock, en d'afgeleefde vrouw.
Het Amiraelshof dient den Zeeraet, ſcherp geſleepen
Op 't veiligen der zee, gekruiſt met oorloghsſchepen.
Ontfanger Spiegel hier 't geleigelt wort betrouwt,
Ten ſteun der zenuw, die de zeekuſt ploeght, en bouwt.
Het ront Begijnhof berght de Maeght in zijne muuren.
De Zuid-en-Noortkerck en de Weſtkerck haer gebuuren
Ten dienſt ſtaen. Sint Niklaes wint aenzien, door de kunſt
Des torens, net gedraeit, en Swelings Faem en gunſt,
Wiens geeſt door d'orgelkeel zoo hemelſch quam gedrongen,
Dat Englen op den galm van Jeſſes nooten zongen.
De dubbele orgeldeur, een ſtichtigh tafereel,
Verweckt noch Heemſkercks geeſt ten grave uit, door 't penſeel,
Dat David, die den Reus het hooft heeft afgeſlaegen,
Op maeghdegalmen ſchijnt tot aen de lucht te draegen.
De Koningklijcke harp, voor 't heiligh Kiſtverbont,
Zijn voeten gaende maeckt, die raecken naulijx gront,
Daer Michol, uit het hof, te blint vervoert, eilaei,
Dien ommegang beſchimpt, en godtsdans met zijn ſtaetſi.
De Godtskiſt, zevenmael gedraegen om den wal,
Dreight Jericho verbaeſt met eenen zwaeren val.
Maer 't heerlijck kerckglas, daer ons Lievevrouws kapelle
Van outs geſticht was, geeft getuighnis van het ſnelle
Vernuft des ſchildergeeſts, die 't werck zoo ſchicken kon,
Dat 's Engels Groet, Godts Kribbe, en oude Simeon,
Daer Chriſtus wort vertoont, de grootſte meeſters leeren
Hun verwen maetigen, hartstoghten, ordineeren,
En bouwen naer de kunſt; te ſchildren een gewelf
Natuurlijck, en gelijck de kerck in 't leven zelf.

Ick zwijgh van 't koorglas, daer de kloeckſten naer verlangen;
Van Ridder Heemskercks graf, met zijnen ſchilt behangen.
't Gewelf, van Heiligheit in d'oude tijt befaemt,
Op achtien pijlers ruſt. Sint Agnes ſchool betaemt
Door Baerle en Voſſius de Koopſtadt te ſtoffeeren
Met wijsheit, die de jeught t' Athene plagh te leeren.
De Schouwburgh licht de ſtadt, gelijck een morgenſtar,
En ſchuift tooneelen op, daer Engel Lucifer
Uit zijnen hemel ploft, en ſtarrelichte ſtoelen,
In 't onuitbluſchbre vier der helſche zwavelpoelen;
Een treurſpel om een hart van diamant, als glas,
Te brijzelen tot ſtof, te kneên, âls maeghdewas;
Naerdien 't veranderen van heil in ongelucken
Noit grooter ommezwaey in 's trotſen brein kon drucken.
De Schouwburgh plant en ſtampt de zeden in de jeught,
Ontmomt de weerelt, leert welſpreeckentheit, en deught,
En wijsheit, uitgebeelt door rol, en perſonaedje,
Gelaerſt, of licht geſchoeit, gevoert op haer ſtellaedje.
De tooneeldichter zuight, gelijck de bie, zijn ſtof
En geur, uit heiligh en onheiligh, om met lof
t'Onthaelen al de Wet en wijze Burgerheeren,
Die met hun achtbaerheit 't geſtoelte hier vereeren.
Sint Joris hof bezorght den onbezorghden koſt
Zijn macke vooglen, van bekommering verloſt.
De Heerenherbergh ſtaet voor alle Grooten open,
En zweet om 't vaſte goet in 't veilen, en verkoopen.
Het rijcke Ooſtindiſch huis verſlaeft zich, mat en moe,
En rieckt ons met den geur van 't kruidigh Ooſten toe.
't Weſtindiaenſche wil noch eens den Portugiezen
Afeiſſchen 't geenwe by de zeefortuin verliezen.
Het Schrijnwercks pant beſtelt ons tafel, en kantoor,
En glimt van ſackerdaen, en ebben, en yvoor.

De

De Vleeſchhal, ſchaft ons vee, wiens keelen afgeſteecken
Niet blaeten, daer voorheen Sint Peter plagh te preecken
Van d'oude viſſchery. Het dienſtbaer Leenhuis plant
Zijn nutte leenbanck, daer het ingebroghte pant,
Den noot der armen ſtut. 't Geſchuthuis ſmilt aen vlieten
Van koper, root van gloet, om donders af te gieten,
En blixems op haer' vorm. De korenſchuur ſchaft graen,
Betooomt de vrecke merckt, en ſpijſt den onderdaen.
Steenhouwery, Stetuin bezorghen ſtadts gebouwen,
Daer zaegh en beitel knerſt, in 't zaegen, en in 't houwen.
d'Aelmoſenier bezorght den nootdruft, in den noot,
Door al het ronde jaer, en deelt uit zijnen ſchoot
Der burgren ſchaelgifte uit. Huiszittevaders winnen,
By winterdagh, het hart der naeckte huisgezinnen,
Door armoede uitgeput. De Schermſchool treckt haer eer
Uit Aemſtels ſchutterye; en oefentze in 't geweer.
Zy monſtert den ſoldaet, op haere monſterrollen,
En helpt hem aen ſoldy, en munt, betaelt ten vollen.
Van 't Peſthuis rep ick niet, dat, buiten ons ſteveſt,
De lucht der ſtede vaeght van doodelijcke peſt;
Noch oock van d'Oſſemerckt, daer vette en magere oſſen
De weide en Eiderſteê van hunnen laſt verloſſen;
De gladde klepper van ons Ridderjeught zoo vroom
Leert luiſtren, in den ring, naer roede, en ſpoore, en toom.
De ſcheepswerf bouwt een vloot, ten dienſt der Amiraelen,
En Bickers eilant ſchept eilanden, om te dwaelen
Op 't wijzen van 't kompas, en al de ruime zee
Te dwingen met geſchut, van d'eene aen d'andre ree.
Het bezigh Werckhuis kan de luie koorts verjaegen,
Die voor den arbeit gruwt, als 't hooft van alle plaegen.
Nu zwijgh ick van de Wael, die zwart van ſchepen krielt,
En 't maſtboſch om de ſtadt, zoo levende, en gezielt.

De

De ſtadt verrijſt, gelijck een weerelt, uit het weilant,
Doorvloeit van aderen, bezaeit met menigh eilant,
Met ſteene bruggen, boogh by boogh, aen een gehecht.
Noch zwijgh ick van den ſtoel, gewijt aen 't Waterrecht.
De zegen van den bouw der Zeevaert is gebleecken,
Nu Amſterdam braveert, dus heerlijck uitgeſtreecken,
En haere bolwercken en wallen heft om hoogh,
Die, ſtorm op ſtorm getrooſt, uit een heel ander oogh
Op hunnen vyant zien; terwijl 't geluck, ons gunſtigh,
De ſtadt door Haimens ſterckt, zoo heerlijck als wiskunſtigh.
Maer deze uitſpanning dient het wyfeeſt tot een kruis,
Dies keer ick naer de pracht van 't ſteigerend Stehuis.
De gevel voert in top Voorzichtigheit, en Vrede.
Rechtvaerdigheit bekleet, ter ſlincke hant, haer ſtede,
Regeert met haeren ſtaf, en weeght een ieders Recht,
Gelijck en ongelijck, door 's weeghſchaels tong beſlecht.
De weſterzon verzinckt ontrent de weſtkim zachter,
Om zich te ſpiegelen in 's gevels prael van achter,
Daer deze hooftſtadt draeght den hoedt van Godt Merkuur,
Den graetboogh en kompas en kaertboeck kaert en ſtuur
Kanaſter bael en kas ziet ſlingren voor haer voeten,
Als ſchatten, die door winſt al 's koopmans zorgh verzoeten.
Vier weerelden, en elck uit een verſcheide lucht
Genaecken de Godin, en offren haere vrucht,
Uit rechte eerbiedigheit. Het goutrijck Amerijcke,
't Wijdtheerſchende Aſia, het leeuwenvoênde Afrijcke,
Het burgerlijck Europe ontvouwen door dien ſchat
En gaven haere gunſt, gedraegen deze Stadt,
Die alle kuſten kent, en omzeilt, en bewandelt,
Met geele en zwarten Moor, en alle uitheemſchen handelt,
Van daer het gouden hooft des morgens ſtraelt, en praelt,
Of 's avonts in den ſchoot van Thetis nederdaelt,

Of

Of 's middaegs blaeckt, of 's nachts, by 't grimmen van de Beeren,
Geen ys ontdoijen kan, noch ſneeuw en ſneeujaght deeren.
Dus ſchijnt de weerelt heel om Amſterdam gebouwt,
Gelijck menze, op haer' troon gezeten, hier aenſchouwt.
Drie beelden ſtaen in top. De Sterckheit, grof van leden,
Zich aen den pyler hout. De breidel is de Reden
Met reden toegeleght, en Atlas onderſchraeght
Op zijne ſchouders fors den hemel, dien hy draeght,
Waer in al d'aerdtkloot hangt, gedeelt aen aerde en baren,
Om wien de zeeman durf naer alle kuſten vaeren,
Op 't wijzen van 't kompas, en 't ſchieten van den boogh,
Die 't wackerſte vernuft van Tifis noit bedroogh.
Toen Romulus begon zijn nieuwe ſtadt te bouwen,
Met kracht, op Palatijn, uit louter rots gehouwen,
Omtrent den Tyberſtroom, en met een ſmalle gracht
Omtrocken voor gevaer; had iemant oit gedacht
Dat deze ſtadt al d'aerde en zee zou wetten ſtellen;
Zoo menigh aertsgewelt en Rijck ter nedervellen,
Gelijck een Keizerin der weerelt, die het zwaert
Uit 's hemels troon ontfing, en niemants wrevel ſpaert? (ken,
Toen Kennemaers, van outs, om 's Graven moort te wreec-
In Gijsbrechts houten muur den peckſtock quamen ſteecken,
Zoo menigh rieten dack begraven in zijne aſch,
Wel tweewerf achtereen; had iemant op dit pas
Gelooft dat zulck een neſt, nu andermael begraven,
Verrijzen zoude, om noch behantveſt van 's lants Graven,
Ten toon te ſtaen, zoo trots, gelijck een lantspylaer,
En uitſtaen zoo veel noot en lant- en- zeegevaer?
Toen Amſterdam herbouwt, omgort met ſteene muuren,
En toornen half gebrant, zoo bitter moeſt bezuuren
Den honger van het los verreuckeloosde vier;
Had iemant wel gedroomt dat deze in 't leſt dus fier

Haer kroon verheffen zou, na'et entloos oorelooogen,
Met zulck een heerlijck dack en overwelfde boogen?
Gelijck dit Raethuis nu geen Kapitoolen wijckt,
Dat, als een ſchim den menſch, het out Stehuis gelijckt,
En, onder 't branden van het oude, quam te waſſen
Uit ydel puin, en roock, en ſmoock, en ſtof, en aſſen;
Gelijck de Fenix wort herboren uit de vlam,
En 't vaderlijcke lijck: dies roept nu Amſterdam:
Laet Nijt, gevalt haer dit, zich by mijn koolen warmen,
Hier ſtaet het ſpreeckwoort vaſt, dat branden niet verarmen
Het afgebrande huis: gelijck nu menighwerf
De brant tot viermael toe verheerlijckte mijn erf,
En ſtadt, en Stedehuis, waer by men klaer kan mercken,
Hoe 't lot behagen neemt door ſtrijdigheên te wercken,
Te zeegnen, onder ſchijn van vloeck elende en ramp.
Zoo blinckt de zon op 't ſchoonſt, die aenbreeckt uit den damp.
Zoo lant de vloot, na ſtorm, geluckighſt in de haven.
De ſcha van haverye en packen te begraven,
In 't onweêr, wort met vreught door overwinſt geboet,
En zet het rijck kantoor op eenen vaſter voet.
'T Gerief van binnen eiſcht dat wy de bouwkunſt loven,
Op haeren ondergront. hier valt de dagh van boven,
Door twee vierkanten, doch langworpigh, om het licht
Te ſcheppen uit de lucht, van binnen, voort 't gezicht,
Ten dienſte van de breede en diepe galerijen,
En alle duiſternis inwendigh te vermijen.
Hier ſlaept het donderhol, de koker van 't metael,
Het welck in arbeit gaet, bevrucht van yzer, ſtael,
Salpeter, blixem, vier, gereet gewelt te baeren,
Ten ſchrick van vyanden, en 's lants geweldenaeren.
De Noortſche kercker duickt in droeve ſchemering,
Noch dieper voor den hals, gedoemt ten ſtroppe, of kling.

De

De gyzelkamers, die het Noorder licht ontfangen,
Zijn min met ſchaduwen en ſchemering behangen.
De folterkamer met vertrecken is voorzien,
Op datze het gerecht naer zijnen eiſch bedien'.
Hier herberght de cippier, gelijck rontom gegooten,
Terwijl hy kerckers ſpijſt, en toeziet op hun ſloten.
De Pander woont in 't weſte: en 't zuiden, diep en langk,
Ontfangt geheel Peru, op zijne wiſſelbanck,
En lichts genoegh van ſtraet, beſcheenen klaer en helder.
Hier ſlaept een zilvermijn, in Kreſus zilverkelder.
Men toetſt hier ſilver, gout, gemunt, en ongemunt.
De Wiſſelheer vooraen den koopman toegang gunt;
d'Ontſanger, achter hem, ontfangt de ronde ſchyven,
Of keertze weder uit, om ieder te geryven;
De wiſſelſchryver houdt de boecken, dicht hier by,
Bekleet den Wiſſelheer, en hangt aen 's meeſters zy.
De laege rechtbanck volght, en dan, van wederzijen
De Vierſchaer, waeckt de Wacht, het oogh der burgeryen,
Als Argus overal, op 't Raethuis, en den Dam.
De Vierſchaer, als de mont van 't heiligh ſcherprecht, nam
In 't midden haeren ſtoel, om den ter doot verwezen
Zijn vonnis, voor de ſtraf, rechtvaerdigh voor te lezen:
En wie de Vierſchaer ziet, en let op haeren ſtant,
Gelooft dat Cteſifon met zijn vernuft de hant
Den kloecken bouwheer boodt, om deze t'ordineeren:
Want wie de bouwkunſt zoeckt, hier eeuwigh uit zal leeren.
Nu roept de bovengront my boven naer de prael
Van 't heerelijck gewelf, de groote burgerzael.
Wat vloer betreet men hier! wat wil ons nu gemoeten!
Hier wort de hemelkloot en aerdtkloot met de voeten
Getreden, en men ziet hier aerde, en Oceaen,
Twee weerelden, gevloert: de ſtarren, zon, en maen,

De

De twaleftekens me, waerdoor de zon haer ronden
Voltreckt, van jaer tot jaer, gehoorzaemen de vonden
Van 's bouwers schrandren geest, en straelen, nimmer moe,
Den burger, van beneên, met haere glanssen toe.
Wat schept mijn hart al lucht en zon, van wederzyen!
Hoe weide ick in 't vierkant, door d'ope galerijen,
Waer langs men, stap op stap, naer ieder Amptheer gaet,
Die hier zijn ampt bekleet, en burgerlijcken Staet!
De groote zael des volcks is net in 't hart begreepen,
Om van het Oosten 't oogh te houden op den Schepen,
Die zich in 't Westen zet, en daer elcks Recht bewaert.
De pleitbezorger en 's Rechts voorspraeck zyn vergaêrt
Van vore, aen elcke zyde, om op hun pleit te letten,
De keuren, 't Roomsche Recht, en Keizerlijcke wetten.
De Rekenkamer houdt hier by haer schrijfkantoor,
Ontfangt het gelt, en sluit het slot van 't rijck trezoor.
De troostelooze boêl zucht midden in het Noorden,
Terwijl de schultheer zich niet paejen laet met woorden.
Zijn oosterbuurzael zet de zeescha net betaelt,
Beslecht verzekertwist, zoo lang Fortuin verdwaelt,
En haeren koopheer solt, op wilde en woeste baren,
Door storm, en rovery, en brant, en zeegevaeren.
Het noortoost pauweljoen de Weezemeesters deckt,
En 't zuidwest het trezoor voor al het lant verstreckt.
Geheimnisschrijvers staen ten dienst van volck en Heeren,
Daer boecken en papier de kamer dicht stoffeeren,
In 't midden naer de straet, van waer de middagh straelt.
In 't zuidoost pauweljoen wort aen de stadt betaelt
De rent, of burgerschap, of huishuur, lang verstreecken.
Hier komen amptenaers en ambachtsmeesters spreecken
Om amptloon, en verschot, by Aemstels trezoorier,
En zijne rijcke kas betaelt den soldenier.

De groote raetzael, en de zesendertigh Raeden,
Aen 's vierschaers slincke zijde, als burgerpylers, laeden
Den last van Stadt en lant op hunnen stercken neck.
De Burgermeesters zael bekleet, met zijn vertreck,
De vierschaer van om hoogh. De borst der hooge puien
Steeckt midden uit, en melt 's Wethouders wil, op 't luien
Der schelle torenklock, door 's Heerenschrijvers mont,
En wat de Heer, tot heil des volcks, geraeden vondt.
Van hier wert, op 't gejuich der aengedronge stede
En alle de gemeent, den zeevaertnutten vrede,
Gesloten tusschen Brit en Batavier, gehoort,
En 't volck verkuntschapt hoe nu d'yzere oorloghspoort
Ter zee gesloten was, en zoo veel kopre monden
Van 't gruwzaem zeegedroght, die schip op schip verslonden.
Men zagh de steigeringe en masten gansch in 't groen,
En 't onvolbouwt Stehuis met loofwerck en festoen
Behangen in triomf, met hangende prieelen.
Den Dam ontvouwt hierop de pracht der schouwtooneelen.
De waterzege steeckt haer vreuchdevieren aen,
Die geven schooner glans, by d'uitgebluschte maen.
De Vredefaem schept lucht op allerhande tongen,
En zet de havens op, die tessens opensprongen,
Als deuren uit haer slot. Wat zeilvlugh is en ree,
Licht ancker voor den wint, en kiest de vrye zee.
De tweede staedje om hoogh [gewijt voor 't bloedigh outer
Van vader Mars Bellone en 't streng geslacht, dat stouter
In 't harnas, op de trom en 't vliegen van de vaen,
Gereet is naer den slagh, als naer zijn feest, te gaen,]
Bewaert in haer gewelf, noch trotser dan Venedigh,
De wapens, en 't geweer, dat, spits, en scherp, en snedigh,
En zwanger, op zijn tijt, van Plutoos kruit en loot,
De grootste schoonheit ziet in 't grimmen van de Doot;

Indien de noot vereischt te ſtrijden op de veſten;
Of buiten, voor de poorte, ons dijcken vet te meſten,
Met heiloos bloet, en mergh; of, op den Aemſtelſtroom,
En 't Y, den vyant kort te houden by den toom;
Of ergens op de grens voor 't Vaderlant te waecken;
Of op een vlacke hey, daer d'elementen kraecken,
In pulverrooock, en ſmoock, en ſtof, en vlamme, en vier,
Te haelen uit den ſlagh, een' lofkrans van laurier,
En zegenrijcken roof, na 's vyants nederlaegen,
Geſpreit langs 't open velt, verwonnen, en verſlaegen.
Wie luſt heeft toe te treên in 't ridderlijck geſpan,
Hier ſchaft men wapentuigh, om vijftigh duizent man
Te wapenen van teen ten tanden toe, met helmen,
En ruſtingen, ten ſchrick van eervergete ſchelmen,
Tot voorſtant van de ruſte en vryheit der gemeent',
Haer hantveſt, goet, en bloet, en al wat Godt verleent,
Tot 's levens onderhoudt, om maetigh te gebruicken,
Daerze in de ſchaduwen der Burgervadren duicken.

Nu 't ovrigh beeltcieraet van binnen aengemerckt,
De Vierſchaer eerſt om laegh, die, naer den eiſch beperckt,
Den rechterſtoel bekleet met driederhande ſtoffen,
Van oordeelen, met kunſt, als op het hooft, getroffen.
De wyze Salomon, in 't midden, ſcheit, niet blint,
Het duiſtere geſchil om 't levendige kint,
En weet den boezem van Natuur dus uit te putten,
Dat hy zijn oordeel bout op onverwrickbre ſtutten;
Naerdien hy klaer, door 't bloote en ſchitterende zwaert,
Het waere moeders hart en 's valſche moeders aert
Zoo levendigh ontdeckt, dat geene haer gepeinzen
Voor zijn doorzichtigh oogh kan decken, noch ontveinzen.

Ter rechte zyde laet Seleucus zelf het licht
Uitbluſſchen in zijn ooge, om 't halleve gezicht

Van

Van zijn' beklaeghden zoon te ſpaeren, te verſchoonen,
En onbeſproken zich oprecht in 't Recht te toonen.
De ſtraffe Brutus hout geſtreng de ſlincke hant,
Eiſcht halsrecht van zijn zoons, in heimelijck verſtant
Getreden met Tarquijn, om Rome te verraeden:
En ſchoon de volgende eeuw dit vonnis magh verſmaeden,
Als al te ſcherp en wreet voor 't vaderlijck gemoedt;
Hy draeght, ten dienſt des Staets, geen kennis van zijn bloedt.
Godts oordeel, boven 't hooft der Rechteren t'aenſchouwen,
Verſchrickt 's verwezens geeſt, verquickt zijn flaeu betrouwen,
Naerdien genade en ſtraf hem noodight, en ontſtelt
Daer 't hemelſche penſeel het jongſte vonnis velt.
De Vierſchaer, daerze zit ten oordeele opgetoogen,
Twee zuivre beelden ziet verſchijnen voor haere oogen,
't Rechtvaerdige Gerecht, met een Voorzichtigheit:
Want alle vierſchaer doolt, die dit paer zuſtren ſcheit.
Acht marmerbeelden, daer men d'Ouden op magh nooden,
De zeven Godtheên, en de Moeder van de Goden,
Vrouw Cybele, om de kunſt, van 's beeldehouwers hant,
Naer 't leven, en vol ziels, tot bouwcieraet geplant
Om hoogh, in d'enden van de lange gaeleryen,
Verdienen dat Athene en Rome hun benyen.
Fortuin wou Amſterdam in 't bouwen gunſtigh zijn,
Toen zy, ter goeder tijt, hier Fidias Quellijn,
Van 't Schelt aen d'oevers van den Aemſtel, nederzette,
Op dat hy zijn vernuft op ons cieraeden wette;
Toen Koningin Chriſtine, in 't bloejenſt van haer tijt,
Hem, als een perle, had haer kroone toegewijt.
En noo dien helt ontſloegh, ten dienſt der bontgenooten.
De Tijber had voor hem de hooge ſchool ontſlooten.
Hy ſtaet voor Angeloos noch geen aelout vernuft,
In zijn beelthouwerye of tekenkunſt, verbluft.

Eischt iemant van dien lof een blijck, en kenbaer teken,
Men vraege elck meesterstuck: de stommen zullen spreecken,
En pleiten voor den man, die zulck een kunst en schat,
Als Aertsbeelthouwer van de zegenrijckste stadt,
Besteede aen 't Kapitool der Amsterdamsche Heeren,
Die hun Stadthuis met kunst, gelijck met schat, stoffeeren;
Dus most de Schilderkunst de Beeldehouwery,
Verzelschappen, als twee gezusters, zy aen zy.
  De Schilderkunst zocht stof by Grooten, niet by kleinen,
Uit Godts gewijde blaên, en d'outheit der Romainen,
Bemaelde gaelery, schoorsteenen, boogh by boogh,
Naer eisch van ieders ampt, beneden, en om hoogh.
Men ziet 'er Burgerhart, het hooft der Batavieren,
Bestrijden d'adelaers, en Cezars krijghsbanieren,
Tot voorstant van zijn Recht, met opgeheve kling.
Men ziet 'er den triomf, en handel onderling.
De Tijber leert de maght des Rijns beneden kennen,
Omhelst dien bontgenoot, waerop de Faem haer pennen
Ontvouwt met eenen klanck, daer 't aerdrijck van gewaeght;
Terwijl de Batavier geen juck van Rome draeght,
Maer op de vryheit praelt, verworven door zijn wapen.
Aldus eert Tacitus dit bloet, ter deught geschapen.
  Plutarch en Livius verleenen geest en gunst,
In hun historien, de rijcke tekenkunst,
Op 't Raethuis, overkleet met Roomschen, en met Griecken.
Der Burgermeestren deught, zoo liefelijck te riecken,
Door hun trouwhartigheit, die Rome 't hooft ophoudt,
[Daer dreigement, noch doot, noch eigebaet, noch gout
Deze ackermans beweeght in hunnen plicht te wancken,
Waer voor de Stadt dat bloet niet ophoudt te bedancken,]
Behoudt haer verwe noch. Lykurgus, zonder vrees,
Beschermt het wettigh Recht der Koningklijcke wees.
Hier

Hier ſpreeckt de Poëzy, die ſtom is, alle ſpraecken.
Medea wapent zelf den vlieshelt tegens draecken,
En doodelijck venijn. Kalipſo berght, uit noot
Van ſchipbreuck, noch den Grieck in haeren zachten ſchoot:
En om in 't heilighdom der letteren te treden;
Men ziet 'er Joſefs maght geviert, en aengebeden,
Daer hy Egypten ſtut, gelijck een Konings ſtijl,
Den hongerigen buick verzadight aen den Nijl,
Met voorraet van gewas, en opgeleide graenen,
In eenen dorren tijt, bedaut van ieders tranen.
Men ziet hoe Amrams huis, tot weering van gewelt,
Den volcke een wijze wet en vrome rechters ſtelt;
Hoe Salomon geknielt, na 'et bouwen van Godts drempel,
De wijsheit bidt van Godt, in Godts gewyden tempel;
Hoe Moſes elders met de wet ten berge afdaelt;
En elders hoe men Gode en Cezar tol betaelt,
Door laſt van 't eeuwigh Woort, zoo lang in kracht gebleven;
Terwijl het elck beveelt zijn ſchuldigh recht te geven.
Wat noch te maelen ſtaet, zal blijcken, als 't penſeel
De jongſte ſtreeck voltreckt, op ons ſtehuispanneel.
De beeldehouwery zou zich met recht beklaegen,
Indien ick hem vergat, die, op den zegewagen
Gezeten, triomfeert, na dat hy ſtadt en wal
Beſchutte voor den arm en 't zwaert van Hannibal,
Door 's helts beleit misleit, en ſchrander opgehouden;
Toen al het morrend volck den heirtoght toebetrouden,
Den grootſten Fabius, belaſte, zonder ſchult.
Zoo redde een man den Staet door wijsheit, en gedult.
Toen Stalpaert my de kunſt aldus liet zien, en hooren,
Op 't Raethuis, ſteegh mijn luſt, daer Sint Katrijnes toren,
Wanneer hy dien volbouwt, in zijnen vollen krits,
Noch hooger dan de Dom van Uitrecht, met zijn ſpits

Die lucht niet raecken zal, waerin mijn geest ging weiden,
In beelde- en- schilderkunst verruckt, en afgescheiden,
Verwondert dat het brein des menschen zulck een' schat
Van beitel en penseel beknopt te zamen vat,
En onder 't eenigh dack, een ieder op zijne orden.
Wie nu bouwmeester, of een schildergeest wil worden,
Of Fidias in kunst en beeldehouwery,
Die zal, uit gansch Euroop, zich spoeden naer het Y,
En onzen trotzen Dam, met penne, en verwe, en koole,
Om in dit nieuw Stadthuis, als in de hooghste schoole
Van Pallas, uit het brein van Jupiter geteelt,
Te tekenen al wat de leerlust hem beveelt
t'Ontworpen op papier, en perckement, en doecken.
Zoo ging de Grieck van outs de kunst te Memfis zoecken,
De Roomsche jeught t'Athene, en elck by dien Romain.
Nu toont u Amsterdam, beknopt by een, in 't klein,
Wat Memfis wat Athene en Rome t'zamenhaelden;
Toen deze, als eigenaers, met al hun leengoet praelden,
En zwoeren, elck om 't zwartst, met onbeschaemden mont,
Dat dit geen leenkunst was, maer ieders eigen vont,
Inzonderheit de Grieck, al kan hy niet ontschreeuwen
Dat d'eerste kunstbron vloeide uit d'ader der Chaldeeuwen.

Maer naeugezetheit schijnt zich, om de prael en pracht
En 't ruim begrijp des bouws, te belgen, met dees klaght:
Waer is de zuinige aert van onzen Aemsterlander
Gebleven? anders gingt by d'ouden, toen Evander
Eneas, den Trojaen, zoo gastvry, zijn gemack
Hiet neemen in zijn hof, en onder 't schamel dack,
Dat Herkles, met zijn knods en leeuwenhuidt behangen,
Wel eer geherberght had, gewelkomt, en ontfangen.
De gast van Troje ziet het hart aen van dien Heer.
Hy vlijdt zich op de huidt van een beerinne neêr.

De

De groote Koning ſlaept op eene ſtroje bulſter;
Daer kunſt noch overdaet ſteenhouwſter noch vergulſter
Van poorte of welfſel was, als namaels; daer yvoor
Noch toets noch marmer blonck. Op dat bekrompen ſpoor
Zocht Rome in ackeren haer eerſte Staetgenooten.
En hoe vergeet dees ſtadt, uit viſſcheren geſproten,
Zich zelve aen zulck een pracht, by d'ouden ongewent!
Geluckigh is de Staet, die zijnen oirſprong kent,
De middelmaet bewaert, en omziet onder 't ſtuuren.
Het wanckelbaer geluck kan zelden ſteen verduuren.
Gelijck de tempels ſtaen den Godtsdienſt toegewijt,
Die 's hemels eer bewaert, van 's afgronts ſpoock benijt,
Zoo paſt het ons den Staet van 't burgerlijck regeeren,
En 't Recht, dat heiligh is, en 's Rechts geſtoelte t'eeren,
Naerdien hun achtbaerheit eerbiedigheit vereiſcht,
En 't oogh dit ziet in zwang, zoo wijt ons Zeevaert reiſt.
Zijn 's volcks regeerders hier ons mombers, anderde ouders;
Zijn ſtadts Wethouders zelfs Godts ſtoel- en- ſtedehouders;
Wie weigert hun een huis, gelijck hun waerde voeght,
Een onbekrompenheit, waeraen 't gebruick genoeght,
De burger, en de Heer, en zoo veele amptenaeren,
Al ſlaven der gemeente, en wit van grijze hairen,
Geploeght met rimpelen in 't voorhooft, door den laſt
Der koop- en- zeeſtadt, vol uitheemſchen, en vermaſt
Van dit zwaermoedigh pack, door Atlas t'onderſchraegen,
Die hier op zijnen hals den weereltkloot moet draegen?
Wie gunt elck ampt geen plaets, en voeghelijck beſteck,
En elcke kamer niet een eerlijck amptvertreck?
Hoe zat de heerſchappy zoo jammerlijck bekrompen,
In luchten, die benaut der zinnen ſne verſtompen,
Den dienaer volcke en Heer, hunn' dienſt en plicht verbiên;
Beluiſtert al te ſcherp, of al te naeu bezien;
Geſteurt

Gesteurt door pleitkrackeel, gesmoort in hun papieren;
Verkort aen kist, en kas, en laden; zonder vieren,
En haertstêen; koudt van vorst, of van het vier gezengt;
De kamers en het volck, verdrongen en gemengt,
En onderling verwert. De kerckers, naeuwe holen,
Vol slijm en vochtigheit, die vuile stanckgioolen
Vergiftighden terstont, verstickten, als een pest,
Het lichaem, dat gezont beklemt wert in dit nest.
Het hair viel uit, als of de wortel was vergeven.
De dootkist berght een lijck, een lichaem zonder leven:
Dees dootkist zinckt te vroegh den levende in zijn graf,
Eer 't vonnis leght gevelt, en d'overwoge straf
In 't recht gesloten is. Om 't out Stadthuis te noemen
By zijnen rechten naem, en zonder te verbloemen
Die rotte vuiligheit van't afbreck, och, wat was 't?
Een yslijck rottenest, zich zelf een overlast.
De schryver en de klerck verschrickten voor de dieren,
Wanneerze menighmael de boecken en papieren
By avont knaeghden, of, niet zonder meer gevaers
Van brant, al brandende het einde van de kaers,
En lecker op dat aes, in hun deurboorde kloven
Versleepten, zonder schroom, naer onder, en naer boven:
Want een bouwvalligheit, van zijn geval gestiert,
Verstreckt de legerplaets voor gruwzaem ongediert,
En nachtgebroet: en quaem het manck gebou te storten,
Al teffens, och wien zou, wien zou die val verkorten
Alleen met eenen slagh? wien anders dan de Stadt,
De gansche Stadt, en 't volck? geene eeuw, geen aenwas had
Dien zwaeren val geboet, die schade kunnen keeren,
Daer boecken, brieven, schat, en volck, en burgerheeren,
Als teffens in een graf begraven, en vergaen,
Den lastermont ten schimp rechtvaerdigh zouden staen,

Om

Om d'onvoorzichtigheit, en vreckheit, en het ſloffen
Van toe te zien, eer ramp hun hoofden had getroffen.
En waerom ſtoot men zich aen pyler, en gewelf,
Bevrijt voor vier, en vlam? de brant van 't Raethuis zelf
Ontſchuldight dit: want vonck en vlam en vier vint vatten
Aen balck, en zoldering, ſtelt boecken, brieven ſchatten,
Ter noot, en by geluck geborgen uit den brant,
In 't uiterſte gevaer. De hooghte ciert den ſtant,
Is niet alleen in 't oogh ontzaghbaer, aengenaemer,
Maer weert oock vochtigheit, om voor een wapenkamer
Te dienen, in den noot: want of men gout vergaêrt,
Het gout is, zonder ſtael en yzer, ſlecht bewaert,
En een gereede roof voor wettelooze ſnootheit.
Geen Wijze kan zich dan verſtooren om de grootheit
Van 't overwelft gebouw, daer 't noodigh eerlijck nut
De Stadt en burgery en welvaert onderſtut.
Men moet den wijzen Raet des Aemſtels meer betrouwen.
Wie wetten hanthaeft, kent zijn wet en maet in 't bouwen,
En houdt zich aen de ſchets, niet wuft, en onbedacht.
Geen rijpe raet mistrouwt zijn voorgewoge kracht.
Latinus raethuis, daer Eneas aen quam vaeren,
Verhief zich, als een kerck, op hondert hooftpylaren,
In 't hooghſte van de ſtadt, aen 's Tybers ouden ſtroom,
En ſtont rontom in boſch, en ſchaduwen, om ſchroom
Om ootmoet en ontzagh, in 't harte des aenſchouwers,
Te wecken, als het wit des overkloecken bouwers.
Hier wert het hoogh gezagh in zijne kracht gezet,
Gewettight by den Raet der Vaderen, en de Wet.
Men zagh den voorzaet hier uit cedren hout geſneden.
Saturnus, wit en grijs, en Janus, ſtram van leden,
Met dubble troniën, bewaeckten het poortael.
Bellone en vader Mars de groote wapenzael,

In 't ronde gestoffeert, langs wanden, en aen posten,
Met zegenrijcken roof, en wapenen, op kosten
Van burgerbloet gehaelt, tot heil van 't vaderlant,
Op al wat voor de vuist met boosheit innespant,
Tot afbreuck van den Staet der moedige Latijnen,
By wie de Bataviers in 't ende ontzaghbaer schijnen.
Het burgerlijck gebiet, zoo schuw van tiranny,
En slaende op onzen aert, hier oock, naer zijn waerdy,
Zijn' stoel verheven heeft, daer Gysbrechts Burgerheeren,
Als op den hoogen burgh der Vryheit, nu regeeren,
En leiden de gemeent met eenen zachten toom.
De Stadt, op hun gezagh, zal, als een cederboom,
Voltrecken haere Kroon, en altijt hooger wassen.
Zy zal op haer kleenoot, de gulde Vryheit, passen,
Het wit, waerom zy 't zwaert getroost op zijde bondt,
En schier een bloedige eeuw in 't vier des oorloghs stont.
Wie deze grieft, met een de zegels van haer brieven,
Die zal haer kroon, haer oogh, haer hart en hartaêr grieven:
Want zy naeryverigh geen vleck lijt in haer kleet,
Geen schipbreuck zwaerder acht dan 't schenden van haer' eedt
En eer, hoe reuckeloos hier andren mede speelen,
Die min in 't erf van deught, en meer in 't ydel deelen:
Waerom de hemel oock, in 't schocken van al 't lant,
Haer Staet gehanthaeft heeft, en in een' vaster stant,
Ten schimp van zoo veel nijts erghlistigheên en laegen,
Verzekert, en gelijck op zijne hant gedraegen.
De bontdtgenooten en 's lants vyanden, die 't zien,
Na d'overdrift van mist en misverstanden, biên
Haer burgren alle gunst, en haeten, die haer haeten.
Zy eerenze, als pylaer van Zeven vrye Staeten,
En schatkist van den Staet, die zich verbonden houdt
Door eendraght, maghtiger dan stael, en Indisch gout.

Aldus is Rome in top van 't hooftgebiet geklommen,
Van waerze wetten gaf aen Rijcken, Vorstendommen,
En heerschappyen, van den Ganges, met haer roê,
Tot, achter groot Britanje, aen 't eilant Thule toe,
En van de zuider Kreeft aen d'oversneeude vlieten,
Daer d'Ister zijne kruick in Pontus uit komt gieten.
Geheel Europe viel haer' ruimen geest te kleen.
Zy smolt drie weerelden tot eenen klomp in een,
En zette zich in top des aerdtkloots, als een wonder.
Wat voor haer lagh in stof, zagh dees Godin, van onder,
Met ootmoet en ontzagh en vreeze eerbiedigh aen,
Als 't grootste dat oit wiert bescheenen van de maen,
Die wisselbaer haer licht dan ebben zagh, dan vloeien,
Terwijl de Staet van Rome en 't Roomsch gebiet bleef groeien,
Dies Cezars loftrompet haer noemt, gelijckze praelt,
Het eeuwigh hooftgezagh, van tijt noch grens bepaelt.
De Burgermeester weet den breidel hier te vieren,
En aen te haelen; weet alle ampten te bestieren
In orde, en kan nu zacht dan weder strenger gaen,
Naer eisch van elcks natuur en staet; niets onberaên
Verhaesten; wrevelen, die hooge en laegen hoonen,
Betemmen; misverstant verbloemen, en verschoonen;
De lasten minderen, zoo veel de Staet dit lijdt,
Eer 's koopmans koopkans keere, en winste en welvaert slijt'.
Uitheemschen gunt hy plaets, en welkomtze uit ontfarmen.
Hy zorgt doorgaends met lust voor Godts nootdruftige armen.
't Geweten, min of meer door onverstant verruckt,
Beschut hy. Niemant wort in zijn gemoedt gedruckt,
Noch in zijn billijck Recht verkort, of opgehouden.
Getrouwheit aen 't Gemeen wort rijckelijck vergouden.
De deughden draven hoogh op 't voortreên van den Heer.
De boosheit smilt allengs. Geen gout gaet boven eer.

De kunſten winnen velt. De nutte wetenſchappen
Geraecken op den troon. Geene averechtze ſtappen
Misleiden nu de kiel in 't zogh van ſnoden buit.
Men koeſtert pais en vreê, tot daer de zeevaert ſtuit,
Houdt ieder een ten vrient, en acht de baetzucht ſchande.
Dus bloeit d'olijfſtack bly te water, en te lande.
De Zeven volcken, alle uit eenen Duitſchen ſtam,
Bekennen dat hun heil, van Godt en Amſterdam,
Gelijck een morgendau en zegen, neêrkomt vallen.
Zy eeren nu, om ſtrijt, de Wijsheit, daer dees wallen
Op waſſen, in hun ronde, en ſtercken 's lants gezagh.
Zy wenſchen datze noit van 't Raethuis ſcheiden magh,
Maer kroonen dezen bouw, met titelen en naemen
Van Heeren, die hunn' ſtoel en kuſſen niet beſchaemen.

MDCLV.

ZEEMAGAZYN

GEBOUWT OP KATTENBURGH

t'AMSTERDAM.

AEN

De weledele en mogende Heeren Zeeraeden ter Amiraliteit in de gemelde ſtadt.

Super & Garamantas & Indos
Proferet imperium.

GY HEEREN, wien de zorg der zeevaert is bevolen,
Die uit geen winckelen noch vergelege holen,
In 't perſſen van den noot, het ſcheepstuigh t'zamen (raept,
Maer op uw Magazijns gereeden voorraet ſlaept,

Geruſter

Geruster dan voorheene, en vloot aen vloot kunt mannen,
Tot heil der koopsteên, en ten schrick der zeetyrannen;
Naerdien men, onder schijn van wettigheit, nu stout
De vlagh voert, en de hoop van roof te haelen bouwt
Op uw gedult, gezint het ongelijck te slechten
Door reden, liever dan uw Recht door 't zwaert te rechten,
Gy RAEDEN, die den Raet ter waterkamer spant,
En, onder 't hoogh gezagh van 't vrygevochten lant,
Den luister en den glans bewaert van Seven Staeten,
Die op uw schiltwacht zich, naest Godt, gerust verlaeten;
Vergunt dat mijn klaeroen den toon op 't zeepaert zett',
Gelijck 't de Bouwkunst leide aen 't scheeprijck Y te wedt,
Om, als het Triton hoort den plonderhoren steecken,
Door waterstormen en slaghordens heen te breecken,
Te brieschen over 't vlack, te trappen, en te treên
De zeepest van den Staet der vrygebore steên.
Het lustme 't schuim te zien neêrbruisschen langs zijn toomen,
Te hooren hoe het brieſcht, als d'oorloghsvlooten komen
Zeeghaftigh uit der zee, met nagesleipte vaen
En vlaggen, van den roof des vyants overlaên.
Natuur en Noot leert elck opwaecken in gevaeren,
Zich zelven wapenen, en voor gewelt bewaeren,
Te wercke stellen wat hem 's hemels voorzorgh gunt,
Tot tegenweer van ramp en jammer. Op dit punt
Let al 't gezielde, wat de reden is gegeven,
Of een gevoelzaem, of alleen het groeizaem leven.
Zoo wapent zich de boom, en vrucht met loof, en bast,
En schors, en schel, voor koude, en hitte, en overlast.
Zoo wapent Godt de slang met schubbe, en spitse tongen,
En dootelijck venijn. Zoo worpt de leeuw zijn jongen
In schuilhoeck, en spelonckе, uit vreeze voor verlies.
Zoo wort hy uitgerust met scherpen klaeuw, en kies.

Zoo houden d'oogen wacht voor t lichaem. Zoo beſchermen
De menſchen zich, met hulp van handen en van ermen,
Voor aenſtoot, vier, en vloet. De Noot, al valt het zuur,
Ontziet geen moeite, en, in den boezem van Natuur
Gedrongen, ondertaſt al haer geheimeniſſen,
En weet geweeren uit een' afgront op te viſſen,
Natuur te bezigen ten oirbaer, en tot nut
Van 't leven, en zijn 'eiſch. De reden onderſtut
De nootweer, die niet ruſt op veiligheit te letten,
En kloecker tegens ramp, by tijts, zich ſchrap te zetten.
Zoo ging 't Athene, dat, van Pallas niet miſdeelt,
Zich op zijn' burgh verliet, en trots heldinnebeelt,
Een levend voorbeelt van de Wijsheit in haer wapen.
Dees ſtadt ſcheen op haer' burgh en burgerwacht te ſlaepen
Geruſt en veiligh, eer de groote Xerxes quam
Aenvliegen met zijn heir uit Perſen, als een vlam,
Om weeligh Griecken, en Athene met zijn daecken
Wraeckgierigh en verwoet, te branden, en te blaecken,
Dat overmaghtigh volck te delven in een graf.
Toen ſprongenze uit den ſlaep, geweckt te hardt, en ſtraf,
En leefden raet om 't heir des vyants te verduuren.
d'Orakels rieden hen terſtont naer houte muuren
En veſten toe te vliên, zich, buiten alle zorgh,
Te bergen in 't begrijp van dezen vryen borgh.
De burgh t'Athene, eerſt hout, ſcheen in dien naem begreepen.
Themiſtokles, hun hooft, verſtont alleen de ſchepen
Met dezen naem bediet, en zagh de ſcheepsvloot aen
Voor dezen muur van hout, om 's vyants zwaert t'ontgaen.
Hy riedt de burgery, tot voorſtant van haer leven,
De wal te ſlechten, zich te water te begeven,
Te ſcheiden uit de ſtadt, op Delfis raet en mont,
Dewijlze in geen gebouw, maer eer in volck beſtont,

En

En brave burgery. Zoo gavenze ten leſte
Zich t'ſchepe, en redden zich, den Grieckſchen Staet ten beſte.
Ick mocht van Amſterdam en haer verbonde ſteên
Dit tuigen, toenze, van 's Eilanders nijt beſtreên,
En, zonder ſchijn van recht, baldadigh aengevochten,
Van duizenden gepreſte en dolle zeegedrochten,
Ontwaeckende uit den droom, noch rijper letten wat
De mogentheit vermagh van zulck een houte ſtadt,
En hoe de vrye Staet beſchut wort, min door ſteenen
Dan door een eicke ſtadt, en afgehouwe greenen,
Gemant met helden van maetroozen, en een hel
Van gruwzaem grof geſchut, den afgront żelf te fel.
De dogh der Britten, die bloetdorſtigh op quam ſteecken,
Vatte onzen zeeleeuw aen, wien 't ſcheen aen kracht t'ontbreken.
Men merckte flux aen 't dier, hoe zulck een zeebrants gloet
Gereeder klaeuwen eiſchte, en wackerheit, en ſpoet,
Tot leſſing van een vier, waer van ons kuſt en ſtranden
En wateren in 't ronde opflackerden, en brandden,
Als of de ganſche zee vol zwavel dreef, en peck.
De Leeuw gevoelt zijn' rugh verzengen binnen 't heck
Des zeetuins, daer hy ruſte, een poos in ſlaep gevallen,
Niet denckende aen de maght van zijne houte wallen,
Waerin het heil beſtont van Batavier en Zeeuw
En ongedwongen Vries en 't volck, dat op zijn' ſchreeuw
Nu d'oogen opſloegh, en bevroede aen alle hoecken
Hoe 't ſcheepstuigh in dien noot verdwaelt was, en te zoecken.
Men pooght vergeefs een' dijck door 't laege lant te ſlaen,
Wanneer d'oploopenheit van vader Oceaen
Met loſſen toom, alreê te hoogh aen 't overvloeien,
De weiden overzwalpt, en ſtulp, en dorp, en koeien,
En vee, en velt verdrinckt; de lantzaet al verſtijft
Ten daecke uitſchreit, of op een karnemelckvat drijft.

Voor-

Voorzichtigheit ziet uit, brengt, zonder eens te wijcken,
De zoden by der hant, worpt dammen op, en dijcken.
Zy houdt een' bergh van ſteen en rijs en paelen reedt,
En wat de noot vereiſcht. Zoo ſchutze ramp, en leedt.
Zoo ſlaeptze niet te lang op 's waters ſchijngenade,
Terwijl d'onwijze traegh geleert wort met zijn ſchade.
De Maght van 't vrye lant, en Zeeraet, om den kam
Te heffen uit de vloên, vondt raetzaem t'Amſterdam,
Op 't nieuwe Kattenburgh, het wapenſlot te bouwen,
En 't Magazijn des lants haer ſcheepstuigh te betrouwen,
Ten dienſt van Nereus volck, dat op de dijning woelt,
Die blaeuw en zeegroen om de zeekaſteelen ſpoelt.
Men wou den rugh van 't Y, zoo veele en lange jaeren
Geploeght van kielen, en gekruiſt door ſtadigh vaeren,
Dees glori gunnen, als een' ſtroom, die, altijt ree,
De zeilen wellekoomt, en weêr geleit in zee,
Geduurigh laedt, en loſt, en uit naeryver luiſtert
Waer 't hapert, als een wolck van roof de vaert verduiſtert,
Op dat hy 't water ſchuim' van dit baldadigh ſchuim,
Van peſten, die den vloet bevlecken, en, te ruim
Op 't water weidende, de koopvaerdyen ſteuren.
De kerck van Janus ſloot weleer metaele deuren,
En d'oorlogspoort aldus te Rome, in tijt van pais,
Daer Mars geketent zat in 't yzeren palais,
Op 't bloedigh krijgsgeweer, en ſtandert, vlagh, en vendels,
En brieſchte, en knarſſetande op kopren boom, en grendels
Met zijn' bebloeden beck. De volcken wijdt en zijt
Ontzagen zijne wraeck te tergen, en den ſtrijt
Met hem t'ontginnen: want geraeckte d'oorlogh buiten
Zijn poſten, zwaerlijck viel 't de poort in ſlot te ſluiten,
Of ſlootze, 't was met dwang en ondergang van 't Rijck,
Dat 's Tybers wapens terghde, en ſtelde in 't ongelijck.

Zoo

Zoo ziet hier Janus kerck door mist en waternevels
Met dubble tronjen, twee voorhoofden, en twee gevels,
Van voore en achter uit, en voert voor ieder een
Haer ampt en ooghmerck, daer zy rijst, in marmersteen
Gehouwen door Quellijn, des Aemstels beeldehouwer,
Tot licht en kennis van den keurigen aenschouwer.
Aen d'eene zijde staet 's lants Zeebewint ten toon
Op eene waterschulp, verheerlijckt met een kroon
Van schepen op het hooft. De rechte vingers grepen
Een jaght, de slincke 't roer, den breidel van de schepen.
De schulp op anckers rust, die kruiswijs aen het strant
Gehecht zijn door 't gebit van hunnen ysren tant.
Het bootsvolck voert de vlagh, en wimpel, zwaeit de zwaerden,
Rolt tonnen buskruit voort, of zadelt roode paerden,
Ontsteeckt den rooden haen, die moort kraeit al den dagh.
Men laedt 'er 't grof geschut, dat steent zoo luide als 't magh,
Grof zwanger van bederf, en donderkloot, en donder,
En blixem. 't Watervolck komt borrelen van onder
Met hagel, en kompas, en riem, en kokerrol.
Zoo rustze een krijghsvloot uit: zoo staet de zeekracht vol.
Neptuin, aen d'andre zy ter schulp uit, trotst op 't water
Wat zijnen drytant terght, en elcken handelhaeter.
's Lants Zeebewint, met kroone en zeekompas om 't hooft
Gekroont, verzoeckt zijn gunst, uit minne haer belooft.
De Zeegodt, die gestreelt zijn woort niet wil verkorten,
Gebiet de Waternymf zich rustigh uit te storten
Met eenen horen, rijck van schat, en vloot op vloot,
In 's lants gezegenden en wijt ontvouwen schoot.
De Levenwecker, aen des Zeegodts rechte zijde,
Begroet 's lants Zeegezagh, en blaest, verheught en blijde,
Een lucht van roozen, en van allerhande heil,
En dertlen geur van weelde in 't opgezwollen zeil.

Men ziet 'er Amſterdam, ten trots van entlooze eeuwen,
Met 's Keizers kroon gekroont, braveeren op haer leeuwen,
En beide Watergoôn, grontleggers van haer' Staet.
De zeeſchaer levert haer wat Middelzee, en Straet,
Europe, en Aſien, onvaſte en vaſte landen,
De Zuid- en Noorder-as, de ſtroomen, en de ſtranden.
Uitlevren: zy beſtelt de vracht van overal,
Ontlaên met vlotſchuit, boot, en lichter, op de wal,
In packhuis, kelder, en op zolders, en in ſchuuren.
De balcken buigen van den laſt. De dicke muuren
Bezwijcken door 't gewight van kruidery, en graen,
En ſchat, haer toegevoert van vader Oceaen,
Genegen vloot op vloot met rijckdom te beſtoppen,
Kanaſter, zybael, kiſt, en koffer vol te proppen;
Als of hy tol van al de Watervloên ontfing,
Om eene zeeſtadt, zijn verkore voeſterling,
Te zegenrijcker, als een biekorf, te ſtoffeeren,
Waerby de zwarmen der gebuurſteên zich geneeren.
Het lichaem van 't gevaert, zoo prat aen 't Y geplant,
t'Ontleên van lidt tot lidt met al zijn ingewant,
Vereiſchte een bael papiers, vol letteren, en printen,
Veel ganzepennen, milt gedoopt in Maroos inten,
Veel duizent handen, om dien voorraet uit te reên,
De berghſmis van Vulkaen om yzerwerck te ſmeên,
Veel gieteryen, om de donders af te gieten,
Veel ſtroomen van metael, veel kopre en yzre vlieten,
Een lange lijnbaen van veel mijlen, onder dack.
Hier valt de ſchouder van een' Atlas veel te zwack,
Om zulck een' ballaſt van behoefte t'onderſchraegen,
En zoo veel krijghsgeweer op zijnen hals te draegen.
Hier wort het Noortſche boſch met zoo veel zeils bedeckt,
Dat het een ſchaduw voor de Spaenſche zee verſtreckt.

Veel velden henneps wort hier in een perck gevonden,
Aen kabels, en aen touw gestapelt, en verbonden.
Veel wapenhuizen gaen hier schuil in een gevaert.
Veel Troische paerden steeckt godt Mars hier in een paert,
Musketten, donderbus, schuifstangen, speeren, pijlen,
De sabel, helbaert, dreg, granaeten, enterbijlen.
Hier hagelt loot, en schroot, en kogel, Plutoos schroom,
Zoo veel als 't nootebosch van zijnen nooteboom
Kan schudden, of een buy van hagelsteen by vlaegen
Op korenvelden schud. Hier grimmelt het van plaegen.
De Zeezorgh zamelt hier dien dieren oorlogsschat
Van zeil- en wapentuigh, ten dienst van Gijsbreghts stadt,
Die Kennemaers van outs, en Waterlantsche streecken,
In 's Graven eedt getreên, de torts en 't vier zagh steecken
In haeren houten muur en torens, toen de gront,
Noch zwack, geen toevlught aen den eicken scheepsmuur vondt,
Aen hemelhooge mars, en drijvende kasteelen,
Gebolwerckt tegens ramp, en bloedige krackeelen.
Hier grimt de slangeschilt van Pallas, die elck een
Voor 't voorhooft slaet, misverft, zoo dootsch als marmersteen.
Hier is 't Palladium, de wacht van Aemstels schatten,
Daer Diomedes noch Ulysses niet op vatten.
Dees zeedraeck houdt de wacht, en slaet den boomgaert ga
Van Atlas dochteren, by daegh, en 's avonts spa.
Hier weit het gulden vlies, de Zeevaert, onder 't waecken
Des Zeeraets, vryer dan in schaduw van veel draecken.
De dappre Perseus, op dit vliegent paert zoo fier,
Beschut d'onnoosle maeght voor 't grimmigh waterdier.
Hier is de vryburgh en de toevlught der oprechten.
Hier zweet Vulkanus smis, vol reuzen, winckelknechten,
Die geene blixems smeên, gelijck Parnassus droomt,
Maer donders, door wier kracht de hel wort ingetoomt,

En 't helſche zeegedrocht, dat opſmoockt van beneden,
De watren ringeloort, en ketens waent te ſmeden,
Als ſtroppen, om de zee te worgen, en de keel,
Waerby de weerelt leeft, en ieder weereltsdeel.
Zoo ſchept de Zeevaert lucht: zoo leeft men onbeſprongen:
Zoo wort al 't zeegewelt door zeegewelt gedwongen.
Al ſpanden nu Karthage en Syrakuzer aen
Om naer de watervorck van godt Neptuin te ſtaen,
En om den roozekrans een waterkans te waegen,
Te zien wien Jupiter de zeekroon geeft te draegen;
Men ſchroomde geen gevaer, van d'eene aen d'andre ree,
Zoo Hollants Amirael zijn vlagh opſtack in zee,
En ſtreefde recht vooruit, gevolght van alle kielen,
Om zeegeweldenaers te zitten op de hielen,
Aen boort te klampen, aen te grijpen, naer dien ſtijl,
Met laegen vol geſchuts, en dregge, en enterbijl,
Den vloet te decken, na het kraecken, na het enteren,
Met maſten, ribben, al 't ſcheepsingewant aen ſlenteren
Te ſcheuren, of het vier te ſteecken in den ſtaert
Of buick van 's vyants vloot, dat zy ten hemel vaert,
In 't onweêr van dien ſlagh, daer d'elementen knerſten,
Het aerdtrijck in de zee aen duigen ſprong te berſten,
De Goden in de lucht verdweenen met hun wolck,
Angſtvalligh voor maetroos, en ſpoockende oorloghsvolck,
Dat vier noch vloet ontziet, en vecht, als of 't verwaten
Een ander lichaem t'huis had in de kiſt gelaeten.
Dit zeegevaert, dat Mars in zijnen boezem ſluit,
Ruſt reedtſchap voor een vloot van hondert ſchepen uit
Ten oorloge, en verbaeſt den ſchendighſten vrybuiter,
Die Godt noch Koning vreeſt. Een Amirael, als Ruiter,
Ten dienſt van Amſterdam gewettight, en gewijt,
Is waert dat hy op zee het kloeckſte paert berijt,

In 't

In 't midden van de vloot der wackere Aemſtelheeren,
Te moedigh dat hun zeegeweldenaers braveeren:
Noch zoo niet, neen voorwaer: een hooger maght regeert,
Die met een' ſlingerſlagh den ſtoutſten reus verneêrt,
De bergen inneſtort, en die te moedigh draven,
En ſteigeren in puin en aſſche kan begraven,
Of ſlingren in den noit gepeilden Oceaen,
Om nimmer, na dien ſmack verrezen, op te ſtaen.
Men ſteeckt zich 't een oogh uit, om andren twee te rooven,
Men ſchroomt den helhont niet ten afgront uit naer boven
Te ſleipen in den dagh, Godts erfdeel te verraên,
Om vroomen op den hals te komen, langhs een baen
Van helſche gruwelen, en, tegens recht en wetten,
De grenspoort voor den Turck en Tarter op te zetten,
Met wien men in verbont en vloeckverwantſchap treet,
En zweert de ſtandertvaen des afgronts met een' eedt,
Dat Gode om hoogh verdriet, en quetſt de vroomſte harten,
Die hem aenſchreien, en aenroepen in hun ſmarten,
Of hy, in 't endt verbeên, den ſcheut der boozen ſchutt',
En den geſchockten Staet des Heilants onderſtutt'.
Gelijck de kudden gaen by duizenden te weide,
En groeien by het gras, zoo drijft nu 't zeegeleide
Van 's lants geleivloot al wat hongert naer gewin
Den mont van Teſſel en den Vlieſtroom uit en in.
Nu houdenze elck hun' koers, op twee en dertigh ſtreecken,
En volgen 't zeekompas. Noch vracht noch ſchip ontbreecken
Den handelsman. Men hoeft geen zeeverzekeraer,
Nu alle watren zijn geveilight voor gevaer
Van Turck en halven Turck, of ſlimmer waterdieren.
Merkuur zit zelf te roer, en ſchept vermaeck in 't ſtieren.
Hy zet de winden naer zijn hant, tot 's koopmans heil.
De zegen komt van zelf gevallen in het zeil.

Men ſpant geen keten meer, daer landen t'zamenloopen.
De Straet van Gibraltar, de Sont ſtaet voor ons open.
Het hooft van Kalis en van Doever, pleitens moe,
Staet Hollant, van weêrzy, zijn recht, den ſleutel, toe.
Al wat ons dreighde is in zijn waterſchulp gekroopen.
De weerelt is nu veil: men valle alom aen 't koopen,
En aen 't verkoopen, aen 't bevrachten. Werckt, en wint.
Nu packt, nu zackt, en ſlaeft, en draeft, en weeft, en ſpint,
En ſchrijft, en wrijft: de nacht is tot geen ruſt geboren.
Krioelt, en woelt, en vlieght: de ſchrijfpen tuſſchen d'ooren.
De Warmoeſtraet, de Dam, de lange nieuwe Dijck,
En 't Water, huis by huis, de winckels worden rijck.
De lakenreedery ziet andren in de kaerten,
En ſlijt haer fijne ſtof en wol op alle vaerten.
De kruidenier verteert een ganſch Ooſtindiſch huis.
De zijdewinckel ruiſcht, gelijck een volle ſluis,
Van treckgetouwen, en van goude paſſementen.
De rentenier beſteet zijn gelt op hooger renten.
De Beurs valt veel te naeu. De Wiſſelbanck vertelt
Een' ſchat van Krezus aen 't gereede wiſſelgelt.
De Waegh is afgemat van waren af te weegen,
En roept om arbeitsvolck, tot aen den hals verlegen.
De Spaenſche zilvervloot wort hier aen gelt vermunt,
In 't aenzien van den haet, die niemant zegen gunt.
Nieu Nederlant bezaeit, belooft ons maght van koren.
Een ander Polen ſchijnt voor Hollant daer geboren.
De Geldersman, en Sticht, en Yſſel, Maes en Wael,
En Rijn, en Merwe, en Eems, de ſteden altemael
Gedyen by den oogſt der Zeevaert. Alle menſchen
Begroeten Amſterdam, bezichtigen met wenſchen
't Gezegent Magazijn, door Stalpaerts kunſt gebouwt,
Uit laſt der Watergoôn. Nu blinckt onze eeuw van gout,

En zilver, als voorheen, toen Salomon zijn ſchepen
Naer Ofir heenzondt, om ganſch Indien te ſleepen
In 't juichend Sion, en het lang beloofde lant,
Daer melck en honigh vloeit. Wat ziet de waterkant
Al zegens te gemoet; nu alle zeen en golven
Voor Hollant openſtaen, geen wegh is opgedolven,
Geſloten voor de vaert, en zeevaert! nu ons heck
Den Leeuw ziet wentelen in klaver, zijnen neck
Afſchudden 't laſtigh juck van alle dwinglandyen,
Te water, en te lande, en maght van vlooten ryen
Op ancker, of zoo weits laveeren af en aen!
Zoo houdt een Magazijn, een huis, 's lants welvaert ſtaen.
Staet vaſt, gy STAETEN: ſtaet, als onverwrickbre ſtijlen.
Verzekert met een' knoop den ſchoonen bondel pijlen,
Noch vaſter dan voorheen, dat Tweedraght niet verſwack'
Deze Eendraght, en de bant in 't ende met een' krack
Van een ſpringe, en geen Twiſt, het out bederf van Troie,
Bekoorlijck twiſtooft, en den gouden appel ſtroie
In uw vergaderinge, en ſchenne uw ſtercke ſteên
En landen, tot een vreught des zeevloecks, tegens een.
Het is geen mindre deught 't gewonnen te bewaeren,
Dan veel triomfen tot een ſtaetſi te vergaêren.
De Nijdigheit werckt loos en liſtigh, en beſpiet
Het heck van uwen tuin, of zy een open ziet
Om in te booren, of een ſpaeck in 't wiel te ſteecken
Van uwen wijzen Raet. Geen ſchaduwen ontbreecken
Het lichaem in de zon: zoo ſleipt oock ſtaetgeluck
Een' ſtaert benijders na, die weegen ſtuck voor ſtuck.
Zy zoecken alſins ſtof om harten te vervreemen,
En u, eer 't iemant rieck', dees kroon van 't hooft te neemen.
Geluckigh is hy, die, geſteigert tot zijn wit,
Den rijckdom kent van 't goet, dat hy met Godt bezit.

Bemint

Bemint dan Amſterdam, de glori van uw ſteden,
Den pijler van den Staet, de trouwſte van uw leden,
Die onvermoeit getrouw by 't lant heeft opgezet
Wat zy met zweet vermoght: die uit haer beurze redt
Den nootdruft van den Staet, zoo menighwerf verlegen.
Zy heeft, gelijck een zon, met haeren rijcken zegen
Haer buuren toegeſtraelt, gekoeſtert, en verwermt,
In koele ſchaduwe elck gehanthaeft, en beſchermt,
Geenſins den loon verdient, dien nijdigen haer gonnen,
Als ofze by 't verlies der halsvriendinne wonnen.
Bedenckt ge dit, men ziet uw vyanden in ly,
Triomfen op triomf uit zee in 't zeilrijck Y
Opdondren, en den roof op Kattenburgh gehangen,
Daer duizent duizenden het aenzien met verlangen,
Op 't loſſen der kortouw, die vier geeft op den ſtroom,
En heet den Amirael met jaghten wellekoom.

MDCLVIII.

KEURGEDICHT
OP DE
KEURSTEHOUDERSCHAP

Van den doorluchtighſten Vorſt en Heere

J. MAURITIUS,

Prince van Naſſau, Vorſt des H. Rijx, Stadthouder te Kleef, &c.

Toen zijne Vorſtelijcke Doorluchtigheit, in den naem van Keurbrandenburgh, ter Keure van den Roomſchen Koning trock.

PROFERET IMPERIUM.

HEt Keurhof Brandenburgh, geſterckt door 't kinderbaeren
Der Keurvorſtinne, ſtont nu vaſt op twee pylaeren;

Europe

Europe en Chriſtenrijck gewaeghden van de Faem,
Die Koningsbergen, om den tweeden erfgenaem
Van Fredrick Willem, noode op die geboortefeeſten
En ſtaetſien des zoons, begroet van duizent geeſten,
Op't dondren der kortouwe; als MAURITS wiert verzocht
Zich ree te houden, om op 't heerelijckiſt den toght
Naer Franckfort te bekleên, den Keurvorſt aen te trecken,
En 't armelijnen voêr, beſprengt met ſchoone vlecken.
Zoo braef een Vorſt van 't Rijck, geſchapen tegens laſt
En eere, weigert niet het geen zijn Hoogheit paſt,
Die willigh, Chriſtenrijck en elck ten dienſt, wil ſtreven
Naer onverwelckbren palm, der helden luſt en leven.
Het weldoen aen 't geſlacht der menſchen voeght een' Godt,
Die volcken wetten ſtelt, en ſtiert door zijn gebodt.
Men zagh het voorſpel van dees ſtaetſie aen lievreien
Van zilver groen en root, aen pagie, en lackeien,
Aen paerden, en karros, trompet, en banderol,
En hofſleip, elck om 't braefſte. Al wat men ziet ſtaet vol
In pracht, en heerlijckheit. Geweer en wapens blaecken,
En blikren van geſteente, en gout. Gewaeden kraecken
Van rijck borduurſſel, als een koningsvaert vereiſcht.
Zoo rijſt de Vorſt van 't licht des morgens, eer hy reiſt
Ter kimme uit, op den glans der heldre morgenſtarre,
Die ieders oogen weckt, om uit te zien van verre
Hoe 't eenigh ſchoon, de zon, op 't voortreên van den glans
Des blijden daegeraets, zal ſteigren naer den trans
Der heemlen, op den troon van haeren gouden wagen,
Met gloeienden robijn en diamant beſlagen;
Terwijl een friſſche dauw van lelien, een wolck
Van roozen om haer zweeft, die van het juichend volck
Zal werden aengebeên, daer duizent nachtegaelen
Uit luſtprieelen haer begroeten, en onthaelen;

Dewijl zy 't al verlicht, en, vroegh en 's avonts ſpa,
Wat leven zoeckt verquickt, en aenqueeckt uit gena.
Een ſtoet van Edelen, Vryheeren, Riddren, Graven
Staet reede, om op dien draf het Keurhooft naer te draven,
In dit doorluchtigh ſtof, den Rijn op, die vaſt wijckt,
Daer elck een trots Romain in zulck een' drang gelijckt,
Een adelaer in 't Rijck der Duitſche Roomſche Heeren,
Die onder Ooſtenrijck en Ceſar triomfeeren,
En ſtuiten door het zwaert van 't Keizerlijck gebiet
Den wreeden Mahomet, die Chriſtus grens beſchiet,
En maghtiger in 't velt, door 't jammerlijck krackeelen
Der Chriſte Vorſten, vlamt om Chriſtus rock te deelen,
Die heel en nadeloos van 't krijghsvolck wert verſchoont,
Toen Godt, aen 't kruis gehecht, met doornen hing gekroont.

De Scepterdraeger en Aertskamerling der kamer,
Voert, als Grootmeeſter van zijne Orden, nu geen' hamer,
Noch heirbijl, maer den ſtaf, en rijdt naer 't keurpalais,
Gelijck een vader van den algemeenen pais,
Die blinckt hem liefelijck ten oogen uit, zoo zedigh
Dat elck bezadigt wort door dit gezicht, en vredigh
En vriendelijck verlangt en luiſtert naer den toon
Van zijne wijze ſtem, de ſtut van d'oude kroon;
Waeronder duizenden van vroome zielen ſchoolen,
Die al te noode van den grijzen ſtam verdoolen:
En Otto d'eerſte, die het Duitſche Keizerdom
Zoo zegenrijck verhief, en Godts gebiet alom
Bevredighde, vermaent, zoo 't ſchijnt, het keurorakel
Dat nu geen Koningshooft veraerde van de ſchakel
En keten, die een ry van eeuwen achtereen
Germanje hielt verknocht, de Vorſten, en de ſteên
Door liefde en trouw verbondt, gelijck een riem de lenden
En leden t'zamenbint. Zoo ſtuit de Vrede benden

Van

Van burgerlijcken twist door een voorzichtigh hooft,
Dat al de weereldt heil en zegening belooft.
De norsse Tweedraght [die de Goden holp aen 't hollen,
Toen d'appel, root van gout en blozend root, quam rollen
Door 't feest van Pelion, daer Thetis met een' krans
Van wier om 't hangend hair, in 't midden van den dans,
De Godtheên danssen zagh,] zal uit een' nevel loeren
Om op haer twisttrompet de maghten aen te voeren,
Te kanten tegens een. De hemel keer' die pest
Uit dezen hoogen Raet, en drijfze in Plutoos nest,
Dat niet dan slangen broet, en draecken, en Chimeeren,
Alektoos, Tisifons, en razende Megeeren.
De zwarte Helhont, die op menschespieren vast,
En uit de nachtspelonck met zijn drie muilen bast,
Zy verre uit onzen dagh geketent, en verbannen.
Men haet hier gruwelen, en purpere tyrannen,
Gewelt, dat schoon vergult, beholpen met wat schijns,
Afgrijslijckheên bedeckt met een verniste grijns.
De hantschoen rieckt van musk, en deckt, in schijn van handen,
Den klaeuw van een Harpy, die met vergifte tanden
Metael en stael verbijt, en, altijt even graegh
En gulzigh naer den roof, haer onverzoenbre maegh
En balgh met wiltbraet van onnozelen wil paejen.
Men drijfze wegh die moort en brant en oproer kraejen,
En oorlogh, die verstockt eens menschen tijt verduurt.
Germanje heeft, helaes, den krijgh te lang bezuurt,
En ziet haere ackers noch te droef verwildert leggen,
Begroeit met kreupelbosch, en doornehaege, en heggen.
Zy ziet haer steden noch en merckten zonder glans,
Haer kercken omgewroet, de torens zonder trans,
De sloten diep in assche en bloedigh puin begraven,
En duizenden verarmt en uitgeput, als slaven,

Van ſtof en zweet begruiſt, met een vermoeide ziel
Herbouwen pijnelijck wat ſnel te gronde viel.
De hemel, nu verzoent, beſtelle 't volck een' wachter,
Die Mars geketent hou, zoo laet hy nimmer achter
Zijn' rugh een woeſtyny, en plat getreden gront,
Daer 't heir een paradijs van weelde voor zich vondt.
MAURITIUS, die wijdt ten Weſten heen ging ſtreven,
En voor zijn aengezicht de woeſtheit heeft verdreven,
De menſcheneeters temde, in 't noit getemt Brazijl,
Geeft hoop aen 't Keizerdom dat hy, gelijk een ſtijl,
Het Rijxrecht ſtutten zal, en ſtuiten dees Barbaeren,
Die, onder Chriſtus naem, het Chriſtendom bezwaeren
Met een metaelen juck, veel laſtiger alom
Dan oit de Heidenſchap, en 't bloedigh Turckendom
Den neck der vroomen druckte: oock gaet het vaſt dat d'Orden
Der Duitſche Ridderſchap, zoo wijt befaemt geworden,
Ten hooghſte was gedient met dien oprechten helt,
Wiens dapperheit beproeft zijn oorlogsſpoor in 't velt
Van d'andre weerelt liet, en plante zijn banieren
In 't midden van het ſpoock en 't brullen van de dieren,
Langs d'Indiaenſche kuſt, en hielt den vyant ſtaen,
In 't lant vol wildernis, en op den Oceaen,
Daer Portugezen, en afgrijſſelijcke Wilden,
Op hem hun grof geſchut, en bitſe pijlen ſpilden.
De Koning aen de Belt vercierde noit de borſt
En boezem van een' helt en zegenrijcken Vorſt
Met zijnen Olifant, rechtvaerdiger noch trouwer,
Dan dezen ruſtigen en moedigen Naſſouwer,
Van Keizer Ferdinand verheven, tot een blijck
Dat deught dien Kruishelt zalft ten Vorſt van 't Roomſche Rijck,
Waerop de broederſchap van zijn geheilighde Orden
Getrooſter 't heiligh zwaert ging op haer zijde gorden,
En

En zwoer de horens van de Turckſche halve maen
Te breecken, waerze 't licht van 't Kruis in 't licht quam ſtaen.
Toen ſcheen de Bosforus, gedeckt met kruisgaleien,
Daer hy Europe houdt van Aſien geſcheien,
Te juichen, en het hof van Ottoman vermant
Te vlughten door de lucht, en over zee en zant,
Met zijne peſten, en verdoemelijcke vloecken,
Arabie, en het graf van Mahomet te zoecken.
Zoo moedight MAURITS, op het zwaejen van de vaen,
Met zijn Grootmeeſterſchap de Chriſte Ridders aen.
De grens der waerheit vrees' noch ramp, noch ongevallen,
Noch dat 's erfvyants heir te Weenen voor de wallen
De tenten ſpannen zal, zoo lang dees wachter leef,
En uit den toren waeckt van 't Vorſtelijcke Kleef.
Dees, gravende aen 't geberght naer verſche waterſprongen,
En levende aders, die om ſtrijt door d'aerde drongen,
Van hem tot eene bron vergadert in een vat,
Ontdeckte ons zijn fortuin, den opgedolven ſchat,
En in dien rijckdom een medalje, daer de lezer
Noch Cajus Julius in las, en 't beelt van Cezer
Zagh ſtraelen uit metael, dus lang den dagh miſgunt,
En noch zoo klaer, als of de munt eerſt was gemunt;
Een heilzaem voorſpoock, dat die vorſtelijcke panden
Der Roomſchen, lang geſtroit, noch vielen in de handen
Van zulck een' dappren Vorſt, die recht naer Cezar aert,
Wanneer de noot vereiſcht dat hy het wettigh zwaert
Voor 't algemeene beſt magh voeren en gebruicken
Op vyanden, voor wiens gewelt het Recht moet duicken.
Toen gaf het beelt een' glans, en ſcheen dus MAURITS aen
Te ſpreecken: groote Vorſt, ick zie een weerelt ſtaen
Gereet tot uwen dienſt. Ick zie op hooge troonen,
Eer 't jaer zijn ronde ſluit, den Roomſchen Koning kroonen

Te Franckfort met uw ſtem, op Fredrick Willems naem,
In 't aenzicht van de Nijt; en Duitſchlant zal uw Faem
Verheffen aen de lucht, zoo hoogh zy ſtijght in 't vliegen
Ten top uit van uw hof, het vorſtelijcke Siegen.
Aenvaert hierop ons beelt, en zet het Cezar by,
Als hy de kroon ontfanght, op onze profecy,
Gelijck een nazaet van den ſtoel, by ons bezeten,
En, na de zeſtiende eeuw, noch gaef, en ongeſleeten.
De Keizer Adolf, d'eer van uw' Naſſauſchen ſtam,
Die, na de dertiende eeuw, zoo hoogh te ſteigren quam,
Bewaerde d'eer van 't Rijck, het welck ten lange leſte
Verdooven wil den glans der Byzantijnſche veſte,
Die nu van verre, alree gedootverft, beeft, en ſchudt,
Dewijl ghy mijnen ſtoel in 't Weſten onderſtut
Met uwe ſchouderen, in 't midden van de Heeren,
Gemoedight op uw punt den dollen Mars te keeren,
Die zelf voor 's Gravenwaert u dreighde met de doot,
En met zijn karrabijn het oor in ſtucken ſchoot,
Waerom gy waerdigh waert met Schencks geweer te proncken,
En 't harnas, daer hy me ter Waele in is gezoncken,
Om Kleef te dienen tot een trotſe zegeprael,
Zoo lang de zon verrijze, en ſchittere in 't metael.
Gelijck de Zevenſtar in 't Noorden en zijn plecken
By wijlen eenen rock van gout ſchijnt aen te trecken,
Die heerelijcker blinckt, wanneer de nevel vlught,
De wint den hemel vaeght en zuivert aen de lucht,
Die lang betrocken hing voor 't aengezicht der volcken;
Zoo wil, op uwe komſt, de Nijt, met al haer wolcken,
Lang zwanger van 't gedroght en aengehitſte ſpoock,
Verdwijnen al verbaeſt, gelijck een vuile ſmoock,
Die 't keurgezicht verblint, en, voedende 't miſtrouwen,
Belet den heldren glans der hemelen t'aenſchouwen,

Te letten op het heil der volcken, en de ruſt
Van 't lieve Vaderlant, met reden waert gekuſt,
Als echte moeder van de vrygebore zoonen,
Die onder haer gezagh een zelve huis bewoonen,
Gevoedt met eene melck, gequeeckt in eenen ſchoot,
Verdaedight door haer trouw in wederſpoet, en noot.
De Zevenſtar des Rijx, om 't rijxgeſchil t'ontwarren,
Nu aengegroeit tot acht, dry heilge myterſtarren,
Vijf weereltlijcke, klaert aen d'oevers van de Main
Nu op, daer d'oude ſtadt en 't mercktvelt valt te klein
Voor zulck een' dicken drang van allerhande ſtaeten,
En ſtercken t'zamenvloet des volcks, uit alle ſtraeten.
Hier rijdt d'Aertsſchenker, die, by ieder wellekoom,
De kroon des Muldaus voert en van den Donauſtroom,
Geſterckt met Godts gewijde, een trits Rijxkantzelieren,
Bewaerders van 't geheim, en zegels, en papieren;
d'Aertstruckſes van het Rijck; dan die 's Rijx ſchat bewaert;
d'Aertsmaerſchalk, wijt en zijt ontzien door 't Recht van 't zwaert.
Keur Brandenburgh, wiens zorgh de ſcepter wert gegeven,
Als 's Rijx Aertskamerling, ziet MAURITS, aengedreven
Van yver, om met lof zijn keurampt te bekleên,
Zoo loflijck als dit huis oit aen de Main verſcheen,
Waerom zijn edel paert nu hooger draeft, op 't praelen
Des ſcepters, root van gout, en d'oogen trotſer ſtraelen
Uitſchieten, nu de zon van Naſſau het berijt,
Daer 't ſchuimbeckt, en, vol gloets, den gouden breidel bijt,
En knabbelt zijn gebit, oock zonder te verwilderen.
Zoo kon Apelles kunſt den Alexander ſchilderen,
Wien eene weerelt veel te naeu viel, en te kleen,
Toen hy om d'andre docht, daer MAURITS heeft geſtreên,
Te water en te lande, en, in der Mooren oogen,
Geblixemt met geſchut, den hagel van hun boogen

Op

Op zijne borst gestuit, en stadt, en slot gebouwt,
Die noch naer zijnen naem den tijtel voert en houdt,
En eeuwigh houden zal, zoo lang zijn Batavieren
Hun vlooten, rijck bevracht, rondom den aerdkloot stieren.
Een roock van wieroockgeur en offren en gebeên
Betreckt alom de lucht, en stijght, uit alle steên
En kercken, naer den stoel der Godtheit, daer Aertsengelen
Hun hemelsch koormuzijck uit negen kooren strengelen,
Gereet om d'Eendraght af te zenden naer beneên,
Uit liefde tot de rust, den welstant van 't gemeen.
Men ziet de Heeren en gehoorzaeme onderdaenen
't Gewijde marmer met den dauw van zilte traenen
Besprengkelen, om Godt te zoenen, nimmer moe;
Te smeecken dat de straf, en 't snerpen van zijn roe,
Zoo menigh jaer beproeft, den rugh des volcks verschoone,
En niet de rijxkroon van den Koning in een kroone
Van distelen verkeer', die Christus hair en hooft
Misverft met sprengklen bloets, dien heldren glans verdooft,
En 't heiligh licht bedroeft, dat neder plagh te schijnen;
Terwijl hy uit een' troon van blijde Cherubijnen,
Ons jammeren aenschout, in dezen droeven tijt,
Vol oproer, haet, en twist, en onverzoenbren strijt.
Schept moedt, gy volcken van een tonge en menigh lantschap,
Een lichaem, door een ziel vereent, nu 't Keurgezantschap
Prins MAURITS wort betrouwt, op eenen top, zoo steil,
Zoo gladt in 't steigeren; verwacht van boven heil
En vollen overvloet met uitgeschudden horen.
De rijpe muskadel, en ooft, en weeligh koren,
En zilver, en fijn gout, en ertz, en wat de Mijn
In 's aerdrijx aderen, voor lucht, en zonneschijn,
Zoo hellediep begroef, wort in uw' schoot gegooten.
De steden half verwoest, de lang vervalle sloten,
De

De woeste wildernis, en ackers, overgroeit
Van klisse, en onkruit; hof, en wijngert, noit gesnoeit,
Herbouwt, herstelt, herploeght, herbint hy, dat de rancken
De telgen, stadt en dorp den goeden MAURITS dancken.
Zijn lust is weldoen, door een onvermoeit beleit.
Hy weit zijn hart in 't gras, daer 't vee zich zat in weit,
En baeckert in de zon, terwijl zijn uiers zwellen.
De bykorf levert was en nektar uit zijn çellen.
Het snedigh kouter glimt, en glijt door vette klay.
De herder weckt den galm met ruischpijp, en schalmey,
En riet, en Duitsche fluit, in koele en frissche lommer,
Ontslagen van verdriet, en vry van zorge en kommer.
Zoo piepte 't suickerriet, toen hy, der zeden stijl,
Verdaedighde den Staet van 't leckere Brazijl,
Dat onder hem het hooft zoo rustigh op dorst beuren,
Als 't hing na zijn vertreck, en deerlijck sloegh aen 't treuren,
En quijnen, toen het bleeck hoe braef een eenigh man
Van kloeckheit en beleit een nieuwe werelt kan
Bevredigen door gunst en goedtheit, daer geen menschen,
Maer wilden uit den aert om zulck een' vader wenschen,
Die, meer dan mensch, een' Godt gelijckt in menschen schijn,
Wiens zegen vloeit, en groeit, gelijck by wijl de Rijn
Niet voor zich zelven stroomt, maer uitberst, om ten lesten
Het quijnende ackerlant te voeden en te mesten
Met slib van zijnen stroom, en regen, uit de lucht
Gevallen in zijn kiel, ten dienst van vee, en vrucht.
Prins MAURITS vaeght den pas en alle heerestraeten.
De reizende magh zich op Nassaus zorgh verlaeten,
De vrachtkar vaert gerust. De wagens kraecken vast
Met zijde, schat, en gout, en zilver overlast.
De burger op zijn wacht mach vranck en veiligh slaepen,
Hy schijnt ter heerschappy geboren, en geschapen:
En, zoo zijn keur tot rust der weerelt iet vermagh,

En luiſtert deze ſchael en zulck een overſlagh
Naer 't woort, hem toebetrouwt; men hoeft niet eens te duchten
Dat Duitſchlant, overſtroit van ydele geruchten,
Een Roomſche Koning ſta te vreezen, die zijn' eedt
Min waert acht dan zijn kroon en glansrijck purpren kleet:
Dat zal men uit de Faem en keurtrompet verneemen.
Zoo zy Prins MAURITS by 't gekroonde hooft van Bemen
En Hongeryen op dees hooghtijt wellekoom.
Zoo houde al 't Keurgezagh de woeſtheit by den toom.

MDCLVII.

JACHTZANG.

Aen den Doorluchtigen Vorſt en Heer

J. MAURITIUS,

Vorſt des H. Rijcks, Prince van Naſſau, Stadthouder te Kleef, &c.

Over het wilbraet, den Heeren Burgermeeſteren en Wethouderen van Amſterdam, op hun keurgetijde en blijde maeltijt, toegeſonden.

OMNIBUS IDEM.

DE koeſterende zon, tot 's avonts van den morgen,
Voltreckt haer ronde, toont elck een haer aengezicht
En ſtraelen, dagh op dagh, blijft nimmermeer verborgen,
En begenadight elk met warmt, en heilzaem licht.
Zy ſchijnt rondom den ringk des aerdtrijx, naer elx wenſchen,
Een ieder even na, een ieder even ſchoon,
Gewelkomt, en onthaelt by dieren, en by menſchen,
En planten, waerze blinckt uyt haeren gouden troon.
Haer luſt is weldoen, en alle oogen te verquicken,
Te koeſteren al wat leeft, te bloeijen in elx bloey,
En opganck: kruyt, noch bloem, noch zaet te laeten ſticken,
Het levenaen te voên, te groeijen in elx groey.
Zoo kan de Duytſche Zon van Zonnenbergh niet leven.
Noch jaegen voor zich ſelf naer ſchuw en weeligh wilt;
Zy moet zich zelve noch ons ſtadt ten beſte geven,
Of acht haer daghreis moeite en arrebeit geſpilt.

Zijns

Zijne edelmoedigheit gewaerdight zich aen veelen
  Genadigh te besteen, uyt aengeboren lust:
Gelijck een' bronaer springt, haer ader splist aen deelen,
  Landouw en beemden laeft, en oevers, zonder rust.
Toen Vorst Eneas quam te landen by Karthage
  Uyt zee, zoo fel bestormt van Junoos wrock en haet,
Hy zeven harten schoot, uit zijn bedeckte laege,
  En schonckze aen zijne vloot, en Frigiaenschen Raet.
De milde Dido 't wilt, dat d'Edelen verrasten,
  In 't rennen, daer zy paert en Hof hun krachten verght,
Zent hondert zwijnen aen haer wellekome gasten,
  En welkomt den Trojaen, aen Tyrus kust geberght.
De jaght was d'oefeningh en 't ridderspel der Grooten.
  Zy had van overouts haer Godtheit, als Diaen,
En haeren jaghtsleip me, die hart en hinde schooten.
  Zy had altaer en kerck in bosch en wouden staen.
De blijde jaeger plagh haer t'eelste te vereeren,
  En zijn gevangen roof te hangen aen den knoop,
Den slotknoop van 't gewelf. De Koninghlijcke Heeren
  Verlieten nooit de jaght, het terghsel van hun hoop.
Zy zochten 't weerlooze, of gewapende met klaeuwen,
  En schuimende gebit. Adoon en Ganimeed,
Twee Konings zoonen, in dees renbaen niet verflaeuwen,
  Hoewel het everzwijn den eenen dootlijck beet:
De Schildtknaep van Jupijn, den andren op dorst packen,
  En voeren in de lucht, terwijl de hazewint
Den hemel aenbast, schrick en anghst den knaep verzwacken,
  De grijse lijfwacht grijpt naer 't opgegreepen kint.
Hippolytus, zijn jeught, de kuisheit opgedragen,
  De jaght had toegewijt, en hart en zin gezet
Op 't wilt in 't groene woudt en wildernis te jaegen,
  Op zwijnspriet, boogh, en pijl, en winthont, brack en net.
d'Arkadische Atalante is d'eerste, die den jaeger

De plaegh van Kalydon holp vellen op het velt,
En 't zwijnshooft tot een' prijs ontsinck van Meleager,
Die op dees jaghtheldin zijn hart en zinnen stelt.
De grooten volghden 't spoor der dieren, om rechtschapen
De zenuw t'oeffenen, op datze niet verslapp',
Vertraegh' door ledigheit, hen krijghsgeweer en wapen
Leer' handlen, naer den eisch, met kunste en wetenschap.
De jaght leert Oversten de vyanden belaegen,
Of keeren op de grens, of slaen in 't vlacke velt,
Wanneer de hooge noot de Vorsten uit komt daegen;
Geschapen tegens last, tot nootweer voor gewelt:
Tot voorstant van den Staet der vryheit, en haer wetten.
Zoo stuit MAURITIUS, Prins Henricks rechte hant,
Den inbreuck van het heir, dat, om de Maes t'ontzetten,
Quam bruysen, als een stroom, op zijnen legerstant.
Zijn trotse legerhoedt, doorhouwen, en doorschooten,
Getuyght zijn zuyvre trouw, en dappren oorloghsmoedt,
Getuyght uit welck een' boom dees krijghstelgh is gesprooten,
Uit Keizerlijcken stamme, en 't Koninglijcke bloet:
Uit bloet, dat lang de kroon aen Baltische oevers spande,
En in 't Sarmaetsche Rijck, ten trots van 't ongeloof.
's Helts dapperheit, beproeft te water en te lande
Zet vrede en 's vollecks rust in top voor wapenroof.
Sy haet de raserny, verhit op bloet vergieten:
Maer zoo de hooge noot het rijck van Christus dreight,
De Tarter en de Turck de kruisgrens durf beschieten,
Het flaeuwe Europe 't hooft ter slavernye neight,
Dan zwicht zijn yver niet om hantgemeen te worden.
Te vliegen op het spits in d'Ottomansche maen,
En zijn Grootmeesterschap van Duitschlants heilige Orden
Groothartigh te beklêen, en als een post te staen.
Voor 't schandigh leven kiest hy vechtende te sterven
Een eerelijcke doot, te houwen op zijn' zerck

Den

Den titel, die de blode en moederloozen derven,
  Begraven met hunn' naem, en buyten 't heldeperk.
Men zagh dien braven Helt de Braziliaensche Reuzen
  Verschricken met zijn knods, den Lissebonschen Taegh
De horens en het hooft in d'andre weerelt kneuzen,
  De menscheneeters stout verstooren in hun laegh.
De wilde woestheit, langs de kust, uit schrick geweecken,
  Geschoolen in haer bosch en ruighten uit ontzagh,
Begon op zijn vertreck haer hooft weêr op te steecken,
  Te groejen, daer Olinde in puin begraven lagh.
Zoo ging 't naer Herkules, zeeghaftigh wechgetogen,
  Spelonck, en bosch, en poel geveilight had van moort,
Van leeuw, en everswijn, en slang, met knodse, en boogen,
  En branttuigh, in hun bloet en bloedigh nest gesmoort.
Indien hem 't vrye lant niet weder naer ons stranden
  Gewenckt had, om zijn wacht en toghten uit te staen,
Hy had in 't zuyden reeds ons onbekende landen,
  Een vijfde werelts deel gezegent opgedaen.
Nu stoft het Kleefsche bosch op zijn doorluchte treden,
  Daer d'oude Hertogen, begruyst van sweet en stof,
Te paerde, met de zon des avonts, afgereden,
  Gelaên met verschen roof, zich wenden naer hun Hof.
Nu groeit de Rijnstroom, als de Rijxvorst, langs zijn kanten,
  Komt draven, of hem neemt met blyschap op den rugh,
En op-en nedervoert, langs 't wijt befaemde Santen,
  Daer Cesar reedt te paerde, op d'oude legerbrugh:
Daer Burgerhart, na hem, de Roomsche Keurebenden
  Vernestelde in haer nest, en Rijn, en Maes en Wael
Durf schuimen van dien aert, tot datze in 't einde kenden
  Den aert des Bataviers, gespitst op uitheemsch stael.
De Rijnstroom, daer de Lip hem tol geeft met haer eicken,
  Slaept veiligh en gerust op 's Helts getrouwe wacht,
Wiens armen wyder dan de nieuwe weerelt reicken,

Zoo hy ten ſchutsheer dient voor 't menſchelijck geſlacht.
Zijn plantluſt wandelt ſtil in ſchaduw van zijn boomen,
Om Wezels hoogen wal, en kroont de ſchoone ſtadt.
Zy levert ſchaduwen aen bergh, en dal, en ſtroomen,
En koelte in zomerzon, geſchut op loof, en bladt.
Dat tuight de vreughdenbergh, daer Klevenaers vergaren,
En zingen hant aen hant, rondom hem, aen den rey:
De rijcke hemel wil den Stedehouder ſpaeren,
En zegenen, gelijck den bloezem in den May.
Het Hof te Kleef getuight zijn' bouwluſt, die 't verwoeſten,
Der werelt haet, en ſchuwt, den burger reickt de hant
In 't bouwen, nu de vre de zwaerden laet verroeſten,
En zegeltze in de ſcheede, in 't groeijen van ons Lant.
Zoo lange Vryburgh noch in 't Weſt ſijn' naem zal dragen,
Wil 't blijcken waer Brazijl dien Archimedes zagh.
Zijn huis in 's Gravenhaegh kan levendigh gewaegen
Hoe 't Vorſtelijcke hart hier in te groeijen plagh.
Gelijck hy ſteden bouwt en Princelijcke hoven
Van marmer en arduin, zoo bouwt hy een palais
Van harten, daer de vre verjaeght was en verſchoven,
Herſtelt d'eendraghtigheit door burgerlijcken pais.
Soo bluſcht ſy 't eeuwkrackeel, dat tuſſchen Vorſt en Stenden
Veel jaren broeit, en ſmeult, eer 't vier al 't landt ontſtack,
En uitſloegh, met een vlam van jammer en elenden,
Gelijck een groote brant van 't een in 't ander dack.
Die vreedzaeme aert en tong gaf rijcke ſtof voorhenen
Te dichten hoe de muyr van Thebe wiert gebouwt
Door zangk en ſnaereſpel, die d'ongelijcke ſteenen
Vergaerde tot een ſtadt, ſoo wijdt befaemt als out.
Het overzeldſaem lot van ieder te believen,
Te winnen ieders hart, viel weinigen ten deel,
't Is verre minder kunſt door dwangh party te grieven,
Dan tweedracht ſcheiden, danck te haelen na 't krackeel.

De

De Grooten, die zich zelfs ten dienst des volcks verkleinen,
En konnen matigen, ontzien, en meer bemint,
Zijn dapperder dan d'outste en edelste Romainen,
Wie herten wint, beschaemt den helt, die steden wint.
O rechte keurhant, oogh van zeven vrye staeten,
Men ziet een tijt te moet, die allen dichtren stof
Zal geven op Parnas, om geestig uytgelaten
Te weiden in den beemt van uw verdienden lof.
Dan groeijen in uwe eere al d'Amsterlantsche Heeren,
En 't Raethuis, dat uw wil, gelijck uw hart, ontfing,
Daer op hun keurgety, om uw schenckaedje t'eeren,
De berckemeijer op uw' welstant ommeging.

Op de geboorte van onze Hollantse Sappho

ANNA ROEMERS.

ALs 't heiligh Nootgeheim wat zeldzaems ons wou jonnen,
En zaligen onze eeuw, toen quam in 't licht der zonnen
Dees kunstrijcke Anna, van den hemel zelf bezint.
Zo haest de Goden en Godinnen dit vernamen,
Zy met de Musen uit hun hooge zetels quamen
Om te begroeten, en te zegenen het kint.
Zy lagh in 's voesters schoot, en sloegh de tedre lichten
Op d'ommestande Rey en blinckende aengezichten:
Een heilge glans, zoo 't scheen, zweefde om haer edel brein.
De Rey der Hemelliën schiep een te zonderlingen
Genoegen, en bestont eenstemmighlijck te zingen,
En heil te wenschen 't kint, dat meer was als gemein.
Groei, zongen zy, en bloei, ontluick, o blom der bloemen!
O roem van uwe tijdt, daer Roemer op magh roemen!
Eer van uw vaders huis, en pronck van uwe stadt,
Gedurende de lent van uwe onnoosle jaren
Moet u noch leet, noch ramp, noch onspoet wedervaren,
Die d'hemel opgeleit heeft als een waerde schat.

De

De tijdt genaeckt, dat om den lofkrans te bejagen,
Gy noch Arachne met uw naeldwerck uit zult dagen;
Nature met pinceel, graefyser, kole, en krijt,
Polymnia met zang, Erato met uw snaren,
De Schrijvers met uw pen, die in elck een zal baren
Verwondering, als ghy der Schrijvren Fenix zijt.
Der Kunstbemindren oogh zal gaen de muren vryen,
Die rijcklijck zijn bekleet met uwe schilderyen;
De spiegelglazen, die te sierlijck zijn bemaelt;
De boecken gestoffeert met duizenderley dingen,
Vol kunst, vol printen, en verscheide teeckeningen;
De zyde stoffen, die gezielt zijn van uw naelt.
Maer dit sal 't minste zijn, wanneer de Faem zal loven
Uw rijm, en proze, dat zijn ziel ontfing van boven,
Als Grotius verstomt: als Cats verbaest toekijckt:
Als Hooft verwondert staet, als Heins met zijnen Schrijver
Uw gulde veerzen leest, en d'een uit grooten yver
By Pallas, d'ander u by Saffo zelf gelijckt:
Wanneer ghy met uw dicht verdient de lauwerbladers,
En ciert de Poppen, en uitbeeldingen uws Vaders,
Die u in wijsheits School van jongs heeft opgequeeckt.
Wie dan uw Spreucken, en uw Rijmen komt t'erkouwen
Zal roepen: dit 's geen maeght, noch van 't geslacht der Vrouwen,
't Is Maro die hier zingt: 't is Katô die hier spreeckt.
Was op, geluckigh kint! was op in goede zeden,
Die van 't verwondren noch zult worden aengebeden,
Vermits uw oordeel, en uitsteeckende verstant.
Was op, geluckigh kint! sieraet van uwe tijden!
De Hemel u beschut voor al die u benijden.
Was tot een wonder van 't gezegent Nederlant.
Zoo eindighde de groet en zegening der Goden,
Die hun geschencken milt de jonge vrucht aenboden,
En met een hemelsch spoock verdwenen uit 't gezicht.

De

De ſpruit nam toe, en hoe zy meer beſtont te bloejen,
Te meer de wijsheit met haer jaren ſcheen te groejen,
En 't geen eerſt minder was dat wert een grooter licht.
Ten lange leſte moet de nijt nu ſelf belyen
Dat in haer zijn vervult der Goden profecyen,
Dat 's hemels ſchatten zijn te recht aen haer beſteet.
Geeſtrijcke Jongkvrouw, O wat zullen wy u wyen!
De Nymfen van ons Y zich in uwe eer verblyen,
En ſtaen tot uwen dienſt wilvaerdigh en bereet.
Maer uitgeleze Maeght! vermits der grooten gunſten,
En 's levens ydelheit verdwijnt met alle kunſten,
Vergaep u niet aen 't geen dat ſchielijck zal vergaen.
Wil met uw ſchrandre geeſt niet hier beneden marren,
Maer altijdt hooger gaen, en zweven naer de ſtarren
En hemelwaert 't gezicht als een Sibille ſlaen.

Zy was geboren MDLXXXIV.

DE NACHTEGAEL VAN AMISFORT.

Hic ver aſſiduum, atque alienis menſibus æſtas.

SChoon Uitrecht eertijts praelde op 's Biſſchops ſtaf en myter
En ſtoel en hoogen Dom, noch wil ick AMISFORT,
Van Grooter waert benijt, verheffen op mijn cyter,
Als rechte hant van 't Sticht, in zegen noit verkort.
Wie haeren oirſprong zoeckt, ſpring' zevenhondert jaeren,
Min vijftigh jaer, te rugge, en kuſſ' den eerſten ſteen,
Daer veele ſteenen tot een' ſtadt en muur vergaêren,
Op 't nachtegaels gezangk, het welck de bouwheer ſcheen.
Natuur verkoos den gront in liefelijcke ſtreecken.
Dat Griecken Tempe love, en d'oude Hengſtebron:
Ick loof dit lantprieel, op 't ruiſchen van de beecken;
Ick loof den Heilgen Bergh, den Duitſchen Helikon.
De pijnboom, en cypres, en eicken, koel van lommer,

Beſchaduwen haer velt. De wackre honighby
De geeſten aeſt met dauw, en nektar, vry van kommer.
Natuur vereert den diſch met ooft, en leckerny.
Zy ſchenckt u honigh, meede, en ſap van muſkadellen.
Hier loeit het weeligh vee u uit de beemden toe.
Men jaeght 'er 't wilt, en hoort de bijl de boomen vellen.
De wagen voert het graen ter korenmerckt, noit moe.
Het laken ſchietſpoel ruiſcht door d'aengeſpanne keten.
Zy kemt, en ſpint, en breit, en weeft de ſchaepevacht.
Hier wort den vreemde, van den gaſtvrye ingezeten,
Gewelkomt, ſlecht en recht, en zonder dwaze pracht.
Hoe ruſtigh heeft dees Stadt van outs verdreve Heeren
Geberght in haeren ſchoot! hoe ridderlijck herſtelt
In hunnen eerſten Staet! zy dorſt Borgonje keeren
Wel tweewerf op haer' veſte, en vreesde geen gewelt.
Zy levert mannen uit, de bloem der ruiteryen,
En draeght noch moedt op 't bloedt van Oldenbarnevelt,
Wiens glori blincken zal, ten trots van die 't benyen,
Zoo lang voorzichtigheit en trouw op d'aerde gelt.
Haer godtshuis trooſt de krancke en wees, en afgeleefden.
Zy koeſterde in haer ſchool de letterhelden aen,
Die naer den eedlen palm in deze renbaen ſtreefden,
En leven door de Faem, nu 't lichaem is vergaen.
* *Jacob van Kempen.* De Helt van Randebroeck *, de bouwheer van de Vorſten
En 't Raethuis t'Amſterdam, verheerlijckt haeren lof:
Want ſy hem baerde en zooghde aen haer getrouwe borſten,
Om bouw- en tekenkonſt te heffen uit het ſtof.
Godts hant beproeft de Bruit van d'Eem, als Godts verkoren,
Door 't water van den Rijn, als 't ſneeuw te ſnel ontdoit;
Hy treft door 't vier de kroon van haeren ſchoonen toren,
Nu heerelijck herbouwt, en in den top voltoit.
De hemel wil haer lang voor vier en vloet beſchutten.
Zy ſta, en help' den Staet der goude vryheit ſtutten.

MDCLVII.

J. V. VON-

J. V. VONDELS

KLINCKDICHTEN.

OP HET VERONGELUCKEN VAN DOCTOR ANTONY JACOBSZ. ROSCIUS,

Den 27 van Louwmaent MDCXXIV.

ZYn Bruit t'omhelzen in een' beemt, bezaeit met roozen,
Of in het zachte dons, is geen bewijs van trouw: (kou,
Maer ſpringende in een meir, daer 't water ſtremt van
En op de lippen vrieſt, zich te verreuckeloozen;
Dat 's van twee uiterſten het uiterſte gekozen;
Gelijck mijn Roſcius, beklemt van druck en rouw,
In d'armen houdt gevat zijn vrucht, en waerde vrouw,
En gloeit van liefde, daer 't al kil is, en bevrozen.
Zy zuchte; och lief, ik zwijm: ick ſterf: ik ga te gront.
Hy ſprak: ſchep moet, mijn trooſt, en ving in zijnen mont
Haer' adem, en haer ziel. Zy hemelt op zijn lippen:
Hy volght haer bleecke ſchim naer 't zaligh paradijs.
Vraegt yemandt u naer trouw, zoo zegh; zy vroos tot ys,
En ſmolt aen geeſt, en hy gingh met haer' adem glippen.

Op het derde deel van 't Licht der Zeevaert.

WAs nu de Straet geveeght van hun die luttel ſtuiten,
De Middellantſche zee benauwen vroegh en ſpa,
En trecken hun gewin uit vromer lieden ſcha,
En tergen Godt, en 't Recht met ſteelen en vrybuiten;
De Straetſche handelaer gaf geen twee kopre duiten
Uit vreeze van gevaer; 't verzekren bleef haeſt na:
De Koopman ſliep geruſt, terwijl op Godts gena
Hy wiſſelt in katoen, en Zy zijn zilvre kluiten:
Want angſt voor ſchipbreuck is van yders hart geſtreken,
Nu 't Licht der Zeevaert blaeckt, en helder is ontſteken,
Men vreeſt 'er noch Charybd noch Scyl, noch plaet, noch (banck.
Nature, die jeloers angſtvalliglijck ons banden,
Met klippen onder zee, van Turxe en Griexe ſtranden,
Moet dulden, dat wy daer gaen landen vry en vranck.

Op den Burgerkrijgh der Romeren,

Door den Heer Fiskael STORM uit Lukaen vertaelt.

WAt vordert Brutus deught, dat zy de dwingelanden
Uit hunnen zetel ruckt, en breeckt de troonen af,
En ſticht een' vryen Staet; na datze nu den ſtaf
Tarquijn geweldigh heeft gewrongen uit zijn handen;
Als 't Roomſche volck zoo dol zijn eigene ingewanden
Gaet rijten met zijn zwaert, dat eertijts wonden gaf
Uitheemſche vyanden; en draeght naer 't duiſter graf
Verkregen vrydom, met gemengde en bloênde handen.
De ſtaetzucht eens Soldaets was veler helden doot,
En Rome een hart gelagh; als 't aenzagh en moſt lyen,
Dat Cezar, met laurier omvlochten, op zijn koets
Keerde uit de ſlaghting van zoo brave burgeryen
Als oit Italie gequeeckt hadde in zijn' ſchoot.
Hy won 't gebiet, maer met verlies van zoo veel bloets.

Aen de Outvaders, Priesters, Koningen, Propheten, en Helden.

OUtvaders, uit wier ſtruick de ſtammen zijn geſproten;
Aertsprieſters, die 't altaer met vier en vee beſloegt;
Gekroonde Koningen, die heilge ſcepters droegt;
Profeten, die voor 't volck hebt Godts geheim ontſloten;
En ſtrijtbre Helden, die met ſchitterende degens
Den vyant boodt het hooft, en rande Moab aen,
En Ammons Ridderſchap, en t'huis keerde, overlaên
Van bloedige trofeen, en zoo veel roofs en zegens;
Lijt dat mijn Zangheldin koom met haer harp verbreên,
Hoe ghy geteelt, geſmoockt, geheerſcht, geſpeelt, geſtreên,
En overwonnen hebt; lijt dat ick my vermake,
En ſpiegele in uw deugt; en andren mededeil'
Al't geen de Geeſt beſchreef, tot 's menſchen dienſt en heil;
Op dat elck een met my van 's hemels liefde blake.

Op Godts Helden.

OCh, of't geoorlooft waer te danſſen met de reien
Der heilge zielen, die der hemellieden ſpoor
Navolgen, en Godt lof toejuichen in het koor
Des hoogen hemels, wijdt van droefheit afgeſcheien:
Hoe zou de geeſt, van 't lijf ontſlagen, gaen verbreien
Des allerhooghſten roem, en met een ſchelle ſtem
Hem zingen in de kerck van 't nieuw Jeruſalem,
En volgen met zijn keel der Engelen ſchalmeien:
Maer overmits wy hier, noch ballingen, beneên
Vaſt zuchten eer men magh het Heilighdom betreên,
Dat ons Aertspriester heeft geopent voor ons allen;
Zoo offren wy u, Heer, der vromen wandel, dien
Wy in 't gewijt papier uws Geeſt uitmunten zien.
Laet u den lagen toon uws dichters toch gevallen.

Op 't vertolcken van Bartas door den Heer
WESSEL VAN BOETZELAER,
Vryheer t'Alperen.

ONduitſche pleiters, zwijgt: ghy hebt uw tael vergeten;
Gaet haelt uw moeders tong, en kakelt dan op 't Hof.
Komt ſchool by Boetzelaer; die heeft vertaelt met lof
In plat en zuiver duitſch den Fenix der Poëten.
Spreeckt zoo wanneer ghy dingt, zoo zal uw lantsman weten
Hoe zijne zaken ſtaen. Ontleent geen vremde ſtof.
Uitheemſche Walen ſchuwt, en maeckt het niet zoo grof
Dat wy noch kalck voor ſteen aendragen, datwe zweeten.
Gemeene beſt, ſchep moet; een Vryheer, een Baron
Bouwt uw vervalle ſpraeck, en rijſt, gelijck een zon,
Die, rijck van vier en glans, het hooft heft uit de kimmen:
En ghy, Jupijns geſlacht, hoe wel bekomt u dit,
Dat in der Staten Raet zoo groot een Dichter zit,
Die Febus lauwerhoet verdient, na 't moeilijck klimmen!

Op de Heerlijckheit van Salomomon,
Aen Keizers, Koningen, en Vorſten.

GHy die van parlen, gout, en diamanten ſchimmert
Op 't voorhooft, waer in Godt zijn beelt heeft ingedruckt;
En kraeckt van purper, en verkreuckt uw hair, gejuckt
Met glinſtrend kroonegout, te prachtigh opgetimmert;
Benijt het niet, wanneer ghy Salomon ſiet brallen,
Die op ſijn vaders troon der Rijcken ſchepter zweit,
En met den blixem van ſijn groote Majeſteit
Verſlaet en dootverft, die voor hem op 't aenzicht vallen.
Hoe ſterck zijn glori ſtraelt, noch is 't maer enckel roock.
Zijn pracht en prael verwelckt: zoo ſmilt uw blyſchap oock.
Zijt dan op tijtlick erf hoovaerdigh noch vermetel.
Geen Rijck is duurzaem, als het hemelſch Koningrijck,
Daer Jeſus heerſcht; die u Monarchen te gelijck
Geweldigh dagen zal ter vierſchaer, voor zijn zetel.

Op

Op d' aenkomste der Koninginne van 't Zuyden te Jerusalem.

AEnschou, wat schooner zon verlaet de morgenstralen,
En heft haer hooft om hoogh, dat tegens zonnen straelt
Met steenen, daer Natuur zoo goddelijck meê praelt.
Wat yver prickelt haer zoo wijt te loopen dwalen?
Of is het om een parle aen hare kroon te halen?
Och neen, de liefde heeft haer edel hart gewont,
Met lust tot dauw, die uit des wijzen Konings mont
Noch liefelijcker vloeit dan honigh in de dalen.
Een vrouw, een Koningin, een Heidensche afkomst komt
Beschamen onzen roem; hoe schoon men dien verblomt.
Dees blickerende lamp verdrijft door hare klaerheit
Den luister onzes naems; naerdien wy, zwaer gejuckt
Van 't aertsch, door yver noit ten bedde uit zijn geruckt;
Dies derven wy de vrucht der aengebode Waerheit.

Op de verwoesting van Jerusalem, aen de Joodse Rabbijnen.

UW gansche Priesterschap was, als van blyschap, dronken,
Toen Christus hing aen 't hout met armen uitgestreckt,
Gekruist, gegeesselt, en van dierbaer bloet bevleckt,
Daer hem dien bittren kelck des doots was toegeschoncken.
Zy dochten luttel, dat Rechtvaerdigheit, die boven
In 's hemels hoogen troon de fixe weeghschael houdt,
Onschuldigh bloet waerdeert noch meer dan 't fijnste gout;
En telt al 't zuchten van de waerheit, hier verschoven:
Maer toen de dagh eens quam, dien Godt beschoren hadt
Tot wraeck van 't schellemstuck der godtvergete stadt,
Die veiligh docht te staen op haer gewijde drempels;
Bleek klaer, wat zulk een stuk al plagen met zich broght,
En dat den wrevlen tot geen borstweer strecken mocht,
Gewelt van muuren, noch schijnheiligheit des tempels.

Op het treurſpel van JEPHTA.

EUripides deed lang den Griexſchen ſcho uburg weenen,
Toen Ifigenia bebloede zijn tooneel,
En, als een ſchoone bloem, van haren groenen ſteel
Gemaeit, ter neder viel, gelijck een ſchim verdwenen.
De dichter doet niet min, wanneer hy met zijn ſteenen
Het treurſpel ons ververſcht, en 't maeghdelijcke bloet
Van Jephtaes eenigh kint vergiet, gelijck een' vloet;
Dan ſterft het al met haer, dan berſten ſchier de ſteenen.
Zoo wordt een oude daet vergeteniſſe onttogen,
En levende op een nieuw geſtelt voor ieders oogen.
Zoo wordt het out Hebreeuſch met Duitſche ſtof bekleet.
Treurſpeler, o ghy hebt ons teder hart verraden.
De roos van ieders wang met tranen hing geladen,
Als ghy dat ſchoone hooft van 't witte lichaem ſneet.

Op het metalen Pronckbeelt, te Rotterdam opgerecht,
ter eere van den grooten ERASMUS.

WAt wijsheit Latium en Griecken hiel beſloten
Begreep ganſch Kriſtenrijck, zoo ras Eraſmus quam,
En ſchonck met zijnen naem aen 't nedrigh Rotterdam
Een' naem, naerdien hy was uit haren ſchoot geſproten.
De Stadt, verheught om d'eer van zulck een' zoon genoten,
Zijn rottende gebeent noch ſtuivende aſſche nam;
Maer rechte een ſteenen beelt. De Nijt ſpoogh vier, en vlam,
Om haren zuigeling van 't hoogh altaer te ſtooten:
Dan och, die Groote keert zich niet aen nijt noch ſpijt.
Geen graf beſtulpt zijn faem. Hy heldert met den tijdt.
Zijn krans groent onverwelckt, en bloeit, voor afgunſt veilig.
Die onlangs was van ſteen, nu glinſtert van metael:
En zoo de nijt zich ſteurt aen 's Helts verdiende prael:
Wy gieten licht van gout dien Rotterdamſchen Heiligh.
MDCXXII.

Op de vertalinge van WILLEM BARTAS door ZACHARIAS HEINS.

GEbreck van tolck hiel lang de Nederlanders buiten,
Die in het heilighdom der Vrancken wilden gaen,
Daer Willem ſtack voor hen het heiligh reuckwerck aen,
En volghde 's hemels heir met duizent orgelſluiten:
Doch Zacharias, als Aertspriester, quam ontſluiten
Dees kerck, beſchildert met de verf der beſte blaên,
En huwde, op dat zijn lant den Fransman moght verſtaen,
Aen Bartas klare ſtem den weêrklanck zijner luiten.
Nu geven wy niet toe de geeſten van Britanje,
Noch brommenden Tuskaen, noch oock 't hoovaerdigh Spanje,
Noch wijcken de trompet van het Latijnſche volck.
Wie luſt hebb' dien Gaskon in Nederduitſch te hooren,
Deurlees dit Godlijck boeck, en leen leergierige ooren
Aen Heins, die ons verſtreckt des grooten Dichters tolck.

Aen den Droſt van Muiden, en zijn Bruit.

O Die malkanderen gemoet met Bruiloftskarren,
En houdt voor Juno ſtant, die u te gader trouwt;
Zon die uw Maen beſtraelt, Maen die uw Zon beſchouwt,
En 't hemelrijck belooft den aenwas veler Starren;
Gepaerde kroonen, die by beurt ons oogh doet marren,
En blaeckt in 's hemels kerck met uwen glans in gout;
Hooftlichten, vry van roock, vergeeft het ons, die ſtout
Met ſmooken van dees toorts uw heldre klaerheit ſarren.
Aldus draeght ydel brein noch water in de zee.
Aldus tart Pan Apol, beſtuwt van blatendt vee.
Zoo is gebrijzelt glas by diamanten koſtelijck.
My moedight dat geen gift van Godheên wort veracht,
Het zy men haer een lam of hondert vaerzen ſlaght.
Ick offer danckbaerlijck, al rieckt het luttel Droſtelijck.
MDCXXVII.

Op de verovering van GROL.

FIlips had korts gedroomt, hy zou heel Hollant dwingen,
En Zeelant, op een' ſprong: maer Frederick te gaeu,
En 't minſte niet verſchrickt voor kies of tigers klaeu,
Beſtont met moet en maght den muur van Grol t'omringen.
De poſten in der yl met deze mare ſpringen
In Spanje. d'Avontvorſt ſcheen dat gerucht te blaeu:
Doch nader onderrecht, bezweem, en wert heel flaeu,
En ſprak: verlies ick Grol, vaer wel mijn Graeflijck Lingen.
Terwijl was Spinola om gelt belaên ten hoof.
Hy leende 't hier op borgh, en daer op goet geloof:
Maer al vergeefs helaes! hy bleef een ydel hoper:
Want toen Filippes zocht naer Flippen in zijn kas,
Bevont hy dat zijn munt van ſtof verandert was,
Al 't zilvergelt in loot, al 't gout in louter koper.

MDCXXVII.

Op het Graetboeck van WILLEM BLAEU.

GHy die ten Noorden nu daelt by de bleke ſchimmen,
Nu in 't geſicht krijgt 't ſchip, waer over Tifis waekt;
Nu weſtwaert ſpoet, daer 't licht zijn groote daghvaert ſtaeckt;
Nu daer de morgenſtar haer pruick heft uit de kimmen:
En die dik buiten 's weeghs geſlingert door 't vergrimmen
Des woeſten Zeevooghts, die 't de kielen bange maeckt,
Niet weet, hoe verre of na ghy afdwaelt, of genaeckt
Den Evenaer, die d'een noch d'andere As ziet klimmen:
Aenvaert mijn onderwijs, 't welck wijſt waer ieder licht
Van Godt geplant zy, juiſt in 's hemels aengezicht.
Ick ſtreck den Zeeman ſtaegh een baek en helder vuurwerk.
Dwaelgeeſten, leght ghy toe te dwalen wijt en zijdt,
En wilt ghy zeker zijn van plaets, en uur en tijt;
My tot uw' ſtuurman neemt, uw wyzer, en uw uurwerck.

Aen den Heer LAURENS REAEL, *Ridder,*
Out Generael in de Oostindien.

EEr quijnt een leeuwenhart, benepen tusschen muuren, *Op zijn Ridderschap en inwydinge door zijne Majesteit van Groot Britanje.*
Dan het zich temmen laet; zo doet mijn Laurens oock,
Die 't bussepoeder sleept door golven, vlam, en roock,
En met een' ysren moedt de Spanjaerts kan verduuren:
'tZy dat in 't geurigh Oost, daer 's lichts gebraden uuren
Gaer koken 't rieckend kruit, uw heerschend hart ontloock:
'tZy dat ghy, onder 't Britsch en Hollantsch waterspoock,
Recht op den Vorst van 't West gingt onze vloten stuuren;
En zont hem 't oorlogh t' huis, en deed zijn grootzicheit
Verschricken voor den Leeuw, die in de Roozen weit,
Voor deze Eenhoorens, die zich mengen in 't Oranje;
Dies overwelkom ghy op Karels krooning zijt:
Daer 't koninckliјcke zwaert u d'eersten Ridder wijdt,
Die 't vaderlant verplichte, en 't rijck van groot Britanje.
MDCXXVI.

Op het overlijden * *van* KORNELIS PIETERSZ. HOOFT,
Raet en out Burgermeester van Amsterdam.

TReck om 't Raetheerlick lijck geen droeve torenklock: * *Den eersten dagh des jaers 1626.*
Het burgerlijck beklagh zal deze baer geleien.
De balling, weeu, en wees beluien hier met schreien
Hun' waert, haer' man, haer' voogt, daer 't leven uit vertrock.
Hang aen den wand van 't Koor dien Burgemeesters rok,
Dien tabbert, wijd van baet- en staetzucht afgescheien,
Dien Deeglijckheit hem ging zoo onbesproken breien:
Hier aen heeft Eigebaet niet d'alderminste vlock.
Dat nu Amstelredam in 't roukleet valle aen 't huilen:
Haer zegenrijcke beurs ontbeert een harer zuilen,
Haer raethuis een pilaer. Hoe druckt ons dit verlies!
Doch troost u, rijcke Stadt, men zal u zaligh noemen;
Als Room Fabricius, en Katoos deught wil roemen,
Zegh: Hooft dat was de man waer door mijn glori wies.

Op het Treurspel van HEKUBA.

HEKUBA spreeckt:

'tWAs Sparte niet genoeg, dat, na langdurig krijgen,
Ick met mijn oogen zagh hoe Pyrrhus voor 't altaer
Het grijze Koningshooft greep by 't gewrongen hair,
En met zijn lemmer ging den ouden strot doorrijgen;
Dat ick de vlam van 't Hof ten hemel op zagh stijgen,
En, afgemat van rouw en jammer en misbaer,
Mijn' fluxe Zoonen had begraven, en zoo naer
Noch weduw bleef, gemengt in 't overschot der Frygen;
Ick most noch, onder schijn van Godts bevel, zoo 't scheen,
Mijn' Neef Astianax, mijn dochter Polixeen
Zien sneuvelen door 't mes, zien storten van den toren,
En Trojes heerlijckheit vergaen in roock en damp,
En out verschove wijf bestenen ieders ramp.
Hoe is een taeje ziel zoo veel verdriets beschoren!

MDCXXV.

Aen GUSTAEF ADOLF, *Koningk van Zweden.*

DE diamante knoop van 't maghtigh Roomsch verbont
Most entlick zwichten voor den Koningklijcken degen;
Die weeligh weiden gaet in 's triomfeerders zegen,
En Ferdinand verschrickt op zijnen eigen gront.
Dit 's eerstof voor de Faem, en haren kopren mont,
Om Alexanders en om Cezars lang verlegen,
Terwijl de jonge voor d'aeloude tijden zwegen,
Eer zy ter weerelt zoo volmaeckte deughden vont;
Vernuft, en dapperheit, een lichaem ingeschapen.
In raetslagh blijckt het een, het ander in de wapen.
O hemelsch wonderwerck! O overzeltzaem lot!
Wie lust schept in uw' lof, voltoit de zaeck met zwijgen,
Geen menschelijck begrijp kan tot die hooghte stijgen.
De sterfelijcke tong die stamelt van een' Godt.

MDCXXXI.

*ORAKEL.

'T AEloude Rome heeft eer barens noot geleden,
Toen, overrompelt van der Gotten overtoght,
Het proefde, 't geen het schonck, dien die het overmoght,
En zagh in roock vergaen zoo veel Tuskaensche steden.
Nieuw Rome, in arbeit, hoort de barsse wapens smeden,
Waer meê de nederlaegh des Tibers wort gezocht,
Door eenen Kristen Mars, aen 's hemels eet verknocht,
Geboren in den schoot des ysren Rijx van Zweden.
Dees blixemt met zijn zwaert, en zwangere pistool,
En trappelt met zijn hoef op 't harte van den Pool,
En d'Oostenrijckers heup. 't Is tijt dat Remus schrome:
Want Meester van die bey, vervolght hy 't oorlogslot,
En voert zijn nootlot uit, en schrijft zich, als een Godt:
Gustaef, de tweede August, en heerscher binnen Rome.
MDCXXVIII.

* Boven het eerste afschrift stonden dese woorden: *Tot tol van zijne Majesteit van Zweden, betaelt te Gottenburg, aen den Heere Jacob van Dyck.*

Op FREDERICK HENRICK, Prins van Oranje.

NOch leeft, tot Hollants heil, de Wachter van den tuin,
Gebroken door en door met diepe waterplassen,
Met stroomen hier omheint, en daer met zijn moerassen,
En ginder met de zee, zich wentelende in duin.
Noch tart u Fredricks helm, verwaende Koningskruin,
Die aen uw Rijcken noch meer Rijcken waent te lassen.
Nu koom vry, eer hy zelf uw steden koom verrassen,
En delve uw heerlijckheit in roock, en stof, en puin.
Gy dreight hem, doch vergeefs: ghy dreigt den onvervaerden,
Die voormaels by de Roer, omcingelt van uw paerden,
Den ruiter velde en 't paert, en redde zich 'er door.
Zijn lemmers deugt versmaet de sneê der Spaensche klingen,
Zijn harnas uw pistool. 't Is quaet een' Leeuw te dwingen,
Die door 't benaeutste streeft, en maeckt 'er 't ruimste spoor.
MDCXXV.

Aen AMELIA, Princes van Oranje,
Op haer Zoons geboorte.

De hemel had in u dat heiligh pant besloten,
Dat naer zijn Moeders zweemt en Vaders majesteit,
Dat zegenrijcke pant, 't welck in borduursel leit,
Op 's voesters zachten schoot, met schoonheit overgoten:
Oranje tot een troost, en Hollants bontgenooten,
En met veel wenschen van veel duizenden verbeit,
Van mijne Kallioop veel zegens toegezeit,
En aengebeên alreê van Kriste weerelts Grooten.
Hier springt de Hengstebron: hier bruist een diepe zee.
Hier weide ick ruim: hier is de hoorn van Amalthé.
Mevrou vergeefme toch deze openhartigheden;
Zoo zal mijn Zanggoddin zich rekenen te zijn
Geluckiger dan oit Hofschencker van Jupijn,
Die Nektar inschenckt, daer de Goden zijn gebeden.
MDCXXVI.

De triomfeerende EMILIA, Princesse van Oranje,
Op 't veroveren van 's Hertogenbosch.

Dus lange was mijn borst belegert en beschoten,
Van angst en zorgen voor mijn Bruigoms ongeval.
Mijn hart vol bressen sprong met 't springen van den wal.
Ick dacht het ongeluck nu kleinen treft, dan grooten:
Maer toen de vesten vrede, en wy de vest genoten,
En dat de vreught opdaeghde, en vulde 'et over al
Met juichen, hantgeklap, en schaterend geschal;
Toen was mijn ziel ontzet van schroeven en van sloten.
Triomfen reede ick toe, en vloogh den Helt te moet,
Met geen vergangklijck vier, maer Goddelijcken gloet,
Daer Cypris haren Mars mede is gewoon t' onthalen:
En 't onverwinlijck hart, dat voor 's lants vrydom vocht,
Daer oorloghs donderkloot nocht blixem op vermoght,
Verovert wert van Mins onleschelijcke stralen.
MDCXX X.

LOF VAN WILLEM CORNELISZ SCHOUTEN,
die eerst de Straet van Le Maire *ontdeckte.*

TOen over Horen blies de Faem haer' gulden horen,
Hoe Schouten om den kloot der weerelt was gegaen;
Niet als zijn ouder door de Straet van Magelaen,
Maer d'engte van Le Mair, daer niemant voer te voren;
Nu is, ſprack Ferdinand, mijn waterkrans verloren:
De Draek ſpoogh vier, en vlam, en Thomas zaghmen ſtaen
Verbaeſt uit wangeloof: van Noort ſprack: nu welaen,
Dit's Oly in het Vier, om naer iet nieuws te ſpooren:
En Spilbergh alzoo ras dees Maer hem quam verraſſen,
Nu leggen, riep hy, al mijn ſpillen in der aſſchen.
O Magelaen, vaer wel, Draeck, Kandiſch, Olivier,
En Spilbergh, die uw eer te water woudt bewaren;
't Is uit; want Schouten is ons nu voorby gevaren.
Men ſtrijck' de vlagh: hem komt de waterlauwerier.

Aen den Edelen Heer JAKOB WITZ, *eerſten Krijghſraet en Opperſten Wachtmeeſter van de Legers der vereenighde Nederlanden.*

WIe zal ons Vryheit meer verdadigen dan Witz,
Die raet weet om een rijck van overlaſt te ſchuimen;
Wiens hant de penne paſt, gelijck zijn' helm de pluimen,
Wanneer Kaſtilje vreeſt te rennen op zijn ſpits.
Zijn hert dat is vol moedts: zijn ſchriften zijn vol pits;
't Zy dat hy krijgens hebb of ſchrijvens luſt en luimen.
Hy zweemt naer Cezar, die zijn haters 't velt deê ruimen,
En vedren werck beſtelde, en wackren wapenſmits.
Doch Cezar en gelijckt hy weder niet met alle,
Die als een vloeck beſtormt de vaderlantſche walle;
Daer dees den Vrydom vrijt met onvermoeiden arm.
Hoe kon Prins Henrick ons een' betren Hopman zenden,
Als dien ervaren Helt, den Wachter van zijn benden,
Om Aemſtels burgery te nemen in zijn ſcharm?

MDCXXVIII.

Aen Keizer FERDINAND *den tweeden.*

Bede tot verlossinge van den Heere Laurens Reael, toen hy te Weenen gevangen zat.

HOoghduitsche Keizer, neigh naer Nederduitsche toonen
Uw ooren, en ontsla den rustigen Reael;
Op dat hy met my bouw' mijn moederlijcke tael,
En help' den Rijn Parnas en Pindus top bewonen.
Die heuscheit zal u meer vercieren dan uw kroonen,
En boeien zijn gemoedt veel starcker als met stael.
In Godtheit blinckt geen glans zoo hel als goetheits strael:
Ja goetheit Godtheit is in aengebeên persoonen.
Dees deught tot heiligh wijt den Koning Luidewijck,
En past voor al Jupijn, die over 't Roomsche Rijck
Den Adelaer beschrijt, en hout Euroop verwondert:
Wen hy den blixem zwaeit, elck siddert-schrickt en yst;
Maer 't wieroock van 't autaer der herten opwaert rijst,
Wanneer hy lieflijck is, en niet wanneer hy dondert.
MDCXXVIII.

Op het twalefjarigh Bestant der Nederlanden.

DE hemel, krijgens zat, erbarmt zich onzer qualen.
Kastilje wort beweeght den Vrede ons aen te biên.
De Staet geeft hem gehoor, dies wy vol hope zien
De Middelaers van pais genaken onze palen.
Na onderlingh gespreck en reênstrijt, en lang dralen,
Besluit men het Bestant voor een paer jaer en tien,
Op hoop of met der tijt de Vredezon misschien
Den Nederlanden moght gedurigh overstralen.
Nassau ontwapent zich om ruste te verwerven,
Steeckt op zijn dreigend zwaert, geschaert van al het kerven,
En 't vrye lant geniet de vruchten van zijn zweet.
Van blijschap golven viers ten hemel opwaert varen.
Men offert eer en prijs den Heere der heirscharen,
Die in volkome vreught voleindight al ons leedt.

Op

Op Abrahams Offerhande.

d'AErtsvader leit zijn zoon, de hoop van zoo veel zielen,
Den bergh gewilligh op, op dat hy 't eenig pant
Hier offere voor Godt en overgeef ten brant.
Hy bint hem d'armen vast, en laet het jongske knielen.
De Liefde ontvonckt het vier, om 't offer te vernielen.
't Geloove houdt het lam gebonden by den bant.
De Hoop geeft Abram 't zwaert in zijne rechte hant.
De Doot is al gereet om Isaks bloet te grielen:
Maer d'Engel, die met lust om 's vromen leger wackt,
Den wreden slagh belet, het bloedigh schouwspel staekt
Van vader en van zoon, twee onbestorve harten.
Natuur van verre zagh het schriklijk treurspel aen,
En riep. O sterk Geloof, wat durfge niet bestaen!
Een vader slaght zijn kint, en durf de Doot uittarten.

Opdracht van HIPPOLYTUS, *aen den getrouwen Hollander.*

EEn kijfaes, en niet meer, dat baet u 't lieve leven;
Sprak flauwelijk de tong der ongerechte schael,
Daer vrydom tegens bloet gewogen wiert, het stael
Gestroopt en ree was om den tweeden slagh te geven.
g'Ontsloopt die nederlaegh,'s lants Vader was gebleven.
Gy bleeft gevangen, en verreest weêr andermael,
Na datge een levendlijk ontdookt de zonnestrael,
En tuighde wat het kost door deught naer lof te streven.
O die de werelt zijt herschenen, als een zon,
Behaegelijk aen stam en telgen van Bourbon,
En met uw wijse tong gantsch Kristenrijk bevredight;
Ick bidde uw dapperheit beschut mijn' Hippolyt,
Zijn kuischeit heb ik uw getrouwheit toegewijt,
Die 't Vaderlant en alle onnozelen verdedight.

Op het Huwelijck van LAMBERT JAKOBSZ SCHILDER, *en* AEGHTJE ANTONIS.

DE Schilderkunſt, die praelt met puick van oude ſtukken,
En aen den Tiber wort geviert en aengebeên
Van aller geeſten bloem, gedreven derwaert heen,
Om daer met doode ſtof het leven uit te drukken,
Dees hoe aenlokkend kon den geeſt zoo niet verrukken
Van onzen Schildergeeſt, die in 't gemoet beſtreên
Geen doode verf vernoeghde, albaſt, noch marmerſteen,
Om een ontloke bloem in Nederlant te plukken.
Na veel beraets hy dus den ſchellen weêrgalm vraeght:
Hoe heet mijn echtgenoot? hoe noemt men deze maeght?
Aeght, riept de wedergalm. Aldus om uit te kiezen
Een Aeght uit duizenden, zo komt de Bruigom t'huis,
En zoekt zijn wederhelft, zijn Bruit, niet zonder kruis,
En vint haer endelijk met vreught in 't Hof der Vriezen.

MDCXX, den 28 van Hoymaent.

MISBRUIK DES KERKELYKEN BANS.

DIe Kriſtenen ontzeit den Kriſtelijken beker
Is een geweldenaer in Kriſtus Koningkrijk;
Godt Vader heeft zijn feeſt bereit voor yegelijk,
Die in den Zoon gelooft, dat woort blijft vaſt en zeker.
Wat meet ghy u dan toe, o zotte logenpreker!
O overdwaelſch tyran! ſchijnheiligh ſtof en ſlijk!
Die dwingelandery pleeght in een anders wijk:
Gewetens Beudel vrees den Goddelijken wreker.
Een oprecht harder weit met zorgh zijn lieve lammeren,
Behoedze voor den wolf, en zal zich hunner jammeren;
Een reukloos huureling misbruikt den harderſtaf,
En ſlaet en ſchopt en ſtoot des Heeren lieve kudden,
Verwaerelooſt zijn wacht, in ſtede van beſchudden.
Een harder lieflijk is, een huurlings harte ſtraf.

MDCXXIII.

Op Palamedes Treurspel.

HEt leet geen zeven jaer, of Palamedes schaêu
Ging 's nachts de tenten van zijn Rechteren doorwaren,
Die rijsende verbaest met opgerese hairen,
Een schim vernamen, straf mishandelt, blont en blaeu.
De baert hing dik van bloet: de keel ging schor, en flaeu.
Zy riepen: Och, wie komt ons met een torts vervaren?
Hy sprak: Ik ben 't, en lees uw vonnis uit dees blaren,
Die mijne onnozelheit ten rove gaeft aen 't graeu.
Zy zidderden van schrik: zy vloden niet, maer vlogen,
Dan ginder heen, dan hier, voor 't branden van zijne oogen.
Hy staptse na, en liet een bloetvlek waer hy tradt
Tot dat het schemerlicht, in 't Oosten opgelooken,
d'Angstvalligheit verdreef van 't naer en yslijck spooken,
En vont de vaderbeuls door 't knaegen afgemat.

MDCXXV.

Aen de edele mogende Zeeraeden t' ENCKHUISEN,

Fatalis equus saltu super ardua venit.

Op het Roode Paert met zijn metaelen Kanon, uit den overwonnen Duinkerker, onder den zeestrijt, in hopman Volkaert Kanonijx oorloghsschip overgesprongen, in den jare 1622. den 22 in Win-maent;

WAt heeft de stoffery der ouden ons vervaert
Met Perseus, en Pegaes, die, over zee gevlogen,
De weerelt sloegh voor 't hooft met een gedichte logen,
Een logen, in 't gestarnt gesteigert hemelwaert!
Het brave Enckhuizen draeft, vol moedts, op 't Roode Paert,
Met zijnen kopren mont, dat gloênde blixems braekte.
En donderklooten, daer Noortzee en lucht af kraekte,
Een Paert, op 't Princenhof in eeuwigheit bewaert.
Het quam, toen Volkaert dien Duinkercker had gedrongen
Uit 's meesters zeekasteel, in 't Hollantsch slot gesprongen.
De zeehelt greep het by den zeetoom zonder last.
Het opent met zijn hoef een Bronaêr voor den zanger.
Wy drincken op Parnas noch Helikon niet langer.
Dit is ons paerdebron. Hier is geen droom aen vast.

MDCLXI.

Voor de keur van zijne Heyligheyt, Alexander den VII.

Hylax in limine latrat.

WIe roosen stroit voor 't zwijn, belust in stank te wroeten,
Verquist dien eedlen fleur, dat Christus self mishaegt.
De stoel die veertigh en tweehondert Herders draegt,
Most zomtijts het gebrek van Godts Stadthouder boeten:
Doch geen godtvruchtige aert den Bybel treet met voeten,
Schoon David zit van moort en overspel beklaeght,
Zijn nazaet Godts altaer met boel en afgodt plaeght,
Sint Pieter Godt verzaeckt, daer dienstboôn hem gemoeten.
Schoon Paulus heet en wreet, vervolghde Jesus schaer,
En Sint Matheus stonk, gelijck een tollenaer.
Dees smet verdoofde nooit den luyster van hun pennen.
Wie geen gewettight ampt van misbruik onderscheit,
Onteert met een den Stoel der weereltsche Overheit.
O Midas, dek u hooft, en duyk; men mocht u kennen.

MDCLV.

De Koningklijke IDEA.

d' IDea van de Deught en Schoonheit was verloren:
Natuur, verlegen om een voorbeelt, zocht in 't ront,
Tot datze Schoonheit, Deucht, en Wijsheit t'effens vont
In eene Koningin, ter heerschappy geboren.
Zy had, uit lust tot Vrede, in 't brullen van zijn' toren,
Den Oorlogh afgevoert van Duitschlants vetten gront:
Nu zaghze Plato zelf d'orakels uit den mont,
En ketende aen haer tong zoo veler vorsten ooren;
Die zagen noit de zon, des morgens opgestaen,
Zoo rijk in haren glans met meer verbaestheit aen
Als deze, die men wensch' dat eeuwigh 't rijk beschijne.
Toen riep Natuur: ons oor en oogen zijn verzaet:
In eene triomfeert al 't edelst, zonder maet.
De hemel helpe ons aen afzetsels van CHRISTYNE.

J. V. VON-

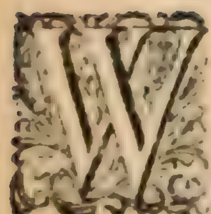
J. V. VONDELS
LIERDICHTEN.

J. V. VONDELS LIERDICHTEN.

Het eerſte Boek.

Amſterdams Wellekomſt. AEN FREDERIK HENRIK PRINCE VAN ORANJE,

Den 10 van Grasmaent, 1628.

Elkom, welkom, Welhems Zoon.
Neem mijn Keizerlijke kroon,
Die uw grootvaêr plagh te dragen;
Toen de Duitſchen voor hem lagen
Op hun aenzicht in het ſtof:
Welkom in mijn Princenhof.
O hoe ſchateren mijn zalen,
Nu 't haer beuren magh t'onthalen
Dit doorluchtigh Hollantſch bloet,
Hier gewonnen, hier gevoet,
Onder wapens en trompetten,
Onder 't dondren der musketten,
Onder 't barſtenvan 't metael,
Onder 't knarſſen van het ſtael,
Onder 't zwaejen van de vanen.
Kan mijn vreught wel zonder tranen

Wel-

Wellekomen dezen Vorst,
Die noch onlangs met zijn borst,
Uit een onbekommert harte
's Vyants schut en yzers tarte;
Yzer dat van dichte by
Trof een' Hopman aen zijn zy?
't Schelt dat dook vol schrik en beven:
Al te milt van bloet en leven
Is die Krijgshelt voor zijn volck,
Kreet de Vlietnimf uit haer kolck.
Y en Aemstel met haer stemde.
Ik verslegen driemael hemde,
t' Elkens met een' diepen zucht,
Om te scheppen 's levens lucht:
Want ick nau 't gevaer kon kroppen;
En de schrik my toe quam stoppen
Wat my dient tot ademtoght:
En zoo ras ik spreken moght
Steende ick vol bekommeringen:
Nimmermeer wil Godt gehingen
Dat een slagh of scheut mijn hoop
Met dien Statenpyler sloop'.
Hemel, keer de nederlagen
Van dien Mars, die zoo veel slagen
Heeft van kintsbeen uitgestaen,
Over velt en Oceaen;
Diepe stroomen door gezwommen,
Hooge bergen overklommen,
Zware toghten uitgevoert,
Nacht en dagh de trom geroert,
Zoo veel sterke steên beronnen,
Zelfs noch onlangs Grol gewonnen,

In

In 't gezicht van 's vyants maght,
Toen de groote Flippes dacht:
't Is met Hollant omgekomen,
Sedert het gewelt de vromen
Heeft ten zetel uitgerukt;
En de Wijsheit neêrgebukt,
Met haer grijze en witte hairen
Met haer sidderende jaren,
Wachte naer den jongsten slagh,
Die haer 't hooft nam, 't lant 't gezagh.
Sedert 't luk, hun hant ontwrongen,
Is met kracht te rug gesprongen:
Hollants zeenwen afgesneên
Sleept het kreupel na zijn leên.
Ydel waren dees gedachten,
Toen de posten tijding bragten
Van den overgang der stadt,
Die ons heir zoo vruchtloos had
Tweemael met een' wal besloten.
'k Valle met mijn speelgenooten,
Eedle helt, te voet voor u:
'k Bid weest voor u selven schuw:
Wil u van 't gevaer wat spanen:
Spaer u om uwe onderdanen,
Om uw' kleenen Willem toch,
Nau gespeent van voesters zogh:
Dat hy aen uw zy magh wennen,
Bussen lossen, paerdemennen
Leeren onder uw beleit,
Daerge 't lant met lijken spreit:
Datmen zegge: zie te gader
Moedigh draven zoon en vader,

Als Eneas de Trojaen,
Met den groeijenden Askaen.
't Lot dat ſpaerze lang te zamen:
't Lot wil geven dat hun namen
Spanje zoo ontzaghlik zijn
Als de blixem van Jupijn.
O Doorluchtighſte der helden!
Al te zelden, veel te zelden
Zach u Y en Aemſtelſtroom.
Driemael overwellekoom.
Waer ghy komt u treden zetten
Krijgen keuren en Stadts wetten
Nieuwe kracht, en haet en twiſt
Stuiven wegh als rook en miſt:
En deze ongetoomde tongen,
Die zoo ſtout en onbedwongen
Oproer ſtookten, twiſt, en moort,
Zwygen ſtil aen yder oort.
All' mijn trouwe burgeryen
Eenigh in uw komſt verblyen.
Geen Megeere geeft zich bloot.
Elk het hooft leit in den ſchoot.
Toen de Wintvorſt deed verſtrojen
Op de zee de vloot van Trojen,
Zweegh al 't bulderen op 't vlak,
Alzoo ras Neptuin weêr ſtak
't Hooft van uit de holle baren:
Waer zijn wagen quam gevaren
Lagh de woeſtigheit getemt,
En 't oneffen glad gekemt:
Even zoo ghy naeu verſcheenen,
Wat geraekt was op de beenen,

Wat

Wat my dreighde met gevaer
Van een ſchipbreuk al te zwaer,
Zet zich voor uw Godtheit neder.
Van uw voorhooft ſtraelt moy weder,
En April geen Maymaent wijkt,
Die met verwe en bloemen prijkt.
'k Had met veel meer praels behangen
Uw doorluchtigheit ontfangen;
Maer ik weet wel hoe ghy acht
Ware deught de rijxſte pracht:
Hier meê (lof den Heer der heeren)
Kan ik noch een zael ſtoffeeren:
Mannen heb ik, zoo men 't vraeght,
Daer mijn raethuis moet op draeght:
Onder deze, in raets beraming,
Blinkt de ſchranderheit van Vlaming,
Pols oprechtigheit heel braef,
En de dapperheit van Graef:
Mannen (laet de nijt vry grimmen)
Die mijn veſten deden klimmen:
Zulke zoek ik by de kaers.
'k Hebb'er ook noch Haſſelaers,
Die hun halzen voor my wagen;
Die hun vaders degens dragen,
Welke op 't Spaenſche knokebeen
Zijn geſchaert voor 't algemeen:
Errefvyanden van Spanje,
Errefvrienden van Oranje;
Daer een Veltheer meê beſtuwt
Voor geen zeven legers gruwt,
Laet de vyanden vry drieſchen:
Laet de drakenkoppen brieſchen;

Noit ging Hollants fiere leeu
Druipen voor den drakeſchreeu;
Maer hy ſchutte op zijne tanden
Schenden, moorden, blaken, branden:
En geen ſpringvloet brak mijn' dam,
Wat 'er ook van 't weſten quam.
Gaet mijn Prins te velde trekken,
'k Zal zijn rechtehant verſtrekken,
Of een zenuw aen dien arm,
Die tot Hollants ſchut en ſcharm
Rukt de klingen uit der ſcheede:
En mijn burgery in vrede,
Midden onder het getier,
Zal in 't hart met offervier
Fredrik Henrix lof vermeeren,
En zijn groote Godtheit eeren.
Welkom, welkom, Welhems zoon.
Neem mijn Keizerlijke kroon,
Die uw Grootvaêr plagh te voeren,
Toen hem alle Vorſten zwoeren.
Welkom heldendichters ſtof.
Welkom in mijn Princenhof.

INWYING DER DOORLUCHTIGE SCHOOLE

t' AMSTERDAM,

Aen den HEER

HERMAN VAN DER POL,

RAET en SCHEPEN *der zelve Stede.*

Prechte POL, de hemel heeft geſpaert
U rimpligh voorhooft, en beſneeuden baert,
En ſtaetſitabbert, die ſtadts Recht bewaert,
Om noch te tuigen,

Met

Met u, in 't ander leven vry van leet,
Hoe ghy de bloem der jeught, te min besteet,
De zuivre borst van heilige Angeneet,
Met lust zaeght zuigen.
O vrome vader, glori van mijn luit,
Uw stemme steef dit loflijk Raetsbesluit.
Nu veeghtge noch, van vreught, een kreuksken uit,
En wort herboren:
Gelijk zomtijts de gure winter plagh
t' Ontluiken met een' zomerzonnelagh,
En 't hart t' ontdoien op een' zoeten dagh,
Als 't was bevroren.
Mijn zwaneschacht, mijn trekkebekske drinkt
Zich dronken in onsterfelijken inkt:
Ons wapenkroon veel heerelijker blinkt
Op d'eer der feesten.
Men zet de Wijsheit op den hooghsten trap,
Beschonken met den glans der burgerschap,
En toegejuicht met vrolijk hantgeklap
Van brave geesten:
Nu ykt de Deught de zielen met haer merk.
Nu zweet men in 't Sokratisch worstelperk.
Nu bout men aen de zede-en-redekerk,
Doorgalmt van leering,
Die 't buighzaem hart der jongkheit vormt en zout,
En heilzaem voor verrotting onderhoudt,
En instort vroegh, 't geen onvermuft veroudt,
Door deughts hanteering.
Hier blaekt het nonnenouter ongedooft,
Hier stuift de Vorstenrenplaets, daer men slooft.
Partyschap hier geen lammen guilen looft,
Tot yemants voordeel.

Depallemtak en lover, nimmer droef,
Wort toegeleit, naer Recht, den vluggen hoef,
Die glimt, als gout, na d'uitgestaene proef,
In 't billik oordeel.
Dit is 't doorluchtigh Argo, 't welk bevracht
Met hemelsch puik van Ridderlijk geslacht,
Naer d'eere streeft van Kolchos gulde vacht,
Door Nereus weiden.
Hier vint men 't wettigh zwaert, dat, buiten hoop,
In stukken hieuw den Gordiaenschen knoop;
Ook 't kluwen, dat in doolhofs ommeloop,
Ons recht kan leiden.
Dees schoolmeesters haer schatten maekt gemeen:
Zy weet Natuurs geheimenis t'ontkleên,
z'Ontleedze moedernaekt, van top tot teen,
Voor 's leerlings oogen;
En wroet, op 's verouden Tales spoor,
Haer' grondeloozen boezem door en door.
De nektartong verlekkert 't leerzaem oor,
Op zoete toogen.
't Geschichtboek wacht zijn beurt in dees kappel;
Dat brengt Fortuins lichtvaerdigheit in 't spel,
En toont 'er leeuwenhuit en Vossenvel,
Gewelt en treken:
Ook hoe men heelt het ingekankert quaet;
Wat vloeken zijn, wat zuilen voor den Staet;
Hoe 't een verrijst, en 't ander ondergaet
Door lantgebreken.
d'Ervaren Chiron bant den blinden Dwergh
Uit zijn spelonk en wakkren oefenbergh;
En voet het voesterkint met dierenmergh,
Op dat het schrapper

Zijn krachten ſtell' voor 't lant van zijn geboort,
En verw' den gront des vyants root van moort;
Of hou in vredehandeling het woort,
Zoo wijs, als dapper.
d'Eerwaerde Themis op den rechterſtoel,
In berning van krakkeelen even koel,
Verwerpt het valſch, en mikt op 't witte doel,
En ſchift partye.
Het dootſche lijk, dat flus lagh uitgeſtrekt,
Nu uit den yſren dootſlaep opgewekt,
Bedankt den Godt, die 't leven ſchept en rekt
Door artzenye.
De Poëzy, het Goddelijkſt van al,
Spant keel en ſnaer op ſluizen waterval,
En trippelt op fluweelen burreghwal,
Die krielt van zwanen.
Zy dompelt Baerles hooft in Aemſtelbron:
Zy ſchept door hem in Hollant Helikon.
Ik quinkkeleer, beſchaduwt voor de zon
In lindelanen.
O goude lettereeuw! o wijze lent!
O lucht vol geurs, na 's onweêrs dreigement!
Ik raaskal, of Apol is hier ontrent
Met negen nonnen,
Die maken tien met hem: of tel ik elf?
Gewiſlijk ja: daer zienwe Pallas zelf
Haer heilighdom betrouwen 't hoogh gewelf,
Noch ongeſchonnen.

HUIGH-

HUIGH DE GROOTS VERLOSSING.

Aen Mevrouw MARIE VAN REIGERSBERGH.

GEwelt van wallen, dubble gracht,
Ontruste honden, wacht by wacht,
Beslage poorten, ysre boomen,
Geknars van slotwerk, breede stroomen,
En d'onvermurwde kastelein
Verzekerden op Loevestein
Den Grooten Huigen, buiten duchten
Van in der eeuwigheit t'ontvluchten;
Ten waer zijn schrandre gemalin
En drukgenoot en kruisheldin
Een eerlijke uitkomst had gevonden,
En hem van lang verdriet ontbonden.
Zy sprak: mijn lief, mijn levens licht,
(De tranen stonden in 't gezicht)
Zal dees spelonk u glans versmooren,
En is u deught dit graf beschooren?
Helaes! maer 't is vergeefs gesuft.
Hier helpt geen kermen maer vernuft.
Mijn geest zal nu wat groots bezoeken.
Terstont verandert hy in boeken.
De schiltwacht draeght dien vetten buit
Op hare beê voor boeken uit.
Een vrouw belacht al die haer perssen,
En laet hen op de tanden knarssen.
Een vrouw is duizent mannen t'ergh.
O eeuwige eer van Reigersbergh,

De

De volgende eeuwen zullen ſpreken,
Hoe ghy den Haet hebt uitgeſtreken:
Na datghe op 't droef gevangenhuis
Gelijk Marye neffens 't kruis,
Uw' bruigom, onder moordenaren
Gerekent, trooſte heele jaren.
Zoo liet de trouwe Michol eer
Haer' liefſten ſchat met koorden neêr;
Toen Sauls zwaerden hem bezetten,
Gelijk de jagers 't hart met netten.
Aldus wert Lynceus ook geredt
In zijn belegert bruilofsbedt,
Toen zoo veel ledekanten ſmoorden
In 't gruwlijk bloet der mannemoorden.
Vergun mijn luite datze ſpeel'
Het bergen van ons lantjuweel,
In 't onweêr, dat het roer vermande,
Toen 't groote ſchip van Hollant ſtrande.

DE ROOMSCHE
LIER,
AEN DANIEL MOSTERT,
SEKRETARIS VAN AMSTERDAM.

Wie Flakkus lier wil ſteeken naer de kroon,
Die tart, als Pan, Apolloos hoogen toon,
En krijght in 't ent den welverdienden loon
Van Midas ooren.
De Venuzijnſche vogel, blank van pluim,
Gaet bruizen, als een ſchip voor wint door 't ſchuim;
Of ſchept zijn adem op het luchtigh ruim,
En laet zich hooren.

Gy, Mostert, saus van onze Poëzy,
Bestemde dit niet reukeloos, toen wy
Verdronken in Latijnsche lekkerny
Hem zingen hoorden.
Hy mengelt onverdrietigh hoogh en laegh,
En maekt de doffe en laffe geesten graegh,
Door zonneschijntjes, of een guure vlaegh,
Verwekt van 't Noorden.
Zijn maet is uitgeleert wanneerze vrijt:
Zy jankt van hartepijn, of kropt haer spijt,
Of pracht om 't mondekijn. of walght, of bijt
Verslete boelen:
Of stoeijende op 't onbloedigh velt van Mars,
Verslijt den spaden avont met geschars:
Of d' outheit komt het bloet, van minne wars,
En 't vier verkoelen.
Nu levert hem de milde Klio stof
Om op te stijgen in het hemelsch hof,
En uit te meten aller Goden lof,
En heerlijkheden.
De Vader, die door winter zomer lent
En herfst der dingen beurten stadigh ment,
En wijslijk matight is begin en ent
Van 's Dichters beden.
Tyrannenvlegels, helden, vroom en trots,
Gewassen tegens stormen, als een rots,
En dapper in de weer met zwaert en knods
En scherpe schichten,
Hier varen op dien klank de starren in;
Gewelkomt van 't onsterflijk hofgezin,
Vooruit gespoeit met uitgesteeke kin
En aengezichten.

In-

Indien het voorhooft zet een wijze kreuk,
Men leeſt'er in een goude Godenſpreuk,
Die Delfis voeght, en overtreft in reuk
De roozenhoeden,
Daer, op haer feeſt, de liefelijke May
De pruik meê ciert, wanneerze gaet ten rey,
Om in het velt met dartel veltgeſchrey
Haer vreught te voeden.
Hy ſchuurt der feilen kankeringen roeſt,
Die ſtaele glanſſen opeet en verwoeſt;
Hy zaeit en maeit een' deughdelikken oegſt
Van jongelingen,
Die met hun ſchoudren ſtutten 't Roomſche rijk,
Den quaên tot ſchrik, den vromen tot een wijk;
Geneight tot Recht, verhit om 't ongelijk
Den roof t' ontwringen.
Zijn ſchatrend gaſtmael, wel vernoeght in 't kleen,
Onthaelt met zang den maghtigen Meceen,
Die zich ontſlaet de zorgen van 't gemeen,
In koele lommer:
Hier ſchaft de boerediſch geen hooſſch banket,
Met ſlangenſpogh en blaeu vergift beſmet;
Maer veltgerechten, naer Pytagors wet,
Bevrijt van kommer.
Wie treurt niet wanneer dees Melpomen treurt?
't Zy datze de Trojaenſche weelde ſteurt;
Of 't hair om Varus bloênde neêrlaegh ſcheurt;
Of deerlik ſchreie
Op 't natte lijk, noch laeu en verſch geſtrant,
Na wreede ſchipbreuk, op den oeverkant,
Daer 't aenhoudt, dat men 't doch in 't zoute zant
Een graf bereie.

Onnutte zorgen ſpoelt hy ruſtigh af
Met vernen wijn, dien d'eelſte wijnſtok gaf;
En boet en bezight, tuſſchen wiegh en graf,
Zijn lieve luſten.
Vermaekt met friſſen geur en bloeiend veil,
Mishaeght hem 't geen verdrietigh valt en ſteil.
Zijn hoop die droomt na 's levens licht geen heil
Als 't eeuwigh ruſten.
Op dit geluit vaert Cezar, als een Godt,
Ter poorten in op 't hoogh verheven ſlot;
En voert voor zich de ſtreng geboeide rot
Der trotſe nekken,
Getuchtight door zijn' ſchitterenden dolk:
Zoo wort hy opgenomen in de wolk
Des wijzen Raets, en van ontelbaer volk,
Vermoeit van trekken.
Hy ſmaekt al zingend, hoe hem is bereit,
Om zijner vaerzen heilge majeſteit,
Een zetel midden in d'onſterflijkheit.
Hy klapt zijn wieken,
En boven 't wiſſelbare licht der maen
Opſtijgend, durf den jammerpoel verſmaên;
En zet zich neffens de Dirceeſche zwaen,
Den roem van Grieken.
Verheft die goddelijke luiteſnaer
Het leven der geruſte boereſchaer,
Zoo ſamelt Alf, de wrekke woekeraer
Zijn lombertgelden,
En krijght een' trek tot hofſteên en tot lucht,
Tot zon en bron en beek en vee en vrucht,
Gezonden akkerbou, en jaght en vlught
Door boſch en velden.

De

De horen toet afgrijsſlijk, wen hy quiſt
In dien beſchreielijken burgertwiſt
Het burgerbloet, tot moorden aengehiſt
Van Razeryen.
Terwyle Rome dus de Romers kruiſt,
Zoo lachen Meed en Parten in hun vuiſt.
De troni is van ſtof en bloet begruiſt
Door heiloos ſtryen.
Zoo menigh liedt zoo veelerhande ſlagh
Van ſtof van wijzen, midden in 't gelagh,
Op vriendenwelkomſt of geboortedagh,
Op Godenfeeſten,
Op zegeſtaetſi en gemeene vreught.
't Gebrek is hier mismaekt'er by de deught.
Hier ſteent de gryzert: hier krioelt de jeught,
Gepropt van geeſten.
Hoe dunkt u, Daniel? hoe klinkt die klank?
Ik wed ghy weet u gantſche leven langk
De vriendelike ringelduiven dank,
Die 't wichtje dekten
Met aengedragen myrt en lauwerier,
Daer 't zachtjes ſliep, belaeght van menigh dier;
Op dat de deuntjes der Tuskaenſche lier
Ons kortswijl ſtrekten.

Wellekomſt van den HEERE

HUIGH DE GROOT,

t' Amſterdam, na zijne langduurige ballingſchap.

WAt zaelge wint is 't, die van 't Leliſtrant,
Den ſtroom op, in 't ondankbre Vaderlant

Hervoert het Delfsche wetorakel, dat
Gekoffert, als een kostelijken schat
Weleer de bange Maes afdrijven quam,
Tot dat de Sein het in haer armen nam,
En zette dat geberghde Godtskleinoot
Met blyschap op den Koningklijken schoot
Des Allerkristelijksten Luidewijks,
Die 't herbergh schonk tot glori zijnes Rijks;
Op dat het, na'et verstuiven van die wolk
Des druks, verscheen tot heil van 't vrye volk,
En 't misverstant aenziende 's Helts gedult
Hem weder eerde, en riep: het is mijn schult.
De Vader der welsprekentheit herblonk
Zoo weêr te Roome, als d'ordenloosheit stonk
Van Klodius, die schadelijke pest,
Voor 't lichaem van het algemeene best.
Het treurigh aenzicht van den Staet dat lacht.
De zwakke wetten voelen nieuwe kracht.
Zelf d'ontucht wort beschaemt van 't eerlijk licht,
Rechtvaerdigheit hout vreê door evenwicht.
De Rede stemt niets troebel, maer gezont.
Nu spreken zoo veel steên uit eenen mont.
Men tast niet meer in blinde duisternis.
Der burgren oirbaer 't eenigh doelwit is;
En rept'er ergens een van dwinglandy
Daer ooght men op als hiel hy Spanjes zy'.
O groote ziel, o zon van mijn gezangk,
Die weêr verrijst, na uwen ondergangk,
En ons verheught met dezen gouden dagh,
Dien Hollant wel met eere vieren magh;
Wat woorden zal de dankbare gemeent
Best vlyen, als de goutsmit dier gesteent,

Om

Om u t' onthalen op den hooghsten trap;
Na 's kerkers ramp, na zuure ballingschap.
O stalen hart al gloeiend hardt gesmeet!
O Groothart met wat hemelsche magneet
Bestreek Stantvastigheit uw vast gemoedt,
Dat het zoo heel van liefde t' onswaert woedt,
En wraekt de weelde van een aertspaleis,
En kust het lant zijn strenge stiefmoêr, peis.

In 't einde van Wijnmaent MDCXXXI.

OLYFTAK.

AEN

GUSTAEF ADOLF,

Om zijne MAJESTEIT *te bewegen datze* KEULEN, *mijn geboortestadt, verschoone.*

'T Wilt vogelkijn dat zingt, daer 't onbeknipt is:
Al d'ope lucht is mijn:
Noch steent het om te zijn
By 't lieve nestje, daer het uitgekipt is.
Ik meed; hoewel mijn blyde geest vaert speulen;
Daer draeiboom sluit noch hek;
Een heimelijke trek
Verleit het hart naer mijn geboortstadt Keulen.
Daer heb ik eerst om honigh uit gevlogen,
Ontrent den blonden Rijn,
Beplant met Rynschen wijn;
En als een bie violendau gezogen.
Uit dit geboortzogh wort mijn zorgh gebooren,
Nu 't Zweedsche vaendel vlieght
Daer ik ben opgewieght;
Nu 't grof geschut vast dondert in mijn ooren.

Hoe

Hoe wensch ik, als een Rijnzwaen, Mars t'ontmoeten,
En met de borst in stroom,
Aldus door zang zijn toom
Te temmen, langs het stof van paerdevoeten!
De zware smak van Tyrus trotse muuren
Deê zidderen in 't ront
Den Asiaenschen gront,
En schreeuwde, dat ter weerelt niets kan duren.
't Verslegen Sion laet zijn schilden hangen.
Het heiligh Priesterdom
Zich statigh toereed om
Den dappren triomfeerder wel t'ontfangen.
Hy naekt in 't end: Iäddus treed hem tegen,
Met Godtgewijde pracht
Van 't Kerkelijk geslacht,
Om den gesteurden Veltheer te bewegen.
De jonge Krijgsheld blijft verwondert staren
Op 't priesterlijk gewaet;
En 't goddelijk çieraet
Zijn bittre wraeck verweldight tot bedaren.
Hy leest Jehovaes dieren naem gesneden
In 't voorhooft op den hoet.
Hy siet der steenen gloet,
Den glans van goude en purpere offerkleeden.
Ootmoedigh stijght hy van den hoogen paerde,
En eert Godts Priesters zelf,
En Salems kerkgewelf,
Met neigend hooft en afgeleiden zwaerde.
Jeruzalem, bekleet met groene meien,
Hem feestelijk begroet;
Terwijl hy met zijn' stoet
Op Davids burgh zich vreedzaem laet geleien.

Zoo vreedzaem wenſch ik dat met fluit en cyter
Mijn Rijksſtadt u onthael',
Met geeſtelijke prael,
En Roomſchen Biſſchops ſtaf, en witten myter;
Dat zy niet zwijm voor uwen rooden ſtander;
Maer hou haer verwe braef,
En groete u, ô Guſtaef,
Als een van Godt gedreven Alexander.
Gy zult haer' gryzen ouderdom verſchoonen,
Wanneerze heuſch en milt
U toont den wapenſchilt,
Het bloedigh velt gewijt met goude Kroonen:
Dat's d'eeuwige eer der Perſſiaenſche Wijzen,
Die met geſchenk en ſtem,
In 't nedrigh Betlehem,
Den grootſten Koning offeren en prijzen.
Dat 's 't jammerteeken, dat haer oude ſtraten
Gedoopt zijn zoo verwoet
In 't kuiſche Maeghdenbloet,
Vergooten van Barbariſche ſoldaten.
Gy zult, als eertijts Frankſche en Hunſche rotten
En woedende Attila,
Niet ſluiten uw gena;
Maer harten winnen door bedaerde Gotten.
Zoo wort aldus uw zege niet beſproken
Van 's dichters ſcharpen ſtijl:
Hier heeft de Gotſche bijl
Den arbeit der Agrippen afgebroken.
Zoo zweeftghe boven Alexanders vlerken,
Die Pindars wooning ſtut;
Daer mijn gezang beſchut
Een ſtadt vol volks, vol kloosters, en vol kerken.

INWYING
VAN 'T GELAURIERDE
PRINCEBEELT.
Op den Schouwburgh.

TOoneel, zoo wijt berucht
Door 't schatren der gemeente op boertery en klucht;
Door 't huilend hartescheuren
Om bloet en tranen, die besprengklen hooge deuren:
Met wat een' fieren moedt
Zult ghy voortaen getrapt zijn met gelaersden voet,
Van dees vermomde borsten,
Die spelen in 't gezicht van 't licht der Kriste Vorsten!
Wat vlecht men hem om 't hooft
Den heiligen laurier, die toch zijn glans verdooft!
Zijn hair dat draegh' de transsen,
Den toren van Sint Jan, in ste van eike kranssen.
Bevlecht hem met den Bosch:
De lauwerhoeden zijn verwelkelijk en bros.
Dees hooge speelstellaedje
Zie 't Heldenhooft gehult met 's Hertogen Bosschaedje.
Dat 's Frederiks cieraet,
't Welk aen de starren reikt, daer hy op 't aertrijk gaet.
Hy wandelt langs den vijver,
En de Rodaen die rookt van zijn gerechtige yver.
Daer kneust hy, als een Godt,
't Weêrspannigh bekkeneel van zijn doorluchtigh slot.
Heel Vrankrijk yst van 't kraeken.
Zoo doet een arents bek den Valk zijn dieste slaeken.
Jupijn, in 't heilighdom
Te Rome, zagh verbaest naer zijnen zetel om,

En

En kruiſte met den vinger,
Om vryen Avignon voor Henriks blixemſlinger.
De Myterdrager zey:
Ten minſte neem my niet dees Sleutels allebey,
Den trooſt van mijn genooten;
Nu ghy de ſleutels hebt van ſteden en van ſloten,
Het weerlicht van die ſtrael
Doorſne den jaspis van 't gewijde Eskuriael.
Toen wiſt men eerſt in Spanje,
Dat Hollants Herkules was meeſter van Oranje.
Leef lang op uwen troon,
En ſteiger eeuwigh met uw Vorſtelijke kroon.
In deze duiſterniſſe
Weeſt leidſtar uwes volx, en ſchermheer van 't gewiſſe.

KASPER VAN BAERLES
AENSPRAEK AEN
JAKOB BAEK,
RECHTSGELEERDE,
Toen hy hem riet te herhuwen.

O Baek, de Baek van eerbre zeden,
Die met een' ſchrandren geeſt verciert,
En veelerley bevalligheden,
Uw heilge voeſter Themis viert;
Wiens tong met honing is begoten,
En ſap van duizent aerdigheên,
En in uw' boezem draeght beſloten
De wetenſchappen, en al 't geen
De jongkheit leert van minnetreken;
Wat wiltge my tot huwen raên?
Wat wiltge een wijzer hart ontſteecken,
En in Kupidoos boeien ſlaen?

De

De lieve Barber och! die bluſchte
 In haren arm mijn kuiſche vlam;
Toen ik niet vruchteloos haer kuſte,
 En aen den naem van vader quam;
Zoo wel gepaert als 't hart moght wenſſchen.
 'k Heb my gequeten, als een helt.
'k Voel nu de bloem der jeught verſlenſſen,
 En d'allereerſte hitte ſmelt,
En leertme met der tijt bedaren.
 My voeght geen Min, maer deftigheit.
Mijn waerde Baek, dit voeght uw jaren:
 Dit is uw werk, en Venus vleit
En noodight u. De roode kaken
 Der maeghden zijn met u gedient.
Uw jeught is rijp, uw bloet aen 't blaken.
 Gy zijt der maeghden rechte vrient.
Ga toe, de vlugge minneſtooker
 Beſtelt u wapens en geweer:
Trek pijlen uit een' volle koker,
 En tref de vrijſter, u tot eer.
Het minnekooſen paſt u zinnen;
 My wijze woorden. Uw gezicht
Ontfonkt de jeught: uw oogen minnen.
 Nu hecht op my geen wulpſche ſchicht.
Uw May die bloeit noch ongeſchonden:
 Mijn bloet verkoelt. Gy, in uw kracht,
Verbeit de vrolijke avontſtonden,
 En ik verſlijt den naren nacht
In eenzaemheit. De Kraemgodeſſe
 Verheuge u met een jonge ſpruit:
Ik heb volleert mijn huwlix leſſe,
 En munt door zeven kinders uit.

'k Wil

'k Wil u dat ampt dan overgeven.
  Op, vryer, naer de vrijster toe,
En kus haer, dat de kuskens kleven,
  En streel, en wort geen kussen moe,
En spreek: mijn echt moet wel gedyen:
  Mijn liefste eerlange zwanger gaen.
Ik onbequaem tot dartel vryen,
  En om mijn ega noch belaên,
Legh hier de wapens neêr met vreden:
't Is voor dees tijt genoegh gestreden.

Uyt het Latyn vertaelt.

AEN DE BEEK.

Op de Hofstede van LAURENS BAEK.

DOorluchte Beek, van bloijend loof bedekt,
  Die menighmael verstrekt
Een spiegel voor de fiere Katarijn,
  Daer zy den zonneschijn
Ontschuilt, en zingt op uwen waterval,
  Met liefelijk geschal;
Wanneer 't bekoorde en vrolyk pluimgediert
  Daer onder tiereliert:
Doorluchte Beek, wel waerom ruischtge niet
  Haer voor met eenigh liedt,
Waer door zy wert gebetert en gesticht,
  Om langer niet zoo licht
De vierge beê der genen af te slaen,
  Die na haer hylik staen?
Wat draeghtze toch op jeught en schoonheit roem?
  Wat stoftze van een bloem,
Die openluikt met 's levens dageraet,
  En 's middaghs weêr vergaet?

De tijt is ſnel, 't onzeker leven kort.
De roozekrans verdort.
Vergangkelijk is Venus en haer vrucht:
Men grijptze maer ter vlucht,
En d'ouderdom met naberouw verraſcht
Al wie niet toe en taſt.
d'Oogappel ſtraelt niet eeuwigh klaer en hel.
De rimpel kreukt het vel,
Dat voor een wijl geſpannen ſtont en glat,
Het blanke vel, beklat
Met vlekken, en de pruik met ſneeuw belaên
Geen vryers lokken aen.
Wat vrolikheit men dan aen andren ziet,
Dat ſtrekt tot meer verdriet;
Vermits men zich zoo reukeloos en zot
Verſtak van 't zoet genot
Der jongkheit, die bepaelt, als in een punt,
Natuur ons had gegunt.
Wel is zy wijs die haren tijt gebruikt,
En voor den hagel duikt.

Aen de Hofſteê van

LAURENS BAEK,

Toen BAERLE *haer met zijn vaerzen eerde.*

O Hofſteê, luſtprieel der wijzen,
Hoe heerlijk zien we nu alreê
Uw hoogh geboomt ten hemel rijzen,
En kijken over duin in zee,
Veel veerder als de Griekſche Tempen!
Nu kan de tijt uw' grooten naem
In geen vergetelpoelen dempen:
Maer eeuwigh zal uw ſchelle Faem

Zich

Zich laten hooren in de wolken,
  Zoo lang als Baerles maetgezang
In waerde blijft by alle volken,
  Van 't oosten tot den ondergang.
Men zal zich met uw loof vercieren,
  Om dat het onvergangklijk leeft,
Gelijk des dichters lauwerieren,
  Daer bitse nijt geen maght aen heeft.
De klare Beek, uit schorre duinen
  Gesproten, om uw akkerlant
Uw vijvers bosch en groene tuinen,
  Langs oevers, dicht met ooft beplant,
Te laven met een lieflijk morren,
  Tot datze valle in 't Wijker meer,
Die magh verdrogen en verdorren,
  Door ongelegenheit van weêr;
Maer t' elkens zal haer bron ontspringen,
  Doorluchtiger als Peneus bron,
En ruischen op dit deftigh zingen,
  Daer Baek zich bakert in de zon.
Al komt die grijze man te sterven,
Zijn naem zal roem noch leven derven.

GELUK AEN DEN HEER
GEERRAERT SCHAEP,
Met zijn BURGEMEESTERSCHAP.

EEn heerelijker glans bequam
De Wapenkroon van Amsterdam;
Toen ghy beklomt den hoogen trap
Van 't eerlijk Burgemeesterschap:
Wat gaf de zon een' blijden schijn,
Toen Schapen Herders zouden zijn

Van

Van menſchen, en de kudden voên
Met bloemen, kruit, en klavergroen,
En drenkenze aen den Aemſtelvliet;
Daer die in 't Y vol ſchepen ſchiet.
Regeeren voeght niet alle man,
Maer een' die tegens moeite kan,
En tegens laſt en arbeit trots
Is opgewaſſen, als een rots;
Die met een onbeteutert hart
't Gewelt van 's weerelts baren tart.
Dees hout zijn zinnen in den dwangk,
En gaet recht door den rechten gangk,
En maekt (wie geemlijk mort of knort)
Dat elk by 't Recht gehanthaeft wort.
De grijze Romers haelden vroegh
Zoo dappre Helden van den ploegh,
En hebben zoo hun' naem verbreit,
En d'oude veſten uitgeleit.
De deught, na 'et mikken, treft haer wit,
Als zulk een op drie kruiſſen zit,
Die d'eerſte oprechtigheit gelijkt,
En geen' Sabijnſchen tabbert wijkt.
Dees ſtadt, aen zulk een bloet betrouwt,
Heeft zoo te water uitgebouwt
(Dat eerſt ſlechts netten droegh en torf)
Haer Beurs, die, als een byenkorf
Vol byen, nu van Koopmans krielt.
Hoe vele vloten zijn vernielt
Door vloten op Heer Gijsbreghts erf,
En arrebeitzaem timmerwerf
Getimmert. Hoe getrouw en milt
Heeft zy ten oorelogh geſpilt

Haer

Haer ſchatten, om haer vrydoms wijk
Om hoogh te heffen uit het ſlijk;
Dies dankt haer noch de heele Staet.
Indienze ſlechts geen' zygang gaet,
Noch afwijkt van der oudren baen;
Zy zal den ganſchen Oceaen
Doen luiſteren naer heure wet;
Van daer de daghtorts uit haer bedt
Des morgens rijſt, tot daerze daelt,
En 't hooft by Thetis onderhaelt.
De krijgh, na eenen fellen eiſch,
Zal baren liefelijken peis.
Dan worden wreede wolven tam.
Dan zult gy vrolijk, op den Dam,
Den Veltheer, in 't geweer verwacht,
Verwellekomen uit zijn jaght.
Terwijl de tijt die feeſt vertrekt,
En u de zorgh in 't bedde wekt;
Daer uw Marie, vry en ſtout,
Het woort der burgerye hout,
En ſtrekt, als zy haer vaerzen leeſt,
't Afzetſel van Oom Spiegels geeſt;
Terwijl gy elk en haer beſchut;
Wort u gewenſcht al 't geen het nut
Van 't algemeen vereiſcht, en dat
Gy leeft in 't leven van uw Stadt.

DE RYNSTROOM
AEN
JOHAN WOLFARD,
HEER te BREDERODE, Vryheer te Vianen.

DOorluchte Rijn, mijn zoete droom,
Van waer zal ik u lof toezingen?
Mijn trekkende geboorteſtroom,
Gy komt uit Zwitſerſche Alpes ſpringen;
Als hooftaêr der begaefde Euroop.
De Donau, uw afkeerigh broeder,
Nam ooſtwaert op zijn' ſnellen loop,
Gy noortwaert; toen een zelve moeder,
Begort van regen ys en ſneeuw,
U baerde voor zoo menige eeuw.

Germanje lagh noch wilt begroeit
Van zijn Hyrcynſche wilde wouden,
Tot dat het namaels wiert beſnoeit,
En door de tucht in toom gehouden.
Ten leſte dorſt gy, ſtrijtbre Rijn,
Den Tiber op zijn feeſt beſtoken;
Die voor u neegh, toen Konſtantijn,
Van uwen oever opgebroken,
Ging ſtrijken met den ouden roof
Van Rome en 't Heidenſch bygeloof.

Gy naemt het juk van Kriſtus aen.
Men hoorde uw vrolijke oevers ſchateren;
En ſcheent de heilige Jordaen
Te tarten met gedoopte wateren.

Het

Het Kriſtenſch Kruis viel uwen rugh
Zoo zwaer niet, als wel eer te dragen
Den laſt van Cezars legerbrugh,
En Druſus, die u dede klagen
Om vijftigh ſloten, zwaer van ſteen,
Gebouwt langs uwe kanten heen.

Maer uw geloovigh Kriſtendom
Beproeft wert, als het gout in d'oven,
Toen Attilaes verwoede trom
't Geruiſch uws waters quam verdooven,
En verfde met onnozel bloet
En damde uw kil met kuiſche dooden,
En trapte met een' dronken voet
Op woeſte ſteden, leegh gevloden;
Of brande uw hair af met zijn toorts,
Beklat en druipend van veel moorts.

Gy ſchreide met een heeſche keel
Den hemel aen, om trooſt verlegen;
Die zond u Karel, 't Rijksjuweel:
Dees kon d' onveilige oevers veegen
Van onduitſch en baldadigh ſchuim,
Gelijk uw Konſtantijn voorheenen.
Toen kreeght gy uwe randen ruim,
En zamelde uw verſtroide ſteenen,
En zaeght dien helt vol godesvrucht
Zijn' luſthof planten in uw lucht.

O onvermoeide molenaer,
O ſtedebouwer, ſchepedrager,
O rijksgrens, ſchermheer in gevaer,

Wijnschenker, veerman, oeverknager,
Pappieremaker, schaf pappier,
Daer ik uw glori op magh schrijven:
Uw water dat ontvonkt mijn vier.
Mijn zinnen in uw wedde drijven,
En spelen als een dartle zwaen,
Verlekkert op uw wijngertblaên.

Gy schijnt een aerdsche regenboogh,
Gekleet met levendige kleuren,
En tart den hemelschen om hoogh,
Die hierom nijdigh schijnt te treuren.
De blaeuwe en purpre en witte druif
Verciert uw stedekroon en lokken,
En muskadelle wijngertkuif;
De vlieten staen met wijngertstokken
Rontom u, druipende van 't nat,
En offren elk hun watervat.

Daer is de Main, een pijnberghs zoon,
De Moezel met haer appelvlechten,
De Maes, die met een myterkroon
Om d'eer met onzen Rijn wil vechten,
De Roer, die 't hair met riet vertuit,
De Nekker, met een' riem van trossen,
De Lip, gedost met mosch en kruit
Van overhangende eike bosschen,
En duizent andren min van roem,
Bekranst met loof en korenbloem.

Gy strekt de voeten aen 't geberght.
Daer zich de Zwitsers in beschermen,

Wanneer men hen om oorlogh verght:
Gy grijpt de Noortzee met uw armen,
Waerin het heldeneilant leit,
Daer Bato zich ter nederzette,
En dat zoo ſchuw van dienſtbaerheit
Uitheemſche bekkeneelen plette,
En deê gevoelen, dat de Rijn
Geſchapen was om vry te zijn.

Gy ſlingert, als de Griekſche ſlang,
Uw blaeuwe krullen om de ſtruiken,
En groene bergen, breet en lang,
En zwelleght in zoo veele kruiken
Van ſtroomen, dat uw lichaem zwelt
Van waterzucht, en parſt de planten,
En ſchuurt zoo menigh vruchtbaer velt,
En knabbelt aen de ruige kanten,
Nu tuſſchen bergh en krommen bult,
Nu door een dal, met wijn gevult.

Al is u eene keel verzant,
Die 't huis te Britten plagh te ſchaven,
Dat nu verdronken leit op ſtrant;
De Lek en Yſſel doorgegraven
Vergelden dubbel deze ſchaê,
En leiden u met hooge dijken
In zee; op dat uw ongenaê
De vlakke beemden niet koom' ſtrijken
Met macht van regen, en gewelt
Van ſneeuw, dat in de zonne ſmelt.

De heldre en ſtarrelichte vliet,
Die door den hemel vloeit by duiſter,

Is d' Italjaensche Padus niet,
Noch ook de Nijl, Egyptens luister;
Neen zeker, 't is de rijke Rijn,
Wiens visschen, met een wuft gewemel,
In 't onkevlekte kristalijn
Van eenen onbetrokken hemel,
Met zilvre schubben zilverklaer
Als starren dolen, hier en daer.

O zuivre en blanke Rijnmeermin,
Die my tot stervens toe kunt kittelen,
Gy helpt veel zielen aen gewin,
En menigh Graef aen eeretitelen,
En landen aen een' hoogen naem.
Hoe menigh heeft u overtogen,
En met uw' rant bepaelt zijn faem?
Hoe dikwils zaeght gy met uw oogen
Het hooghgeboren Hollantsch bloet,
En voelde in 't water zijnen gloet?

Het zy ik dan mijn oogen sla
Op uw bisschoppelijke torens;
Of met een lent van vaerzen ga
Bevlechten uwe zilvre horens;
Of volge uw' wuften ommezwaey;
Of zinge op 't ruisschen van uw baren;
Of huppele op mijn Keulsche kaey;
Of koom door Bazel afgevaren,
Daer gy Erasmus grafsteê kust,
En wenscht het wijs gebeente rust;

Het zy gy 's Keizers vierschaer schaeft
Te Spier, dat zwart van pleiters grimmelt,

Daer

Daer Themis grijs en afgeslaeft
Bekommert zit, en 't pleit beschimmelt;
Het zy gy brult in 't Binger loch;
Of Neêrlant drenkt met volle vaten,
En groeien doet van wijngertzogh,
En ydle en zotte zorgen haten;
Uw vocht bestelt mijn veder inkt,
Tot datze in zee met u verdrinkt.

Maer, och! ik schrey mijn oogen uit,
En zal noch in een' vliet verkeeren,
Om dat 'er zulk een Hydra spruit
Uit kerkgeschil en haet van Heeren;
Een helsche Hydra, vol vergift,
Die 's Rijns gezonde en zoete boorden
Vergiftight, en gansch Duitschlant schift,
En groeit in onverzoenbre moorden.
Een lang gewenscht Verlosser vaegh'
Het Rijk van 's Rijks vervloekte plaegh.

Hoe moedigh zal de Rijnsche Lek
Al schuimend bruizen langs Vianen,
Wen Wolfard, wachter van ons hek,
En d'eere der Nassausche vanen,
Een jonge zoon geboren wort,
In wiens gemoedt de goude zeden
Der overouderen zijn gestort,
En 's Vaders strenge dapperheden;
Een telgh die weder bloeien doe
Den grijzen stam van Brederoê.

De Rijnsche Lek die teere rank
Daer na met zachter tong zal lekken,

En vrolijk wiegen zonder dwangk;
Om met haer ſchaduw te bedekken
De Moeder, die nu met een ſchaer
Van ſchoone dochtren dezen zegen
Verbeit, en wenſcht om 't blijde jaer,
Gelijk een roozengaert om regen.
De hemel bouw dien vruchtbren hof,
En hellep my aen Wiegeſtof.

SPIEGEL VAN MARIE SPIEGELS,

Gemaelin van Burgemeeſter

GEERAERT SCHAEP.

O Spiegels kint, terwijl uw ſchoone ſchijn
Recht voor u leeft in zuiver kriſtalijn,
En gy u toit, van vlek en misſtal ſchuw,
Zoo ſpiegelt zich de Minnegodt in u.
Hy ziet zijn torts, zijn' koker zijnen boogh,
Zijn lodderlijk in uw bekoorlik oogh;
Waermede gy doorſtraelde 't jeughdigh hart
Uws bruidegoms, toen hy uw vryer wert.
Als gy daerna gebruikt, tot 's levens toom,
Het zedeboek van Henrik, uwen oom,
En voor uw ziel den Harteſpiegel hangt,
Waer van uw hart verlicht zijn wet ontfangt;
Dan leert gy hoe de zedigheit en deught
By vrouwlijk beelt en lichaems ſchoonheit veught;
Hoe ware deught, in welgedaen geſtalt,
Als ſteen in gout, het ooge meer gevalt.
Gy overleght wat wel, wat niet betaemt.
En verſt de wang met eerbaerheit en ſchaemt,

In

In dat cieraet verlustight zich uw geest,
Die Poëzy als bloemen t' zamenleest;
En 't eelste puik tot eenen ruiker schikt,
Waer mede gy uw' waerden Schaep verquikt,
Als die vermoeit van lantzaek of geschil
Zijn lief ontmoet, daer 't hart by rusten wil.
Dan heldert hy zijn voorhooft van de kreuk,
En wort vermaeckt met aerdigheên of spreuk,
En hoort hoe wel 't een hooft der Rechtren staet,
Dat het niet passe op 's volleks gunst of haet.
Dan stapt gy, als vrouw Porcia, hem voor,
En wijst uw' man uw eigen grootvaêrs spoor,
Dien Amstels Raet verkoos tot Vryheits mont,
Toen zy zich wees en zonder vader vont:
Toen hy verstrekte een Kato van zijn tijdt,
Waer van ik roem dat gy de dochter zijt,
Niet slechtelijk gesproten uit dat bloet,
Maer uit zijn' aert en eerelijk gemoedt.
'k Zie Pallas, gaet gy zonder zusters treên:
Verzelt gy haer, 'k zie drie Bevallijkheên,
Of zulke drie, als Paris voor zich hadt,
Toen hy beducht in zijne vierschaer zat.

VREDEWENSCH
AEN
KONSTANTYN HUIGENS,
RIDDER, HEER VAN ZUILICHEM.

O Ridder, die den noit verwonnen helt
Gestadigh volght, in 't bloedigh oorloghsvelt
En zaeght hem korts, in 't oude worstelperk,
Beschieten mijn' geboortstroom voor Rijnberk;

Wat portghe my dat ik den Leeuw ophits,
Die al te heet, op 't zorgelijke ſpits,
Zich zelven waeght, in veltſlagh, en voor veſt,
En ſleept den roof in zijn doorluchtigh neſt?
Hy ſpiegle zich veel eer aen Kazimir,
Die onlangs wiert getroffen van dit vier.
Hy ſpiegle zich aen d'eer van Zwedenrijk,
Wiens weduw treurt op dat gebalſſemt lijk.
Het oorlogslot verſchoont nu den ſoldaet,
En lacht, wanneer het opperhoofden ſlaet.
De koegel ſnort d'onedelſten voorby,
En blindling treft de Grooten, op een ry.
't Is veilighſt dat gy den Naſſauwer ſtuit,
Op zijnen toght: dies ſtel uw gulde luit,
En ſtreel den Vorſt, dat zijn gemoedt bedaer'.
En vrede kies' voor oorlogh, en gevaer.
De vrede, een ſchat by velen onbekent,
Die overtreft triomfen zonder endt.
d'Olijf behaeght my boven den laurier.
Wat is de krijgh een woeſt verſlindend dier!
Dat weet het volk, 't welk op de grenzen zucht,
En eeuwigh kermt, in een benaeuwde lucht.
Wat heeft het ſchier een eeuwe niet bezuurt?
Elk vecht om peis, maer Neêrlants oorlogh duurt.
Het uitheemſch ſchuim d'inlantſche vruchten maeit.
De zee en 't velt met lijken zijn bezaeit.
De nagebuur die ſchent ons jaerlijx aen,
Uit eigebaet, en lacht zoo wy vergaen.
Vervloekte krijgh, is 't nootlot, dat dit lant
Tot anders ruſt heel Spanje houde aen bant;
Zoo moeten wy het dragen met gedult,
En achten ons rampzaligh buiten ſchult.

GEDACHTENIS
VAN
GEURT DIEDRIKS VAN BEUNINGEN,
Raet en Burgemeester van AMSTERDAM:

Gestelt ten dienste van zijnen Neve,

DANIEL MOSTERT,
Sekretaris der zelve Stede.

TOen Beuningen het ziekbedt hiel,
En d' oude en afgeslaefde ziel
Het zwakke lichaem wou begeven,
En zuchte naer het eeuwigh leven;
Verscheen voor hem, en wel te ty,
De droeve Maeght van 't zeilrijk Y,
Haer pruik, vermast van gout en steenen,
Die blonk door 't zwarte lamper heenen.
Zy steende en sprak voor 't steenend bedt:
O Diedriks zoon, zoo gy me redt,
Zoo is 'er hoop. Mijn Staet wort kranker.
De burgertwist vreet in, als kanker.
Mijn goude vryheit in de klem,
Die hangt aen 't stijven van een stem.
Ik heb veel Raden, luttel vaders.
Toen sloegh zijn hart, en al zijn aders
Van schrik, en vaderlijke vrees;
En hy verpijnde zich, en rees
Al hijgende op, en liet den wagen:
De kranke leên op 't Raethuis dragen;
Zoo uitgemergelt en gemat:
Niet eens beducht, of schokkend radt

Of winterlucht zijn tijt moght korten,
En op een nieuw hem in doen ſtorten.
De wederſpannigheit vernam
Den geeſt, die uit den grave quam;
Een voorſpook, dat haer' afgang ſpelde.
Men denk hoe 't bitter hart ontſtelde.
De flaeuwe Vroetſchap ſcheen verlicht,
Alleen door Beuningens gezicht,
En ſtemde 't eerlijkſt met malkandren.
Zoo kon een ſtem de kans verandren:
Zoo leeft een grijs en rijp verſtant
Een' oogenblik voor 't vaderlant,
Na lange moeite, en veele jaren.
Godt wil zijn bloet en Moſtert ſparen.

AEN
APOLLONIA VAN VEEN,
Geeſtige Tekenſter, en Zanggodin.

Apollo, die op aerde ziet
Uit zijnen hemelhoogen troon,
En belght zich 't allerminſte niet
Dat gy, ô geeſtige Apolloon,
De Zanggodinnen toegewijt,
Naer zijnen naem geheeten zijt:
Want zittende, in 't gewijde koor,
Gelijkt gy in den blijden rey
Met zang en ſpel een Terpſichoor;
Die, afgerecht op allebey,
Zoo zoet van keel als vingerſnel,
Het zingen huwt aen ſnareſpel.
De milde Apollo zaeide noit
Zoo ſchoone bloemen in de lent,

Als

Als gy op zuiver perkement
En hagelwitte bladen ſtroit.
Al watge trekt, 't zy menſch of dier,
Dat heeft een' goddelikken zwier.
  Indien het u eens beuren kon
Te ſchildren uwe ſpeelgenoot;
Zoo zet den blixem en de zon
In 't midpunt van den hemelkloot
Van haer gezicht, dat nu verſchrikt,
En dan den jongeling verquikt:
  Zoo dat hy luiſtert naer heur luim,
En vliênde 't grimmigh aengezicht,
Te paerde volght d'Oranje pluim,
Of voor Rijnberck, of voor Maeſtricht;
En keert wanneerze hem vermagh,
En begenadight met een' lach.

BEHOUDE REIS
AEN
WILLEM PIZO
Graef MAURITS van NASSAUS Doktor.

Staende op zijn vertrek naer Brezijl.

O Piſo die tot 's Graven heil
Naer 't ſuikerlant, Brezijl, gaet varen,
Gewenſchte wint die vaere in 't zeil,
En voere u veiligh door de baren,
En zette u vrolijk op het ſtrant,
Daer Naſſau nu zijn vaendel plant.
  Geen menſcheneeter knaege uw been:
Geen koegel quets' gezonde leden,

Daer 't rookt en hagelt om u heen:
En is 'er kracht in mijn gebeden,
Zoo smette u geen vergifte lucht:
Zoo volge uw ampt een goet gerucht.
Godts zegen vloeije in d'artzeny,
Die gy tot 's meesters quael zult bruiken:
En wat gy voorneemt, dat gedy
Zoo wel, dat wy in Hollant ruiken
Hoe Maurits Grafelijke gunst
Beschenkt uw kostelijke kunst.
De zege, die de Vorst behaelt,
Wort dan u zorge toegeschreven;
Uw eer met zijn triomf bepaelt,
Door zoo veel Indiaensche steden,
En over al den Oceaen,
Van schat en schepen overlaên.
Uw pillen wijken dan in faem
Geen Roomse Pisoos noch hun zoonen,
Wier oude en lang bekende naem
Noit hun ter ooren quam, die woonen
In d'andre weerelt wijt en zijt,
Ontdekt by onzer oudren tijt.
Dat wenscht u mijne Poëzy,
Waer na u drooge lippen dorsten.
Dat wenschen hartelijk met my
Zoo veel geleerde en brave borsten,
Die deerlijk op den oever staen,
En sterven, nu gy t'zeil moet gaen.

AEN DE BEURS VAN AMSTERDAM

DOorluchtigh koopslot, meesterstuk
Van Keizer, die ons Koopgeluk
Aen uw gerief zoo dier verplichte,
Wat geest heeft uwen naem bedocht?
Spruit die van 't velt, dat Dido kocht,
Toen sy haer hof en koopstat stichte?
Of heeft de Beurs dien naem gebaert,
De Beurs, die 't gelt met zorgh bewaert?
Zoo blijf de zedigheit bevolen:
Want schepen, brieven, gelt en goet,
En Beursgeloof is eb en vloet.
De Beurs wort om haer gelt bestolen.
En wat 's een geldelooze Beurs?
Een koopmans gasthuis vol getreurs,
De Beurs heeft ook haer martelaren.
De winst verandert met den wint.
d'Een mist het geen een ander vint.
't Is kunst te winnen en bewaren.
Uw wissel draeft vast op en neêr.
Dat postpaert maeckt wel knecht van heer,
En Reinout kan het schaers berijden.
Het slaet dan voor dan achter uit,
En van ter zyde, en wort gestuit
Met smert; dies pas zijn' hoef te mijden,
Verzekert gy het zeegevaer;
Wat borgh zal uw' verzekeraer
Verzekren van uw scha te boeten,

Daer 't grimmelt van onzekerheên ?
De terling geef u zes of een :
Wie weet wat kans u zal gemoeten ?
  Daer nu de zuil 't gewelfsel stut.
Dook eertijts in zijn rieten hut
De visscher. die met list van fuiken
Den gaeusten Aemstelvisch bedroogh,
Daer Kooplièn onder uwen boogh
Nu zon, nu regenbuy ontduiken.
  Mistrouw dan vry uw Koopfortuin.
Karthago leit bestulpt met puin,
En waer is Tirus ? waer de muren
Van Sidon, en zijn Koopmansstraet ?
Het Beursgeluk dat komt, en gaet.
Geluk kan zelden steen verduren.

AEN DE

BEURS

VAN AMSTERDAM.

O Vruchtbare akker, gront van steen,
Die zich, ten oorbaer van 't gemeen,
Laet alle middagen bezaeien
Met koopzaet, eêl en milt van aert,
Dat goude en zilvere oesten baert,
Daer duizenden genot van maeien ;
  Het gantsche jaer is uw saizoen :
En of geen licht verwelkend groen
Uw heiningen en pylers kleede,
Noch teelen die in d' Aemstellucht
Een overkostelijker vrucht
Dan Atlas boomgaert eertijts deede :

Want

Want gy hebt weêr en wint te vrient,
En zon en dauw, en wat u dient.
Jupijn daelt met een' gulden regen
In uwen ſchoot van boven neêr,
En ieder zegen ſmaeckt na meer.
Wat gy omhelſt gedijt tot zegen.
De ſchellen van uw appels zijn
Van gout, de korlen klaer robijn,
Het loof ſafier en eſmerouden.
Hier riekt men wat het hart verfraeit,
En van vier winden overwaeit
Door 't water, dat uw ſtuurmans bouwden.
Der Mooren opperſte gezagh
Strijkt voor uw vloten en uw vlagh.
De watergoden duiken onder,
Als gy, van d'een aen d'ander reê,
Het oorloghsonweêr voert op zee,
En volght den blixem, en den donder.
Uw veder, op 't pappier gewent,
Vlieght van het een aen 't ander endt
Des aertsboôms, en beſchaduwt d'aſſen
Des hemelkloots van wederzy.
Zy vlieght de weerelt zelf voorby,
En ziet den dagh vergaen, en waſſen.
O achtſte weerelts wonderſtuk!
Kan ſlechts uw voet zijn aertsgeluk
En weelde gelijkmoedigh dragen,
Zulk een onwankelbaer gemoedt
Gaet boven al het weereltſch goet:
Want deught kan ſteên en muren ſchragen.

WAERSCHUWING AEN WYBRANT DE GEEST, SCHILDER.

O Geeſt, die, in het Vrieſche hof,
Het leven geeft aen aſch, en ſtof,
En zweeft met geeſtige penſeelen
En verf op doeken en paneelen;
'k Geloof gy terreght vrouw Natuur,
En durft de zon haer heiligh vuur
Ontſtelen, en de vingers zengen,
Om leven in uw beelt te brengen.
Zie toe, Prometheus, wien gy raekt,
Als gy den menſch onſterflijk maekt,
En, om op 't aerdrijk 't licht te malen,
Den hemel plondert van zijn ſtralen.
Men ketende eertijts zulk een' gaſt
In 't Noorden aen een ſteenrots vaſt,
En korte hem die ſtoute vlogels,
Daer hy verſtrekte een aes des vogels.
't Zijn geeſten die de wolken treên,
't Is waer doch zonder vleeſch en been.
Een yeder ken' zijn' ſtaet, en waerde.
De zichtbre geeſten gaen op d' aerde.
Dus blijf ons hier beneden by,
Daer Noien, zittende aen uw zy,
U weet aen zijne tong te lijmen,
Met puik van heerelijke rijmen.
Hy is gewoon zijn Poëzy
Te huwen aen uw ſchildery.

Gy zuight zijn dichten met uw ooren.
Zijn oogen kussen uw Pandoren.
Zoo groeit gy in malkanders gunst,
En wisselt t'elkens kunst om kunst.
In Vrieslant zijn geen twee gewassen
Die beter op malkander passen.

DANKDICHT,
AEN BOREAS.
DIE ZYN EXELLENTIE
HUIGH DE GROOT
t' Amsterdam een poos ophielt.

NOorden wint, die langs ons stroomen
Knaegt den bloessem op de boomen;
d'Opgeloke bloemen schent;
Wiltzangk steurt, en lieve Lent,
En den May, die met zijn zonnen
Quam aenminnigh aengeronnen;
Wintervogel, guur en schrael,
Steur den zoeten nachtegael:
Schen de bloemen in de hoven,
Met een lucht van geur bestoven:
Knaegh, en eet vry ongetoomt
Zoo veel bloessems op 't geboomt,
Dat vast jammert om genade:
't Is geen noot; want al die schade
Moet nu uit voor d'overbaet,
Die de wijze Magistraet
Rekent by uw schorre buien,
Die den adem van het zuien,

En den blaesbalgh van het weſt
Stuiten, keeren al hun beſt:
Zonder dat, gewis wy zouden
Grooten Huighen hier niet houden,
Noch feeſteeren in ons ſtadt,
Nu verrijkt door zulk een' ſchat,
Dien de verrezienſte Heeren
En Gekroonden recht waerdeeren.
Och, hy had zijn reis gerekt,
Derwaert hem zijn Noortſtar trekt,
Vrou Kriſtine, wiens betrouwen
Uitziet, om dit licht t'aenſchouwen,
Dat, al ſeſtigh jaer geleên,
't Hart van Hollant eerſt beſcheen,
En nu hijght om winterklippen
Te beſtralen met zijn lippen,
Met zijn oogen, met zijn' mont,
Die de ruwe tigers wont,
Woeſte boſſchen leert bedaren,
En betoomt de wilde baren,
Dat de zee heur' aert vergeet.
Zweden, oorelogs magneet,
Die, te bloedigh in het wrokken,
Zoo veel yzers hebt getrokken
In uw' boezem; gunt dat wy
Zommige uren aen het Y
Ons verquikken met de gaven
Van den Helt, die aen uw ſtaven
Hangt verbonden, hoogh en dier:
Laet dien trouſten Batavier
Hier zijn ongemak verzoeten,
Eer hy neêrvall' voor de voeten

Van de trots gekroonde Min,
U w gehelmde Koningin,
Die, gelukt mijn wensch en bede,
Ons den langewenschten Vrede
Voort zal brengen uit haer' schoot.
Op dien zegen moet de Groot
Haer bejegenen, en vinden.
Hemel, span gewenschte winden
Voor zijn jaght, en vlugge kiel,
Als de stat die groote ziel,
Met Gustavus lievereien,
Ziet van Aemstels oever scheien,
En te water onder gaen.
Om in 't Noorden op te staen.

MDCXLV.

OP HET VERTREK ZIJNER EXCELLENTIE.

's AVonts daelt het hemelsch Wonder,
Met zijn' stralende aengezicht:
Maer de Groot, ons Hollantsch licht,
Gaet helaes! hier 's morgens onder.
Hoe gelukkigh is de nacht
Die den dagh uit hem verwacht!

ZEGEZANG TER EERE VAN GILLIS VAN VINKENROY,

Burgemeester, Twaelfman, en Keizer van den edelen KRUISBOGE.

Zangk.

NU giet de molenrijke Demer
Meer waters uit zijn' glazen eemer,

En ruiſcht en bruiſcht, gelijk een zee,
Door Haſſelt, zijn verheughde ſteê,
En langs de vruchtbare oevers neder.
Hy drijft en dobbert op de veder
Der Burgemeeſterlijke faem;
En Vinkenrois doorluchte naem
Laet achter zich zijn eike bouten;
Braveerende al die zich verſtouten
Te ſchieten, Ridderlijk en fraey,
Naer d'eere van den Papegaey,
Braveerende de ſtrengſte handen,
Die oit den eedlen Kruisboogh ſpanden,
Den Kruisboogh, die den vogel treft,
En dezen ſchutter vijfmael heft
Op 's Konings troon, in drie paer ſchoten,
Tot blyſchap van zijn giltgenooten.
Drie goude vogels, op de borſt
Van onzen ſchutterlijken Vorſt,
Getuigen, hoe hy, boven andren
Bedreven, driewerf na malkandren,
Den prijs, ja Cezars lauwer ſtreek.

Tegenzangk.

De wapenhazelaer wort bleek
Van groote vreught, en kan niet zwelgen
Dien roem, geſchonken aen zijn telgen,
Terſtont noch groen en bly van loof.
Hoe menigh vlamde op zulk een' roof
Vergeefs! hoe heet hoe vierigh blaeken
De broeders om het hart te raeken,
En een alleen gewint den prijs!
Wat jaer ontfing, op zulk een wijs,

Oit

Oit Burgemeester, op 't gedommel
Van trommelslagh en holle trommel,
En 't zwenken der ontvouwe vaen;
Daer reê de majeboomen staen
Voor 't huis geplant, en heldre kranssen
De straet vercieren, met hun glanssen
Van flikrend gout en lachend groen?
Nu riekt hier juist in haer saizoen
Des Keizers schiltroos wit ontloken.
Zijn kamer, noit van vlek besproken,
En vreedzaem, noodight d'andre dry,
En al den Raet, en burgery,
Om haren Twalefman te groeten:
Stadthuis en huizen krijgen voeten,

Toezangk.

Om ongelijk en overlast
En woest gewelt, dat langkzaem past
Op recht en reden, af te keeren,
Vergaert d'ontzaghelijke Tucht
Verstroiden onder een gehucht,
En buurt, en dorp, die haest vermeeren,
En groeien entlijk tot een' borgh,
En heele stadt, door 's wijzen zorgh
Voorzien van wetten, Overheden,
En burgerloon, en scherpe straf:
Maer godtvergeeten moetwil gaf
Om overheit, noch wet, noch zeden.
Noch straf, en randde ook steden aen;
Dies quam de nootweer op de baen,
En wapenhandeling der vromen,
Om lantgedrochten te betoomen,

Met knods, en zwaert, en ſpiets, en boogh:
Toen droop het quaet den ſchelm in 't oogh.

Zangk.

Men zocht den wapenſchool te ſtijven
t' Olympia met groene olyven,
Ter eere van Alkmenes zoon:
Gelijk de Zwaen * haer' heldentoon
Verheft op 't worſtelen, en rennen,
En vuiſtkamp; daer zich Vorſten wennen
Ten oorloge in een wolk van ſtof,
En damp van zweet, onthaelt met lof,
En loof van Elis, verſch gevlochten,
Voor hen die andren overmoghten,
Met arm, of vuiſt, of voet, of hoef,
Zoo dik de deught quam op de proef.
Ook vierde Eneas 't jaergetijde,
En oefende, getrooſt en blijde,
De Troiſche helden op het ſtrant.
Eurytion, vol yvers, ſpant
Zijn' taeien boogh, en ſchiet den vogel,
Die in de wolken op zijn' vlogel
Vaſt zweeft en drijft van boven neêr.
Hy huppelt nu hy 't hantgeweer
Van Godt Apollo magh hanteeren.
De Goden zelfs hun ſchutters eeren;
De hemel draeght zijn ſchuttery.

* *Pindarus.*

Tegenzangk.

Dit gingk van outs in zwangk: en wy
Braveeren noch op zulke braven,
En zagen dikwils Vlaemſche Graven
Den Kruisboogh handelen om ſtrijt.

De

De vijfde Karel, zoo benijt
Om zijn geluk, zagh Brussel springen,
En hoorde 't volk triomfe zingen,
Rontom zijn' fieren boogh: gelijk
Zijn zoon, de zon van Oostenrijk,
Die, in den zeestrijt van Lepante,
Zich tegens Selims mane kante,
De pen van Loven loven liet,
Hoe net de zoon en vader schiet.
d' Infante volght hun spoor van achter,
En mikt, en klinkt, en velt, niet zachter
Dan haren grootvaêr, 't groene hout,
Gelijk een Amazoon; en bouwt
Haer eer op 't Keizerlijke voorbeelt:
Hoe averechts de manschap oordeelt
Van vrouwen, zonder hart, en moedt.
Heldin, gy eerde uw strijtbaer bloet
Door uwe booghpees, meer door d' Orden
En koorde, die uw lenden gordden.

Toezangk.

Quintijn, die, trouwer dan een schilt,
De stadt beschut, en 't Kruisbooghs Gilt,
Daer Engelen voor menschen waeken;
Beschut hem, die, op 't eerlijk spoor
Der Keizeren en Vorsten, voor
Zijn burgers treet: beschut de daeken
Der stadt, voor 's oorloghs fellen brant:
Bescherm den Rijksvorst Ferdinant,
En Rijn, en Maes, zijn rijke stroomen;
Zoo menighwerf een ongeval
En landtplaegh dreigen bergh, en dal,

En steên, en dorpen op te komen.
De Burgemeester strale, en blink',
Gelijk de puiksteen in een' ringk,
Waer raet en daet een' man behoeven,
Die uitsteekt door zoo brave proeven,
En d'ampten door zijn deughden eert,
Terwijl hy zich en 't volk regeert.

DE GETEMDE MARS.

Aen onze
VREDEVADERS,
VADERS DES VADERLANDTS,
DE HEEREN
BURGEMEESTERS VAN AMSTERDAM.

VOORSPEL.

Nu berst een bron van blyschap uit onze aders,
Op 't klinken van de zilvre Vretrompet,
Daer gy een wyze op 's weerelts Vrede zet,
O Amsterdamsche oprechte Vredevaders.
Uw wijsheit holp d' Oranje snoeren vlechten,
En banden, daer 't Gewelt aen leit getemt,
De barsse Krijgh, zoo lang van rust vervremt,
En op wiens hart geen vredewensch kon hechten.
Europe, ja al d' aertkloot met vier deelen
Des aertkloots rolt u juichende te moet,
Naerdien gy stopt de wel van 't burgerbloet,
En d' eerste smoort dees Hydra van krakeelen.
Nu kroonen u de burgers in uw veste,
Dewijl gy gaerne uw eigen nut vergeet,
En hangt uw zorgh en arrebeit en zweet
Aen 't Vaderlant en algemeene beste.
Ay hanthaeft zoo het wit der oorelooogen,

Den

Den Vrydom, uw bevochten erfgoet,
Dat ieder duike in schaduw van dien Hoedt.
Zoo bloeie uw stadt in eendraght, en vermogen.

DE weerelt had, van weelde en voorspoet dronken,
Jupijn geterght, en zijne Majesteit
Nu jaren langk zijn' eisch en recht ontzeit;
Dies zijne wraek in 't endt begon t' ontvonken.
'tIs tijt, sprak hy, in 't midden van de Goden,
Dat Mars ons Recht bewaere met zijn zwaert:
De menschen zijn te wijt van deught veraert:
Zy passen noch op wetten, noch geboden.
Door 's Vaders last klom Mars op zijnen wagen,
Getrokken van twee wolven, wreet van muil.
Het aertrijk schrikte, en kendeze aen 't gehuil;
Een voorspook van afgrijsselijke plagen.
Zoo hoort in zee de zeeman 't onweêr ruisschen,
Dat hem genaekt, en dreight met dootsgevaer.
Hy neemt hier op by tijts dien voorbo waer,
Eer 't water ziede, en luidt beginn' te bruisschen.
Op dat gerit, dien storm, uit Mavors oorden,
Op 't rollen en het hollen van zijn as,
Begon het al te dreunen wat 'er was,
Het Schelt, de Rijn, de Donauw, en zijn boorden.
Al 't ongediert van menschen, diep gescholen
In bergh en bosch, in wout en wildernis;
Al wat veraert, verwoet, verwildert is
Komt naer dees lucht gestoven uit zijn holen.
Men zagh al 't schuim tot heiren t' zamenrukken,
De Roof, de Moort, de Vloek, de Stokebrant,
Gewelt, Verraet. Megeer bedekte 't lant
Met eenen vloet van gruwlijke ongelukken.

Het ſtof begon tot aen de lucht te waſſen,
Gelijk een zee van zant en rook en ſmook.
De zon, die uit den Ooſten opquam, dook
Voor 't weerlicht van geweer en harrenaſſen.
Toen viel een nacht van rampen, zoo veel jaren,
Op 't hart des volks, dat ſedert geenen dagh,
Geen ſchemerlicht van vreught of voorſpoet zagh,
Maer gingk bedrukt in duiſterniſſen waeren.
Men zagh, helaes! nu langer by geen ſtarren,
Of zon, en maen, maer by den lichten brant
Van ſtadt op ſtadt; van overrompelt lant
En Staten, aen 't verbyſtren, en verwarren.
Dat hongrigh vier greep d' uiterſten van Spanje
Van weêrzijde aen, 't oproerigh Liſſebon,
En Katalonje, en 't razend Rouſſiljon.
De brant ſloegh voort in Yrlant, en Britanje.
Italie, ook aen 't blaeken ondertuſſchen,
Broght water aen, en ſchutte vaſt den brant,
Die van 't geberghte en Adriatiſch ſtrant
Haer overviel, en laſtigh viel te bluſſchen.
Ja d' oorloghsvlam ſloegh over in de daeken
Van Krete, daer het uit de bare zee
Zijn kroon verheft. Dat deed Europe wee.
Och, 't is hoogh tijt, hoogh tijt om op te waeken.
Zoo riepze en zagh, te rugge naer Sicilje,
Dat eilant in een' gloet van oproer ſtaen;
Die vlam, van daer, in 't hof te Napels ſlaen,
Tot bijſtren ſchrik der Rijken van Kaſtilje.
Zy gingk Jupijn haer' noot en jammer klagen.
Och Vader, och, wat baetme nu mijn faem,
En dat een deel der weerelt mijnen naem,
Zoo dier gekocht, in eeuwigheit zou dragen?

Bewillighde ik uw minn' tot zulk een ende?
En schonk ik u den bloessem van mijn tijt,
Om aen te zien hoe Mars mijn' bruitschat rijt',
Verscheure, en schenne, en dompele in ellende?
Verwaerloost gy het lant van uw geboorte,
Uw voesterplaets, die u het leven gaf?
Vergeetghe uw wiegh, en aengebeden graf?
Onthaelt nu Mars mijn' vyant in die poorte?
d' Erfvyanden, die mijn geluk benijden,
Gansch Asiё wil my met maght aen boort;
De Libiaen stuwt zijn gedroghten voort.
Hoe kan 't Europe ontworstlen, of ontrijden?
Der Goden Tolk daelt neder op die klaghten,
Op dat hy Mars in 't velt te rugge roep',
Daer hy braveert, in 't midden van den troep,
Verhit op bloet, en moort en menscheslaghten.
Maer Mars, ocharm! in stede van bedaeren,
Verbittert op den opperften Jupijn,
Schelt d' aerde quijt, om Heer van al te zijn,
En rukt te hoop de kracht der oorlogscharen.
Hy roept: nu staekt dit snoot gevecht, gy Reuzen:
Brengt bergen aen van muurwerk: schept uit puin
Van woeste steên een stormkat, steil en schuin,
Om Jupiter het bekkeneel te kneuzen.
Al lang genoegh verzaet van bloet en tranen,
En menschevleesch: wy moeten hooger gaen:
Wy moeten naer den opperscepter staen,
En ons een' wegh ter eeuwige eere baenen.
Hy heeft zich eens van Reuzen vrygevochten,
En onder wight van rotsen hen beknelt:
Nu zwichte hy ten leste voor 't gewelt
Van Helden, die het aertrijk t'onderbroghten.

Zoo ſprak hy, en al 't puin rees op by hoopen
Tot aen de lucht: daer zagh de Majeſteit
Der Goden Mars met al zijn heir bereit,
Gereet, en heet om daetlijk ſtorm te loopen.

Hier viel een ſtorm van boven, en van onder.
De hemel ſtont in enkel vier en gloet.
Het buskruit week den blixem niet een' voet.
De berghkortouw verſufte voor geen donder.

De hemel kraekte, en al 't geſtarrent ſchudde,
Gelijk de blaên by buien aen een' boom.
De hemel ſcheen een wagen zonder toom,
Al 't hemelſch heir een herderlooze kudde.

Neptuin verloor den drietant, die de ſtranden
En rotſen ſchudt. De Krijgsgodt wrong Vulkaen
Den moker uit zijn vuiſten, onder 't ſlaen,
En klonk den ſtaf van ſtael uit Plutoos handen.

Hy brak de ſpeer van Pallas, rukte 't wapen,
Meduſes hooft, van haren ſlinken arm,
En ſchrikte voor geen ſlangen, die noch warm
En klam van gift, naer bloet en aders gapen.

Alcides moſt zijn hantknots nederleggen.
De Wijngodt zagh vaſt naer zijn Panters om:
En Tritons ſchulp was by trompet en trom
Te heeſch, te ſchor om vyanden t' ontzeggen.

De ganſche burgh des hemels ſtont verlegen.
Saturnus maeide al wat naer boven quam,
Tot dat hem Mars de kromme zeiſſen nam,
En die gebruikte in plaets van zijnen degen.

Toen zagh Jupijn zijn Recht in twijfel hangen,
En 's hemels kans aen 't keeren, ſlagh op ſlagh.
Zijn vyant had geen ooren tot verdragh,
Noch wou geen wet van hooger hant ontfangen.

Wat raet, Jupijn? uw hof begint te blaeken.
Uw blixem trof voorhene Faëton,
Den ſtouten zoon en voerman van de Zon,
Die 't al verbrande, en zenghde uw hooge daeken.
De Vader zagh om trooſt uit aller wegen,
En uit de lucht van Neêrlant een Godin
In eene wolk verſchijnen, meer noch min
Als Venus komt te wagen aengeſtegen:
Als Pallas door den hemel aen komt ſtrijken.
't Moſt Pallas zijn, of Venus zelf, of geen
Van beide, of uit haer aengezicht geſneên,
Om twee in een gemengelt te gelijken.
Geruſtheit ſchijnt uit haer gezicht te ſtralen.
d'Olijfkrans, verſch gevlochten, dekt het hooft.
Haer aenſchijn elk een' blijden dagh belooft,
En trooſt al wat zijn' adem niet kan halen.
Het wit gewaet, bezaeit met gulde olijven,
Verrijktze met een' glans van majeſteit,
Die hooger draeft dan 's menſchen ſterflijkheit
Bereikt. Zoo komtze allengs wat nader drijven.
De wagen wort van Nederlandtſche Leeuwen,
Zachtmoedigh voort getrokken door de lucht.
Zy luiſteren mak naer heure roede en tucht,
En weten nu van brullen, noch van ſchreeuwen.
Men twijfelt of dit Cibele magh wezen:
Maer z' is te jongk, en voert geen torenkroon.
't Is Juno niet, op haren leeuwetroon;
Noch Ceres, voor wiens ſikkel ſlangen vreezen.
Ootmoedigheit en liefde voor haer zwieren,
En ademen een' dauw en friſſchen geur.
De lucht ontlaet, en krijght een blijder kleur.
Men hoort rontom de vogels tierelieren.

Zoo

Zoo plagh in May de Morgenſtar te klimmen,
Voor 't roozeſpoor van 't blanke ſchemerlicht,
En trok naer zich een ieders aengezicht,
Eer noch de zon haer pruik hief uit de kimmen.
  Toen riep Jupijn: ry aen, ry aen, gy Schoone
Betem nu met een' lonk van uw gezicht
Den Barſſen Godt, die voor geen blixems zwicht:
Geen ſchooner parle aen 't loof van uwe kroone.
  Dus nadert zy den Godt der oorelogen;
Die ſtaekt den ſtorm, als hy dat aenſchijn ziet.
Hy ziet zich blint, en kent die Godtheit niet,
En zuight terwijl de vonken uit heur oogen.
  Een luchtje ſpeelt, en zwaeit de blonde lokken
Om hals en nek. De minnelijke mont,
De roode roos, op 't ſneeuw der wangen, wont
Het hart des Godts, dat walght van al zijn wrokken.
  't Geweer ontzijght van zelf zijn ruwe handen.
Zy ſtijght hier op om laegh, en vleugelt vlugh
En bint hem bey zijn armen op den rugh
Met geen metael, maer zachte Oranje banden.
  Zoo drijfze Mars groothartigh voor haer wielen,
En voert hem in triomf heel Neêrlant door.
Haer volgen op dat zegenrijke ſpoor
Een dikken drang en wolk van dankbre zielen:
  Die zingen: lang regeer' de Vregodinne,
Zoo lang verwacht: zy maekte Mars gedwee,
En ſtak zijn zwaert, dat bloedigh zwaert, in ſcheê.
Dat Nijdt noch Tijdt haer' ſcepter overwinne.

VRE-

VREDEZANG

Onder de regeeringe der HEEREN
GEERAERT SCHAEP,
GERBRANT PANKRAS,
KORNELIS DE GRAEF,
WOUTER VALKENIER,

BURGEMEESTEREN

'T AMSTERDAM.

Aen de BURGERY der zelve Stede,

U de Nederlantsche Leeuwen,
In het strijtperk afgerecht,
Staken dit verwoet gevecht,
En de goude d'yzere eeuwen
Sluiten, past het dat ons Y
Deze blyschap innewy:
Dat men 't Vredejaer eendraghtigh
Onder Schaep en Pankras vier',
En De Graef, en Valkenier.
Amsterdam was noit zoo krachtigh
Op gewonnen slagh of steê,
Als op d'inkomst van den Vreê;
Want men trof, na zoo veel slagen,
't Wit van 't uitgetrokken zwaert,
Nu Borgonje u Vry verklaert,
En gy op den Vredewagen
Roemt op vryheit, 't waertste pant
Van 't verdadight Vaderlant.
Neêrlants Vrede schrijft nu wetten
Allen Vorstendommen voor,
Lichtze veur op 't heilzaem spoor

Met lantaernen, en trompetten.
Ieder volge ons witte vlagh
In het krieken van den dagh.
't Hol en 't hongerigh Europe
Hijght met ſmerte en open mont
Naer 't gemeene vreêverbont,
Afgepijnt van lange hope,
Op den toevoer van dit lant,
Voeſter van zoo menigh ſtrant.
Zie de zeeliên en maetroozen
Danſſen op den waterſtroom,
En uw vloten, zonder toom,
Dondren, en kortouwen lozen,
Daerze brommen op de reê,
Toghtigh naer de rijke zee.
Zie de Batavieren trekken
Naer een' nieuwen Oceaen,
Langs een noit bezeilde baen,
Om meer weerelden t' ontdekken,
En te booren door een as,
Zonder graetboogh, en kompas.
Overvloet met vollen horen,
Zwanger van gewas en ſchat,
Baert een weerelt in uw Stadt,
Op het ſteigren van haer toren,
Daer 't geſtarrent voor verſchiet,
Als het naer den grontbouw ziet.
Teſſens ſteigren lant en erven
In waerdy: de Pais is milt,
Dies verrijktze kunſt, en gilt.
Neering, leggende op haer ſterven,
Springt ten bedde uit, en ontluikt

Met

Met dat zy den teervlam ruikt.
Bouw nu zolders boven zolders.
Legh de kelders in tiras.
Spaer noch kranen, noch windas.
Legh verdronke weide in polders.
Mael het Haerlemſch meir tot lant,
Nu de vette teerton brant.
Zie al 't platte lant eens barnen
Op de grens, en overal,
Met een' galm en dorpgeſchal.
Melker valt aen 't boterkarnen,
En oom buisman vaert geruſt
Viſſchen op zijn nabuurs kuſt.
Laet den krijghsman dit benijden,
En zijn hant ſlaen aen den ploegh,
Zaeien maeien, ſpade en vroegh:
Hollant ſchept geen' luſt in ſtrijden.
't Oorlogh heeft te lang geduurt
Dat al 't Kriſtendom bezuurt.
Hollant voelt zijn' rugh verlichten
Van het laſtigh oorloghspak,
Scheurt den ſchultbrief met gemak,
Daer zoo vele ſteên voor zwichtten,
En het ſtijft met Aemſtels raet
Dus de zenuw van den Staet.
Draegh ons Viertal op uw handen,
't Welk. als 't nutſte Vredelit,
Op 't gekruiſte kuſſen zit,
En 't Gewelt ſchutte op zijn tanden,
Dat den Landpais ſteuren quam.
Eer zy Gode, en Amſterdam.

BOUWZANG.

Aen { GERBRANT PANKRAS,
JAKOB DE GRAEF,
SYBRANT VALKONIER,
PETER SCHAEP,

Der Burgemeesteren ZONEN EN NEVEN,

Eerste Grontsteenleggers van het Stadthuis t' Amsterdam,

Onder het gezagh der selve HEEREN, In 't Vredejaer, den 28 van Wijnmaent.

I ZANG.

DE Vredevader Numa had
Nu d' oorloghskerk van Remus stadt
Gesloten, en dat vier gedooft,
Toen, met olyven om zijn hooft
Bekranst, een teken van den Pais,
Hy voornam 't heerlijk Raetspalais,
Het Kapitool, zoo hoogh en trots
Te bouwen op de dorre rots.
De Koning klom op dit besluit
[De Vreê zagh hem ten oogen uit]
Den heuvel op, van 't Roomsche volk,
Dat hem omschaduwde als een wolk,
Gevolght, en toegejuicht met lust
Voor 't heil van d' ingehaelde rust.
Ten lange leste hiel hy stant,
En ley met zijn gewijde hant
Den gront van 't Raethuis by den vliet,
Die 't aertrijk sticht met zijn gebiet.

I TEGENZANG.

ONs Vredevaders alle vier,
De raden van ons lantbestier,

Den

Den Vrede hadden ingevoert,
En 't bloetkrakeel den muil gesnoert;
Toen zy, gezeten op het kruis
Van 't kussen, stemden 't nieuw Stadthuis
En zijnen uitgestelden bouw
Te vorderen, zoo kloek als trouw.
Op zulk een rustigh raetslot quam
Het vreedzaem Viertal naer den Dam.
Zy brengen ter bestemde steê
Hun wakkre Zoons en Neven meê,
Daer Aemstels Burgery verlangt,
't Gekroonde wapen blinkt en hangt
Op hunne borst, in gout gesneên.
Zoo leit die Jeught den Eersten Steen
Van 't Raethuis, dat met raet en daet
Verstrekt een zenuw van den Staet.

I TOEZANG.

OP 't rijzen van de zonnestralen
Des Vredes plagh van outs alom
De bouwkunst haren aêm te halen,
Te bouwen wat door ouderdom
Gewelt of noot verviel en storte.
De Pais ontsluit haer schatkist niet
Op datze onnoozelen verkorte,
En groeie in 's nagebuurs verdriet;
Zy weet ze nutter te besteden.
Dan om den stroopenden soldaet
Te mesten, en geweer te smeden
Tot tijtverdrijf van blinden Haet,
Die hof en huizen leit in kolen:
Zy sticht doorluchte Kapitolen.

II ZANG.

Athene en Rome dragen bey
Een zonderlinge lieverey
Van kunsten, elk in zijn gewest.
De Bouwkunst voeght Athene best,
En andre wetenschappen meer;
Het strijtbre Rome voeght een speer
En schilt, gelijk een krijghsheldin,
Op datze 't aertrijk overwinn',
En met den Burgemeestersrok
Dan alles wat zy overtrok
Met vliegende Arenden, haer Goôn,
Berechte, en onder haer geboôn
Doe zwichten d' overheerde liên,
Die 't aertsgebiet naer d' oogen zien.
Dus zijnze beide in lof zoo rijk,
Elkandre in zegen ongelijk,
Het zy by nootlot, of geval;
Want een bezit het zelden al.

II TEGENZANG.

Maer Amsterdam, zoo zwaer met gout
Gekroont en uit Godts schoot bedouwt
Met zegen, voert haer oorloghsvlagh
Tot in den ondergaenden dagh,
Van 't blozende Oosten, en beklimt,
Van daer de steile Noortbeer grimt,
De zuidas met haer stoute kiel.
Zy mint den Vrydom als haer ziel,
En na dien dierbevochten schat
Zoo kroontze 't merkvelt van de stadt,
Den Visschersdam, met een gebouw
Waer voor d' Athener strijken zou,

En ſtom ſtaen met zijn open mont;
Hoe wel hy zich den bouw verſtont:
Hy zou gerief en majeſteit
En tijtverdurende eeuwigheit
Verknocht zien in een Hooftgeſticht,
De glori van mijn bouwgedicht.

II TOEZANG.

GEen droevigh voorſpook kan men ramen
Uit uwen grontbouw; Pankras, Graef,
En Valkonier, en Schaep, uw Namen,
In witten marmer net en braef
Gehouwen, houden hunnen luiſter,
En flonkren in den zwarten nacht,
Als klare ſtarren, die by duiſter
Ontfangen grooter glans, en kracht.
Bezwalktze, in 't bloeien van uw jaren,
Met geen gebreken: volght uw bloet,
Die 't Burgemeeſtersampt bewaren,
En houdt dien burgerlijken voet,
Als rechte Neven, rechte Zoonen:
Zoo zal de Deught uw jaren kroonen.
MDCXLVIII.

OP HET HULDIGEN
VAN DEN HEERE
GEERAERT BIKKER,
DROST TE MUIDEN, BALJUW VAN GOEILANT, EN WEESPERKARSPEL.

ALcides Bikker had, vooruit
Getreên met Aemſtels Staetgenooten,
Het Neêrlantſch Krijgsgedroght geſtuit,
Met kracht aen ketenen geſloten,

Na dat het vierwerf twintigh jaer
Met kopren muil en ſtale tanden
Zoo vele landen ſteên en ſtranden,
Op aller volken halsgevaer,
Had omgewroet, en zee noch ſtroomen
Niet zagen dit gewelt te toomen.

De Hoet der Vryheit blonk op 't hooft
Der zeven landen, en hun Orden,
Die, eertijts ſchier van hoop berooft,
En entlijk vry gekent geworden,
Nu met gedekten hoofde ſpreekt
Voor out Kaſtilje en zijne troonen,
Daer Flips, verlaên van weereltkroonen,
Het hooft door alle ſtarren ſteekt,
En met een' dagh van diamanten
Beſchijnt de Hollantſche Gezanten.

Wat raet om 's Vredehelts beleit,
Om Andries, onder 't puik der Helden
Des ſtaets, voor zijne dapperheit
En goede dienſten te vergelden?
Een ſchip vol gouts waer niet genoegh
By zulk een vroomheit opgewogen:
Men loontze niet met 's lants vermogen:
En of 't vermogen zwaerder woegh;
De prijs, waer na de Bikkers ſtreven,
Is 't Vaderlant ten roem te leven.

Maer Hollant zeit: ten minſte laet
Een teken van erkenteniſſe
Dan vryen mijn' bevryden Staet
En ſchultbekennende gewiſſe

Van

Van opſpraeck en ondankbaerheit,
Eer Reden ons die ſchantvlek toone;
Men eer' dien Vader in den Zone:
Het Droſtampt heeft naer hem gebeit.
Hy zette zich op 't huis te Muiden,
Tot veiligheit van lant en luiden.

Op deze billijke uitſpraek hief
Het Slot zijn kruin op, uit de boomen.
De zon was Gooilant noit zoo lief,
Al brakze door met gulde zoomen,
Als zulk een ſtem met luſt gehoort
Langs al de Vecht en Gooiſche kuſten,
Drie ſteden en hun dorpen ruſten
Op deze nieumaer: Roof en Moort
Baldadigheit en burgerplagen
Verlaten fluks hun hol en hagen.

Der byen Koning gaet te velt,
Daer d' ope lucht, niet meer bedorven
Door hitte of rijp, den honigh ſmelt.
Hy haelt de boekweite in zijn korven.
De koele dauw verquikt het zaet,
En 't gras het vee, en ſpant den uyer.
De huisman ploeght en zaeit niet luier,
In 't krieken van den dageraet.
Groot Buſſem, Gravelant en anderen
Onthalen op dit feeſt malkanderen.

Aenvaert het zwaert, ô Jongeling:
Dat dit gezegende geweſte,
Verdadight door uw deught en kling,
U loof, gelijk 't Gemeene Beſte

Uw' onvermoeiden Vader looft,
In oorelooge, en tijt van vrede.
Bescherm het recht van lant en stede:
Versterk der onderdrukten hooft:
Betoom den moetwil door de wetten;
Zoo zal de Faem uw' lof trompetten.

ZEGE DER SCHILDERKUNST.

ZANG.

O Konsten buigt voortaen uw hooft
Als gy de krijgstrompet hoort steken:
Dat schel geluit versmoort uw spreken.
De blakende oorlogsvlam verdooft
Den luister, die u pleegh te sieren;
Mars eigent zelf dan uw Laurieren.
Wat baet het, of gy geestig weid,
En trots braveert met uwe waerde,
Wanneer een krijgsstorm werpt ter aerde
Uw ingebeelde onsterflijkheit?
Vooral ziet elk hoe d'eêlste verven
Der Schilderkunst om 't hooft besterven.

TEGENZANG.

DE Nijt en oorlog zwoeren lang
Den oogst der konsten te verslinden,
En 't al aen hun gezagh te binden:
Maer werkten zelf hun ondergang.
De Schilderkunst wist boven allen
Met voordeel op hen in te vallen.
De tafereelen zijn haer schilt,
En d'afgemaelde monsterdieren

Slaen

Slaen klaeuwen in de krijgsbanieren.
Of 's Vyands wreetheit wort gestilt,
Wanneer hy achter de gordijnen
Een schoone Venus ziet verschijnen.

TOEZANG.

IN Amsterdam trotseert de kunst
Van Italjaen en Nederlander
Den opgerechten oorlogsstander,
En wint by alle kenners gunst.
Daer Uilenburg zijn Schilderyen,
In spijt van alle razernyen,
Hoe elk ons dreigt te vier en zwaerd,
Met winst vertiert, bedankt van Heeren,
Dien 't lust hun zalen te stoffeeren
Met zulk een rijkdom, lang vergaert.
Dies hoe de krijgselenden treffen,
De Schilderkunst mag 't hooft verheffen,

OP D'ILIAS VAN DE MEDICIS,

Beschreven door P. C. Hooft.

AEN DEN HEER MICHIEL HINLOPEN.

MIchiel, die onlangs, naer uw wenschen,
Doorzaeght het bloejende Florensen,
En 't hof van Kosmos vroom geslaght;
Het recht van onrecht leerde schiften,
En uit Tuskaensche en Roomsche schriften
Een' schat van lessen overbraght:

Nu volghme weder naer Tuskanen,
En trek met my een kleet van tranen
En bloet en jammerklaghten aen.
Hier wort een Ilias gebooren,
Uit ramp den Medicis beschooren,
Waer doorze naer de starren gaen.
'T Is ydel dat men droomen stroje
Van Ilium en 't paert van Troje;
Van Kolchis, Thebe, en Edipus.
De waerheit kan dien nacht beschamen,
Laomedonnen, en Priamen,
Ulisses toght, en Troilus.
Een Kosmos, noit genoegh gepresen,
En als een puikbloem uitgelezen
Ter heerschapye, zalme meer
Dan een verzierde Eneas strekken,
Om een Askaen uit hem te wekken,
Den nazaet van zijn vaders eer.
Hoe solt dit huis door zijn fortuinen!
Hoe worden hier de hooge duinen
Des staets besprongen van een zee
Vol ongelukken en ellenden!
Waer zal een jongste lijfstrijt enden
En zalven al dit hartewee?
Hoe kan een schalke Circe, een Bianke
Betovren Kosmos brave ranke!
Bezie hoe Klytemnestre loert.
Medea moet men 't nu vergeven.
Hier brengt de disch den Vorst om 't leven:
Hier schuilt een dootshooft in een toert.
Mistrouw vry heiligh en onheiligh:
Geen kerk is zelf voor Laurens veiligh:

Hy

Hy vint geen' toevlught aen 't altaer;
Sicheus most by duister sneven
Aen eenen dolk door 't hart gedreven,
Doch Juliaen in 't openbaer.
  Dan schijnt de heerschappy herschapen:
Dan breekt men 't Mediceesche wapen:
Dan drijft men uit: dan haelt men in.
Wat vallen hier al ballingschappen!
Men klimt of tuimelt van de trappen.
Een ieder vlamt op zijn gewin.
  Maer Alexander koelt de minne
Tot zijn bekoorzame afgodinne
Te deerlijk op een ledekant.
Men leit den jongen Kosmos lagen,
En d' outste zwerft door bosch en hagen,
Als haet en nijt te zamen spant.
  Hoe woet de felle Razernye,
Daer Jan den moortpriem van Garsye
Zijn' eigen broeder zelf gevoelt;
De straffe hant des vaders echter
Den zoon verstrekt zoo streng een Rechter,
En in zijn bloet het moortmes koelt!
  Geen ongevallen d' afkomst schuwden.
Zy treffen mede d' aengehuwden,
En levren aen 't uitheemsche rijk
En aengehuwde hoven spelen,
Gevoert op bloedige tooneelen,
In rouw gekleet om lijk op lijk.
  Hoe trapt Bourbon met ros en ruiter
En al het Duitsch gewelt van Luiter
De sluierkroon van Rome plat!
Vaert voort, o uitgelate rotten!

Verdooft den moetwil van de Gotten:
Verdelght de nieuwe als d' oude Stadt:
De Tiber moet het toch bezuren,
Dat Klemens binnen uwe muren
Verheft het Mediceesche bloet
Door 't Sleutelampt tot aen de wolken;
Terwijl een drang van alle volken
Dien grooten Herder valt te voet.
Maer kan de volgende eeuw gelooven,
Dat uitgedreven en verschooven,
De Moeder der Monarchen dwael',
En zwerf, te water en te lande,
In armoede, ouderdom, en schande,
En naulijx haren adem hael'?
Wie steent om 't weduwlijke jammer
Medoogender dan d' Amsterdammer,
Die haer bewelkomt zoo beleeft?
Zy sukkelt vast met smarte en pijne,
Tot datze moede, t' Agrippijne
In ballingschap, den dootsnik geeft.
Geslaghtboom, rijk van jonge telgen,
Sta vast, en laet de Nijt zich belgen,
Dat gy de kroon der stammen spant,
Braveer den blixem, en den donder:
Gy wort gehanthaeft tot een wonder:
Sta vast, en hou gedurig stant.

J. V. VONDELS LIERDICHTEN.

Het Tweede Boek.

OP DEN AFSTANT DER KROONE,

En het reizen van Koninginne

CHRISTINE.

Virtus, recludens immeritis mori
Cælum, negatâ tentat iter viâ.

At Noortſtar gunt ons nu haer licht,
En voert, in voorhooft en gezicht,
Een' glans van wyze majeſteit
Genade en goedertierenheit,
En ſtralen van doorluchtigheên,
Het wierook waerdigh? al verſcheen
De Deught, uit haeren hoogen troon,
Zoo fier en onbeſproken ſchoon
Als d'allereêlſte pen haer oit
Heeft afgetekent, en voltoit;
Zy zoude, in wezen noch te ſchyn,
Niet aengenaemer konnen zyn
Dan deze, die alle oogen trekt,
En heimelyk de harten wekt,
Om aen te bidden, op dit feeſt,
Een Godtheit, die des menſchen geeſt

In haer bejegent, en verrukt.
Terwyl elk nedervalt, en bukt,
Door overtuighden plicht, en zucht,
Verneemt men, uit d' omſcheene lucht,
Een aenſpraek, die ons, onbewuſt
Van dees geheimnis; ſtelt geruſt:
Wat ſpeltge? twyfelt langer niet:
Het is CHRISTINE, die gy ziet,
De glori van Guſtavus Ryk,
Die hondert duizent te gelyk,
Uit liefde tot den Duitſchen pais,
Ontwapent heeft, in haer palais;
Zoo veel kortouwen met een woort
De kopre keelen toegeſmoort;
Ontelbre zwaerden in de ſchee
Gebonden door den bant van vree.
Dit is de trotſe, die, vol moedt,
Het recht der kroonen, dat geen bloet
Noch maeghſchap kent, noch zielen ſpaert,
Durf afſtaen, ruſtigh en bedaert,
In 't allerbloeienſt van haer tyt,
Den ſtoel der Wysheit toegewyt.
Is 't wonder dat dees trotſe daet
De Vorſten voor het voorhooft ſlaet,
En al wat Kroon en Scepter voert
Verbaeſtheit aenjaeght, en beroert?
Dat ganſch Europe ſtaet verbluft?
Geen aerdtſch geen ſterfelyk vernuft
Begrypt dees wondren, maer een ziel
Als zy, die 's hemels heirbaen hiel,
Van kreits in kreits, daer in 't verſchiet
De weereltkloot in eenen Niet

Ver-

Verdwynt, en 't hemelsch hof vergroot,
Het welk met zynen open schoot
Haer wenscht t' ontfangen op Godts troon.
Daer is der Wyzen Ryk, en Kroon.
MDCLIV.

TRIOMFE

Over de geboorte van den doorluchtighsten Prince,

PHILIPPUS PROSPER ANDREAS,
PRINCE VAN SPANJE,

AEN

D. ESTEVAN DE GAMARRA,
Gezant by de Hooge Mogende Heeren Staeten &c.

Jam nova progenies cælo dimittitur alto.

BLyschap, dael, met rijken zegen,
In een' gouden zilvren regen
Van Filippen, onder 't volk,
Uit den troon van eene wolk.
Laet de blixem en de donder
Van kortouwen bly van onder
U gemoeten, waer gy daelt,
En de weerelt overstraelt.
Laet de koopre klokken brommen.
Laet kornet, trompet, en trommen,
En muzijk met vryen zwier,
Onder 't heerlijk vreughdevier
En het juichen, u bejegenen,
Die het groote Kint komt zegenen,
Dat, in 't vaderlijk palais
Nu geboren, heil en pais

Allen Chriſtenſchen geweſten,
Vanhet ooſten in het weſten,
Met zijn' gulden naem belooft.
Grootvaêr Karel ſteekt zijn hooft
Uit den hemel, ziet beneden,
Om de Nederlantſche ſteden
Heil te wenſſchen met dien Zoon,
Vijfde parel aen de kroon
Van zijn PHLIPPEN, en hun naemen.
Neef en Grootvaêr ſtemmen t'zamen,
Na eene anderhalleve eeuw,
In dien bynaem: en de Leeuw
Van ons Hollant neemt behaegen
Eenen waterſprong te waegen
Neffens PROSPERS groote vlagh,
Die het Hollantſche gezagh
Door de zenuw van de ſchijven
En het gouden vlies wil ſtijven,
Dat geen Zeedraek durf beſtaen,
Op den vryen Oceaen,
Ons, geſterkt met PHLIPPUS Rijken,
Vlagh en zeil te heeten ſtrijken,
Daer de Zeeleeuw omgeroert
't Indiſch gout ter beurze invoert.
PROSPER noodight onze ſchepen,
Ongehindert, onbenepen.
Met den omloop van de zon,
Op het ſpoor van Salomon,
In te haelen d' ingewanden
En den oogſt van alle landen,
Dat de Nijdt, van ſpijt geperſt,
Galbraekt, en van afgunſt berſt.

Op

Op het rijzen van dees Starre
Viert de dappere GAMARRE;
Zoo getrouw aen PHLIPPUS kroon,
Dat hy rustigh zijnen zoon
Offerde, tot 's Konings beste,
Voor de Valencijnsche veste
Met onsterffelijken lof.
Zou hy, als zijn meesters hof
Door de hoop van Karels neven
Dus gestut wort en gesteven,
Nu niet vieren, meer dan oit.
Neen, zijn yver ruste noit
In zijn Konings vreught te deelen.
Volght hem dan met blijde keelen,
Zanggodinnen, om de bron
Van den Duitschen Helikon.
Zingt om strijt met negen kooren
PHLIPS de VYFDE is nu geboren.

BLYDE AENKOMSTE

t'AMSTERDAM

VAN ZIJNE EXELENTIE

D. ESTEVAN DE GAMARRA,

Ridder van Sint Jakobs Orden &c. Gezant van zijne Katholijke Majesteit, by de Hooge Mogende Staten der vereenighde landen.

OS HUMEROSQUE DEO SIMILIS.

ZANG.

Wie rijst zoo heerlijk op van verre,
En voert den glans der Avontsterre
In 't helder voorhooft: daer men niet
Dan vrede en vreugt uitstraelen ziet;

Terwijl de Goden van ons ſtroomen
Verlangen te verwellekomen
Met hun eerbiedigh aengezicht
De Majeſteit van 't naekend licht,
Dat hun verſchijnt met zijne klaerheit,
Na 'et overdryven van de naerheit
En donkren nevel van 't geſchil?
Wat Godtheit of dit wezen wil,
Die nederdaelt, als uit de wolken,
Genegen Zeven vrye volken
In hun doorluchtſte Stadt, dien ſtoel
Der goude Vryheit, door 't gewoel
Der ſtraeten, onder 't bly bejegenen
En minzaem groeten, milt te zegenen
Met haere tegenwoordigheit,
Waerop men jaeren heeft gebeit?
Ay melt ons dit door tael of teken,
Zoo wort de wierookgeur ontſteeken.

TEGENZANG.

Het is GAMARRA zelf, de mont
Des Konings, die het vreverbont
Der tien en zeven Nederlanden
Met zijne penne en eige handen
Bezegelde, en, van oorlogh wars,
Ten leſte d' yſre poort van Mars
Hiet ſluiten met metaele boomen,
Tot ruſt van lant en zee en ſtroomen.
Het is de vreedzaeme Afgezant
Des Konings, die, van ſtrant tot ſtrant,
Zijn heerſchappy in top ziet waſſen,
En met zijne armen beide d' aſſen

Der

Der Christe weerelt ommevat,
En al den Peruaenschen schat,
Den zilverbergh, en goude vlieten
Met heele vlooten wenscht te gieten
In Hollants schoot, daer Amsterdam
Tot aen de starren steigren quam
Met Cezars kroon, waerin zijn vonken
Van gout en diamanten blonken,
En eeuwigh blinken, tot een pracht,
Een merk van 't Keizerlijk geslacht.

SLOTSANG.

Zijt wellekoom: ry in, en nader,
O ESTEVAN, gy vredevader,
En vredevoeder, vredetong.
Ry in, onthaelt van out en jong,
En alle kunne, en arme en rijke.
Dat al het Y zijn vlaggen strijke,
Ter eere van uw Meesters Kroon.
Dees Stadt was al van outs gewoon
Zijn Grootvaêrs in haer' schoot t'ontfangen.
De Vijfde Karels beelt, gehangen
Op 't Raethuis, tuight noch van dien tijt
En dagh, zijn Majesteit gewijt,
Daer 's volks gejuich vermenighvuldight.
Zijn nazaet, vrolijk ingehuldight,
Als telgh van dezen hoogen struik,
Wert hier van Burgermeester Buik
Ook d'eedt, ten steun van 't Recht der vroomen
Uit last der Vroetschappe afgenomen.
Nu hoopen wy, verknocht door vre,
Met uwe Monarchy de Zee

Van roof te schuimen, en te vaegen.
Zoo laet ons welkomste u behagen.
MDCLVII.

Op het Kroonen van den Roomschen Koningh en Keizer

LEOPOLDUS,

Altijt Vermeerder des Rijcks.

AUREA CONDET SÆCULA.

LAet den Rijnschen berkemeier
Lustigh rustigh ommegaen,
Nu 's Rijks Engel, die beleier
Van het Keurrecht, heeft gestaen
In den raet der Keureheeren,
Om den zoon van Ferdinand
Met den Roomschen scepter t'eeren,
En met heiligh diamant
Gout en steenen t'overstraelen.
Wierookt nu de jonge zon,
Die, uit d'Oostenrijksche paelen,
Endelijk den nacht verwon,
Die Europe scheen te dreigen,
Toen haer d'oude zon ontzonk,
En het hooft begon te neigen,
Tot verdriet van out en jongk.
Ziet dees zon de Main beschijnen,
En vergulden stadt, en lant.
Rook en smook van twist verdwijnen,
Damp en mist van misverstant.
Nu verstroien Turk, en Tarter,
Elk huns weegs, en om een' hoek,

En

En wat gruwzaemer en zwarter
  Duitschlant dreighde met een' vloek.
LEOPOLDUS eert zijn rijken
  Met Augustus majesteit,
Die geen' voorzaet zal bezwijken,
  Noch in moedt, noch wijs beleit.
Out Byzanssen staet verschrokken,
  En de Donau steekt verheught
Zijn trompetten, luit de klokken.
  Al de Rijnstroom juicht van vreught.
Men verwacht aen alle zijden
  Vrede en vollen overvloet,
Vrolijke eeuwen, goude tijden.
  Hoop van Ferdinandus bloet
En den stam, die trots, als eiken,
  Opgedraegen aen Jupijn,
Schier vier eeuwen kan bereiken,
  Laet den uitgang van den Rijn
Ook gevoelen uwen zegen,
  En den trouwen Batavier,
Op de gunst van uwen degen,
  Rustiger zijn zeebanier
En de vlagh te water voeren,
  Daer men andre starren meet,
Tegens onze marmervloeren
  Met den hoofde neêrwaert treet,
Of den weereltkloot ter zijden
  Steil of rechter ommegaet,
En ons kielen 't water snijden
  Op 't kompas, tot op een' draet,
Onder bey de rijzende assen,
  Of in 't midden, daerze recht

In de dyningen zich wassen,
 Die dan holler gaen, dan slecht.
Lust het Cezar Barbaryen,
 Out Karthage, op 's Grootvaêrs spoor,
Met een krijghsvloot te bestryen,
 En den Mauritaenschen Moor;
Hollant heeft een vloot ten besten
 Voor de maght van Oostenrijk,
Om die roovers in hun nesten
 Op te komen, tot een wijk
Der geboeide Christe slaven,
 Die, gesleten van verdriet,
Hem verwachten, die de haven
 Met ons zeekortouw beschiet;
Eenen helt, die, opgewassen
 Tegens ongetoomt gewelt,
Met ons hulken en pinassen
 Tunis eens de zeewet stelt,
En die met hun aengespannen
 's Handels loop en maetschappy
Steuren, recht als zeetyrannen,
 Noit verzaet van stroopery.
Laet den leeuw der Batavieren
 En den Roomschen adelaer
Onder eene vlagge zwieren,
 En de woestheit voor dit paer
Zwichten, en alle oorelogen
 Zwijgen onder hunne tucht,
En geharrenast vermogen,
 In een zegenrijker lucht.
Karel groet den triomfeerder,
 Zijnen neef, uit eene wolk,

Wenscht

Wenſcht hem dat hy 't rijk vermeerder,
Als een' zegenaer van 't volk,
En den knoop der Nederlanden
Ongeſchent houde, en behoê
Voor onduitſch gebit en tanden,
Tot den leſten adem toe.
Op dien wenſch uit 's hemels tranſſen
Geeft de Keizerlijke kroon
Op zijn hooft nu ſchooner glanſſen,
En de Duitſchen voor zijn' troon
Roepen, van om hoogh gedreven:
Lang moet LEOPOLDUS leven.
MDCLVIII.

OPGANG
VAN
KAREL STUART
DEN TWEEDEN
Koning van Groot Britanje, Vrankrijk en Yrlant.

IN MELIUS REFERET

DE nachtegael heft ſchooner aen te zingen,
Nu STUART rijſt veel ſchooner uit den nacht
Van misverſtant; en allerhande dingen
Zijn verwe geeft met grooter glans en kracht.
Hy voert, als 't licht, den dagh aen met vier paerden
En ſtraelen van vier kroonen om zijn hooft,
Die van den glans der oudren niet veraerden,
Een' glans, die 't licht der Koningen verdooft;
Een' glans, wien d' eeu des grooten Alexanders
Magh heugen, en ontluiſtert ſtam by ſtam,
Die, brommende op den ſchilt van jonger ſtanders,

Zijn oirſprong uit het bloet der Gotten nam.
Wat zegge ik? liet dees zon in 't onderdaelen,
Toen zy het paert des avonts dreef te wed,
In 't water niet veel luiſters van haer ſtraelen,
Terwijl ze ſliep in Thetis ſchoot en bedt?
Neen zeker, toen zy flaeu ſcheen, en bezweken
Op onze kim, ley zy haer licht niet af.
Zy daelde om eens veel ſterker aen te breeken,
Al ſchreide Arkadje, als of ze zonk in 't graf.
Nu vliên verbaeſde en ydele geruchten,
Harpy en Sfinx, gebroetſels van den nacht.
De zeepeſt, zee-en-lantgedroghten vlughten.
Het oproer van de hel verloopt zijn wacht.
Wie jaeghtze dus, van ſchrik en angſt bezeten?
Wat vreezenze, dewijl haer niemant jaeght?
Geen vlûchteling ontvlught het boos geweeten,
Den gier, den worm, die 't hart verpikt, en knaeght.
Voor 's Konings komſte en wagen zweeft Genade,
Rechtvaerdigheit, en Liefde, en Burgerpais,
Vier engelen in zuiveren gewade,
Zoo lang verwacht in 't Engelſche palais.
Hoe riekt die lucht van lelien, en rozen,
De bloemen van 't geheilighde geſlaght,
Ten rijxtroon van den hemel uitgekozen,
Gezalft, gekroont, gehanthaeft in zijn kracht!
Het Parlement komt eerſt den Koning eeren,
't Gekroonde hooft, waer van hunne eer begint.
Britanje, als 't plagh, begint te triomfeeren.
d' Eenhoren bruiſcht door 't zeegroen heen voor wint.
Nu groeien Y, en Teems, dees ſtadt, en Londen.
Godts zegen, als een horen, rijk van vrucht,
Stort in den ſchoot der ſteên, door trou verbonden,

Ver-

Verbont waer voor de vloek der welvaert vlught.
De bloetbant van Oranje en groot Britanje
Geeft hoope, dat der bontgenooten bant
Bevestight, elk van beide, op zijn kampanje,
Braveeren zal wat zich hier tegens kant.
Het Baltisch meer komt bly de Teems begroeten,
Zijn naeste bloet, nu Londen, 's Konings hof,
En gansch Europe, aen 't outer van zijn voeten,
Hem wierooken met geur van zege en lof.
Wat vreest, de stoel des Konings, Koppenhaegen
De keten, om den hals der dootsche Sont,
Nu Batavier en Brit de Beltstrant vaegen,
En spreeken met kortouwen uit den mont?
De Wyssel op dees faem komt nederbruissen
In Dantzix schoot met kaenen, zonder tal.
De paertshoef, die den oogst vertradt in Pruissen,
Verlaet de steên en stroomen over al.
Byzanse, dat de rijxgrens van Europe,
En Malte, en Krete, eer trots op hondert steên,
Den doot zwoer, zit versteeken van zijn hoope,
Nu groot Britanje al 't aerdtrijk dunkt te kleen.
De tulbant vreest het rijk, dat eer zijn paerden
Dorst drenken langs den Nyl, en 't roode meer,
Den opgang gaf aen Konstantijns standaerden,
En 't heiligh graf beschermde tot Godts eer.
Zoo KAREL eens de kruisstandaerden plante,
Daer Godt en mensch zijn leste voetstap zet,
Of voor Kartage een slagh sloegh van Lepante,
Ik volghde op zee zijn grootvaêrs zeetrompet.
Dan schiep ik lust hem in zijn ballingschappen,
Op Maroos draf, te volgen, en een werk
Te tekenen, op 't voorbeelt van zijn stappen

 Dat

Dat d'eeuwen en den afgront valt te ſterk.
Gy zoudt hem zien in 't harrenas verlaeten,
Met karrabijns, voor 't recht van d'outſte kroon,
Vier geven op meineedige ſoldaeten,
En blixemen door levenden en doôn.
Gy zoudt hem zien, begrimt van 's doots grimmaſſen,
Na d'overdrift der wolken, droef en naer,
Verrijzen uit zijn vaders heilige aſſen,
Geoffert in den gloet op 't hofaltaer.
Gy zoudt hem zien uit eenen boom herboren,
Op 's vaders troon, al 't rijk voorzien van graen;
En 't hongrigh volk, geſpijſt met weeligh koren
Uit zijnen ſchoot, den hollen buik verzaên.
Na'et miſſen van zijn kroone en vaders leven,
En wat zijn recht ontweldight wert zoo ſtraf,
Behielt de helt, dat hy 't hun kan vergeven,
Om Godt, die al zijn ſmaet aen 't kruis vergaf.
Zoo ſchijnt de May van vreught te quinkeleeren,
Nu Vlooswijk, Graef, Outshoren, Maerſeveen
De Majeſteit des grooten Konings eeren,
Die met zijn' glans het vrye lant beſcheen.
MDCLX.

BEURTGEZANG,

Op de komſte van den doorluchtighſten vorſt en heere

KOSMO DE MEDICES,

Prince van Tuſkanen.

A MAGNO DEMISSUM NOMEN.

Amſterdam. Italiaen.

A. WAt glori komt mijn hooft beſchijnen,
In 't hartje van den wintertijt?

I. De

I. De morgenſtar der Florentijnen,
Een eeuwige eer, uw kroon benijt.
A. Wat telgh is 't? uit wiens ſtam geſproten?
Spreek duitlijk Duitſch. Hoe luit die naem?
I. De jonge KOSMO van den grooten,
De weerelt kenbaer door zijn faem.
A. Een godtheit daelt, als uit de wolken,
Om laegh in 't vrye Nederlant:
I. Onthaelt van zeven vrye volken,
Daer gy alleen de zeekroon ſpant.
A. Zoo zagh voorheen de groote moeder
Der Koningen mijn groote ſtadt;
I. De moeder van der Franſchen hoeder,
Geheilight door het lelibladt.
A. Zy gaf Gaſton, zijn broeder, 't leven,
Nu ſchoonvaêr der Tuſkaenſche ſpruit;
I. En eert u noch in haere neven.
Gy zeilt hun havens in en uit.
A. FERNANDUS zagh mijn bloetvlagh praelen,
Toen 't Britſch kaſteel ten hemel voer;
I. Dat uwen waterleeu van GALEN
Den doot in 's Hertoghs haven zwoer.
A. De zoon kan hier het graf aenſchouwen,
't Welk 's helts gebeente en naem bewaert;
I. En daeden, op den zerk gehouwen.
Zoo blijft de deught alom vermaert.
A. Dees Prins ziet hier mijn ſchiltkroon pronken,
Ten prijs van zijn voorvaeders ſtam:
I. Een Keizers gifte u trouw geſchonken.
Zoo blinkt Florenze t'Amſterdam.
A. Mijn Kapitool, by zijn gebouwen
Geleken, zal te dover ſtaen.

 I. Ik

I. Ik zweer 't gezicht wil hem noit rouwen.
Het wykt Sint Mark, noch Vatikaen.
A. Maer d' Arno schenkt gezonder luchten
En ooft dan d' Aemstel hem kan biên.
I. Uw mastbosch draeght ook goude vruchten,
Een bosch, van Princen waert bezien.
A. Prins KOSMO dreight den Turkschen roover
Te ketenen op Tunis strant.
I. Scheept Putten met uw krijghsvloot over,
Zoo wort die zeepest uitgebrant.
A. Dan keerenze met Christe-slaven,
En Smyrne ziet den handel vry;
I. En d' Aemstelheer onthaelt zijn braven
Met zeekortouwen langs het Y.
A. Dan brult de zeeleeu van Venedigh,
En Kandië schept verschen moedt:
I. Hy wet zijn klaeuwen eens zoo sneedigh,
En Villa dempt al 't helsch gebroet.
A. Dan krijght Europe een nieu gestalte,
En 't kruis braveert den Turksche maen.
I. Gansch Barbarye schrikt voor Malte,
Dat Asië en haer maght houdt staen.
A. Geene afgunst groey' noch rijze tusschen
Den Hertogh, en 's lants vryen staet.
I. De Batavier omhelsʼ Hetrusschen,
Zoo lang de zon te water gaet.

MDCLXVII.

TER

TER BLYDE MAELTYT

Voor den doorluchtighsten Vorst en Heere

MAXIMILIAEN HENRIK,

Keurvorst te Kolen, Hertogh in Baiere, Prince te Luyk, &c.

DEUS NOBIS HÆC OTIA FECIT.

Nu de pais door Christenlant draeft,
En alle ongelijk beslecht,
Komt de Vorst, die Cezar hanthaeft
By het out en wettigh recht,
't Vrye Nederlant bestraelen
Met zijn gunstigh aengezicht.
Zulk een eer beschijnt ons paelen,
En vereischt zoo trots een dicht
Als oit Flaccus kon bereiken,
Op Augustus blijden dagh;
Tot een dankbaer offerteiken,
Toegewijt aen 't wijs gezagh
Van den Keurvorst, rijk van zegen,
Die, uit zijnen hoogen troon,
Zeewaert aen komt neêrgestegen,
En met Keur-en myterkroon
d'Oude schiltkroon ons geschonken
Van den Keizer zijn' genan,
Overstraelen en ontvonken,
Schooner dan men wenschen kan.
Op 't verzaemen van twee buuren,
Aemstelstadt en Agrippijn,
Rijst de nieuwe bou der muuren,
En die halve maeneschijn

Komt in 't Y, dat zeilrijk water,
  Zich te ſpieglen met meer glans,
En men hoort een bly geſchater,
  Over torenſpits en trans,
Zich verheffen, nu de Heeren,
  Op het Hollantſch Kapitool,
Met een Keurhooft triomfeeren,
  Op ſchalmey, en feeſtviool,
En muzijkſpel van musketten
  Der verheughde burgery.
Zulk een blyſchap kent geen wetten.
  Laet den berkemeier vry
Ommegaen: de Rijnſche vaten
  Rollen Kolen recht voorby
Naer de ſtaetſtar van de Staeten,
  In den kelder van het Y.
Wenſcht vry, en de hemel geve
  Dat nu MAXIMILIAEN
Langer dan zijn voorzaet leve,
  En de vrientſchap vol magh ſtaen,
Die zoo langh, voor zeſtien eeuwen,
  Van Veſpaſianus tijt,
Met de Batavierſche leeuwen
  Aenving, in den burgerſtrijt,
Tuſſchen Burgerhart ontſteeken,
  En 't Romainſche krijghsgewelt;
Eer de tweedraght vergeleken,
  Rome Batoos erven telt
Onder 's Tybers bontgenooten,
  En gebroeders, trou van aert,
Daer de bontkroon wert geſloten
  Onder ſtandert ſchilt en zwaert.

Kranſt

Kranſt kriſtal met groene kranſſen:
  Vlecht uw haer met wijngertloof:
Leopoldus temt Byzanſſen,
  Noit verzaet van bloet en roof,
En de kruisbanier te tergen.
  Vrede bloeit van kuſt tot kuſt,
En luikt op uit Zevenbergen.
  Tityrus bedankt Auguſt,
In de ſchaduw van zijn beuken,
  En het voorhooft, lang verneêrt,
Weet van rimpelen noch kreuken,
  Nu het vee de klavêr ſcheert;
Nu de melkbron in de weide
  Uit de koienader ſpringt,
Daer hy, onder Godts geleide,
  Van zijn Amaryllis zingt,
En van verr' de witte doeken
  Uit ziet ſpannen op de reê,
Om meer weerelden te zoeken
  Door de rijke en ope zee,
Met de vrachten en de pakken,
  Die om laegh van Rijn en Maes,
's Biſſchops ſtroomen, nederzakken
  Naer 't geweſt vol room en kaes.
Drinkt op 't rijzen van ons veſte.
Geeft uw hart den Vorſt ten beſte.

MDCLXII.

KRISTLIEFDE.

EEn Katharijntje,
Voor 't zonneſchijntje,

En 's middaghs hitte week,
By 't ruiſchen van de Beek:
De ſpiegel van haar ſchoon en levend beelt
Daer friſch en koel,
Een luwe ſtoel,
De moede leden ſtreelt.
Zy bukte neder,
En ſagh haer teder,
En vrolijk aenſchijn daer:
Toen wertze noch gewaer,
Een derde, die van achter haer beloert,
Met greep hy tóe,
En zy riep, hoe?
Omziende wat ontroert.
Hy ſpraekt met eenen:
Gy ziet den geenen,
Schoon kint, gy ziet hem nu,
Voor wien gy vlucht zoo ſchuw.
Ik volgh u ſchim, ik jaegh en loop en ren,
Op dat uw geeſt,
Weet wien hy vreeſt,
Zoo luijſter wie ik ben.
Ik erf geen zegen,
Van moeders wegen,
Noch haef, noch tijtlijk goet;
Hoewel zy daelt van t' bloed
Der Koningen; een overoud geſlacht:
Wiens roem zal ſtaen,
Zoo lang de maen
Verlicht den bruinen nacht.
Maer ik gekooren,
Godts eerſt gebooren,

My voor geen Vorſten ſchaem:
Als eenig erfgenaem,
Mijns Vaders, die met donderen rumoert:
Wiens majeſteit,
Geen ſcepter ſweit:
Maer vier en blixems voert.
Laet andre blaeken
Om rooſekaecken,
Om oogen bruin als git,
Om 't lichaem lelywit,
Eerlang in 't graf, van worm of ſlang geknaeght:
Gun my alleen,
En anders geen,
Uw ziel, o waerde maeght:
Ik zal, o ſpruitje?
O Konings bruitje,
U zetten hoog te prijk,
In 't onvergankelijk rijk:
Daer 't heemelſch heir het bedde voor u ſpreit,
Daer gy met luſt
Geniet de ruſt
Het loon der zaligheit.
Die honighwoorden
Haer geeſt bekooren.
Ontfonkt door deeze ſtem
Gaf zy gehoor aen hem,
Die met een glans voor haer gezicht verdween,
Op haer gezught,
Door wolk en lucht,
Van waer hy flus verſcheen.

OP HET KRAKKEEL DES DROSSAERTS VAN MUIDEN MET MEVROUWE VAN WIKKEVORT,

Wie van beide de kaers zouw draegen.

Uit C. van Baerles Latyn vertaelt.

EEn vriendelijke twiſt begoſt
Zich, tuſſchen Anna en den Droſt,
Te mengen: of het Hooft van Muiden,
Dat, voor al Neêrlands Dichters, huiden
De fakkel draeght, vooruit zou treên,
En draegen 't licht, daer 't licht af ſcheen;
Of dat de ſchoone huiswaerdinne,
De torts van kuiſche en eerbre minne,
Beleeftheit, trouwe, en goude zeên,
En 't licht der Joffren, 't licht voorheen
Zou voeren, en den nacht verdrijven.
Apollo ſcheen om 't Recht te kijven,
En met zijn zuſter in de war;
Of d'avond- met de morgenſtar;
Heleen met Kaſtor; Mars met Veſte.
Hy wil, zy niet. elk doet zijn beſte,
En geen van beide als d'ander wil,
Elk heeft zijn zin in dit geſchil.
Twee, die elkanderen gelijken
In deughden, weigeren te wijken,
Door ongelijkheit van verſtant.
De Droſt drijft, dat Apolloos brant

De

De zee en 't aerdrijk toe- en aenlicht
En dat de maen hem naer zijn aenzicht
(Waer uit zy leven schept) moet zien.
Maer Anna wil, dat zy hem dien',
En dat die groote gast gehouwen
Is 't licht zijn dischvrouw te vertrouwen.
Terwijl men dus om 't licht krakkeelt,
En elk zijn end houd, en verscheelt;
Slaet Hooft zijn armen om haer leden,
En beurt zijn dischvrouw van beneden
Om hoogh, en maekt een nieuw gestarnt,
En vrouwebaek, die heerlijk barnt.
Vrouw Wikkevort, om 't scheel te slechten,
Gewint de kaersstrijt, na al 't vechten.
De Drost, die haer op d'armen draeght,
Wiens dienstbre heusheit hum mishaeght,
Vermaekt zich, dat hy triomfeere.
Hier blijkt geen onderscheit van eere:
Want slae men gast en dischvrouw gaê,
Hier is geen orde, voor nocht nae.
Hy, die om Goeilant te beschermen
De rechtsroê draeght, draeght op zijn armen
Dees vrouw, die menigh licht verdooft;
En torts en vrouw gehoorzaemt Hooft.
Wy zien met lust en onverbolgen
Hier niemant voorgaen, niemant volgen,
Daer niemant heer noch paedje kent,
En elk zijn kroon houd ongeschent;
Terwijl zy elk den kaersprijs strijken,
Daer geen den andren komt te wijken;
Elk deel aen dezen zege heeft,
In 't veldt, daer 't Hooft nocht Anna geeft:

OP HET VERTREK

Van den E. Heere

GEERAERT HULFT,

Directeur Generael in de Oostindien:

Hæ tibi erunt artes.

MAnhafte Hulst, een ieder wort
 (Bestraf me, indien ik mis)
Een geest van boven ingestort,
 Die naeu verzetbaer is.
Elk heeft zijn trek en tegenheit,
 Tot dit, van dit en dat.
Wie breidelt dees genegenheit,
 Dat zy niet uit en spat,
En uitberst, d'eene of d'andre tijt?
 Men onderdruktze wel
Een poos, maer geenzins zonder strijt,
 En innerlijk gequel.
Natuurwet wankelt niet zoo licht,
 Hoe hardt zy wort geschokt.
Zy zet zich schrap, en sluit zich dicht,
 En staet, gelijk verstokt.
Lykurgus, die wel eer tot nut
 Van Lacedemon schreef,
Door wet, die Staet en steden stut,
 Dees nutte waerheit steef.
Wanneer de jongkheit aen de poort
 Van haeren leitsman quam,
Hy uit den aert van elks geboort'
 Een zeker teken nam.

De

De vrye keur haer vryheit hiel
In 't kiezen onder veel,
Een oefentuigh, daer 't oogh op viel.
Natuur gaf elk zijn deel.
Men greep, als in een oorloghsbuit,
Dees snel, en die bedaert,
Een' ring, een pen, een vijl, een luit,
Een boek, een beelt, een zwaert:
En op het geen een ieder greep,
Gedreven van zijn lot,
De kiezer dan zijn zinnen sleep.
Gelijk een ampt, van Godt
En vrouw Nauur, hem opgeleit.
Wie hier aen twijfel slaet,
Die haele op Jakatra bescheit
By u, den Eersten Raet
Van ons Oostindiaensch gebiet,
En scheppe een blijk uit u,
Die ruim moest weiden, anders niet,
Van enge paelen schuw.
Dies viel ons ruim en nieuw Stadthuis
Uw' ruimen geest te kleen.
Het zitten op ons wapenkruis
U ongemaklijk scheen.
Dat dreef u naer het zeegevecht;
Een zorgelijke kans,
Daer 't Britsch en Hollantsch waterrecht
Elkandere om den krans
In 't zeeperk sloegen, en de brant
Den Oceaen ontstak,
De lontstok, in uw rechte hant,
Kartouwen, krak op krak,

Aen

Aen 't baeren holp, en ſtael en ſchroot
    En ketens van metael
Ten beſte gaf aen 's vyants vloot,
    En zijnen Amirael.
Gy ſtrekte, in 't midden van 't geſchreeu,
    Van brant en gloet en vloet,
Een klaeu aen Hollants waterleeuw,
    Geverft in Engelſch bloet.
Nu dreef de zelve waterzucht
    U naer d'opgaende zon,
Ter weerelt uit, in ruimer lucht,
    Zoo wijt men zeilen kon.
De hoop van Ridder Maerſeveen
    En onzen Vryheer Graef
Verzekert ons, dat gy 't Gemeen
    Zult voorſtaen, ruim zoo braef
Als oit een Amſterdammer zoon
    Zich in het Ooſten droegh.
De Deught begeert geen rijker kroon:
    Deze is haer eer genoegh.

MDCLV.

OH HET TRIOMFEERENDE

VIERWERK

AEN DEN E. HEER

WILLEM HAEGH,

Sekretaris van Kleef.

HEt rouwt me nu niet dat ik leef:
De pen van 't vorſtelijke Kleef

Quam

Quam heden naer den Amſtel ſtreven,
My d'eer van haere groete geven,
En juiſt toen zelf de Keurvorſtin
Aenſchoude met een' blijden zin
Hoe ſchoon de Keurkroon blonk by duiſter
Met eenen heerelijker luiſter
Dan oit by daegh; en hoe in 't velt
Der lucht ORANJE wiert geſpelt
Uit letteren van vier en vlammen,
Ter eere der Naſſauſche ſtammen.
Men zagh, in 't ſchijnen van de maen,
Het vierwerk, als een wonder, aen,
De ſtarren aen den hemel prènten,
Erfvyanden, by regmenten,
Het vier, en water, vocht en brant,
In 't harnas tegens een gekant,
Elkandre, en de maen beſtooken;
De vlammeduikers opgedoken
Opborlen uit den diepen gront,
En elk een' Etna uit den mont,
Weêrlichten, blixems, donders braeken.
Men zach'er duizent roode draeken
Hun vier uitſpouwen op den plas,
En brijzelen, zoo bros, als glas,
Geſprongen over wal en grachten,
Door hondert ſchuiten, hondert jachten.
Wat docht u, wellekome HAEGH?
Was zulk een vrolijke avontvlaegh
Niet waert een' dagh hier aen te hangen,
Om zulk een eertriomf t'ontfangen
Met uwen MAURITS, levens waert,
Die zoo veele aders heeft vergaert,

Een Hengstebron te Kleef laet springen,
Op wiens geruisch de Duitschen zingen,
Zoo trots als Grieken oit voorheen
Op zijn gedroomde Hippokreen.
Hy vont dat eeuwige bewegen.
Nu juicht uw hof op Nassauws zegen.
MDCLIX.

Op de marmere

PALLAS

Van den doorluchtighsten Vorst en heere

JOAN MAURITIUS,

Prince van Nassau &c. Stadthouder te Kleef &c.

Armipotens belli præses, Tritonia virgo.

DE Wijsheit, trots op haer rechtvaerdigh wapen,
Niet uit het brein geklonken van Jupijn,
Maer uit het hooft van Fidias Quellijn,
Vertoont zich hier door geest en kunst herschapen.
Zy hoeft geensins te zwichten voor aelouwen,
Schoon Grieken roemt op zijn beelthouwers hant,
En eeuwen lang de kroon der godtheên spant,
Uit marmersteen, de Nijt ten trots, gehouwen.
De kunsten staen aen eeu noch tijt gebonden.
Vernuften gaen en komen op hunn' tijt.
Het voor of na brengt lof aen, noch verwijt.
De jongste vint wel dat geene outsten vonden.
Natuur bestelt alle eeuwen elk haer voorbeelt.
Vernuft bootseert haer hant en omtrek na.
Men schat de kunst, die hangt aen vroegh noch spa.
Het werkstuk wort naer 't wezen zelf geoordeelt.
Der beelden vondt is ouder dan de Grieken:
Al wort de Griek onsterfelijk geacht,

Naer-

Naerdien hy 't beelt in top van eere bragt,
Gelijk de Faem dit omvoert met haer wieken.
Men gunn' deze eer aen Pallasſtadt Athenen,
Die zoo veel Goôn en helden heeft gebaert,
Welx overſchot noch heiligh, noch bewaert,
Schoon 't misgebruik der beelden is verdweenen:
Maer Pallasſtadt gehenge dat wy mede
Braveeren met dit wonder heilighdom.
Het wezen ſpreekt, al ſtaen de lippen ſtom.
Al zwijght de mont, zy leert met haere zede.
MAURITIUS, noit vaſt aen 't juk der vrouwen,
Wert noch beluſt in zijnen ouden dagh,
Zoo dra de helt de wijze Pallas zagh,
Haer rechte hant uit rechte min te trouwen.
Ons raethuis helpt dit huwelijk voltrekken,
En voert den Vorſt de heldenwijſheit t'huis,
Met Aemſtels ſchilt, het heerlijk wapenkruis,
Om tot cieraet van 's Vorſten bron te ſtrekken:
Daer buiten Kleef hy zoo veel levende aderen
Ten bergh uit lokt, het eeuwigh leven teelt,
En onder aen de voeten van het beelt
De ſprongen in een' boezem rijk vergaderen.
Narcis zal op zich zelven hier verlieven,
Beſpiegelen den ſchoonen wederſchijn,
Verſcheenen in het ſpiegelkriſtalijn.
De bron zal hem met waterſtraelen grieven.
Nu luſt me naer geen Hengſtebron te rennen,
Daer Helikon de Griekſche dichters drenkt,
Nu Mauritsbron my zulk een' toevloet ſchenkt,
Waerna de zwaen komt ſtreven met haer pennen.
De vier dolfijns ontfangen 't zuiver water,
En loozen 't weêr ter keele ſchuimende uit.

Ik ſtel hier op de ſnaren van mijn luit,
En huw mijn' toon aen 't liefelijk geklater.
De weêrgalm ſchept vermaek my na te baeuwen,
Daer ik den lof van grooten MAURITS ſpeel.
Dan volght een rey van galmen mijne keel,
Die in het oor allengs allengs verflaeuwen.
Laet elk dien bergh voortaen den Zangbergh noemen,
Daer Pallas niet by wijlen zich vertoont,
Maer eeuwigh by de Kunſtgodinnen woont,
In eene lucht, vol geurs van kruit en bloemen.
Apollo, die zijn hair vlecht met laurieren,
Wil hier den dans beleiden van zijn koor,
En danſſen zelf de zanggodeſſen voor,
Beluſt met haer het brongety te vieren.
De Keurvorſt komt, vermoeit van oorelogen,
Hier ruſten in een' aengenamen pais,
En by dees ſpring vergeeten 't keurpallais,
Het hofgewelf, ten hemel opgetogen.
Ulyſſes liſt, noch Diomedes wapen,
Die 't heilighdom van Troje randen aen,
Ontzien hun hant aen dees Godin te ſlaen,
Zoo braef is haer een godtheit ingeſchapen.
Dat FREDERIK en zijn Stadthouder leven,
En groeien in naemhaſtigheit en eer,
Zoo lang dees maeght de wacht houdt met haer ſpeer,
En langer dan haer bron zal water geven.

MDCLX.

DE DRUKKUNST
AEN DEN HEER
BALTHASAR MOERENTORF.

DOorluchte en wijze Balthazar,
Die, als een blijde morgenſtar,
De werelt toelicht door den Druk,
En haer geheughnis met een kruk
Van zwarten ſtut, op witte bladen,
En vrolijk zit met Druk beladen;
Ik zing den Drukzangk, op uw' naem,
Zoo wijt gezongen, als de Faem
Uw' uitgebreide lof trompet;
Daer 't licht, uit zijn welriekend bedt,
Beſtraelt den kruit-oeghſt der Chinezen,
Die uw geleerde boeken lezen.
Zoo nutte een onvergeltbre Kunſt
Verdient met recht der volken gunſt;
Al is het geen twee eeuwen out,
Dat Haerlem, in zijn geeſtgroen Hout,
Gelagh van zulk een uitverkoren,
Uit zijne beukeſchors geboren:
Dat Laurens Koſter (dien ik hier
Nu niet met Delfiſch lauwerier
Maer met zijn eigen beukloof krans)
In Hollant oplook met dien glans,
En d'eerſte boekſtaef ſneet uit boomen,
Die voor geen heilige eiken ſchroomen.
Al roemt zich Mentz van zulk een vont;
De Keurſtadt kloppe op haer mont,

 Als

Als Haerlem ſpreekt: de fiere Rijn
Geef d'eere aen 't Sparen, met dien ſchijn
Van Recht, en zwijgh van Vuiſt, den zetter,
En Gutenberghs geroofde letter.
Hier gelt beſcheit, van hant tot hant,
Van ſtam tot ſtam ons ingeplant:
Wy ſtutten hier den Drukroem meê,
Ten roem der wijtberoemde ſteê,
En haer vernuft, wel waert te wyen
Ten Heiligh aller drukkeryen.
O Kunſt! ick draef hier hoogh, en ren
Op uw gerief. De moede pen
Bedankte u, toen gy quaemt in 't licht,
Die den Parnas zoo dier verplicht.
O moeder van ontelbre kindren!
Wie kan uw vruchtbaerheit behindren?
Wie trekt dees Kunſt haer ſlaghveêr uit,
Van plaets noch tijt noch nijt geſtuit?
Wie keert haer ſnelheit in de vlught,
Op zee, en ſtroom, en door de lucht?
Wat lettervyant ſchut dat zwieren
Der alomzwevende pappieren?
Dit yzer koper tin en loot
Der lettertonge is voor geen Doot
Noch eenigh element vervaert.
De boekſpraek zelf geen' afgront ſpaert,
Waerze onbewimpelt looft of laſter
De deught, en wat van deught verbaſtert.
'k Verworp al wat naer boosheit ruik,
Doch niet de Kunſt, om 't ſnoot misbruik;
Haer andre zuſtren ook gemeen.
Men moetze Godt ten dienſt beſteên,

Den

Den mensch tot nut, tot niemants hinder:
Dit was het ooghmerk van haer' Vinder.
Aldus hanteert haer Moerentorf,
Op wien zijn vaders erfdeught storf.
Hy groeit, terwijl een ander treurt,
In Druk, daer hy ten hemel beurt
Zijn hooft, zoo drukrijk als zijn vaders,
En zoo vermaert, gelijk hun bladers.
Hem volght Araber, en Chaldeeu,
En Syrisch ridder, en Hebreeu,
En Griekſche voetknecht, en Latijn,
En die nu lang verbastert zijn,
Ook heel Germanje, en wat rechtſchapen
Bekent wort door zijn eigen wapen.
Hy stelt, in 't velt der drukkery,
Zijn drukheir blank, van ry tot ry.
Hy treet gelijk een Veltheer, daer
In 't midden van zijn letterſchaer,
Bereit ten slage, in haer vierkanten,
En weet zijn legers net te planten.
Hy monstert zijn verminkten uit,
En trage krijgsliên, moê van buit
Te halen met hun stomp geweer;
En vult de lege vaendels weêr
Met jongen, kloek op hunne stukken,
En fiks om lustigh los te drukken.
Men trekt'er toe, al even versch
Van moedt, op 't kraeken van de pers.
Men schrikt'er voor geen drukgeschal
Noch voor 't opgeven van den bal;
En 't harsverspreiende gedommel
Van bal op bal verstrekt een trommel.

Al sneuvelt zomtijts vaen by vaen;
Het komt'er op geen duizent aen:
De lettermoeders baren vast,
En stijven 't leger zonder last.
Zoo stuit Geleertheit, met dees scharen,
De woeste rotten der Barbaren.

STAETWEKKER.

DISCITE JUSTITIAM MONITI.

WAt baeten magazijnen, zwanger
Van al verslindend nootgeweer?
Wat magh het baeten dat men langer
Met vlaggen van den leeu braveer',
Zoo 't leeuwenhart begint te flaeuwen,
En voor 't geloey van stieren zwicht?
Wat baeten hem gebit, en klaeuwen,
Indien hy slaept in zijnen plicht?
Athene, sloop uw houte veste,
Geboort met macht van grofgeschut:
Geef Xerxes al uw recht ten beste:
Gereede voorraet is onnut,
Ten zy men 't zeerecht pass' te pacien.
Het donderkruit eischt vonk en vier.
De roode haen moet rustigh kraeien:
Op 't zwaeien van de bloetbanier,
Het roode paert met sporen noopen,
Den kam opsteecken in dat perk.
Zoo sluit men 't heiloos zeeslot open:
Zoo valt geen beer den leeu te sterk.
Aen wijs beleit zal 't niet ontbreeken,
Noch voorgang van 's landts Amirael,

Dat

Dat 's klaer aen WASSENAER gebleecken,
Die, als een zeerots van metael,
Zich schrap zette in de barreningen
En 't buldren van den noortorkaen,
Die gansch Europe wou bespringen,
De zeevaert in zijn boeien slaen.
Hoe queet zich Floriszoon, en Witte,
In 't onweer van dat krijghsgevaer!
Hoe offerden zich in de hitte
Ons Decien op 't hoogh altaer
Van Mars, hun vaderlant ten goede,
Ten dienst van Hollants bontgenoot!
Hun vier verslont de waterroede.
Men eerze in beelden na hun doot.
Laet weiflaers en verraders beven
Voor d'oorloghstucht, die kent geen bloet,
Ziet bloetverwanten aen, noch neven.
Out Rome stont op dezen voet.
Wat baet het Brutus uit te houwen,
In klaeren marmersteen zoo prat
Zijn streng gerecht en tucht t'ontvouwen?
Dat voorbeelt natreên sticht een stadt.
Zoo brult de zeeleeuw van Venedigh:
Daer lijdt het oogh des staets geen' schimp.
Men ga in burgerzaeken zedigh:
Hier gelt verbloemen, gunst, noch glimp.
Genadigh zijn, is ongenade
In staets belang. Hy spaert geen bloet,
Die schelmen spaert. Men recht te spade,
Daer staetrecht voortgang eischt, en spoet.
Men prest hier niet: hier valt geen klaegen.
Wie 't lijf op prijs zet, moet het waegen.

DE KUNSTKROON

Voor den Koningk van groot Britanje &c.

AEN DEN EDELEN HEERE

SYMON VAN HOOREN,

Burgemeester van Amsterdam, staende met zijne medegezanten reisvaerdig naer Engelant.

Téque adeò decus hoc ævi, te consule, inibit.

HOe zal men met een' braven trant
Het staetgezantschap best geleiden,
Nu gy, ten dienst van 't vaderlant,
Ter Maze uit streeft naer 't Engelsch strant,
Door Nereus groene waterweiden,
Den Teems op, daer het juichend hof
Ten hemel rijst op STUARTS lof.

De Roos van Engelant verspreit
Op 't rijzen van die zon haer geuren,
En d'onderdrukte Majesteit,
Zoo lang met hartewee verbeit,
[Terwijl de vrede en wetten treuren,
In eenen nacht van haet en twist,]
Gaet schooner op uit zulk een' mist.

Gy zult den grooten Koning zien,
Den Helt, ter heerschappy geschapen,
En gansch Britanje op zijne knien
Hem eer en offergaven biên,
Die, zonder zwaert en bloedigh wapen,
Het rijk herwon, en, vol gedult,
Ontlaste van die zwaere schult.

Nu bloeien alle staeten weêr.
De ridders draven, als voorhenen,

Ten

Ten hove, en d'adel, in zijne eer,
Begroet met vreught den jongen heer,
Daer hy, van diamant beſcheenen
En gout, uit 's vaders hoogen troon,
Hen overſtraelt met zijne kroon,

Met welk een gunſt zult gy [de mont
Van zeven ſtaeten] KAREL groeten,
Daer Liefde en Trou het ſtaetverbont
Bezeglen, en, oprecht van gront,
Elkandren liefelijk gemoeten,
En Eilanden, verknocht aen een,
De welvaert bouwen van 't gemeen!

Hy, die de kunſten, lange ſtom
En balling, weder uit het duiſter
Te voorſchijn brengt, en geeft alom,
In 't opgaen van zijn koningsdom,
Haer' eerſten glans, en vollen luiſter,
Zal Hollants kunſtgaef niet verſmaên,
Maer zien het hart des offraers aen.

Dees goude tijt vergadert vaſt
De meeſterſtukken met verlangen.
De Batavier, door Pallas laſt,
Als perlen, die te zamen paſt,
Om tot cieraet op 't hof te hangen,
Op dat de Koning zijn gezicht
Magh weiden in dit ſchilderlicht.

Hun ſchutsheer STUART hoort met vreught
Het ſtomme doek en marmer ſpreeken,
En kent elk werkſtuk, en zijn deught,
Die 's kenners oogh en hart verheught.

Alle Italjaensche Apelles streeken
Ontfangen haeren prijs by hem,
En door zijn wijze orakelstem.

Op 't spoor van 's Konings voorbeelt wort
De renbaen van de kunst ontsloten,
Een rijke geest, die d' eêlsten port
En noopt, ten boezem ingestort.
De Graven, en de hofgenooten
Om strijt naer puik van meestren staen,
Die d'ouden naertreên op hun baen.

De zangbergh gaet hier op ten dans,
Niet met Apol van Delos eilant,
Maer van Britanje, met zijn' krans
Van roosmarijn en roozeglans,
Gewelkomt, als der rijken heilant.
Hoe wedergalmt die gansche kust?
Hier bloeit de kunsteeu van August.

MDCLX

TOONEELKRANS

Voor den edelen Jongkheere

NIKOLAES VAN VLOOSWYK,

Toen hy de rol van Filedonius of Lusthart, by Dr. Franciscus van den Enden, op 's Wyzemans spreuk, door zijne Latynisten ten tooneele gevoert, zoo loflijk en stichtigh uitbeelde.

MACTE NOVA VIRTUTE, PUER.

O VLOOSWYK, die van Bloemwijk naer 't Latijn
Uw' naem ontleent, hoe hebt gy, in den schijn
Van Filedoon, ons met Latijnsche vaerzen
Gesticht, daer 't volk in d'overoude laerzen

U hee-

U heene en weêr zagh treên op 't hoogh tooneel!
Gy toonde in 't klein wat Cebes tafereel
In 't groot elk leert met maght van perſonaedjen,
Gevoert in 't perk der weerelt, vol ſtellaedjen,
Vol aerdtſch gewóel. Men zagh hoe wulpſche Jeught
Verdwaelt van 't padt en heilzaem ſpoor der Deught,
En endelijk, na doorgeſtrede elende,
Bereikt dit langgewenſcht en zaligh ende,
Waertoe elk van den hemel is geſchikt.
Hoe heeft uw rol 't aenſchouwers hart verquikt,
Den geeſt geſterkt met eedle wierookreuken
Van leeringen en goddelijke ſpreuken!
De Wyzeman, die wulpſcheit toomt door vrees
En ſchrik voor 't ende, ons naer den tempel wees
Van uw tooneel, met veelerhande ſtaeten
Bekleet, daer gy de weerelt leert verlaeten,
En d'ydelheit, die, als een miſt, verdwijnt
In leerzaem brein, waer 't hemelſch licht verſchijnt.
Wie vrolijk leert en ſticht verdient Godts prijzen.
De Wijsheit is een zelve, t'onderwijzen
In middelen verſcheiden. Wijsheit ſpreekt
In kerke, ſchoole, en ſchouburgh: hier ontbreekt
Geen tong, noch ſpraek. Zy kan ook zwijgend werken
In 's menſchen hart, en preekt door ſtomme merken:
Want boekſtaef, verf, en print haer' zin beduit,
En beelt voor oogh en brein haer oogmerk uit.
Zy dreight, en noodt door ſtraffen, en belooning,
In ſchilderye of levende vertooning
Van goet en quaet, naer elx verſcheiden aert,
Dat dwaelenden te recht brengt, en herbaert.
Zoo moet uw jeught, gelijk een bloem, opluiken,
En 's levens lent tot 's burgers heil gebruiken.

Wie vroegh aldus de ſlangen worgen kan,
Ontwaſt de ſchoole, en wort een Staetnut man.

OP HET INHULDIGEN

Van den weledelen HEERE

NIKOLAES VAN VLOOSWYK,

Heere van Paepekop, Droſt te Muiden, Baljuw van Goeilant &c.

Cuncti lætum celebremus honorem.

WEkt de zuiderzeemeerminnen,
Daer de Vechtſtroom onvermoeit
Langs het huis te Muiden vloeit,
Om met zingen prijs te winnen;
Nu de burgers van de ſteên,
Zoo veel weelige onderzaeten,
En heel Goeilant uitgelaeten,
Zich verheugen in 't gemeen.
Het gejuich vermenighvuldight
Met den wasdom van den drang,
Op trompetklank en gezang,
Daer men VLOOSWYK innehuldight.
Hy belooſt de Goiſche kuſt
Veiligheit en blijde jaeren,
Waer de byen honigh gaêren,
En de ſteden vrede en ruſt.
Op het zegenrijk onthaelen
Van den wellekomen Droſt,
Vlught baldaedigheit te poſt,
Uit dees lucht naer andre paelen.
Waer het recht de vierſchaer ſpant.
Om ten ſtut van alle vroomen
Ontucht en gewelt te toomen,

Luikt

Luikt de welvaert op in 't lant.
Omgelege nagebuuren,
Eerst van zorgen afgeslooft,
Slaepen veiligh op dit hooft,
In hunne ongeslote schuuren.
d'Aengenaeme LEONOOR
Wil by wijl den eisch der klaghten
By den strengen heer verzachten,
Op haer grootmoêrs minzaem spoor.
Zoo verdientze by de menschen
Vollen zegen tot een loon,
Als zy met een' blijden toon
Haer gewenschte vruchten wenschen;
Vruchten daer het kroost in zweeft
Van den grootvaêr, die voorheenen
In dit ampt heeft uitgescheenen,
Of daer VLOOSWYKS aert in leeft.
MDCLXI.

Op 's Lants nieu Raethuis
Gebout by de weledele en mogende HEEREN
RAEDEN
TER AMIRALITEIT T' AMSTERDAM.

Tempora navali fulgent rostrata coronâ.

O Raethuis van 's lants ZEERAET, schrap gezeten
Om al de zee te schuimen van 't gewelt
Des roofgedrochts, dat schepen, goet en gelt
Verslint, waerom zoo veele koopsteên zweeten:
Gy Kapitool, en vaderlijke wijk
Der overal behaeghde koopvaerdye,
Wat dekt uw dak al zorgh en slavernye,

Tot

Tot veiligheit van 't gansche Christenrijk!
's Lantszeildoek dekt de zeen en waterstroomen,
Gy vlagh en zeil met uw getrouwe wacht.
Uw vry geley verzekert vloot en vracht,
En hoopt met Godt den afgront in te toomen.
's Lants hooftgezagh verschijnt in uw gezagh,
Zoo wakker in 't hanthaven van 't vertroude,
Dat bleek toen gy Geloof en Liefde boude,
Den vloek ten schrik, voltoit by winterdagh.
Zoo rees dit hof, eer zespaer maenen sleeten,
Uit puin, en hief zijn voorhooft aen 't gestarnt.
Ernsthaftigheit, wiens hart van boulust barnt,
Vint rust, als hy zich zelve heeft gequeten.
Alree verschrikt Antæus zonder wet,
Die Godt en al zijn roeden meent t'ontwassen,
En wat de vlagh op zee voert wil verbassen,
Met zijn bloetdronke en dolle moorttrompet.
De slaven van het out Karthage hoopen
Dat uwe maght zal entren 't heiloos strant
Van Barbarye, en al wat leght aen bant
En keten u verheught in d'armen loopen.
Zoo braef een toght streeft Herkles strantkolom
Dan wijt voorby, waermee de Grieken praelden,
Die hierom 't zeil zoo hoogh in top ophaelden,
Hoewel hun vloot noch noit ter Straete uitzwom.
Alcides knods kon noit zoo verre reiken
Als blixemstrael en snelle donderkloot
Van uw kortou, grof zwanger van de doot,
Uitberstende op de leus en 't oorloghsteiken.
Alreede strijkt de tweede Hannibal
Voor Scipio van Neêrlant, waert te vieren,
Wiens scheepskroon al de kroonen en laurieren

Van

Van Rome, in zijn triomf, verdooven zal.
De maeghdenrey, de weezen, en de weeuwen
Omringen dan, en zingen prijs en lof
Den vryen Staet, en 't zegenrijke hof,
Dat helden baert, en trotse waterleeuwen.
De zeeleeu van Sint Mark bekent ronduit
Dat hy alleen niet drijft op zijnen vlogel,
Maer ook de leeu der vryheit, als een vogel,
Antæus klaeuwe ontrukt dien rijken buit.
't Verzierzel van Andromeda bekreten,
Aen haere rots, ontboeit door Perseus zwaert,
Wort dan verstaen by 't vryen van de vaert
Voor 't helsch gedroght, van gruwelen bezeten.
Zoo voert het lant den moedtwil 't oorlogh t'huis,
Van strant tot strant, met drijvende kasteelen,
Al Etnaes, die uit duizent kopre keelen
Vlam braeken, met een elementsch gedruis.
Zoo offerden, door vier en stael gedreven,
Uw Kurtien en Decien hun ziel;
Toen Heemskerk, Tromp, helt Witte, en Floris viel,
En Galen scheide in 't harnas uit dit leven.
's Lants ZEERAET sluit aldus den leeuwentuin,
En quijt zich, als een oorloghsdansbeleier.
Op dat beding ga nu de berkemeier
Eens om den disch, in 't raethuis van arduin.
Dees RAET houdt zich aen Aemstels Burgerheeren
En hun Gerecht met recht en reên verplicht,
Nu zy verheught hen helpen 't nieu gesticht
Inwijden, om de vrientschap te vermeeren.
Men spoel' met wijn de zorgen van het hart.
De drooghten zijn gevaerlijk voor de kielen.
't Waer jammer datze aen laeger wal vervielen.

De wijn verheught den geest, en heelt de smart.
Dus moet de vloot des koopmans gaen en keeren,
En bank en beurs stoffeeren, zwaer van gout.
Dus zeegne Godt dit zeehof, nieu gebout,
Terwijl we in vrede en oorlogh triomfeeren.

DE RIDDERSCHAP
VAN AMSTERDAM,
Onder zijne koningklijke Hoogheit,
WILLEM VAN ORANJE,
Prince van Oranje en Nassau &c.

FORMAQUE ANTE OMNEIS PULCHER.

DE Ridderschap van Troje wort herboren,
En oefent zich langs onzen Aemstelstroom:
Daer zit zy op, en noopt het paert met spooren,
Het brieschent paert, gewent naer roede en toom
Te luisteren, en 't steeken der trompette.
Prins WILLEM draeft alle Aemstelridders voor,
Verbonden aen Graefs standert en kornette.
Heer Waveren en Tulp bewaeren 't spoor
Des Princen, als geoeffende manhaften.
Zoo volgen zy de straeten van de stadt,
De cingels en de schaduwrijke graften,
Langs huizen, vol gepropt van weelde en schat,
Door wolken van veel duizent burgerijen
En Bataviers, van Zuid en Noort vergaert.
Zoo plagh de zon alle oogen te verblijen,
Als jonge ORANJE, op zijn schuimbekkend paert,
Een' schooner dagh den sterfelijken menschen
Hier toevoert, en zijn' grootvaêrs naem ververscht,
Op 't juichende geschal van zoo veel menschen,
Te dicht op een gedrongen, en geperst.

Lang

Lang leef ORANJE, en hanthaef 't recht der Staeten,
De Vryheit, en de ruſt van 't vaderlant,
Ten ſchimp van al die Hollants welvaert haeten.
Zoo blink' hy, als in gout een diamant.
De Ridderſchap loſt hierop haer piſtoolen.
Is 't voorſpel goet, hoe kan het hooghtijt doolen?
MDCLX.

OP DEN OPTOGHT DER SCHUTTERYEN t'AMSTERDAM.

Inſignes præſtantibus armis.

Aen de zelve.

GY, die der veſten halve maen,
En 't maſtboſch langs het Y,
In 't blanke harnas, vaen by vaen,
Bewaekt op uw gety,
En aen vijf poorten ſchiltwacht zet,
Getrou op uwe wacht;
Hoe wenſche ik door een dichttrompet
Mijn ſtem met volle kracht
Te wringen op dien trommelſlagh,
En braven burgertocht,
Nu op een' trotzer voet dan 't plagh
Door krijghsbeleit gebroght.
De ſchutter trekt naer 't Kapitool
Met orden, op een ry,
In Mavors dappre wapenſchool:
Daer ſpeelt men trots en bly
Op trompen ſchoon muſketmuzijk,

En drilt de taeje ſpeer.
Daer zwaeit de vaen van elke wijk,
En wenſcht den raethuize eer.
Outshoren, Vlooswyk, Valkonier,
En Reinſt zien u met luſt
Ontvonken van een edel vier,
Uit liefde tot 's lants ruſt,
En gulde vryheit, hant aen hant
Bevochten, na veel wee,
Waerom de ſtaet de krijghskroon ſpant
Te lande en ook ter zee.
Vier winden zien nu teſſens om
Naer 't vry gebiet, en hooft
Der ſteden, welx kortou en trom
Den donderſlagh verdooft.
Welx ſchatkiſt, lant-en zeegewelt
Verduurt, noit uitgeput,
Den wetteloozen wetten ſtelt,
En 't heiligh recht beſchut.
De grijze vader Oceaen
Geleit de leeuwevlagh,
Die door eene ongewoone baen
Begroet den blijden dagh.
Daer riekt ons 't geurige ooſten toe,
En ſchenkt met vollen ſchoot
Het zeilrijk Y, noit zeilens moe,
Gedurigh vloot op vloot.
De bitſe Nijdigheit, vol ſpijt,
Bekent, beſchaemt en ſtom,
Dat wie den waterleeu benijt
Met eene ſtille trom
Nu afdruipt van den oorloghsdans.

Batavie, vol moedt
Verheft, na'et keeren van de kans,
Den kam uit Sundaes vloet.
Het kraeit met vreught d'opgaende zon
Ten bedde uit, daer de kling
Des Tarters Chine en wreet Japon
In schrik houdt uit Peking.
Ontsluit de Tarter zijn gebiet
Voor Indus maetschappy,
't Gewenschte wit dat zy beschiet,
Zoo staet de handel vry.
Zoo wellekomt het gansche Euroop,
En 't Afrikaensche strant
Ons vlooten met geen mindre hoop.
Zoo houdt de welvaert stant.
O brave schutters, trekt nu heen,
En houdt uw wapens reedt
Ten dienst ter stede en 't algemeen.
Zoo sterkt gy uwen eedt.
MDCLXVIII.

OP DE WAPENKROON VAN AMSTERDAM.

Aen den Ed. Heer

KORNELIS DE GRAEF,

Vryheer van Zuidpolsbroek, Burgermeester en Raet der zelve Stede.

MICAT INTER OMNEIS.

INdien men uwen gryzen stam,
Ter heerschappy des lants geschapen,
En die 's lants vryburgh Amsterdam
Gekroont heeft met de kroon van 't wapen,

Den lauwer ſchonk, die niet verdort,
Noch ſchoot de dankbaerheit te kort.

Had ANDRIES niet Stadts eer bewaert,
En 's Keizers glori trouw verdadight,
Auguſt had met zijn edel zwaert
Den Ridder ſpader begenadight,
Wiens miltheit Ooſtenryk behaeght,
Daer Aemſtels ſchilt de kroon af draeght.

De goude keten om den hals,
't Geweer den Helt op zy gehangen,
In zoo veel juichens en geſchals
Der ſtede, daer hy wiert ontfangen,
Op 's Keizers hoftrompet en faem,
Verheft al d'afkomſt in dien naem.

Hoe trots het hooge kerkglas praelt,
Met Cezars hooftprael, ons geſchonken,
Daer Maximiliaen, beſtraelt
Van gout, en diamante vonken,
Drie Kruiſſen heilight, voor altoos;
Gedachtenis van glas is broos.

Maer dees geſlachtboom bloeit, gekroont
In top met Bikkeren en Graven,
Daer vryheit in hun ſchaduw woont,
En grootvaêr BOELENS zoo veel braven
Geſproten ziet uit zynen ſtruik.
Zoo blinkt de goutmyn in 't gebruik.

De ſtam, die voor 't Gemeene beſt
Zich zelven uitdeelt, by zyn leven,

Wort

Wort noch, gelijk van outs, bevest,
En in zyn takken hoogh verheven:
Want schoon 't gebeent ten grave vaert,
De deught blijft eeuwigh en vermaert.
MDCLV.

OP HET
KLOKMUSYK
t'AMSTERDAM.

NEC MORTALE SONANS.

LAet al d'oude Grieken zwijgen,
Stoffende, zoo trots en fier,
Van Amfions goude lier,
Op wiens klank de vesten stijgen,
Bacchus zijn geboortestadt
Van den hemel zagh bescheenen,
Daer zoo veel verstroide steenen
Zich verhieven uit het plat,
Op de maet van snaer en zanger.
Wy verwondren ons niet langer.

Droom en kluchten gaven stof
Aen de lichtgelovende ouden,
Die gedroomde steden bouden.
Dat verzieren ging te grof.
Griecken, dertel in zijn vonden,
Zocht uit duisternisse licht,
Diende zich van ydel dicht,
Aen geen schijn van reên gebonden,
Toen het geestigh logens goot,
En zijn verf niet eens verschoot.

Wy, verlicht door rijper klaerheit,
Mogen ſpreeken, rijk van roêm,
Zonder dat men 't werk verbloem,
In der daedt, en in der waerheit:
Gijſbrechts ſtadt wordt rontom heen,
Op muzijk van torenklokken,
Met een' ſteenen muur omtrokken,
Wort geklonken hecht aen een,
Als VERBEEK met voet en vingren
Klanken weet door een te ſlingren.

Hy verdooft met klokgeluit
d'Allereêlſte kerkkooraelen,
Speelt met klokken, als cymbaelen.
's Hemels kooren kijken uit.
Op de heele en halleve uuren,
En de vierendeelen me,
Steekt de Koningin der zee
't Hooft nu trotſer uit haer muuren,
Gort haer' vruchtbren ſchepetuin
Met een' gordel van arduin.

Ik verhef mijn' toon in 't zingen
Aen den Aemſtel en het Y,
Op den geeſt van HEMONY,
d'Eeuwige eer van Loteringen,
Die 't gehoor verlekkren kon
Op zijn klokſpijs, en zijn nooten,
Ons zoo kunſtrijk toegegoten,
't Luſt ons op de klokketon,
Om doorluchte torentranſſen,
Eenen klokkedans te danſſen.

Cy-

Cybele behaelt geen' prijs
Door geſchal van keteltrommen,
Nu de torentranſſen brommen,
Met een liefelijker wijs
Dan haer dolle Korybanten.
Geen of een alleen vermagh
Om te voeren nacht en dagh
Eenen rey van muſikanten.
Voert dien klokhelt op 't altaer
Eens gezien in duizent jaer.

MDCLXI.

AEN ZIJNE EXCELLENTIE, DEN RIJXHOFMEESTER,

HEER JOACHIMUS GERSTDORP.

Ipſe ſedens clavumque regit.

GEtrouwe Achates van den Heer
En Koning, die aen 't Baltiſch meer,
Ten beſte van zijne onderzaeten,
Zich op uw hofwacht magh verlaeten;
Welwijze GERSTDORP, geene hant
Paſt zoo een eedle diamant
Met zijne flonkerende vieren,
Als gy de hant, die, onder 't ſtieren
Van haer wijtſtrekkende gebiet,
Zich op uw waekende oogh verliet:
Gelijk Eneas, voor en achter,
En waer hy heentradt, noit den wachter
Achates uit zijn oogh verloor.
Het Rijk magh op 't ervaeren ſpoor
Van uwe letterwijsheit draven,
Uw talen en geleerde gaven
Gebruiken, als een rijk kleenoot,

Uit 's hemels zegenrijken ſchoot
Den koningklijken Staet geſchonken.
Men ziet de pen van Plato pronken
Met wijzen, wien het Staetbewint
Wort toebetrouwt. Men hoeft geen print
Van u te ſnijden naer het leven:
Gy ſtaet in 't hart des volks geſchreven,
En beelt u zelven levende uit
Door raet, en daet. De welvaert ſpruit
Uit kloek beleit van amptenaren,
Die nacht en dagh zich zelfs niet ſpaeren,
Geſchapen tot een ieders nut
Mecenas letterwijsheits ſtut,
Vergeef het dat wy, onder 't loven
Uw' luiſter met ons verf verdooven,
Gelijk een rook den glans beſmet.
De deught behoeft geen loſtrompet.

MDCLVII.

GROETE

Aen hunne Excelentien, den Heere Koenraet van Beuningen, Penſionaris van Amſterdam, Godefried van Rheede, Heere van Amerongen, en Mathias Fierſen, Staetheere van Vrieslant, Gezanten der Hooge Mogende Staeten, by de Majeſteit te Denemark, Noorwegen, &c.

Qui umbrata gerunt civili tempora quercu.

NU 't ſpook des afgronts dus wanſchapen
Het hair met zwarte ſlangen krult,
Trompet en trommelt: wapen, wapen,
Den toom van 't Recht verworpt, en brult,

En briescht te water, en te lande,
De stroomen stopt, de zee braveert,
De hel haer heilooze offerhande,
Een Ilias van ramp, vereert;
Zoo past het dat ons vrye steden
Haer bondtgenootschap met de kroon
Van Fredrik sterken, door de reden
Van billijkheit, daer 's Konings troon
Op rust, hoe fel die wiert besprongen:
En om dees vrientschap aen te voên
Zagh Beuningen, en Amerongen,
En Fiersen, ieder in 't saizoen
Van zijnen Staet de waterkanten
Aen 't Baltisch meer, en 't oude hof
Ontfing met eere de Gezanten,
Gekoren om de pennen stof
Te geven; 't zy de geesten zwieren
Op dicht, dat klank en voeten telt,
Of op doorluchtige papieren
Te weide gaen in ruimer velt.
Men reppe ons nu van niemant anders
Dan deze dry. Hoe noemt men hen?
Den mont van 't Recht des Aemsterlanders,
Gewapent met zijn wijze pen;
Den glans van 't edele Amerongen
En opgang van 't gemytert Sticht;
Den Staetheer van het ongedwongen
En vroome Vrieslant, noit gezwicht
In 't voorstaen van zijn stijl en wetten.
Dry landen, zeven tegelijk
Gebiên my hen in top te zetten,
Op 't outer van het Noortsche Rijk:

 Maer

Maer al wat vry ſtaet is niet veiligh
 Voor ieder een: dat loſampt paſt
Een Roomſche of Griekſche lier, een' Heiligh,
 Daer d'afgront ydel tegens baſt.
Apollo raetme ſtil te zwijgen:
 Zoo ſtaenze in hunnen vollen krits.
Mijn ouderdom wort traegh in 't ſtijgen.
 Hier valt Parnas te ſteil en ſpits.

MDCLVII.

AEN ZIJN EXCELLENTIE DEN DOORLUCHTIGEN HEERE

TOBIAS MORSTIN,

Trukſeſz te Krakou, Reſident van den Koning en de Kroon Polen
by den Koning Frederik den derden.

Os humerosque Deo ſimilis.

TOen 't oorlogsonweêr, van vier winden,
 Den Staet van Polen overviel,
En gaepte om Polen te verſlinden,
 Het Rijk, in 't ſtooten van zijn kiel
En 't barnen van de holle baren,
 Geen kleen gevaer van ſchipbreuk liep,
Wou d'Allerhooghſte MORSTIN ſpaeren
 In 's Konings dienſt, daer Krakou, diep
En over hals en hooft, gedompelt
 Van krijghselenden in dien noot,
Aen alle kanten overrompelt,
 Geene uitkomſt zagh, een ieder vloot
Om zich te bergen, en zijn leven.
 Wat raet? wat gaet den Trukſeſz aen,
Nu d'allerſtoutſten hem begeven,
 En alle poorten open ſtaen,
Het ſlot met zijn verlaete veſte

Om

Om noothulp schreit, hy grijpt en vat
Het Heilighdom des Rijx ten leste,
En voert dien koningklijken schat,
Zes kroonen, scepters, en gewaeden,
Door 's vyants heir, door vloet, en vier,
En berght de heilige cieraeden,
Ten prijs van Gode en Kazimir,
Voor 's haters vloek en klaeuwen veiligh,
Die, meesters van de stadt en 't hof,
Niets aenzien, heiligh noch onheiligh,
Maer wroeten 't al in bloet en stof,
Verschoonen Kerck, noch Outergaven,
Verstooren Stanislaus rust,
En d'asschen der gewijde graven,
Naer hunnen godtvergeeten lust.
Getrouwste hofstijl der Sarmaeten,
Na zoo veel onrechts berghde gy
Te Warsou 't lijf van dien verwaeten
Erfvyant, hielt uw sabel vry
Van wederwraeke en bloet vergieten,
En strekte uw Vorst een rechte hant,
Schoon duizenden de Kroon verlieten:
Nu voert uw wijsheit, als Gezant
Van 't Rijk, het woort te Koopenhaven,
Gelijk uw broeder binnen Praegh,
Op wiens trompet mijn dichten draven,
Zoo verre Apollo dit behaegh.
Gy zult de groote korenschuuren
Van Christenrijk door vasten pais
Verdaedigen, de nagebuuren
In Koning Frederiks palais
Vereenigen naer uw vermogen:

 Dan

Dan zal mijn keel, op zang gestelt,
Uw dapperheên aen 's hemels boogen
Verheffen, langs de blijde Belt,
Waer langs de Wijssel uitgegooten
Ons toestroomt met gelade vlooten.

MDCLVII.

NEREUS VOORSPELLINGE

Op den ondergang van TROJE.

Uit HORATIUS.

TOen de trouwelooze Herder
Zijne huiswaerdin Heleen
Met de vloot van Ide heen
Over zee sleipte, altijt verder,
Bondt Godt Nereus, naer zijn' zin
Dus de snelle winden in,
Om dien droeven val te spellen:

Och, ghy voert, ter quaeder uure,
't Huis, die met een' oorloghstoght
Wort hereischt, en t' huis gebroght,
Van den Griek, en nagebuure,
Die, gestoort om 't ongelijk,
Zwoer 't aeloude Priaems Rijk,
En uw bruiloftsfeest te stooren.

Och, hoe zweet soldaet en ruiter!
Och, wat haeltge den Dardaen,
En zijn volk al plagen aen!
Pallas wapent den vrybuiter.
Wagen helm en beukelaer
Rustze toe, en raest. Voorwaer
Gy zult u vergeefs verlaeten.

Op den byſtant der Godinne,
En uw lokken kemmen fier,
Speelende op uw bloode lier
Wijzen, die uw lief en minne
D'ooren kitlen, en om niet
In uw kamer vliên 't geſchiet
Van den Griekſchen boogh en ſchichten;

Voor Kretenzer pant en pezen,
En 't gedruiſch van Ajax vaen.
Die u kort volght achter aen:
Maer ten leſte als een verwezen,
Zultge uw overſpelligh haer
Zien begruiſt van ſtof, te naer.
Zietge Ulyſſes niet van achter,

Die uw huizen komt vernielen?
Ziet gy ouden Neſtor niet,
Die van Pylus derwaerts ſchiet?
Teucer zit u op de hielen,
Van zijn eilant Salamin.
Sthenelus zet dapper in,
Afgerecht op oorelogen;

Afgerecht op paerdemennen,
En den wagen in den ſlagh.
Wat vorſt Merion vermagh
Zult gy levend leeren kennen.
Forſſe Diomedes zwaert,
Trotſer dan zijn vaders aert,
Raeſt, en ſtreeft om u te vinden.

Gy een ſuffert, en vol ſchroomen,
Zult, al hygende van ſmart,

Voor

Voor hem vlughten, als een hart,
Dat den wolf in 't dal ziet komen;
En zijn grazen ras vergeet.
Anders luidt de heilige eedt,
Uwe schoone bruit gezworen.

De verbolge vloot en kielen
Van Achilles rekken lang
Trojes tijt en ondergang,
En der joffren tijt en zielen.
Na tien jaeren wederstant
Zal de Grieksche torts de brant
In de Troische daeken steeken.

AEN

ANTONIUS IULUS.

Horatius twede gezang van het vierde boek.

Wie toeleght, o Iúlus, met zyn' toon,
Zelf Pindarus te steeken naer de kroon,
Betrout zich, als de reukelooze zoon,
Op wasse vlogels;
Daer 't hemelsch vier het was versmilte en praem',
Om 't kristalyn der watren met zyn' naem
Te helpen aen de spiegelnutte faem
Van stoute vogels.
Helt Pindarus komt bruissen als een vliet,
Die met gedruisch ten steilen bergh afschiet,
En aengegroeit van regen, dat het giet,
Op waterkanten,
Befaemt om 't nut van hunnen ryken stroom.
Hy bruischt en stroomt heel diep, en zonder toom,
Verdient den krans van Febus lauwerboom
En groene planten;

Het zy hy keur van nieuwe woorden vint,
En door zyn vaers, dat trots is, rolt, of bint
Zich aen geen maet, en wet, en treedt gezwint;
't Zy hemelheeren
Te raede gaen, en dryven op zyn maet,
Of Koningen van 't goddelyke zaet,
Het welk met recht Centauren nederslaet,
En dempt Chimeeren,
Die blaeu vergift uitbraeken, vlam en vier;
Het zy hy looft, die, onder Goden hier
Getelt, met palm van Elis keeren fier
Naer huis, vol weelden,
Als worstelaers, of in den renstryt braef
Beschonken met een zegenryke gaef,
Die beter is, hoe hoogh een ander draef,
Dan hondert beelden;
Het zy zyn klaght den bruidegom beween',
De droeve bruit ontschaekt, en fors ontstreên,
Of dapperheit en kracht en goude zeên
In top verheffe,
Haer Styx benyde, en d'eeuwigh duistre hel.
De zwaen van Thebe, ANTOON, ontvlieght ons, snel
En hemelhoogh door 't zwerk, en draeght te wel
Wat zy beseffe.
Ik, min begaeft, met moeite u vaerzen wy,
Vergaêrt als geur, van een Matynsche by
Gezogen uit den tym te Tivoly,
Met moeite, en zweeten,
Ontrent zyn woudt en oevers, koel en vocht.
Gy dichter zult, gesteegen in de locht,
Met trotser styl, wat Cezars zwaert vermoght
In zang uitmeeten;

Als hy, met dien verdienden lauwerier
Omvlochten, voor zyn ſtandert en bannier
Den Geldersman in ſtaetſie omvoert hier,
Als triomfeerder
Op 't Kapitool: want noch de gunſt der Goôn
Noch 't nootlot oit op d'aerde iet broght ten toon
Dat beter is en grooter en zoo ſchoon
Als 's Ryks vermeerder.
Al quam een eeuw van gout, gelykze plagh,
Verwacht geenſins iet grooters aen den dagh.
Ook zal uw zang ons melden, na den ſlagh,
De blyde feeſten,
De vreught van Stadt en Raet en burgery,
Wanneer Auguſt, de helt, ons naekt zoo bly,
En Klio wekt met al de poëzy
Der Roomſche geeſten;
Terwyl het recht van pleiten viert en ruſt.
Indien ik iet ontvouwe van Auguſt,
Dat d'ooren ſtreelt en keetlen kan met luſt,
Ik zal myn dichten
Met d'uwe paeren, en, gelukkigh door
Auguſtus komſt, u volgen op zyn ſpoor,
Om met dees wyze een iegelyks gehoor
Aldus te ſtichten:
O ſchoone zon! o loffelyke glans!
Terwyl de Helt vooruit rydt met den krans.
Dan ſtyght ons ſtem aldus in 's hemels trans,
Om 't feeſt te ſterken:
Iö triomf. De heele Ryksſtadt zal
Iö triomf vaſt roepen met geſchal.
Wy wierrooken den Goden overal
In hunne kerken.

Tien

Tien ſtieren, zoo veel koejen op een ry
Ontſlaen u van u kerkbelofte, en my
Een teder kalf, geſpaent, aen 's moeders zy
Geweit by 't grootſte,
En dat, heel ros doorgaens op al zyn vel,
In zyne ſtar een blaer voert, wit en hel,
En 't nieuwe licht der maene wonder wel
Op 't hooft nabootſte.

AEN DEN WELEDELEN HEER

GEERAERT BIKKER,

HEER VAN ZWIETEN, REKENMEESTER

Van het inkomen der Graeflykheit van Hollant en Weſtvrieslant, hoogheemraet van Rynlant.

O Zwieten, eer der Aemſtelaeren,
Ik wenſche een' liertoon op myn ſnaeren
Te zetten, u ten dienſt alleen:
Maer d'ouderdom, te zwak, moet zwichten.
De geeſt bezwykt, en kan niet dichten.
De wil is groot, de maght te kleen.
Men mogt uw bezigheden ſtooren
In 't rekenampt, uw trou beſchoren,
Die 's Graven inkomſt gadeſlaet,
En 't hooge heemraetſchap te Leiden,
Daer d'oude Rynſtroom vloeit door weiden,
Vol vette room, en honighraet.
Het Haeghſche Tempe, en zyn waeranden,
En boſch, en beek, en duin, en ſtranden
Verquikken zomwyl uwen geeſt,
Na lang en ongeduurigh ſlaven:

Dan rydt gy ſpeelen by de braven,
Daer u de luſt en lucht geneeſt.
Behaeght het u geſchil te ſlechten
In 't barnen van 't krakkeel der rechten,
Of met den vader van 't Latyn
En zyne goude tong te ſpreeken,
Dan zoude u tong noch tael ontbreeken,
En niemant licht uw meeſter zyn.
Ver boven oude en jonger wyzen
Plaght gy Boëtius te pryzen,
Die voortgeteelt uit eedlen ſtam,
Verdadigde 't gemeene beſte,
Toen Theodoor de Roomſche veſte
Van 't Noorden overvallen quam.
Wat aenſtoot hadde in droeve tyden
Dees vroome raetsheer niet te lyden!
De Wysheit ſtraelt uit luttel blaên,
Die tegens 't grimmen van de booſten
Hem in den kerker komt vertrooſten,
En wyſt naer Godt langs 's hemels baen.
In duiſterniſſe diep gedompelt,
Betight met valſcheit, overrompelt,
Gedoemt, berooft van have en ſtaet,
Beveelt hy zich met vaſt betrouwen
Aen 't hooghſte goet, om hoogh t'aenſchouwen,
Der onderdrukten toeverlaet.
Heer Bikker, telgh van zoo veel grooten
En 's lants voorſtanderen geſprooten,
Ontfang myn wys en liergedight.
Magh u dees wintervrucht behaegen,
Gegroeit in 't ſneeu der oude dagen,
Zoo houdt uw heuſcheit my verplicht.

J. V. VON-

J. V. VONDELS
LIERDICHTEN.

Het derde Boek.

DE KONINGKLYKE HARP
AEN
KORNELIS VAN KAMPEN

Wie Davids Harp wil ſteeken naer de kroon,
Die terght, als Lucifer, den hooghſten troon,
En wort geſchopt uit dat oneindigh ſchoon
Des grooten Vaders.
Godts goude tong, van hemelſch mann' bedout,
Gaet weiden, als een pen gedoopt in gout,
Die trekkend haer geleert vernuft ontvouwt,
Op zuivre bladers.
Gy, Kampen, mocht dit t'elkemael bevroên,
Wanneer uw geeſt in Nederduitſchen ſchoen
Naſtapte dien Hebreeuſchen kampioen,
En dappren zinger,
Die levende uitdrukt al wat hy beſeft,
En zoo verzinkt, en zoo de maet verheft,
Dat zy op 't allerhardſte voorhooft treft
Gelijk zijn ſlinger.
't Zy hy zijn ſtem verfijnt of die vergrooft,
De wrongkroon voeght dat vet gebalſemt hooft
Des mans, naer 't hart des hemels, en gelooft
In 't eeuwigh leven.

Zijn rijk gedicht, geen droom, geen ydle vondt,
Begrijpt den ſchat van 't out en nieuw Verbont,
Vertelt, en leert, en bid, en heelt en wont,
Met kunſt doorweven.
De zangerige mont is altijd vol
Van Jakobs harder, geen verzierde Apol,
Die d'uitgeleze ſchaer, gedoſt met wol,
Aen verſche beeken
Zorgvuldigh drenkt, en in het groene weit,
En onverdwaelt op 't rechte ſpoor geleit,
En haer beſchermt door zijn getrouwigheit
Voor wolventreeken.
Hier duikt voor 't licht des Scheppers d'eerſte nacht,
En 't werrekſtuk der weerelt toont met pracht
Des werkers wijsheit goedigheit en maght
In alle deelen:
't Gewelf des hemels ſtralen van zich geeft,
De lucht doorluchtich vol gevogelt zweeft,
De woeſte zee die bruiſcht, en 't aerdrijk leeft
Door ſtadigh teelen.
Wie beeft niet als de hemel Abrams zaek
Rechtvaerdigh hanthaeft, toegeruſt met wraek,
En ſchept in bloetvergieten zijn vermaek,
En groeit in 't ſmooken?
Verbolgen onweêr voert hem grimmigh heen.
Om hoogh is vier, en duiſternis beneên.
De donder morſelt, blixem brant de ſteên,
De bergen rooken.
De ſtroom verdrooght, 't geberghte ſmelt als was.
't Getroffen vee beſpreit 't gezengde gras.
De glans der hoven leit gedooft in aſch,
En gloende vonken.

't Af

't Afgodisch volk, een hant vol overschots,
Noch onlangs al te wreveligh en trots,
Gedootverft kruipt in d'allernaerste rots
Vol moortspelonken.
't Gelovigh hart schiet vleugels aen; en stelt
Zich toe ter vlught naer 't licht bestarnde velt,
Op 't zingen, 't welk genote deught vergelt
Met lof te strengelen
Door schelle cymbel, trommel en schalmey,
In 't midden van den Maeghdelijken rey,
En na te volgen met een lief gevley
Het koor der Engelen.
Het vrolijk hof ten dans gaet op 't geluit,
Het welk begroet de vorstelijke bruit,
Die met borduursel haren boezem sluit,
En teere lenden:
Die Schoone ziet naer bloet noch maeghschap om:
Zy volght den liefelijken bruidegom,
Der allerschoonste jongelingen blom,
En 't hooft der benden.
O grijze Amfion! eer van Bethlehem,
Uw welgestelde harp, en helle stem
Die bouwen 't onvermaert Hieruzalem
Tot aen de wolken.
Te Salem blinkt de tempel, en 't pallais.
Hier zeit men oorlogh aen; hier sluit men pais;
En herwaert strekt, van oost en west, de reis
Zoo veeler volken.
Hier kittelt hy den kerkelijken galm,
En rotsen weêrklank met een' nieuwen psalm,
In schaduw van een' ceder of een' palm
Of vette olijven.

De berregh Sion is zijn Helikon:
De klaere cederbeek zijn hengſtebron:
Gods wijsheit en zijn wet de kuiſche Non,
Die hem leert ſchrijven.
Op 't draven van dien Goddelijken ſtijl
Gevoelt de ceder Babels ſcherpe bijl;
Trekt Moſes op van den geplaeghden Nijl;
Ontſpringen aders
Uit ſteile rotſen; ſtremmen zee en vliet;
Verrijſt de ſtadt uit puin, na lang verdriet;
Bekent de zoon al wat'er is geſchiet
By d'oude vaders.
Mijn zanger zit in Godts verholen raet,
En ſpelt Meſſias, dat beloofde zaet,
Zijn Koningklijke en Prieſterlijken ſtaet,
En wonderwerken.
Wie blaekt niet wanneer David David kuſt?
En 't voorbeelt 't nabeelt tegentreed met luſt,
Den dieren hoekſteen, daer 't gebouw op ruſt
Van bey de kerken?
Hy ſtrekt een ſpiegel van oprechte boet,
En valt zijn Godt voor 't hoogh autaer te voet,
En waſcht vermagert het bevlekt gemoedt
In droevigh zuchten.
Godts pijlen, een onlijdelikke ſmart,
Die zitten diep in zijn doorſchoten hart,
Van misdaên en van vyanden benart:
Waer zal het vlughten?
Barmhartigheit neight derrewaert het oor,
En breekt gelijk een heldre zonne door
Dien damp, en wiſcht van het genadekoor
Des ſchreiers oogen:

Dees

Dees vint zich dan gezalft van alle wee,
En ſpringt en huppelt, als een dartel ree,
En offert dank, en ſlaght 't gewijde vee,
Tot vreught bewogen.
Dees Zanggoddin ontſluit Godts heerlijkheit,
En toont u d'onbepaelde Majeſteit,
In 't weeldigh leven, 't welk geen tranen ſchreit,
Noch weet van treuren:
Hier praelt dat onverdraeghlijk aengezicht,
In 't driemael heiligh ongenaekbre licht:
Ontelbare Englen paſſen op hun' plicht
Aen 's hemels deuren.
Hoe zuiver klimt hy op des Heeren bergh,
Met beenen zwanger van godtsdienſtigh mergh,
Onnozel, zonder gal, en zonder ergh.
Geene offerhanden,
Geen bokkenbloet, geen ram op 't offerfeeſt
Behagen hem, och neen! maer allermeeſt
Rechtvaerdigheit, en een verſlegen geeſt,
De waertſte panden.
Gy reukelooze, roept hy van om hoogh,
Hoe miktge dus met uw geſpannen boogh,
En queтſt den appel van het alziende oogh,
d'Oprechte ſchare,
Wiens uitgeſtorte bloet, een koſtelijk nat,
En tranen Godt verzamelt in een vat,
Op dat zijn zorge dien verquiſten ſchat
Tot wraek beware?
Het vier des yvers ſchier de ziel verſlint,
Wanneerze veel te vierighlijk bemint
Godts wijze wet in tafelen geprint,
En Arons zede:

Geen gout zoo kostlijk is als Godts bevel,
Geen honigh zoeter in bedrukt gequel:.
Dit sterkt de hoop: dit 's daegelijks snarespel,
En 's nachts haer rede.
Dees deftigheit houdt d'ydelheit in toom,
Die heene drijft, gelijk een snelle stroom,
Verstuift als stof, verdwijnt gelijk een droom,
Verwelkt als bloemen,
En als een vlugge wiek door 't ydel schiet.
De mensch weeght lichter in dees schael als niet.
O dwazen, roeptze, wat 's u leven? ziet
Wat is uw roemen?
Der Goden Godt ontwaekt hier, als een leeuw,
En gaet, als Rechter, door het luidt geschreeu
Der arme weeze en onderdrukte weeuw
De vierschaer spannen:
Hy spreekt de goddelooze Rechters aen,
Die minst naer Recht en meest naer giften staen:
Al zijtge Goden, denkt gy zult vergaen,
Als wreê tyrannen.
Met vijf paer snaren sleept hy onvermoeit
De Koningen geketent, en geboeit,
Wier troonen in den gront zijn uitgeroeit,
Naer Sions muren.
De stammen juichen in die zegeprael:
Zy zien verwondert, hoe 't gesloopt metael
Der Reuzepoorten Israels blixemstrael
Niet kon verduren.
Hier riekt de broederlijke vreê, zoo waert
Als balssemgeuren in 's Aertspriesters baert,
En dauw op Hermons heuvelen vergaert.
Hier wort de zegen

Ge-

Gezongen over d'onbevlekte bruit,
Die breit zich als een vruchtbre wijnſtok uit.
Elk vruchtje bloeit rontom haer, als een ſpruit,
Beſprengt van regen.
Hy want de boosheit, als het lichte kaf,
Of morſelt haer met 's Heilands yſren ſtaf:
z'Is muurgras, niemants ſchuur gedyt'er af:
Maer 's hooghſten veder
En dichte ſchaduw dekt het vroom gemoedt;
Dat groent, gelijk een palm op Liban doet,
Die 't ſteeken van de zon verdragen moet,
En winterweder.
Mijn Orfeus draeit 't onmeetbaer ſtarrendak.
Zijn hant die vlijt de holle golven vlak.
De leeuw zit tandeloos, 't gevogelt mak:
Het woudt krijght ooren.
Geen addertonge braekt vergiftigh ſpogh:
't Vrypoſtigh hart vreeſt lagen noch bedrogh:
De woeſte Tyger zuight onnozel zogh,
En wort herboren.
't Geſpeende wichtje vlught naer moeders ſchoot
Zoo niet om hulp, als dees in bittren noot,
Tot 's levens burgh, voor 't brullen van de Doot,
En hare tanden.
De vierige Englen, wakker op de wacht,
Zich legren om 't rechtvaerdige geſlacht;
Of dragen het op hun bedauwde ſchacht,
En 't ſneeuw der handen.
Mijn Harpe draeght de goude Bontkiſt om,
Die zwanger is van Arons heilighdom,
Vereert met zilvere bazuin en bom.
De nieuwe manen

Verlichten met meer luisters 's Dichters geest.
Met lachend loof besteekt hy 't loverfeest,
't Welk 't overleesde hartewee geneest,
En stelpt de tranen.
Dit 's Kanaan, daer melk en honigh vloeit,
Het Paradijs, daer 't hout des levens bloeit,
De Bron des heils, die 't dorstigh hart besproeit,
De stille haven,
Het licht der blinden, 's kranken artzeny,
Der armen schat, de bergh der Poëzy.
Hier zuight 't Geloof op Tabor, als een by,
Haer zoetste gaven.
Mijn kracht bezwijkt, en hijght voor yder deel,
Terwijl ik smede een keten, een juweel
Van tienmael tien en effen half zoo veel
Vergulde schakelen,
En hangze op feesten om 's Gezalfden hals.
Hier is 't al louter, niets en klinkt hier valsch:
Hier hoort het oor geen andre klanken, als
Verbaesde Orakelen,
O onnavolghelijken Harpenaer,
Die 't lierspel dooft van Flakkus en Pindaer,
En alle Vorsten prikkelt met uw snaer;
Uw kout gebeente
En asch is lang verstorven en verrot,
Uw purper lang verslonden van de mot,
Maer uw muzijk, vol ziels, leeft noch by Godt,
En zijn gemeente.

Op de Tweedraght der

KRISTE PRINCEN.

AEN JESUS KRISTUS.

DE Kriſten Princen zitten vaſt
Malkanderen in 't hair.
Ganſch Kriſtenrijk vervalt in laſt,
En 't uiterſte gevaer;
Als 't ſchip, dat met gekerfden maſt
Flus ſchipbreuk lijden zal,
En drijft naer lager wal.

De felle Turk, die Kriſtus kruiſt,
Ziet ons krakkeelen aen,
d'Erfvyant lacht nu in zijn vuiſt,
En hoopt den klaeuw te ſlaen,
Van bloet geverft, van ſtof begruiſt,
In 't hart van 't blintgevecht,
Dat hy 't geſchil beſlecht.

Zoo 't hem gelukken magh naer wenſch
Met zijnen woeſten hoop,
Dat hy 's Geloofs verzwakte grens
Op 't ongezienſte ſloop',
En velle en vill' zoo menigh menſch;
Help Godt! wat wil 't een dagh
Van rouw zijn en beklagh.

Gelijk een ingeborſten ſtroom
Zal 't ingelaten heir
Verdrenken al den Duitſchen boôm,
En bruizen als een Meir,

En ſpoelen den bebloeden toom
Te Keulen in den Rijn,
Die zal zijn wedde zijn.

Zelfs d'andere weerelt, daer men met
Den hoofde nederwaert
De voeten tegens d'onze zet,
Zal hooren al vervaert,
Hoe wy door 't zwaert van Machomet
Gevallen zijn ten ſpot
Der vyanden van Godt.

Dan voelt men hoe men heeft gefaelt,
En uit den Burgertwiſt
En brant verdoemden roof gehaelt,
En wolven opgehiſt
Naer Kriſtus ſchaepskoy: dan betaelt
Men zelf zijn eige roê,
En ſchreit en zucht zich moê.

O JESUS, keer dit voorſpook af,
Verdrijf die duiſtre wolk.
Herplant veel eer op 't heiligh Graf
Door uw geloovigh volk,
Den Turken tot gerechte ſtraf,
Den ſtandert van uw' naem,
Op dat zich d'afgront ſchaem'.

Op dat die bloethont, yeders vloek,
Met ingetrokken ſtaert,
Gelijk een rekel Mecha zoek,
En aen zijn' eigen haert
In eenen onverlichten hoek
Zich uitſtrek' naer zijn' luſt,
En laete uw Rijk in ruſt.

DE KRUISBERGH.
AEN JOFVROUW MAGDALENE VAN ERP.

DE ſchoonſte roode roozen groeien
Op geenen Griekſchen Bergh, o neen;
Maer op den Kruisbergh, hard van ſteen;
Daer Jeſus hooftquetſuuren vloeien
Van heiligh en onnoozel bloet,
Geronnen tot een' roozenhoet,
Wiens blaên, vol geurs, geduurigh bloeien,
Door den gevlochten doornekrans,
Waer van de goddelikke glans
Beſchaduwt wort en overwaſſen.
De roozedruppels ſtrekken ſchoon
Robijnen aen de doornekroon.
De roozevlaegh verdrenkt met plaſſen
De lelibloem van 't aengezicht,
Waer uit de zonne ſchept haer licht:
De zon, die met haer bevende aſſen
Te rugge rijdt, bezwijmt, en ſterft,
Nu 't roozebloet Godts leli verft;
De leli, die het hooft laet hangen,
En geeft den allerleſten zucht,
En vult met roozegeur de lucht.
De Kriſte byen met verlangen
Zich ſpoeden naer dien roozengaert,
Zoo ras het licht de lucht verklaert,
En zwarmen om de roozewangen
Van 's levens bloem, en lenteſpruit;
En zuigen zoeten honigh uit

De gal en gift en bitterheden
En alsem van het doorneboſch.
Uit leliwit en roozeblos
d'Aertsenglen Man en nektar kneden,
En hemelſch ſuiker, en ambroos.
De dagh die teelt geen uchtentroos,
(Zoo dikmael hy komt aengereden)
Die zoo de flaeuwe ziel verquikt,
En 't hart, tot wanhoop toe verſtikt,
Verſterkt, als deze roozegeuren
Van 's levens roozentak en hout;
Met bitre tranen nat bedouwt,
Tot trooſt van al die eeuwigh treuren.
Hier ſpringt, voor al die dorſtigh zijn,
Een bron van roode en witte wijn,
Zoo lekker, als oit tong kon keuren.
Hier waſcht men het bevlekt gemoedt
In 's levens koſtelijkſten vloet,
Vergadert uit vijf zuivre ſprongen.
Hier levren d'aders purper uit,
Tot pracht der koningklijke bruit;
Wiens lof van David wert gezongen,
En van dien wijzen Salomon;
Toen ze in dees ſpeere-en ſpijkerbron,
Bevochtighden hun goude tongen;
Toen David ſtelde luiſterſcherp
Op dat geruiſch zijn ſchelle harp,
En Salomon zijn hooge klanken.
O bloet-en waterrijke rots!
O hartebron des wijzen Godts!
O artzeny voor alle kranken!
Vergun my ook een' druppel nat:

Be-

Bevloey mijn dor en dorſtigh bladt,
En leerme mijn' Verloſſer danken;
Op d'oevers van dien gulden ſtroom;
In ſchaduw van dien roozeboom,
Bedekt met Cherubinnevleugelen;
Daer ruſt het afgejaeghde hart;
Daer vint het ſtilpijn voor zijn ſmert;
Daer neſtlen alle tamme veugelen,
En heffen tegens 't paradijs
By beurte een lofzangk aen om prijs;
Daer leert de ziel haer luſten teugelen,
Met Godts gebit en roozentoom.
z'Ontwaekt 'er uit den ydlen droom
Der ydle weerelt, om t' aenſchouwen
Den Middelaer van 't Nieuw Verbont.
Zy kuſt zijn bleeke roozemont.
Men zagh 'er onder 't puik der vrouwen,
By 't graf de droeve Magdaleen,
Met balzem tranen en gebeên,
Godt zoeken uit een vaſt betrouwen,
Dat 's nachts gelijk een vierbaek ſcheen.

OP URBAEN
DEN ACHTSTEN.

WAt Godtheit vol ontzagh is dit,
Die daer op zeven bergen zit,
En zwaeit met zijne rechte hant
Dien blixemſtrael, en gloênden brant,
Vervaerlijk als de Dondergodt?
Terwijl hy uit het hooge ſlot
Een ieder handelt zoo beleeft,

En ſtreelt, en ſmeekt en zegent, heeft
Hy onder zyn ſchabel gebraght
En zolen 't oorloghfors geſlacht;
En, trappende op 't gekroonde hooft
Der grootſte Koningen, verdooft
Het gloeiend purper van den Raet
Der Vadren, die rontom hem ſtaet;
Gelijk 't geſtarrent flaeuwt, en daelt,
Zoo ras de zon in 't Ooſten ſtraelt
Van gout en roozen uit haer' troon.
Verhuiſt Jupijn met al de Goôn?
En vaert hy uit den hemel, om
Het Kapitool, zijn Heilighdom,
Te gaen bezoeken? wat gezagh
Brengt d'eerſte tijden voor den dagh,
En voert den ouden Numa weêr
Te Rome met zoo groot een eer?
En levert Rome weder aen
Den grijzen Numa onderdaen?
Terwijl 't gemoedt dit overleit,
Zoo luiſtert my mijn geeſt, bereit
Te baren, en gedreven door
Iet hemelſch, dit al ſtil in 't oor:
Dees is de groote Sleutelvooght
Van 's hemels poorte. Ruſt nu: pooght
Niet meer te weeten. Buight uw knien,
En kus zijn voeten, wijt ontzien.

Te Rome, met den ingank des gulden jaers 1625.
Vertaelt uit mijn Broeders Latijn.

OLYF-

OLYFTAK
VAN ZYN HEILIGHEIT
INNOCENT DE THIENDE.

RAMIS INSIGNIS OLIVÆ.

PAmphilius, die dertigh ronde jaren
Bewaerde 't heiligh Recht,
En ſtreek 't oneffen ſlecht,
En zette allengs, van zorge, grijze hairen,
Die 's Roomſchen Herders mont
Verſtrekte by den ſcepter van Silicje;
En in Madril den zetel van Kaſtilje
Aen 's Tybers ſtoel verbont;
En waerdigh was den rooden Hoet te dragen,
En 't purperen gewaet,
In 't midden van den Raet
Der Vaderen, die 't Hooft der weerelt ſchragen;
De zelve voert, in 't endt,
(Geheven op den opperſte aller troonen,
En ingewijt met drie gewijde Kroonen)
Den naem van Innocent;
Het tiende licht op 't ſpoor van d'andre negen.
Hy daelt van 't hemelſch dak,
Met den Olyventak,
Gelijk een Duif, en deelt ons Kriſtus zegen.
Wy zien den hoogen vloet
Des oorloghs haeſt, op zijnen wenk, gezonken,
En ganſch Europe, in Kriſtenſch bloet verdronken,
Belant uit zoo veel bloet.
Sint Peters ſchip, dat boven op de baren
Van tweedraghts ſpringvloet hing,
En ſchier te gronde ging,

Gevoelt den ſtorm van 's hemels wraek bedaren.
Aldus blijft, op de rots
Van Vatikaen, 't gevaer der Kerke ruſten,
Tot 's Tarters ſpijt, tot ſchrik der Turkſche kuſten:
En 's afgronts haet ten trots.
Dan bloeit d'Olijf en Pauſelijke Leli,
Zoo ras het onweêr ſtilt,
In 't velt van 's Vaders ſchilt,
Tôt eere en roem van Godt en 't Euangeli,
Noch meer dan Salomon,
Den Vredevorſt, bepaelt met enge palen;
Naerdien de pais van Kriſtenrijk wil ſtralen
Zoo wijt gelijk de zon.

JUBILJAER
DES PRIESTERDOMS
VAN DEN HEERE
PHILIPPUS ROVENIUS,
AERTSBISSCHOP VAN PHILIPPEN, APOSTOLISCHEN STEDEHOUDER.

Den XXVII *van Junius* M. DC. XLIX.

DAelt om laegh, gy Offerengelen;
Helpt me loof en bloemen ſtrengelen
Tot feeſtoenen: valt aen 't werk;
Ciert gewelf en Koorpilaren;
Overkranſt de hooge Altaren;
Kleet met groen de Vorſter Kerk:
Want Philippus ſchijnt herboren,
Nu de zon (die hem, gekoren
Tot den Prieſterlijken ſtaet,

Hier

Hier Godts Offer in zagh wijden)
Van de kimmen op komt rijden
Met een' schooner dageraet:
Nu de zon met blijder oogen,
Blijder straelen Koor en bogen
Komt vergulden door het glas;
Om den Godtsdienst te vergulden,
Daer hy eerst voor 's volleks schulden
Offerde, en gebeden las:
Nu, begroet van feestgenooten,
Hy den eeuwring ziet gesloten
Van zijn wettigh Priesterschap.
Vijftigh jaren, reê verloopen,
Sluiten hem uw troonen open,
Wijzen hem een' hooger trap;
Na veel zweets, en zure stappen,
Slaverny in wetenschappen,
En getrouwen Herders plicht.
Had ik Davids harp en lippen
'k Holp den Mijter van Philippen
Kroonen met een Neêrduitsch dicht.
Rijn en Yssel, bey te gader,
Danken zijn' geleerden vader,
Die, ontvonkt door uwe vlam,
Voor ons Bontkist heeft gezongen,
Toen de wolven 't Lam besprongen,
Dat den mensch verzoenen quam.
Sasbout, voorzaet en zijn ouder,
Zagh Roveen, als Stedehouder,
Zijn Apostelsch spoor betreên;
Marcellyn, met Lebuynen
En Plechlyn, hem 't lant beschijnen,

Daerze wandelden voorheen.
Willebrort ſcheen weêr te leven,
Toen dien nazaet wiert gegeven
d'Oude ſtaf van 't Biſſchopdom,
Daer hy d'eerſte Kerken ſtichte,
Eerſt het Heidendom verlichte,
En den afgront maekte ſtom.
Hebt gy oit, verheught en blijde,
Aen des ouden Vaders zijde
't Lam uw wierook toegezwaeit,
Hem gezegent, begenadight,
En in angſt en noodt verdadight,
Daer de Hel haer onkruit zaeit;
Daelt om laegh, ô Offerengelen,
Helptme 's Herders eeuwkrans ſtrengelen,
Op zijn Gulden Miſgety,
En geley hem, wijs en ſimpel,
Daer men kreuken zet noch rimpel,
Nimmer droef, en eeuwigh bly.

EEUWGETY
DER HEILIGE STEDE.
T' AMSTERDAM.

Aen d'oude Burgery.

NU 't eeuwgety van 't vierenswaerdigh wonder
Zijn' derden ringk op heden toeſluit, ronder
Dan goude pen of paſſer ronden ſluit;
Zoo breek als bloeſſem uit
In Lentemaent, met haer verquikte loten;
O Burgery uit Gysbrechts erf geſproten,
En noit veraert van uwen ouden ſtruik,
In 't wettigh kerkgebruik.

Men

Men vlechte, om ſtrijt, nu lovers in laurieren,
En duurzaem loof, om 't wonderfeeſt te cieren;
Men ſpann' tapijt, ſchakeere zangk met ſnaer,
Bewierook' 't hooge altaer,
En eer alom de Heiligheit der Stede;
Daer d'yver plaght met barrevoetſen trede,
t'Aenbidden, als de Godtstolk * op het lant, *Moſes.*
Toen, midden uit den brant
Der doorne haegh, de Godt der twalef ſtammen
Hem riep, en 't boſch niet zwichte voor de vlammen:
Die zelve Godt verſcheen uwe oudren hier,
In 't weerlicht van hun vier,
Tot tweewerf toe verſterkte Kriſtenſche eeuwen
Door wonderheên, en klopte zijn Hebreeuwen
Op hunnen mont; en trat voor Jeſus ſchaer
In dezen vierpylaer:
Waer van dees kerk en achtien ſtomme tuigen,
Haer pylers, die om gunſt noch afgunſt buigen,
Noch weifelen, maer dragen 't Godtsgebouw,
Als Reuzen, ſterk, en trouw.
Uw jonge ſtadt, die tweemael plofte in d'aſſchen,
Is tweewerf weêr uit rook in top gewaſſen;
Gelijk of Godt zijn gunſt, en maght door vlam
Ontvouwde t'Amſterdam;
Dat, uit moeraſch en water opgetogen,
Nu watren kroont met hooghgewelfde bogen,
En 's Keizers kroon, van gout en diamant,
Op alle kuſten ſpant.
Auguſtus, die u kroonde, heeft Godts zegen
Door bedevaert genadigh hier verkregen:
De Faem trompet hoe Maximiliaen
Gezont is opgeſtaen;

Na dat hy hier de Kristgeheimenissen
Aenbiddende, eer zijn' staf en kroon wou missen,
Dan 's Heilants troost, gevoelt in lijf en ziel,
Daer hy ten outer viel;
En neêrgeknielt de zelve kracht most loven,
Die, aen d'Euphraet, in 't onweêr van den oven,
Zijn Drietal *, niet gezengt aen kleet en hair,
Verloste uit doots gevaer:
Die 't Heilighdom, de vrucht der Maeght, ook louter,
By uwen stroom, behoede op 't gloeiende outer,
En in den haert; twee troonen van Godts Zoon,
Herkruist, door offerhoon
Van blinden, die 't alscheppend woort mistrouwen,
En niet het licht der wonderen aenschouwen,
Dat, jaer op jaer, ja eeuwen achter een,
Den Aemstel overscheen:
Het zy dit straelde, uit koorgewelf, en tenten,
Hem toegewijt, die over d'elementen
Den scepter voert, en spaert dien Offerschat,
Ons Manne, in 't gouden vat:
Het zy 't Geheim, op zijn gezette dagen,
En jaergety, wert stichtigh omgedragen;
Gelijk van outs 't Orakel van Godts mont,
De Heilkist van 't Verbont.
Hoe zagh men 't volk, gewont van helsche slangen
Dan vloeien, als rivieren, uit verlangen
Naer geene slang van koper, die de Doot
Haer kopre tanden boodt;
Maer naer het Lam, des Talmuds vloek, gehangen
Aen 't heilzaem hout, en nu onthaelt met zangen;
Als artzeny des lijfs, en zielespijs,
Van 't hemelsch paradijs.
Wat kerkbelofte en gaef en pelgrimagie Door-

* *Drie jongelingen.*

Doorgalmden niet dees nette timmeragie;
Met lof en dank, gestort van klein en groot,
Na'et nijpen van den noot;
Zoo dra men frisch, behouden 's lijfs, en sterker;
Verlost van kruk, en boey, en bangen kerker,
En blinden stok, en schipbreuk, en van 't bedt,
Zich vont door Godt geredt.
Nu zing ik niet, hoe 't eeuwigh vier van Veste
Den brant ontsloop, daer Troje lagh op 't leste;
Noch van de vlam, die, spokende om het kint, * * Askaen.
Zijn hairlok niet verslint;
Noch van den gloet, die 's Konings dochter * raekte, * Lavinie.
En hare kroon noch blonde vlechten blackte;
Of wonderspook, en droom, en nachtgezicht,
Uit Heidensch brein gedicht:
Maer toom de Nijt, door zegels, brieven, blijken
Van Sticht en stadt, en keuren, en kronijken.
Is 't valsch? betight de myters, uw steêhuis
En brantmerk 't witte kruis:
Betight gewaet en bladen van Messias,
's Apostels riem, den mantel van Elias,
Ook Arons roede, en Elizeüs lijk,
Ja schaduw, min dan slijk.
Hier mangelt niets dat redelijken wenschen,
Getuighenis van Godt en vrome menschen,
Wy mommen hier met geenen Antikrist,
Die grijns van staet en twist.
Almogentheit, betuigt door d'offerlammers,
Van tijt tot tijt, geley toch d'Amsterdammers
Uw heirbaen op, in 't eeuwigh schijnend licht,
En kroon mijn Eeuwgedicht.

Thronus ejus flammæ ignis. DAN. VII.

KENTEKEN DES AFVALS.

HEBR. VII.

Het Priesterdom verandert zijnde, zoo is het noodigh dat de veranderinge der Wet geschiede.

IRENEUS leerling van POLIKARP, 's Apostels leerling.

Hy leerde een Nieuwe Offerhande des Nieuwen Testaments.

WAer zagh oit zon geregelt Rijk
Godtsdiensteloos in 's werelts ronde?
En waer den Godtsdienst, zonder blijk
Van Offerhande voor de zonde?
Natuur, en Moses strenge Wet,
En 't Euangeli 't Offer wijdden,
Het zy bebloet of zonder smet
Van bloet, als in de leste tijden.
d'Aertspriester offerde, op Godts disch,
Zijn vleesch en bloet, in schijn van koren,
En druifs en wijns gestaltenis,
Ten zoen van Godts gerechten toren:
Een zuiver Offer, lang beduit
Door Offers, en van Malachias
Ons klaer gespelt, zoo lang vooruit,
Voor 't bloedige Offer van Messias;
Die na 'et onbloedigh offer quam
Ter slachtbank, nedrigh, en geduldigh,
En hing aen 't hout, gelijk een lam,
Geoffert bloedigh, en onschuldigh.
De Heilant zelf verzagh zijn Kerk
Van middelen, om dees genade
Haer toe te dienen, in dit perk
Des strijts; het zy hy zielen bade

Met

Met water in de kracht van 't bloet,
Zijn zichtbaer bloet aen 't Kruis vergoten;
Het zy hy die verzoent, en voedt
Door Offerhande en spijs, genoten,
En opgeoffert op 't altaer,
Door wettigheit van Stedehouders.
Dees gront staet vast: dit licht is klaer:
Dees grontleer storf op 't kint van d'ouders.
Men vraegh den Martelaer Justijn,
Die schier d'Apostels had gesproken,
Eer nauwelijx de zonneschijn
Der eerste heileeuw was gedoken:
Men vraegh het Ireneus, scherp
In 't luistren, om Godts wil te hooren,
Als een scholier van Polykarp,
Zijn' meester, door Sint Jan herboren:
Men vraegh de Vaders, op een ry,
Wat Malachias profeteerde
Van 't zuivere offer: kent hier by
Den tuimelgeest die 't volk verkeerde,
En zoo vermetel vloekt en schelt
Voor een vervloekte afgoderye
De dienst van JESUS ingestelt.
O tastelijke razernye!
Hoe sloeght gy voort, gelijk vergift,
En smette stroomen, en landouwen,
Met uw vernuft, en schijn van Schrift,
Om d'offerloosheit op te bouwen!
Een laster, die zoo luide schreit
Tot Godt. O heilooze opperschennis,
Die Godt zijn wettigh Recht ontzeit,
En blint noch roemt van Kristus kennis!

Wie Kriſtus eeuwigh offer ſtuit,
Die bluſcht de zon des Godsdienſts uit.

1. Kon. 2. *Waerom ſtoot gy mijn offerhande met voeten?*

DE VIERBAEK
VAN
IGNATIUS LOJOLE.

Aen de Neêrlantſche Societeit van

JESUS.

INVIDIÆ CAPAX.

DE witte Pharos, groot van faem,
De heldre Vierbaek (aen geen' Nijl
Maer Tyberſtroom, in JESUS naem,
Met ſtale beitel, zaegh, noch byl,
Noch moker, aen de lucht geſticht;
Maer met den hamer van Godts woort,
Die meer dan marmer, vaſt en dicht,
Verbrijzelt) ſtaet en trotſt de poort
Des afgronts, en beſchaemt den nacht
Der dolingen en kettery;
En houdt getrouwelijk de wacht:
En licht in 't ront, van elke zy,
De wijt verzeilde zielen toe;
Geen mijlen verre in 's weereltszee,
Maer wyder dan 't geſtarrent, moê
Van wentelen, geen ſtrant noch reê
Laet onbeſchenen. Wie in noot
Van d'allerzwaerſte ſchipbreuk drijſt,
En ſchrikt voor d'endelooze doot;
Wort van dit heiligh licht gerijſt,

Dat

Dat van vijf letteren nederstraelt;
Als van vijf roode straelen bloets,
Ja stralen uit Godts hart gedaelt.
O Kriste Hooftbaek, van veel gloets
Ontsteken, dienstmaeght van 't gemeen,
Hoe roem ik best IGNATIUS,
Die, leggende den eersten steen
Aen 't Roomsche wonderwerk, noch flus
Zoo laegh, alreê zoo hemelhoogh
Gesteigert, tuight dat JESUS hem
Gezegent heeft van 's hemels boogh,
En 't hemelsche Jerusalem?
Godtvruchte wakers, sluimert niet,
Maer voedt en stookt dit eeuwigh vier:
Noch bloet noch tranen noch verdriet
Noch pijn noch arbeit staen te dier,
Indien ghyze opweeght tegens 't loon,
U van den hemel toegezeit.
Uw Armoê erft haer rijke kroon:
Uw Kuischeit en Gehoorzaemheit
Ontbeeren niet haer zaligh lot,
En JESUS blijft uw prijs by Godt.

OP HET PATER NOSTER

Des zaligen Vaders en Apostels van Oost Indiën,

FRANCOIS XAVEER.

Aen het zelve Heilighdom.

O Heiligh Kerkjuweel
Van zaligen Xaveer,
Die, in het Oostersch deel
Der weerelt, Jesus eer

Verkondigende, u ſtreek
Met zijn gewijde hant,
Als hy een Geeſt geleek,
En Serafijn, van brant
En yver opgetogen
Ten hemel voor Godts oogen:

Ter goeder ure quam
Zoo koſtelijk een ſchat
Als gy van Amſterdam
In mijn Geboorteſtadt;
Van onzen Aemſtelvliet
Aen d'eere van den Rijn;
Daer Medices verliet
Des levens zonneſchijn,
Op 's hemels welbehagen,
Uit luſt tot ſchooner dagen.

Ter goeder ure en tijt
Beſpreekt haer Majeſteit
Uw waerde, aen Godt gewijt,
(Eer zy van d'aerde ſcheit)
Aen Jeſus Maetſchappy;
Op dat dit overſchot
Des heilighs Keulen zy
Een prikkel, om met Godt
Om hoogh, van hier beneden,
In een geſprek te treden.

Zoo tradt d'Apoſtel voor,
Die Indien doorzworſ,
En kruiſte op Thomas ſpoor,
Eer hy ontijdigh ſtorf;

Daer Chine voor hem lagh.
Hoe worſtelde zijn hoop,
Om, zonder bloet, en ſlagh,
Te winnen 't nieuwe Euroop.
Men hoort dien Helt noch ſpreken
Door dit Gebedeteken.

HET
KRISTELYK GEDULT.

't Gekruiſt Gedult vint nergens ſteê
Als midden in een wilde zee,
Daer zitze en klappertant alleen,
Half naekt op eenen kouden ſteen,
Waer op 't verbolgen water barnt.
Het grimmigh onweêr, al 't geſtarrent
Bedekkend, gunt haer droef gezicht
Niet eene vonk van trooſtlijk licht;
Of zoo het haer wat klaerheits ſchenkt,
't Is licht van vier, dat d'oogen krenkt;
't Zijn wolken, die van gloet geperſt
Den blixem baeren met een' berſt.
Een hoop gedroghten, wijt van mont,
Van uit den omgeroerden gront
Omringen de geſchokte klip.
Zy ziet een aengevochten ſchip
Van veer genaken, en wort bly,
Maer och vergeefs, het zeilt voorby.
Zy heeft nochtans hier vrienden in,
Doch ſlaeuwe harten, koudt van min.
Of roept'er een met ernſt: legh aen;
Al d'andren vreezen te vergaen,

En ſchreeuwen om het ſtijfſt: hou af:
Vermy den zerk van 't zoute graf;
Dies 't eenighſt dat'er over ſchiet,
Ten trooſt in afgepijnt verdriet,
Is 't goet geweten, 't eenigh goet
Van 't afgemartelde gemoedt,
Een ſchat der onderdrukte Deught
Die zomtijts tranen ſchreit van vreught,
En, zonder hulp of trooſt te zien,
Noch ſpreekt: Godts wille moet geſchiën.

BEDE VOOR HET WALEN WEESHUIS T'AMSTERDAM.

Aen alle Kriſtenen.

OCh laet uw mededogen ſtralen
  Op dees van elk vergete ſchaer,
Op 't arme Weeshuis van de Walen,
  Wiens laſt noch aengroeit jaer op jaer,
Wanneer 't ontfangt met open armen
  Die arm zijn zonder hunne ſchult,
De Weeskens, die om nootdruft kermen;
  En voedt hen op met groot gedult
In tucht en eerelijke zeden.
  Wie zietze zonder ſchreien aen?
Heeft Kriſtus arm voor ons geleden,
  Wie kan voorby dees kribben gaen
En ſtallen, zonder met den Wijzen
  Te offeren een luttel gout,
Om 't naekt en hongrigh kint te ſpijzen,

Dat

Dat in dit Betlehem verkout?
Ay zorght niet, dat de ſchatten minderen,
Die gy aen Godt op woeker geeft,
Door vreemde en ouderlooze kinderen.
Gedenkt dat Godt hun vader leeft,
Die in uw weldaet wort geprezen
En 't goet dat nimmer zal vergaen.
De zuivre Godsdienſt is den Weezen
In hun ellende by te ſtaen.

GEDACHTENIS

VAN

DESIDEER ERASMUS ROTTERDAMMER.

AEN DEN HEER PETER SCHRYVER.

O Hooghgeleerde Schrijver,
Wat quiſtge tijt en yver,
Om op te doen 't geen levendigh gelijkt
Den grooten Deſideer, die niemant wijkt.
Hou op van printeziften.
Een ſtapel wijze ſchriften
Is d'afdruk van den helt, die eeuwigh leeft,
En d'aertboôm met de pen verovert heeft.
Zijn pen dreef voor zich heene
Uit Rome en uit Athene
't Barbariſch heir, een' ſchandelijken hoop,
En oneer van den Kriſtelijken Doop;
De Zieletyrannyen,
Met Gierigheits Harpyen,
Den woeſten krijgh, de Plompheit, dom en doof,
De Gulzigheit, en 't blinde Bygeloof.

Zijn hant die gaf de mate
Aen beiderlejen ſtate,
Aen 't weereltlijk en ook aen 't geeſtlijk hof:
Zy hief de nutte kunſten uit het ſtof.
De doode graven hooren
Dat Cicero, herboren
Tot onverzierden roem van Maes en Rijn,
Den Tyber leert zijn lang verleert Latijn.
Wat jongen en wat ouden
Zijn niet in hem gehouden.
Een bron-van wijsheit vloeit uit zijnen mont,
Den gouden tolk van 't heiligh Nieu Verbont.
De lang bewolkte waerheit
Herſchept haer oude klaerheit,
Na roeſtige eeuwen, uit dit Hollantſch Licht.
De Doling krijght een ſchaemroot aengezicht.
Zijn ziele walght van 't werren.
Zy kieſt geen' dop voor kerren.
Al wat zy op den vaſten grontſteen bouwt
Is dier geſteent, fijn zilver, en root gout.
Hy ſticht vervalle ſteden
Door Godtgeleerde zeden
En tempering van wetten, glad herſmeet
Met zijne tong, die diamanten kneet.
Om pais is al zijn bidden.
Voorzichtigh houdt hy 't midden,
En ſtaarooght op 't Apoſtolijk geſternt,
Daer hier Charybd en ginder Scylle bernt.
De Roomſche myterkroone
Haer' allerliefſten zoone
Eraſmus ſtadigh met ontvouwen ſchoot
Miltdadigh tot d'eerwaerdighſte ampten noot.

Ge-

Gekroonde hoofden wenken
Zijn gunst door hun geschenken
En tittels: maer zijn veder even vry
Om Kristus wraekt gehuurde slaverny.
Geen baetzucht maekt hem eigen,
Ook zwicht hy voor geen dreigen.
En die zijn kruis omhelzende eere vlught,
Vervult met eere d'ongemete lucht.
De redelijksten zoecken
Zijn schaduw in zijn boeken;
Waer op de harteknaeghster Haet en Nijt
Belachelijk haer stompe tanden slijt.
Al is de Rotterdammer
Verlost van 't Kristen jammer,
Zijn troostleer wischt noch veele tranen af.
Godt zegene en bedauw zijn zaligh graf.

UITBREIDINGE

DES LXXXVI PSALMS.

Spellende de geduurzaemheit en wijtstrekkentheit der

KATOLYKE KERKE.

HEt nieuw Jeruzalem, Godts Kerk,
En Stadt, op Kristus vast gegront
En zijn Apostels, is zoo sterk
Als ofze op Davids rotsen stont.
De hemel slaet haer ingang gå,
Haer poorten, twalef in getal,
En staende op schiltwacht, vroegh en spå,
Beschut zijn huis voor ongeval,
Noch vieriger dan hy zijn tent
Beschermde in 't woeste en dorre velt

Een ry van jaren ongeschent.
  O Godtsstadt, Kristkerk, men vertelt
Van u veel wondren overal;
  Het zy gy hier beneden strijt,
En worstelt onder 't vroom getal;
  Of boven, van quetzuur bevrijt,
By Godt met Englen triomfeert.
  De Bouwheer, die uw grontsteen ley,
Met zulk een gloeiende begeert
  En yver, by zich zelven zey:
Ik wil den Nijlstroom, en Eufraet,
  Den Palestiner, en Tyrier,
En Moor, en allerhanden staet,
  En uitheemsch bloet, ontvonkt door 't vier
Van Jesus kennis, roepen om
  Te woonen binnen uwe poort.
Wie roemt by u op 't burgerdom
  Van Davids Zoone, en zijn geboort?
Hoe Godt in 't vleesch zijn Hooftstadt sticht?
  Godt zelf zal melden hoe het Woort,
Gescheiden uit het eeuwigh licht,
  Het lichaem aenschoot, noit gehoort,
En boude een nieuw Jeruzalem,
  En schreef zijn trouwe burgers in,
Genoodight door zijn lieve stem
  Tot een gemeenschap, hart, en zin,
O Heilstadt buiten uwe muur
  Is enkel jammer en verdriet
En hartewee, van uur op uur;
  Doch binnen u verneemt men niet
Dan blyschap, van haer staet gewis,
  Die zuchten loost, noch tranen schreit,

Maer

Maer Godt aenſchouwende als hy is,
Bezit de hooghſte zaligheit.

GETHSEMANE
OF
ENGELETROOST.

DE Godtheit trok in 't lichaem van MARYE,
Het lichaem aen, op datze lijden zou,
Tot 's menſchdoms heil, wat wet en profecye
Had afgebeelt, en voorgeſpelt zoo trou.
Dees uur genaekte, als JESUS, met verlangen
Naer 't heilzaem Kruis, zijn lichaem en zijn bloet
Had uitgereikt, daer dankbaer met gezangen
Het twaleftal Godt looft voor 't hemelſch goet.
De leerling had den meeſter, hier in 't midden
Ter Paeſchfeeſte, al op ſnooden prijs geſchat:
Nu gingenze uit met Godt, om Godt te bidden.
De bidtplaets was d'Olijfbergh, by de Stadt.
Meſſias ſcheit zich af van alle d'anderen,
Op dat hy zich nu wapen' met gebeên.
Het treurtooneel zal draeien, en veranderen:
De bende komt, en Judas treet voorheen.
d'Aenſtaende ſchimp en ſmaet, de ſmert van 't lijden
Ontvouwen zich voor zijn alwetende oogh:
En ſchoon de Zoon dit flus zagh met verblijden,
Niet minder dan de Vader zelf om hoogh;
De krankheit der nature is niet geſcheien
Van 't lichaem, daer de geeſt den ſtrijt gevoelt,
En duizent ween, noit uitgebeelt met ſchreien;
Een' gloet van pijn, door tranen noit verkoelt.
Hy voelt alree de koorden, d'yſre vuiſten,

En 't laſtigh kruis. Hy hoort den ſmaet, en ſchimp,
Hy kent alree wat vyanden hem kruiſten,
Met ſchijn van ſchrift, en Farizeeuſchen glimp.
Het bloetgelt ziet hy zijn' ſcholier ontfangen,
En tegens Godt den Ouderling gekant;
Het purpren kleet om zijne ſchouders hangen,
Den rieten ſtaf hem ſteeken in de hant.
Hy voelt de ſmart der doornekroone en roeden
En nagelen. Hy proeft, geſmacht van dorſt,
De gal en eek der tygerſche gemoeden.
Hy voelt de ſpeer, den moortſteek in zijn borſt.
Hy worpt zich neêr wel driemael, ſchijnt te zinken
In 't graf des doots, en bidt in dit geſchil:
O Vader, laet my dezen kelk niet drinken;
Doch Vaders wil ſta boven mijnen wil.
Hy worſtelt met de doot in zijn gebeden.
Het dootzweet breekt hem uit, zoo root als bloet.
Het bloet, uit angſt, komt vloeien, langs zijn leden
Op d'aerde, daer hy neêrſtort, flaeu van moedt.
Den Vader komt dit moortgeſchrey ter ooren,
En zent ten trooſt, uit 's hemels hooghſten troon,
Een Engel neêr aen zijnen eerſtgeboren
En eenigen en trooſteloozen Zoon.
Hoewel de naem des trooſters wort gezwegen,
Het was miſſchien d' Aertsengel Gabriël,
Die voortijts broght de bootſchap van Godts zegen
Aen Joſephs bruit, in d'onbeſmette cel.
Hy vint hem op zijn aenſchijn neêrgevallen,
In ſtof en bloet, dat van dit aenſchijn droop,
Daer Cherubijns om wenſchen met hun allen.
Hy heft hem op, en heldert JESUS hoop.
Hy ſtut den hals en 't hooft, en ſtreelt de kaeken

Met

Met zijne hant, noch zachter dan fluweel.
Hy kuſt Godts mont, en ſchijnt hem aen te blaeken,
En ſterkt het hart, met geur uit Godts prieel.
Hy ſpreekt ten leſte: O eenige uitgekoren!
O erfgenaem van Godt en 't hemelſch Rijk!
Wat is uw hooft een kroon om hoogh beſchoren!
Wat is die kroon uw ſchimpkroon ongelijk!
Hoe wil uw naem en tittel alle naemen
Verdoven, als de hemel aerde en hel,
Voor u geknielt in JESUS Naem, te zamen
Zich buigen voor uw' troon, en voetſchabel!
De heemlen en alle Engelen verlangen
Naer uwe komſte, en blijde hemelvaert.
Ons Paradijs luikt op van groot verlangen.
Alle oogen zien, vol hoops, benedenwaert.
Al wortge in 't aertſch Jeruzalem verſchoven,
Ter poorte uit naer den Kruisbergh heen geleit,
Een ſchooner ſtadt, Jeruzalem daer boven,
Ontſluit voor u haer' glans en heerlijkheit.
De mantel, uw triomfkleet, wort geſchapen,
Vol zonnen en vol ſtarren rijk gezaeit,
Vol fenixen. Het kruis, uw heerlijk wapen,
Zal glinſtren, waer de zon haer oogen draeit.
Hoe kan 't geloey der Schriftgeleerde ſtieren,
Dat vloeken, dat verlaſtren uwe Faem
Verdooven? geen gebulk van tempelieren
Verdooft de loftrompet van JESUS Naem.
Bloetdruppelen verkeeren in robijnen,
In perleſnoer de tranen, hier geſtort.
De zon en maen ſtaen doof hoe ſchoon zy ſchijnen,
Als gy uw kleet met diamant omgort.
Dat tittelſchrift, ten ſchimpſchrift van de waerheit,

Aen

Aen 't Kruis gehecht, eerlange der Hebreen
Schijnheiligheit, met goddelijke klaerheit,
Verwijten zal dien hoon, by u geleên;
Wanneerge heerſcht door nimmer eindende eeuwen,
In 't onbepaelt en eeuwigh erfgebiet,
Als Godts Gezalfde en Koning der Hebreeuwen
En Onhebreen, waer 't licht zijn ſtralen ſchiet.
Verbergh uw' glans en Godtheit noch drie dagen,
Een oogenblik by d'aenſtaende eeuwigheit;
Zoo ras de zon dan 's morgens ſtijght te wagen,
Zal 't licht u zien gewekt met majeſteit.
Dan zullen Doot noch graf u langer houden;
Uw grafwacht, al verbaeſt op dat gerucht,
Zoo menige als op zichtbre maght betrouden,
Uit ſchaemte en angſt, zich geven op de vlught.
Ten ſpiegel van de quaên, ten trooſt der vrome,
Zal Godt uw bloet hereiſchen van hun hant;
Wanneer de wraek en roode Roe van Rome
Haer' ſtandert hier op 's tempels puinhoop plant.
De Rechter, met de Wetgeleerde Vloeken,
Gedaghvaert voor uw' ſtrengen rechterſtoel,
Zal ſchaduwen in moortſpelonken zoeken,
Op hoop of eens uw grimmigheit verkoel'.
Terwijlwe noch dat hooghſte Recht verbeien,
En gy alleen de wijnpers treden moet,
Betrou dat wy uw ſmeeken en uw ſchreien
Den Vader biên, en voeren te gemoet.
Gy kent zijn hart en vaderlijke liefde.
Heeft hy van zelf het menſchdom zoo bemint,
Dat zijnen Zoon, zijn hart, zoo bitter griefde;
Wat liefde draeght hy zijn gehoorzaem kint!
Gezegent hooft der Serafijnſche Geeſten,

Ge-

Getrooſt u dan dit worſtlen voor Godts eer.
Om Godt, om uw triomfen en uw feeſten,
Aenvaert dien kelk, een' kruiskelk, dan geen' meer.
d'Aertsengel waſcht het aenſchijn met zijn ſlippen,
En JESUS niet zoo dra dien kelk ontfong,
Met eenen kus van trooſt voor mont en lippen,
Of miſt hem, als een blixem, op een' ſprong.
MDCLIV.

ECCE HOMO.

WIen brengt de grijze Rechter daer
Ten rechthuize uit in 't openbaer
Door zijnen hofſoldaet ten toon?
Gekroont met eene doorne kroon;
De koorde om d'armen ſtijf en ſtraf;
Een riet, quanſuis de goude ſtaf,
In zijne hant; het purpre kleet
Hangt om de ſchouders. Wat een kreet
Van ſchimp verheft zich uit de wolk,
En drang van 't opgehitſte volk,
Het welk, vol wrok en helſchen haet,
Om laegh hem aengrimt, van de ſtraet!
Schijnheiligheit van Farizeen
Noch Schriftgeleerden hier benêen
Ontbreeken, ſtout en trots van geeſt.
Wie ſcherrep toeziet, ſpelt en leeſt
De wet van Moſes, in den boort
Van hunnen mantel, met Godts woort
Beſtikt, zoo vol Hebreeus gezaeit
Als deerlijk door hun tong verdraeit.
d'Een torſt het wetboek in den arm.
Een ander terght een' zwarten zwarm

Van horſelen, die al bereit
Zijn angels om d'Onnozelheit
Te quetſen, vinnigh ſcherpt en ſlijpt.
Het bloet dat door de dorens zijpt,
En langs den hals en boezem loopt;
Dat aenſchijn, in zijn bloet gedoopt;
De ſtramen, in die zuivre borſt;
Zijn armen, root van bloet bemorſt;
Onnozel bloet, van top tot teen,
Zoo root gevloeit door al zijn lêen;
Verzachten noch de helſcheit niet,
Die dit elendigh ſchouſpel ziet,
En onverzoent, en onverzaet,
Hierom alleen geen tranen laet,
Maer vloeckt hem noch, door haet verblint;
Daer 't Roomſch Gerecht geen ſchult by vint,
Wie magh dit zijn? wie anders, och,
Dan JESUS zelf, die geen bedrogh
Noch ſmet, noch vlek, noch misdaet kent.
Aertsprieſters, Wetgeleerden, ſchent
Gy dus uw handen aen Godts Lam,
Aen 't heiligh bloet van Abraham,
En David? hoe verantwoort gy
Dees dolheit? wet en profecy
Op niemant oogen dan op hem.
O Koning van Jeruzalem,
Hoe ſtaetge hier van glans berooft!
O doornekroon, gy drukt dat hooft,
Om 't welk de glans der Godtheit ſtraelt,
En daer Godts Duif op nederdaelt.
Is dit het ſtralende aengezicht,
Waer uit op Thabor 't hemelſch licht,

Ge-

Gelijk een zon op d'aerde ſcheen?
En heeft dees mont de zuivre ſpeen
Der MAEGT gezogen, toen de tong
Der Englen Godts geboorte zong?
Is dit het koninklijk geſtalt,
Waer voor het Ooſten nedervalt,
En offert wierook mirre en gout?
Noch hoopt Pilatus, en betrout
Dat zulk een' ſchouſpel 't wreet geſchal
Den laſtermont eens ſtoppen zal:
Maer al vergeefs. Helaes, de ſtem
Is: Kruiſt hem, kruiſt hem. Voort met hem.
Al heeft hy Lazarus gewekt,
De weeu en wees een kruk verſtrekt,
Den blinde een oogh, den lamme een voet;
Geen weldaên, geen genoten goet
Gedenkt d'ondankbre, al ziende blint.
Alreede ſlaet men in den wint
Hoe zy Hozanne zongen, toen,
De wegh beſtroit, met pallemgroen
En hunne kleedren, hy de ſtadt,
Als Koningh, innereedt, en zat
Zachtzinnigh op zijn ezelin.
Zoo veel vermagh die booze ſpin
Der Schriftgeleertheit, overtuight
Van boosheit, als zy moortſap zuight
Uit roozeblaên en heilzaem ſchrift
Van Godts Oraklen, in vergift
Verkeert, en daer de honighby
Haer' dau uit trekt, en lekkerny.
Pilatus, met zoo veel geſchreeus
Des opgerokkenden Hebreeus

En der Rabijnen lasterkeel
Verlegen op Godts schimptooneel,
Verwijst in 't ende Emanuël.
Aenschou hier Godt, elx guighelspel.
MDCLIV.

EEUWGETY VAN FRANCISCUS XAVERIUS, APOSTEL VAN OOSTINDIEN.

Nec vero Alcides tantum telluris obivit.

WAt heilbron zal mijn' dorst en yver lessen,
Nu 't Eeuwgety en Eeuwfeest van XAVEER
Ons opwekt, t' zijner eer',
Met rouwloof, noch bedrukte lijkcypressen,
Maer gulde lauwerblaên
Te volgen, op de baen
Van zijnen geest, die heden vlieght naer boven,
Om eeuwigh Godt te loven?
Het is geen tijt zijn doodtbaer te geleien
En lichaem, dat noch myr noch balssem hoeft:
Een Heiden magh bedroeft
Het doode lijk, dat eeuwigh sterft, beschreien:
Dit onverrot gebeent
Wil rusten onbeweent;
Terwijl die ziel, die groote ziel, gaet zweven
Van dit in 't ander leven.
De gryze helt en Godtstolk der Hebreeuwen
Zagh van den bergh het lant, aen Abraham,
Dien Godtgetrouwen stam,
Gezworen, en belooft voor menige eeuwen;

Met

Met vrolijke oogen aen.
De ſtroomende Jordaen
Den intocht ſtuite, en liet de volgende erven
Dit over na zijn ſterven.
Zoo zagh XAVEER, uit Sanciaen, de kuſten
Van 't maghtigh Chine, en 't rijk, dat voor hem lagh.
Wat was 't een blijden dagh
Voor onzen Helt, wiens yver noit kon ruſten:
Maer Chriſtus riep hem t'huis
Met zijn geſleten kruis:
Dien arbeit had d'Almachtige in 't verholen
Aen Riccius bevolen.
De tweede zuil van JESUS hooftgebouwen
Had, lang genoegh en onverwrikt en vaſt,
Gedragen dezen laſt,
En op de wacht, met onvermoeit betrouwen,
De hitte en kou verduurt;
Ter werelt uitgeſtuurt,
Getrooſt om hoogh, in hemelſche landouwen,
Zijn Vaderlant t'aenſchouwen.
Weet iemant na Sint Thomas ons te toonen
Een kerktrompet, die wyder wert gehoort,
Daer 't licht ter zonnepoort'
Komt uitgereên, en al het Ooſten kroonen;
Hy noemze by haer' naem,
Verdoof FRANCISCUS faem,
Die eene ronde, als dry paer wereltklooten,
Bereiſt heeſt onverdroten:
Geenſins om ſchat, noch goude en zilvre mijnen,
Noch heerſchappy en Alexanders ſtaf;
Al rook, al wint, en kaf:
Maer om door 't licht van Rome te beſchijnen

 Den

Den nacht van 't Heidendom,
En duidelijk alom
Ontelbre woeste en wilde en stomme volken
Godts boekstaef te vertolken.
Dees yver dreef hem, door woestijn, en baren,
En schipbreuk, heene in vast en driftigh lant.
Geen menscheneters tant,
Vergift noch schicht noch lagen van Barbaren,
Vernielden den Gezant,
Die met zijn eige hant
In 't kruisbadt wascht elf hondertduizent zielen,
Die voor het Kruislam knielen.
Japon voor al den Bouwheer heeft te danken,
Die zegenrijk den afgront leit aen bant,
Den rechten wijnstok plant,
En zoo veel velts beslaet met eedle ranken,
In weynigh jaren tijt,
Begrimt van helschen nijt.
Hoe woelt het daer, in 't leggen van Godts drempels!
Wat wijt zijn hant al tempels!
Al trapt de hel daer kerk by kerk tot mortel,
En gruis en puin, en schuimbekt jaren lang,
Tot waerheits ondergang,
Ja schijnt den boom van 't Kruis met tak en wortel
Te rukken uit den gront,
Daer die in 't bloeien stont;
De hemel weet zijn uren en zijn tijden,
En eb en vloet van 't lijden.
Wat noot is 't of het bloet en tranen regent,
By vlagen niet, maer jaren achter een,
En smilt een hart van steen:
Noit eilant was met martelbloet gezegent,

Ge-

Geheilight als Japon;
Daer schijnt de martelzon
Ons starren doof, en alle martelschriften,
En gloejendige driften.
Ay, Goa, slaep, ay slaep gerust en veiligh,
Op dit geluk, dat u te lote viel,
Na'et scheiden van de ziel,
Het heiligh lijk van zulk een' grooten Heiligh
t'Omhelzen in uw' schoot;
Een toevlught in der noot;
Naerdien 't gebeent van een' Profeet ook 't leven
Den dooden heeft gegeven.
FRANCISCUS, nu in 't licht van zijn herboorte,
Den afgodt eer door wonderdaên verwon,
En dooden wekken kon;
Dewijl hy droegh den sleutel van de poorte
Der onverzoenbre Doot.
Hoe zou hy in der noot
Vergeten u, die nu met heele scharen
Hem lof zingt voor d'altaren.
Die Navarrois, een eer van Pampelone,
Zijn Adelijk en overout geslacht
En Hof en Staet veracht,
Om d'arme Kribbe en armoê van Godts Zone,
Versmilt zijn' wil in Godt,
Zijn hoogste en eenigh lot:
Waer 's hemels wil hem roepen wil en leiden,
Zijn wil is onverscheiden.
Maer van wat kant zal ik dees zucht ontginnen,
Die nacht en dagh, langs 't ongebaent en steil,
De Mooren brengt tot heil,
En onverzaet hun zielen zoekt te winnen:

Dat is zijn hartejaght,
Hier ſpant hy al zijn kracht
En netten uit, en ſlaekt zijn hazewinden,
Uit luſt tot zulke hinden.
De Griek magh Circe en toverdrank verzieren:
Hier ſpreekt een tong, die wolf en beer en zwijn
Verandert, niet in ſchijn,
Maer reden ſchept in redenlooze dieren.
Hier hoort men Orfeus ſtem.
De boſſchen volgen hem.
Amfions lier herbouwt hier veſte aen veſte,
In 't Indiaenſch geweſte.
Mijn keel wort heeſch: mijn zang bezwijkt in 't midden,
En ziet geen eint van hongersnoot en dorſt,
En laſt, op reis getorſt;
Van hairekleet, en koorde, en endloos bidden,
En waeken, tart natuur,
En 't zuigen van quetzuur
En ettrigh bloet der ſmettelijke kranken.
Hy riekt de roos uit ſtanken.
Gy worſtelaer en kampioen, die heden
Het harrenas hebt afgeleit om hoogh,
En uit den rijken boogh
Van Godts gewelf uw kinders hier beneden
Met ſmarte worſtlen ziet,
Verſma hun bede niet.
Behaeght u dat uw voorbede ons bevrijde,
Zoo kroon uw Eeuwgetijde.

MDCLII.

OP HET
EEUWGETYDE
VAN DEN H. VADER
IGNATIUS DE LOIOLA.

Missus in Imperium magnum.

NU komt het vrolijk Eeugety
Van helt IGNATIUS ons leeren
Den ongelijken stryt van Heeren
En knechten tegens hun party.
Hoort wakker toe, en slaet uwe oogen
Op dees slaghordens, die hy stelt
En plant, een ieder in hun velt.
Hy geeft u keur van oorelogen.
De Vorst der helle slaet de trom,
De groote Vorst des hemels mede.
Wie zich verbinden wil by eede:
Men geeft u keur van Heerendom.
Verkiest de Maen, die licht verandert,
Het merk van 't heiloos helsch gespuis:
Of volght met yver 't heiligh Kruis,
En Christus zegenrijken standert.
De loon is ongelijk. De doot
Is 's afgronts loon, na lastigh streven:
Maer JESUS schenkt het eeuwigh leven
Zyn' soudenier beproeft in noot.
Hoe ydel quyten 's afgronts slaven,
Geketent van den duistren nacht,
Zich in dien oorlogh, op hun wacht,

Verblint door glimp van valſche gaven!
Wie dus bedrogen, zucht en hoopt
Op 't hoogſte goet, wort met verlangen,
In 's grooten Heilants dienſt ontfangen,
Indien hy ruſtigh overloopt.
Zoo vliet LOIOLE uit 's weerelts benden,
En wiſſelt wijs den wapenrok
En 't ſlaghzwaert om een py, en ſtok.
Hy gort een' zak om zijne lenden.
Hy voert godtvruchtigheit en tucht
En letterwijsheit in de ſteden,
Verdrijft de woeſte en wilde zeden,
En duiſterniſſen van de lucht.
Nu ziet het Roomſche Rijk Godts vaenen,
Op deze kerktrompet, zoo hoogh
Gevloogen, als geen arent vloogh,
In Ooſt en Weſt, by d'Indiaenen.
De kerken rijzen, nieu gebouwt
Tot aen de lucht. Ontelbre zielen
Verhongert voor het Manna knielen,
Dat eeuwigh haer in 't leven houdt.
De zekerheit des heils, daer boven
Te ſmaeken, buiten zielgevaer,
Ontbeert hy gaerne, om Godts altaer
Te bouwen, hier van elk verſchoven.
Zoo wenſchte Moſes uit Godts boek
Gewiſcht te zijn, en wettige orden.
Zoo wenſchte Paulus zelf te worden,
Om Jakobs zegen, ieders vloek.
Gelukkigh zagh hem Pampelone
Geſchooten, en in 't hart gewont
Van zuivre liefde, om dus gezont

Te dienen, onder 's hemels kroone.
Nu ſtraelt hy uit de wolken neer
Met eenen glans van grooter waerde
Dan Nerius dit hooft op d'aerde
Van licht omſcheenen zagh wel eer.
Gy die ſtantvaſtigh hebt geſtreden,
Waer 't godlijk heir de trommels roert,
Dat JESUS naem in 't vaendel voert,
Beſchut uw benden hier beneden.

MDCLVI.

OP HET TAFELZILVER,

Gewrocht op 't Inhuldigen van den Doorluchtighſten Vorſt en Heere,

CHRISTOF BERNART,

Biſſchop te Munſter, des H. Rijks Vorſt, en Burghgraef te Strombergh.

SERIES LONGISSIMA RERUM.

AEN SINT PAUWELS.

BEſchutter van de Stadt, verlicht door klare ſtralen,
Ontſprongen uit uw bloet, 't welk Neroos zwaert beſmet;
Uw armoe belgh' zich niet dat wy met zilver pralen,
Op 's Biſſchops hooghtijt, en gezegent feeſtbanket.
Wy pralen met de kunſt; de kunſt met uwe daden,
Gedreven in 't metael, dat hier zoo heerlijk blinkt.
Banketten zullen 't lijf, uw Faem de ziel verzaden,
Uw Faem, die ſchel en hel, als louter zilver, klinkt.
Gy yvert om Godts duif de vleugels fel te korten,
Met eenen JESUS glans te ſmooren in zijn bloet;

Zoo komtge, van dien glans getroffen, neêr te ſtorten,
  En voelt de kracht van 't Kruis in 't brullen van uw' ſtoet.
Damaſkus hoort verbaeſt u Chriſtus naem trompetten,
  Den wreeden wolf verkeert in een zachtzinnigh lam,
Dat in een mande zich ter muuren af laet zetten,
  En Benjamin gevoelt den klaeuw van zijnen ſtam.
Zoo wortge van den Geeſt des hemels voortgedreven
  Door 't blinde Heidendom. Waer vint men ſtadt, of ſtrant,
Daer uw hiſtorien niet levend ſtaen geſchreven,
  Zoo ſchoon, als Lukas oit die maelde met zijn hant!
Het zy gy Elimas in d'oogen hebt getroffen,
  Die uwen opgang pooght te ſtuiten in zijn vaert;
Het zy gy 't lijk verwekt, dat ſlaeprigh neêr komt ploffen;
  Het zy gy kreuplen heelt; of Chriſtus eer bewaert,
Door zweetdoek, of door riem, en bluſcht den gloet der kortſen;
  Of bant den afgront uit des lichaems ſchors met kracht;
Of zwarte kunſten helpt in brant met vier, en tortſen;
  Of ſluit den kerker op door uw gebeên, by nacht;
Of van een Pythoniſſe, een dochter, wort verdadight;
  Of zelfs van uw beſneên gevangen, en gedreight,
Tot dat zich met uw hooft des Keizers wrok verzadight,
  En gy u met gedult voor 't zwaert ter aerde neight.
Wy knielen voor 't altaer, waer op gy hebt geleden:
  Wy knielen op uw graf, en op uw kout gebeent:
O licht van uw Hebreen, en alle Griekſche ſteden,
  Ja van den weereltkloot, met zuchten overſteent,
En tranen overſprengt: ô Vorſt der Kruisgezanten,
  Neem Munſter, en uw Stift, en zijnen Vorſt CHRISTOF
In uwe hoede, op dat hy 't Roomſch geloof magh planten,
  Ter eere van Godts Kerke, en 't onvergangklijk Hof.
Beſchut den Hooftpylaer der omgelege vlekken
  En veſten, met die zorgh, waer meê gy dezen muur

Ge-

Genadighlijk dus lang voor onheil kont bedekken,
In 't midden van een zee, vol brant en oorloghsvuur.
Dit vroom godtvruchtigh volk, beſchaduwt vry en veiligh,
Zal eeuwigh uwen lof ontvouwen voort en voort,
En ſlapen op de wacht van zijn getrouwen Heiligh,
Met JESUS, die zijn merk gedrukt heeft op hun poort.
Zoo bloeie al 't Biſſchopdom, en akkerlant, en eiken.
Zoo moet de Vorſt en 't Volk zijn' hooghſten wenſch bereiken.
MDCL.

BISSCHOPLYKE STAETSY
DER E. HEEREN
KAROLUS EN ANDREAS,
Gewijt tot Biſſchoppen van Brugge en Roermonde.

GEen blinde Apollo ſtell' mijn ſnaar
En cyter, maer Apollinaar,
Dien Cefas zelf te Rome wijdde;
Toen Numaas ſmook de zon benijdde,
Een heldren luiſter, die alom
De grijns van 't heiloos Heidendom
Quam lichten, om zijn helſche vlekken
De wijde weerelt door t'ontdekken.
Apollinaar, die vroom en kuiſch
Den hals voor 't zegenrijke kruis
Ten beſten gaf in 't out Ravenne,
Begunſtige onze cyterpenne,
Ter liefde van zijn dagh en feeſt;
Op dat we met een' blijden geeſt
Het koorgezang der Bruggelingen,
Soo ſterken midden onder 't zingen,

Dat zelf de weêrklank van Godts lof
Verrukken magh al 't hemelſch hof,
En d'Engelen met duizent reien
In 't Engelſch koor ten dans geleien,
Van vreught, vermits het hoogh autaer
Ziet neêrgeknielt dit heiligh paar,
Om zijne wijdinge eens t'ontfangen,
Daer zoo veel harten na verlangen,
Men ziet hoe Trieſt, het licht van Gent,
(Nu Ooſtenrijk hem waerdigh kent
Te lichten, yder in zijn landen)
Hun hoofden zegent met zijn handen.
Daer Nemius, het hooft van 't Schelt
Hem byſtaet met den jongen helt,
La Torre, die in ballingſchappen
Verſtooten, volgt der ouden ſtappen,
En door gedult beproeft, aldus
Den tittel van zijn Efezus,
Met duitſche titlen zal verrijken,
Zoo Godsvrucht 't vonnis komt te ſtrijken.
De lammers hupplen nu in 't rondt
Om 't ronde Brug en Roeremondt.
Men zoek geen ſtoffen van Eneas,
Zoo lang ons Karel en Andreas
Aen rijmſtof helpen met hun ſtaf.
Men kan van yders myter af
Den zang opheffen, en beginnen,
Hoe zy hun kudde en kooy beminnen,
En leyden in 't beloofde Rijk
Een vaſter borg en betre wijk,
Dan daer de dwalende Trojanen
Zich nederſloegen door veel tranen.

Pam-

Pamfilius omzichtigh oog
Beſtraalt ons Neêrland van zoo hoog
Hy aen den Tyber zit verheven,
Om Godt zijn offerrecht te geven;
Terwijl hy, onder zijn beleit
De zielen zoo zorgvuldig weit,
En ga ſlaet door getrouwe hoeders.
Gezalfde hoofden, Amptgebroeders,
Herboren beide op eenen dagh
Tot laſt, en zorgen, en gezagh;
Gekoren meer tot laſt dan eere:
Geen tegenſpoet, noch haet verkeere
Uw lof in laſter: onderhout
De vriendſchap, die een zelve zout
Genuttigt hebt, en in de ſcholen
Een' zelven meeſter bleeft bevolen,
In 't heiligh Rome en in Maaſtricht;
In Rome, daer de Biſſchops plicht
Door leſſen, en het levend voorbeelt,
Dat klaar van Gods oraklen oordeelt,
U ingeſcherpt wiert te gelijk
Volhart ten ſteun van Chriſtus Rijk:
Dat gy uw kudden aen ziet groeien,
Zoo lang de Ley en Maes bevloeien
U vruchtbaer oevers van weêrzy.
De hemel zette u krachten by.

MDCLI. *Te Brugge, op S. Apollinaris dagh.*

OP DEN

EDIPUS OF TEKENTOLK

VAN DEN E. HEERE

ATHANASIUS KIRCHER,

Verlichter van de Gebloemde Wijsheit der Egyptenaren, en GEDENKNAELT, te Rome herstelt door INNOCENT den X.

Ipse dolos tecti, ambagesque resolvit.

I ZANG.

WAt baet het, sprak PAMFILIUS,
Dat wy van over zee de Naelden
Des Nylstrooms in den Tyber haelden,
Zoo Rome geenen Edipus,
Als Thebe, vint, om Sfinx te stuiten,
En lettersloten op te sluiten?
De roestpest, en verloop van tijt
Heeft munt en merken schier versleten,
De zinnebeelden dootgebeten.
Het wisselen van tong benijt
Berooft allengs ons licht en kennis.
Geen diamant verduurt de schennis:
Die kanker kruipt de leden deur,
En laet u, hier en daer, wat beenen
Van dit geraemte, in gruis en steenen;
Daer staen de grootste mannen veur,
Als plotseling voor 't hooft geslagen.
Wat zal men hier de stommen vragen?
O al te wijze Trismegist,

Die

Die niets met zijnen naem wilt noemen,
Gy mooght u wijsheit wel verbloemen,
  Op datze niemant en verquist';
De woestheit en de dolle buien
Des oorloghs zullen blint misduien
  Al wat uw Tekenspraek bediet.
Wat gy met schaduw pooght te dekken,
Zal, rijk by rijk, ten doolhof strekken;
  Als 't volk door valsche brillen ziet.
Uw wijsheit wort het licht bevolen;
En legtge een spoor om op te dolen?

I TEGENZANG.

De Geest van Hermes antwoort hem:
Orakel, die onfeilbre blaren
Ontvouwt aen uw ontelbre scharen,
  Mijn slagh van leeren, zonder stem,
Ontstak, van outs, 't vernuft der braven,
Om deze heirbaen op te draven.
  De jonge Moses, Amrams zoon,
Lagh zelf in Zonnestadt ter schole.
Gelijk een bie op een viole
  Viel Saba neêr voor Jesses troon,
Die al haer raetsels wist t'ontwarren.
By duister zoekt men 't licht aen starren.
  Pythagoras, uit Griekenlant,
Homeer, en Plato, zoo veel zielen,
Als voor Gebloemde Wijsheit knielen,
  Haer zochten over zee en zant.
Dus leert de leerzucht zich verpijnen.
Men stroit geen roozeblaên voor zwijnen;
  Dat leerde u d'allerwijste mont,

Die u de sleutels toebetrouwde,
En Vatikaen ten hemel bouwde,
Op eenen afgebeelden gront.
Profeten dekten zoo de waerheit
Met loof voor al te sterk een klaerheit,
Die op haer tijt te voorschijn quam.
De zeilsteen van geheime dingen
Verwekt het hart der leerelingen.
Uit donkren smook ontspringt een vlam.
Al maelt de kunst de zon met kolen,
Zy leit geen spoor om op te dolen.

II ZANG.

DE weereltkloot zeit INNOCENT,
Van outs in dry verscheide deelen
Gedeelt, ging maght van afgoôn teelen,
En Godtheên dichten, zonder endt.
Wie zaeide 't zaet van al de Goden,
Die voor hun' vyant henevloden,
En angstigh zich in vacht en schacht
Verstaecken? Al uw merkgeleerden
Het licht in duisternis verkeerden,
Ja zulx, dat al de weerelt lacht,
En allermeest om zoo veel kluchten
Van godtheên, droomen, en geruchten,
Waer voor Egypten tempels sticht.
Wat noot is 't wijsheit te vertrouwen
Aen een gevaerte, uit rots gehouwen?
Natuur is een gedurigh licht.
Zy stelt ons zichtbaer Godt voor d'oogen,
Zijn wijsheit, goetheit, en vermogen.
Hy renn', wien 't lust, om 't starlicht ront,

Ook hooger dan de veerſte palen;
De Godtheit komt hem tegenſtralen:
  Men loopt den Schepper in den mont.
't Natuurboek is een duitlijk ſpreker.
Wie uit onzekerheên het zeker
  Moet putten, loopt geen klein gevaer;
Gelijk uw ſuffende ſcholieren
Om deze kaers, als muggen, zwieren:
  Dies zwijgh, of ſpreek recht uit, en klaer
Wy kunnen zacht uw nachten derven.
Wat ſpreekt de blinde van de verven!

II TEGENZANG.

GEnade, ô Vader, neem gedult:
  Een tolk, een glans van zeſtien tongen,
Door alle dampen heen gedrongen,
  Den zoom van uw gebiet vergult.
Men weet van raden, noch van giſſen;
Nu ATHANAES de duiſterniſſen
  Van out Egypten voor zich jaeght.
Al wat misvormt lagh en verloren
Wort door zijn wakkerheit herboren.
  Nu dwaelt geen menſch, die KIRCHER vraeght
Dus ſtrekte Joſef, in zijn jaren,
't Orakel der Egyptenaren,
  En 's volleks heil, in Faroos rijk.
Wie ommewegen zoekt te ſchuwen,
En twijfelt, vint hier 't rechte kluwen
  Van waerheit, zich alom gelijk.
Het misbruik ſtijft alleen verkeertheit.
Mijn Merkleer diene uw Godtgeleertheit,
  Gelijk een dienſtmaegt haer meeſtres.

Zy leert van outs Natuur ontleden,
En toont in haer Godts wonderheden,
Die 't eerste en leste is van haer les.
Mijn stommen wijzen elk als tolken,
Den Godtsdienst, uit een Recht der volken,
Door boosheit of gewoont verslimt.
Uw KIRCHER brengt mijn' zin te voorschijn.
Gedoogh toch dat die alsins doorschijn';
Zoo zal men zien hoe hoogh hy klimt.
Al zweete een menighte op dees stoffen,
Hy heeft ons ooghmerk best getroffen.

TOEZANG.

TOen sprak de Nazaet van Urbaen:
Uw antwoort sluit, en kan bestaen.
't Is reên dat uw Gedenknaelt rijze,
En KIRCHER met zijn veder wijze
Wat uw vernuft elk gaf te raên,
Op dezen diepen Oceaen
Van wetenschappen, schier vergeten,
Verstroit, verwildert, en gesleten.
Wat zoekt men lessen aen den Nyl!
De Tyber leere Hermes stijl
Van onderwijzen fix hervatten.
Wy bezigen geleende schatten,
Van Memfis hier gevoert, alom
Ten dienst van JESUS heilighdom.

MDCLII.

OP HET INWYDEN
VAN ZYNE HEILIGHEIT
ALEXANDER DEN VII.

TU MAXIMUS ILLE ES.

GElyk de Wysheit zich een huis
  Op zeven pylers ſticht,
Dat voor geen buldrend zeegedruiſch,
  Noch regenbuien zwicht;
Zoo zienwe 't hof van Vatikaen
  Gegrontveſt ſterk en vaſt,
Dat op geen brullenden Orkaen
  Noch donderſlagen paſt.
De Deughden zyn wel lotgemeen,
  By druppels uitgeſpreit,
Maer zelden vint menze al in een.
  Dit wort Natuure ontzeit.
Dat bleek, toen d'opperſte Gena,
  De kracht van 's hemels Geeſt,
Zich ſtorte zonder wederga,
  Op 't heiligh Pingſterfeeſt;
Daer Godts Apoſteldom, by een
  Vergadert, onder 't dak,
Verlichte Grieken, en Hebreen,
  En al het volk ontſtak.
Dat bleek noch onlangs, toen de Keur
  Te Rome, een wyl verwacht,
Gelyk een leiſtar, entlyk deur
  De nevels heenebrak,
En 't lot des hemels CHISIUS

Verhief op 't hooghste altaer,
Met een' gemeenen vredekus,
En wensch: dat menigh jaer
De Kruisstaf door zyn sleutelmaght
Regeere in vrede, en pais.
Dat FABIUS zyn grys geslacht
Verçiere in 't Kerkpalais,
Als braefste hooftak van den stam,
Die, door zyn wys beleit,
Kartagoos toght den scheut benam,
En, Rome in veiligheit
Herstellende, met recht den naem
Van Allergrootste kreegh;
Een eer, bekent door d'oude Faem:
Maer ALEXANDER steegh
Noch hooger met de Myterkroon,
Ge-eert door zulk een' helt,
Hanthaver van zyn voorzaets troon,
Ten trots van 's Turks gewelt,
Dat eeuwigh op Godts Kerkdeur brult.
Al dwong de Macedoon
De weerelt; dees zal met gedult
En zyn' godtvruchten toon
Van wysheit en rechtmatigheit
Veroveren, al wat
De woestheit van Godts wetten scheit.
Zoo groeit Sint Peters Stadt;
Terwyl elk stil te weide gaet,
Waer 't eikloof schaduw geeft
Het volk, dat, op dien toeverlaet,
Gerust in vrede leeft;
Zoo wyt d'Aertsherder, op de wacht,

De

De bergen gadeslaet,
d'Orakelrol zet in haer kracht,
Die dezen gulden Staet
Ons spelde, jaeren lang vooruit;
Eenteken dat dit lot
Zich voeght naer 't eeuwigh raetbesluit.
Dus stont de Kerk, van Godt
Gewyt op bergen, voor 't gezicht
Van David, die haer zagh
Ontworpen in 't voorziende licht,
Op haeren schoonsten dagh.
Daer gaet de zanger aen den rey,
Verrukt in haeren lof.
Wat Keurfeest hem noit stof ontzey;
Hier vint hy ryker stof.

MDCLV.

VOOR

ALEXANDER DEN VII.

Hersteller van JESUS Societeyt, in den Staet van Venetie.

RESTITUIS REM.

I ZANG.

HElptme, o goddelyke reien,
Zalige Englen, daer om hoogh;
Helptme nu, van 's hemels boogh;
JESUS broederschap geleien,
Daer Sint Mark Ignatius,
Op 't behagen der dry Kroonen,
Welkom heet in zijne zoonen,

Met

Met een blyden vredekus.
Alexander, overgooten
Van Godts Geest en poëzy,
Storte zijnen geest in my
Uit de zeven Roomsche sloten.
Zyne topstar, die haer' glans
Uit de bergen door de dalen
Uitspreit, leide al Godts kooraelen
Op myn kerklier aen den dans.
Laet Pindaer den renpalm loven:
Deze olyf kan 't al verdoven.

I TEGENZANG.

GRooten passen groote zaeken,
Allergrootsten 't grootst van al,
Fabius een Hannibal
En zyn torts van 's Tybers daeken
Af te keeren, en dien Staet,
Zoo veele ongeruste bedden,
Langkzaem door gedult te redden.
Alexander zagh Eufraet
Noch geen' Ganges aen: zyn benden
Overtrokken met een' loop
Asie, Afrike, en Euroop,
Tot aen 's weerelts uiterste enden.
D'overwonnen dankt de maght,
Die hem door de neêrlaegh zegent,
En, gelyk een Godt, bejegent
Onder 't menschelyk geslacht,
Daer de wierookouters blaeken.
Grooten passen groote zaeken.

I SLOTZANG.

REcht. Zoo paſt het ook den leſten
Van de Fabiën Godts huis
Door het zegenrijke Kruis
Voor te ſtaen, de Turkſche peſten
Af te keeren, en Sint Mark
Op te wekken om Lojole
Te herſtellen in zijn ſchoole,
En geſlote ſtadt en kerk.
Recht. Zoo paſt het ALEXANDER
Den Chinees en Indiaen
T'overwinnen door Godts vaen,
Chriſtus opgerechten ſtander.
Een verdooft op zijnen troon
Fabius, en Flippus zoon.

II ZANG.

O Gezegende herboorte
Der genootſchap, daer de Leeuw
Heerlijk, na een halleve eeuw,
JESUS ballingen ter poorte
Weder inhaelt, als een vloot,
Die uit Ofir met haer kielen
Schatten aenbrenght voor de zielen,
En belant met vollen ſchoot.
Nu verſtommen laſterboeken,
Laſtermonden, Haet, en Nijt,
Voor dees zege, na dien ſtrijt
Tegens d'opgehitſte Vloeken.
Zy verkeeren alle in ſteen,
Die den beuklaer wederſtreven,

Daer Godts tittel ingedreven
  Noit zoo ſchoon de zee beſcheen,
En Antenors heerſchappije.
Duik nu, nacht van Barbarije.

II TEGENZANG.

DAt het kerkrecht van Sint Peter
  Eens beginne, en vonnis ſtrijk'
  Over 't klagende ongelijk,
Voeght dien ſtoel, en niemant beter.
  Die ter poorte uitgaen met Godt,
In een' ſtaetſtorm, zoo verbolgen,
'S Heilants droeven kruisgang volgen,
  Elk ten ſchimp ſtaen, en ten ſpot,
Worden tot deze eer gewaerdight,
  Niet by hantveſt, dwang, en drift,
  Maer door eigen kruisgeſchrift,
Als hun meeſter gerechtvaerdight.
  Zoo verkeert de doornekrans,
En dat vinnigh tegenkanten
In een kroon van diamanten,
  In een' loutren zonneglans.
Ay, wie weigert kruis en lijden?
Triomfeeren volght het ſtrijden.

II SLOTZANG.

ZOu de ſtoel hen niet beſchutten,
  Die den ſtorm van 's afgronts poel
Uitſtaen, en den Roomſchen ſtoel
Met hun halzen onderſtutten?
  Zou d'aeloude Sleutelmaght
Niet de ſloten openſluiten,

Die

Die zoo lang den toegang ſtuiten
Voor 't ſtantvaſtighſte geſlacht?
Kan gehoorzaemheit verbeuren
Haer gerechtigheit, en Recht,
In veel jaeren noit beſlecht?
Zou d'onnozele eeuwigh treuren,
Zuchten in dit worſtelperk?
Neen het einde kroont het werk.

III ZANG.

PAduwaenſche letterwijzen
Heeten aen den Padusſtroom
Hun genooten wellekoom.
Torentrans en kerken rijzen,
Steeken 't hooft op, nu de deught
En de wijsheit, dus geſteven,
Schooner luiſter van zich geven
Door den opgang van hun jeught.
* Moght Valeer den tijt herleven,
Boeten 't ſchendigh tijtverlies
In 't gedicht van 't gulden vlies,
Hy zou met dit vaendel ſtreven
Door de baren naer de vacht
Van het Kruislam, dat de vlekken
Van het Heidendom kan dekken,
En genezen door zijn kracht.
Livius, herſchrijf uw bladen:
Rome leeft door braver daeden.

* *Padua is de geboorteſtadt van Valerius Flakkus, en Titus Livius.*

III TEGENZANG.

WEreltwijsheit bouwt de muuren
En den burgerlijken Staet,

Die verandert en vergaet,
Schoon dees menige eeuw kan duuren:
Rome, dat zoo heerlijk ſtont,
En daer weerelden om ſlaven,
Leght al lang in puin begraven,
En met al zijn pracht te gront:
Maer de hooftſtadt aller ſteden,
Die van outs in bloedigh zweet
Onder Chriſtus kruisvaen ſtreet,
Van geen paertshoef wert vertreden.
Hanthaef dan, Veneetſche Raer,
Met een levendigh betrouwen
Die Sint Peters kerkmuur bouwen,
Godt ter eere, en uwen Staet.
Zwaert en kogel ſteên vernielen:
Godt leeft eeuwigh in zijn zielen.

III SLOTZANG.

DIt herſtellen is Venedigh
Ruim de kroon van Krete waert.
Ottoman ontziet het zwaert
Van den zeeleeuw, ſtreng en ſnedigh
In 't verweeren van Godts zaek.
Hoort hem onder JESUS ridderen,
Zonder ſchrikken, zonder ſidderen,
Uit zijn golf, getergt tot wraek,
Brullen over ganſch Turkijen.
Ziet zijn boek den Alkoran,
Die geen licht verdraegen kan,
Overtuigen, overſtrijen,
Waer dees zon de nevels breekt.
Dwaeling zwicht, als waerheit ſpreekt.

IV ZANG.

ALEXANDER, help mijn cijter
Met uw maete. Geen Pindaer
Kan u volgen met zijn snaer;
't Zy gy aenstapt met den mijter
Van Melchisedech, om pais
In te voeren onder Heeren,
Die door oorlogh 't Kruis onteeren;
't Zy de Noortstar uw palais
Door Christine koom' begroeten,
Die, gezalft in 't openbaer
Van uw hant, voor 't hoogh altaer
Zich vernedert aen uw voeten,
U voor haeren vader kent,
Toevlucht der verstroielingen,
Help en sterk my onder 't zingen,
Zulk een' koorzang ongewent.
O Hersteller der getrouwen,
Wie kan uwen lof ontvouwen!

IV TEGENZANG.

GEen gedachtenis van naelden,
Daer het zwerk om hoogh op drijft,
Langer in heur waerde blijft
Hoe d'Egyptenaers ook praelden,
Als uw voorzorg trouw besteet
Aen de kudde, uw' staf bevolen.
Die in 't weiden niet kan doolen,
En zijn lammers niet vergeet.
Gy, die waerdigh, hier beneden,
Christus stede en stoel bezit,

Als een hooft, bestelt elk lidt
Zijne plaets, op dat de leden
't Lichaem dienen in 't gemeen,
Elk hun beurt en ampt bewaeren,
Zonder buiten 't spoor te vaeren.
Op uw maet en voorzang treên
Alle wettige amptenaeren.
Eene hant vereent veel snaeren.

IV SLOTZANG.

O Hersteller der getrouwen,
Leef in eere, wyder dan
't Licht van 't starrelicht gespan
't Heiligh koningkrijk ziet bouwen;
Dat, van eeuw noch grens bepaelt,
Naer uw kerkgezanten luistert,
Waer de waerheit, lang verduistert,
Uit den naem van JESUS straelt.
Laet de schaduw van uwe eiken
Elk beschutten, die uw woort,
Als een kerkorakel, hoort,
En ontfang dit tot een teiken
Van mijn plicht, u onderdaen:
Neem mijn zang voor wierook aen.

MDCLVII.

Eerſtelingen des Prieſterdoms,

VAN DEN E. HEERE, JOANNES AKERBOOM DOEDENSZ.

Longa cum veſte ſacerdos.

JOANNES, die de maeght Godts moeder,
Een zoon en trooſt ſtrekte onder 't kruis,
En op de borſt van elx behoeder
Hem aen het hart laeght ſtil en kuiſch,
Om hemelſche geheimeniſſen
Te leeren, wijze Euangeliſt,
En kruisgezant, laet d'offerdiſſchen
Van uw genan, in 's weerelts miſt,
Een' ſtrael genieten van uw klaerheit,
Nu hy zijne Eerſtelingen wijdt
En Gode heilight naer de waerheit,
En niet gelijk, in Arons tijt,
Zijn prieſters bloedige offers ſlaghten;
Maer 't zuiverſte offer, lang geſpelt,
Dat niet gebonden aen geſlaghten,
Noch tijt, noch plaets, wert ingeſtelt
Van Godts gezalfden, uitgekoren
Gelijk Melchiſedech voorheen.
Dat prieſterampt, hem toegezworen,
Wenſcht DOEDENS afkomſt te bekleên
Door uwe voorbê naer 't behaegen
Van JESUS, die u heeft bemint,
Gelijk d'onfaelbre blaên gewaegen,
Getekent met uw hant en int.
O ooghgetuigh van 's Heilants lijden,

Veele

Veele eeuwen nu voorby gegleên,
Breng dezen zoendienſt onder 't wijden
Met d'eerſte inſtellinge overeen,
Op datwe onbloedigh klaer vertoonen
Het bloedigh offer van Godts zoon,
Zoo heilrijk, boven alle troonen,
Gekroont met d'allerhooghſte kroon.
Verwerf den offerenden heden
Genade, dat de hemel dael',
Op 't geurigh wierook der gebeden.
Laet 's hemels reien met hun ſchael
En wierookvat het Paeſchlam eeren,
Daer Zacharias zoon op wees.
Hier is de heerlijkheit des Heeren.
Gy Cherubijns, bedekt uit vrees
Eerbiedigh aengezicht en voeten,
Met dubble vleugelen: valt neêr:
De hooghſte komt de laeghſte ontmoeten.
Roept: drymael heiligh, u zy d'eer.
De godtheit, in een wolk beſlooten,
Vertoont zich, als een regenboogh,
't Verlichaemt Woort wil diſchgenooten
Met manna ſpijzen van om hoogh,
Doch niet gelijk weleer Hebreeuwen,
Die heeneſtorven in verdriet;
Maer met een zielſpijs die geene eeuwen
Noch dreigement des doots ontziet.
JOANNES, gy getuight byzonder
Van 't broot, waerop de waerheit wijſt,
Een hemelſch broot, een broot van wonder,
Godts lichaem, dat de zielen ſpijſt,
Om 't welk uwe arenden vergaêren,

Die

Die hooger zweven dan 't vernuft,
Alleen vernoeght met korenaeren.
Dit wonder, 't welk natuur verbluft,
Wort van 't betrouwen aengebeden,
Dat op het alvermogen bout,
Veel hooger zweeft dan 's menschen reden,
En Godt, het Woort, in 't vleesch aenschout.
Men blijve aen 't uiterlijk niet hangen.
Melchisedech schaft broot en wijn,
Zijn vleesch en bloet met dank t'ontfangen,
Al is het graen en druif in schijn.
Hy dwaelt van 't spoor, die anders oordeelt.
Wijk manna, bontkist, offersmet:
't Waerachtigh wezen volght het voorbeelt.
Hier is het engelebanket.
Een wolk van geesten schijnt te hangen
Recht boven 't outer in de lucht,
Om dit zoenoffer met gezangen
Te kroonen uit een dankbre zucht.
De Burgemeesters, lang aen Sparen
En Aemstel eertijts zoo befaemt,
Zien hunnen neef den dienst bewaeren,
Gelijk dien waertsten staet betaemt;
En d'outste wil nu hooger draven,
Een, die door last van Gijsbreghts stam,
Den Keizer, d'eer der oude Graven,
Op 't raethuis zelf den eedt af nam.
Volhardt in 't offren al uw leven,
Eerwaerdige, bewaer het lot
U uit Godts rijken schoot gegeven.
Zoo gaet, zoo streeft men recht naer Godt.

TER INWYDINGE
VAN DEN E. HEERE,
GERARDUS VAN WESTRENEN.

Toen hem het Recht van Licentiaetschap der Heilige Godtgeleertheit te Loven wiert opgedragen.

I ZANG.

ELk een is niet zoo hoogh geschapen
Dat hy met Adelyk gezagh,
Op 't spoor der Oudren, voeren magh
Acht gryze schilden in zyn wapen;
Dat zyn geslachtboom toont aen 't licht
Gewyde en ongewyde mannen,
Vierhondert jaeren lang, gespannen
In 't eerlyk juk, ten dienst van 't Sticht;
Beproeft in ooreloge, en vrede;
Naemhaftigh door hun brave blyk,
In schriften, brieven, en kronyk;
Bekent in kerke, op hof, in stede.
Indien men op deze eere ziet;
WESTRENEN strykt voor laeger niet.

I TEGENZANG.

AY, span de snaeren van uw vedel
Niet ydel, Ay, wat is geslacht,
Of veergehaelde wapenpracht?
Door 's anders helm wort niemant edel.
Men kroone de Godtvruchtigheit,
Op geenen eenen dagh te noemen
Met Stam, en Adel. Al dat roemen

Is enkel rook. De Wijze vleit
'Zich zelven met geen' glans, die, buiten
Zyn wezen, dwaezen is gemeen;
Maer acht het wezentlyke alleen,
En deughden, die in 't harte spruiten,
Bedaut van Godt, het hooghste goet:
Die schilt veredelt zyn gemoedt.

II ZANG.

LAet vaeren dan geleende gunsten.
GERARDUS wert van eedler lust
Alleen ontvonkt. Wat arbeit blust
Zyn' zuivren trek tot vrye kunsten!
Hy queet zich braef, in 't worstelperk
Der Wysheit, en haer letterwyzen.
Dus rees hy, daer de trappen ryzen,
En klom in Godtgeleertheits Kerk;
Daer kon zyn ooghmerk hem niet missen,
In 't heiligh licht, dat op 't altaer
Godts waerheit toont. Toen zagh hy klaer
Den gront der Kruisgeheimenissen,
En wat zyn oogh verdraegen kon,
Gelyk Godts arent in de zon.

II TEGENZANG.

GEworstelt door den drang der schoolen,
In Godtgeleertheit afgerecht,
Wert zyne zorge, by de Vecht,
Sint Laurens kudde en koy bevolen;
Die, vyf paer jaeren achter een,
Ging weiden in geruste lommer
Van zynen staf, bevryt van kommer.

Wat Herder droegh zich zoo gemeen!
Gelukkigh zyn d'onnoſle harten,
Daer dees getrouwe 't oogh op ſlaet:
Z'ontbeeren weide, hulp, noch raet,
Noch trooſt, in tegenſpoet, en ſmarten.
Men vint veel Leeraers overal,
Maer luttel Vaders in getal.

TOEZANG.

LAet Loven dan den lof trompetten
Van dezen Helt, aen Godt verlooft,
Hem Godtgeleertheits kroon opzetten,
Die gout en diamant verdooft.
De Maimaent wil 't eerwaerdigh hooft
Met haren geur en bloeſem cieren.
Helene komt zyn hair laurieren
Met Kruisloof, noit van groen berooft.
Een ander roeme op ſtam, en wapen;
De Godtgeleertheit, die ten ſtryt
WESTRENEN heden Ridder wydt,
Ziet 's hemels kroon voor hem geſchapen.
Dees kroon verduurt laurier, en tyt.

MDCLIV.

INWYDINGE
VAN DEN E. HEERE
FRANCISCUS DE WIT,
MINDERBROEDER
In d'Orden van den H. Vader FRANCISCUS.

O FRANCISCUS, trouwe hoeder,
Zegen met een' blijden geeſt

Uw'

Uw' genan, den Minderbroeder,
Uit den hemel op dit feeſt;
Nu hy zich laet innewijden
Om den Kruisheer na te treên,
Op het voetſpoor van zijn lijden,
Hier op d'aerde doorgeſtreên.
Sterk DE WIT met uw gebeden,
Die vrywilligh en bereit
Kieſt uw beide uitſtekentheden,
Armoede en ootmoedigheit;
Armoê, rijk door al 't ontbeeren,
En ootmoedigheit, zoo groot,
Dat zy ſtaetzucht en 't regeeren
Ruſtigh met de voeten ſtoot.
In zijn jeught en eerſte hette
Zocht hy d'Italjaenſche lucht,
En begroete te Lorette
't Heilighdom, niet zonder vrucht,
Ook de hooftſtadt aller ſteden,
Daer Godts ſtedehouder zit,
Die voor zijne medeleden
Offert, en geduurigh bidt.
Maer om Chriſtenrijk te vryen
Luſte het dien jongeling
Den Erfvyant in Hongryen
Aen te taſten met de kling,
En in Cezars dienſt getreden,
Stont op ſchiltwacht, hem ten ſpijt
Daer de Donau dan beneden,
Dan van boven, aenſtoot lijdt.
Een rechtſchapen ſtaet niet ledigh.
Kandie, rontom beſtreên,

Roept den krijgshelt van Venedigh
  Met zijn vaendel derwaert heen,
Om de glori van den heilant
  Te beschermen in dees wijk,
Het van outs doorluchtigh eilandt,
  Eertijts hondert steden rijk.
Maer hy wort hier neêrgeslagen
  Van zijn eigen hantgranaet,
En gevoelt de doot by vlaegen:
  Doch de hooghste, die hem slaet,
Zulk een ramp ten beste wende,
  Zalft den kranken in den druk,
En verandert al d'elende
  In een onverwacht geluk.
Nu versmaet hy 't zwaert te gorden
  In den dienst van 't vaderlant,
's Konings amptenaer te worden
  Om een kostelijker pant,
En gevoelt een bly vertrooster,
  Die hem heendrijft naer den staet
Van het Minderbroeders klooster,
  Daer men 't al om Godt verlaet.
Hoe, FRANCISCUS! in dees veders,
  Die het oogh uitwendigh ziet,
Koorde, geessel, haire kleeders,
  Schuilt noch duikt de monik niet.
Satan kan zich wel vermommen,
  Als een engel van het licht,
Maer zoo 't hart spreekt, dan verstommen
  Wat de schijn verziert en dicht.
't Zy zoo, zegt hy, maer die 't zegel
  Aen dees heilige orden hing,

d'Innefteller van den regel
  Wift dit mede zonderling:
Evenwel hoe vreemt men oordeelt,
  Naer de werrelt trat hy heen
Met zijn eigen ftichtzaem voorbeelt,
  Daer een Serafijn uit fcheen.
Godt, die u heeft uitgekoren
  Tot dees waerdigheit, geef kracht,
Dat gy zuiver en herboren
  Lichten mooght in 's werrelts nacht,
Tot dat JESUS alle helden,
  Die hier kampen voor zijn kroon,
Naer verdienfte koom' vergelden
  Met hunn' toegeleiden loon.

Op het inheiligen van den heiligen

FRANCISKUS DE BORGIA,

Hertogh van Gandia, Onderkoning van Katalonie, Generael van de Societeit,

Door zijne Heiligheit

KLEMENS DEN TIENDEN.

LAet ons nu met 's hemels reien.
Harp, gezangen, fluit, fchalmeien,
  En een opgetogen geeft,
  Vieren Sint FRANCISKUS feeft,
Die erfvorftelijke ftaeten,
Kroon en rijxftaf kon verlaeten,
  Toen hy Izabelle zagh,
  Daer zy op de dootbaer lagh,

Met

Met haer toegelokene oogen,
Van een' zwarten nacht betogen.
Och, ſprak hy, dees morgenzon,
Die al 't licht verdooven kon,
Trougenoot van keizer Karel,
Schoone en onwaerdeerbre parel,
Hoop en eer van 't Roomſche rijk,
Is zy 't zelf? of is haer lijk
Ons verdonkert, en ontdraegen?
Neen, ik heb het gageſlagen,
En, als 's Keizers eerſte vrient,
Mijnen heer getrou gedient.
Kon dit lichaem zoo verkeeren
In een aes! de wormen teeren
Op de ſpier, en 't edel bloet,
In de hoven opgevoet.
Onder 't miſſen van dien luiſter
Schept de Hertogh licht uit duiſter,
Ziende hoe de zon van ſtaet
En de werrelt ondergaet.
Borgia, van yver vlugge,
Ziet naer vleeſch noch bloet te rugge,
Ziet naer kinders, hertoghdom,
Rijk noch Katalonie om,
Maer verkieſt, gelijk een vroede,
Vrolijk willige arremoede,
Kuiſcheit en gehoorzaemheit,
En volght Jesus, die hem leit,
En na zulk een weêrgeboorte
Houdt zijn voetſpoor door de poorte,
Heet van liefde tot Godts huis,
En geladen met zijn kruis

Naer

Naer de Maetschappy *gedreven.
Hierom zit hy nu verheven,
Onder Heiligen ge-eert,
Daer men eeuwigh triomfeert.
Schoon de werrelt avrechts oordeelt,
Spiegelt u aen 's kruishelts voorbeelt,
En zijn ootmoet, rijk beloont.
d'Ootmoet wort in hem gekroont.
MDCLXXI.

* Compagnie.

TER STAETSIE
VAN
JONGKVROUW
D. N.

NU sla, o zalige Xaveer,
Uit 's hemels troon uw oogen neêr
Op d'eere der Jongkvrouwen,
Die JESUS hant gaet trouwen.
Zy schenkt het zuiver-Heilighdom
Van hare jeught den Bruidegom
Van zoo veel duizent Maeghden
Als oit zijn oogh behaeghden.
Van outs was geen triomf zoo groot,
Dan als een Maeght in 't hart besloot
Den bloezem van haer dagen
Den hemel op te dragen:
Hem t'offeren den eersten geur,
Den verschen dauw, en 't levend kleur
Der onbesmette Leli,
Geplant door 't Euangeli.

Dat was van outs een klare blijk
Der mogentheit van Kristus Rijk,
't Welk wijder triomfeerde
Dan Cezar oit regeerde.
Zo wert by 't licht van 't Roomsch Geloof
De glans van Vestaes lampen doof.
Zoo schaemden zich haer Nonnen
Voor ons gewijde Zonnen.
Men zwygh' van Dafne, by den stroom
Gevlught, en in een' lauwerboom
Verandert onder 't blaeken
Des Godts, die haer wil schaeken.
Hier blackt een Maegt van hemelsch vier,
En staet, gelijk een lauwerier,
In 't Paradijs geladen
Met onverwelkbre bladen.
Zoo zit een Maegt voor Godt te prijk,
En wort hier d'Engelen gelijk,
Om namaels 't Lam daer boven
Te volgen, en te loven.
Laet Jakobs Dina onberaên
Naer Sichem vry op 't hooghtijt gaen,
By hare wulpsche kennis:
Zy haelt'er niet dan schennis.
Ons DINA, wijs en godtgezint,
Gezelschap zoekt, dat JESUS mint,
En 's weerelts ydelheden
Versmaet, en kan vertreden.
Zy rukt met eenen blyden zin
Ter loopbaen van de kuischeit in,
Ook zonder om te kijken.
Zy zal den pallem strijcken.

MDCLI.

MAEGHDEPALM

Ter kloosterstaetsie van zuster

ANNA BRUINING,

Bevestight in d'Orde van d'arme Klaerissen te Bethlehem in Brussel.

Sint Lukas. *Anna gingk noit uit den tempel, maer diende Godt nacht en dagh met vasten, en bidden.*

WEinigen heeft Godt gegeven
 Al wat hart en oogh bekoort,
In de lente van haer leven,
 Af te snijden: 't eeuwigh Woort
JESUS rechte hant te trouwen;
 Hem te volgen onder 't kruis,
Zonder omsien, en berouwen,
 Stil, gehoorzaem, arm en kuisch:
's Nachts te bidden, en te waeken
 Op den bergh: geen lekkerny
Met de kiesche tong te smaeken:
 Altijt godtgetroost, en bly,
Opgetogen met gedachten
 In het hemelsch heilighdom,
Vol betrouwen in te wachten
 Aller zielen bruidegom:
Zulk een lot, het hooghst' van allen,
 Zulk een kostelyk kleenoot
Is nu ANNA toegevallen,
 Uit des hemels rijken schoot.

Cherubijnen, Serafijnen
  Daelen om het ſtaetigh feeſt
Van dees jongkvrouw t'overſchijnen,
  Daerze, ruſtigh bly van geeſt,
Op het ſpoor van Sinte Klaere,
  Naer Franciskus ſtrengen ſtijl,
Aenkomt treden ten altaere,
  Als met eenen minnepijl
Van om hoogh in 't hart geſchoten.
  Zoo verlaet de ſchoone maeght
Op de harpſnaer onverdroten
  's Vaders huis. Haer yver draeght
Lijf en ziel op aen den geenen
  Dienze mint, en hy bemint
Die van haere kintſche beenen
  't Heillight volght, zoo ras zy 't vint.
Al de weerelt jaeght naer ſchatten,
  Vlamt op wellust, eer, en ſtaet:
ANNA laet de goutzucht vatten
  Naer het goet, dat haeſt vergaet:
Zy, uit goddelijken bloede
  Weêrgeboren, als Godts zaet,
Kuſt den mont der arremoede.
  Zuſter ANNA, gy verlaet
Alles, om alleen te winnen
  't Waertſte goet, het eenigh Al.
Uwe ſchoonheit blinkt van binnen.
  Gy verkieſt een' armen ſtal
Met d'ootmoedige Marye,
  Kieſt een kribbe, een ſtroien bedt.
Chriſtus is uw hoovaerdye.
  Wat u hindert en belet

In

In de loopbaen, onder 't rennen
  Naer den opgehangen prijs,
Als met aengeſchote pennen,
  Smijt gy van u, kloek, en wijs.
Gy verwacht, als uw genooten,
  Opgeſchort, met brandend licht,
Ingetogen, opgeſloten,
  Uwen bruidegom, en ſticht
Door den ſpiegel van uw leven
  Andren, die, noch zwak en teêr,
Zulk een kracht niet is gegeven.
  Chriſtus kruis is uw geweer,
En uw wapen, om te ſtryen
  Tegens weerelt, vleeſch, en bloet,
Uw godtvruchtige getyen
  Onderhouden 't graêgh gemoedt,
Als met manna, dat van boven,
  Onder 't vaſten, u verſterkt,
Om den Opperſten te loven,
  Die dit wonder in u werkt.
Snedigh weet gy t'onderſcheiden
  Godts geboden van Godts raet,
Die u, als een hant, komt leiden
  Naer een hooger trap, den ſtaet
Van 't volkomen, onbeſlommert,
  Vry van huiszorge, aerdſchen laſt,
Daer zich Marta meê bekommert,
  Gy met haere zuſter vaſt,
Voor Godts voeten neêrgebogen,
  't Allerbeſte deel verkieſt,
Dat geen vloek, noch helſch vermogen
  U berooft, hoe fel het brieſcht.

Wilt gy in de renbaen loopen
 Naer 't volkomen ſprak Godts zoon,
Pas uw have te verkoopen:
 Deelze aen armen: volghme: uw kroon
Zult gy in den hemel erven:
 Maer de jongelingk, vol ſmert,
Kon zich niet hierin verſterven.
 Chriſtus raet viel hem te hardt,
Om zijn' eigen wil te paſſen
 Op de leeſt van 's hemels raet:
Gy, hem over 't hooft gewaſſen,
 Volght de les, die hy verſmaet.
Stokoude Anna, die Godts tempel
 Nacht en dagh bewaerde, en badt,
Nimmer over Arons drempel
 Om een lucht naer buiten tradt,
Hoort uw jeught, zoo vroegh te koore,
 Galmen rollen door den boogh,
Dat het in der Englen oore
 Klinkt, daer zy u van om hoogh
Groet in 't midden van de Nonnen,
 Van de maeghden, vry van ſmet,
Die de weerelt overwonnen,
 En het Lam, op zijnen tret,
Volgen, waer het haer wil leiden.
 Kon Sint Jan in wildernis,
Vrolijk, eenzaem, afgeſcheiden,
 Weigren 's Konings gunſt, en diſch,
Hoofſche pracht, en zijde kleeren,
 Met zijn kemels huit vernoeght,
Op wat wilden honigh teeren,
 Daer men zaeit, noch maeit, noch ploeght;

Zou Godts dienſtmaeght dan ontzeggen
'tNiniveeſche hairen kleet,
Op een bulſter neêr te leggen;
Met Elias, Godts Profeet,
En met Chriſtus veertigh dagen
Spijs t'ontbeeren, voor zoo veel
Haere teêrheit kan verdraegen?
Zou de luſt van lijf en keel
Meer vermogen dan de luſten
Van de ziele? ay wie wil niet
Op den bergh van Tabor ruſten,
Daer men JESUS klaerheit ziet,
En beſpiegelt? dat aenſchouwen
Is wat anders dan een blik
Van vermaek, daer 't naberouwen
Flux op volght met ſmert en ſchrik.
Zoo gelijkt men Rechabs zoonen,
Die, op 't vaderlijk gebodt,
Slechts een arme hut bewoonen,
Wijn ontbeeren, en by Godt
Zoo gezien zijn, en gezegent,
Dat hy Rechabs afkomſt ſpaert,
Als zijn gramſchap plaegen regent,
't Lant verwoeſt met vier en zwaert.
Dit zijn zuivre bybelſpreuken.
Wie dit menſchevonden ſchelt,
Moet Godts zuiver bladt eerſt kreuken.
Dit 's het blanke Lelivelt,
Ons getoont in 't Euangeli.
Salomon, in al zijn pracht,
Mach 't niet haelen by een Leli
Van dit maeghdelijk geſlacht.

Si-

Sinaes wet is onvolkomen
By de wet die hooger draeft
In een ziel, die, opgenomen
Binnen Sion, rijk begaeft,
Overvloeit in alle dingen.
Zy vermagh het al door een.
Eigenzinnigheit te dwingen,
Evaes slang met voeten treên,
Die het oogh door guichleryen
Aenlokt tot een snoot genot;
Godt ter liefde zich besnyen,
Zonder nootwet, en gebodt,
Passen Christensche Amazoonen,
Schuw van 't mannelyk geslacht.
Dichters, stelt uw cytertoonen:
Spant uw snaeren uit haer kracht.
Volght de maeghdelijke standers,
D'overwinsters van haer' lust,
Moediger dan Alexanders.
Alexanders sabel rust
Eer de weerelt is gewonnen,
Eer de helt zich zelf verwint:
D'oorlogh van mijn Kloosternonnen
Van zich zelve eerst streng begint.
't Eilant van geen zeven voeten
Zich bemaghtigen, is meer
Dan al 't aerdtrijk om te wroeten
Met den degen, en de speer.
'k Zie de loutre zielen keeren
Uit dien slagh, en boven 't zwerk,
In de starren triomfeeren,
Ingehaelt van al de Kerk,

Alle Heiligen, en geeſten.
'k Hoorze zingen aen den rey,
Op onendelijke feeſten,
't Nieuwe liet, op fluit, ſchalmey,
Harp, en ſnaer, en ſchuiftrompetten,
En bekranſt met maeghdepalm,
Aen geduurige banketten,
In ſneeuwit gewaet, den galm
Van dien gouden tempel wekken;
Daer heur zon noch maen verlicht,
Geene ſchaduwen bedekken;
Maer Godts heilrijk aengezicht
Zalight zijn gekruiſte bende.
Godt is 't Kloosterſlot en ENDE.

TER STAETSIE

VAN JONGKVROUWE

JOANNA BLEZEN.

LILIUM INTER SPINAS.

SInte Urſel, bruit der Britten,
Gewaerdight op den kroon
Aen JESUS zy te zitten,
Gekroont met 's hemels troon
Daer dorens, nagels, ſpeeren,
Verandert in robijn,
Met hunnen glans braveeren
Den klaeren zonneſchijn:

Verlaet de Serafinnen
  Ter liefde alleen van haer,
Die, om Godts hart te winnen,
  Zich offert voor 't altaer
Ootmoedigh aen de voeten
  Des bruidegoms. Zy gaet,
Zy gaet hem nu gemoeten,
  En eert den maeghdenstaet.
Laet schuiftrompet, schalmeien,
  En hemelsch koormuzijk
JOANNE nu geleien.
  Laet uit het hemelrijk
Uw maeghden nederdaelen,
  En wijden 't heiligh feest
Met geur van wierookschaelen,
  Verheught en bly van geest.
Al dreight ons uit Turkyen
  Een wreeder Attila:
Wy schroomen voor geen lyen,
  Noch brullende ongena.
Al dreight hy slot en steden
  Te stroopen, schuw van vre,
Tot daer de Rijn beneden
  Zijn stroomvat giet in zee.
Hy wert voorheen gedwongen,
  Die zijn bebloeden schicht
U had in 't hart gewrongen,
  Zoo fel als onverlicht.
Gy kunt uw dochters sterken
  En troosten in den noot.
Uw kracht en wonderwerken
  Ontzien gewelt noch doot.

Men

Men raekt Godts uitverkoornen
  Noit ongewroken aen,
Die onder ſcherpe doornen
  Als lelibloemen ſtaen,
Zoo zuiver opgeloken
  Geplant elk in haer perk,
Van vlak noch ſmet beſproken,
  Een cieraet van de kerk.
Zy ſchroomt geen' overwinner,
  Die ſtadigh dagh en nacht
Op den gekruiſten minner
  En zijne toekomſt wacht.
De wijze maeght ſtapt heenen,
  En volght hem, ſtrax gereet,
Zoo dra als hy verſcheenen,
  Ter bruiloft innetreet.
Sinte Urſel, die te Kolen
  Zijt met den ſchilt vereert,
Dees bruit blijve u bevolen,
  Die uwe hulp begeert.
Op 't eerſte jaergetijde
  Der wijding van de kerk
Zong 't hof dit luide en blijde.
  De lofzang drong door 't zwerk.

TER STAETSIE
VAN JONGKVROU
HELEENE BLEZEN.

IN CRUCE SALUS.

LAet ons van 't Kruis beginnen
Waerin elx heil bestaet,
En kruissen onze zinnen
Naer JESUS les en raet.
Hy, met zijn kruis gelaên,
Tradt rustigh zelf vooraen,
En boete 's menschen schult
Door lijden en gedult.

Het padt by hem gekoozen,
Waer langs men Godt ontmoet,
Is dicht bestroit met roozen,
Met roozen van zijn bloet,
Dat uit de wonden vloeit
En al den wegh besproeit,
Waer langs hy heenetreet,
Geverft in bloedigh zweet.

Maer 't vleesch, vervaert voor lyen,
Kant zich hier tegens aen,
En oordeelt razernyen
Te volgen deze baen,
En roept: gebruik den dagh
Terwijl 't u beuren magh.

Pluk

Pluk bloemen, jonge maeght,
Eerge uw verzuim beklaeght.

De wijze legt op minnen
Van 's levens lusten toe,
Met haere gespeelinnen,
Gerust en nimmer moe.
De dagh schoon opgestaen,
Zal haestigh ondergaen.
Dit heerelijk genot
Wort u gegunt van Godt.

Gestrengheit, zuchten, klaegen
Voeght geensins teêre jeught,
Maer eigen welbehaegen,
En weelde en enkle vreught.
In 's levens blyden may
Te danssen aen den rey
Stemt met natuur en reên
Natuurlijk overeen.

Leert dit de weêrgeboorte?
Neen zeker, neen ô neen.
Men gaet door d'enge poorte
Met weinigen alleen.
Wie los en onvermast
Van 's werrelts juk en last
Zich zelve kan ontslaen
Volght best de rechte baen.

HELEEN volght den behoeder
Gelukkigh op het padt
Van JESUS, met Godts moeder,
Ter poorte uit van de stadt.

Gelijk een kruisheldin
Slaet zy den kruiswegh in,
Die naer het leven leit
Ter eeuwige eeuwigheit.

Maria Magdalene
Stont onder 't kruis getrou,
Daer 't licht had uitgescheene,
't Welk haer verlichte in rou.
Dees koos, getrooſt in Godt,
Het allerhooghſte lot,
Het beſte deel van al,
Dat zy behouden zal.

Zy bout op vaſte gronden,
En niet op ydelheên.
Die 't kruis dus heeft gevonden
Als keizerin HELEEN,
De moeder van de vorſt,
Die 't kruis eerſt voeren dorſt
Tot pracht in zijn banier
Bekrans haer met laurier.

MAEGHDEPALM

VOOR

MARGARITA KRULIS.

Op het feeſt van Sinte Agnes.

NU laet ons van Maria bly
Beginnen, en Godts lof verbreiden,

Op dat dit feest tot heil gedy,
En serafyns de bruit geleiden.

De werrelt is maer een woestijn,
Vol slangen, ongedierte, en draeken.
Een pelgrim kan met smerte en pijn
Hier naulix veiligh door geraeken.

De leeu des afgronts brult gestoort,
En komt, na doopsel en het vormen,
Een Christensch hart met maght aen boort
En gruwelijk rondom bestormen.

Sint Jan zagh deze afbeelding aen.
Een vrou bekleet met zonnestraelen
Stont op de wisselbaere maen
In arbeit om haer vrucht te haelen.

De roode draeck steegh in de lucht
Uit afgronts poel, het rijk der blinden,
Gereet na'et baren flux de vrucht
Der lieve moeder te verslinden.

Dit was een afdruk van de Kerck,
In baerens noot, en bitter lijden,
En onder 't kruis, dus heeftze sterk,
Met vasten en gebeên te strijden.

MARGRITA printe dit heel diep
Aendachtigh in gemoet en zinnen,
Toen Godt haer uit genade riep,
Om d'eerste kroon om hoog te winnen.

Sin-

Sinte Agnes holpze met gebeên,
En ſtroide palm en winterroozen.
De bruit verzaekte d'ydelheen
Der werreltwijſe reukeloozen.

Zy koos voor 't hooghgewijt altaer
Het allerbeſte lot uit veelen,
Om vroom te ſtrijden door gevaer
En diep in 't hemelſch goet te deelen.

Zy troude blyde Emanuel.
Zoo viel d'ootmoedige Marye
De kroon toe in de zuivre cel
Haer toegeleit by profecye.

z'Ontfing den Heilant, Godt het Woort,
Zoo lang belooft door Izaïas,
Den ſchoonſten, die het oogh bekoort,
Der volken hoop en trooſt, Meſſias.

Toen zy gehoorzaem Godts gezant
Geloofde, ontfingze zulk een' zegen,
Gelijk een lelibladt op 't lant
Den dau verzwelght een verſchen regen.

Zoo ſtaen de Heiligen bereit.
Franciſcus bende, en zuivre Klaeren,
Uit liefde ter gehoorzaemheit,
Hunn' eigen wil te laeten vaeren.

De goude bontkiſt, die de wet
En 't man bewaert, en Arons roede,
Gelijkt een ziele, ſchuw van ſmet,
En nacht en dagh op haere hoede.

Maer

Maer aengezien de Maeghdeplicht
Alle andre ſtaeten ſtijght te boven,
Zoo voeght het dat zy d'eerſte ſticht',
En ſtof geef Godt met zang te loven.

MARGRITA, kunt gy uw geluk
Bevroên, uw luſt zal ſneller rennen
In deze renbaen, blijde in druk.
Zoo zweeft een witte duif op pennen.

O eedle parle aen 's Konings kroon,
Nu ſtemt uw naem en lot te gader.
Verwacht hem uit den hooghſten troon.
Zoo komt een bruit den bruigom nader.

DEN E. JONGELING

JOANNES WANDELMAN,

Beyveraer der wijsheit, kunſten, en H. Godtgeleertheit.

CANDIDUS INSUETUM MIRATUR LIMEN OLYMPI.

SChoon men duizent boeken handelt,
Al het heilighdom doorwandelt
Van Athene, en Zonneſtadt;
Als men niet Godts heilzin vat
Uit de boeken, blaên, en ſchoolen,
Blyft men buiten 't licht verdoolen,
In dien grooten Labyrinth.
Maar die 't eenigh kluwen vint,
En den draet der Roomſche waerheit,
Kan zich redden uit de naerheit

Van dien doolhof, en zijn paên,
Daer de blinden in vergaen,
WANDELMAN, met Godt verbonden,
Heeft den draet alreê gevonden,
Die hem, waerwaert hy zich keert,
Alle bypaên kennen leert.
Op het licht van JESUS ſtarren
Weet hy veiligh zich t'ontwarren
Uit de ſtrikken van den nacht.
Hy kan, wakker op zijn wacht,
Voor het heiligh Sion waeken,
Over adder, ſlang, en draeken.
Veiligh ſtappen, en gezont,
Daer venyn, noch tant hem wont.
Onder 't piepen, brullen, baſſen,
Vlammeſpuwen, en grimmaſſen
Van 't veelhoofdigh helſch geſpan
Wandelt wakkre WANDELMAN,
Zonder haer of nop te zengen,
Met een zucht om elk te brengen
In Godts heillicht, daermen niet
Niet dan Godt en klaerheit ziet.

De beſtendigheit der Kerke.

Aen zijne Excellentie den Heer

D. BERNARDINO,

Graef van Rebolledo.

Columna & firmamentum veritatis.

DE wijſte Bouwheer, mijn betrouwen,
Noemt Wijzen, die hun huis op rots,

En

En niet op lossen zantgront, bouwen,
Den bulderenden storm ten trots.
Zoo leide ook Salomon Godts drempel,
Het voorbeelt van een grooter Kerk,
Op Sion, en verhief dien tempel
Tot aen den hemel door het zwerk:
En Davids zoon belooft de muuren
Van zijne Kerke op rots en steen,
Om 's afgronts buldren te verduuren
Door d'eeuwigheit der eeuwen heen,
Te stichten. 't Godtshuis der Hebreeuwen,
Eene ydle glori der Hebreen,
Verzonk in puin, na weinige eeuwen,
Verdelght van Roomschen, en Chaldeen:
Maer Christus Kerk, zoo lang bestreden
Van alle kanten, ongeschokt
En ongeschent, verduurt noch heden
Den afgront, die geduurigh wrokt.
Zy tart, gelijk een hemelsch wonder
En wonderwerck al 't helsch gerucht,
Den lastersmook en 't spook, van onder
Om hoogh gestegen in de lucht.
Laet alle vloeken t'zamenspannen:
Laet ketteryen, hecht aen een
Geketent, monsters, en tyrannen,
Laet afgodisten, en besneên,
En Talmudist, en Turken razen:
De Kerk bezwijkt voor geen gedruis:
Geen dreigement kan haer verbazen,
Zoo lang zy met Godts heiligh Kruis
Gewapent zit. Gy, REBOLLEDE,
Zijt maghtigh op uw Spaensche Lier

Haere eer t'ontvouwen op mijn bede
  Met eenen hooger klank en zwier,
Ik wil dien lof uw Luit beveelen.
  Ay trek uw snaeren op dien toon,
Waerop veel duizent Englekeelen
  U volgen uit den hooghsten troon.
Dat voeght een' dienaer van veel Kroonen.
Gy zult terwijl mijn keel verschoonen.

MDCLVII.

J. V. VONDELS

AFBEELDINGEN.

J. V. VONDELS AFBEELDINGEN.

OP EEN MARMEREN BEELT VAN KONING DAVID.

ZOo klonk de kunſtenaer den dapperſten beſchermer
En Koning der Hebreen gelukkigh uit in marmer.
Hy heft zijn oog en hart om hoogh, en luiſtert ſcharp
Naer 't geen de Geeſt zijn' mont leert zingen op de Harp;
En danſſen voor den Zoon, wiens beelt hy heeft gedragen.
Nu triomfeert zijn Harp voor Chriſtus zegewagen.

OP D'AFBEELDINGE VAN GUSTAEF ADOLF,

Koning van Zweden, te paerde.

ZOo draeft Guſtaef in 't velt, op 't ſpel van ſchut en buſſen,
Wen hy groothartigh tart den bodem van de Ruſſen;
Of tart de ſabel van den ſtrengen Zegenmont;
Of 't heir van Ferdinand, op zijnen eigen gront.
O Praeg, bewaer uw kroon: 't en zy 't geluk hem toome,
Hy zal der Gotten rijk herſtellen binnen Rome.

OP ZYNE KEIZERLYKE MAJESTEIT

FERDINANDUS DEN DERDEN,

Toen Joachimus Sandraet van Stokou my, uit Weenen in Ooſtenrijk, zijn Majeſteits afbeeldinge, met haer loofwerk en cieraeden, vereerde.

DEUS NOBIS HÆC OTIA FECIT.

DE Zon van Ooſtenrijk verheft haer ſchoone ſtralen,
Uit ſchaduwen van kunſt, veel ſchooner in elx oogh,
Dewijlze, in haeren troon geſtegen hemelhoogh,
Zich niet ontziet zoo laegh op ons gezicht te dalen.
De derde FERDINAND, geſchapen tot regeeren,
Gelijk een tweede Auguſt, en vader van de pais,
Zijn Zoon de heirbaen wijſt naer 't hemelſche palais,
En leert met wapenen van Vrede triomfeeren.
Gezegent is het Rijk, gezegent zijn de volken,
Daer zijn voorzienigheit genadigh 't oogh op houdt,
En hem de Weeghſchael wort van 't heiligh Recht betrout.
Een Arent broght zijn zwaert en ſcepter uit de wolken.
Een kroon verciert het hooft, ter heerſchappy gewyt:
Dit Hooft verciert de Kroon, en ſchept een' gulden tijt.

OP ZYN HEILIGHEIT,

INNOCENT DEN TIENDEN.

NU 't eene Kriſtenſch lidt het andre bits beſchadight,
En Kriſtus ſterft aen 't kruis des Oorloghs, begenadight
Ons Godt met INNOCENT, die 't Apoſtoliſch dak,
Gelijk een duif, beſtraelt met 's hemels vredetak:
ONNOZELHEIT aenvaert de ſleutels in Godts ſtede.
Zy ſluite d'Oorloghspoort: z'ontſluite 't hof van Vrede.

AN-

ANDERS.

TEr goeder uure ſtrekt dit heiligh Kerkorakel
De zesmael veertighſte en Apoſtolijke ſchakel
Der keten, die vaſt groeit, en reikt naer 's weerelts ent,
En hecht Sint Peters hooft aen 't hooft van INNOCENT.
Gezegent zy zijn ſtoel, waer van de Vrede ſtroome
En ſtrael', zoo wijt als d'eer van 't albeheerſchend Rome.

ANDERS.

ZOo weit nu INNOCENT, de tiende, Kriſtus ſchapen:
Zijn naem verdadigt hem: hy hoeft noch ſchilt, noch wapen.

ANDERS.

NU leeft de Kerk van Rome, als in haer element.
Waerom? Sint Peter kroont haer zuigling INNOCENT.

ANDERS.

NU leeft in INNOCENT Sint Pauwels, en Sint Peter.
De Wysheit en de Maght vereenighden noit beter.

ANDERS.

ZOo INNOCENT op ſtoel onzijdigh 't vonnis ſtrijk',
Is 't Allerkriſtelijkſt vernoeght, en 't Katholijk.

OP ZYNE HEILIGHEIT
CLEMENS DEN IX.
Te voren
JULIUS ROSPIGLIOSI.

Metam. Lib. XII. *O facunde ſenex, ævi prudentia noſtri.*

WIe CLEMENS in zyn beelt beſpiegelt, ziet een wonder,
Dat hooger dan 't vernuft der oude wyzen gaet.

Een kracht van wysheit en voorzichtigheit woont onder
Dees teêre en gryze schors; beleit en rype raet,
En nadruk van beleit; een JULIUS, geschapen,
Niet om zijn vaderlant te trappen op het hooft,
Maer 't hof van Ottoman te toonen, hoe Godts wapen,
De zon van 't heiligh Kruis, zijn halve maen verdooft.
Hy hanthaeft Kandie, en Godts zaek met Christus stander.
Zoo groot een nazaet voeght den voorzaet Alexander.

OP VLADISLAUS, KONING VAN POLEN EN ZWEDEN.

APelles, wilt gy meer dan Alexander malen,
Zie Vladislaus aen, maer wacht u voor zyn stralen,
Die zeven heiren, elk van hondert duizent man,
Al t'effens, op zyn zwaert vol schaerden, keeren kan.
Wie verf en oly zoekt tot zulk een schilderye,
Die menge stof met bloet, op 't velt van Walachye.

OP ZYN KONINGKLYKE MAJESTEIT KAREL STUART, DEN TWEEDEN.

Koning van Groot-Britanje, Vrankryk, en Yrlant.

GY ziet den Tweeden KAREL hier
In 't harnas staen om 't monsterdier
Dien roof uit zynen muil te breeken,
En zulk een' vadermoort te wreeken.
Het aenschyn straelt van majesteit.
Maer waerom wert de kunst ontzeit
Dien kryghshelt met een kroon te maelen?
Hy wilze met den zwaerde haelen.

OP ZYNE MAJESTEIT
KAREL STUART
DEN TWEEDEN,

Koning van Groot Britanje, Vrankrijk, en Yrlant.

Voor zijn Vorſtelijke genade prins Maurits door Ovens geſchildert.

Multum ille & terris jactatus, & alto.

DIt's KAREL, zonder helm voor Maurits afgemaelt.
Waerom, naerdien de helt het harnas aen dorſt ſchieten?
Hy ſtaet reisvaerdigh, om te Londen ingehaelt,
Naer zyn gebeên by Godt, nu zonder bloetvergieten,
Na lange ballingſchap, het wettigh erf te kleên,
En 't lijk des Vaders, al te Godtloos en verwaten,
Op 't moortſchavot van 't hof, gevloekt, gedoemt, getreên,
Het graf te wijden, met den rouw der onderzaeten,
Door Godts gehengenis te jammerlijk verrukt
Tot zulk een' vadermoort, waerom zy zich beklaegen,
Gena verzoeken by den hooghſten, en bedrukt
Den zoon genaeken, of hy 's hemels roede en plaegen
Zich wou gewaerdigen door zyn bermhertigheit
Te keeren van den hals der uitgeputte rijken.
Zoo zeegne d'eeuwige de jonge Majeſteit,
Wiens goetheit hen verbidt, na zoo veele ongelijken,
En duizent dooden, met gedult in noot bezuurt.
Dat is een kroon, die gout en diamant verduurt.

OP ZYN HOOGHVORSTELYKE DOORLUCHTIGHEIT,

FREDERIK

Erve te Noorwegen, Hertoge te Schleswijk, Holstein, &c.

HEt wettigh Errefrecht ter Kroone van de Nooren
 Verçiert Vorst VREDERYK zoo rijk niet als de Vree
En vreedzaemheit, dien Helt natuurlijk aengeboren;
 Terwijl de weerelt raest, gelijk de wilde zee.
Hy zegent ieder een, en overtuight de Vloeken,
 Genoeght zich met zijn erf, en vaderlijk bezit,
Bemint de jaght, en stilte, en kunst, en wyze boeken,
 En hanthaeft recht en trouw, om Godt, der vroomen wit.
Getrouw het Keizerdom, en 't Rijk, en Duitsche Heeren,
Kan dees met zijn gemael en bloet een zael stoffeeren.

MDCLI.

OP DE

KONINGKLYKE MAJESTEIT,

te Denemerk, Noorwegen, Wenden, en Gotten,

FREDERIK DE DERDE.

Geschildert door Karel van Mander, Hofschilder van zijne Majesteit.

DEn geest van Mander, om de Majesteit te maelen
 Van Koning FREDERIK, ontbreekt geen verf, maer vier,
Dat uit vier kroonen gloeit met levendige straelen,
 Of uit zijn Noortstar geeft een' goddelijken zwier.
Wat raet? de schilder zit bekommert, en verlegen.
 In groote zaeken mist de kunst haer kracht, en eisch.
Penseelen zijn te licht om scepters op te weegen;
 Dies maelt hy in 't verschiet de zee, en 't zeepalais,

De

De Sont, en Kroonenburgh, op dat men 't beelt moghtennen
De flaeuwe schildergeest met merken van de Kroon
Zijne onmaght sterken moght, eer hy verflaende in 't rennen.
Zoo strijkt de Kunst haer vlagh voor 's Konings glans en troon.

OP CHRISTIAEN,

Gekoren Prins te Denemerk en Noorwegen.

MACTE NOVA VIRTUTE PUER.

DE schilder noopte dus zijn schildergeest met sporen.
Toen hy den erfgenaem van Fredrik maelen zou,
Prins CHRISTIAEN, ter kroon geboren en gekoren,
Gelijk een jonge Askan, zoo moedigh als getrou
In 't voorstaen van den Staet en wallen, hem bevolen;
Terwijl de Vader trekt gewapent van der hant,
De zoon te paerde draeft, en proeft hoe zijn pistolen
En donders balderen op zee, langs 't Baltisch strant.
Men hoort zijn stammen en voorvaders hem bedanken,
En d'oogen nederslaen, en uitzien naer hun Hof.
Zy roepen: vaer zoo voort, ô eêlste van ons ranken.
Bestel op dezen draf een' Duitschen Maro stof.

OP PALTSGRAEF

KAREL GUSTAEF,

Erfvorst van Zweden Gotten en Wenden, Veltheer in Duitschlant.

Geschildert door Joachime Sandrart van Stokkau.

ZOo vat een Koninghs ringk een Koninklijke parel,
Als kunstigh Nurenbergh der Rijken Erfvorst KAREL,
Nu binnen haeren muur hy dien gewenschten pais
Helpt sluiten tusschen Praegh en Zwedenrijks palais.
Wat maelt men hem in 't velt, daer hy drie Kroonen diene?
Geen schooner velt dan 't hart van Koningin KRISTINE.

OP ZYN KONINKLYKE HOOGHEIT, D. JOAN VAN OOSTENRYK.

WIe zagh de Deught zoo heerlijk oit naer 't leven,
Zoo vroegh dus rijp, zoo jongk in top van eer,
Als daerze komt met haer gevelde ſpeer,
Voor Valencijn, door 's vyants legers ſtreven!
Dus hanthaeft hy, vol moedts, zijn Vaders kroon
In Nederlant, Longone, en out Sicilje,
En Catalonje, en Napels, daer Caſtilje
Nu vaſter zit en vreedzaem op den troon.
Waer OOSTENRYK dus opdaeght, met zijn hoope,
Daer vlught Gewelt en Oproer uit Europe.

OP G. FLINKS AFBEELDINGE

van den doorluchtighſten Vorſt, en Heere,

FREDERIK WILLEM,

Keurvorſt des H. Roomſchen Ryks, Markgrave te Brandenburgh.

Miſſus in Imperium magnum.

ALs Keurvorſt FREDERIK op den doek begon te leven,
Te pralen met den ſtaf van Keizer Ferdinand,
En zynen zoon, die trots de kroon van Rome ſpant,
In top van 't Heiligh ryk, aen 's vaders zy, geheven;
Toen riep Natuur verbaeſt: wy zien geen ydel beelt,
Maer 't wezen zelf, het hooft van vele vorſtendommen.
De Kleefſche Apelles, door zyn' geeſt zoo hoogh geklommen,
Een' Alexander, of een' Duitſche Achilles teelt.
De ſtralen van 't gezicht het hart des volks ontvonken.
Geen voorzaet heeft, gelyk dees nazaet, uitgeblonken.

OP

OP G. FLINKS

AFBEELDINGE

van den doorluchtighsten Vorst en Heere,

JOHAN MAURITS,

Prince van Nassau.

QUA PATET ORBIS.

ZOo leeft Mauritius, die, als een kopre stijl,
De nieuwe weerelt stutte, en stant hiel in Brazyl,
Daer Portugael, en al de zeekust, zwart van Wilden,
Op hem hun grof geschut, geweer, en pijlen spilden.
De grens der Staten slaept op zijne wacht en zorgh.
Den stoel van Kleef, den Raet van 't Keurhooft Brandenborgh,
Bekleet hy met zijn deught, wiens lauren noit verdorden.
Op zijn Grootmeesterschap van Duitschlants heilige orden
Heft Malta nu het hooft veel trotser uit de zee,
Als Ottoman het zwaert wil rukken uit zijn scheê.
De Keizer en het Rijk hem voor een' Rijxvorst eeren,
Een peerel aen de kroon van Nassau en zijn heeren.

OP DEN DOORLUCHTIGHSTEN VORST EN HEERE

JOANNES MAURITIUS,

Prince van Nassau, Grave van Catznelleboge, Vianden, Meester van Sint Jans Orden in der Mark, Saxen, Pomeren, en Wenden, Stadthouder van het hertoghdom Kleve, het vorstendom Minden, en het graefschap van der Mark &c.

Geschildert, en by een geschikt, en uitgegeven door Govaert Flink.

QUA PATET ORBIS.

OMschaduwt MAURITZ niet met wapens van zijn vaderen
En heerschappyen, een vergangkelijke pracht,
Maer met de deughden, die in eenen helt vergaderen,
Tot onderstant en rust van 't menschelijk geslacht

In bey de weerelden. Zoo zagen hem de Heeren
Noch onlangs aen de Main de kroon van Ooſtenrijk,
In Keurvorst Fredrix naem, hanthaven, en verweeren.
Een ſcheitsman zette zoo veel ongelijks gelijk.
De Wijſheit kon een' man tot eenen Godt verheffen.
Hy wiſt met minne en kracht haer keurwit recht te treffen.

MDCLIX.

OP KOSMUS DE MEDICES, VADER DES VADERLANTS.

GEen print quam oit den Grooten Kosmus nader.
Men kent hieruit het wezen van den Vader
Des Vaderlants en 't Mediceeſche bloet,
Zijn deught ſtont pal in voor-en tegenſpoet.

OP DEN EDELEN HEER JAKOB WYTZ, Wachtmeeſter van de Legers der Vereenighde Nederlanden.

DIt's Wyts, des Princen hart en oogh: zo ik hem ken
In adeldom rechtſchapen.
Hem voeght geen beter wapen,
Dan 't Ridderlijk rappier, en eene ſtrijdbre pen.

OP LAURENS REAEL, Ridder, out Generael van de Ooſt Indien.

Geſchildert door Thomas de Keizer.

ZOo maelde een Keizers hant den wakkeren Reael,
Den Ridder, den Gezant, den grooten Generael,
Voorzien met brein in 't hooft, met oorloghsmoedt in harte.
't Was hy, die Spanjen op zijn' eigen bodem tarte.
Vaer heen, gelauwert hooft, gelukkelijk door zee,
En breng voor 't Vaderlant ontelbre kranſſen meê.

OP

OP DE AFBEELDINGE VAN

MAS ANJELLO.

SIe Mas Anjello hier in print voor elk ten toon,
Die van de Vischbank klom op 's Konings hogen Troon,
Het kitteloorigh Paert van Napels holp aen 't hollen,
En, op zijn Faëtons geraekt aen 't zuizebollen,
In eenen oogenblik ging plotseling te gront,
Gehoorzaemt, als een Vorst, doorschooten, als een hont.

OP PIETER PIETERSZ HEIN.

LIEUTENANT GENERAEL.

DE blixem, die het Beelt van 's aerdrijx Dwingelant
Lest sloeg den Kroon van 't hooft, den Scepter uit de hant,
Voorspelde dezen Hein, den Zeeschrik van Delfshaven,
Die 't al verovert wat West Indië kan graven.
't Vereenight Neêrlant vrees voortaen voor geen belegh;
Filippus leit in zwijm, en heeft den dootsteek wech.

OP DE AFBEELDINGE VAN

MARTEN HARPERTSZ TROMP,

Ridder, L. Admirael van Hollant en Westvrieslant, daer hy als Neptunus, op een wagen van zeepaerden wort voortgetrokken.

ZOo hielt de Zeevooght van de zeven vrye Landen
Het roer des Oceaens, en tarte voor ons stranden
De doot, den donderkloot, den blixem, en den brant:
Zoo nam de deught van Tromp de Vlooten op haer tanden.

OP DEN ZELVEN.

LAet Titus Livius met Roomsche Helden pralen:
De Leitsche Livius braveert alle Amiralen,

Kartage en Rome zelf, met eenen trek en zwier,
Terwijl de Zeehelt TROMP herleeft op dit papier,
En met zijne oogen dreight de Blaken, en de Pennen,
Die zoo veel duizenden van zeekortouwen schennen
Op zijn grootmoedigh hart, daer al hun maght op stuit.
Zoo sterft de Helt op zee, met grof geschut beluit.

OP DEN DOORLUCHTIGEN ZEEHELT HEER JACOB VAN WASSENAER,

Vryheere van Wassenaer &c. Amirael van Hollant en Westvrieslant.

INVIDIÆ CAPAX.

DE goude balk in 't blaeuwe velt,
De zilvre maen in 't roode melt
De Burghgraefschap, en Wassenaeren:
Maer in de blaeuwe en roode baren,
Voor 't vaderlant en 't algemeen,
Recht door twee zeekasteelen heen,
Beschoten van twee gloênde stranden,
De lant-en-zeepest uit te branden,
En met 's lants sleutel, kruit, en lont
En zeekortou den Orezont
Ontsluiten, adelt hem rechtschapen.
Zoo kroont helt WASSENAER zijn wapen.

MDCLVIII.

OP DEN DOORLUCHTIGEN HEERE
MICHAËL DE RUITER,
Amirael van Hollant, &c.
Door JOAN LIEVENSZ. geschildert.

Tu ne cede malis, sed contra audentior ito.

BRitanje, lust het u den zeehelt zelf te zien,
Den RUITER MICHAËL, vol vier en blixemstralen?
Hier leeft hy, u getroost op zee het hooft te biên,
Of op den Teems de vlagh van 's konings mast te halen.
Hier leeft hy, die de zee kon vagen van den roof,
d'Amerikaensche kust verdondren van weêrzyen,
Den Turk, en Brit, en Moor uit hun kasteelen schoof,
En boeide Kormantijn, orkaen, en Razernyen.
De keten, zijnen hals vereert van FREDERIK,
Getuight hoe Kroonenburgh met opgeheve kruinen
Hem Nieuburgh winnen zagh, geweldenaers ten schrik,
En spoên den ademtoght van afgefoltert Fuinen.
Men drijf 's mans dapperheên in geen Guineesch metael:
Al d'Oceaen gewaeght van Hollants Amirael.

MDCLXVI.

OP DEN ONSTERFLYKEN ZEEHELT
KORNELIS TROMP
Onderamirael van Amsterdam.
Door JOAN LIEVENSZ. geschildert.

Vim cunctam atque minas perfert cœlique marisque.

ALs Jurk, de Britsche turk, de zee wil overgapen,
En vlooten slikken in zijn onverzade maegh,

Dan voert hy op den maſt den Bezem tot een wapen,
  En dreight uit nieu Algiers de maght van 's Gravenhaegh.
Hoe lange toch? tot dat de zeeleeu TROMP, verwildert
  Geterght van wrake, met gevangensmoordend bloet,
Een ſchoone waterwerf, zich naer het leven ſchildert,
  Om 's vaders doot ontvonkt van nimmer bluſchbren gloet.
Hy vaeght in ooſt en weſt met 's roovers bezemroeden
  De beide Straten van dit havenſchennend ſlijk,
En geeſſelt het dat borſt en lenden vreeslijk bloeden,
  Ter ſtraffe van gewelt, geleên in Chriſtenrijk.
Dan hoort men Askué, en Monken, en Barklaien,
  Geweldenaren van de vrye en ope zee,
Zich t'enden adem op 't ſchavot der baren ſchreien.
  En deerlijck jammeren om 't afſlaen van den vrê.
Wie beeſems voeren wil, geeft TROMP de roên in handen.
Dees voert het ſcherprecht uit, in 't aenſien van twee ſtranden.

MCCLXVI.

OP DEN ONDERAMIRAEL
JOAN DE LIEFDE.

Ille, velut pelagi rupes immota, reſiſtit,

ZOo leeft de Liefde tot het vrye Vaderlant,
  Die al den Oceaen in vlammen zette en brant,
En menigh zeegevecht verduurde een ry van jaren,
Gelijk een yſre rots, beſchuimt van bloet en baren.
  Vraegh Chattam, Teems, en Zont; en al de kuſt rondom
  De Maes ſtont dikwijl voor dit Hollantſch wonder ſtom.
's Mans wijs en kloek beleit, en moet en zeevaerts kennis
En deught beſchaemen ſelfs de nijt en laſterſchennis.
  Een kogel trof de borſt, die ſoo veel vlooten tart;
  Maer dieper Ruiter en 's Lants Zeeraet in het hart.

OP

OP DE AFBEELDINGE VAN DEN E. HEERE,

GERARDUS HULFT,

Geschildert door G. FLINK, toen hy stont op zijn vertrek naer Oost-Indiën.

ALdus leeft HULFT tot eer der Hasselaren.
Ons Raethuis viel zijn moedigheit te kleen:
Hy wou voor 't lant zich wagen op de baren,
Daer Hollant en Britanje om 't zeerecht streên.
Dat 's niet genoegh: dees zeehelt zet ons palen
Noch verder dan de Straet van Gibraltar,
Op 't heerlijk spoor der Hollantsche amiralen,
Uit liefde tot de schoone morgenstar;
Daer sluit zijn hoop een nieuwe weerelt open.
Wat meer? al wat een edel hart durf hopen.

OP DEN EDELEN HEER

GEERAEDT HULFT,

Eersten Raet en Directeur Generael van Oost-Indiën, Opperbevelhebber over de krijghsmaght, zo te water als te lande gezonden naer Ceylon, en de kust van Indiën.

DE hooftbevelsheer HULFT, om Lisbons magt te dwingen,
Quam dus Kolumbe, uit last der Maetschappy, bespringen,
De zeestadt zwichte in 't ende, en om het hart beknelt,
Stont ademloos, en reede op 't punt van overgeven,
Als hem een kogel trof, in 't opgaen van zijn leven,
Zoo storf die Veltheer, staende in 't harnas, als een helt.

OP DEN HEER

KORNELIS SPEELMAN,

Gebieder van de kust van Kormandel.

OP zulk een Speelmans toon en brommende oorlogsnaren
Danst in Oost-Indië het heir der Makassaren,

Den harnas dans in bloet. Bouton, om 't hart benout,
Schept adem. Joupardan wort Rotterdam geheeten,
Naer 's Helts geboorteſtadt. Geen eeuw zal dit vergeeten.
De drie Molukken, eerſt aen 't wanklen, ſtaen nu ſtout.

OP DEN HEER
JOOST BUIK,
Burgermeeſter en Raet van Amſterdam.

HIer ziet gy 't grijze hooft van Burgemeeſter BUIK,
Den Solon dezer ſtede, en Aemſtels roem en puik,
Het nutſte lidt des Raets, dat, ſonder wedergade,
Getrouw aen Godt en 't Recht, zijn' burgren quam te ſtade:
Noch dreef 't oproerigh graeuw, al 't eerloos opgeruit,
Dien trouwen helt des lants en vader entlijk uit;
Op dat zijn deught, door ramp ten hemel toe geſteigert,
By Godt ontfing het loon, het welk heur d'aerde weigert.

Uit het Latijn van I. STEM.

OP DE AFBEELDINGE VAN
PALAMEDES
In het DIERENPERK.

HEt ongediert begrimt met open muil en pooten
Manhafte Onnoſelheit, in 't diereperk verſtooten,
Nocht zwichtze niet hoe dol de boosheit brult en tiert,
Maer ſpreekt voor 't heiligh recht, dies Themis haer lauriert.

OP DE AFBEELDINGE VAN DEN HEER
JOHAN VAN OLDENBARNEVELT.

Dit's Grootvaâr, van wiens deugt geen eeuwen zullen zwijgen.
Hy deê zijn Rechters zelfs het hair te berge ſtijgen,

Toen

Toen hy ter vierſchaer quam al evenwel gemoedt.
Zijn vyant dronk de doot aen zijn onſchuldig bloedt.

OP DEN HEER ROUBOUT HOGERBEETS.

EEn vroome oprechte ziel, en vry van vuile ſmetten,
Stak in dees' waerdên man, den kenner van 's Lants wetten,
Een kerker was de loon van zijn getrouwigheit.
Godts zegen dauwe op 't graf daer hy begraven leit.

OP DEN HEER HUGO DE GROOT

In zijn Ballinghſchap.

HOe zouw de duyſternis, dit Hollantſch licht gedoogen,
Dat al te hemelſch ſcheen in aller blinden oogen?
Het ging een wijle ſchuil, om klaerder op te gaen.
Wy haten 't Groote licht; een ander bidt het aen.

OP DEN ZELVEN HEERE,

Namaels Gezant der Kroone, Koninginne en Kroone van Zweden, by den Allerkriſtelijkſten Koning.

DE zon des lants wert dus van Mierevelts penſeel
Geſchildert, toenze gaf haer ſchijnſel op 't panneel;
Doch niet gelijkze ſtraelt op 't heerlijkſte in onze oogen,
Maer met een dunne wolk van ſterflijkheit betogen.
Om Duitſch te ſpreken, dit 's de Fenix, HUIGH DE GROOT.
Wiens wijze Majeſteit beſchijnt den Weereltkloot.
Wie vraeght nu, wat Ceſis of Delfos eertijts zeide?
Een Delfſch Orakel melt meer wijsheit dan die beide.

BY-

BYSCHRIFT OP DEN HEERE
ANDRIES BIKKER,
Heere van Engelenburg, Raet en out Burgemeester t'Amsterdam.

DE stralen van de Kroon, die op stadts wapen flikkeren,
Verworven door het gout van 't eerlijk bloet der Bikkeren,
Getuigen d'oude en deught en staet van dit geslacht.
De doordrift van den Vrede, ons toegevoert uit Spanje
Door ENGLEBURGHS beleit, was waerdig dat Oranje
Hem opeischte, en van zelf voor 't volk tot afstant bragt.
Zoo stut hy stadt en lant een ry van dertigh jaren.
Zoo maeltmen ANDRIES best, noch grijzer dan zijn hairen.
MDCL.

OP DEN HEER.
CORNELIS BIKKER,
Heer van Zwieten, Regeerende Burgemeester t'Amsterdam.

ZOo draeght het kussen weer der Stede en Burgren Hoeder,
Van SWIETEN, die een lot wou deelen met zijn' Broeder,
Wat had Oranje op hem? of was het om met glimp
Zijn heirkracht van de Stadt te voeren zonder schimp?
Men eischt hem uit zijn' staet. Wat stuk heeft hy bedreeven?
Hier staet het Oproer stom en kan geen reden geven.
Dat zwijgen is een schilt, daer 't lasterschut op stuit.
Zoo beelt onnooselheit dien Helt naer 't leven uit.
MDCL.

OP DE MARMERBEELDEN
VAN DE HEEREN BIKKERS.

WAt helden zet men hier ten toon in Marmersteen?
De BIKKERS, die hun' Staet verlieten voor 't Gemeen.

ANDERS.

WAt Helden pralen hier? In 't ENGLENBURG en SWIETEN?
Gebroeders, die hunn' Staet voor 't Vaderlant verlieten.
MDCL.

AFBEELDINGEN DER STAMHEEREN
en zommige telgen van de
GRAVEN, BOELENSEN, BIKKEREN EN WITSENS,

toegewyt den edelen en gestrengen Heere

ANDRIES DE GRAEF,

Ouden Raet en Rekenmeester, nu out Burgermeester en Zeeraet t'Amsterdam.

ONSCHULT
Aen den zelven Heer.

LAet uw beuscheit zich niet belgen,
Zoo't my aen vermoogen faelt
U, uw stammen, en hun telgen,
Met uw Huiszon, korts gedaelt,
En haer vruchten afgemaelt,
't Licht te biên op myn papieren
Met zoo levendige zwieren
Als het leven eischt van kunst.
Dek myn misgreep met uw gunst.

1658. Uwe Ed. dienstwillige J. v. VONDEL.

OP DEN EDELEN EN GROOTACHTBAEREN HEER
DIEDRIK JANSZ GRAEF,

Burgermeester en Raet van Amsterdam.

Pacatamque regit patriis virtutibus urbem.

DEn vroomen DIEDRIK, die, op zyner oudren stappen,
's Lants rust beminde, viel de storm des krijghs te bang.

Hy bergde zich aen d'Eems, in droeve ballingschappen,
En raeckte aen 't roer, zoo dra de vryheit raeckte in zwang.
De weezen danken hem, als hunnen tweeden vader,
Die, amteloos gezint te leven, d'eer versmaet
Van Burgermeesterschap: doch zijn versoeck wort spader
Bezegelt dan hy 't wenscht, op 't raethuis by den Raet.
Men vintze zelden die hun heerlykheit verminderen.
Godt zegent zulk een daet in kindren en kintskinderen.

OP DEN EDELEN EN GESTRENGEN HEER
CORNELIS BOELENS,

Raet van zijn Exellentie Willem van Nassau, Prins van Oranje, Gecommitteerde Raet van Hollant en West-Vrieslant, Raet van Staete, toen 't gesag hebbende over het krygsvolk, te water en te lande, en Schepen en Raet van Amsterdam.

PER VARIOS CASUS.

MEn ziet in d'afkomst hier den Ridder BOELENS leven,
Wien Amsterdam noch dankt voor haere wapenkroon.
't Geluk, toen Groeningen voor Rennenberg most beven,
Verhief CORNELIS, die, des kerkers klaeuw ontvloôn,
Den Raet en 't Schepenschap, daer na den Raet der landen
Bekleede, in 't endt den Raet van Staete, wien 't gebiet
Van kryghsvolk wort vertrouwt, ook over zee en stranden
De wacht hielt, waer 't geschut des vyants vloot beschiet.
's Mans oude steigert niet aen 't peil van veertig jaeren.
Zyn wysheit was lang ryp voor 't gryzen van de haeren.

OP DEN EDELEN EN GROOTACHTBAEREN HEER
GEERAERT BIKKER,

Burgermeester en Raet van Amsterdam.

JURA DABAT LEGESQUE VIRIS.

EEn helder licht van staet, om andren voor te lichten,
Op 't spoor der ouderen, was BIKKER, wiens verstant

De maetschappy van ryk OostIndiën holp stichten,
Dat zulk een' opgang gaf aen 't vrye Nederlant.
De munt, die heiligh is, en maghtigh heeft te lyden
In deught, gewight, en waerde, ontfing een' schooner glans
Door zyn voorzichtigheit, in aengevochte tyden.
Zy wenscht zyn beelt in gout t'omvlechten met een' krans,
Een eenigh jaer zagh hem, als burgerheer, verheven.
Hy storf de stadt te vroegh, die in zyn bloet blyft leven.

OP DEN GROOTACHTBAEREN HEER
GEERAERT JAKOB WITSEN,
Gecommitteerde Raet der Staeten van Hollant en West-Vrieslant,
Burgermeester en Raet van Amsterdam.
RAMIS INSIGNIS OLIVÆ.

HEt bloedige Oorloghszwaert, dat dol en ongeregelt
Den oogst van Neêrlant maeit, het welk by vrede bloeit,
Met hulp van WITSEN wert in zyne scheê gezegelt,
Voor twaelf jaeren, en die bloetaêr toegeschroeit.
De burgertwist begon ten lesten op te steeken.
De Burgermeester die aen 't roer der Staeten zat,
Bewaerde zyne beurt, en heelde 's lants gebreken,
Naer tyts gelegenheit, van stieren moede en mat.
Hy helpt de vroome in staet, en keert veraerde heeren.
Zyn afkomst magh met recht in 't beelt den grootvaêr eeren.

OP DEN EDELEN EN GESTRENGEN HEER
JAKOB DE GRAEF,
Vryheer van Zuidpolsbroek, Gecommitteerde Raet van de
Staeten van Hollant en West-Vrieslant, en Burge-
meester en Raet van Amsterdam.
VINCET AMOR PATRIÆ.

ZOo leefde Vryheer GRAEF, die waerdigh was de schreden
Van staet tot nut en heil des volx, door eene ry

Van eerlyke ampten, vroom en rustigh naer te treden,
Als vyant van veroude en nieuwe dwinglandy,
En vrient van 't vaderlant en 's lants getrouste helden,
In welker lot hy deelde, als Maurits hen verstiet,
Waerna de vaders hem met grooter eer herstelden
In d'eerste waerdigheit van 't burgerlyk gebiet:
Toen holp hy op zyn' hals noch eens ons raethuis stutten.
Een wyze Cicero kon duizenden beschutten.

OP DEN EDELEN EN GROOTACHTBAEREN HEER
CORNELIS BIKKER,
Heer van Swieten, gecommitteerde Raet van de Staten van Hollant en West-Vrieslant, en Burgemeester van Amsterdam

CAPITOLIA CELSA TENEBAT.

DUs droegh het kussen weêr der stede en burgren hoeder,
Heer SWIETEN, in zyn' staet en waerdigheit herstelt,
Na dat hy 't selve lot gedeelt had met zyn' broeder,
Toen 't heir den Aemstel dorst belegren met gewelt,
Hem eischen uit zyn' staet, die stadt en volk verdedight,
En willigh afstont, tot een eer van zynen stam:
Hoewel hy 't vaderlant noch iemant had beledight.
Dus raekte Oranje met een glimp van Amsterdam,
Dat poort en boomen hielt gesloten voor zyn vendels.
Een Burgermeesters moedt was sterker dan veel grendels.

OP DEN EDELEN EN GESTRENGEN HEER
ANDRIES DE GRAEF,
Ouden Raet en Rekenmeester der Graeflijkheit van Hollant, en West-Vrieslant, nu Out-Burgermeester, en Zeeraedt t'Amsterdam.

Nobilitas sola est atque unica virtus.

DE telgh, waerin de deught der stammen is geschapen,
Geeft heldre blyken van den ingeboren aert,

En

En eedler tekens dan het aenge-erfde wapen:
De GRAEF getuight dit, die der oudren ſtoel bewaert,
En ryker inkomſt, ruſt, het heerlyk ampt en ſtaeten
Van 't Rekenmeeſterſchap en Graeflyk Raetsgezagh,
Zyn vaders ſtadt ten dienſt, uit liefde heeft verlaeten,
Daer hy den Zeeraet ſterkt, en eert der Staeten vlagh.
Men beelt het leven uit met kleuren, die verſterven:
Maer d'ommetrek van eer verdooft den glans der verven.

OP DEN EDELEN HEERE

ANDRIES DE GRAEF,

Raet en Rekenmeeſter der Graeflykheit van Hollant en Weſt-Vrieſlant;

EN DE EDELE MEVROUWE

ELIZABETH BIKKERS VAN SWIETEN.

CONCORDES ANIMÆ.

QUam Ridder BOELENS nu door zynen zerk opdringen,
En zagh ELIZABETH en ANDRIES dus gepaert,
Hy riep: o eedle kunſt, die na de doot bewaert
Den levendigen zwier van myn nakomelingen,
Ik en myn dochter ſtaen gekent in dit geſpan;
De nicht naer heur genoemt, de neef is myn genan.

ANDERS

HIer heeft de ſchildergeeſt een' nieuwen bant geleit,
Beluſt om SWIETENS telg door kunſt aen GRAEF te troú-
Den Raet en Rekenheer van Hollants Graeflykheit, (wen,
Gelykze uit liefde om ſtryt hun huis in d'afkomſt bouwen.
Wanneer de zon dees verf en ſchildery verſchyn',
Zal't krooſt dat naer hen zweemt, hun bloet en omtrek zyn.

OP DEN EDELEN GESTRENGEN HEERE, CORNELIS DE GRAEF,

Vryheer van Zuidpolsbroek, Burgermeester en Raet van Amsterdam, &c.

Parcere subjectis, & debellare superbos.

MEn grave GRAEF met kunst in koper uit naer 't leven,
Of klink' den ommetrek in klaeren marmersteen:
Hier stuitze, onmaghtigh 's mans staetkennis ons te geven,
Gelykze 't Kapitool der Staeten op komt treên,
'sLants raetslot naer den eisch van zaeck en tyt helpt mengen,
En maetigen, op datze een heilzaem wit beschiet;
Dat 's al 't oneffen in zyn vouw en ploy te brengen,
Ten dienst van 't Vaderlant en burgerlyck gebiet.
Aldus draeft POLSBROEK, dan wat styver, dan wat zachter.
Dat 's out Romainsch. Nu leght penseel en beitel achter.

OP DEN E. HEERE LAMBERT REINST,

Schout, van wegen de Graeflykheit van Hollant, Zeelant, en Westvrieslant, t' Amsterdam.

TEMPERAT IRAS.

WAs d'eer aen Tacitus, of 's weerelts hooftstadt Rome,
Toen hy het Schoutendom bekleede, wys en trouw?
Aen bey, sprak Themis, die dit vonnis vellen zou.
Is 't billyk dat het Reght alle ontught regle en toome,
Zoo blyf 'slants hooftstadt REINST, en hy 's lants hooftstadt (waert,
Daer geen Domitiaen, maer wyze burgerheeren,
Tot heil der Graeflykheit, de burgery regeeren
Door zyn gezagh, en mont, en 's Graven wettigh zwaert.
Dus zien wy 't Recht door hem, den Schout door 't Recht ver- (heven.
Dus wort hy afgebeelt, om na zyn doot te leven.

OP

OP DEN HEERE
JOAN CORNELISZ GEELVINK,

Gecommitteerde Raet der Grootmogende Heeren Staten van Hollant en West-Vriellant, en Burgermeester van Amsterdam.

ZOo moght de Staet en 't Lant op GEELVINK zich verlaeten,
Het zy hy in den raet der stede, of by de Staeten,
Den vrede en vrydom steef, en aenzagh haet noch gunst.
De Burgermeester geeft een' luister aen de kunst.

OP HET MARMERBEELT

Van den edelen en gestrengen Heere

JOAN HUIDEKOOPER,

Ridder, Heere van Marseveen, Neerdyk, en Diependal, Burgermeester en Raet, en Bewinthebber der Oost-Indische Maetschappye t' Amsterdam.

ZOo vat de beitel van Quellyn in louter marmer
Naer 't leven wat ons oogh in HUIDEKOOPER ziet,
Den burgervader en trouwhartigen beschermer
Der koopstadt, daer de Nyt haer pylen op verschiet.
Christine heeft dien helt het ridderzwaert gegeven.
De Keurvorst welkomt hem, als stadts Gezant in 't hof.
Zyn raet stut Indiën, zoo wyt ons zeilen zweven,
En Maerseveen draeft hoogh en groeit op 's Ridders lof.
Het lust den burger hem in marmersteen t'aenschouwen:
Maer schooner staet de man in 't hart des volx gehouwen.

OP D'AFBEELDINGE
VAN DEN ZELVEN HEERE,

DUs eert de Ridder MAERSEVEEN
Op Goudestein zyn heerlykheên,

En Aemstels burgermeesterschappen,
Wanneer hy 't raethuis op komt stappen,
En zet zich op ons wapenkruis;
Of helpt, in 't ryk Oost-Indisch huis,
Den oogst van Indus herwaert stuuren.
Zoo zal de stadt den tyt verduuren.

OP HET MARMERBEELT
van den hooghachtbaeren en welwyzen Heere
CORNELIS WITZEN,
Burgermeester en Raet van Amsterdam.

DE Nyl van outs bewaerde op hemelhooge spitsen
En naelt der Grooten naem, en hun gedachtenis:
Dit marmerbeelt bewaert den Burgermeester WITSEN
Naer 't leven, daer hy zelf niet tegenwoordigh is;
Het zy dees op 't stadthuis het recht der burgeryen,
Of in den zeeraet met zyn' raet de zee beschut,
Of binnen 's Gravenhaegh 's lants vryheit helpt bevryen,
En, als een zuil, het hof der Staeten onderstut.
Al volght de Kunst Natuur, z'is noch by 't leven armer.
De faem des braven mans verduurt metael, en marmer.

OP HET MARMERBEELT VAN DEN E. HEERE
D^r. NIKOLAES TULP,
Burgermeester en Raet t'Amsterdam.

Vivos ducent de marmore vultus.

DE Hollantsche Eskulaep, of Aemstels Hippokraet,
Der weezen vader, en de dappere beschermer
Van 't recht en raethuis, en den burgerlyken Staet
Leeft voor zyne afkomst, nu Quellyn hem klinkt in marmer.
Zoo komt beelthouwery gedachtenis te hulp.
Men ziet in 't beelt den geest en 't leven van ons TULP.

OP

OP D'AFBEELDINGE
VAN DEN ZELVEN HEERE.

ALdus leeft TULP in 't velt van kunst en schilderye,
Wiens gunst de bloem herschept, als zy haer verf vergeet.
In hem wort Hippokraet, het licht der Artsenye,
Verheerelykt, nu hy, tot heil der burgerye,
Den Burgermeesters stoel zoo loflelyk bekleet,
Ter eere van de stadt, een lichaem, schoon van leden,
Voorzichtigh geregeert, bestiert van hooger hant,
Als door een ziel en geest, begaeft met licht van reden,
Die ieders toeval heelt en helpt, door onderstant
En steun van wyzen raet. Gelukkigh zyn de Staeten,
Wanneer de Wysheit heerscht en waekt voor d'ondersaten.

OP DEN EDELEN EN GESTRENGEN HEER
CORNELIS VAN VLOOSWYK,

Heer van Vlooswyk, Diemerdam en Paepekoop, Burgermeester en Raet van Amsterdam.

PULCHRA PRO LIBERTATE.

MEn ziet hier VLOOSWYK niet, gelyk zyn jeught te paerde
In 't heir der Staeten, voor Rynberk en voor Maestricht,
Gewapent heenedraefde, en Aemstels eer bewaerde,
Maer ryper, naer den eisch van 's burgervaders plicht,
Gelyck hy stadt en lant en burgerrecht verdaedight,
Of yvert om de Sont t'ontsluiten met een vloot,
Terwyl de zeedraek raest, van bloet noch roof verzadight,
En gansch Europe dreight met dierte en hongersnoot.
Appelles drukt hier uit wat geest en verf vermoogen,
Een vroome rustigheit in 's Burgermeesters oogen.

OP DEN HEER PETER KLOEK,

Rechtsgeleerde, en Raet van Amsterdam.

Door G. FLINK geschildert.

HONESTUM PRÆTULIT UTILI.

DEes voegelyke zwier is elk niet aengeboren.
Wat invloet van een ſtar gaf zelf Natuur de ſpooren,
En holpze; toenze KLOEK, terwyl de luſt haer drong,
Bootſeerde naer de kunſt, en nektar op de tong
En mont en lippen droop, ontvonkte 't vier in d'oogen,
In opzicht, en gelaet; en gaf den man 't vermogen,
Voorzichtigheit, beleit, om door den Oceaen
En 't barnen van 't krakkeel het veiligſte in te gaen!
Dit bleek in raet en daet ter rechtbanke; in 't beletten
Van inbreuk tegens 't recht der Keizerlyke wetten;
En midden in den Raet, in 't voorſtaen van zyn Stadt;
Ook toen, als Afgeſant, hy met de Heeren tradt
Ter poorte uit, om Oranje aen zynen plicht te maenen.
Die, by verdrag verkloekt, met al zyne oorloghsvaenen
Den aftoght blaeſt, eer 't licht den Aemſtelſtroom beſchynt.
Dees verf behoudt haer glans, als alle verf verdwynt.

OP DEN EDELEN HEER PETER DE GRAEF,

Jongkheere van Zuidpolsbroek.

SPES ALTERA.

EEn levendige geeſt, vol heuſcheit, zweeft in d'aderen
Van GRAEF, die ree zoo vroegh, in 't opgaen van zyn (jeught,
Belooft, op 't edel ſpoor van zyn doorluchte vaderen,
Recht uit te draven naer den prys van eer en deught.

Geluk-

Gelukkigh is hy, die gesproten van de vroomen,
Zyn stammen niet bezwykt. Zoo zagh men jonge Askaen
Betoonen dat hy van Troyaenen afgekomen,
Zyn beurt hem toegekeurt, eens rustigh uit zou staen.
Hoe stont hier 't leven en de kunst zoo langkzaem effen?
De geest, te vlugh, was niet dan in de vlught te treffen.

OP DEN EDELEN HEER

JAKOB DE GRAEF,

Jongkheere van Zuidpolsbroek.

NOMEN AVI REFERENS.

DE kunst kan iemants schyn vergrooten, of verkleinen:
Hier staet het leven met de schildery gelyk.
Dat deftige opzicht zweemt naer d'edele Romainen,
Voorstanders van hunn' staet, der volken vaste wyk.
De grootvaêr JAKOB schynt in d'afkomst weêr geboren,
't Gebeent te voelen dat de neef zyn' naem bewaert.
De naem en 't voorbeelt van den grootvaêr zyn twee spooren,
Die noopen 't jeughdigh hart, om, als een moedigh paert,
Te luistren naer den klank der heldre staettrompetten.
Een brave Jongkheit styft de zenuw van de wetten.

OP DEN GELEERDEN EN BELEEFDEN HEER,

NU COMMISSARIS,

JOAN SIX.

ZOo maelt men SIX, in 't bloeienst van zyn jeught,
Verlieft op kunst, en wetenschap, en deught,
Die schooner blinkt dan iemants pen kan schryven.
De verf vergaet: de deught zal eeuwigh blyven.

OP DEN HOOGHEDELGEBOOREN HEER,

GODART ADRIAEN VAN REEDE,

Baron van de hooge heerlijkheit Amerongen, Heer van Ginkel, Gecommitteerde ter vergaderinge der hooghmogende heeren Staten Generael &c. voorheene Gezant by den Koning van Denemark, nu aen den Koning van Spanje &c.

Staende op zijn vertrek door OVENS geschildert.

CLARAQUE IN LUCE REFULSIT.

DE Schilder mengelde, om heer GODART af te maelen,
Oprechte rustigheit, en Ridderlijken zwier
In d'oogen, daer men d'eer van Uitrecht uit ziet straelen;
Gelijkze Frederik ontvonkten met hun vier,
Toen hy op 't Baltisch hof den borstschilt hem vereerde:
Nu bruist hy moedigh door den Spaenschen oceaen
Naer Flippus, die in oost en weste triomfeerde,
En blixemt op den vloek der Turksche halve maen.
Madril zal juichen op den glans van Amerongen,
En 't Bisschoplijke Sticht, wanneer de Staetgezant,
Onthaelt op 't groot palais, door eene straet van tongen,
Het bontgenootschap sterkt van 't vrye Nederlant.
Dan welkomt d'avontstar de zevenstar der Staeten.
Op 's Helts getrouheit magh de vryheit zich verlaeten.

MDCLX.

OP DE PRINT VAN DEN

HEERE VAN ZUILICHEM,

door zijnen zoon CHRISTIAEN HUIGENS geteekent.

DE brave zoon ontfing van Godt en zijnen Vader
Het wezen en den zwier tot 's hemels prijs en eer:
Dies voeght de dankbaerheit den zoon en niemant nader.
Dees schenkt den Vader nu door kunst het wezen weêr.

Zoo wort dan Christiaen de Vader van zijn' Vader,
En Vader Constantijn de zoon van zijnen zoon.
Dus tart de kunst natuur. Men eerze met een kroon.

OP DEN HEER
DIEDRIK VAN OS,
DYKGRAEF VAN DE BEEMSTER.
Geschildert door OVENS.

DE Beemster kranst aldus met klavergras en koren
Den Os, wiens grijze zorgh den hoogen dijk bewaekt,
En al den Oceaen, hoe fel die brult van toren,
Het hooft biet, als hy schuimt en woeste golven braekt.
Als Pallas en Parnas den Dijkgraef komen groeten,
Dan haelt hy Pallas in, en treet het lant met voeten.
MDCLI.

OP DEN HEER
MICHIEL LE BLON,
Agent der Koninginne en kroone van Zweden, by den Kooning van Grootbrittanie.

ZOo vleit LE BLON met mont en aengenaeme lippen,
Gustavus ysferrijk, en al zijn koopre klippen;
Zoo wint zijn tong het hart des Zeegodts aen den Teems,
En wort gewellekomt van inlantsch en uytheemsch.
Geen geest, maer vier ontbrak den geest die hem sou malen,
Waerom? de verf is doot by die beleefde straelen.

OP DEN ZELVEN.

DUs maelde Baudringeen LE BLON,
Agent der Zwedenrijcksche zon
In Karels overmaghtigh hof.
Hy schept zijn eer uit 's Meesters lof.

OP DEN ZELVEN, DOOR DEN RIDDER VAN DYCK

Geschildert.

ALs Dijks penseel zijn kunst en geest op 't rijkst zal toonen,
Verwacht dan Mihaël geschildert met een' bant,
Waer meê hy drie en vier doorluchte Koningskroonen
In vrientschap t' zamen bint, en houdt in goet verstant.
LE BLON, gy lacht, en vraeght: wat bant heeft dat vermogen?
Vergeef het my, Agent, uw lippen, en uw oogen.

OP DEN E. HEER RYKLOF GOENSZ.

Raet in de Oost-Indien.

Geschildert door G. *FLINK*, toen hy op zyn vertrek stont.

ZOo leeft hy, die de kroon des Indiaenschen Raets,
Waer aen een perle ontbreekt, te Jakatra zal sluiten.
Het oirbaer van 't gemeen bewaert deze ope plaets
Voor GOENSZEN, daer de zon de winters weet te stuiten.
Ons nieuw Batavie voor 't oude zaeit en maeit.
De geur des morgenstonts, zoo menigh jaer geroken,
Bekoort hem dat hy weêr het hooft ten oosten draeit,
En naer den dagh verlangt, die, kruidigh opgelooken,
Hem krachtigh derwaert trekt, ten dienst van 't vaderlant.
Het roer des wakkren Raets magh slaepen op zyn hant.

OP DEN EDELEN EN GESTRENGEN HEER ERYK ZEESTEED,

Door Karel van Mander geschildert.

HIer leven twee in een gesmolten bey te gader.
Men kent den vader, ryk van eere, in zijnen zoon,

Heer

Heer ERYK, 't rechte beelt van zulk een' grooten vader,
Den raetstijl van het Rijk, de paerle aen 's Koninghs kroon.
Men leert uit ZEESTEED wat hy in uitheemsche steden,
En hoven heeft geleert, ter eere van zijn stam:
De weereltwijsheit, deught, en adelijkke zeden,
En wat het puik der jeught vanouts ter herten nam.
Een edelmoedigheit ontbreekt geen kenbaer teken:
Zy straelt door d' oogen heene, om andren ook t' onsteeken.

OP DEN HEER
ANDREAS DIONYSZOON WINIUS,
Zijne Zaersche Majesteits van Ruslants Commissaris, en Moskous Olderman.

DE kroon van Moskou, steil en hemelhoogh gerezen,
En van den beer begrimt, die goude starren draeght,
Heeft WINIUS tot haer Bevelheer uitgelezen,
Den Olderman, die zulks Alexeis oogh behaeght,
Door zijn oprechte trou, dat hy hem van zijn stranden,
Der Zaersche Majesteit ten dienst, den last betrout
Naer 's Gravenhaegh den stoel der zeven vrye Landen,
In schijn gelijk de kunst zijn weezen hier ontvout.
Dus leeft de man, die 't recht der Russen trou verdaedight,
Maer anders als zijn Zaer hem weder begenadight.

OP DEN HEER
M^r. JOAN DE WIT,
Raetpensionaris van Hollant, Vader des Vaderlants.

VINCIT AMOR PATRIÆ.

ZOo leeft DE WIT in 't hart van alle oprechte harten,
De mont der Vrijheit, en der Staeten trouste Raet.
Zyn doot, al t'onverdient, zal Hollant eeuwigh smarten.
Hy storf voor 't vaderlant een martelaer van Staet.
MDCLXXII.

TER

TER EEUWIGE GEDACHTENISSE VAN DEN HEER JOAN DE WIT,

Raetpensionaris van Hollant, &c.

ILLE VELUT RUPES, VASTUM QUÆ PRODIT IN ÆQUOR. OBVIA VENTORUM FURIIS.

ZOo beelt de tekenkunst DE WIT af, naer het leven,
Den mont der Staeten, die voor 't recht van Hollant sprak;
Hy best zich zelven, door veel wonderdaên bedreven,
Een' Atlas, opgegroeit tot zulk een lastig pak.
Eneas monsterde de daeden van zyn neven,
En al 't Romainsch geslacht, volvoert met zulk een' lof,
Door Godt Vulkaen in 't velt des beukelaers gedreven:
DE WIT bestelde alleen de pennen ryker stof;
Het zy de man zich queet te water en te lande,
En 't leven niet ontzagh te waegen op de zee;
Of RUWAERT, die de kroon der Waterhelden spande,
Met Britsche standaerden onthaelde op onze ree;
Of zette in lichten brant de Koninghlyke vlooten;
Of door het vreeverbont 't gewelt van Vrankrijk stuit.
Maer Burgerschutters, leyt dit hart van u doorschooten,
Met zijn' heer broeder, waert al 't aertryk door beluit?
Verloore zoonen, och, vergelt ge dus uw vaders,
En voesterheeren, die u voedden met hun bloet?
Verdient hun trou en deught den naem van lantverraders?
Noit wort met naberou dit zwaer verlies geboet.
MDCLXXII.

OP

OP LUBBERT GERRITS.

GHy Kriste Wormkens, die ploeghyzers maekt van zwaer-
En ſprengt in 's Dryheits naem alleene den bejaerden,(den,
Ziet uwen Leeraer hier, zoodanigh van gelaet,
Hoedanig hy zelfs was, die na der Kerken Vrede
Zoo vyerigh een halv' eeuw een' Leeraers ampt bekleede,
En Chriſtus vruchten won, door onverganklijk zaedt.

OP HANS DE RIES.

VAn 'twezen leering ſtraelt, alleen ontbreekt'er 't leven;
Van hem, dien Godt ons, als een kleinoot, heeft gegeven,
En van zijn wiege, tot den gryzen ouderdom
Den bou betrachte van 't bouvalligh Kriſtendom;
Die ſtorm op ſtorm verſmaênde, en uitſtaende als een ſterke,
Verſtrekt een heilzaem zout, en licht in Kriſtus Kerke.

OP ANTONIUS ROSCIUS.

HIer zietge ROSCIUS, door trouw verongelukt:
Dat niet een Kriſten hart, maer heele Kerken drukt,
Op wien Gods gaven vroegh, als druppels, nedervielen,
En was gezalft tot trooſt van lichamen en zielen.
Der kruiden kracht hy vergde en voor het lichaem las,
En door 't beſchreven Woort de kranke ziel genas.

OP JOHAN UYTENBOOGAERT.

DIt is de wyze mond die menig met verwond'ren
Hoorde onder 't grof geſchut van Naſſouws leger dond'ren.
Een, die voor 't vaderland te ſterven was bereit,
Werd hatelyk vervolgt en 't vrye lant ontzeit.

OP JACOBUS ARMINIUS.

DIt 's 't aenzicht van ARMYN, die 't zy hy schreef of sprak,
Het heiloos noodlot van Kalvijn gaf zulk een krak,
Dat Lucifer noch beeft voor 't dondren van zijn lessen,
En d' Afgront zwoegt en zweet om stoppen deze bressen.
Sus kraemvrou, sprak hy, sus, schei vry gerust van hier:
Godt worpt geen zuigeling in 't eeuwigh helsche vier.

OP SIMON EPISCOPIUS.

BIsschoppelijke prael, en pronk van Godgeleertheit,
Die Leiden vryen woud' van twist en schoolverkeertheit,
Ghy wikt het al met reên, en zulk een leering wraekt,
Die God verschept, en tot den slimsten Duivel maekt.
Uw tong den lastermond van Bogerman kon snoeren,
Die 't Dorts besluit met magt geweldigh uit most voeren.

OP KORNELIS ANSLO.

AY, Rembrant, mael Kornelis stem.
Het zichtbre deel is 't minst van hem:
't Onzichtbre kent men slechts door d'ooren.
Wie Anslo zien wil, moet hem hooren.

Op de marmerbeelden der heilige vaderen

IGNATIUS DE LOIOLA, EN FRANCISCUS XAVERIUS,

door ARTUS QUELLINUS, beelthouwer van Amsterdam.

Missus in Imperium magnum

IGNATIUS, de vierighste beschermer
Van JESUS naem en leer,

Ver-

Verryst hier tot Godts eer.
Zyn heiligheit verdooft dit zuiver marmer.

Super Garamantas & Indos.

XAVERIUS, een Kruisgezant geworden,
Voert Christus Kruis, noit moe,
Den Indiaenen toe:
Nu sticht hy noch in marmer JESUS Orden.

OP D'AFBEELDINGE VAN DEN E. HEERE
FILIPPUS ROVENIUS,
AERTSBISSCHOP TE FILIPPEN.

DE staf, noch myter, noch 't gewyde feestgewaet
Is ons Aertsbisschop niet, al geeft hy dus den zegen;
Maer met een nedrigh hart te weigren dezen staet,
En drywerf twalef jaer in druk, van Christus wegen,
Den stoel van Willebrort uit liefde te bekleên,
Dat beelt den Kruisheld af: zoo kent Godts Kerk ROVEEN.

OP DEN E. HEER
P. CHARLES COUVRECHEF,
Out Prior der Karmeliten t'Antwerpen, nu Priester t'Amsterdam.

ALdus schenkt Godts genade aen COUVRECHEF een gunst.
Het zy hy zeden leert, of wierookt voor d'altaeren.
Aldus ontfonkt Natuur zyn hart door tekenkunst,
En trekt zyn zuivre hant, als hy op zuivre blaren
Festoenen van gebloemte en ooft en airen maelt.
Al woont hy aen zyn Schelt, of aen onze Aemstelstroomen,
Op Karmel leeft zyn hart, met eenen pyl doorstraelt
Van liefde tot de Maeght, den toevlught aller vromen,
Wiens beelt hy menighmael vercierde met een kroon.
Zy sterk' zyn' ouderdom, uit haeren hoogen troon.

OP DEN E. HEER
LEONARDUS MARIUS.

DUs ſtichte MARIUS, by monde en by geſchrift,
Geleerde en ongeleerde, uit Goddelijke drift.
Nu zwyght de mont: nu geeft de pen geen' gouden int.
Zyn ſchriften toonen u zyn levendighſte print.

OP ADRIAEN MOTMAN,

Prieſter, en Minderbroeder.

WIe MOTMAN zoekt, genoegh' zich met den zwier
En ommetrek, gevat op dit papier.
Dees helt, een eer van zyn geregelde orden,
Is lang om hoog een Serafyn geworden;
Na dat hy hier geduldigh, onder 't juk
Van Chriſtus kruis in zorge en pyn en druk,
Franciſcus volghde, en 't leven had geſleten.
Men ziet in 't beelt de ruſt van 's mans geweten.

OP Mr. STEVEN KRACHT,

Deken en Prieſter.

DUs hout de Kunſt d'eerwaerdigheit van STEVEN,
Den Deken en den Prieſter noch in 't leven.
Het lichaem is geſleten op zyn wacht:
De ziel aenſchout de Godtheit in haer KRACHT.

OP DEN EERWAERDIGEN HEER
Mr. JOAN DE MEER.

DUs ziet d'eerwaerdigheit en diepe ootmoedigheit,
Gelyk Melchiſedech, die Abraham bejegent,

JOAN

Joan ten oogen uit, als hy Godts Majesteit
Door 't heiligh offer eert, en 't volk verquikt, en zegent.
Melchisedech genas des afgestredens smart;
De Meer ontsloot voor elk zyn gastvry huis en hart.

OP DEN HEER

AUGUSTYN ALSTEN BLOEMAERT.

De Hollantsche Augustyn zagh met eene afgekeertheit
En onbenevelt oogh dees snode weerelt aen,
Die hy met bloemen van godtvruchte godtgeleertheit
Aen 't Sparen heeft bezaeit, daer zyn voetstappen staen,
En wyzen langs wat wegh men Gode moet genaeken.
Dees print verbeelt u slechts de schaduwe des mans.
De kunst kon 't wezen der verheve deught niet raeken.
De ziel van Bloemaert blinkt nu noch met schooner glans.

OP N. DUSSELIUS.

Aldus bespiegelde Dusselius Godts wet,
Geduldigh in zyn kruis, gestadigh in 't gebedt.
Wie wert in prediken met yver niet ontsteeken?
Een Engel scheen op stoel door zynen mont te spreeken.

OP DE DOORLUCHTIGE AFBEELDINGE VAN

HOMERUS,

Door schilder JOAN DEN ESEL.

Ten huise van Willem Spiering.

VIRUM VOLITARE PER ORA.

De naem van Esel past wel Midas, geensins eenen,
Die dus Homeer herschiep, na menigh hondert jaer,

Gelyk een wonder, uit de wolken elk verscheenen,
  Bekranst met lauwer, en bewierookt op 't altaer
Te Smyrne. dit's de man, van kenners aengebeden,
  En waerdigh dat, om d'eer van zijn geboortestadt,
Te velde quamen dry en twee paer trotse steden,
  Toen hy op zijn waerdy geschat wiert, niet volschat.
Al d'oude wijsheit, en wat geest en kunst vermogen,
  Ulysses dwaeltoght, en de bloedige Ilias
Zien dezen blinden, doch verziende helt ten oogen
  En aenschijn uit, gelijk hy zelf in 't leven was.
Hier baeren tekeninge en overlegh haer krachten,
  Uitbeeldende 't geen met geene oogen wort gevat,
's Mans opgespanne eñ aldoordringende gedachten,
  Gelijk de boekstaef deze, in 't velt van ieder bladt,
Noch uitdrukt en bewaert, na zes-en-twintigh eeuwen.
  De donkre winkbraeu dekt het schoon doorschijnend licht
Met schaduw. 't voorhooft suft voor nijt noch ydel schreeuwen.
  Men ziet een grootsheit, die voor geen grimmassen zwicht.
De kleeding, niet te rijk, het haer, in 't ruigh geploeght,
  De baert, met geen yvoor gestreken en gewassen,
(Al eigenschappen, die 's mans bezigheden passen,)
  Ontkennen niet den aert en 't wezen, dat hem voeght,
Die d'eerste vinder was der heldenpoëzye,
  En haer voltoide, datze alleen den prijs behout.
Waer vinden wy een lyst tot deze schilderye,
  Op dat de Fenix blinke, als diamant in gout.
d'Egyptische omgang plag met Isis beelt te brommen:
Hier draeght een Ezel meer dan Isis heilighdommen.
MDCLXV.

OP PLATO, EN ARISTOTELES.

WAt wijze Godtheên ziet men hier?
Den Meester met zijn Hooftscholier:

Het

Het eene hooft wil Plato zijn;
Zoo goddelijk, dat zelf Jupijn,
Gestegen uit de goude zael,
Zijn wijsheit zelf, in Platoos tael,
Zou leeren d'eerste schoolmeestres.
Het ander, Aristoteles,
Verdient, indien ik 't aenzicht ken,
Des Grooten Alexanders pen
Te voeren, zoo het handen hadt.
Hun wijsheit schijnt in steen gevat.

OP EEN MEDALJE VAN

KORNELIS TACITUS.

HEt Roomsche raethuis stont op diamante stijlen,
Toen 't overout gezagh van bondelen en bijlen
Kornelis Tacitus eerbiedighlijk bescheen,
Daer met den tabbert aen hy naer den Raet quam treên.
Geen zilver beelt hem uit zoo levende als zijn bladen,
Met weereltwijs gesternt van spreuken rijk geladen,
En regelen van staet; welsprekentheit, gepropt
Met wijsheit, heerelijk, en bondigh, en beknopt.

OP D'AFBEELDING VAN

PETRARCHA, staende by LAURA,

Te Arquada te zien.

O Hemelsche Petrarch, door uw gezang in 't endt,
Wert Laura oost en west al 't aerdrijk door bekent.
Zy broght te weege door haer schoonheit dat uw dichten,
Den Heyligen tot lof gezongen, yeder stichten.
Volhardt in liefde tot de dichters groot van naem,
Handthavers van de langh gesleten heldenfaem.

Uit het Latijn vertaelt.

OP

OP ERASMUS.

DUs leeft Erasmus noch in schijn,
De vader van 't hervormt Latijn.

OP DEN HEER
GEERAERT VOSSIUS,

Professor der Historien t'Amsterdam, en Kanonick der Aertsbisschoppelijke kerke te Kantelbergh.

SAndrart, betrouw niet licht uw verf, noch uw gezicht,
Als ghy u nederzet om Vossius te malen:
Want d'oogen schemeren in dat geleerde licht,
Waer in de wijsheit blinkt en schittert met haer stralen.
Al kleet ghy hem sneeuwit, in 't koor te Kantelbergh,
Noch witter is zijn hart, oprecht, en zonder ergh.

ANDERS.

LAet sestigh winters vry dat Vossenhooft besneeuwen,
Noch grijzer is het brein dan 't grijze hair op 't hooft.
Dat brein heeft heughenis van meer dan vijftigh eeuwen,
En al haer wetenschap, in boeken afgesloofi.
Sandrart, beschans hem niet met boeken, en met blaren;
Al wat in boeken steekt is in dat hooft gevaren.

OP DEN HEER
PIETER KORNELISZ HOOFT,

Ridder van Sint Michiel, Drost te Muiden, Baljuw van Goeilant.

HEt brein, gespitst op 't roer van Staeten te regeeren,
En 's weerelts Oceaen met kloekheit te braveeren;
Den geest, die Tacitus en d'outste dichters tart,
Besloot natuur in 't Hooft, herboren uit Sandrart,

Die

Die hooft-en-halscieraet des Ridders heeft vergeten,
De Duitſche Lauwerkroon, en Franſche Konings-Keten.

OP KASPER VAN BAERLE,

PROFESSOR DER PHILOSOPHIE T'AMSTERDAM,

Door SANDRART geſchildert.

ZOo zien wy BAERLE noch, als 't lichaem leit vergaen,
Doch niet zijn' wakkren geeſt; beluſt, als Klaudiaen
En Ariſtoteles, met onvermoeide ſchachten
Op maet en zonder maet, de laeghte te verachten.
Auguſtus eeuw komt zelf beluiſtren zijnen geeſt,
Het zy hy vaerzen dicht, of goude leſſen leeſt.

OP DOKTER SAMUEL KOSTER.

ZOo zal Sandrart noch lang ons Koſter laten zien,
Den Eskulaep, die ſtout den Doot het hooft durf biên,
Tot datze 't Gaſthuis ruimt, beſchimpt van zoo veel zieken.
Maer als Pegaes hem voert ten hemel op zijn wieken,
Dan hoort men hemelval, een tong geſtipt in zout.
Den Hollantſchen Parnas heeft hy aen 't Y gebouwt.

ANDERS.

BEfaemde Koſter, out en wonderlijk ervaeren,
Die 't Gaſthuis trouw bediende een ry van vyftig jaeren,
Schonk eindelijk zijn beelt, geſchildert van Sandrart,
Sint Peters Gaſthuis, uit een toegenegen hart.
Heeft Godt dien Hippokraet tot 's levens ſtut gegeven,
Men eere uit dankbaerheit hem noch, als in zijn leven.

OP MYNE AFBEELDINGE
DOOR J. SANDRART.

SAndrart heeft Vondel dus naer 't aenzicht uitgedrukt,
Niet zijn gedachten; want die waren weghgerukt,
Verſlingert op aeloude en bloênde treurtooneelen,
Om ernſtigh af te zien wat rol uitheemſchen ſpelen.
Vint niemants brein in bloet noch gal noch tranen ſmaek;
Dees leeft in treurdicht: ay, vergun hem dat vermaek.

OP MYN PRINT
DOOR LIVIUS VAN LEIDEN

Getekent en geſneden.

ZOo volleght Livius van Leiden Titiaen,
En leert door zijne kunſt u Vondels ſpraeck verſtaen,
Die 't Griekſch en Roomſch tooneel in Neêrlant pooght te ſtich-
Men vat uit 's Dichters print wat treurſpel hy wil dichten. (ten.

OP MYNE SCHILDERY,

Toen GOVAERT FLINK my uitſchilderde, in het jaer MDCLIII.

IK ſluit van daegh een ring van zesmael elf jaeren,
En zie myn hooft beſneeuwt, en tel myn gryze haeren,
Ook zonder glazen oogh, in deze ſchildery,
En noch ontvonkt myn hart in luſt tot poëzy;
Terwyl ik Lucifer zyn treurrol leer volſpeelen,
En met den blixem ſla, op hemelſche tooneelen,
Ten ſchrik en ſpiegel van de Staetzucht, en de Nyt.
Wat is myn ouderdom? een rook, een damp, geen tyt.

OP MYNE AFBEELDINGE
DOOR FILIPS DE KONING.

TANTO LÆTUS HONORE.

DUs volgt de kunſt het leven altyt nader.
Al zwyghtze ſtil, noch ſpreekt het ſtomme beelt,
Dat KONING FLIPS bekent voor zynen vader,
Geen' Koning, die noch Alexanders teelt,
Maer Koning door penſeel en doek en verven.
Zoo blyft de menſch in 't leven na zyn ſterven.

OP MYNE AFBEELDINGE IN HET KLEEN
DOOR FILIPS DE KONING.

ZOo ſchildert my een Konings hant
In 't kleen, terwyl ik 's Konings ſnaeren,
En heiligh harpgezang, en trant
Vaſt volge, in top van 's levens jaeren,
Een min dan ſeventigh. Wat is 't?
Noch min dan verf, een damp, een miſt.
MDCLVI.

OP MYNE AFBEELDINGE,
kunſtigh getekent en geſneden door
CORNELIS DE VISSCHER.

MYn jaertal telt aen 's levens jaerewyzer
Nu ſeventigh. Myn zilverhair wort gryzer,
En VISSCHER beelt met kryt en kunſtigh yzer
Myn' ouderdom in koper levende af.
Zyn graefpen volght de hant, die 't leven gaf.
Men houwe een kroon van beelden op zyn graf.
MDCLVII.

OP MYNE AFBEELDINGE

DOOR KAREL VAN MANDER.

IK ſloot een' ring van tienwerf zeven jaren,
Toen Mander, wiens penſeel, zoo rijk begaeft,
Op 's grootvaêrs ſpoor en faem ten hemel draeft,
My ſchilderde, bezaeit met gryze haeren,
Daer Fredriks kroon ontzien wort, en benijt.
Zoo kan mijn ſchijn noch leven na mijn' tijt.
MDCLVII.

OP MYNE AFBEELDINGE GESCHILDERT

DOOR FILIPS KONING.

OMNIA LONGÆVO SIMILIS.

IK telde vijfenſeventigh,
Toen KONING my, dus levendigh,
Te voorſchijn braght op zijn panneel.
Wie van de kunſt met kennis ſpreekt,
Zeght dat hier ſlechts de ſpraek ontbreekt.
Men kroon' het koningklijk penſeel.
MDCLXII.

OP DEN HEER

THEODOOR VELIUS,

Schepen, Raet, Medicijn, Hiſtoriſchrijver, en Poëet,
te Horen.

O Horen, gy verheft uw' koſtelijken Horen
Op uwen VELIUS, en grooten ingeboren,
Den trouwen Cicero in uwen kloecken Raet,
Den ſchrandren Klaudiaen, den wyzen Hippokraet,
Wiens artſeny de Doot beroofde van haer lijken.
Gy kent hem door dit beelt, maer beſt uit zyn Kronijken.

OP ZACHARIAS HEINS,

Vertaelder van de werken van Bartas.

ALdus leeft HEINS in print, om onzen tijt te cieren
En dekt zijn geestig hooft met heilige laurieren,
Met reden; want hy vloeit gelijk een klaere beek,
Zoo lieflijk als Bartas in d'eene en d'andre Week.

OP JOANNES ANTONIDES VAN DER GOES.

SUBSTITIT UNDA.

ZOo beelt ANTONIDES zich zelven levende uit,
Niet voor 't gezicht, maer met een goddelyk geluit
Des Ystrooms, aengenaem in alle opmerkende ooren.
Als hy een nieuwen toon op Hollants hooftstroom zet
Staet gryze Triton stom met d'oude zeetrompet.
Hier haelt zijn zanglust stof uit Aemstels vollen hooren.

OP JAN VOS.

ZOo spant Natuur door VOS een' regenboogh van dichten,
Of bogen van triomfe, en leert tooneelen stichten.
Wat hoortge, als hy een wijs op vrede en oorlog zet?
Een stem gewrongen door een boghtige trompet.

OP BARTHOLOMEUS ABBA,

Poëet en Rechtsgeleerde.

EA SOLA VOLUPTAS.

DUs maeltmen ABBA, die zijn lust schept in de blaên,
En Rechtgeleertheit van den Vorst Justiniaen.
Die wapens handelt, en de boogh van Febus vedel,
Gehuwt aen Poëzy, en zanglust braef en edel.
Zoo steekt een eedle geest alle andre geesten aen.

OP DEN HEER
JUSTUS BAEK
EN MAGDALENE VAN ERP.

GY ziet hier Justus beelt en 't beelt van Magdaleen,
Doch ieder half. waerom? twee halven maken een,
Een eenigh hart, een' wil, een' zelven lust en leven.
Men ziet dees eenigheit in twee paer oogen zweven
En zwieren. Erp verstrekt een spiegel van heur Baek.
Zo spreekt de stomme verf: my dunkt ik ken hun spraek.

OP DEN WISKUNSTIGEN
WILLEM BLAEU.

MEn zoek volkomen brein vergeefs, en vint 'er geen;
En zelden een vernuft alleen bequaem tot een;
Noch zeldener een' man bequaem geacht tot velen:
Het schynt Natuur heeft lust haer gaven te verdeelen.
Maer trof in Blaeu een stof tot veelerley bequaem.
Zoo draeght de Wiskunst moedt op zynen grooten naem.

OP DEN EDELEN HEER
FRANCOIS JUNIUS.

DIt 's Junius, des Schilders rechtehant.
Zijn bloet is eêl, noch eeler zijn verstant.

OP WOUTER KRABETH.

OFfert Wouter met Elias,
Doove verf schijnt hemels vier.
Eet hy 't Paeschlam met Messias,
Zijn penseel, vol aert en zwier,

Draeft

Draeft te geestiger en stouter.
Zet zyn beelt op 't Schilders outer.

OP DIEDRIK KRABETH.

DIEDRIK'S uurglas is verloopen;
Noch volhart hy door Sint Jan
't Volk te leeren en te doopen,
Daer het grimmelt om dien man,
Zoo vol yver, als boetvaerdig.
Is die Helt geen kunstkroon waerdigh?

OP PETER LASTMAN,

DEN APELLES ONZER EEUWE.

DE geest van PETER voer in 't ordineeren speelen,
En volghde vrou Natuur op doeken en panneelen,
Zyn kunstgetuigen. Toon, wie 't oordeel stryken kan,
Of LASTMAN Fenix was, of Rubens, zyn genan.
De Keizer heeft hem dus den ommetrek gegeven:
Maer anders tekent hy zich in zyn kunst naer 't leven.

OP HENRIK DE KEIZER,

Doorluchtigh Beelt-en-Steenhouwer van Amsterdam.

HIer leeft, die leven gaf aen marmer, en metael,
Yvoir, albast, en klay, dies laet zich Uitrecht hooren:
Is Rome op Keizers prat en Keizerlijke prael;
De Keizer van de kunst is uit mijn' schoot geboren.

OP GOVAERT FLINK,

DUs leefde Apelles FLINK, te vroegh de stadt ontrukt,
Toen hy, behantvest van haere edele Overheden,

Het

Het heerlijk raethuis met historien zou kleden,
 Gelijkze Tacitus van outs heeft uitgedrukt,
Die Rome strijken leert voor 't recht der Batavieren.
Bekranst dien Schilderhelt met eeuwige laurieren.

OP DEN ZELVEN.

HIer ziet men FLINK, gelyk hy leeft,
Die 't leven aen zyn doeken geeft.

OP JOACHIM SANDRART VAN STOKKAU.

ZOo maelt SANDRART zich zelf, des Mainstrooms zuigeling.
Natuur gaf hem 't penseel; de Tiber schilderlessen:
Waer na de Donau zelf de goude keten hing
Om zijnen hals. Het Y en Aemstels Vlietgodessen
Verwellekomden hem, 't vercierssel van haer stadt,
Die schat de Schilderkunst een stuk van haren schat.

OP DEN ONSTERFLYKEN HEER,

KAREL VAN MANDER,

Schilder, en Dichter, en schrijver van het Schilderboek.

SIC ITUR AD ASTRA.

MEn ziet den geest van ouden KAREL zweven
 In deze print, maer levender in 't werk
Van 't Schilderboek, waer in de Schilders leven,
 Na hunnen tijdt, zijn pen, in 't worstelperk
Der schilderkunst, de leerbre jeught leert stryen
 En worstelen op 't voorbeelt van Natuur,
Of haer ontvouwt den zin der schilderyen
 Van Nasoos dicht, dat Jovis blixemvuur

Bra-

Braveert met zijn gestaltewisselingen,
Zoo goddelijk en kunstighlijk verknocht
Als MANDER haer ontknoopte, en op dat zingen
d'Orakels van dien Helt te voorschijn broght.
Wat ischt dit beelt? geen gout noch geen juweelen,
Een schilders kroon van d'edelste penseelen.

MDCLVII.

OP DEN KUNSTRYKEN HEER

ABRAHAM VAN DIEPEBEEK.

DUs tekende ABRAHAM zich zelven naer het leven.
Wy kennen hant en geest aen ommetrek en streek.
Zy vloejen even ryk, gelyk een DIEPE BEEK.
't Welschikken, van Natuur aen weinigen gegeven,
Is 't vrye velt, waer in hy weit met zyn penseel.
De vont van 's mans vernuft onrziet geen zonnestralen,
Noch zelf Appelles oogh, in kerken en in zalen.
Laet tuigen print en doek, en koorglas en panneel.

OP DEN NEDERLANTSCHEN FIDIAS,

ARTUS QUELLYN,

Het licht der beelthouwerye onzer eeuwe, en beelthouwer van Amsterdam,

Geschildert door STOKKADE.

STokkade maelde aldus de helft van 't zichtbre deel
Van ARTUS Fidias. waerom hem niet geheel,
Of teffens lyf en ziel, zyn kunst met al haer vonken?
Zoo heeft QUELLYN zich zelf in marmer uitgeklonken.

OP PAULUS VAN VIANEN,

Door JOANNES LUTMA DEN JONGE geschildert.

DIt's PAULUS sterfelijk, niet zijn onsterflijk deel,
De geest, onschilderbaer op doek of tafereel.

Dees openbaert zich door gewijde wonderwerken,
In 's Keizers kabinet en galerye en kerken:
  Daer zet dat rijk vernuft de drijfkunst op 't altaer.
  Hy volght Sint Lukas pen, van Bethlem op Kalvaer,
En daelt in 't heiligh graf, tot dat de doot verwonnen,
Godts zoon verheerelijkt, bekleet met loutre zonnen,
  En vrolijk ingehaelt op 's vaders blijde stem,
  De poorten innevaert van 't nieu Jerusalem,
Om den kruisstandert trots op 's hemels burgh te planten.
Men ziet Viane om strijt zich tegens Uitrecht kanten.
  d'Een teelt hem: d'ander wil braveeren met den naem.
  Elk worstelt vast, om diep te deelen in zijn faem.

OP D'AFBEELDINGE VAN DEN

OUDEN LUTMA,

DOOR DEN JONGE.

De vader LUTMA teelt
  Den zoon; de zoon weêrom
Den vader in zijn beelt.
  Natuur staet hier voor stom.

OP DEN KUNSTRYKEN

PETER SERWOUTERS.

SERWOUTERS, edel door der oudren schilt en wapen,
Noch eedler door zyn deught, verdiende een ieders gunst.
  Zyn kopren beeldewerk, en pennetekenkunst,
Getuigen levend van den geest, hem ingeschapen.
  De mensch blyft nimmer hier in eenen zelven staet:
  Noch is 'er iet dat blyft en nimmermeer vergaet.

OP MEESTER JOAN PIETERSZ ZWELING,

Fenix der Muzijke, en Orgelist van AMSTERDAM.

DIt 's ZWELINGS sterflijk deel, ten troost ons nagebleven;
't Onsterflijk hout de maet by Godt in 't eeuwig leven:
Daer strekt hy, meer dan hier kan vatten ons gehoor,
Een goddelijke galm in aller Englen oor.

OP DIEDRIK ZWELING,

ORGELIST VAN AMSTERDAM.

ALdus heeft Livius ons ZWELING afgebeelt,
Maer niet zijn' fenixgalm, uit 's Vaders asch geteelt.
De Neef, de Grootvaêr, en de Fenix vader zongen
Een eeuw den Aemstel toe met hemelsche orgeltongen.
Zoo Thebe door een lier tot zulk een' wasdom quam,
Wat zou men dichten van het orgel t' Amsterdam?
Daer David en Orlande om strijt zich laten hooren,
Als Diedrik zielen vanght, en ophangt by heur ooren.

OP HENRIK MEURS.

HIer ziet gy HENRIK MEURS, gelijk zijn aenschijn leeft:
Maer die wat meer begeert dan schaduwen van prenten,
Sla d'oogen op satijn, pappier en perkementen;
Daer maelt hy zelf zijn geest, die op zijn veder zweeft.

OP DANIEL DE LANGE

UITNEEMEND SCHRYVER.

DIt is DE LANGE, indien ik 't aenzicht ken.
Wie schreef zijn' naem oit schooner met zijn pen?

OP WILLEM BARTJENS.

GY ziet het zichtbre deel van BARTJENS hier naer 't leven:
Van zijn' onzichtbren geest heeft hy u zelf gegeven
Een print in 't Rekenboek, dat nergens faelt noch suft,
Maer volght, ten dienst der jeught, Euklides spits vernuft.

OP D'AFBEELDINGE VAN

JOHANNA GRAY,

Koningin van Engelandt.

d'ONnoosle GRAY, door dwang gekroont,
Wert om haer Godtsdienst niet verschoont.
De tong van vlejers vinnig treft,
Die zich te vry op gunst verheft.
Mariaes erf recht dringt het deur.
In Engelandt gelt kracht, noch keur.

OP KONINGIN

MARIA STUART.

ZOo bloeide Stuarts jeught, eer haat haar hooft zag rollen;
Eer ze op't verwoet schavot, van hartewee geswollen,
Onnozel storf, onthalst naer een gesmede wet.
Zoo wert Marie omhelst van nicht Elizabeth.
Twee punten hebben haer den Bijl door 't lijf gedreven;
Haer erfrecht tot de kroon, en haer Katolisch leven.

OP DE KONINGIN

CHRISTINA,

door David Beks, haren Kamerling, geschildert.

DE liefde tot de kunst luikt op, met grooter hope
Van eere en prijs, nu Beks de Vorsten van Europe,
Uit last der Koningin, door zijne kunst herteelt,
En hun CHRISTYN vereert, in haer onsterflijk beelt.
Zoo wort Gustavus bloet, van hof tot hof, herboren.
Wie klaegt, dat aen dees verf en wissel wort verloren.

MDCLIII.

OP KONINGIN
CHRISTINA,
Terwlijlze den Olijf in hare kroonen vlecht.

ZOo leeft Gustavus in zijn eenige erfgenaem,
En levert stof op stof aen d'onverzabre Faem.
Zoo vlamde Achilles eer, in jofferlijke kleeren,
Op sabel en rondas, en boog, en helm, en speeren,
Als Koningin KRISTINE op Pallas vreedzaem loof.
By zulk een hooftcieraet staen goude kroonen doof.

OP DE KONINGKLIJKE BRUIT
VAN POOLEN.
Te Parijs geschildert, als een Nimf in bosschaedje, en gouden laken, met diamanten en parlen geboort.

GEen diamantkool gloeit zoo schoon op gouden laken,
Als d'oogen in het hooft van vrouw LOUYZE blaeken;
Noch Vladislaus hof droeg oit zoo lekkre een kers,
Gelijk dees roode mont, vol nektars van Nevers.
Aldus zag Venus zelf haer' zoon in 't bosch verdolen.
Zy spant in 't Cypersch Rijk, maer dees de kroon in Polen.

ANDERS.

ZOo kan LOUYZE 't oog der Koningen behagen,
En heffen 't bloet van Kleef, Neverssen en Gonzagen
Tot aen de noorderas, met haer gewijde Kroon.
Het gout en purper blinkt aen sulk een schoonheit schoon,
Noch schooner by haer deugt, wel waert dien prijs te winnen.
Een Koningin bezit zoo veel als drie Godinnen.

ANDERS.

ZAg Maro vrouw Natuur haer' schoonsten schat besteden,
Om d'eere van Nevers en Mantua te kleeden,

Gelijkze aen ſcepters trouwt, op 't Koningklijke feeſt;
Hy wiſchte Venus uit, herſchiepze naer de leeſt
Van deze Koningin LOUYZE, waert te baenen
De heirbaen van 't geluk der oude Mantuaenen,
Verheerlijkt door zijn Wieg, en nu door haere kroon.
Men ley de Bruit te koore, op 's Mantuaners toon.

ANDERS.

EEn ſchoonheit, tegens kroon en ſcepter opgewaſſen,
Is zeldzaem: zulk een leeſt, die 's Konings voet zal paſſen,
Wort eens in hondert jaer geſneden, in een woudt
Aen godt Jupijn gewijdt, en een uit al dat hout.
Schep moedt, o Kriſtenrijk! dees is de bant der Staten:
LOUYZE huwt aen een de Gallen en Sarmaten.

OP SOFIA AMALIA

Koninginge te Denemerk en Noorwegen.

SOFIA zette zich toen Mander haer zou maelen.
Wat zag hy met ontzag? Drie zonnen in een zon:
Drie Godtheên teffens en zijn ſcheemrende oogen dwaelen,
Verblint in zulk een licht, eer hy het werk begon.
De rechter Paris zag drie hemelſche Godinnen.
Hier leven drie in een, de Godtheit van de jacht,
De Wijsheit in 't geweer, en 't ſchoonſte waert te minnen,
Geen Griekſche Venus, maer de Duitſche in haere kracht.
Wat raet, Apelles? mael met toegeſlotene oogen.
Miſlukt de kunſt, zoo bou van verre Fredriksborg.
Men zal de Koningin dus levend kennen mogen.
Zoo won zy 's Konings hert, en deelt met hem zijn zorg.

MDCLVII.

OP MEVROUWE VAN ZUIDPOLSBROEK
KATHARINE HOOFT.

DE Vader, die natuur van lidt tot lidt ontleede,
De weerelt kende, en, in het Ooſtenrijkſche hof,
By Rudolf was gezien, om zijne wyze rede,
En aengezocht, ten ſteun van 's Keizers ſtaet en lof,
Liet ons KATHRINE na, om in zijn krooſt te leven,
Noch ſchooner dan de kunſt haer, in dit tafereel,
Dien ſchoonen ommetrek en 't wezen poogt te geven,
Daer Polsbroeks hart in leeft, als aen het halve deel
Van zijne ziel verknocht, en rechte wedergade.
Het leven dooft de verf: hier quam de kunſt te ſpade.

OP MEVROUWE
ANNA VAN HOORN.

Gemalin van den Heer Cornelis van Vlooswijk, Heere van Vlooswijk
en Burgermeeſter der ſtadt Amſterdam

Inceſſu patuit dea.

GEen Paris oordeel' wie van dry den prys zal winnen:
Dry Godtheên ſmilten in dit eenigh ſchoon in een.
Apelles zat verrukt, hy zou het werk beginnen,
Het fier en wys en ſchoon, en ieders voeglykheên
En zwieren naer den eiſch in ANNA t'zamenvatten:
Maer 't ſcheen dat vrouw Natuur hem heimlyk inneblies:
Gy overlaedt uw' geeſt: dit zwaere werk zal ſpatten.
Ik was in 't ſcheppen van die ſchoonheit al te kieſch.
Hy maelde, en vreeſde 't beelt de leſte ſtreek te geven.
Behaegt de ſchaduw elk, hoe ſchoon is dan het leven!

OP ELIZABETH BIKKERS VAN SWIETEN,
Gemalin van den Heer
ANDRIES DE GRAEF,
Out Burgermeester en Zeeraedt t' Amsterdam.
DIVINUM ASPIRAT AMOREM.

De brave dochter van den braven Heer van Swieten
  Elizabeth plag dus t'onthalen haren Helt,
En minnelijk den ſtrael van minne in 't hart te ſchieten,
  Waer door hy in den gloet van haere minne ſmelt.
D'afzetſels van die bloem getuigen het vermogen
  Van waere kuiſche trou waer meê zy hem verbont,
Zoo meningmael zijn ziel, ten hemel opgetogen,
  Alleen genoegzaemheit in haere vrientſchap vond.
Ontijdig heeft een rijp die ſchoone bloem verbeten:
Maer d'edle geur van deugt en trou blijft onvergeten.

MDCLVIII.

OP MEVROUW
ALEIDIS BIKKER VAN ZWIETEN,
Gemalin van den Heere Lambert Reinſt, Schout der ſtadt Amſterdam.
PUDICITIAM SERVAT.

Aldus verquikt de lieve Aleidis in haere armen
  Den Heer, die al den dagh, ten dienſt van al de ſtadt,
In 't overlaſtigh ampt des avonts afgemat,
  Zijn zon bedankt die hem komt koeſtren en verwarmen.
  Gelijk een dochter voeght van Swieten, die het volk
Verdadigde, en verdiende eens Vorſten haet te draegen,
Toen hy den Aemſtel quam beleegren en belaegen,
  En dreighde 't edel bloet met zijnen blooten dolk.
Men ziet goedtaerdigheit gemengt in zedige oogen.
Dat zijnze, die zijn hart tot haere min bewoogen.

OP

OP JAKOBA BIKKER,

Gemaelin van den edelen Heer

PETER DE GRAEF,

Jongkheer van Zuidpolsbroek.

Door Ovens geschildert.

HAUD TIBI VULTUS
MORTALIS, NEC VOX HOMINEM SONAT.

APpelles wert belust JAKOBA af te maelen,
Gelijk de blozentheit van 't eerst opluikend licht:
Maer 't miste zijne verf aen kracht, en vier, en straelen.
De verf viel veel te doof. Hy sloeg zijn aengesicht
Van schaemte drywerf neêr. De lust en hoop bezweken.
De Kunst schoot veel te kort, in 't volgen van natuur.
Zy wenschte haer penseel aen 't hemelsch vier t'ontsteeken:
Doch zulk een vierroof stont Promeets bestaen te duur.
De Schilder sprak in 't endt: Mevrou zal my vergeven,
Dat ik haer schoonheit en bevalligheit en gunst
Slechts dootverwe, als een schijn en schaduw van het leven.
De wil ontbreektme niet, al mangelt het aen kunst.

MDCLXIII.

OP JOFFER
ANNA HINLOPEN.

Toenze in schijn van Cecilia geschildert zou worden.

ZOo schijnt Cecilia in ANNA te verrijzen.
Een Engel 't orgel blaest, terwijlze Davids wijzen
Op Zwelings noten volght, en zelf het Paradijs
Ten dans leit en ontvonkt in 's Allerhooghsten prijs.
Haer vingers 't bruiloftsliet van Salomon ontvouwen.
Wel hem, die zulk een hant en vingers eens zal trouwen.

OP DE SCHILDERY VAN MEJOFFER ANNA WYMERS.

ALdus ſchynt ANNA hier te leven,
Die Six het leven heeft gegeven.
Zy dekt de borſten, die hy zoogh.
Men kent den zoon uit 's moeders oogh.

OP MEJOFFER MARGRIETE TULP,

Huisvrouwe van den Heere JOAN SIX,

Door GOVERT FLINK geſchildert,

Animum pictura paſcit inani.

MARGRITE zag haer' ſchyn in haere beek,
Gelijk een perle in 't klare water, leven,
Zoo heeft de kunſt haer nu met verwe en ſtreek
Den ommetrek natuurelyk gegeven.
Toen Six dit zag, ontvonkte 't hart van min.
Hy zag bekoort de ſchaduwe aen voor 't wezen
Van zyne TULP, en lieve Zanggodin.
Het bloet ontſtak, en al zyne aders rezen.
Hy kuſte 't beelt, en had het weêr gekuſt,
De ſchildery had zelf dien gloet gebluſt.

OP MEJOFFER MARIA VAN BLOK,

Taleis virgo dabat ore colores.

DE Schilder, in het mengen van zijn verve,
Ontleende 't eelſt van Venus, en Minerve,
Van Venus de bevalligheit, en gunſt,
Van Pallas de voorzichtigheit, en kunſt:
Zoo wordenze in MARIA bey gevonden.
Is 't wonder dat zy Heimbachs hart koſt wonden!

OP KATHARINE QUESTIERS,

ZOo maelde een Schilders hant de ſchoone KATHARYN;
Maer 't leven overtreft zoo ver den ſchilderſchijn,
Als een gemaelde roos met haere dove kleuren
Een roos in 't leven wijkt, wiens levendige geuren
Het hart verquikken, op den oever van de doot.
Apollo noemde dees de tiende kunſtgenoot,
En waerde zuſter van de negen Kunſtgodinnen.
Hy wenſchte uit minnegloet haer edel hart te winnen:
Maer zy, te vreden met der ſterfelijken lot,
Ontzey de min van dien onſterfelijken Godt:
En had hy haer beſtaen te ſchaecken tegens d'orden,
QUESTIERS waer geen laurier, maer eene roos geworden.

OP IZABELLA BENZI.

DEes Schoonheit wort met recht van kenners aengebeden,
Of liever Godt in haer die op de Godtheit wijſt,
De bron van al het ſchoon. De ſchoonheit en de zeden
Gaen zelden dus gepaert. Waer blijft de goude lijſt?
Hier eiſcht de ſchilderkunſt een lijſt, bezet met ſteenen,
Die zullen meer waerdy ontfangen van dit beelt.
In ISABELLE is ons een nieuwe ſtar verſchenen.
Bezieze door en door. Wat leden zijn misdeelt?
Zy kan van dichte by de zon en 't oogh verdragen:
Ja zoo de morgenſtar in haren plicht ontbrak;
Men zetteze, voor dagh, voor dauw, op haren wagen.
Dat leven is te ſterk, of alle verf te zwak.
Het overſchrijt de maet der ſterfelijke menſchen.
Kent BENZI zijn geluk; hy kan niet ſchooners wenſchen.

OP DE SCHOONE ELIZA.

DE geestige Natuur, belust wat schoons te maelen,
Nam vroegh in 't oosten waer den klaren morgenstont;
Toenze, uit den slaep gewekt, van duizent nachtegaelen,
Den dauw en geur ontfing in haeren nuchtren mont.
Zy mengt, uit roozendauw en honingh, en amandel,
Een lenigh klay, en kneet, herkneet het, en bootseert
Een beelt, zoo net dat geen vernuft dit eedler handel,
En niet een eenigh lidt aen zijnen eisch ontbeert.
De dageraet bestelt haer roozen voor de kaeken,
En goutdraet voor het hair, en perlen voor 't gebit,
En stralen voor 't gezicht, waer van de minnaers blaken,
En krieken voor den mont. Wat wonderwerk is dit!
Zy blaest een' geest, een ziel, een gunst door al de leden.
Men zagh de weêrga van een hemelsche Pandoor,
Een schoonheit, van haer lief geviert, en aengebeden,
Die koos voor zulk een' schat noch marmer, noch ivoir.
Waer deught en schoonheit zijn gescheiden d'een van d'andere;
ELIZA paert de deught en schoonheit met elkandere.

OP SUZANNA VAN BAERLE,

DE BRUIDT VAN GEERAERDT BRANDT,

door GEERAERDT VAN ZYL geschildert.

IN geenen trouring blonk oit Indiaensche paerle
Zoo zuiver als SUZAN, in 't huisgezin VAN BAERLE.
Zy dooft met haer gezicht den klaersten diamant,
En stookt in 't kilste hart een' overkuischen brant.
De Schoonheit Jeught en Deught verzamen hier te gader.
Maer 't rijp verstant verbeelt het oordeel van haer' Vader.

MDCLII.

J. V. VON-

J. V. VONDELS
BRUILOFT-DICHTEN.

J. V. VONDELS BRUILOFTDICHTEN.

DE HYMEN VAN ORANJE EN BRITANJE.

ZANG.

Ie, ay zie het Weſten blozen.
Zie het mengen wit met root.
Wat al Lelien en Rozen
Baert het uit zijn' zwangren ſchoot!
Zie dien dageraet eens krieken,
Van den Teems af tot de Maes.
't Is een luſt die lucht te rieken.
Wat getjilp en wat geraes
Schijnt de Lentezon t'ontmoeten,
Die recht avrechts overwaeit?
Wat al Stroomgoôn gaen haer groeten,
Uit den Vyver opgekraeit
Door de Faem, vooruit geſtoven
Voor dien nieuwen zonneſchijn.
Durf ik wel mijn oogh gelooven,
En mijn ooren? wie magh 't zijn,
Die haer ſtralen op komt dringen,
En my noopt zoo vroegh te zingen?

TEGEN-

TEGENZANG.

't Is de Dochter van Britanje,
Vrouw Maria, die dus bralt,
En den Zoon van 't fiere Oranje
Schaemroot in zijne armen valt.
't Is de Roos van al de bloemen,
Daer men noch Bourbon in leeſt,
En de Stuarts niet te noemen,
Dan eerbiedigh, en bevreeſt;
Naemen eertijts aengebeden,
Door het ganſche Kriſtendom;
Toenze 't ongeloof beſtreden,
En den Heiden maeckten ſtom,
Door de ſpiegels hunner werken,
Onverrot en onvergaen;
Door de wortels hunner kerken,
Die de Hel voor 't voorhooft ſlaen,
Als ſtantvaſtige getuigen
Van Godts naem, waer voor wy buigen.

ZANG.

Recht: daer komtze, d' onbeſmette,
Daer een Karel hoop op ſticht,
En haer moeder Henriette,
Leitſtar van 't gekroonde Licht.
Och, onnoſle, komt gy ſlapen
By dat grimmigh leeuwenbloet,
Die voor dagh zijn Vaders wapen
Aen zal ſchieten, om, vol moet,
In een buy van gloênde kogels,
Heen te vliegen naer een wolk

Van

Van geklaude en bitse vogels,
  Schriklijk spookende oorloghsvolk?
Och, hoe wil die Schoone droomen,
  Datze haren jongen Heer
In een rosbaer t' huis ziet komen,
  Eens voor eeuwigh, en niet meer.
Zachte Venus, 't kon u rouwen
d'Ysre vuist van Mars te trouwen.

TEGENSANG.

Neen, de Vader heeft die slagen
  Voor den Zoon al doorgestreên;
En zal van den oorloghswagen
  Op den vredewagen treên,
Door ons joffers voortgetogen
  In den zegenrijken Haeg.
Rust Maria: luik uwe oogen:
  Droom van moort noch oorloghs-vlaeg;
Maer van zoete vrêbazuinen,
  En van hinde-en-hartejaght,
In 't gekluwent stof der duinen.
  Droom, hoe Willem, voor den nacht,
Komt zijn moede leen verquikken,
  Nat van zweet, begruist van stof,
Daer gy met twee minneblikken
  Hem verwelkomt in zijn hof;
En, gekust voor mondt en wangen,
Kust, om 't wilt voor u gevangen.

TOEZANG.

Brengt zoo puik van telgen voort,
Daer u geen trompet verstoort,

Noch geen donder van kortouwen.
Helpt zoo Vrydoms Tempel bouwen.
Strengelt eilanden en zeen
Met uwe armen hecht aen een.
Oorlooght in het velt van vrede,
Daer het zwaert ruſt in de ſcheede;
Dat veel eerelijker roeſt,
Dan 't geboude lant verwoeſt.
MDCXLII.

DE VORSTELYKE BRUILOFT

T'AMSTERDAM.

AEN DEN DOORLUCHTIGSTEN VORST EN HEER

JOHAN GEORG,

Vorſt te Anhalt, Graef van Aſkanje, Heer van Serbſt, Beerenburgh &c. Oppervcltoverſte van zijne Keurvorſtelijke doorluchtigheit, in beide Hertoghdommen Brandenburgh, en ſtadthouder van zijne legers, overſte der ruiterye &c.

EN DE DOORLUCHTIGSTE PRINCES, MEVROUW

HENRIETTE KATHARINE,

Princes van Oranje en Naſſau, Gravin van Katzhelboge, Vianden, Dietz, Lingen, Meurs, Buuren, Leerdam, Markgravin van ter Veere, en Vliſſingen, Barones van Breda &c.

DEUS NOBIS HÆC OTIA FECIT.

EEn Hymen komt de kroon op 't raethuis ſluiten,
Dat gaet ten danſſe op bevende orgelfluiten,
En ſchuiftrompet, en goddelijk muzijk:
Terwijl de lucht Europe, en Chriſtenrijk
Met eenen dauw olyven ſchijnt te zegenen;
De Koningen elkanderen bejegenen,

Als

Als broeders, en te feeſt gaen, hant aen hant;
De vorſten en vorſtinnen door den brant
Van minne ontvonkt, in trougenootſchap treden;
De heiren, die, vierkant in hun geleden,
Verwachten op d'aenſchennende trompet,
Stilzwijgen, om dit vorſtlijk bruiloftsbed,
En heilrijk paer, ter heerſchappy geboren,
Niet in zijn ruſt te wekken, niet te ſtooren
In 't bruitsprieel, dat Goden zelfs bekoort.
De beurs ſtaet ſtil. De koopſtadt ſluit geen poort
Voor duizenden, die ſtewaert innedringen,
Om 't bruiloftsliet voor ANHALT op te zingen,
En ſchoone ORANJE; een klank, die d'ooren ſtreelt,
Nu al de ſtadt, die groote ſchouburgh, ſpeelt.
De ridderſchap van Aemſtellant, aen 't draven,
Brieſcht moediger, als eertijts Troiſche braven
Moedt ſchepten, op den moedigen Askaen.
De burgery, de bloem uit elke vaen
Gelezen, loſt haer zwangere musketten,
En weêrlicht op den weêrklank der trompetten.
De zeekortouw gaet weiden over ſtroom,
En velt, van wal, en brugge, zonder toom,
Op 't blyde onthael van ons Naſſauſche heeren.
De vlooten op het ſcheeprijk Y braveeren
Met wimpelen, en vlaggen, daer een lucht
Van dertelheit in ommezweeft, en zucht,
Verlieft op zulk een' regenboogh van kleuren.
Een die noit zong, magh 't zingen nu gebeuren.
Ik zong voorheen met luſt den oorloghstoght
Van FREDERIK, die pais door oorlogh zocht,
En met den pais zijne oogen quam te luiken;
Een zegen, dien wy, Godt ten prys, gebruiken:

Nu lust het my te zingen voor dees Bruit,
Die vrolijk het gelukkigh drytal sluit,
Haer zusters volght LOUISE, en ALBERTYNE.
Indien haer star my toestraele, en beschijne,
De weêrglans zal, uit mijne bruiloftsmaet
Zich heffende, den zegenrijken staet,
Voor 't leenen van dien princenluister, danken;
De zangbergh my een lekkerny van klanken
Byzetten, daer d'aenleider van de zon
Alle ooren van de Goôn op Pelion
Mede onderhiel, dat Peleus onder 't zingen,
Van kussen nau zich zelven kon bedwingen;
Zoo menighmael hem Tethys luisterscherp
Bekoorde met een' lonk, Apolloos harp
Den bruigom noopte om iet de bruit te vergen,
Dat zoeter smaeckt in 't sluiken, en verbergen.
Maer 't voorspel valt te lang voor minnegloet.
De min verdriet alle uitstel, en eischt spoet.
De dolle Mars, van Razerny bezeten,
En met gewelt geborsten van zijn keten,
Zat grimmigh op in 't blanke harrenas.
Op 't schokken van zijn kopren wagenas,
Door Mulciber in Etnaes smis gegoten,
Verschrikten en verbaesden steên, en sloten.
d'Aerdbodem dreunde en daverde, zoo wijt
De Noortbeer om den kreits des hemels rijt.
De hel quam op van onder, droef, en zwarter
Dan eenigh Moor, en voerde Noor en Tarter,
Den Moskovijt, en Rus, en Transilvaen,
Sarmaet, en Got, en Sweed, en Deenen aen.
Men zagh'er Vrank, en Spanjaert, en de Britten,
En Batavier, en Oostenrijk verhitten,

Gans Neêrlant, en Hooghduitſchlant, Hongersman,
En Savoiart, en Sax in eedtgeſpan.
Men zagh'er 't heir der krabbende Kroaten,
Kozakken, en Litouwers uitgelaeten,
Ganſch Pruiſſen, en ganſch Lijflant in 't geweer.
Wie Mars niet woude aenbidden, ſcheen van eer
En brein berooft: zoo rukkenze in ſlaghorden
Gereet, en heet, om hantgemen te worden.
Op 't ſteeken van klaroen, en krijghstrompet,
Op trommelſlagh, en trommel wort de wet
Van vrêverbont en wapenſtant gebroken.
De heiren gaen elkandre fel beſtooken,
En mengen al hun klaeuwen onder een.
De ſtofwolk rijſt ten hemel op, die ſcheen
Van pulver, ſtof, en rook, en ſmook geſlooten.
Een zee van bloet, ten adren uitgegoten,
Bedekte 't lant, dat dreef, van doôn bezaeit.
De paertshoef maelt het zaet. De ſabel maeit
Den korenoogſt. De ſteên, en dorpen ſtonden
In eene zee van vier. Alle akkergronden
Verbrandden tot den wortel toe aen aſch.
Het vee verging, en leedt gebrek aen gras,
En hoy, en voêr. De waterſtroomen dreven
Van lijken. Wat kon vlughten, berghde 't leven,
In hol, ſpelonke, en woudt, en woeſtyny,
En ſchreide om hoogh, in 't vreeſlijk moortgety.
Op dat geſchrey zagh Jupiter van boven
Ter tinne uit, van 't geſtarnde hof der hoven,
Vorſt ANHALT, die 't gevaer des oorloghs tart,
In 't midden der ſlaghordens diep verwart,
Om BRANDENBURGH, die onheil wenſcht te ſchutten,
Met zijnen arm gewapent t' onderſtutten.

De Koning van de Goden riep terſtont
Zijn dochter, die het huwelijx verbont
In kracht houdt, door haer minneprikkelingen,
En Mars in 't woên kan toomen, en bedwingen.
De dochter komt voor haeren vader ſtaen.
Hy ſpreektze met dees rede ernſthaftigh aen.
Vertrouden wy u niet de Duitſche ſtammen
Door 't eeuwigh vier van uwe minnevlammen
Te houden in hunn' ſtaet, van eeuw tot eeuw?
Zijt gy 't niet, die het brullen van den leeu
Aen bant leght, en de zee en waterdieren
Ontvonkt door kracht van nimmer leſchbre vieren?
Hebt gy niet Mars gebreidelt, toen hy, zadt
Van moorden, aen uw ſchoonheit zich vergat?
En ſlaept gy, nu het tijt is op te waeken?
Al zitten wy te roer, om 's weerelts zaeken
Te ſtieren door het hemelſche beleit;
Noch moet de hooghſte en Oppermajeſteit
Door middelen de ſtaeten onderhouwen.
Het is uw ampt geſlacht en huis te bouwen,
De Vorſten door het onderling verbant
Te trouwen, mont aen mont, en hant aen hant.
Zoo wiſtge, op mijn gebodt, de nabuurrijken
Van Vrankrijk en Hiſpanje, in 't huwelijken
Van Luidewijk aen d'Infantin, terſtont
Te zoenen, en de legers van den gront
Te voeren in het barnen van de baren
Der ondereengemengde wapenſchaeren.
Of waentge dat d'aeloude ſtam en ſtaet
Van ANHALT ons niet meer ter harte gaet?
Een ſtam, ons waert voor menigh hondert jaeren,
Verheerlijkt door Keurhuizen, en in 't paeren
Zoo

Zoo hoogh gezet? gelijk hem geensins d'eer
Van Saxenrijk, en zijn' gekroonden Beer
Ontstzet, noch ry van Hertogen, en Grooten.
Wat zeggen wy? hy is uit u gesproten.
Vergeetge dus uw heiligh bloet, ASKAEN,
Gewonnen by Anchises, den Trojaen;
Daer Rome zelf, die grootste Monarchye,
Zoo hoogh op draeft, en voor haer heerschappye
Dien stam bedankt, en eeuwigh danken zal,
Dewijl dees zit te rade in 't Godental?
Ga heene dan vereenigh uw ASKANJE,
En 't Keizers bloet van Adolf, daer ORANJE
Niet van ontaert. Misschien of, u ten prijs,
Het jongste Troje uit zulk een paer verrijs';
Zoo eens hun zoon de velttrompet hoor' steeken,
Den vader, daer de Rijn van weet te spreeken,
En Donau, volge, en naerzette op den plas
Der Middelzee, en kome in 't harrenas
Den tulbant op, dat gansch Konstantinopelen
Van dootschrik 't hart in 't lijf beginn' te popelen.
Dit is mijn wil. Meer sprak hy niet. Zy zweeft
Op vleugels van haer duiven heene, en streeft
Door wolk, en lucht, en strijkt ten lange leste
Daer zich GEORG, die voor 't gemeene beste
Der Duitschen street, na'et bloeden van den slagh
Een schaduw zocht, in 't flaeuwen van den dagh.
't Bezweete paert rondom hem heene weide.
De rusting, zwaert, en hellem, tusschen beide
Geslingert, van zijn lenden, zijde, en hooft,
Geblutst, geschaert, en meer dan eens geklooft,
Ontlasten hem, wien 't luste een poos te rusten.
Zy sprak in 't endt: helaes, wat magh u lusten

Te worſtelen met Mars? al oorlogseer
Genoegh behaelt. Uw ſtamhuis eiſcht wat meer
Dan wapenroof in kerken op te hangen.
Uw jeught verſlijt. Gy gaet allengs de gangen
Der ouderen, die over de Jordaen
De ſtappen van hun paerden lieten ſtaen.
Zy hebben prijs in ſlagh op ſlagh verworven:
Maer geen zoo braef, die niet en is geſtorven.
De grafzerk dekt den allerſtoutſten helt.
Uw jeught verſlenſt. Uw vaders ſtamhuis ſmelt.
Uw trots geſlacht verwacht rechtſchape loten
Uit zijnen ſtam, ter goeder tijt, geſproten.
Op op: u paſt een eedle minnevlaeg.
Naer Hollant toe, daer 't ſtrijtbre Gravenhaegh
Ten hemel heft zijn hof, en torenkruinen,
Uit boſch, en laen, waerande, en witte duinen.
Daer ſpoorde ik u een ſchoonheit op, wel waert
Met eenen helt uit Duitſchen ſtam gepaert.
Een ridder moet altijt geen ſpeeren breeken,
In ſpel, of ernſt; in 't perk den ring afſteeken:
Vryaedje voeght den ridder na den ſtrijt.
Het vechten en het huwen heeft zijn tijt.
Wat ſammelt gy? dit is u rechte gade.
Ga heen: hou aen: mijn hemelſche genade
Verzekert u van trouwe wedermin.
Ik ken den aert der eedle Keurvorſtin,
Die zal by haer vrou moeder AMELYE
U helpen door een zoete ſlavernye
Aen dat gewenſchte en koſtelijk juweel,
Uw halve ziel, uw toebeſcheiden deel.
Zoo ſpreecktze. Hy waekt op uit zulke droomen,
Bekent dat dit van boven is gekomen,

By loting van 't almogend ſtaetbeleit.
Hy rijt dan heen, verzoekt, houdt aen, en ſcheit
Niet zonder hoop, tot dat de dagh geboren,
Ganſch Groeningen den bruiloftsgalm magh hooren,
De wedergalm in Hollant antwoort geeft.
Maer Venus, die geduurigh groeit, en leeft
In aenteelt van de vorſtelijke ſtammen,
Verdroot het dat de gloet van haere vlammen
Te traegh geraekte aen 't werken; hierom nam
Zy voor een lucht van minne t'Amſterdam
t'Ontvonken, en den nadruk van het trouwen
Van 't vorſtlijk paer met grooter hoop t'ontvouwen.
Op dit beſluit, uit haeren troon gedaelt,
Wort HENRIETTE, en ANHALT ingehaelt,
Gewellekomt van Aemſtels burgervaderen,
En 't ganſch ſtehuis, daer al de Goôn vergaderen,
En Godtheên van 't gezegende geſlacht.
Hier worden 's lants triomfen opgebraght,
Door FREDERIK zoo menighmael bevochten;
Zoo veele ſteên verovert, en gevlochten
Tot eenen krans van zege reis op reis;
Hoe 't lant de kroon der vryheit met den pais
Wiert opgezet: en MAURITS, hoogh geboren,
Wort jongk, en laet zich op de bruiloft hooren,
Zoo ruſtigh of hy weder in Brezijl
Den handel, en verlaeten oorloghsſtijl
Hervatten woude, en al de Portugiezen
Zien ſtuiven in de boſſchen, en de biezen,
En 't ſuikerriet. Zijn hart ſlaet weêr de trom.
Op 't voorſpook gaet de berkemeier om,
En wederom. Zy zien den vrede in 't Noorden
Opdaegen, niet met glimp en ſchijn van woorden,

Maer in der daet. De Koningen vereent
Staen af al wat den nabuur wert geleent.
Prins WILLEM met een' blijden dronk bezegelt
Den Noortschen pais. De lust tot vrede regelt
De maeltijdt, daer de twee gelieven vast
Verneemen hoe de gloet van minne wast
In 't bruiloften: [want Venus het is wonder,]
Houdt bruiloft met die beide, en weet zich onder
Het vryen in te laeten, eer men 't weet.
Onzichtbaerheit verstrekt haer bruiloftskleet.
Vertoonde zy zich, als voorheen haer liefde
Anchises op den Troischen oever griefde;
Gy zoudt ze zien zoo schoon, als d'uchtentzon;
Of toen ze in strijdt den gouden appel won,
En Pallas, en Jupijns gemael beschaemde
In schoonheit, dat den rechter eeuwigh praemde,
Schoon hy ten loon van 't vonnis, by beding,
Met d'eerste bloem der schoonheên strijken ging.
Zy kan zich niet verzaden, nu ORANJE
Een' Duitsche ASKAEN by d'eere van ASKANJE
Zal winnen, en vernieuwen met dien naem
Den ouden tijdt, zoo dikwijl door de faem
In top gevoert, in vaerzen opgezongen,
Eeu in eeu uit, by puik van dichters tongen.
Gebeurt het dat die wenschelijke vrucht,
Te zaejen in deze Amsterlantsche lucht,
Den kam des helms eens koome om hoogh te steeken;
Hoe wil de geest der dichteren uitbreekeen,
Gelijk een stem door kopre boghten wringt
Van een trompet, waer op de zanghbergh springt,
En triomfeert. Dan wil by vaerzen blijken
Wat ANHALT al beschrijft in zijn kronijken,

En

En NASSAU, en ORANJE: daer een ſtijl
Toe wort vereiſcht, die opdraeft, als Virgijl,
Beluſt om zee, gelijk een ſtroom, te winnen,
En Ceſar, en Auguſt op 't heerlijkſt binnen
Out Romen in te voeren, op den toon
Van puiklatijn, Homeer naer zijne kroon
Te ſteeken met dien ſchilt, zoo rijk gedreven,
Tot glori van Eneas groote neven.
De dochter van Jupijn beſpiet al ſtil
Hoe 't lieve paer twee harten, zin, en wil
In een ſmilt; hoe twee ſtommen t'zamen ſpreeken.
De moeder kan verneemen uit elke teken
Van oogen, en gebaer haer dochters zin.
Nu wortze noch gedachtigh hoe de min
Haer noopte, toen zy HENRIK met verlangen
Ontharnaſt in haere ermen plagh t'ontfangen,
Te koeſteren, zoo dik hy uit den ſlagh
Zich zelf in 't git van haer ſchoone oogen zagh,
En zy den ſtam van NASSAU zocht te queeken
Door telgen, die den vader niet bezweeken,
Daer d'afkomſt nu, voor wie zich 't raethuis buight,
Tot vreught des volx, zoo levend van getuight.
MARIA ziet haer zuſter aen by vlaegen,
En heeft meer luſt te vliegen, en te jaegen
Met haeren boogh, den koker op den rugh,
Naer hinde, en hart, en, altijt even vlugh,
In Vryheit hof, en werelt te vergeten,
Dan dus, geboeit aen Venus goude keten,
Haer ga te zien naer d'oogen, en den mont.
Zy achtze wijs, die hiet noit ſmaek in vondt.
De zon is laegh gedaelt, de ſchim, aen 't groeien,
Voert ree 't geſtarnte in top, en wy vermoeien

De Vorstenbruit, en Bruigom met dien zang.
De bruiloftstoon valt Venus ook te lang.
Het lust haer nu die beide voor te lichten
Naer 't groen prieel van myrten, daer gedichten
Verstommen, en de krijgh, die 't leven voedt,
Den helt verwacht. Op dit betrouwen moet
Uw huwelijk al 't rijk tot heil gedyen,
De waerheit van mijn wit en profecyen
Bezegelen, eer 't maenlicht, ongestuit
Voortvaerende, zijn zilvre glanssen sluit
Tot negenwerf in een volkome ronde.
Gaet heene: heelt de zoete minnewonde
Met balssem, die de dochter van Jupijn
Gelieven schenkt: en laet de zonneschijn
Op morgen zien in d'oogen van Mevrouwe
Dat zy bedyt by 's bruigoms liefde, en trouwe.
Dit zong ik in de vreught van 't algemeen,
Toen vryheer GRAEF, en Ridder MAERSEVEEN,
Heer SPIEGEL, en van HOOREN al de Goden,
En Godtheên van ORANJE en NASSAU nooden
Op 't heerlijk feest van ANHALT en zyn Bruit,
Zoo schoon gelyk de kroon op 't raetsnis sluit.

BRUILOFTSLIEDT.

Op de wijze van Prins Robbert is een &c.

TOen Alexander Griekenlant
En Persen troude aen een,
Nam hy de Joffers by der hant
De tent viel hem te kleen

Voor hondert bruigoms, hondert bruits.
Wy volgen 's konings traut,
Goet ront, goet Zeeusch, in Nederduytsch.
Wy zingen hant aen hant.

2. *Hy zongze voor: zy zongen na:*
Hier heeft het oorlogh uit.
Wy winnen 't rijk tot niemants scha,
Noch vlammen op vrybuit.
Wy houwen, noch wy kerven niet.
Wy staen naer niemants bloet.
Het is al blyschap wat men ziet.
Wat smaekt dees bruiloft zoet!

3. *Hoe past mijn hooft dees rozekrans,*
Noch schooner dan mijn kroon!
De bloemen geven eeler glans
Dan 't gout van 's Keizers troon,
Dan steenen, dan karbonkelgloet.
Gesteente geeft geen' geur,
Als rozen, met Adonis bloet
Besprengkelt deur en deur.

4. *Die rozekrans draeght Venus zelf*
Te Pafos op 't altaer,
Wanneer feestoenen 't kerkgewelf
Vercieren jaer op jaer,
In 't hartje van den koelen May,
Daer zich met myrteblaên
De jeught bekranst, die rey by rey
Haer offert duif en zwaen.

5. *Zoo* HENRIETTE *dit gevalt,*
En ANHALT *haer behaeght.*

Ik wedt hy merkt aen bruits gestalt,
Eer't morgen wort, en daeght,
Dat zy haer vader FREDERYK
Verwacht in eene vrucht,
Tot eengetuige, en klaere blijk
Van d'Amsterlantsche lucht.
MDCLIX.

BRUILOFTBED
VAN DEN HEERE
PIETER CORNELISZ HOOFT,
Drost te Muiden, Baljuw van Goeilant;
EN MEVROUWE
HELIONORE HELLEMANS.
Den XXX in Slachtmaent, des jaers MDCXXVII.

INHOUDT.

Ganimedes van Jupiter afgesonden, om de bruiloftstafel des Drossaerts, na begroetenis, met hemelschen nectar te vereeren, verricht zijnen last: met verschijnt'er Venus en Poëzy, die na het ophalen der menighvuldige diensten, waer door de Bruidegom haer verplichte, proef nemen van't geene Kupido by zijnen meester in de dichtkunst gevordert heeft; waerom hy gelauriert wort, en Jupijns dischschenker vaert met deze tijding ten hemel.

PERSONAEDJEN.

GANIMEDES. VENUS. POËZY. CUPIDO.
REY VAN CHARITES.

GANIMEDES.

De zaligheit door al het zoet
Haer burgers dikmael walgen doet,

En eeuwigh vrolijk ſchittrend licht
Verveelt wel Godenaengezicht;
Dies 't zuur ook hemeltonge ſmaekt,
En duiſternis het oogh vermaekt.
Der dingen waerde in 't algemeen
Bekent men door verſcheidenheên.
Verſcheide kleuren doen 't gewis
Dat Iris kleet veel ſchooner is.
De verwe ſteekt op verwen af.
Zoo blinkt Jupijns by Plutoos ſtaf,
Een Godt by 't menſchelijk geſlacht,
En ſtarregout in 's aerdrijx nacht.
Dit ondervind ik onderwolk
Gedaelt by ſterflijk Bruiloftsvolk.
Dees lucht mijn laf heit grager maekt.
Nu trekt het hart naer 't geen flus wraekt.
Het feeſttapijt van 's hemels troon
By dit behangſel luiſtert ſchoon:
En by dien aengeſteeken damp
Bevaltme rookelooze lamp.
Heilheiligh purper van Godin
En Godt by zijde en wormgeſpin,
By Bruits cieraet en Bruigoms glans,
Die heeft in 't pralen betre kans.
Maer ziet eens, 't nieuwgetrouwde paer
Met dees van vreught begote ſchaer
Blijft op ons ſtaren, en zit ſtom,
En yeders oogen kijken om.
't Is beſt dat ik 't verwondren red.
Ik ben een ſpruit van Dardans bed
Geſproten, 's Troiſchen Konings zoon,
De Schenker van den Godt der Goôn,

Die

Die zijner ſtralen Majeſteit
En glori op mijn aenſchijn ſpreit,
Wanneer ik in zijn hooge zael,
In loutre diamante ſchael,
Met mijne kruik, uit roôn robijn
Gedraeit, hem ſchenk den beſten wijn.
Dees, toen ik voor zijn tafel ſchonk
Het nat, dat in de koppen blonk,
Sprak, door 't wel toeven wel gezint:
Mijn ſchenkér, hoor: ga heen gezwint,
Beklim mijn fieren arents rugh,
Die draege u op zijn pennen vlugh,
Gelaên met zoeten nectardrank,
Ter ſteê, daer Hymens blijde klank
Komt ſtijgen naer de Noorder as;
Daer Tethys met een' blaeuwen plas
Den vroomen Hollander beſpoelt,
En 't vrolijk bruiloftshuis krioelt.
Vereer met onzen verſchen moſt
De tafel van den Muider Droſt,
Tot loon dat dik' zijn gulden mont
Een' lofzang uit de laeghte zondt
Na'et ſtarlicht hof, daer lang zijn naem
Is uitgeblazen door de Faem.
Hy had niet uit, of Ganymeed
Het kromgebekte dier beſchreedt.
Een kruik ik aen mijn' gordel hang,
Als Koning Henrik uit den drang
Der halve Goden naer my ſpoeit:
Terwijl de vogel, eer hy roeit,
De vleugels vaerdigh maekt en rekt.
Hy ſprak: ô zoon, wiens reize ſtrekt

Naer

Naer d'eere van Apols laurier,
Die zijn onsterfelijk pappier
Met mijn onsterfelijke daên
Zoo trots en loflijk heeft gelaên,
Dat eer mijn pronkbeelt te Parijs
Gedy het kankrigh roest tot spijs,
Eer nijts en tijts vermetelheit
My levre der vergetelheit:
Dat eer die groote koningsstadt
My zal vergeten als dit bladt,
Het welk hy met mijn eer beslaet;
Hoe bits Filippes Henrik haet.
Gy zult hem groeten duizentmael,
Wiens deftigh koningklijk verhael
Den Aemstel geeft geen' mindren moedt
Als Romes Zwijger aen den vloet,
Die door de zevenberghsche Stadt
Gaet bruizen, op zijn outheit prat.
Vermaen den Lantvooght van het Goy
Dat hy ten vollen 't werk voltoy',
En 't lijk te Sint Denijs bewaert,
d'Ontbonde ziel heur hemelvaert
Met staetsi vier': verbaest hem dit;
Zegh, hoe ick neffens Herkles zit,
En munt door heilge bloemen uit,
Als dees met slang en leeuwenhuit.
Zegh, hoe d'in bloetgedoopte Ziel
Des helts, die voor de Vryheit viel
In Hollants hart door moorders haet,
Bekoort door gout en glimp van Staet,
Hier aen mijn slinke zy gevoegt,
Door mergh van rede my vernoegt.

Dat dan het Hooft en wijze brein,
Dat dan de Muider kastelein
My gun' mijn toegewezen Recht,
En mijn triomf aen d'uitvaert hecht;
Dies wensch ik, dat de kuische Min
Hem aen zijn blakende Drostin
Door zoo veel wellusten verbind,
Als eertijts 't schutterlijke kint
My aen mijn Koningin verknocht;
Toen zy, van over zee gebroght,
Een twede Venus te Lion
Ontfing met gloênden schoot haer zon,
Dat hem zijn bruit zoo wenschlijk zy
Als my die bloem van Medicy,
Die roos gehuwt aen lelibloem,
Toskanens lof, en Vrankrijx roem.
Hy had volzeit, en d'adelaer
Gaf zich ter vlught, en wert gewaer
Na'et lange zwieren Hymens vlam,
Die door de glazen t'Amsterdam
Haer' luister gaf: toen viel hy vlak,
En zette zich op 't bruiloftdak.
Ontfang ontfang, ô Bruigom, dan
Jupijns geschenk, dees nectarkan.
Ontfang de bootschap en den groet
Des Grooten Henrix, die zijn' voet
Om hoogh zet op turkoizen vloer,
Op eeuwigh blinkend parlemoer.
Uw lantbestier en heerschappy
Gezegent onder Henrik zy,
Die zijnen naem van hem ontleent,
Daer Navarrois en Vrank om steent.

En naeuliix droogh van tranen blijft,
Zoo dikwils 't harte kil verstijft
Als 't overpeinst dien droeven dagh,
Die 's vollex heilant sneuvlen zagh.
Veel zegens die bevloeye u twee
Gelijk de Vecht de Zuiderzee,
Daer in en uit den mont van 't Y
De zeilen zweven 't slot voorby;
Daer gy ten beste van 't gemeen
Bewaekt het drietal uwer steên.
Maer wat Godinnen, bly van geest,
Verschijnen hier ter bruiloftfeest.
Ik zie'er twee, ik zie'er dry,
Kupido, Venus, Poëzy
En haren sleep; zy zijn 't gewis.
'k Wil luistren wat haer toelegh is.

VENUS. POËZY. KUPIDO. REY VAN CHARITES.

De kerken van mijn Rijk, de goddelikke glanssen
Van offervier: de geur van aessemende kranssen,
Noch zoete wierookreuk, dien 'touter van zich geeft;
Geen marjoleine beemt, geen myrtebosch, dat leeft
Van pluimgediert, en klinkt van schelle nachtegalen,
Noch rey, noch dans, op pijp, op cyters, en cymbalen;
Geen veêl, die met den boogh gestreken wedergalmt;
Geen jeughdelijke borst, vol viers en minnewalmt;
Geen aenschijn, afgezet naer onbesproke schoonheit;
Geen voettapijt, 't welk uitgespreit voor mijnen troon leit;
Geen maeghdekeel, die my ter eere een' lofzang zingt,
En wijt den geest beschaemt, die door het orgel dringt;
Geen zoete vryers stem, op klagen en op vleien
Zoo kunstigh afgerecht, dat Kaukaes eer zou schreien,

Dan hy, die 't troosteloos op 't harde ſtuiten liet;
Noch geen behoorlijkheên van Cyprus konden niet
Verletten mijne reis naer deze bruiloftzalen,
Om mijnen outerknecht en kerkpoeet de ſtralen
Der Godheit, lang van hem aenbedelijk geviert,
Te toonen, daer hy in zijn ſtaetſi zit geciert.
Wat zegh ik? zou yets aerdſch mijn reize wel verletten?
Mijn hemel, zellef vry van ſterfelijke ſmetten,
Mijn zuivere elpenſtoel, mijn hof vermoght dat niet,
Daer zoo veel goelijkheên ſtaen onder mijn gebiet,
Die bevende uit ontzagh dees blonde vlechten ſnoeren,
Geſteente in gouden hair, op 't voorhooft ſtarren voeren.
Daer welfſel, wand, en vloer, van alle kanten ſpeelt
Met glans en wederſchijn van mijn geſpiegelt beelt.
't Is billijk dat ik eer' den Droſtelijken Hymen.
Mijn tempel is vergult met zijn vergulde rijmen.
Het heiligh marmer praelt alſins met vaers en ſpreuk,
En tart der ouden eeuw: hoewelze lange kreuk
En rimpels zet, en grijſt en graeuwt van zilvren hairen:
Minerve bint zich niet aen Griekſche tael, of jaren,
En hoogen ouderdom. Weshalleve, toen 't my
Geluſte mijnen zoon in Duitſche Poëzy
Te zien volleert, ik hem te Muiden ley ter ſcholen,
En liet den leerling 't Hooft der dichteren bevolen.
'k Beloofde hem ten dienſt de ſchoone Leonoor:
Dies queet hy zich met luſt: en ſedert nam ik voor
Dees bruiloftseer met d'eer mijns zoons te menighvuldigen,
En hem, zoo hy 't verdiende, in 't openbaer te huldigen;
Waer toe mijn ſpeelnoot zich liet nooden van Parnas.
Po. Gy badt my niet zoo zeer als ik zelfwilligh was.
En zou ik niet, Godin, mijn opperſte genoegen?
De Franſche Thales weet hoe wy te gader voegen:
Hoe

Hoe Cytherea my ontbeerende verkout:
Hoe haer geselschap weêr de Dichtkunst onderhout,
En veel meer stofs bestelt als luchjes bloemen sprikkelen
Op Hyble en op Hymet. Ik kan uw harte prikkelen,
Gy wederom het mijn. d'Een Godtheit d'ander kleet.
Mijn oli voedt uw vlam: zoo dat ruw onbescheet
Het wettigh huwlijk scheit van haer, die, tot een teiken
Van onderlinge gunst, de hant elkandre reiken.
Ook perste my de liefd mijns voesterkints, het welk
Zoo loflijk elk verplicht, te weten Hooft, die melk
En voetsel uit dees borst van kintsbeen heeft gezogen,
En zette u by meer krachts dan uwer taeie bogen
Gerekte peezen oit geveerde pijlen deên.
VE. 'k Belijde dat zijn dienst ons nut was in 't gemeen.
PO. 't Zy dat, als Sofokles, met overouden laerzen
Hy tradt op treurtooneel, en klagelijke vaerzen
Ten ooren innezont, en raekte 's volx gemoedt,
En mengelde onder een de tranen en het bloet.
VE. 't Zy dat met bruiloftzangh hy volghde bruilofttortsen;
Of beelden, die den aert der heete minnekortsen
Na'et leven drukten uit, toewijde aen kerkpylaer,
En wierookte met rijm, als Priester voor 't autaer:
't Zy dat hy op een' halm met herderlijke lieden
Holp Daiseloos en Dorileaes bloet aen 't zieden:
Of deê den dageraet vernestlen 't luie Goy:
Of dreef, voor ondier bang, de kudden naer de koy:
Of Pan, by maneschijn en schaduwende linden,
Aen harderinnenrey zijn Roozemont deê vinden:
Het zy verwinnings feest den zanglust meê bekoort:
Of zijn vertooning wenkt Princes van zegepoort:
Of op een rijk banket, by schemering uit mommen,
Hy hanthaeft Joffrendans, en 't adelijke brommen

Van hoffelijke pracht. Po. 't Zy dat met heldenzang
Hy hen herleven deê, al die gewetensdwang
En felle tyranny van harten vyant ware,
Bestuwende den leeu in 't bruisen van de baren;
Wanneer 't zijn vrydom scheen te gelden heel of half,
Daer quam dan, wie 't ook was, Leicester of Ducdalf:
Of tot onsterflijke eer van 's Vaderlants beschermer
Hy goude letters sneet in grafgewijden marmer.
't Zy zijn erkaeuwde spreuk voor statelijk gebouw
Des wijzen hart bequaem als dorren beemt de douw:
Het zy zijn zinlijkheên uitheemsche tael ontkleden,
En wisselden Marots uitmuntenste aerdigheden
In moederspraek: of met de luitpen van yvoir
Verwekten Vecht en Y te luistren naer de Loir.
Ve. Of dat hy Tasso broght hoogdravende uit Italien:
Of vloeide uit Ariost: of joffers, die uit tralien
Vast lonkten, groete met de klinkmaet van Petrarch,
En kroonde een dartel kint tot opperster Monarch.
Po. Of der Poeeten Godt, wien zelf August vereerde,
Met lofdicht zuiver Duitsch en Neerlansch spreken leerde:
Of leende aen Seneka de kiesheit zijner vijl:
Of nam uit Tacitus een' ongebonde stijl,
En kennis van 't beloop der overoude tyen,
Vol onrust, vol gewoel door beurt van heerschappyen,
En zagh zijn' meester af den greep van lantbestier,
En sloeg elke oirzaek gâ, die Staten stelt in vier
En bloet, ook wat 'er dient tot heeling der gebreken:
Wat Rome sloopte, en wat haer 't hooft eerst op deê steken:
Wat wijze van gebiên langduurighst stoelen vest,
Van treflijksten, een' vorst, of 's volx gemeene Best.
Ve. 's Helts arbeit ons verplicht; hy vinde ons eeuwigh dank-
Maer om op den Parnas zijn' leereling ontfangkbaer (baer.

Te leveren, zegh op, wat proeve gy begeert.
Po. Geen' lofzang, dien de schalk van buiten heb' geleert,
Maer die op staenden voet vloei rustigh uit zijn harssen.
Ve. Een kint is 't, al te zwaer en moet men het niet parssen.
Po. In loosheit is 't een reus, van lichaem is 't een dwerg.
Aen 't groeien mangelt slechts, het jongsken is te erg.
Ve. Zijn ergheit min is als men 't wel van outs gerekent heeft.
Po. O wacht u, wacht u wel voor hem die Godt getekent heeft.
Ve. Een koker, pijl, en boog, is al zijn hantgebaer.
Po. 't Weet ruin wel dat het zich voor vier en brant bewaer',
En andren blaken doe. Ve. Gy moet hem stof verschaffen.
Of is 't al eveneens? Po. Neen zeker, daer zijn straffen
En boeten toegestelt. Hy hoed zich voor den Schout. (gout.
Ve. Die muilbant geen' Poeet. Po. Slechts met een' toom van
Ve. Der dichtren pen, 't penseel der schildren alles vry staet.
Po. Mijn lierman liert wel zoo: doch als menze in de ly laet
Is geen geslete munt hier gangbaer, noch te Room.
Ve. Men sta slechts op die spreuk. Po. Op een' Poeetschen
Die zwaerlijk paeien kan het opgehitst gepeupel, (droom,
Den stok des blindemans, de krukken van een' kreupel.
Ve. Zoo is de Poëzy een Pallas, zonder schilt,
En helm, daer dommekracht haer plomp geweer op spilt.
Als anders blonk ge, toen voor lastertongen veiligh
U Ennius verhief, en schatte uw dichters heiligh:
Toen 't out Orakel zweefde op faems doorluchte wiek,
En noemde Euripides den allerwijsten Griek:
Toen Alexanders zorgh besloot Homeer zijn schriften?
Van pronkbeelt rep ik niet, of kerk, of Keizers giften,
Of oorelogh gevoert van zeven Grieksche steên.
't Vernoege u, dat het maetgedicht des overleên
Verduurt Egyptsche naelt, gout, koper, stael en yzer.
Elke eeuw waerdeert de kunst na datze is zot of wijzer

Nu

Nu lijd een dichter laſt, en d'allerplompſte boer
Bewoont zijn lant geruſt. Po. Gy weet hoe Orfeus voer,
Mijn eedle harpeniſt' aen Hebrus waterkanten,
Omcingelt van het ſpook der woênde velt Bacchanten:
Een branthout trof hem hier, en daer een harde kay,
En 't lieflijk ſnareſpel, verdrukt door 't veltgeſchrey,
Had geen gehoor by haer, die zijne mate ſteurden,
En na 's onnooſlen doot 't geplette lichaem ſcheurden,
En ſmeeten hooft en harp in 't midden van den vliet,
De harp diem' in 't geſtarnt noch heerlijk blinken ziet.
't Alom gezaeide lijf was aes voor kraey en rave,
Zoo 't Zanggodinnen niet verzamelden ten grave,
Gelijkze zeker deên; dat treurigh negental,
Waer op geduurighlijk des vaders zegen vall',
Voor dezen leſten dienſt bewezen aen mijn' prieſter.
Ve. Is alle ſtof niet vry, wie van ons beide kieſt'er
Yet dat ter zake dient? Po. Geeft gy 't hem in den mont.
Ve. 't Was beſt dat niemants keur hem al te zeer verbont.
Poëten draven noode in voorgeſchreve perken.
Ook is mijn zoon van brein veel wufter als van vlerken;
Zijn geeſt wil weien. Po. 't Wort hem willigh toegeſtaen.
Nu hef hem op den ſtoel. Ve. Ik ben'er meê belaên.
De jongen is te ſpeels: hy blijft'er licht in ſteken.
Wat zal dees dartelheit? waer toe dees wulpſche treken?
Geef u meeſtres gehoor, en zet uw zinnen ſchrap.
Po. Dees plaets is heiligh, zoon, men klimt langs dezen trap
Bekranſt met lauwerier in der Poëten ſtoelen.
Gy ziet 't verlangen dezer gaſten om u woelen.
Elk luiſtert ſcherp, en neemt uw woorden ernſtigh waer.
Nu ſtort een goude beek: ſpreek langſaem, rijp en klaer.

CU-

CUPIDO.

OP op, gelukkigh paer: mijn zwanen zijn geſlagen
In 't parrelen gareel. Beklim den gouden wagen.
Ik zelf zal voerman zijn der moederlijke vracht,
En verre uit het gezicht der ſterfelijke menſchen
Ten derden hemelkreits u voeren, daer met wenſchen
't Beloofde Bruilofsbed uw trage komſt verwacht.

Van wellust is de tijk door Charites geweven.
De pluimen zijn gevley: de dekendraden kleven
Van bloodigheit en ſchaemte en yet vrypoſtigs t'ſaem;
Van mondjes de gordijn, die dan om kusjes prachen,
Dan pruilen, beurt om beurt. Tien duizend ooghjes lachen,
Gemengt met zuurheit, van 't gehemelte aengenaem.

Hier kreukte 't koningskint de bloem en 't lelibloeien
Der luſtgodin, wiens ſchoot hem hiel in zachte boeien,
En ſmaekt'er lavenis in 's levens weeldebron.
Hier ſchoot de jager 't hart, dat eerſt zijn hart bezeerde.
Hier was 't dat d'avontſtar 't geheimſt haer' vryer leerde,
Toen 't heiligh aenſchijn hem ſcheen ſchooner dan de zon.

De Bruigom hierom lacht. De Bruit ſlaet d'oogen neder:
Dies voelt de blijde feeſt verandering van weder.
O heldre zonneſtrael, ſchoonoogde Leonoor,
Grijp moedt, het is geen tijt uw oogen toe te luiken,
Die ik ter hemelvaert voor fakkels zal gebruiken,
Om in de bruine lucht te maken 't wagenſpoor.

Ik ben geen Faëton, in 't mennen onervaren.
Al ſchort het my aen groey, my mangelen geen jaren.
Ook zal mijn moeder u verzellen zy' aen zy';
De Droſſaert, over u en over haer gezeten,

Al vloeiende het padt met minnevaerzen meten,
  En ſtroien met den mont een lent van Poëzy.

Beſchittert van den glans en gloor der beide pruiken,
Zal flux de geeſt in 't brein van Hooft op 't rijkſte ontluiken,
  En ſtrenglen uwen lof met Venus onder een:
Dan 't oordeel ſchrap geſtelt op 't ſpits van ſchrandre zinnen,
Als 's rechters brein op Ide, uw ſchoonheit 't velt zal winnen,
  En 't ſterflijk werden voor onſterflijk' aengebeên.

Dan belgt zich Cypris niet dat hy uw flikkerlichten
Op tweelingzonnen ſchat, of kokers mijner ſchichten,
  Of ſtarren, of bezielt en flonkerdiamant,
Daer zonneſtrael in ſpeelt, en blixems eigendommen;
Om goetheit en ontzagh te voorſchijn te doen kommen,
  Tot kneding van zijn hart, daer gy de kroon in ſpant.

Dan belgt zich Cypris niet, ſchoon of hy zijn Droſtinne
Een ſchoone zuſter noemt van Cyprus Koninginne,
  Een dochter van Jupijn, gezocht, gevrijt, geviert;
Een die te Muiden komt van over 't vlak gevaren,
Om met hem ſtarke ſteên en ſloten te bewaren,
  En 't lant te ſchuimen van bederflijk ongediert.

Dan belgt zich Cypris niet, dat d'Aemſtelbie de tippen
En 't uiterſte genaekt van uwe roode lippen,
  En zoeten hemeldauw en milden nectar lept,
En riekt den ambergeur van 't overlieflijk hijgen,
En kuſt den roozemont, die 't volk gebiet met zwijgen,
  Een luite, daer zijn luit een' hooger toon uit ſchept.

Die mont, dien Goeilant zoent met offer toe te brengen:
Die 's Rechts geſtrengheit zal met veel genade mengen,
  En 't woort des onderzaets gaen houden by den Heer,
En gunſt en zegening verwerven door gebeden,

En vesten stichten met haer uitgeleze zeden,
Waneerze strekken voor een levendige leer.

Na dat de wolken zijn verstoven voor mijn wielen,
Hy met den vinger u die schoone maegdezielen
Zal toonen, in 't gestarnt by Goôn geplaetst om hoogh;
Toen d'allergrootsten zelfs, verslingert op het minnen,
Haer zaligden, in spijt der pruilende Godinnen:
Terwijl genaken wy den moederlijken boogh.

De wakkere uuren, die mijn moeders troon bewaeken
Als kamenieren, flux de poorten, die'er kraeken
Van louter hemelsch gout, ons zullen open doen.
Ik zal u zetten; met het glippen mijner raden,
Daer 't bruiloftbedde duikt in versche mirtebladen,
En avontstarrigh licht zijn' glans verspreit door 't groen.

Hier zultge zalighlijk en vriendelijk verzamen,
En geest en godlijkheên elkanders ziele inaêmen,
Voltoiende uwe Min, gelijk uw minnaers dicht.
Ik zalze zoetelijk aenpriklen met mijn rijmen,
En huwen aen uw spel aldus den hylixhijmen;
Waer toe my meesters vlijt door leering heeft verplicht.

Nu stroopt uw hart van zorgh voor steden en kasteelen,
En trekt omhelzen aen, liefkoozery, en streelen,
En kussen, jok, en lacht, ja Venus gansch en gaêr
Die ware door uw ziel, en zinnen, lijf, en leden,
En propp' gevoelen en verstant met zaligheden;
Bekoorsters dikwils van den grooten donderaer.

Och waerom dekt Natuur d'aenlokkelijke naektheit
Der schoonheit, en 't gebruik der opperste volmaektheit,
Zoo schuw met schaduw en met sluierbruin en wit?
Of is 't om 't hart te meer te noopen met verlangen,

En Mins verbeeldingen meer krachts te doen ontfangen,
Wanneer haer vlamme weit van 't een in 't ander lit?

Die zelve vrouw Natuur ſchiep daerom de gepeinzen
Der vrouwen weigerlijk, en gafze 't geeſtig veinzen
En 't ſamlen in het diepſt des boezems met voordacht,
En winterkou en koelte, en traegheit tot ontfarmen,
Om met een' heetren togt gelieven in liefs armen
Te werpen, tot meer heils voor 't menſchelijk geſlacht.

Het hart der Bruit, dus lang tot kil kriſtal gevrozen,
Ontlaet nu: 't aenſchijn daegt, en mengelt rijp met roozen:
En 't ſneeuw der blanke borſt door gloet aen 't ſmelten raekt;
Mits bruigoms oogen op haer ſtarende oogen mikken,
Die uit robijne kop des monts, om niet te ſtikken
Van brant, verquikking eiſcht, eer hem de doot genaekt.

Gy vraegt: wat voor een doot? de doot der lekkernyen,
Die op een' oogenblik de tweelingzielen lyen,
Wanneer ik 's levens vrucht op hare ſnikjes ent;
Een vrucht die waerdig zy om Venus oeſt te cieren,
Waer in men ommetrek en zweemſſel in ziet zwieren
Der teeldren, naer dat Min hun diep was ingeprent.

Die vrucht, beloof ik, zal op 't hooge Huis te Muiden
Uw bruiloft zegen zijn, en ſtieren lant en luiden
Naer vaderlijk bericht, wan 't graf uw aſſche dooft:
En 't volk noch lang in rouw, na dat het volgde uw dootbaer.
Zal wijzen: dat 's de neef van dien oprechten grootvaêr,
Het krooſt van Leonoor, en 't rijk gelauwert Hooft.

Po. Geen nectar zoeter ſmelt op der vergoden tongen
Als 't oor bevalt het liet, zoo lieflijk opgezongen.
Ontfang, ontfang, Poeet, den heiligen laurier,
En oorloog onder mijn doorluchtigſte banier.

De

De lofkrans komt u toe. Nu klap te gaer uw wicken,
En tart met Neêrlantsch dicht het maetgezang der Grieken.
Uw Meester strijke ook prijs, die immers u zoo zoet
In Duitsch, als in Latijn u Naso, vloeien doet.
Ve. Zoon, reikme torts en boog, gy moogtze wel ontbeeren,
Die maghtig zijt voortaen de luiperts te bezweeren
En tigers met uw stem, hoe fel die zijn en bits.
Nu schiet geen harten meer met punt en scharpen flits:
Geen boezems zeng met vlam. De baren, hoe verbolgen,
De rotsen, hoe verhart, uw harpe zullen volgen.
'k Zie luistren naer uw maet bosch, bron en beek, en boom.
'k Zie danssen op u lier het Y en Aemstelstroom.

REY VAN CHARITES.

I.

O Dafne, krans 't gekrolde gout,
O eeuwig groene blaren, wijt zijn hairen,
Wiens keel die zoetigheên ontvouwt,
Daer fluit, schalmey, en snaren, dof by waren;
Keel die met goddelijk geluit
En weeldegalm den wellust kruit
In zangverbeeldings stoelen,
Daer door 't gehoor 't gevoelen raekt aen 't woelen.

II.

Meduze lichaemen verhard.
Wie zietze en kanze ontglippen? wie ontslippen
Die pruik, daer slang in slang verwart?
Maer gy smelt harde klippen met uw lippen:
Uw pijlen waren eer ontzien;
Nu zalmen uwe klanken vliên,

En zoete toverwijzen.
Wie zal daer niet voor yzen met afgrijzen:

III.

Veel Nymfen van uw ſtem alreê,
Toen d'ooren ſtonden open, zijn bekropen,
Gevoelen 't liefelijke wee.
En hebben minnehopen ingezopen.
Bruitleider Hymen, weeſt verheught:
U ſtaet te wachten vreught op vreught.
Gy zult veel bruiden leien,
Daer bruiden 't bedde ſpreien en bereien.

GANIMEDES.

MEt deze tijding, dat aen Min
Van Pindus groote Koningin
Is toegeſtaen de lauwerier,
Ik wederom naer boven zwier;
Daer zullen lachen alle Goôn,
Om dat Kupido, Cypris zoon,
Poeet geheilight, Neêrlantſch dicht
Nu bruiken zal in ſteê van ſchicht,
En makenze alle tot zijn' roof,
Geen uitgezondert, als die doof
Is van zich zelven, of heel ras
Zijn ooren beide ſtopt met waſch.

AEN DE BRUIT

OP HAEREN BRUIDEGOMS WAPEN.

NU kan ik den zin eerſt rapen
Van het Droſtelijke wapen.

't Is

'tIs onfeilbaer ik geloof't,
Dat 't gelauwerierde Hooft
Van een zonneſtrael beſcheenen,
Lange ſpelde Hoofts vereenen
Met ſchoonooghde Leonoor,
En wou huwen glans met gloor.
Schoone Bruit, neem vry mijn dicht waer:
't Licht, dat om Hoofts brein onzichtbaer
Eerſt begrepen wert, wort nu
Zichtbaer. Weeſt dan bang noch ſchuw
Voor dit uw beſchooren nootlot,
Maer omhels het willigh, zoo 't Godt
U uit gunſt heeft toegeleit.
Hemel, wat een majeſteit
Krijgen nu de Muider zalen,
Door Apolloos zonneſtralen.
Goeilant is het ongewent
Zulk een' zomer, oegſt, en lent
Op zijn dertelſte te roemen.
Nieuwe vruchten, nieuwe bloemen.
Aêmt dees Flore tot haer lief;
Zielverſtrikker, hartedief.
Elk zijn weêrgade om de kroon vleit.
Louter geeſt hier enkle ſchoonheit
Zwangert, baertze een' jongen zoon;
't Is gewis een tweede Adoon.
Baertze dochters, 't zijn Helenen,
Daer heel Hollant om zal ſteenen,
Zoo men om 't geſchaekte pant
Waegen moet den Staet van 't lant.
Minne looſt hier geen piſtolen,
Mits twee gitten tweelingkoolen

Koe-

Koegels zijn, die 's Bruigoms ſmart
Voên en treffen tot in 't hart.
't Kuſſen van dien mont is koſtelijk,
't Lippendrukken is hier Droſtelijk,
En de Droſtelijke Min
Is beſteet aen dees Godin.

GELUK AEN DEN HEER

MICHIEL POMPE,

EN MEVROUW

ADRIANE VAN BEVEREN.

De fiere Venus voert met roem nu Karels woort, (voort;
En ſchrijft, met meerder Recht, om 't heerlijkſt Meerder
Naerdienze Pompe perſt, in 't bloeienſt van zijn leven,
Met haren pijl geraekt, naer Strevels-hoek te ſtreven;
Uit liefde tot zijn gade, en minnelijke Bruit.
Geen Paris quam zoo bly, met zijn' geſchaekten buit,
Van Lacedemon af, naer Troje toegevaren,
Als hy, van Brittenlant, te Dordrecht, om te paren
Met d'uitgeleze maegt, de zuivre Adriaen,
Die Teems en Merwe ontvonkte, en al den Oceaen,
Door 't lonkende oogh, waer 't ſchip de baren door gingk brui-
Nu paren, in dit paer, de heerelijke Huizen, (zen.
En ſtammen groot van naem. De Vader ſtaet verblijt,
Dat hy die hooge hoop noch ſchept in zijnen tijt,
En ziet van veer zijn bloet, op zijnen voorgangk, ſtappen
In eerlijk ampt op ampt, in Burgemeeſterſchappen,
Gezantſchap, en in Raet, en met een rijp verſtant,
Zich quijten voor den Staet, en d'eer van 't Vaderlant.

Be-

Bezegelt 's Vaders hoop, gelukkige gepaerden,
En treet in 't worstelperk, en oorloogt zonder zwaerden.
't Bestant en duur niet lang, indien gy 't zomtijts sluit,
En ramp noch voorspoet blussche uw zoete vrientschap uit.

DE BRUILOFT VAN DEN HEERE

JAKOB JAKOBSZ HINLOPEN,

Raet, en out Schepen,

EN JONGKVROUWE

SARA DE WAEL.

DE Wulpsche en Wufte min, die dartele gemoeden
En onbeslepe jeught beheerscht, en helpt aen 't woeden;
Zoo ras de borst ontfonkt van een onhemelsch vuur,
Dat haer ontaert van een bezadighder natuur;
Ik mein Kupido (voor wiens boogh en schichten vloden
Misleide zielen, en belachelikke Goden)
Hier uit gesloten blijf. De kuische en eerbre Trouw
Kent hem noch Venus niet, noch eerde noit een vrouw,
Opborrelende uit schuim, en die met natte hairen,
In 't boot van parlemoer, te Cypers quam gevaren.
Och neen, een andre vlam hier bruiloftstichtster was,
Die, als de Noortstar trekt de naelde van 't kompas
Naer zich, ook t'zamentrok de harten die hier paren.
De zuivre Liefde helpt dit stemmigh paer vergaren;
Daer zy al stil belaeght, en in het heimlijk mikt
Op twee, malkander lang van boven toegeschikt.
Zy spilde geen geweer. Haer pijlen wrochten wonder,
Als zy te raken paste een ieder in 't byzonder.
Het scheen bykans een droom: zy stonden beide stom;
Dies greepze elx rechte hant, en sprak: heer Bruidegom,

En uitgeleze Bruit, ſchept moedt, en wilt u dragen
En voegen in dien ſtaet naer 's hemels welbehagen;
Op dat hy anders niet aen ieders voorhooft ſpeur
Dan dat uw beider wil hange aen zijn' willekeur.
Hy die vereenigt zoo veel hemelſche lichamen
Door onderling verdrag, en krachtiglijk te zamen
Den ronden aerdkloot bint, en op twee punten wikt,
Heeft, tot een merk van gunſt, uw huwlijk toegeknikt.
De Bruigom ſtemt haer toe. De Bruit, aen 't overwegen
Van dit gewichtig ſtuk, ſtont ſtom, en ganſch verlegen,
En ſprak ten lange leſte: o droeve en leide Maer!
Mijn hals verworpt dit juk. Dat pak valt my te zwaer.
Een' andren aen te ſlaen: mijn vader laten varen,
Wiens drempel zedig my betrouwt is te bewaren;
Wiens huiszorg ik verſtrekke in zijnen ouderdom,
Nu hy zijn ega derft, die vlijtig naer hem om
Te kijken plagh, en voor zijn zwakheit was zorgvuldig;
Ik ben niet meer my zelf, maer hem te dienen ſchuldig:
Dies neem mijn ontſchult aen, op reden vaſt gegront.
De Liefde ſprak: vergeefs weêrſtreeft gy 't echtverbônt.
Bedenk uw eigen beſte, en laet uw hart verwekken,
Van hem, die t'effens man en vader zal verſtrekken:
En, als de doot van hier den ouden vader ruk',
U diene als trouſte voogt, en trooſte in zulk een' druk.
De vader trooſt zich dit, de vrienden met hun allen:
Dies 't lot, dat in uw' ſchoot van boven is gevallen,
Gewilliglijk omhels. Toen zagh men hare jeugt
Ontfonken, root van ſchaemte, en, half van rou en vreugt,
De tranen langs de wang afrollen, en zich ſpreien;
Als die haer' maegdom noch voor 't einde wou beſchreien.
En Sara gaf bedrukt ſtilzwijgend te verſtaen,
Dat zy Hinlopen zag voor haren Bruigom aen.

Ge-

Gespelen, sprakze, gaet, en helpt uw maytijt vieren.
Gaet helpt den maegderey met krans en zangk vercieren:
Mijn lente neemt verlof, en scheit met haer saizoen:
Ik volg mijn' speelgenoot, en trede op spader groen.
De t'zamenvoegster deed hun beide harten branden,
En vlechtende wel vast het paer verloofde handen
In een, verhief haer stem, en goot dus overluit
Den zegen over d'echt der twee gelieven uit.
Gy, die van jaer op jaer door milde zegeningen
Veroirzaekt teelt op teelt, en vruchtbaerheyt der dingen,
Alscheppende Natuur, die alles onderhoudt,
En schaklende eeuw aen eeuw, de weerelt stut en bouwt;
Die d'elementen leert omhelzen huns gelijken;
De beurten stiert, en voedt in zoo veel koningkrijken
d'Onsterflijkheit des tijts: ô onbepaelde ziel,
Een oirzaek dat gevaert der weerelt noit verviel;
Begunstig met uw gunst dit waerde paer, ô vader,
Het welk gy heden bint met eenen bant te gader:
En zegen het, dat, eer de zon de Maegt bestrael',
Uit deze twee verrijze een jonge Jan de Wael,
Of een Hinlopen, die zijn' oudren zy gegeven
Ten zoeten troost en hope en kortswijle in dit leven;
Die, zijner oudren beelt, ook in den lesten dag
En zalige ure, in vrê hun oogen luiken mag,
Zoo sprak zy, en verbont terstont deze echtgenoten;
Als ik de bruiloftzael zag in 't verschiet ontsloten.
De Bruigom trat voor uit: zijn ega volgde hem.
De speelnoots, daer te feest-genoot, haer schelle stem
Verhieven orgelzoet. Elk zweeg, als zy aenvingen
Het vrolijk paer te lief den echtlof toe te zingen.

HUWELYX LOF.

I.

LOf, lof zy dees Godinne,
Die daeglijx 't een geslacht aen 't ander strengelt,
En niet door geile minne,
Als Venus deê, het bloet der wulpschen mengelt:
Maer redelijk en zedelijk
Kan door haer kracht bewegen,
Die Min verachten, en wettelijk betrachten
's Hemels zegen.

II.

O voestervrouw der vromen,
Door u is 't dat den oudren wort gegeven
Met juiching uitgenomen
In 't darde lit hun blyschap te beleven:
Dat uit hun' struik verrijst het puik
Der ranken, elk om 't brave,
Die noch op heden verwekken d'overleden
Uit den grave.

III.

Wat waer 't, rampzaligh mensche,
Indienge most uw lieve weêrga derven?
Al hadge 's harten wensche
In eenzaemheit gy quynend heen zoud sterven:
De goude torts des daegs zou korts
Vergeefs op onze daken
Zo helder lichten, noch menschen aengezichten
Meer vermaken.

Of

IV.

Of zoome' in 's Huwlijx ſtede
Voor Venus ſmookte alleen met wierookvieren,
De menſchelijke zede
Waer haeſt gelijk den aert der wilde dieren,
En elk zou boos en wetteloos
Uw kerken gaen ontwyen,
Nu vrank en veiligh betreden van die heiligh
Willen vryen.

V.

Lof, lof zy dees Godinne,
Die in haer' ſtoel zoo heerlijk zit bepeerelt,
En als een Keizerinne
Den ſcepter draegt van 't reedlijkſt deel der werelt.
Lang dure uw rijk, vrouw Huwelijk,
Groot werde uw heerſchappye:
Eer lange doetze ontzien ons Tegenvoetſe,
Uw partye.

DE BRUILOFT VAN DEN HEERE

JOAN VAN DE POL,

EN

DUIFKEN VAN GERWEN.

IN 't Noorden van de ſtadt, daer 't Y de palen ſchuurt,
En draegt een maſtrijk boſch, is een onvruchtbre buurt,
Een guren zuren hoek, die nimmermeer den wagen
Des dageraets het licht de weerelt toe zie dragen:

De winter houdt'er hof, en ſtaet gelijk een ſtijl,
En wijkt den zomer niet, als voor een korter wijl.
Onwillig groeit'er loof, en wat men groen mag noemen.
De Lente ſchildert hier geen ſpikkelige bloemen,
Of tulpen ſchoon van verf, daer Bloemaerts hert aen hangt,
Tot dat hy met Narcis een' ſchijn in 't water vangt.
Het woelt'er dagelijx met laden en met loſſen
Van afgehouwen hout en heele Noortſche boſſchen,
Geſtapelt hemelhoog; waer door de zonneſchijn
Van 't weſten wort geſchut, en nergens als met pijn,
En zomtijts by geval alleen, wort ingelaten
Van lieden, die, om winſt, het licht des hemels haten,
De buien zijn gewoon, en hagel, ſneeuw, en vorſt,
En tarten Venus vier met hun bevroze borſt.
Hier paſt de ſtrenge jeugt op vryen noch op huwen:
Zy ſlaet den tijt voorby, en leert'er Hymen ſchuwen:
En of de Minnegodt om 't jaer hier doet een' keer;
Geen boezems vatten vlam: al riekt den plaets vanteer,
Zijn torts kan qualik brant in dit geweſte ſtichten.
Zy zijn gelijkerhant gewapent voor zijn ſchichten,
En ſlaen de vleiery en praetjes in den wint;
Dies Cypris nimmer hier twee harten t'zamen bint,
't En waer om zeven jaer eens bruiloft wert gehouden.
't Is altijd tijts genoeg. Zy ſuffen en verouden:
Of gevenze wat ſchijns van vryen, 't is uit ſpel,
En nauwelijx uit ernſt. Het doet hen wonder wel,
Indienze op hun verzoek noch worden afgeſlagen.
Onſtadig is hun min, gelijk de zomervlagen.
De zinnen zijn verlet door dagelijx gewoel.
Zy woonen 't Y te na, en blijven waterkoel,
Gelijk de koele ſtroom, en hun gedachten ebben
En vloeien heen en weêr. Wat zoum'er toch aen hebben?

In

In 't kort, 't is wonder, dat een buurt, die 't leven derft,
Het welk van Venus vloeit, niet eens heel uit en ſterft.
Ik zie de weerelt doots, en omgewroet van mollen,
Indien men liefdeloos de jaren heen laet rollen.
Hier was 't bekende huis van onzen grijzen Pol,
Den degelijken man, wiens ooren altijd vol
Bedrukte klagten zijn, en dik om ruſte wenſchen,
Wanneer hy wort omringt van radelooze menſchen;
Het zy hy onder dak zoo veer van 't vollek, duikt;
Het zy hy, op zyn tijt en pas, de ſtraet gebruikt,
En naer het raethuis treet, dat lang van hem bezeten,
Van zijn oprechtigheit en onbevlekt geweten
Getuigeniſſe geeft, zoo lang het eere ſchat,
Dat yemant heb' geleeft ter eere van zijn ſtadt.
Van ſtaetzucht wiſt hy noit, of yemant te benijden.
Wat overſchot van deught men in bedorve tijden
Moet zoeken, vint men hier noch heel en onverminkt
In hem, daer 't zweemſſel zelf van Romulus in blinkt,
Zoo zeer als hy verſcheelt van ſtrijt en broedermoorden,
Die niet een kint en queſt met werken of met woorden.
Gemeenzaem, elk ten dienſt, een yeder even na:
En wie zijn ampt verzuimt, hy ſlaet zijn uuren ga.
De rechtbank zagh hem lang, als mont van 't Recht, beladen
Met d'uitſpraek van 't gerecht. De zes en dartigh Raden
De Burgermeeſters zelfs getuigen 't, en men weet
Hoe hy zich voor den Staet en goude vryheit queet:
Met wat een eer hy wiert van zijnen dienſt verlaten,
En weder aengezocht. Hoe ſchamen zich de ſtraten,
Waer langs 't oproerig volk hem lantverrader ſcholt,
Toen trouweloosheit meer dan eere en eeden golt.
Nu was hy, als een kleet, in dienſt der ſtadt geſleten,
En treurde zonder ga, verlangende eens vergeten

Te slijten ampteloos het weinige overschot
Des levens, dat hem noch vergunt mogt zijn van Godt.
Hy zat nu doof, verdooft van al 't langduurig schreeuwen,
Dat hy, als vader, voogt, en man van wees en weeuwen,
Veel jaren achter een geduldig had gehoort.
De zwakheit van het lijf die stuwde hem vast voort
Naer 't graf. Hy was getroost al 's levens lust te sterven,
Zoo hy 't verlaten mogt met hoop van wettige erven
Te zetten in zijn erf en 't vaderlijke leen:
Maer laes! zijn moed bezweek: de hoop daer toe was kleen;
Vermits zijn zoonen bey tot noch toe Hymen vluchten:
Dat deê die oude stok en goede vader zuchten.
'T Alwetend Wezen riep, op 't zuchten dezes mans,
De teelzucht endelijk tot zich naer 's hemels trans,
Van waer zijn alziende oog der menschen doen aenschoude,
Met zorge dat hy 't al in zijnen stant behoude.
Gy, sprak hy tegens haer, die op mijn wenken past,
En over stammen waekt, en heit de huizen vast
Door teelen zonder end, hoe hebtge zoo veel jaren
De zorgen over 't bloet der Pollen laten varen?
Hoe hebtge 't vroom geslacht, het algemeen tot nut,
Niet door een brave rank verheerlijkt en gestut?
De doot die knipt bykans den draet van 's ouden leven:
Gy ziet hoe hy vergaet, en hoe zijn beenen beven,
En hoe hy over 't graf van zijn gezelschap helt,
En met den minsten storm ter aerde leit gevelt.
Ga toe dan met der haest, en laet geen tijt verloren.
Ik heb zijn' outsten zoon een schoone Bruit beschoren,
Een Duifken zonder gal, een weêrga, zoet van aert,
En zoo gy 't onderstaet, ik zieze ras gepaert.
Ik zal d'afkeerigheit uit hun gemoeden bannen,
En hen eendragtelijk in uwen wagen spannen.

De

De Teelzucht op dat woort terſtont naer d'aerde vloog,
En trof den jongen Pol, uit Duifkens blinkende oog
Met eenen ſcharpen pijl, al eer hy 't zelf vermoede.
De wonde zat in 't merg, hoewelze niet en bloede.
Het bloet begon te ziên door 't heimelijke vuur.
De jongeling bevont de ſtralen van natuur
Veel magtiger dan oit. Hy liet zijn' handel loopen,
En dacht om vaders huis, noch koopen en verkoopen:
Maer ley op kuſſen toe, en vriendelijken kout,
Op lonken en gevley. De liefde maekt hem ſtout.
Zijn eenig wenſchen is om in haer gunſt te raken.
Hy keurt de woorden uit, die maegdekens doen blaken,
En is in vierigheit zich zelven ongelijk.
En vordert nacht en dag den bou van Venus Rijk.
't Is wonder hoe de min de menſchen kan verkeeren,
En in zoo kort een tijt zoo veele dingen leeren.
De minne wet het brein, en zet de zinnen ſchrap,
En leert in hare ſchool ons deugt en wetenſchap,
Ootmoedigheit, gedult, en zedige manieren:
Te hopen zonder hoop: een anders luimen vieren:
Te dienen zonder loon: te zwichten, te beſtaen:
Gewilliglijk geboeit in ſlaverny te gaen:
Te derven om 't genot, en ſterven en verrijzen:
Den magteloozen geeſt met rook en wint te ſpijzen.
Zy wekt den tragen op uit hunnen droom, en vraegt,
Of niet een friſſche jeugt, een wakkre en heldre maegt
In aengenaemheit zelf de zonne gaet te boven?
Of koſtelijker bloem, in 't puik van alle hoven,
Gevonden wort als dees, daer Pol nu 't oog op ſlaet?
Om haer is 't dat hy peinſt, alwaer hy gaet of ſtaet:
Het zy het morgenroot verlicht de groene kruiden;
Het zy de groote torts de hoofden brade in 't zuiden;

Het zy die achter duin in 't zoute water zink';
Of ons by nacht ontschuile, en voor een ander blink'.
Mijn Pol is op zijn Duif verslingert, als een doffer.
Hy heeft geen ander hart als 't hart van zijne joffer.
Versuft hy, daer het loof hem voor de zon beschermt;
Hy ziet hoe 't groen geboomt malkanderen omarmt,
Den lindeboom den yp, den wilgetak den elzen;
Hy wenscht terstont zijn lief te kussen en t'omhelzen.
Ziet hy den bloessem aen, zoo liefelijk van lucht;
De maegdom riekt hem toe, en zijn beloofde vrucht.
Zoo hy een klare star ziet flikkren in het donker;
Hy denkt om 't lachende oog, en 't hemelsche geflonker
Van 't minnelijk gezicht, en zuiver diamant,
Dat in haer aenschijn gloeit; hy smoort van heeten brant.
Zoo hy twee paerden ziet een' zelven wagen trekken;
Hy denkt om 't zachte juk: en ziet hy trekkebekken
Twee duiven op het slag, niet ongelijk van kuif;
Hy raest, hy is ontrust, en roept om zijne Duif,
En geef zich op de vlucht, en krijgt gezwinde wieken,
En weet waer dat zy is te raden, en te rieken,
En valtze moeielijk, en weetze t'ondergaen.
Zy ziet haer vryers trouw en grooten yver aen.
En krijgt genegenheit, en andere gepeinzen,
En wenscht gepaert te zijn: maer 't hart wil t'elkens deinzen,
Uit teere bloodigheit, en jeugdelijke schaemt;
De rechte blozentheit die zoo een maegt betaemt,
En schooner is dan 't root op haer ontloke wangen.
De wil zou overslaen, maer blijft in twijfel hangen.
Het Jawoort, dat de gunst te met na voor toe drong,
Is rijp en in den mont, maer hapert op de tong,
En kan'er qualik uit: doch wat baet tegenstryen?
Wie met den hemel vrijt, die heeft voorwint in 't vryen,

En

En raekt de haven in behouden met gemak;
Gelijk dees Bruigom deê, toen zy het Jawoort ſprak,
En met een zucht ontfing zijn aengebode trouwe,
En aen zijn zijde ging, gelijk zijn echte vrouwe.
  Leef lang, gelukkig paer, en bezich uwen tijdt,
En trekt getrooſt te velde in dezen eerſten ſtrijdt,
En mengel onder een triomf en nederlagen:
Gy zult hier over ſmart noch over wonden klagen.
Het is een lieve luſt, die nimmermeer verveelt.
Wie vreeſt voor zulk een doot, die 't eeuwig leven teelt.
Nu droom niet anders dan van harten te verovren.
De zoete koele May beſtroit uw bed met lovren,
En bloemen zonder tal, en lacht u vrolijk aen.
De zon, om uwent wil, zal ſpader onder gaen.
De ſchaemte heb' hier uit, en moet geen kaken verwen.
Ga mengel bloet met bloet, en Pollen en van Gerwen.
Daer volge, beurt om beurt, een dochter na een' zoon.
De liefde is niemants laſt: zy is haer eigen loon.
Ik zie den erfgenaem den kleenen Pol gebóren,
Eer negenmael de maen verwiſſel' haren horen.
Ik zie hoe grootvaêr 't kint vaſt kuſt, en wel gemoet
In bey zijn armen vat, en met dees woorden groet;
Terwijl de tranen vaſt van blyſchap ſtaen en hangen
In d'oogen en op 't vel der rimpelige wangen:
  De Roomſche Pol en was noch kon zoo bly niet zijn,
Toen hem geboren wierdt het zoontje Salonijn,
(Waer op Auguſtus zwaen de goude tijden ſpelde)
Als ik met deze vrucht, het leſte dat me quelde.
Mijn lang gewenſchte neef, Godts wille moet geſchiên:
Hy hael my in zijn ruſt, nu ik u heb gezien.
De weerelt viel te kleen, en zat te nauw verdrongen,
Zoo d'oude niet en week, en lietze weêr den jongen.

Mijn voorgang zy uw ſpoor, en wort geen weldoen moê.
Aldus ſpreekt oude Pol: de jonge lacht hem toe.

RIDDERLYK BANKET,
VOOR HEER
ADAM VAN LOKHORST,
Ridder, Heer van de Lier,
EN JOFFER
KORNELIA PAEUW.

MYn Zanggodin verleert van Hymens torts te blaken:
Noch kan een heuſch verzoek haer voeten gaende ma-
Om, buiten 't ſpoor der oude, een' luchten ſprong te doen.(ken:
Zoo kan men om de kunſt verandren het ſaizoen.
Dan bloeit de herfſt: dan kan de lente druiven perſſen:
Dan valt des zomers ſneeuw: dan draegt de winter karſſen.
Mijn jaren danſſen traeg op zulk een dartle pijp.
Indien ik my vergrijp, het is een licht vergrijp;
Daer midden in een feeſt de bruiloftzalen ſchateren
Van Venus vreugt, waer naer der Goden tanden wateren.
Mijn Zoon, ſprak Venus, vlieg in 't huis, dat opgehaelt
Ten hemel, met zijn' ſchilt in 't witte voorhooft praelt;
Van waer gy hooren kunt, hoe ſpeelnoots zich bereiden
Om 't eenig Dochterken, de Bruit, te bed te leiden.
Ga heene, quijt u daer in 't bruidsbedde, al den nacht.
Volweef 't begonne web. Onthael, naer uwe magt,
Dees twee Gelieven, die den dienſt van Min behoeven,
En leg een' vaſten bant om Lier, en Achtienhoeven.
De wufte Dwerg vergramde, en keerde haer den nek,
En ſprak: 't zal beter zijn, dat moeder 't werk voltrek,
Het welk zy zelf begon. Wat hoef ik op te halen
De moeder dezer Bruit? de moeder die de ſtralen

Van uw gezicht verdooft met haer aenminnig oog,
En onder 't voorhooft ſpant een' goddelijken boog,
Die andre wonderen baerde, als uwe of mijne pezen
De ſpraeck ging eens, dat gy uw aengebede wezen
Bedekte met dat beelt van levendig albaſt,
En hechte uw' gouden troon aen Aemſtels veenzoom vaſt.
De ſpraeck ging, dat haer jeugt den appel veer zou winnen,
Zoo zy ter vierſchaer quaem met d'andere Godinnen.
Wert 's Bruigoms moeder niet, in 't bloeienſt van haer tijdt,
Voor Pallas aengezien? van Pallas zelf benijt?
Het ſchorte alleen aen helm, en ſpeer, en ſchilt, vol ſlangen,
De Goden hadden haer voor een Bellone ontfangen.
Maer dat is noch van 't minſt: dees fiere en eedle Maegt,
Voor welker ledekant uw goetheit zorge draegt,
Niet eens vernoegt, dat zy den appel heb' geſtreeken,
Durf dartel naer de kroon van uwe godheit ſteeken.
't Is uit met al uwe eere, en d'eer van uwen Dwerg,
Nu Hollant Cyprus ſtrekt, zy Cypris, en de berg,
Den Heilgen Berg genoemt, Idael, daer heele ſcharen
Bewierooken haer beelt, en kerken, en autaren,
Of vlechten roozenhoên, en offren duifen zwaen,
En muſch, en muſſchebrein; om in haer gunſt te ſtaen:
Gelijk dees Ridder ook zoo lang op haer genade
Moſt leven; 't zy hy trooſt ging zoeken t'Alkemade,
Of Wavren, of ter Horſt; of zocht zijn lieflijk kruis,
En hiel om 't Jawoort aen, te Heemſtede op het huis:
Of met een quijnend hart, geperſt van minneſchroeven,
Ging adem ſcheppen, in 't geweſt van Achtienhoeven;
Of aen den Vyverberg, in boſch, en lindelaên,
Die menigh groen hart dekt met loof en groene blaên:
Dan koos hy voor die koon noch roozebladt noch leli,
Noch moerbaey, voor den mont en lippen van Korneli;

Die, als de geest ontlaet, op noten zangmaet slaen;
Of spreeken Spiegels spraek; of volgen den Tuskaen,
En Fransman, aen de Seine, en Arno, rijk van geesten.
Zo dikwils Lokhorst zach de beelden, schoon van leesten,
Landouwen, en gedierte, en vogelen, gemaelt
Van haer begaefde hant, die zelve Arachnes naelt,
En al die potloot, pen, penseel, en verf hanteeren,
Met schrift, en tekeninge, en trekken durf braveeren;
Dan sprak hy Pallas zelve, en Proserpijn te na;
En bad de vingers aen, en achte zulk een gâ
Alleen dees godheên waert, die blixemstralen slingeren
En kuste, op een knie, het sneeuw van zulke vingeren.
En riep: gelukkig, ô gelukkig, boven al,
Maer veel gelukkiger, die eenmael trouwen zal
Dees vingers, deze hant, verkrachtster van 't gevoelen,
Vijf tortsen, die mijn vier in bloet en adren koelen,
Gelijk hare oogen doen; zoo dikwils alsze my
Begunstigt met een' lonk, al is het van ter zy:
Maer alsze in wit satijn, by 't schijnsel van de mane,
Met eenen zilvren staf quam treên, gelijk Diane,
Van haer' gewijden berg, den Hohorst, over 't velt;
Dan vloôn de Saters voor, en vreesden 't kuisch gewelt,
Dat geile berggoôn haet, en Boschgoôn, en Godinnen:
En Lokhorst, buiten hoop van yet op 't hart te winnen,
Lag ergens in een haeg, en kerremde al den nacht;
Om dat zijn hart geen deel mocht hebben aen die jacht.
Hoe dikwils wenschte hy dien zilvren staf te dragen;
Of, haer ten dienst, het wilt te steuren uit zijn lagen;
Te rennen in den schijn van winthont, of van brak;
Of zelf het hart te zijn, het welk zy schoot of stak:
Hoewel het Ridders hart haer pijlen tot de veeren
Gevoelde in zijne borst, en 't onheil niet zou keeren;
Maer

Maer lag al lang vernielt van een verliefde doot,
Had gy hem niet belooft te zalven in haer' ſchoot.
Om 't ſteeken van zijn zon voor eene poos t'ontſchuilen,
Onthiel hy zich te Lier, of op het huis te Zuilen,
En, in de ſchaduw van een' uitgeſtreckten boom,
Verlette al razende de ſchepen, en den ſtroom.
De Nymfen van de Vecht, verlegen met zijn karmen,
Vermaenden hem, hy zou uw hair, uw' mont, uwe armen,
Uw kaeken, uwen hals, om 't naeckende ongemak,
Toch ſparen, wat hy deê: dan viel hy zomtijts vlak,
En bad uw ſchoonheit aen, en 't laſtren wert vertogen;
Tot dat zijn heete koorts, aen al te krachtige oogen
Ontſteeken, wederom ontvonkte in merg en bloet,
En weêrquam op haer tijt, gelijk, na'et eb, de vloet.
Nu ſta dees Bruit ten dienſt; om wie, van alle zyen,
De Hohorſt heeft den loop van zulke afgoderyen;
Terwijl uw rijk vervalt, 't welk Cyprus 't hooft ophiel.
Zoo morde Min, tot dat zy in zijn rede viel.
Het voeght geen willig kint zijn moeder te bedillen.
Mijn wil verſtrekke uw wet. Hier paſſen geen geſchillen,
Vlieg heen in 't bruiloftsbedde, en als de ſpeelgenoot
De Bruit heb' toegedekt, dan geef u zelven bloot,
En offer haer uw' dienſt, met trooſten en vermanen,
En wiſch met linnen af de teere en eerbre traenen,
Die zy voor 't leſt noch ſchreit, in maegdelijken ſtaet.
Verhef ten hemel toe het vrouwelijk gewaet,
Dat op de tafel haekt, om heur herbore leden,
Niet morgen vroeg, maer op den middag te bekleeden,
Wanneer de middagzon beſtrael' de jonge vrouw,
Die in een' nacht vergeet den overbrogten rouw;
En als de Bruigom hebbe al ſtormende ingenomen
De kamer van zijn lief, dan pas zijn Vier te toomen.

Of als hy matigh kusſ' zijn verſche wederga;
Dan kus vry dat het klappe, en baeuw die kuskens na,
En prikel hem; of ſpeel zomtijts den liefdelooze;
Of loer al heimelijk hoe zedigh 't aenſchijn bloze,
Van bloodigheit beſterve, en weêr zijn verwe krijg'.
Beluiſter hun geſprek; maer dat men dit verzwijg',
Op peen van ongenâ. Gy kent al d'eigengenſchappen
Der nachtgeheimeniſſe, en wat een tong met klappen
Van mijn verborgentheên (die overheiligh zijn,
En niet alleen de zon, maer zelf den maneſchijn
Vervloeken) al verbeurt: en hoe wy niet gedoogen
Als twee paer t'effens, en noch halfgelokene oogen,
En zachte mompeling van twee monden, zomtijts ſtom.
Men gaet niet dan beſchroomt tot zulk een heiligdom.
Vier ooren zijn genoeg: verjaegh de reſt. Wy haten
Niet die 't verſtaen, maer die 't geheim van 't bed verpraten.
Die zon, die 't al beſpiet, zoo ſtout en onbeſchaemt,
Was oirzaek, dat ik raet en middel heb geraemt,
Om endelijk een ſchut te ſchieten voor ſijn ſchijnen,
En 't bed met ſchaduwen van zwijgende gordijnen
Te decken; nademael 't bekooren van mijn wet
Mijn Ridders op den dag in 't worſtelperk verlet.
Gy kunt ook, onder ebbe en vloet der bruiloftkortſen,
Hun dienen tot vermaek, en ſpeelen met twee tortſen,
Ontvonkenze aen 't gezicht der lodderlijke Bruit,
En blazenze by beurt dan aen, en dan weêr uit:
Of kruiſſen torts met tortſe: of knoopenze aen malkander
Met zuiver parleſnoer; of 't eene licht aen 't ander
Ontſteeken; of de koets berooken met een' rook,
Die hen aen 't ſluimren helpe, op dat gy, als een ſpook,
Doch niet verſchrikkelijk, verſchijnende in het droomen,
Hun toont hoe d'eerſte maeght haer' oirſprong heb' genomen,
En

En hoe Prometeus vier ging halen by de zon,
En leven brocht in 't beelt, dat eer niet leven kon.
Vertoon hun ook hoe ik uit zeeſchuim wert gebooren,
En wat ik nu verzwijg, dat fluiſter hun in d'ooren.
Doorſnuffel eerſt, vermomt gelijk een ſterflijk kint,
Den maegdelijken dis, en waer gy joffes vint,
Die killer zijn dan ys, en vryers heele jaren
Doen lopen achteraen, op ydle hoop van paren;
Bekoor die met een' lach; gy kunt het toch van als:
En neemtze u op den ſchoot; zoo vlieg haer om den hals,
En hang'er voor een poos, en ſmet haer, onder 't kuſſen,
Met een vergiftig vier, 't welk nergens is te bluſſen,
Als in het bruiloftsbed: want in der Goden raet
Beſluit men Amſterdam, ten ſteun van Hollants Staet,
Met aenwas van meer volx te proppen, en te bouwen;
Dat nu verhindert wort door al te langſaem trouwen.
Vlieg heen, mijn Zoon, 't is tijt. Ik ry naer mijn paleis;
En, als gy keert, verhael my dan uw bruiloftsreis.

HYMEN.

DE vreugt van Venus in haer kracht
Verkracht al 't menſchelijk vermogen.
Zy trekt al 't ſterfelijk geſlacht
Tot zich, gelijk de zon elx oogen.
Zy trekt het aerdrijk niet alleen
Om hoog, maer Goden naer beneden,
En, twee verſmeltende tot een,
Streelt ziel, en lijf, en al de leden.
'k Had dus Kornelia en Lier
Met mijne lier te bed gezongen,
Maer al de kamer raekte in vier,
Door 't ſpel, en al mijn ſnaeren ſprongen.

DE FEEST VAN DEN HEER DIRECTEUR, HILLEBRANT BENTES, EN JOFFROUW KATHARINE BAEK.

SChoon d'een na d'ander vast de Minne gaf zijn recht,
Noch sleet Katryn den tijt des levens buiten echt,
De zon had negenwerf haer hemel omgevaeren,
En Ceres negenwerf het hair gehult met airen,
Terwijle Bentes leefde op heur genade alleen,
En in den wint zag slaen zijn klagten, en gebeên.
De kamer, daerze sliep, besloot haer kuische zinnen,
Verbonden aen den dienst der zuiverste Godinnen,
Aen Pallas, en Diane, en Veste; om wie zy hier
Een lamp van bergkristal ontstak met eeuwig vier.
Noch Venus, noch de Min, noch Hymen mogt'er duren
De kuischeit dezer Maegt was witter dan de muren
Waer meê zy zat bemuurt, vernoegt met dezen roem,
Dat zy dees Godheên schonk heur maegdelijke bloem.
Maer toen den hemel, die haer yver had genoten,
In 't end voltrekken wou 't geen boven was besloten,
Verscheen de Maegt, daer zy in heur slaepkamer zat,
Haer trouwste Broeder zelf, die langs 't gemeene pat
De weereld had versmaet, en 's weerelts ydelheden,
En 't vaderlijke huis zich heel in rouw zien kleeden.
De kamer rook van geur, en blaekte door den brant,
Die afscheen van de torts in zijne slinke hant.
Een kleet, zoo wit als sneeuw, geslingert om de leden,
Hing met een' eedlen zwier van boven tot beneden,

En

En rijk bezaeit met gout van ſtarren, zonder tal.
Gelijk den hemel blinkt, en eeuwigh blinken zal.
De ſlaepen van zijn hooft, verlicht door deze glanſſen,
Zich lieten om en om met eenen krans bekranſſen
Van bloemen, zonder naem, verzamelt daer om hoog
En kunſtig geſchakert, gelijk een regenboog:
Al vaſte verwen, die verwelken noch bevriezen,
En zich, om ſchooner kleur, alle oogenblik verliezen,
En ſpelen zoo in 't licht van dien gemaekten dag,
Dat qualijk menſchlijk oog hier oog op houden mag.
Hoe bly, hoe welgedaen zach zy den liefſten Broeder!
Hoe anders, als toen hy van Vader en van Moeder
En al zijn Vaders huis vernoegt zijn afſcheit nam,
Na dat een koorts, ter ſluik, door eene onzichtbre vlam,
Al 't lichaem had verteert en naeulijx om te leven
Wat ziels in vel en been en ſchinkels was gebleven.
De Zuſter vreeſde in 't eerſt, en midlerwijl verheugt
Vermengde zich de ſchrik in d'onverwachte vreugt.
Zy haekte en blaekte om hem t'omhelzen, en te kuſſen,
Maer 't hart wert t'elkens flaeuw, en Jakob ondertuſſchen
Genaekende verdreef met eenen heldren blik
Uit heur verbaeſt gemoedt dien ingebeelden ſchrik,
En opende zijn' mont met zulke lieflijkheden,
Gelijkze was gewoon zijn' trooſt en wijze reden
Te drinken met haer oor, eer hy, tot haer verdriet,
Om een onſterflijk kleedt het ſterfelijk verliet.
Gedeelte van mijn ziel (zoo ſprak de Geeſt ten leſte)
'k Verlaet d'onſterflijkheit, en dael in dit geweſte
Uit liefde die ik u noch toedraeg na mijn doot;
Niet zoo gelijk wel eer, maer duizentmael zoo groot.
De liefde gloeit om hoog al anders dan op aerde.
Wy geeſten ſchatten daer het maegſchap naer zijn waerde,

Beminnen zonder gal, en wenſchen in dien ſtaet
Des hemels u noch nut te zijn met rijpen raet.
Het opperſte beſluit mishaegt dat gy uw jaeren
Dus koel en eenzaem ſlijt, en leit u op te paeren
Met hem, die lang genoeg zijn' tijt in ſlaverny
Om u heeft doorgebrogt. 'k Verzeker u, dat hy
De rechte weêrga is, en met zijn' aert en zeden
Uw zeden zoo gelijkt, dat geene oneffenheden
Uw onderlinge ruſt verſteuren zullen, zoo
Gy 's hemels raet voltrekt. Wat ſchaemte maekt u bloô?
Wat verftze met een' gloet van roozen beide uw kaken?
De koelte had haer tijt: nu is het tijt te blaken
Van ongeveinſde min, en ruſtig en goedront
Te drukken hart aen hart, te vlyen mont op mont,
Te lonken hant aen hant, en lip op lip te kleven.
Wat weigertge dien Helt uw hant en trouw te geven,
Nadien uw huwelijk van 't noodlot is geſmeet
Op 't anbeelt van Godts Raet? Begeef, in Venus eedt,
U onder Bentes vlag. Hy zal u veilig voeren,
Niet onder het gewelt van oorelogsrumoeren,
Waer van de weerelt waegt, wanneer de felle doot
In eenen hagel ſpookt van yzer en van loot;
Maer in een zoet gevecht, en oirzaek van veel levens,
En aerdſche zaligheên, en lekkre luſten t'evens:
Daer gy opluiken zult uit aengenamen luſt,
En den gewenſchten loon der wederliefde kuſt;
Een jonge Katharijn, of Bentes, of te gader
Een dochter en een' zoon, die moeder en den vader
Afzetten zoo volmaekt, dat uwe ſchildery
By dit gezielde beelt een ſchim en ſchaduw zy.
Gy moet op deze wijs voortaen den Goôn behagen.
De tijt lijt geen vertrek, en alle geeſten klagen

Daer boven allermeeſt om 't ſpillen van den tijt,
En kennen zijn waerdy, wanneer hy hun ontglijt.
Zy wenſchen, mogt het zijn, den eerſten tijt te koopen,
Om nutter te beſteên. Zy zien de ſtarren loopen,
En rennen om den ring van dezen duiſtren kloot,
Behangen met den damp, die eerſt mijn oogen ſloot
Voor 't hemelſche gezicht, en hinderde te dringen
In 't allerbinnenſte des boezems aller dingen.
Al wat op 't aerdrijk ſchuilt ontdekt zich daer al ſtil.
Hier zietmen nauwelijx door een' pappieren bril.
Daer vat een oogenblik ontallijke gedachten.
Daer ſchijnt een langen dag, gevolgt van geene nachten.
Men leit'er 't oor te week op 't goddelijk gezang
Der heem'len, die op maet geſtadig gaen hun' gang,
En danſſen, dat zy 't veer in lieflijkheit afwinnen
De toverende keel der zingende Meerminnen.
Natuur ontkleet zich daer heel naekt van top tot teen.
Hier toonde my mijn Haes niet als d'ontdekte leên.
Zelf 't allerwijſte brein bekent om hoog zijn botheit,
En noemt dees letterkunde en wijsheit loutre zotheit.
Ons Themis die 't gezicht aen geene letters hecht,
Ontvouwt en ſchift'er net het onrecht van het Recht,
Het heilig Recht, 't welk hier beneden is te zoeken,
En blint wort opgeviſcht uit eene zee van boeken,
Waer in 't verſtant verzinkt, en dikwils ſchipbreuk lijd.
Maer dit loopt buiten ſpoor: mijn laſt gaet niet zoo wijt.
Mijn Zuſter, 'k zie gy wenſcht t'omhelzen uwen Broeder,
Maer al vergeefs: ik ga. Omhels mijn oude Moeder,
En Vader noch voor my: omhels uw' Bruidegom.
Zoo ſprak hy, en verdween, en liet haer droef, en ſtom.
Zy zag hem toenze zich tot kuſſen wou verpijnen,
In haere ledekant met zijne torts verdwijnen,

Gelijk een Bruiloftsgodt, en ſloeg van angſt een' galm.
't Gezin ſchoot toe, en vont den vloer al groen van palm
En loveren beſtrooit, en trooſte de verlegen,
En nam dit voorſpook aen: en wenſchte 's hemels zegen,
De nieuwgewijde Bruit, die, na dien ſtorm belant,
Den blijden Bruidegom haer trouw gaf met haer hant.

TER BRUILOFT VAN DEN E. HEER

JOAN DE WIT,

Raet Penzionaris van den Lande van Hollant en Weſtvrieſlant,

EN DE E. JOFFER

WENDELA BIKKERS.

IN 't Haegſche boſch verſchijnt de Vryheit van het lant,
Die fiere en eedle Maegt. Zy voert in d'eene hant
De goude ſpeer, den hoet om hoog op 't ſpits geſteken,
Der ſteden hooftcieraet, dat triomfeerent teken,
En d'andre hant regeert den toom en 't montgebit
Van haeren wakren Leeuw, waerop die braeve zit.
Aldus bejegent zy de Moeder van het minnen.
Die ſpreekt haer aen van zelf: ô Maegt, wat voert uw zinnen
In 't bladelooze woudt, daer mirt noch eike bloeit,
Mijn bloem, in haeren bol gedooken, blooſt noch gloeit,
De winter ſchent het al. De Vorſt der Noortſche buien
Is vyant van de groente en levendige kruien,
Begraeft al 't veltcieraet in hagel ys en ſneeuw:
En luſt het u een lucht te ſcheppen met den Leeuw?
De Maegt begroetze heuſch, en antwoort op dit vraegen:
Godin der weerelt, laet mijn' tocht u niet mishaegen;
Ik zocht en vinde u hier ter goeder tijt en uur,
O levenwekkerin en voeſter van natuur,

By

By wie de weerelt leeft, en al wat ſchijnt verlooren
Zich kleet in verſche verwe, en opſtaet, als herboren,
Zoo ras de lentetijt uw vier en prikkels voel,
Waerop gedierte en vee en vogelzang krioelt,
De leeurik uit den dauw, in vrolijke landouwen,
Met zang ten hemel vaert, om 't nieuwe licht t'aenſchouwen,
Te groeten met den dag, daer 't gras, dus lang verwelkt,
Vaſt aengroeit, dat het piept, en 't lantvolk koeien melkt:
O Moeder van de min, begunſtig mijne beden.
De welvaert van mijn' Staet beſtaet alleen in ſteden
En macht van menſchen niet, maer ook in eerlijk bloet,
Ter heerſchappy geteelt, gequeekt, en aengevoedt.
's Lants adeldom beſtaet alleen in ſchilt noch wapen,
Maer ook in 't vroom gemoedt, ten dienſt des volks geſchapen;
En hierom heeft het lot De Wit, mijn' trouwen helt,
Op Katoos ouden ſtoel, aen 't roer des lants geſtelt,
En juiſt ter goeder tijt; toen d'eilanden der Heeren,
Die al den Oceaen en weerelden regeeren,
Geraekten hantgemeen, en klampten boort aen boort,
Van hier tot Indus kuſt, en purperden met moort
De velden van Neptuin, die, op den helſchen donder
En blixem der kortouw, met al zyn heir, van onder,
Den zeeſtroom rooken zach, en branden, root van gloet,
Het vreeſlijk kraeken hoorde, en ſcheuren van den vloet,
Het berſten van 't metael, 't geknars 't geſchrey der mannen,
Als of de vrede was ter weerelt uit gebannen,
De grendel van de hel geſprongen uit zyn ſlot,
Al 't naere ſpook ontboeit, de vyanden van Godt
En 't menſchelijk geſlacht. In 't midden van die baeren,
Dien zeebrant, ſtont De Wit, in 't opgaen van zijn jaeren,
Gelijk een rots, aen 't roer van mijnen vreien Staet,
Bekoort door niemants gunſt, verſchrikt voor niemants haet.

Hy ſtak, door zijn beleit, de zwaerden in de ſcheede,
En holp de zee en 't lant aen dien gewenſchten vrede,
Waer by de burgery van weêrzy zit ontlaſt,
De hulk den akker ploegt, daer gout en zilver waſt,
d' Eilanden onderling elkandren heuſch bejegenen,
En minzaem, als voorheen, met eere en liefde zegenen.
Wat waer 't een jammer dat dees Staettelg, zonder vrouw,
En afkomſt, afgeſlaeft, in 't endt verdorren zou!
Het is uw eigen ampt mijne uitgeleze ſtammen
En Huizen onder een, door kracht van minnevlammen,
Te ſmilten, en de deugt te queeken in haer krooſt.
's Lants arbeit eiſcht een ſtut, en minnelyken trooſt.
Wanneer mijn wachter zit beſchanſt in zijn papieren,
Of worſtet in den Raet, en nacht en dag van ſtieren
Vermoeit wort, kan een vrouw door vriendelijk onthael
Verquikken 'mans gemoedt. Men ziet hoe ſteen en ſtael
En diamanten zelfs, door een geduurig wryten,
Verliezen en vergaen; en zou de borſt niet ſlyten
Van dezen Herkules, die voor den vrydom waekt?
Gy, die met uwe torts en minnevieren blaekt
De kilſte harten, die noit gloet van minne voelden,
Of voelende, terſtont door bezigheit verkoelden,
Tre toe, ontvonk De Wit, en Wendele, zijn ga,
Met uwe zuivre vlamme, op dat haer ongena
Verzachte, en zy dien Helt, haer trouwe toebeſchooren,
Omhelze, en wellekome. Ik zie den Helt herbooren,
En al het vrye Lant in deze twee vereent.
Zoo ga de bruiloft in, op 't juichen der gemeent'.
Zy zal hem afgeſlaeft des middernachts verpoozen,
Daer gy de ledekant beſtroit met geur van roozen,
Die op haer kaeken reede ontluiken van de ſchaemt,
En 't ſchaemroot, eene verf die zulk een Bruit betaemt.

Ik zie twee hooftsteên reede in deze beide paeren,
De Merwe en Aemstelstroom, gelijk in echt, vergaeren,
Den Haeg en Amsterdam elkandre wel verstaen,
Zoo wijt als Bikkers vlag den grooten Oceaen
Beschaduwde, en doorsnee met rijk gelade schepen,
Die 's werelts gouden oegst in Hollants boezem slepen.
Ik hoor den ouden Graef, in top van Amsterdam,
Uit eene heldre wolk, met blijschap zijnen stam
Begroeten in dees twee, die wy met wenschen paerden,
En vruchten gunden, die naer by de Grootvaêrs aerden.
Behaegt u dit, voltrek mijn be, tot Hollants heil,
Zoo vierig dat geen twist hun minne scheide en deil'.
De Moeder van de min bestemde deze bede.
De Leeuw des lants, ontvonkt van minne, scheen dit mede
Te stemmen. Venus zag het vier in zijn gezicht,
Dat eerst te branden scheen van grimmigheit, gezwicht,
Als of hy om DE WIT de Joffer scheen te vryen.
De hemel zeegne hen en 't lant met gulde tyen.

TER BRUILOFT VAN DEN E. HEER,

JOAN HUIDEKOOPER.

Ridder, Jongkheer van Maerseveen, Schepen t'Amsterdam.

EN DE E. JOFFER,

SOFIA KOEIMANS.

CONNUBIO JUNGAM STABILI.

MEn ziet zomtijts de zon des avonts treurigh daelen,
En, zonder vier en glans, bedrukt te water gaen,
Om 's morgens uit de kim, met levendiger straelen
En rijker glans en vlam, in 't Oosten op te staen.

De ſchade is menigmael om baet uit, om de ſchade
Met aenwinſt te vergoên. De minnaer, na verdriet,
Valt met een' heeter gloet in d'armen der genade
Van zijn verkore lief, die hy met rouw verliet.
Zoo ging het MAERSEVEEN, toen hy met 's lants karroſſen
Zijn' vader volgen moſt, ten dienſt van lant en Stadt,
Naer 't Keurhof te Berlijn, door wildernis, en boſſen,
En treurde op al dien togt, als hy te paerde zat.
De Minne dootverft bleek zijn aengezicht, en wangen.
De zon, die 't al verquikt, verquikt geenſins zijn hart.
Zoo laet 't gewonde hart het hooft zwaermoedig hangen,
En draegt den pijl met zich, een oirzaek van zijn ſmart.
Hoe dikmael ziet hy om naer onzen Weſtertoren,
En miſt, met dat gezicht van Aemſtels wapenkroon,
De kroon van 's levens lente, uit zijn gezicht verloren,
Een eêler hooftcieraet, en wenſchelijker Schoon.
Hy komt, daer 't Keurhof rijſt, de vrouwetimmers blaeken
Van gout, en diamant, en ſchoonheit, zonder ga:
Maer 't Keurhof noch zijn weelde en pracht kan hem vermaken.
Hy mijmert dag op dag, en 's nachts, en 's avonts ſpa.
De luſt tot dans en jagt en ridderlijke ſpeelen,
Hanteeren van geweer en wapen, noch muzijk,
Dat tigers in het woudt kan ketelen, en ſtreelen,
Bekoort zijn zinnen niet, in 't Vorſtelijke Rijk.
Vermoeit van wandelen in eenzaemheit, langs paden
Met eiken loof beplant, zat hy, van loof bedekt,
Aen d'oevers van de Spree, daer zich twee zwaenen baden,
En domplen, d'een de pluim van d'andre pluiſt en net;
d'Een voorzwemt, d'andre zich in 't zog der weêrga mengelt,
Haer trouwe gade volgt, die, blaekende van luſt,
By poozen hals om hals van d'allerliefſte ſtrengelt,
En kentze voor de liefſte, en 't liefſte dat men kuſt.

De droeve Ridder zucht, en, met de borst vol wonden,
Spreekt droevig by zich zelf: ô godtgezegent paer,
Gelukkiger dan ik hebt gy uw lief gevonden.
Gy koelt in dezen stroom uw gloeden 't gantsche jaer:
Maer ik, rampzalig mensch, rampzaliger dan zwaenen,
En stommen, mis mijn lief en lieven Keizers vliet,
Daer mijn SOFIA rust, dus lang door klagt noch traenen
Bewogen, schoonze kent mijn afgepijnt verdriet.
Indien ik hier van rouw veranderde in een eiken,
'k Zou deze vogels noch beschaduwen, en zien
Hoe zy elkandre om strijt believen, tot een teiken
Van onderlinge gunst, by niemant te verbiên.
Nu zal mijn hart in asch door minnegloet verteeren,
Naerdien het d'ongena der Schoone dus behaegt:
Doch moet'er over my een schoonheit triomfeeren,
Zoo gun ik d'eere liefst aen deze alwaerde Maegt.
Terwijl de Ridder hier zijn' noot klaegt aen de boomen,
En 't water, ziet hy neêr in 't klaere kristalijn,
En zijn SOFIA blijde allengs ten oever koomen:
Of 't is zijn liefste zelf, of haer gedaente, en schijn.
Het water schijnt verlieft haer in den arm te vatten,
t'Ontvonken door den schijn des lichaems, schoon van leest.
Wat Stroomgodt in den stroom bezit zoo veele schatten
Van schoonheên, niet misdeelt van gunste, en ziele, en geest!
Haer oogen flonkeren in 't water, als twee steenen,
Op 't Indiaensche strant, door 't vloejende kristal.
Haer roode kaeken, als ontlooke roozen scheenen,
Als bloemen, in de bron van een gezegent dal.
De goedertieren aert, en voegelijke zeden,
En heusche eerbiedigheit zien haer ten oogen uit,
Die, anders danze plag, nu schijnt naer zijn gebeden
Te luistren, als de galm naer een gestelde luit.

Zy lonkt hem minzaem toe, en schijnt met opene armen
 Te wenschen dat hy haer bejegene, en gemoet',
Gewekt door zijne klagt, bewogen door zijn kermen.
 Hy ziet haer hooft bekranst met eenen roozenhoedt.
Hy rees, en stont gereet zich in den stroom te plompen,
 Wanneer de schijn verdween, en uit zijne oogen dook'.
Zijn hairen rezen, aêr en zenuwen verkrompen
 Van schrik voor dit gezicht dit vrolijk waterspook.
Hy valt op zijne knien; en roept met luider keele:
 O Godtheit van den stroom, ik neem het voorspook aen,
Een teken van geluk. My viel het lot ten deele,
 De Bruit, waer naer myn trouw zoo vierig heeft gestaen.
Met deze hoope reist hy vrolijk naer de paelen
 Van 't waerde Vaderlant, ontmoet een zoeter lucht,
Daer zy hem wellekomt met aengenaeme straelen,
 En niet, gelijkze plag, voor 's helts gebeden vlugt.
De blyde Bruiloftsgodt genaekt met zijn genooten,
 Om dit gelukkig paer te leiden naer 't prieel,
Dat eeuwig bloeit van myrte, en looten teelt by looten,
 En stam in stamme vlecht, naer elx bescheiden deel.
De hemel zeegne en eer' dit lieve paer met spruiten,
 Die d'eere van de Stadt bewaeren op haer' tijt,
Zoo wijt de wateren op strant en duinen stuiten:
 Zoo wijt ons zeevaert zeilt, gezegent, en benijt.
De zon, eer zy de zes paer tekens heeft bescheenen,
 En 't ronde jaer voltoit, zal, tot der oudren troost,
De Koeimans, op dien wensch, en 't bloet der Maerseveenen,
 Gedommelt onder een, zien leven in hun kroost.

TER BRUILOFT

VAN DEN EDELEN EN HOOGACHTBAEREN HEER, JONGKHEER

JOAN VAN WAVEREN,

Out Schepen van Amſterdam,

EN MEJOFFER

DEBORA DE BLAEUW.

IN Goeilant bloeit een ſtreek, nu 's Gravenlant geheeten,
Daer d'edelſte Aemſtelaers een tijt geleeden zweeten
Om ſchraele en barre hey te meſten, en den gront,
Die arm was uit zijn' aert, in vette klay en klont
En vruchtbre klaverweide en beemden te verkeeren.
Zoo komt de kunſt Natuur te baet, en kan haer leeren
Wat lantbouw, arbeit, en zorgvuldigheit vermag.
Hier quamen ſtallingen, en hoeven voor den dag,
Palaizen, vee en vrucht, en laenen, en waeranden.
Men noemt dees lantſtreek nu de Tempe dezer landen,
Daer Peneus, klaer van ſtroom als glas, door heenevloeit.
Hier zingt de nachtegael. Hier quinkeleert, en broeit
De vogel, jaer op jaer, zijne eyers uit. Hier draegen
De boomen lekker ooft. Hier vliegen, en hier jaegen
De jongkers naer patrijs, en hazen jagtgezint
Met ſnuffelenden brak, en vluggen hazewint.
De Griekſche Venus ſcheide uit d'ooſterſche landouwen,
Verliet haer' berg, en kerk, om hier haer hof te bouwen,
En vondt'er WAVEREN, die moê gejaegt, dat pas
Beſchaduwt van één linde, in ſlaep gevallen was,
Op 't ruiſſchen van een bron, die door verborge ſpróngen
En aders uit den gront met kunſt quam opgedrongen.

Hy ſcheen te groeten die hem in den droom verſcheen,
Veel ſchooner dan menze oit in marmer zach geſneên
Van d' overoude hant der Fenixkunſtenaeren,
Die uit veel lichaemen een enkel ſchoon vergaêren,
Om haer te ſcheppen, die der ſterfelijken maet
En uiterſte begrijp zoo verr' te boven gaet,
Dat alle ſchoonheit by dees ſchoonheit, noit bezweeken
Door eeuwen zonder ende, een ſchaduw wort geleeken.
En by het leven ſlechts gelijkt een bloote ſchijn,
Die 't oog, uit eene bron, of helder kriſtalijn,
Bejegent, en verſchijnt. Wat is de ziel gezegent
Die dit geluk gebeurt! ô ſchoonſte, gy bejegent
My hier ter goeder tijt. [Zoo ſpreekt hy in den droom,]
O moeder van de min, zijt overwellekoom
In 't graefelijk geweſt. Hoe koomtge my t'ontmoeten?
De Gravelantſche roos, die onder uwe voeten
Haer' geur en gloet ontvouwt, getuigtme wie gy zijt,
Die 't menſchelijk geſlacht uw vrientſchap niet benijt.
Ik wenſchte uw Heiligheit al overlang t'aenbidden,
En op het minnefeeſt aen uw altaer, in 't midden
Der ſchoone Jofferen, op t'offren wierookgeur,
En krans, en myrtetelg, met roozen deur en deur
Bevlochten: maer 't geluk, 't welk vloeit uit uw genade,
Verſtakme van mijn' wenſch, en rechte wedergade:
Mijn tijtgenooten zijn een poos vooruitgetreên.
Zy ſcheen hem hierop aen te lachen, en beſcheen
Hem onder 't lachen met zoo minnelijke lonken,
Dat d'oogen zijne borſt al heimelijk ontvonken
Met eenen zoeten brant. Ten leſte berſtze eens uit.
De roozemont luikt op, en ſtemt met dit geluit:
O brave Jongelingk, by Venus uitgekooren,
Het bruiloftslot wort elk van boven toebeſchooren.

Een ieder heeft zijn' tijt, en uur, hem toegeleit.
d'Aeloude en vruchtbre ſtam, die zich zoo weelig ſpreit
En groeit door Henrik en zijn mannelijke kinderen,
Wil ik in d'afkomſt niet beſnoeien, noch verminderen,
Maer door een bruiloft aen elkandere uitbeſteên,
En ſmilten in zijn bloet twee takken onder een,
Den neef, en zijne nicht: en om dit uit te werken
Verlaet ik Cyprus, en zoo veel gewijde kerken,
En koom nu 's Gravenlant bezoeken met mijn' zoon.
Uw vaders wapen met den Arent en de kroon
Gekroont, toen Ferdinand hem 't Ridderszwaert vereerde,
Zal erven op zijn bloet. Zoo iemant minnen leerde
Door 't hemelſche beleit, zult gy, doorgloeit van brant,
De bloem van uw geſlacht gaen plukken met uw hant.
Uw grootvaêr Oetgens, door zijn dienſten aengenaemer,
Als eerſte ſtichter van de zeeverzekerkamer,
De rijke wiſſelbank, en 't leenhuis, is wel waert
Te bloeien in zijn zaet. Uw grootvaer Spiegel paert
U vrolijk met dees hoop, dat gy, als hy, en d'ouden,
De vryheit van den Staet zult voorſtaen, en behouden
Door erfgenaemen uit uwe egade aengeteelt.
Uw eigen vader zag zich garen afgebeelt
Naer 't leven in uw vrucht, en wenſcht dat hy den neven,
Te ſpruiten uit uw trouw, mag tot een' ſpiegel geven
Zijn dienſten, Aemſtels ſtadt en 't vrye vaderlant
Geſchonken reis op reis. Op op dan, ſluit den bant
Van trouwe met uw lieſſte, en laet de min niet flaeuwen,
Maer dommelt onder een de WAVERENS, en BLAEUWEN,
Dat ieder uit het krooſt ook d'ouders kennen mag.
Zoo ſprakze: hy ontwaekte, en eer zijn oog haer zach
Verdweenze uit zijn gezicht naer 't hof, by haer verkoozen.
d'Ontwaekte riepze na, die op een ſpoor van roozen

In d'ope lucht verdween, en liet hem van dien tijt
In een' geduurigen en jammerlijken ſtrijt,
Bekommert om het hart van DEBORA te winnen.
Dit 's zijn bejag alleen. Hier worſtelen de zinnen
Van wederzijde om ſtrijt. Zy weet de min t'onrraên,
Al vrijt wat maegſchaps wel. Hy weetze t'ondergaen
Met heuſcheit, en beſcheit, geſterkt uit Venus hoven,
En poogt het oude vier van haere min te doven,
Daerna een' nieuwen brant t'ontvonken uit deze aſch,
En 't hart, zoo hart als ſteen, in murw en knebaer waſch
Te zien veranderen. Dit heeft zijn zwaericheden:
Maer wat vermogen niet de traenen en gebeden
Des minnaers op een vrouw in 't eêlſte van haer jeugt,
Wanneerze zich verbeelt 't genot van d'eerſte vreugt,
Geſchapen om het al wat leven voelt te buigen?
Waervan de ſtammen en geſlachten eeuwig tuigen,
En d'oorlogen, zoo wijt de weerelt door gevoert,
Waer Venus de trompet en trommel heeft geroert
In 't hart der mannen, ook in d'Amazoonſche ſteden,
Zoo ſchuw van bruiloften, uit kracht van eere en eden.
De Minnegodt belacht dien eedt, een' loſſen knoop,
Waer hy te velde trekt, en ſleipt zoo groot een' hoop
Van helden achter aen en uitgeleze vrouwen,
Die, na haer eerſte trouw, den oogſt van min herbouwen,
Waertoe dees Schoone ſtemt, die zedig en beleeft
Den afgeſlaefden helt 't gewenſchte Jawoort geeft,
Waer na de bruiloft volgt, op d'aenkomſt van Godt Hymen,
Die 't lieve paer nu groet, en voorligt, en op rijmen
Aldus naer 't groen prieel van 't weelig bruitsbed leit:
Nu volg, gelukkig paer, mijn fakkel. Waerom ſchreit
De Schoone? zwaerlijk valt een weduwe t'ontveinzen
't Geen al de bruiloftsrey kan zien door haer gepeinzen,

Dat

Dat is 't genoegen van den Bruigom en zijn Bruit,
't Welk uit de zaligheit van 't wettig bruitsbed ſpruit,
Het bruitsbed, dat u wacht, van blyſchap opgenomen.
Dit leert de menſchen hoe zy op de weerelt komen,
En houden, op den voet der oudren, eenen toon.
Hier kuſt men dat het klapt: hier is de ſchaduw ſchoon.

MDCLVIII.

TER BRUILOFT VAN DEN HEER CORNELIS BAKKER, RAET, EN SCHEPEN, EN MEJOFFER KATHARINA RAYE.

VIVITE FELICES.

I. BRUILOFTSGALM.

Wie noit proefde wat een vrouwe,
En haer vrientſchap waerdig is,
Noit den mont van zijn getrouwe
Kuſte, ſuſt in duiſternis,
Van een' dikken damp betogen;
Als een blinde, zonder zon;
Zonder in het licht der oogen,
d'Aengenaeme minnebron,
Zich te ſpieglen, zoet te grieven.
Wat 's een leven zonder licht?
Wat 's gedeeltheit van gelieven?
Wat quetſt zoeter dan de ſchicht
Van de ſuikerzoete minne,
's Weerelts groote Koninginne?

1. WEDERGALM.

BAKKER zoude u dit ontvouwen,
Die, versteeken van dien schat,
Weet van trouwen, en onttrouwen,
Droef alleen en eenzaem zat,
Vol zwaermoedige gedachten.
Och, wat mist zijn hart al troost,
Wat al vriendelijke nachten,
Daer het niet dan zuchtjes loost!
Hy opschietende uit zijn droomen
Grijpt de schaduw van zijn ga;
Ofze hem te hulp wou komen,
Uit medoogen, en gena:
Maer zy glipt hem door zijne armen.
Zy gaet glippen: hy blijft kermen.

2. BRUILOFTSGALM.

Venus quam hier op van verre
Hem uit gunst verbeelden dat
Hy noch eene flonkerstarre
Aen haer derden hemel had:
Zy vermaent hem op te waeken.
Niet te smilten van verdriet,
Liever in haer vier te blaeken:
En hy hoort een vrolijk liet
Troostlijk spellen in zijn droomen
Dat hy haest ontmoeten zou
Een, die hem wil willekomen,
Als voorheen zijne eerste trouw,
Voor het breeken van die keten.
Lief, na leedt, helpt leedt vergeeten.

2. WEDERGALM.

Op een voorſpel, zoo gezegent,
  Wort hy van 't gewenſchte goet,
Hem beſchoren, heuſch bejegent,
  En gevoelt een' nieuwen gloet
't Hart ontvonken van die ſchoone,
  Liefelijker dan de May,
Aller maegden bloeme en kroone.
  Raet, wie was 't? de ſchoone RAY,
Schoon van aengebore zeden,
  En vernuft, en wat een maegt,
In haer levens lent getreden,
  Als een' geur en bloeſſem draegt,
Die eene eedle vrucht beloven,
d'Eer en 't puik van Aemſtels hoven.

3. BRUILOFTSGALM.

Mogt ik hier een toon op zetten
  Hoe de Helt ten reie ging,
Toen hy, onder Venus wetten,
  Hoop van zijne RAY ontfing,
'k Zou mijn bruiloftsmaet vercieren,
  Met de zeden van de Bruit,
En haer vonken, en haer zwieren.
  'k Zou twee ſnaeren van mijn luit
Op een toon' van liefde trekken:
  En men zouze mont aen mont
Zien, als tortels, trekkebekken,
  Uit een' ongeveinſden gront.
Jammer waer 't dien gloet te bluſſen.
Al de werelt hangt aen 't kuſſen.

3. WEDERGALM.

Kuſt dan dat wy 't hooren klappen,
O gelieven, eens van aert.
Laet de liefde noit verſlappen.
Kuſſen is een weêrkus waert.
Luikt dus op, gelijk de lente,
Na het doien van het ys.
Wakker, zet u zelfs op rente.
't Is een deun naer d'oude wijs,
Op het outſte feeſt gezongen,
Uit een ſimple onnozelheit,
Van natuur hier toegedrongen,
Daerze zonder onderſcheit;
Zoenen, wederzoentjes prachen.
Ziet eens hoe de ſpeelnoots lachen.

FAKKEL
VAN Dr. JOAN BLAEU, EN GEERTRUIT VERMEUL.

DE wakkre Blaeuw ſloeg 's avonts ſpâ
Het gulden heir des hemels gâ,
En monſterde alle ſtralen,
Die vaſt ſtaen, of verdwalen;
Als Venus, dochter van Jupijn,
Hem in een' ongemaektcn ſchijn
Verſcheen, en quam voor oogen,
Daer hy ſtont opgetogen.
Zy ſprak: mijn allerwaerſte zoon,
Die luſt hebt in der Goden troon

En

En 't eeuwig durend leven
Met uwen geeſt te zweven;
Al lang genoeg met ongemak
Gedragen 't aertſch en hemelſch pak,
En Herkles nagetreden,
En Atlas wijde ſchreden.
Al lang genoeg tot 's vaders trooſt
Zijn' zwakken ouderdom verpooſt;
't Is tijdt om eens te hooren
Naer 't geen u is beſchoren.
Ik wijs u naer de goude ſtadt,
Daer is voor u een eedle ſchat,
Een ſchoone Maegt ten beſte.
Trek heen naer deze veſte.
Gy zult'er vinden aen de Gouw
De lieve lang beloofde trouw,
En u in hare kaeken
En heuſch onthael vermaeken.
Of deiſtze met bevreeſden gang,
Ik zalze met een' minneprang
Bedwingen tot mijn wetten,
En 't harde hart verzetten.
Zoo ſprak de moeder van de min,
En liet hem met verbaeſden zin
(Terwijle zy ging ſtrijken)
Verbaeſt ten hemel kijken.
Zijn boezem brande ſtrax van hoop,
Die hem den luſt van ſtarrenloop
En 't ſchrander hemelmeten
Benam, en deed vergeten.
O Blaeu, wat of u wedervaert?
Gy handelt paſſer, boog noch kaert;

Noch Tychos wijze boeken:
Gy gaet uw weêrga zoeken:
En Venus voorgang maekt het ſpoor,
En wijſt u met haer ſtarre voor,
En opent Geertruits armen,
Genegen tot ontfarmen.
Geluk, o blijde Bruidegom!
In Hymens vrolijk heiligdom.
Uw Bruit heeft u genezen.
Laet zy uw ſpiegel wezen.
Nu ſtaroog op geen ander licht
Als dat'er ſtraelt uit haer gezicht.
Nu ſtaroog op haer oogen,
Die alle ding vermoogen.
Nu druk, in 't kuſſen even kloek,
Met mont op mont een minneboek
Nu druk met inkt van weelden
Een huis vol minnebeelden.

TER BRUILOFT VAN DEN E. HEER AERNOUT HELLEMANS HOOFT,

Ridder van St. Michiel,

EN DE E. JOFFROUW MARIA VAN DER HOUVE.

ZElden kan Natuur ontveinzen
Haren aert die noode liegt,
Al vermomtze haer gepeinzen,
Schoonze loos een wijl bedriegt.
Sperwers, teelen mus, noch ſpreeuwen;
Wolven, geen onnozel lam.

Leeu-

Leeuwenesten voeden leeuwen:
Wilt van wilt en tam van tam.
Zoek by d'ouden merk noch teeken
Van dees waerheit, loop niet wijt.
Blijf in Hollant, en die streken
Van den onvervlogen tijt.
Die getuigt u, hoe een jonge
Arent, van den Muider borg,
Door de min tot roof gedrongen,
Uitvloog. Denk eens, in wat zorg,
Werelooze duiven vliegen,
Als de vogel van Jupijn,
Op zijn vleugels, vander wiege,
Volgt zijn Vaders streek en lijn.
Hy doorsnuffelt alle landen,
En bezocht uitheemsche lucht,
Rijnstroom, bosschen en waranden.
d'Alpes, kosten zijne vlucht
Niet beletten, met haer kruinen:
Hy ziet zee noch bergen aen,
Vlieten, wildernis, noch duinen:
Po, noch Arno hout hem staen,
Noch geen Tiber. Parthenope
Zag hem drijven op zijn pluim:
Maer hy keerde zonder hoope
Door het hemelsblaeuwe ruim,
Naer de Loir en d'oude Seine,
Van de Seine naer de Teems:
Valt mijn Hollant dan te kleine
Sprak hy, dat ik dus uitheemsch
Eeuwig omdwael, door de wolken?
Beter in mijn vaderlant

Buit

Buit gezocht, dan vreemde volken
Te bespieden. Aen den kant,
Daer de Rhijnstroom loopt ten ende,
Zag hy flux een kuische duif
Zitten onder de bekenden,
En bekoord door deze kuif,
Vliegt hy tienwerf om die HOUVE,
End'lijk valt hy uit de lucht,
Grijpt d'onschuldige, en de droeve,
Die van dootschrik kermt en zucht.
Och waer vind ik een behoeder?
Helptme, och helptme nu, och, och,
Helptme, Zusters, Speelnoots, Broeder,
Och de lucht is vol bedrogh.
Maer geen ARENT past op 't kermen
Van een duive. Hy vliegt heen,
En vertroost haer, uit ontfermen;
Zijt gerust en wel te vreên,
't Is onnoodig dat men sidder,
Daer geen onheil wort verwacht.
Geef u over aen den Ridder,
Als een vrucht van zijne jacht.
Vrees geen Arents klaeu of pennen:
Dees verscheurt de duiven niet,
Kunt gy slechts uw' aert gewennen
Naer zijn lust en HOOFT-gebiedt,
En uw moeders HOUF vergeten,
Alle uw droefheit is gesleten.

BRUILOFTZANG VOOR DEN HEER
NIKOLAES PANKRAS,
EN JOFFER
PETRONELLE DE WAERT.

Dolle trommel en trompet,
Die ons poorten open zet
Voor de wilde woeste dieren,
En verslindende Arabieren,
En 't afgrijsselijk gegrim
Van den wreeden Ebrahim,
Met zijn ysre halve manen,
Oorzaek van Europes tranen;
Kopre keel en kallefs vel,
Zwijgt, en luistert naer het spel
Van genoegelijke fluiten
Zoeten zangk en eedle luiten
By 't gelukkig bruiloftsbedt;
Daer de Min zijn pijlen wet,
Om dit lieve paer te wonden,
Dat zoo minnelijk verbonden
Naer de nieuwe blyschap haekt,
Die den hemel zelf vermaekt,
Waer hy ziet de weerelt bouwen,
En door 't endelooze trouwen
t' Elkens boeten al de schâ,
Van des oorlogs ongenâ,
Groeiende in het fel bederven
Der geslachten, en het sterven
Door 't gewapende gewelt
In het ongenadig velt,

Dat ons beter paſt te ſchuwen,
En door 't Godtgezegent huwen,
  Door dien vaſte minneknoop
  Te verzekren onze hoop
Van een' hoop nakomelingen
Die de doot en tijt beſpringen,
  En ons levren, tot een' trooſt,
  Onzer oudren eigen krooſt,
Levendiger dan penſeelen
Op de kunſtigſte panneelen.
  PANKRAS en zijn PETRONEL
  Lachen vaſt, nu ik hun ſpel
Een, die voor mijn oog komt zweven,
Daer twee Grootmoers in herleven,
  En haer beider waerdigheit,
  Vrientſchap en goetaerdigheit,
En de bloem van andre deugden,
Die nootdruftigen verheugden.
  Na de dochter volge een zoon,
  Waerdig om des Aemſtels kroon
Als zijn Grootvaêr te vercieren;
Daerze, in 't midden van twee dieren,
  Klaer van gout en ſteenen blaek.
  Milde Venus, helpt me: maek
Mijn gedigt en droom waerachtig.
Is uw bruiloftsſtrael zoo krachtig
  Als mijn wenſch, men twijfel niet
  Aen den nadruk van dit liet,
In den rey der bruiloftstongen
Bruit en Bruigom toegezongen.

TER BRUILOFT VAN DEN E. HEER
JOAN SIX,
EN DE E. JOFFER
MARGARITE TULP.

CONCORDES ANIMÆ.

DEr kindren eer en dienſt, hunne ouderen bewezen,
Van outs by heilig en onheilig wert geprezen,
En met den titel van Godtvruchtigheit gekroont;
Dewijl hy tegens Godt om hoogh zich dankbaer toont,
Die d'ouders dient, en eert, als oirſprong van het leven
En wezen, aen het kint door hen van Godt gegeven;
Behalve 't geen de telgh van zijnen ſtamme deelt
Aen ſap van deugt en tucht, de ſpruiten ingebeelt,
En levende ingeplant, als Goddelijke vonken,
Van kintsbeen met de melk der moeder ingedronken.
Wat zaet van leeringen men dikwils vruchtloos ſtroy;
Dees hoofdeught zette in SIX van zijne wiegh haer ploy,
En blonk in hem, en in zijn eensgezinden broeder.
Wat eer wat dienſtbaerheit oit kint zijn waerde moeder
Van harte opdraegen kon, als een vereiſchte ſchult,
Die droegenze op aen haer, uit ſchijn niet, noch vergult
Met een geveinſt gelaet, maer uit oprechte trouwe.
Wat was het een vermaek, voor d'oude weduwvrouwe
Zich dus te zien gedient, door haer gehoorzaem bloet!
De dagen uitgerekt, en zonder tegenſpoet
Van wederſpannigheit de weduwlijke jaeren,
In 't keeren en in 't gaen, gelijk op twee pylaeren,
Geſtut te zien, een heil dat niet gevonden wort
By tortels, trooſteloos op haeren tak verdort:

Maer SIX was 't niet genoeg de Moeder in haer leven,
Te volgen; hy had luſt haer graf deze eer te geven,
Na dat de Doot zoo lang haer' mont en oogen look,
En zy verdweenen was, gelijk een damp en rook
Om hoog aen lucht verdwijnt. Hy overwoeg haer zorgen,
In 't vallen van den dag, in 't rijzen van den morgen,
En hoeze in haeren tijdt, bekommert voor den zoon,
Uit duizent maegden een zoo zedig koos als ſchoon,
Een zuivre TULP, het puik van allerhande bloemen;
Toen 't oog op deze viel, die wy de Parle noemen,
In Griekſch en out Latijn, en niet onduitſch noch vremt,
Als met de bloem gepaert, haer' eigen naem beſtemt,
Met uitgelezenheit van zedigheit en waerde,
Die van der Moedren aert, van weêrzy, niet veraerde.
Zy hing geduurighlijk aen haer Vrouw Moeders zy,
Gekent in 't zedig krooſt, de beſte ſchildery;
Het zyze ſpeelde of zong, op 't klinken van de ſnaeren,
Waerop de geeſt van SIX ten hemel ſcheen te vaeren,
En met zijn moeders geeſt te ſprecken van de Maegt,
Die hem, op haeren raet en zijn gezicht, behaegt;
Als eene aen wie hy hoopt zich zelven te verbinden,
Om in dat lieve bloet zijn moeders ziel te vinden,
Die hy verloren heeft; en zijn vrouw moeders naem
In een' herboren klank te wekken, zoo hy quaem
Ontmoeten zijn geluk in deze MARGARITE.
O, zucht hy menigmael, dat 's hemels zegen vliete
En vloeje op mijnen wenſch, en ik den blijden dagh
Be'eef', die Moeders wil geheel voltrekken magh,
In mijnen trouring, lang dees Joffer toebeſchoren,
Gelijk mijn geeſt getuigt. O waer die dagh geboren!
De Liefde ontſteekt aldus des jongelings gemoedt,
Gelijk de vlam een torts. al d'aders, al zijn bloet
Ver-

Veranderen in vier, dat, krachtig van vermogen,
Hem uitstraelt uit gebaer, en aengezicht, en oogen,
En niet te blusschen is, zoo lang het voedtsel vint.
Waer twee vereenigen, daer strengelt en verbint:
De Liefde tien aen een; want ieder heeft zijn zinnen:
Doch lichter zal die bant op deze harten winnen,
En hechten, aengezien de wil in 't algemeen
Een heilzaem wit beoogt: dat wit smilt veele in een.
Gestadigheit verwint. Zoo wort de draet volsponnen.
Haer Broeder heeft aldus den hoogen BURG gewonnen.
Moskovisch ys noch sneeuw verkoelden noit den gloet
Van zijne ontsteeke borst, door 't afzijn aengevoedt,
Daer na gewellekomt, en by de liefste ontfangen,
Verquikster van het moede en afgestreên verlangen.
De trouwe min van SIX verdiende ook 't echte pant
Te schenken aen zijn Bruit, te trouwen met haer hant
Die schoone wederga, hem toegeschikt van boven,
En schooner door haer deugt. Op zulk een trouw beloven
De starren hen te zien, aen onzen Aemstelstroom,
In telgen uitgespreit, gelijk een vruchtbre boom,
Waerin de SIXEN en OUTSTHORENS weder bloejen,
Waerin men VLAMINGEN en TULPEN aen ziet groejen,
Ten dienst van onze stadt en Hollants vryen Staet:
Terwijl de Bruidegom zijn Bruit en toeverlaet
Omhelst, en onderhoudt met vriendelijke togen,
En dau en geur, uit tijm van Poëzy gezogen;
Daer hy, by wijlen, 't hart en zijn' verliefden geest
Met geuren sterkt, en witte en roode roozen leest
Op haere ontlooke wang; daer verf in verf verdreven,
Hem 't gansche jaer den May afschilderen naer 't leven.
De deught, aldus gevat in uitgeleze stof,
Veredelt haer waerdy met onwaerdeerbren lof.

 Wat

Wat zocht de Bruigom 't oogh der ſchoone te behaegen
Door parleſnoer, om aen den blanken hals te draegen,
Om 't hooft, en om de hant? zijn parleviſſchery
Is ydel: want de ſchoonſte en eelſte Parle is zy,
Wiens deught geen toiſel hoeft, noch ydele cieraeden
Van baggen en geſteente of kraekende gewaeden,
Vol parlen geborduurt, en ſtijf van Indiſch gout,
Zy leent van buiten niet, die d'ydelheit miſtrouwt.
Geen ramp den bloeſſem van dit huwelijk verniele,
Een bruiloft, zonder endt, voor lichaem en voor ziele,
Die, even onverzaet, verlangen naer het zoet,
Dat lijf en ziel vernoeght, door 't onbegreepen Goet.

TER BRUILOFT VAN DEN WELEDELEN HEER
PETER DE GRAEF,
JONGKHEER VAN ZUITPOLSBROEK
EN DE WELEDELE MEJOFFER
JAKOBA BIKKER.

Non hæc ſine numine Divûm
Eveniunt.

DE jonge GRAEF, beluſt uitheemſche ſteden,
En volken te bezichtigen, met een
Hunn' ommegangk, en zinlijkhêen, en zeden,
Quam bly Parijs, 's rijx hooftſtadt, ingerêen;
Geen ſtadt, maer eer een weerelt in het kleine,
Daer Luidewijk, gezeten in 't palais,
Wort aengebeên, op d'oevers van de Seine,
En triomfeert in oorlogh, en in pais.

Wie

Wie melt ons wat den jonglingk al gemoete?
 Hy hoorde en zagh zich zelven naulijx zadt;
Toen al het rijk het paer gezalfden groete,
 In eene zael, bekleet met kunst en schat.
Hier blonk op 't hof een hemel, rijk van zonnen.
 De rijkdom van de kunst verdoofde gout
En diamant, als ofze in 't renperk ronnen,
 Of worstelden wie sterkst den palm behoudt.
Hy zagh 'er op de hemelsche tapyten
 De zege der Bourbonnen afgemaelt,
En hoe 't verdrag beslechte 't bloedig wrijten,
 Daer Henrik en zijn afkomst eer behaelt.
Het luste hem t'aenschouwen in 't byzonder
 Wat Luidewijk, zoo jongk, alree beschrijft.
In ieder perk gemoet het oog een wonder,
 Waer aen het zich vergeet, en hangen blijft.
Hy ziet in 't endt twee weerelden verwarren.
 De rook, en smook, geschrey, en wapenklank,
Trompet, en trom, en stof bedroeft de starren.
 Men luistert hier naer oorloghstoom, noch dwangk.
Maer elders, als de zon de nevels doorschijn,
 Komt Liefde allengs gedaelt uit d'ope wolk,
Met Wederliefde, op englezangk, te voorschijn.
 Op dat gezangk rust donderbus en dolk.
Men zietze beide elkandre aenminnigh kussen,
 En onderling zich vlechten, arm in arm.
De heiren, aen het wijken ondertussen,
 Staen stil van zelf. Nu hoort men geen gekerm.
Heer POLSBROEK merkt dat deze hofschildrye
 Hem afbeelt hoe de krijghsceu raekte in rust,
En Luidewijk verbonden aen Marye,
 Bekrachtight dat heel Vrankrijk Spanje kust.

Wie

Wie zou, docht Graef, gelooven dat de liefde,
En Wederliefde in top dit wonder wrocht,
Ter goeder uure elk 't hart der volken griefde.
De liefde won dat geen geweer bevocht.
Gelukkig zijn de beide nabuurrijken,
De harten, die, gewont in 't harrenas,
Nu wapenloos verknocht door huwelijken,
Een bruilofskus en wederkus genas.
Zoo ſpreekt hy by zich zelven, en beluiſtert
Het vryen van de min en wedermin,
Waer op een ſtem hem ſtil in d'ooren fluiſtert:
'k Zie u gepaert met uwe nabuurin.
Het ſchaemroot verft de leli van zijn kaeken.
Dat merkte flux de Hollantſche Gezant,
Die vraegde: hoe? begint uw hart te blaeken,
Door eene vonk, geſpat van 's Konings brant?
Schep moedt, en leer op 's Konings voorbeelt paeren:
Zoo kan uw bloet, ten zegen van uw ſtadt
En vaderlant, der oudren ſtoel bewaeren,
Daer grootvaêr, al 't geſlacht ter eere, zat.
Jakoba lag hem ſedert in de zinnen,
Gelijk Atlante in 't hart van Hippomeen.
Hy hoopte haer, gelijk een prijs, te winnen.
In 't renperk, zoo hem Venus gunſt verſcheen:
Zoo Venus ſtrael het hart eens quaem t'ondoien,
Dat harder dan het bergh kriſtal bevroos:
Maer 's winters wil de lucht geen bloemen ſtroien:
De lente geeft den knop, en dan de roos.
De lente is tot het minnefeeſt geboren:
Dan wijdt de jeugt den outer duif en zwaen.
Elk wierrookt dan gebeên in Venus kooren,
En vlecht feſtoen van roos en myrteblaên.

De

De jongling volgt, op 't hemelſchblaeu geflikker
Der oogen, zijn beminde, in 't hart geplant,
Een Pallas, uit den eedlen ſtam van Bikker,
Die hier de kroon van deught en ſchoonheit ſpant.
Wannneer de deugt, in ſterfelijke leden
Gedompelt, uit het ſchoone lichaem ſtraelt,
Dan wortze van opmerkende aengebeden,
Als een godin, uit 's hemels ſchoot gedaelt.
De Wederliefde, in 't kerkgewelf gevlogen,
Belaeghtze, en treft door d'oogen haer in 't hart:
Dat voeltze, en vint zich onvermoedt bewogen
Met 's minnaers wonde, en uitgeſtaene ſmart.
Nu wort hy van de ſchoone heuſch bejegent,
Met een gezicht en ongewoonen lonk.
Een blijde ſtar, die zijn vryaedje zegent.
Nu vint hy zich, als Hippomeen, aen honk.
Op dit beſluit, van minnezorgen veilig,
En met een' kus bezegelt mont aen mont,
Verſchijnt het paer de blijde Bruiloftsheiligh
Met zijne tortſe, en kroont het trouverbont.
Hy zeght: nu volght dit licht, gekroonde braven:
Wy treên u voor, daer 't weeligh roozevelt
Weêr mengt in een de Bikkers en de Graven,
Als Venus gloet uw zielen t'zamenſmelt.
Ten blijk dat gy u medeelt bey te gader,
Wort u belooft een lief en edel krooſt,
Dat teffens zweemt naer moeder, en naer vader.
Zoo bloeie en groeie uw ſtam, den nijt getrooſt.

TER BRUILOFT VAN DEN E. HEER

JAKOB HINLOPEN TYMONSZ.

VERMAES,

EN DE E. JOFFER

URSULA VAN BERGEN.

DE heerschappy des lants ontsloeg den walvischvanger
Van 't bezige bewint op Groenlant, voor een poos,
Om bet den krijgh ter zee te styven door maetroos;
Wanneer de wakkre Min zijn' gouden koker, zwanger
Van scherpe pylen, hing op zijnen zachten rugh,
En sprak: het is geen tijt nu langer te verzuimen,
Te slapen op de wacht. het vryen heeft zijn luimen.
Nu leit de ledigheit voor my een goude brugh,
Waer langhs ik onverhoeds den jongling kan bespringen,
Die mijne krachten terght, en d'ouste wet versmaet.
Het Rijk van Minne, dat de weerelt houdt in staet,
Dien walvischdwinger zelf betemmen zal, en dwingen.
Zoo spreekt de Min, verkiest een' schuilhoek in der yl,
En legert zich al stil in URSELS zedige oogen,
Daer hy haer winkbraeuw spant [wie denkt om zulkebogen?]
En treft, uit haer gezicht, den Helt met zijnen pijl.
Bewintsman, die dus lang harpoende woeste dieren,
Gy vlught, helaes, te spa deze ongewoone pijn:
Nu Venus zoon u heeft gebonden aen de lijn,
Zijt gy u zelfs niet meer, maer moet u laten stieren.

Te voren ſtont het vry te ſtreven overal,
Door 's weerelts ruime zee te ſpelen met de zinnen:
Nu leit de geeſt aen bant, en om een hart te winnen,
Verlieſt men zich geheel, de Liefde te geval.
De Liefde hoopt, en vreeſt 't geliefde te verliezen.
Wanneerze in 't minnend hart haer taeie wortels ſchiet,
Ontzietze hagelbuy, noch wint, noch regen niet,
En zou geen' vryheit voor dees ſlavernye kiezen.
Hoewel men zomtijts trooſt en licht van ſtarren derft,
Daer 't water is bezaeit met rotzen en gevaren;
Rechtſchapen zeeman ſuft voor ſtorm, noch holle baren.
Al eiſcht de noot dat hy zijn maſt en kabels kerft.
Leander trooſte zich te water, onder 't zwemmen,
Ter liefde van zijn ſtar, die op den oever blonk,
En hem van verre 't licht van hare fakkel ſchonk.
Zijn yver ſchroomde niet de wilde zee te temmen.
De hoop van verre allengs den Minnaer trooſt, en ſuſt,
Terwijl hy vaſt genaekt de lang gewenſchte haven,
Die, na veel moeilijkheên en dat gedurigh ſlaven,
HINLOPEN kroonen zal met aengename ruſt.
Geen water kan de vlam van zijn verlangen bluſſen,
Verlangen naer 't genot der Schoone, alle eere waert,
Om haer oprechte deught, en goedertieren aert.
Gelukkigh is de mont, die dezen mont zal kuſſen.
Hy yvert om 't beſluit: maer toen haer teere hant
Den vrydom, 't waerde pant, ten leſte zou verſchrijven,
Scheen 't Jawoort op de tong en in de pen te blijven,
Het hart te ſiddren, voor den knoop van zulk een' bant.
Zy ziet, aen d'eene zy, haer' toeverlaet, haer Moeder,
Wiens kuiſche borſt zy zoogh, wiens zuivre melk zy dronk:
Aen d'andre zyde trooſt haer JAKOB met een' lonk:
Als of hy ſprak: Ik blijf uw dienaer, en behoeder.

De keur baert angſt. Wat gaet d'onnooſle Joffer aen?
Wat anders is 't van veer, wat anders onder d'oogen.
O, zuchtze, dit beſluit gaet boven mijn vermogen;
Mijn lieve Moeder af, een' Bruigom aen te ſlaen.
Al 't maegſchap moedigt haer. Zy blijft in twijfel hangen.
De trouwe Bruidegom verquikt de flaeuwe Bruit,
Ontvouwtze wat al heils uit bruiloftsfeeſten ſpruit,
En wiſcht eerbiedighlijk de tranen van haer wangen.
Nu klaert het aenſchijn op: de zonneſchijn breekt door:
De roozen luiken op: de blyſchap wort geboren.
De Min zijn vleugels rept, en weetze te bekooren,
En baent het bruiloftspadt, en treetze ruſtigh voor.
Hier op beſtemt de Bruit de trouwbelofteniſſe,
En tekent hare trouw ſtantvaſtigh op papier.
De hemel koeſtre zelf voortaen dit wettigh vier,
En zulcx, dat hun noch heil noch bloeiende afkomſt miſſe.

MDCLIII.

TER BRUILOFT VAN DEN HEER
WILLEM BLAEU,
LICENTIAET IN BEIDE RECHTEN,

EN MEJOFFER
ANNA VAN LOON.

AMOR OMNIBUS IDEM.

O Vereeuwighſter der menſchen,
Levenwekſter van het jaer,
Dael op wierooken en wenſchen
Van dees blijde bruiloftsſchaer
Neder in een' dau van kruiden,
Nu de leeurik quinkeleert

Om

Om het Maifeeſt in te luiden,
  Daer de jeught u dient en eert.
Jonge Blaeu, die uw geboden
  Dorſt verſmaden in een lucht,
Daer geen hart de minnegoden
  Ongequetſt en gaef ontvlugt,
Onderworpt zich uwe wetten,
  Trekt uw juk gewilligh aen.
Liefde kon zijn hart verzetten.
  Rechtsgeleerden, druk, en blaên,
Kaert, kompas, en paſſer ſlingeren.
  Aerdtkloot, noch geen' hemelkloot
Draeit hy langer met zijn vingeren,
  Nu hem Hymen noopt en noot
Op de bruiloftslekkernyen,
  Daer de ſtrengſte en ſtoutſte helt
Op verlekkert onder 't ſtryen,
  Van een heimelijk gewelt
Overweldight in de zinnen.
  Blaeu vergeet nu Rome, en al
Wat hem waerder was dan 't minnen.
  Buiten minne is enkel gal.
Zoo kan liefde 't hart veroveren,
  En zijn ſchoone wederga
Met een' lonk zijn' geeſt betoveren.
  Haere vrientſchap, en gena,
En dat flonkeren genieten
  Is wat anders dan by nacht
Loſſe en vaſte ſtarren ſchieten.
  Welk een levendige kracht
Straelt uit d'oogen, minnekokers,
  Zwanger, als een hantgranaet,

Van die vriendelijke ſtokers,
 Daer geen harnas tegen ſtaet!
Nu bekent hy dat Idaelje
 Venus rijken niet bepaelt,
Noch het overdertle Itaelje,
 Daer zoo menigh hart verdwaelt,
En op 't ſtreelen der meerminne
 Schipbreuk lijdt by 't ſchoonſte weêr.
't Rijk van Cyprus Koninginne
 Ziet geen volk aen, heind noch veer.
Hollant moet al mede ſlaven
 In den dienſt van deze maght:
Schoon zijn houte paerden draven
 Van den middagh tot den nacht.
Hoe gelukkigh is de minner,
 Die nu onder Venus kroon
Heenetreet, als een verwinner,
 d'Overſchoone LOON, ten loon
Van zijn trouwe, zal ontfangen,
 En het verſche roozebladt
Lezen op haer kuiſche wangen,
 Altijt graêgh, en nimmer zadt,
Afgeſcheiden van verdrieten,
 Daer de Goden en Jupijn
Eer den hemel om verlieten,
 En in onzen maeneſchijn
Nederdaelden, onder 't blaecken,
 In een' regen, root van gout,
Door de koningklijke daecken,
 Daer zich 't zuiver pant betrouwt:
Daer de Godtheit, die haer ſtreelde,
 Smolt aen gout in haeren ſchoot,

Van

Van een goddelijke weelde:
Daer het bleek en blozend root
Op haer maeghdelijke wangen
Dan eens op dan onderging.
Zie den Bruidegom verlangen.
ANNA, zie den jongeling
Op mijn' bruiloftstoon ontsteeken.
Weiger hem den optoght niet.
Weiger niet zijn vlam te queeken
In dat zoete suikerriet.
Pan wou daer de liefste grijpen,
Maer de vryer taste mis,
En vertrooste zich met pijpen
In zijn smarte en droeffenis.
Vlught niet wech voor uwen hoeder.
Geef hem minnelijk 't geley,
Op den voorgangh van uw moeder.
Help den bruidegom den May,
Wit van bloessem, innewyden.
Ly al wat een maeght kan lyden.
MDCLVIIII.

TER BRUILOFT VAN DEN E. HEER

VENTIDIUS RICCEN,

Kastelein en Hooftofficier der stede Purmerent, Baljuw van de Beemster en Wormer, &c.

EN DE E. JONGKVROUW

HAESJE AUGUSTYNS.

BRuiloft, bruiloft. Volght godt Hymen,
Nu de leeurik in zijn vlught,

Uit

Uit een liefelijker lucht,
Quinkeleert, en noopt tot rymen
Al wat lucht schept, daer de lent
Horen trouwt aen Purmerent.

Zou het jeugdig bloet niet minnen,
Zong hy, nu de lucht ontlaet,
Al de weerelt vryen gaet,
Velt en weide groente winnen,
't Aerdrijk in zijn ingewant
Voelt een' minnelijken brant.

Alle takken, alle telgen
Minnen in de jeugt van 't jaer.
Niemant valt dit juk te zwaer.
Zon en morgendauw te zwelgen
Geeft de planten nieuwe kracht,
Waer de zon de kou verzacht.

Alle vogels, vee en dieren
Voelen Cypris ongena.
Ieder kust zijn wederga.
Hoort de velden tierelieren.
Hoort dat hemels veltgezang.
Ieder gaet dien bruiloftsgang.

RICCEN hoorde 't quinkeleeren
Van den leeurik met den dagh,
Daer hy in zijn kamer lagh,
En, gesprongen uit de veêren,
Aengeprikkelt van zijn lot,
Reedt ter poorte uit van het slot.

d'Avontstar is nau gebooren,
Als hy Hymen vint gereet,

Die

Die in 't groene bruiloftskleet
Hem verwelkomt binnen Horen,
En den Bruigom licht vooruit
Naer den drempel van de Bruit.

RICCEN volghde die hem leide
By de liefste, zijne trouw,
Die beangst, en noch in rouw,
Noode van de speelnoots scheide,
Die haer troosten, daerze zit,
En de liefste om uitstel bidt.

Schoone Jongkvrouw, root bekreeten,
Sprak de Bruiloftsgodt, schep moedt.
Vrees geen leedt, noch tegenspoet.
Leer uw moeders rouw vergeeten
Met de blyschap van de nacht,
Die een treurigh hart verzacht.

Wat aen moeder wert verloren
Wint gy aen den Bruidegom
En zijn liefde wederom.
Heden is uw troost geboren,
En gy vint by uwen Heer
Uw verlooren blyschap weêr.

Purmerent zal u bejegenen
En begroeten in 't gemein,
Als gy met den Kastelein
Stadt en Beemsterlant komt zeegenen
Door de hoop van eene plant,
d'Eere van uw trouwverbant.

Op dien troost in haere smerte
Vaeght hy, die den trouring gaf,

HAESJE voort de traenen af,
Strijkt de blooheit van haer harte,
En zy volght hem, hant aen hant,
Naer de bruiloftsledekant.

Laet VENTIDIUS beschermen,
Zijne liefste, stil van aert,
Die zijn vaders stam bewaert.
Laet hem sterven in haere armen,
En verrijzen jaeren lang.
Zingtze in slaep met dit gezang.

MDCLVIII.

TER BRUILOFT

VAN DEN HOOGEN EDELEN GESTRENGEN HEER

PETER NOOMS,

Baron des H. R. Rijks, Heere van Arelanderveen,

EN DE HOOGE EDELE JOFFER

BEATRIX ADRIANA RAM VAN SCHALKWYK.

FELICES ANIMÆ.

DE reislust, om te zien wat vreemt is en uitheemsch,
De zeden, en het volk, en tongen t'onderscheiden,
Had NOOMS gevoert aen 't Hof en d'oevers van den Teems,
En daer de Seine vloeit door zegenrijke weiden.
Hy keerde in 't vaderlant, vernoeght om 't geen hy zagh
En hoorde, en overwoegh by wijl zijn wedervaeren,
Niet zonder hoop om eens, op eenen hoogen dagh,
Zich wettigh met zijn ga voor 't hoogh altaer te paeren.

De

De hemel wiſt wat lot zijn jeught beſchoren was.
Hy niet, en wenſchte dat zijn toelegh moght gelukken.
Hy minde alreede in 't hart, gereet, als zuiver was,
t'Ontfangen zulk een beelt als Godt hier in zou drukken.
Met die gedachten ſpoeit hy vierigh naer de kerk,
En roept den hemel aen: O Godt, op uw behaegen
Verwacht ik mijne Bruit te kennen door een merk,
Dat my gebiet mijn trouw en jeught haer op te draegen.
Indien my dit geluk gebeuren magh, O Godt,
'k Verbintme aen uwen dienſt, te kleen voor zulk een waerde,
En wijde u d'eerſte ſpruit, uit dank voor dit genot,
Den voorſmaek van uw heil, een zaligheit op d'aerde.
Zoo bidt hy, en ziet om, vol yvers, naer 't poortael,
Daer komt BEATRIX met haer moeder aengetreden,
Gelijk een morgenſtont, en voert den morgenſtrael
In 't voorhooft, en een' glans van ſchoonheit en van zeden.
Het blonde hair om 't hooft, de lely en de roos,
Vol levens, en vol geurs, op lippen, mont en kaeken,
Getuigen hoe Natuur den morgenſtont verkoos
Tot voorbeelt, om door deze een edel hart te blaeken.
Zy hoeft geen toiſel, noch geene uiterlijke pracht
Van rijk borduurſel, noch geſteente, noch gewaeden:
Dees ſchoonheit, rijk genoegh, en in haer volle kracht,
Dit lichaem, ſchoon van leeſt, ontleent hier geen cieraeden.
Maer als zy voor 't altaer godtvruchtigh nederknielt,
Zich zegent met Godts Kruis, en toegevouwe handen,
Haere oogen ſlaet op Godt, die al 't geſchapen zielt,
En d'oogen ſchooner dan de zilvre lampen branden;
Dan ſchijntze hem geen menſch, maer eer een Seraſijn,
Wiens gloet zijn hart ontvonkt. O ſterfelijke menſchen,
Waer ben ik? wie verſchijnt my hier in dezen ſchijn,
Gewis een Zaligheit op d'aerde, om na te wenſchen?

Zoo ſpreekt hy, en een galm van 't heiligh kerkgewelf
Schijnt hem, alleen en ſtil, te luiſteren in d'ooren:
Dat is uw halve ziel: dat is de liefſte zelf,
Uw Vryheerſchap door 't lot des hemels toebeſchoren.
Nu ſtaet hy, als verrukt, vereenight zijn gebeên
Met haer gebedt, en zangk, en edele manieren.
Hy wierookt Gode in 't harte, om dat hem dees verſcheen,
Die alle harten trekt en ketent aen haer zwieren.
Zy rijſt eerbiedighlijkt ten leſte, aen 's moeders zy,
En ſcheit van hier, en daelt van d'ingewijde trappen,
Vol aendachts, onverzaet van 't feeſt en jaergety,
Gevolght van 's Rijks Baron, op 't ſpoor van haere ſtappen.
Wat dienſten vallen hem te laſtigh, om haer gunſt
Te winnen, dagh op dagh, en d'ouders te beweegen?
De wakkre Min is kloek, en afgerecht op kunſt
Van vryen, daer men hoopt op dien gewenſchten zegen:
Die valt hem in den ſchoot, op 't ſtemmen van haer' wil
Met zijnen wil en wenſch: en d'onverzierde Hijmen
Geleit de bloode Bruit, nu root van ſchaemte, en ſtil,
Naer 't kuiſche bruiloftsbedde, op feeſtmuzijk en rijmen.
De ſpeelnoots zingen: Schep nu moedt, o ſchoone Maeght:
Wy zien hoe d'Engelen uw ledekant beſtrojen,
Hoe 't hooge bruiloftsbed de Rijksbaronnen draegt,
Waervoor d'erfvyanden van 't Roomſche Rijk verſchojen.
Zoo mengen Schalkwijk zich, en Arelanderveen,
De Lek en oude Rijn, als trouwe nagebuuren,
Ouſthoren, Egmont, Nooms, en Rammen ondereen.
Zoo kan de ſtam en 't huis den grijzen tijt verduuren.
De Lente, noopt uw Min, en lacht u weeligh toe,
Terwijlze 't jaer belooft met vrucht en ooft te kroonen.
Uw liefde bloeje en groeje, en, nimmer kuſſens moe,
Verbinde uw met een' bant van dochteren en zoonen.

MDCLVI.

TER BRUILOFT VAN DEN WELEDELEN HEER

PETER VAN HEIMBACH,

Raetsheere van Keurvorst Brandenburg, in het Hertoghdom Kleef, en Graefschap van der Mark &c.

EN MEJOFFER

MARIA VAN BLOK.

TWee schoonen, daer natuur haer' lust aen zagh,
Verbaesden 't oogh in 't licht van onzen dagh,
De prinslijke en opluikkende Amelye
Voorheene, en nu de zanggodin MARYE,
De tiende, na de negen, die de lier
Van Kleefsche Apol, heer HEIMBACH, met laurier
Omvlochten, volght, daer 't hof zijn' zang laet hooren,
Als een banket, bereit voor lekkere ooren.
Ik volgh hun torts, op Hymens blyden tredt,
En zinge Bruit en Bruidegom te bedt.
De Venus, op Grieksch marmer afgegoten,
Ten voorbeelt van Apelles kunstgenooten,
Vondt haers gelijke, indien het stomme beelt
Voor 't leven niet moet zwichten, en verscheelt
Zoo veel als ziel en lichaem van elkander.
Heer HEIMBACH, in 't naerspooren kloek en schrander,
Sloegh d'oogen by geval in Aemstels stadt
Op zulk een schoone, en zagh in haer den schat
Der schoonheên zich onschatbaer openbaeren:
Gelijk van outs Leander, [toen de schaeren
Vast yverden om Venus met een' kus
Te Sestus toe te wyden duif, en musch,
En rozekrans, feestoen, en myrtebladen,]
In Hero zagh, en zich niet kon verzaden

Met zulk een licht, dat uit haer aenſchijn ſcheen,
De harten der aendringenden alleen
Naer zich trok, als de morgenzon alle oogen,
Wanneerze rijſt. De Raetsheer, opgetogen
Door dit gezicht, vergat zich, en een vlam
Ontvonkte 't hart, om binnen Amſterdam
De kennis van dees ſchoonheit aen te voeden.
Zijn jeughdigh hart raekt meer en meer aen 't gloeden.
De minne ſpant de ſnaeren van zijn veêl
Op galmen van haer liefelijke keel,
En gaet ten danſſe op haer gedicht, en nooten.
Nu denkt hy noch aen Keurhof, noch aen grooten,
Noch oorlogh van den Keurvorſt, die, te velt
In 't harrenas, den Koningh van de Belt
Hanthaven wil by 't recht der Noortſche kroonen,
En d'adelaers van Leopoldus troonen
In 't aenzicht plant van Karel, die, te ſnoot,
Zijn zuſter, en haer' heer, den Koer, verſtoot
Van 't wettigh erf, dat, billijk en bevredight,
Guſtavus kroon en ſtoel noit heeft beledight.
De minnaer zet de ſtaetzorgh uit den zin,
En volght alleen den ſtandert van de min,
Belegert dit kaſteel in zijn gedachten,
Trekt af en aen op d'ingeſtelde wachten,
Houdt ſpraek, genaekt van verre nacht en dagh,
Beſpiet waer hy het hart beſtormen magh,
Op hoop of zy het endtlijk op moght geven,
En daedingen, behoudens lijf en leven.
Een ſchoonheit die verwonderingen baert,
Is een belegh en krijgh voor Troje waert.

De midnacht, die de verf der zichtbre dingen
Miſverft, en ſtreelt wat van bekommeringen

En arrebeit en zweet leght afgeslooft,
Stont met haer slede in toppunt, boven 't hooft
Der weerelt. Al de menschen, en de vogels,
Beschaduwt van haere uitgespreide vlogels,
Genooten rust, en looken d'oogen toe,
Behalve hy, die, geen vryaedje moe,
Bekommert om de liefste te behaegen,
Op Nasoos trant, volharde in 't jammerklagen;
Wanneer, zoo 't scheen hem vaders geest verscheen
Voor 't bedde, daer de zoon de frissche leên
Hadde uitgestrekt, hoe scheen de Helt te leven!
Nu niet gestelt, als toen hy was vergeven
Met helsch venijn, hem uit een goude schael
Geschonken, op 't moordaedigh feest en mael,
En hofbanket: als d'eer der Keurestaeten
Vergiftight lagh, en van de hoop verlaeten.
De vader, noch gedachtigh aen den zoon,
Vertrooste, voor de koets, met dezen toon
't Verlangend hart, gepijnight onder 't vryen:
Mijn waerde zoon, wat was 't my een verblyen,
Zoo dra mijne asch, en koudt gebeente in 't graf
Gevoelden dat u Min de sporen gaf
Om vierigh by dees zedige aen te houden;
Te volgen 't spoor der oudren en getrouden;
Te winnen een', waer in mijn geest herleeft;
Een' die mijn' naem den ouden luister geeft,
Op 't voorbeelt van den grootvaêr, wiens geweeten
Zich in den dienst der Keuren heeft gequeeten
Te Heidelbergh, en Kleef; als Keurgezant
Zijn meesters last gesterkt by Ferdinand;
Van Barbaryn omhelst wert, als zijn broeder;
By Luidewijk, en Vrankrijks grooten hoeder,

Den Kardinael Armant zoo hoogh gezet;
In 's Graevenhaege, en Leeuwaerde, om de wet
En 't hofrecht van die landen te bewaeren,
Genoot wert, in het opgaen van zijn jaeren.
Ik zwijge hoe de Keurvorst om mijn trou
Veel nooder dan zijn' vinger missen wou
Den Kantzelier, die zijn gespreide volken
Regeerde, en 't hof van Brandenburgh, door wolken
En starren heene, alom in top verhief.
Volhardt, hou aen by uw verkore lief:
Zy zal uw min met wederminne loonen,
'T Gelukkigh ende alle uw verdrieten kroonen.
Uw moeder ziet de bruiloft in 't gemoet,
Een' jongen neef allengs, op grootvaêrs voet,
En vaders spoor en voorgang, met zijn schreden
Hen volgen, en hun ampt ten hove kleeden.
Zoo sprak hy, en verdween aen ydel lucht,
Gelijk een droom. De minnaer met een zucht
Van liefde volght den wensch van zijnen vader,
Geraekt in 't hart der liefste, spreektze nader,
Tot datze in 't endt bewillight 's minnaers beê.
  De Bruiloftsgodt daelt neder, als dees twee,
Een hart, een ziel, in 't bruiloftshuis vergaêren,
Geleitze met zijn tortse, op zang en snaeren,
Naer 't weeligh bed, daer 't op een scheiden gaet,
De bloode Bruit haer maeghdelijk gewaet
Verworpt, op klank van toegezonge rijmen,
En dus ontfangt het afscheit van Godt Hijmen:
  Wat schaemroot verft de roozen op uw wang
Noch rooder door de traenen? dit 's de gang
Dien grootmoêr en uw moeder voor u gingen;
Toen zy getroost de Bruidegoms ontfingen,

Omvlochten met haere armen, blank en zacht,
En 's morgens zich bedankten van den nacht,
Die zulk een vreught en vrientschap kon verwekken.
De duiven van de minne trekkebekken,
Op 't klappen van het kussen, mont aen mont.
De Bruigom, lang aen 't quynen, wort gezont
Door dezen geur, geplukt op roode tippen
Van nimmer zadt genoeg gekuste lippen:
En Venus, die de vlam ontvonkt, en bluſt,
Noopt zelf de Bruit, tot datze wederkust.
Gelieven, kust dat mont en harten kleven.
Het bruiloftsbedt is d'akker, daer het leven
Op bloeit, en groeit, al even groen en bly.
Dit 's Venus bouw. Hier ſtaet de weerelt by.

MDCLIX.

TER BRUILOFT VAN DEN WELEDELEN HEER

ROBERT HONIWOOD,

Ritmeeſter in dienſt der vrye Landen,

EN DE WELEDELE JOFFER

MARGARITE VAN VLOOSWYK.

ANNUIT ORANTI.

O Pluikende MARGRIET, gewoon de luſt te boeten
Met hemelſch maetgezang, en, drijvende op de voeten
En toonen van de keele en liefelijke ſnaer,
Braveerde Venus wet en hooghgewijt autaer.
De Ridder HONIWOOD vergat zijn wapenplichten,
En grenswacht aen de Wael, daer 't Roomſch gewelt moſt
Voor Burgerhart, geteelt uit Koningklijken ſtam. (zwichten
De trouwe minnaer vont geen leſſing voor zijn vlam.

Hy hiel geduurigh aen om 't edel hart te winnen
Omtrent den Aemſtelſtroom. Zy ging met Zanggodinnen
Te raede, en ook ten reie, en ſtelde haer geluk
In vrye zuiverheit te leven, buiten 't juk
Van 't huwelijk, indien 't de hemel haer vergunne;
Een juk, dat mannen min bezwaert, de vrouwekunne
Meer drukt en onderhoudt; een' laſt met recht te vliên
Voor wijze jofferen, die uit haere oogen zien,
En zoo veel verder dan die niet zoo hoogh geſchapen
Te licht gezeghlijk, zich aen ydelheit vergaepen,
En een verbeeldinge van weelde, die heel ſnel,
Op haer gevoelijkſt, berſt, gelijk een waterbel,
En, als een droom, verdwijnt. Hou op, hou op van janken.
Ik hoor van honderden geen twee, die 't zich bedanken.
Ik heb dit jammeren nu al te langh gehoort.
Dit is gemeene koſt, geen ooft, dat my bekoort.
Zoo zoekt een vogelaer de vryen, onder 't vliegen,
Met zijne zoete fluit te vangen en bedriegen.
Hoe ſtont de Ridder voor dees ſpraek van zin berooft!
Als een, die onverhoedts, voor 't wreede ſlangenhooft,
In marmerſteen verkeert, geen lippen meer kan reppen,
Geen lidt verroeren, en noch lucht noch adem ſcheppen.
Hy vont een ſchoonheit, die het keurighſte oogh verleit,
Maer och, een ſchoonheit, vreemt van mededogenheit,
En zoet op pijnigen, en martelen, en grieven
Der onderdaenighſten, die haer alleen believen,
Alleen naer d'oogen zien, en ſmeeken om gena,
Gelijk de zonnebloem de zon volght vroegh en ſpa.
Maer een rechtſchapenheit, van geen gevaer te trotſen,
Voor een onwinbaer ſlot, langs onbegangkbre rotzen,
Hervat den moedt en ſtorm, al ſtort hy ſlagh op ſlagh.
Het rijzen van de zon, het vallen van den dagh,

En teffens nacht en dagh 's helts dapperheit getuigen,
Gezint te breeken, eer dan zich te laeten buigen.
Al d'oude poëzy van 't minnen oit gedacht
Geraekt nu in 't geloof: hoe Herkules zijn kracht
Verlieſt in 't vrouwekleet, gelijk een vrou herſchapen,
De leeuwenhuit, en knods, het monſtertemmend wapen,
Verwaerlooſt, en de ſpil in ſte van boogh hanteert.
De Min moet lachen, nu de ſchoonheit triomfeert,
En ſterkheit leght aen bant. Een maeght betemt veel braven.
De Ridder acht zich noch gelukkigh onder 't ſlaven,
En ſchat dees ſchoonheit, met een eedle deught gepaert,
Een perle in gout gezet, die moeite en arbeit waert.
De moeite leert het eêlſt waerdeeren, en gebruiken.
Men vint geen perle by den wegh. Men moet eerſt duiken
En viſſchenze op den gront. Natuur, bedacht en wijs,
Bewaert de gaven dus by haer waerdy en prijs.
Jupijn, die 't al regeert, verhoort in 't endt het ſmeeken
Des braven minnaers, van zijn hoop te lang verſteeken,
En vaerdight Pallas naer den blijden Zangbergh af.
Zy, vaerdigh op den laſt, dien haer de vader gaf,
Genaekt MARGRIETE, een tiende in negen Zanggodinnen,
En roept de ſchoone maeght, erfvyandin van 't minnen,
Ter zijde, op datze haer des hooghſten wil ontdek.
Dus raekenze onderling in minnelijk geſprek.
De wijze Pallas pleit voor d'eer van Venus rijken.
Zy raetze op 't hoogh gebodt de vlagh en 't zeil te ſtrijken.
Men kan het nootlot van Jupijn niet wederſtaen.
Zy bietze 't huwlijxpant den rijken trouring aen.
Op datze HONIWOOD naer zijn verdienſt de hant bie,
Sneet ſchrandre Mulciber hier ANNUIT ORANTI
Met kunſt op: en de maeght, dit lezende, zat ſtil
En ſtom, en overwoegh des allerhooghſten wil,

Geensins t'ontworstelen met woorden noch gedachten.
z'Aenvaert beschroomt den ring, en zeght, geen jammerklagten
Van minnaers zouden my van mijnen vryen staet
Beroven, neen gewis, noch zelf der oudren raet
Kan 't hart bewegen: maer de reden eischt genoegen
En onzen eigen wil naer 's hemels wil te voegen.
Jupijn bestemt zijn beé: wy stemmen met Jupijn.
Op dat gewenschte woort brak flux de zonneschijn
Door alle nevels heene, uit 's hemels tinne en transsen,
En schiep een schoonen dagh. De rooze- en- myrtekranssen
Bekranssen 't lieve paer, den Bruigom, en de Bruit,
En Hymen quam ter feest getreên met dit geluit:
O schoone dochter van uwe overschoone moeder,
Gezegent zy uw trou, Jupijn uw troost en hoeder.
Gy trout den Ridder, en de Ridder uwe hant
Door 't hemelsche beleit, tot vreught van 't vaderlant,
Dat aen de diensten van zijn' vader en uw' vader
Zich eeuwigh houdt verplicht, en uït uw twee te gader
Verwacht de helden, die der vadren spoor betreên,
En 't recht hanthaven van de vrygevochte steên.
De minneby schept lust te weiden op de tippen
Van uwen roozenmont, en honinghzoete lippen,
En dau te lezen in uw levens morgenstont,
Die boven nektar smaekt. ô schoone roozemont,
O bloem van VLOOSWYK, zoo die lust hem noit verveelde,
Besnoey zijn wellust niet, maer queek de dertle weelde
Van uwen Bruidegom, terwijl uw jeught het lijdt.
Zoo reedtge aen d'eeuwigheit, in 't bloeienst van uw tijt.

MDCLXII.

AEN DEN HEER
MATTHEUS VOSSIUS,
Historischrijver van Hollant en Zeelant,
OP ZYN HUWELYK
MET JONGKVROUWE
JOHANNA VAN VEEN.

ONs Leeuwen hadden uwen yver,
Die, als een Tacitus, zoo fier,
Drukt d'oude jaren op pappier,
Met d'eer van 's lants Historischrijver
Gekroont, en zoo ten toon gestelt,
Dat zy met dankbaerheit erkennen
Den arbeit van doorluchte pennen,
En Klioos onvermoeiden helt;
Gy had de Bataviers en Vriezen
Gegespt in 't blanke harrenas;
Hun bloet vergooten, plas op plas,
En leeren winnen, en verliezen:
Toen kreeght gy lust tot vredestof;
En Cypris, uit haer' troon gevaren,
Quam u met dees Johanna paren,
De puikbloem van Graef Willems hof,
En blyschap des geleerden Vaders;
Die Themis viert met zulk een' gloet,
Als gy 't altaar van Klio voedt,
Met wierook van beschreve bladers.
Maer Pallas haet de slaverny
Des veders, en ontijdig blokken,
Dies meng nu statigheit met jokken,
En Venus minnevleiery.

 Nu

Nu groeje uw afkomst met uw boeken.
Het blokken quetst: de kus geneest
Het kloek vernuft. Een edel geest
Moet beurt om beurt verquikking zoeken.
De grijze Vossius verlangt
Naer 't neefken, dat, des grootvaêrs schriften
Doorlezend, schuim van gout leert schiften,
En aen zijn wijze orakels hangt.
Zoo schrijft men voor nakomelingen,
En voor zich zelven niet alleen.
Nu treê naer 't lieve Bruitsbedt heen.
Uw Bruit is niet verkuischt met zingen.

OP DE BRUILOFT VAN
KORNELIS LE BLON,
ZOON VAN
MICHAËL LE BLON,
Agent der Kroone en Koninginne van Zweden,
GETROUWT MET JONGKVROUWE
ELIZABETH VAN DEN KERKHOVE.

Aen zijn Exellentie
AXEL OXENSTERN,
RYXKANTZELIER.

ZUil en Kantzelier van 't Rijk,
Dat den Duitschen gront doet daveren,
En 't geberght dorst overklaveren,
Op 't rappier, zijn stale wijk;

Oxen-

Oxenſtern, nu druk het zegel
  Van genade op 's Jonglings ſchult,
  Pijnigende uw taey gedult,
Toen hy dwaelde van zijn' regel;
  Toen het Hof met moeite een' brief
Uit hem perſte in zoo veel maenden,
Die hem 't padt naer 't Bruitsbedt baenden.
  Schuif dees ſlof heit op zijn lief.
Wijt die ſmet de zedige oogen
  Van zijn lieve Elizabeth:
  Deze ſtelden hem een wet,
Groot van aenzien en vermogen.
  Zonder haer * verviel de Staet,
Dien gy ſtutte, zoo veel jaren,
Met dat hooft, vol grijze hairen,
  Even friſch, en rijp van raet.
Eeuwigh menſchevleeſch te ſlijten
  Met gebit en klaeuw, 't geweer
  Van dien Gotſchen Winterbeer,
Schriklijk grimmigh in het wrijten
  Tegens 't Heiligh Arentsneſt;
En, terwijl hy groeit in 't ſtroopen,
Pen op pen in bloet te doopen,
  Hijght om aêmtoght op het leſt.
Eeuwigh velttrompetten ſteken,
  Trommels roeren nacht en dagh,
  Root van weêrlicht, ſlagh op ſlagh,
Heet om 's Konings lijk te wreken;
  Valt een diere wraek in 't endt,
Als zy miſt aen bloet en krachten.
Gun dan Hymen ook zijn nachten,
  Venus vrientſchap toegekent.

* Huwelijxwet.

Gun

Gun uw dienaars uit te ſpannen,
Om te boeten zulk een ſchâ
Van des oorloghs ongenâ
En de muren weêr te mannen.
Die aen 't menſchelijk geſlacht
Reeden wil, magh niet verzuimen
Gâ te ſlaen zijn Joffers luimen,
Zomtijts zuur, en zomtijts zacht.
Vryers luiſtren na geen maren
Van den Teems, of van de Sein.
Ay, vergeef het minziek brein,
Is het uit zijn ſtreek gevaren.
Dat men volge 't zachte ſpoor
Zijner oudren, en de Wijzen,
Kan de reden niet misprijzen:
d'Ouden gaen de jongen voor.
Overlegh uw eerſte jaren,
Toen de weêrga van uw ziel
't Jeughdigh hart gevangen hiel;
Oirzaek van 't gezegent paren,
't Welk uw holp aen uwen wenſch,
Rechte beelden van hun vader.
't Zelve vier ontvonkt zijn ader,
Die zich uitgeeft voor een menſch.
Als de Bruiloft is voltrokken,
Die de blijde torts ontſteekt,
Zal de pen 't geen nu ontbreekt,
U voldoen met ſtadigh blokken.
Wint hy midlerwijl gepaert,
't Eerſteling der bruiloftstelgen,
Schenk het, zonder u te belgen,
Uwen Naem, zoo wijt vermaert.

Laet dien jongen Axel noemen,
En, in dienst van uwen Zoon,
Eer bewijzen aen de Kroon.
't Hooghst waer van uw Blon kan roemen.

BRUILOFTLIET,
VOOR
GUILJELMO BARTELOTTI
VAN DEN HEUVEL.
EN
JAKOBA VAN ERP.

MERKUUR.

IS nu een maeght het waertste goet,
Dat Bartelot' om heur laet varen
Mijn Bank vol gouts, mijn eb en vloet
Van Beurs, en vloten, rijk van waren?
Is 't wisselen van vrijen staet
In blinde slaverny van vrouwen,
De wissel die best munte slaet?
Durf hy 't nu al op een vertrouwen,
En schepen lijf en goet in een,
Ja zelf zijn ziel? hy ga vry heen.

PALLAS.

O Roos van Erp, mijn heilighdom,
Geen vryer zou uw glori pluiken:
Nu staen mijn kuische bloemen stom,
En moeten op haer steeltje duiken,
Bedrukt en schaemroot; mits gy haer
Zoo wuft en reukloos gaet begeven.
Wat prees uw boek, en cimbelsnaer,
Getrouwt aen zang, het eenzaem leven?

z'Ontſticht een maegdelijk gemoedt,
Die anders leert, en anders doet.

VENUS.

Gelukkig paer, volg ſchilt noch roè,
Afgrijſelijk van zwarte ſlangen.
Mijn koppel duifkens lacht u toe.
Zie bexken eens aen bexken hangen.
Zy trekkebekken u te bed.
Laet Pallas pruilen, Hermes woelen.
Wat 's gelt? wat 's wijsheit? zonder pret
Van twee geënt in een gevoelen,
Die Venus in haer ſpraek verſtaen,
En endeloos te bruiloft gaen?

DE TORTSEN VAN ALLARD KROMBALK, EN TESSELSCHA ROEMERS.

AEN DE ZELVE.

GY die elkandre zijt door hemelſch Lot beſchoren,
Dees dochter, uit mijn hooft en harſſenen geboren,
Uw Bruiloft toegewijt, zy wellekom u bey,
Terwijlze uw Ledekant met Maegdepalm beſprey.

HOe zal ik 't heilig bed van Roemers dochter roemen?
Mijn oog te keurig dwaelt, hier lacht een beemt vol bloemen,
O Aemſtelnymfen, helpt: wat hemelſch drijft mijn geeſt.
Vlecht hoeden en ontſteekt de tortſen van dees feeſt.
Dat zoo veel geeſten, als 'er leven in mijn aderen
Naer boven zwevende in mijn harſſenen vergaderen.
Zy zijn'er al, ik voel 't. Een Godt bezit mijn ziel,
En toont het ſchoonſte, dat een kieſch vernuft beviel.

Godt

Godt Jupiters gemael bewaeckte d'Amsterdamniers
Met haer zorghvuldigh oogh, na veel geleden jammers,
Te liever mits de Wraek, verbittert tegens recht,
Hun lage vesten tot den gront toe had geslecht:
Want wat was toch verbeurt aen 't goddeloos omhelzen
Te wreken van een' Graef, die 't edel huis van Velzen
Getrappelt had op 't hart, en zulk een vrouw verkracht,
Die eerlijk was gehuwt, en roemde op haer geslacht;
Een Graef, die queekende een verbitterde gemeente
Den ouden Adel hoonde, en questeze in 't gebeente.
De Zuster van Jupijn de stadt hieromme was
Met gunst genegen, en herbouwdeze uit haer asch;
Zoo datze jong te prijk, met 's Keizers kroon bepeerelt,
Zat tot verwondering der gansche Kriste weerelt,
En lade op zich, om al haer' handel en gewoel,
Den nijt van nabuursteên, gewijt ten Konings stoel:
Maer Juno niet vernoeght, als die met grooter gaven
Haer burgers eeren wou, begaen was om 's lants haven
Te schuimen van gevaer, dat over 't scheepsvolk hing,
Wen na behoude reis dik' vloot op vloot verging,
Door tweer Sireenen zang, wier liefelijke lippen
En snaren Palinuur verlokten op de klippen.
Zy stuurden eb en vloet, en breidelden de zee,
Zoo dat vast weêr en wint most luistren naer dees twee,
Het bloet van Kallioop. d'Een om haer ongenade
Genoemt wert naer heur' aert en strengheit Tesselschade.
Saturnus dochter dan met dezen last bezwaert,
Hier op den breeden Raet der Goden had vergaert,
Die overleiden 't vast en vonden zich verlegen:
Want Juno dreef haer stuk, Apollo stontze tegen.
Zy dong op deze wijze: ô vader van de Goôn,
En gy wier Majesteit vereert den hoogen troon

 Des

Des grooten Dondergods, de ſpijt verrukt mijn zinnen
Wen ik gedenk, hoe twee half zee-half-lantmeerminnen
Beſtrijden een Godin, wiens toornigheit vertzaegt
Den opperſte, die moedt op zijnen blixem draegt.
Mijn ſtadt, wiens burgers ſtaeg als wakkre mieren krielen,
d'Ondraegelijke ſchâ moet boeten van de kielen,
Die ſtranden reis op reis, en ſtooten op den gront,
Wanneerze zeilen gaen 's lants haven in den mont,
Of ryen op de reê, in pekelſchuim gedolven,
En ſtaen de barning uit der ſchrikkelijke golven,
Al t'yſſelijk aen 't woên geraekt, door ſpel en zang
Van deze zuſtren, zoet op onzen ondergang.
En waerom zit ik traeg, die lang behoor te wreken
't Geleden leet? of zou 't aen onze magt ontbreken?
Dat tuig de Frygiaen, die t'Argos zit geboeit,
Priaems geſlachtboom, tot den wortel uitgeroeit:
Dat tuig de baſtertzoon, ten leſte vrygevochten,
Dwers heen door afgronts ſpook en leelijke gedrogten,
Door zoo veel ongevals en ramps, hem voor de ſcheen
Geſprongen, om mijn ſpijt te wreeken aen Alkmeen.
En ſlechte ik niet tot puin Karthagoos hooge veſten?
En ſlaen we Rijken niet met doodelijke peſten,
En met het ſcharpe zwaert van bitteren hongers noot,
Die d'arme zondaers pijnt met een gerekte doot?
Ik had Neptuin getergt dat hy 't zich zoude belgen,
En door een zeegedrogt dien havenvloek verdelgen,
Tot heil van Aemſtellant, en wasdom van den Staet;
Maer ben, 'k en weet niet hoe, verandert van beraet,
En leg vaſt over, om door zachte hylixwetten
En bruiloften haer hart en zinnen te verletten,
Door kuiſche en heilge zucht om teelen haers gelijk.
Dat dan voor dit beſluit mijn eerſten yver wijk'

En dees vergadering, na ernstig overwegen,
Dit stemme, en daer toe spreeke een' algemeenen zegen.
Zy zweeg, en hoorde toe, 't gemompel ging rondom.
Elk overwoeg 't: alleen Apollo zat 'er stom,
En kropte zijn verdriet, en toonde zich t'onvrede.
Ten leste rees hy op, en borst met deze rede
Op Junoos voorstel uit: nooit onbeschaemder eisch
En klonk'er uit 't gestoelt van 't hemelsche pallais.
Heeft Ganimeed te mild zijn stiefmoêrs brein beschonken
Met nectar, datze raest, als waerze dol en dronken?
Wat overschrijtze 't perk? wat vordertze op mijn Recht?
Wat miktze op 't zuiver wit, daer geen geschut op hecht?
Wat stichtze hemelbrant, dien niemant uit kan lesschen?
t'Onbillijk eischtze 't puik van alle Priesteressen,
Apollo toegewijt, die door het gansche jaer
Bewierrooken zijn kerk, en eeren 't hoogautaer
Met versche kranssen, schoon gespikkelt, en gevlochten
Met geuren, dieze ons oit godsdienstelijk toebrogten,
Zoo dik' zy blaken deên een zuiver offervier,
Naer zede geperruikt met heiligen laurier.
Zwijg Juno, die uw toont zoo ruuw en onbescheeden.
Zy zijn aen my verlooft door diergezworen eeden.
Mijn Dochters, wacht uw dienst. Mijn koorgewaet u dek'
Dat geen kerkschennis u besprengkle noch bevlek'.
Mijn feest uw zorge zy. Volhart in mijn gezangen;
En gy voornamelijk, wiens schrandre zinnen hangen
Aen Tassoos heldenstijl, wiens assche gy beroert,
En zoo hoogdravend door ons Hollant speelen voert,
En durft met Godefroy den oorlog u getroosten,
En hitst de Westersche slagordens aen het Oosten,
En noopt den klepper, die het stof omwroet verhit,
En schuimbekt op zijn' draf, en knabbelt het gebit.

Gy mede, mijn Sibil, die namaels noch zult melden,
En zetten op 't autaer het Hooft van Hollants helden,
't Welk worſtelde met raet, en dapper van gemoedt
Voor 't Recht des Vaderlants vergoot zijn edel bloet.
Geen Godt noch geen Godin beroofme van dees panden:
Mijn voeſterkinders zijn 't: zy voên mijn offerhanden.
De galm van ſnarenſpel haer' mont volght, vol van Godt.
Mijn vloeren zy betreên: mijn tempel is haer lot.
Neptuin hier door geſteurt, borſt harder uit en grover:
Wat geeſt dryft Cynthius, wat dwaesheit komt hem over,
Dat hy der Goden Raet wil meeſtren met zyn ſtem,
Als of elk luiſtren moſt naer hen niet, maer naer hem?
Als waer zijn woort een wet? of leert hy ons nu ſchuwen
De bruiloften, en zet de kuisheit boven 't huwen?
Zoo deê hy zeker niet, toen Dafne langs den ſtroom
Van Peneus ademloos veranderde in een' boom,
In eenen boom, dien hy noch minnent, met zijn armen
Zoo lieffelijk omhelſt, en arbeit te verwarmen.
Zoo deê hy zeker niet, toen 't boſch van Pelion
Met pijnbooms ſchaduw hem zoo dicht niet dekken kon,
Of d'een of d'andre nymf wiſt datelijk te zeggen,
Hoe hy Cyrene daer den gordel af deê leggen,
En verſche roozen las, gedootverft van de ſchaemt,
En kreukte 't kruidje vry wat ſtouter dan 't betaemt,
En zetteze in zijn kar, van waerze mogt beſchouwen
Theſſalien, en al d'omleggende landouwen.
En waerom luit dit vreemt? hy aert toch naer Latoon,
Meer dan zijn zuſter doet, en draegt zich als een zoon
De moeder heel gelijk? ontlochent hy dees treken;
De knapen die gekruift hem melden zullen ſpreken.
De Zeevoogt ſprak dit niet, de hemel was geſpliſt:
En hoe men langer keef te feller rees de twiſt.

Wat bleef 'er ongerept? wat dorst men niet verwijten?
Van schaemte krompen de klaerblinkende tapijten.
Jupijn bleef onverschoont, zoo schendigh gingt 'er toe.
Men smaelde op zijn beerin. Men schrolde op zijne koe;
Op Danäe, bewaekt van honden, graft, en toornen;
Op Kadmus zuster, die den stier hing aen zijn hoornen:
Ik zwijgh van Ganimeed, en andre ranken meer,
Al wrokkende opgeveilt, doch luttel tot zijn eer:
Zoo dat de diepe zael te barsten scheen van 't razen:
Want 't ginger als een zee, van winden opgeblazen,
Niet maghtigh meer zich zelf, als die geen strant en houdt,
En ziedend het gestarnt besprengkelt met haer zout;
Wanneer den stuurman 't roer niet langer komt te stade,
Die nu drijft reddeloos op 's onweêrs ongenade:
Of als in 't vlakke velt d'aenschennende trompet,
't Geknarssetand van 't stael naer billikheit noch wet
Doet luisteren den Moort, wiens breideloozе benden
Gaen weiden in een' oest van allerleije ellenden.
Maer toen der Goden Hooft de daken van de lucht
Betemde, en zette neêr het onbetoomt gerucht,
Heeft Mars vol viers de zaek tot Junoos baet en voordeel
Aldus hervat: elk een die wachte zich een oordeel
Te vellen over 't pleit en hangende geschil,
Dat niet rechtmatigh stemt met mijn vrouw moeders wil;
Of 'k zweer dees degen zal haer smart en wonden heelen.
Dees stoelen zijn gescheurt te bitter in twee deelen,
Waer van het strengste leunt en helt op onze zy':
Daer steun ik zeker op: dat ooght alleen op my.
Ik moedighze de borst, om rustigh aen te spannen,
En d'overigen hoop van zijn gezagh t'ontmannen.
Geen wetten gelden hier, noch heiligh out gebruik.
't Belieft ons. 't Zy genoegh, dat elk voor moeder duik'.

Al zou de trotze troon van Jupiter ten leste
Zien storten al de Goôn van 's hemels hooge veste;
Het eertijdts glinstrend gout, 't welk noit yet sterflijx zagh
Ontluistert door veel stofs, beweven van het ragh
En spinnekoppenweb; de laeghgezete menschen
Den outer weigeren de wierooken, met wenschen
Met zuchten met gebeên en aendachts zout gemengt;
En allen dienst geschort die zaligheit toebrengt.
Zacht zacht, al hoogh genoegh, riep Liber: wy verwarren
Door 't schelden meer en meer, die 't vrije hof der starren
Beheerschen wil met kracht, vermeesteren met dwang,
Die brouwt des zelfs bederf, en haest ten ondergang,
Noch smaekt yet goddelijx. Al is 't dat wy bekleeden
Het purper en root gout van dit gestoelte, en treden
Op vloeren van turkois en flonkerdiamant,
En zetten met een' wenk de Rijken naer ons hant;
Wy zijn met eedt verplicht, en onderling verbonden
Aen wetten, eens gesmeet om niet te zijn geschonden.
Wie los maekt dezen bant, een houvast van den Staet,
Daer ooghtmen op, als een die toeleit op verraet,
En wetteloos zich durf verzetten tegens d'orden,
En van een rijxgenoot een vyant is geworden.
Men moet 't byzonder en 't gemeen met onderscheit
Recht schiften, en voor al in dit zwaerwightigh pleit.
Ten staet 't gemeen niet vry te keeren het byzonder
Recht tot zijn eige baet, of 't bovenste raekt onder.
Een Beiert leit 'er, wilme' ontstrenglen dezen knoop.
Ik zie den hemel woest, de maghten overhoop,
Ten zy men zachter ga: dus laet zich de Godessen,
Wie zuiverheit gevalt, en eeuwighduurend lesschen
Van Venus minnevlam, verklaren in de zaek;
Op dat men niemant quetze, en endelijk de Wraek

Van 't

Van 't wrokkende ongelijk, verbittert en bezeten,
Maek rechter van haer leet, te dol en godvergeten.
Toen dees Godinnen tijt om ſpreeken was gegont,
Daer lang om was gejankt, zoo riepenze uit een' mont:
Waer ſtaen we, voor wiens troon? 't is ver genoeg gekommen,
Nu men in twijfel trekt 't out Recht en d'eigendommen,
Ons toegeſtaen van 't hof en d'oppermajeſteit
Der Hemelvooghden zelfs; die trouw en heiligheit
En waerheit en eenvout omhelſden, toenze zwoeren:
Die om meineedigheit de blixemſlingers voeren,
En dondren naer beneên, en barſten uit een wolk
Tot ſchennis van in deught hen overtreffend volk.
Die 't ſpierwit nonnenkleet uittrekken durf en woeden,
Ontblooten durf van vrê veel hemelſche gemoeden;
Verſteuren allen plicht, die d'eer der Goôn ophout.
Waer toe godvruchtighlijk autaer en kerk gebouwt?
Waer toe met kerkgebaer d'inwying onzes tempels,
Indien ons luſt nu ſticht nu vier geeft op ons drempels?
Dees twee Sibillen oit een uitgelezenſt puik,
Met onverwelkte blaên beſchaduwt om de pruik,
Zijn veel te dier verplicht. Zy ſtrengelen en breiden
De kranſſen van ons eer. De danſſen zy beleiden
Der reijen nimmer moede, en koeſteren den zwarm,
Wiens yver onvermoeit houdt d'offerſteden warm.
Wy ſtemmen 't nimmermeer, noch laten 't ons behagen.
Jupijn beducht voor veede en droeve nederlagen,
En in zich zelven gram verrijzend uit den dut,
Zijn blixemzwaeiend hooft tot driemael vreeſlijk ſchud;
Waer door al wat 'er zat ſprietooghde van de ſtralen
En 't weerlicht ſchitterende in 's hemels diepe zalen,
Geſlagen met ontzagh. Ten leſte wert gehoort
Des grooten Vaders ſtem: wie zijtge, die verſtoort

Der zaligheden ruſt door al te hevig woelen,
En jaegt den lieve vrede uit ons geruſte ſtoelen?
Of mijne gemalin, 't geen zy te ſtrenge dreef,
En Delius 't geding alleen aen my verbleef,
Dat ikze, als middelaer, op 't voegelijkſt moght ſcheiden:
Men vont miſſchien een weg tot redding tuſſchen beiden.
Na rede en wederrede en onderling beraên
Wert d'uitſpraek aen Jupijn van weêrzy toegeſtaen,
Die dus het vonnis velde: Apollo zal gedoogen
Het huuwelijk van haer, wier opgeſlagen oogen
Zijn Godtheidt eeren; doch en zal in allen ſchijn
Dit tot zijn nadeel niet te verr' getrokken zijn,
Als of hy afſtant deê van 't Recht hem opgedragen.
Ook zijn door 't juk des echts dees nymfen niet ontſlagen
Van koor en kerrekdienſt. Daer by zal d'eerſte vrucht
Van 't bruiloftsbed, geteelt in 's levens vrye lucht,
Apollo zijn gewijt. Hy zweeg, en daer op loegen
d'Onſterfelijke Goôn, en dronken met genoegen
Malkandren vrede toe. Waer toe zoo veel geſchils
En oorlogs? riepen zy, Jupijn gunt * *elk wat wils*.
Men ſcheide zonder twiſt: doch Febus in 't vertrekken,
Sprong morrende op zijn kar, en deê de paerden rekken.
Het aerdrijk door geen droef en donker voorſpook ras
Gewaer wert dat om hoog wat groots beſloten was.
Een paer op vetten roof wel afgerechte valken
Twee duiven voerden wech, en quamen ze verſchalken
Op 't hooge torendak, dat Schreiers Hoek bewaekt.
De ſchiltwacht, toen 't geſtarnte aen 't vallen was geraekt,
Van verre in 't zeilrijk Y met lachende geſchater
Een' Waterlandſchen rey zag trippelen op 't water,
Verciert met fakkelen, en nimmer dorre blaên.
En d'oude burregwal, die hoorde een blijde zwaen

* *Dit's de zinſpreuk van Roemer Viſſcher, Vader van Anna en Teſſelſchade Roemers.*

Geluit ſlaen met haer keel, die konze zoo bedwingen,
Als ofze eens uit de borſt het bruiloftliet wou zingen.
De wijngaert aen de ſtraet, geleit van maegdenhant
Tot daer 't gehemelt dekt de nonneledekant,
Hing zwanger, in een nacht, van rijpe muskadellen,
Waer uit men mocht de vrucht van 't nakend huwlijk ſpellen.
Ik kreeg aen 't huwelijk ook kennis in den droom.
Twee zuſters zetten zich op 't uiterſt van den ſtroom:
d'Een, uit een parkement of halfgerolde cedel,
Las noten met haer' galm, en d'ander met een vedel;
Waer op een heele zoô Dolfijnen onvermoeit,
Als door Arions harp bekoort, quam aengeroeit.
De twee vrypoſtigſten voor andren nader zwommen.
De Joffers ſchryelings uit dertelheit beklommen
De viſſchen, gladt van huit (ik dacht hoe wil 't hier gaen)
Die na een' keer of twee haer voerden Noortwaert aen,
En gaven zich in 't diep. De dootze maegden kreeten:
En daer meê was de luſt van zang en ſpel vergeeten,
't Muzijkbladt en de veel ten beſte voor den vloet.
d'Een reikte d'andre toe met d'armen het gemoedt.
Zy huilden vaſt om hulp en redding, maer z'ontbrak'er:
En door dit droef misbaer ontſprong ik, en wert wakker.
Een wijl hier na geviel 't, toen dezer docht'ren geeſt
Kerkplechtig bezig was, om vieren 't jaerlijx feeſt
Met lofzang en gebeên, gelijkze 't noô verſloffen,
Dat d'een van 't kerkgewelf wert in de borſt getroffen,
Met geen' geveerden ſchicht, maer gloeiendige kool,
Of koegel haer gegunt van eenig kleen piſtool.
Zy zwijmde voor 't autaer, eer dat haer d'outſte redde,
Die greep de doode, en droegze op 't hylijkſchuwe bedde,
Och zuſter, ſprak zy, och, wat deert u? is het ook
Een flaeuwigheit, gevat van een' vergiften rook?

Of is het hart benaeuwt, om dat uw yver heden
Al t'yvrig heeft gevast, geworstelt met gebeden?
Neen, zuchte 't levend lijk, dit is 't niet dat me schort.
Mijn boezem is vol viers: mijn ziel gepijnigt wort.
Breng drank, breng lafenis: 't zijn enkel heete kortsen,
Mijn boezem is vol brants. Wat blaken my al tortsen.
In 't end rook Anna, hoe die koorts haer oirsprong nam
Uit geen onkuische brant, maer eerelijke vlam,
En eerstgezette zucht tot huwen, en tot teelen.
Zy troost haer al bedrukt. Zy voert haer zinnen speelen.
Of zy verleien moght dat opzet door bericht:
En zongze voor den lof van kuischen maegdeplicht:
Helaes! maer al vergeefs, vergeefs men om wil stooten,
't Geen eenmael van den Noodt gestemt is en besloten.
Dit bleek eerst toen de Faem op Schreiers toren zat,
En bruiloft bruiloft blies, en nodigde al de stadt
Op 't schaterend banket, beluit met zoete rijmen.
Van 't Noorden Krombalk quam, verzelschapt met Godt Hy-
Met heele en halve Goôn: van 't helder Oosten trat (men,
Godt Jupiters geslacht, op zijne gaven prat,
Met zang en snarenspel voor Bruits en Bruigoms voeten,
Om met een bruiloftliet 't gelukkig paer te groeten.

BRUILOFTLIEDT.

GY waert, Heer Bruidegom, een pronkbeelt van yvoor,
Dat reuk derft, smaekt, gezicht, gevoelen, en gehoor,
Waer in alleen door kunst de schijn van 't leven zweeft,
En pols, noch aderslag, noch roering in zich heeft:
Maer als u Tesselscha, uw helft te beurte viel,
Toen lookt gy op, en 't lijf ontfing ter feest zijn ziel:
Het sterflijk wert verknocht met zijn onsterflijk deel,
En 't geen eerst stukwerk was, voltoit wert en geheel

Wy

Wy zien hoe Goddelijk u dees Godin omvangt,
Hoe gy aen hare tael en wijze lippen hangt,
En luiſtert naer een' Godt, die zijn geheim ontſluit
Door den begaefden mont van uwe ſchoone Bruit.
Bruit, die uw lief omhelſt met onbevlekte trou,
Geef door uw' ommegang uw minnaer zulk een vou
En glans, dat hy met u verſmâ dees ydelheit,
En naer het hoogſte ſtâ, dat naer de ſtarren leit.
Doch voor uw hemelvaert uit 't wereldts nachtſpelonk
Erve Amſterdam een ſpruit, waer in wat in u blonk
Gezien werde, als ze draegt 't geen in u heerlijk is,
Op dat 'er noch een ſtar ſchijne in dees duiſternis.

DE HAVEN AEN

JOAN NIKOLAESZ, EN ANNA SIMONS.

GAl met honig overgoten,
Heilig bitter, minnaersdeel,
Naulijx wort uw zoet genoten,
Of het wallegt in de keel.
't Heugt den blyden Bruigom noch,
Hoe hy 't Jawoort hoorde ſlippen
Met een' zucht van Annaes lippen,
Zonder erreg of bedrog:
't Jawoort, 't welk door open ooren
't Hart zoo graeg en gierig dronk,
Dat het ſcheen in vreugt te ſmooren.
O hoe zoet paert jongk by jongk.
Maer trompet en trommelſlag
Steurt dat vriendelijk vergaren,
En jaegt Anna door de baren,
Daer zich kuisheit bergen mag.

Daer geen teere jofferzielen
 Schrikken voor geschrey en moort:
Daer als mieren menschen krielen,
 Op den rijken Aemstelboort.
Denk hoe is haer lief te moê,
 Dat hy dus zijn lief moet derven,
En verlaten ommezwerven.
 Godlooze oorlogh, minnaers roê,
Moet ik, zucht hy, als veel harten,
 Ook bezuuren uwen haet?
Blixem, die met duizend smarten
 't Heerlijk bloeiend Duitschlant slaet.
Moet ik 't kostelijxte pant
 Door gevaerelijke vlagen
U went halven angstigh wagen,
 Over zee en over zant?
En mijn weelde en wellust missen
 In het quikste mijner jeught?
In dees Noortsche duisternissen,
 Daer mijn zon my niet verheught?
Daer de wreede wintertijt
 Schent met vloeken al mijn roemen,
Al dees bruiloftlijke bloemen,
 Die mijn bed zijn toegewijt?
't Bedde, datme zal gedyen
 Tot een doots en droevig graf.
Om t'ontgaen een eeuwigh lyen
 Kies ik tijdelijke straf.
Maer wat sterf ik zonder noot?
 Is de wegh dan opgedolven?
Zoek uw leven door de golven,
 Door de paden van de doot.

Nau-

Naulijx krijght hy die gedachten,
Of het woedende ongedult
Scheept hem, zonder af te wachten
Dat de voorwint 't zeildoek vult.
O hoe krachtigh is de liefd,
Die Leander, niet om temmen,
Naer zijn Hero toe doet zwemmen.
Zie hoe 't vlot de vloeden klieft.
O Neptuin, weeſt toch genegen
Dezen vryer, dien ge voert.
Streel hem met bedaerden zegen,
Die door 't minnen is beroert.
Maer wy tergen eer den Godt
Aller buijen door het bidden.
's Bruigoms ziele drijft in 't midden
Van het wilde woeſte lot.
Zie die barrening eens woeden
Op het aengevochten zant.
Och de zeeman wenſcht om vloeden,
Zonder gront, en vloekt het lant.
Met zoo ſtoot en kraekt het hout.
't Hart des ſtuurmans kraekt met eenen.
Met ſoo gaet het op een ſteenen.
Elk is hondert jaren out.
En de Bruigom, vol ellende,
Stroit zijn klaghten in de locht;
Lieffte die u voor zijn ende,
Voor zijn doot eens kuſſen moght.
Willigh willigh zou ik zoo
In dien ruimen plas verzinken.
Lieffſt in enger ſtroom verdrinken,
Bruigoms harten ſterven nô.

'tWa-

't Water mag het leven blusschen,
Maer geensins het minnevier.
Mogt ik slechts de liefste kussen,
Och ik voer getroost van hier.
Venus hoorde 't zuchten ras,
En bewogen door het treuren,
Zoo begonze 't schip te beuren
Door de barning, door 't gebas
Van die blauwe en zeegroen honden,
Die de Noortsche Scylle op hist;
Daer veel zielen zijn verslonden;
Daer de visscher lijken vischt.
Eurus adem spande 't zeil,
En de hoop van onzen minner,
Die als vrolijk zeeverwinner
Zag van verre tot zijn heil
Anna op den oever blaken.
Wakker, riep hy, Palinuur,
Stier den steven naer dat baken,
Naer mijn Noortstar, naer mijn vuur.
Anna, die, van tranen nat,
Docht het meir heeft hem begraven,
Ziet hem landen in de haven
Van ons zegenrijke stadt.
An grijpt Jan in bey haer armen,
Jan houd An gegrepen stijf,
En zy drukken vol ontfarmen
Mont aen mont, en lijf aen lijf.
Gal met honig overgoten,
Heilig bitter, minnaers deel,
't Zuur is al voorheen genoten;
Gly nu lieflijk door de keel.

BEDE

AEN HET WESTEWINDEKE, VOOR PIETER VAN BUREN, EN YDA VAN GERWEN.

LAeuw en lieflijk Weſtewintje,
Voorbô van 't gevleugelt kintje.
Vader van de zoete maent,
Die de drooge paden baent,
En beſtroit voor Venus wagen,
Na de gure en zure vlagen,
Als het al van minne praet;
Kom, beſtroy de Warmoesſtraet
Met meer lovren, met meer bloemen
Dan mijn zwanepen kan noemen.
Vraegtge noch wat dit beduit?
Buren zal zijn ſchoone Bruit
Met de roozen op haer wangen
In het vrolijk huis ontfangen,
Op den zegenrijken galm.
Stroy nu onder kuiſchen palm,
Wit liguſtrum en viooltjes
Voor de maegdelijke zooltjes,
Die al bevende uit het koor
Treên op 't ongewoone ſpoor
Derwaert, daer de maegden ſpreiden
't Bed, daer Ida op moet ſcheiden
Van den bloeſſem, die zoo waert
Zy voor Buren heeft geſpaert;

Die door 't ſtadig minneprikken
Nu gevaer loopt van te ſtikken
In den jeugdelijken brant,
Op de nieuwe ledekant,
Zoo gy met uw' koelen aeſſem
En verquikkelijken waeſſem
't Paer, dat vierig trekkebekt,
Niet bevochtigt, niet en lekt.
Trooſtze dan die zieltjes ſpinnen,
Onder 't web van 't weelig linnen.
Laef, met aengenamen douw,
Venus beemt en akkerbouw,
En ververſch de roozetippen
Van de lieve lekk're lippen,
Die, in 't kuſſen onverzaet,
Zich verpijnen, zonder maet.
Laet u d'arbeit niet verveelen,
Want zy zullen bloemen teelen,
Schooner dan de ſchoonſt, die vaſt
In uw Aemſtelhoven waſt.
'k Wou mijn bede langer maeken,
Maer met putjes op de kaeken
Lacht de Bruit in haren geeſt,
En die lach verciert de feeſt.

SPIERINGS
GESTALTWISSELING.

ZElden ſpeurtmen geeſt en ſchoonheit
In een lichaem. d'Ongewoonheit
Van een ſchepſel, zoo volmaekt,
't Hart der jongelingen raekt.

Als met uitgeschote schichten.
Had de hemel liever lichten,
  Als een paer bruine oogen zijn,
  In een geestigh maeghdekijn,
't Alleredelste aller menschen;
Niemant zou de zon verwenschen
  Voor dien wenschelijxten schat,
  Zonder weêrga, zonder dat.
Wie zou niet van minne blaken?
Pallas lippen, Venus kaken,
  Cypris oogh, Minervaes mont.
  Redme, redme, 'k ben gewont,
Riep een Spiering, in de vloeden.
(Overwonnen van de gloeden,
  En verschalkt in Venus fuik;
  Toen hy Geertruit haer perruik
Op den waterkant zagh toien)
Wie verwondert zich dat Troien
  Om een schoonheit leit vergaen?
  Minnevier steekt water aen.
Lieflijk lokaes voor ons vissen.
Vierbaek in dees duisternissen.
  Te vergeefs is 't dat ik zucht:
  Want uw leven dat is lucht,
't Mijn is water, doch voor dezen:
Nu wil 't vier en water wezen:
  Zoo ik een van beide derf,
  Wat is 't wonder dat ik sterf?
'k Beur het hooft niet uit de stroomen:
Gy en kunt tot my niet komen.
  't Onderscheit is veel te groot.
  't Onderscheit is zelf de doot.

 Doch

Doch is ſterven mijn verlangen.
Schoonſte, trektme: 'k ben gevangen.
  Schoone, 'k bid u om genâ.
  Venus ſloegh zijn klachten gâ,
En verleende flux den viſſe
Menſchelijke ſtalteniſſe.
  Spiering, overzeldſaem ding!
  Als een jeughdigh jongeling,
Quam opborrelen van ondren.
Geertruit zweem ſchier van verwondren,
  En beweeght door 's vryers noot,
  Nam hem op in haren ſchoot.

TROURINGK
VAN
PIETER WILLEMZ HOOFT
EN
KORNELIA DE VRIES.

GEen dartel wicht met vlammeſtoker,
Met taeijen boogh, en ſchichtekoker,
  Heeft Hooft in 't hart geraekt,
  En Bruidegom gemaekt;
Maer 't eerbaer aenſchijn van Korneli,
Daer roode roos en blanke leli
  In toonen aen de jeught
  Hoe ſchoonheit voeght by deught.
Het kuiſche vier en blakende oogen
Verſtrekten fakkel, pijl, en bogen:
  Die Kriſtelijke gloet
  Ontſtak zijn vroom gemoedt.

De brant hem minnetael deed ſpreken.
Hy viel aen 't vleien en aen 't ſmeken:
Geen moeite was te veel
Om winnen 't hart kaſteel.
Hier was de kuiſcheit in belegen.
Zy wert beſtormt langs ſteile wegen,
En elke vryers praet
Had kracht, als een granaet.
Zy wiſt geen' raet om 't vier te leſſen,
En vont gevaer door zoo veel breſſen;
Noch bootze tegen weêr,
Uit hoop niet, maer om d'eer.
Hy badze: lief, genoeg gevochten.
'tIs beſt een nut verdrach gevlochten,
En uwe trouw verlooft
Aen my, uw wettigh Hooft.
In 't endt haer boezems vorſt' ontdoide,
En al die fiere moet verſtroide:
Zy tradt den helt te moet
Behoudens lijf en goet.
Toen zagze wat de ziel betovert.
En hoe 't geluk haer had verovert,
En onder Hoofts voogdy
Gehult tot heerſchappy.

DE BRUILOFT VAN KANA
AEN
GERBRANT ANSLO,
EN
ABIGEL SCHOUTEN.

Wie kan harten t'zamen lymen
Beter als de groote Hymen,

Die, gedaelt uit 's hemels ſchoot,
Binnen Kana wert genoot.
Hy quam met geen fakkel lichten,
Maer met zijnen wandel ſtichten,
Die by 't menſchelijk geſlacht
Blonk, gelijk een ſtar by nacht.
Zou men blyer bruiloft wenſchen,
Als daer Godt zich met de menſchen
Komt verzellen zoo gemeen,
Om zijn' zegen te beſteên?
Kon de bruit te Kana ſchreijen,
Toen haer Godt te bedt quam leijen?
Zou 't gezegent bruiloftshuis
Angſtig zijn voor eenigh kruis,
Toen de twee Gelieven zagen
Hem die 't kruis voor hun quam dragen?
Zeker wat een majeſteit
Braght zijn tegenwoordigheit,
Onder 't liefelijk vergaren,
Toen Godts blyſchap zelf de ſnaren
Stelde van een yder ziel,
Die hìer feeſt met Englen hiel;
Maer op dat dit uit zou ſteecken,
Moſt 'er eerſt de wijn ontbreecken;
Wijn, een oorzaek van de vreught;
Wijn, die Godt en menſch verheught.
Jeſus moeder zagh verlegen,
Om na haers gezalfden zegen,
Na den wijnſtok, hoogh van prijs,
Die in 't weeligh Paradijs
Alles doet van blyſchap ſchatren:
Dees verkeerde ſtrax de watren

In

In een' drank, by out en jong
Smaekelijker op de tong
Als die eerst was ingeschonken,
En zy worden Godlijk dronken:
En dat eerste wonderwerk
Klinkt noch daeglijx in zijn Kerk,
Waer men zijnen lof hoort zingen,
Die ten hemel op komt dringen,
Van het westen tot in 't oost.
Dit gedijt tot vreught en troost
Voor die paeren met malkandren.
Godt kan druk in vreught verandren,
Als hy Kanaes water deê.
Schept dan hart en moedt, gy twee,
Die, door kuische trouw verbonden,
Al wat u wort toegezonden
Van den hemel neemt in dank,
Dan wat zuurs, dan zoeten drank.
Gerbrant zy in deught een spiegel
Van zijn toegevoegde Abigel,
Brengende op zijn tijdt te pas
Wat hy in de boeken las,
Wat hy leerde van de stommen,
Wat hy uit de heiligdommen
Van de ware wijsheit broght,
En met lust en arbeit zocht.

MAYBOOM
VOOR
JOAN DE WOLF,
EN
AGNES BLOK.

AGnes hart lag hart bevrozen,
Als de Noortas, daer de zon
Nocht violen nochte roozen
Blad noch bloeſſem winnen kon.
Liefde ontdoide in dit geweſte
Noit de lente van haer tijdt,
Die men ſchat het allerbeſte,
Waerdig zeven jaer gevrijt.
Zonder wulpſch vermaek te zoeken,
Sloegze 't oog op lof, en deugt,
Hielt geſprek met ſtomme boeken,
Stichters van haer ſtille jeugt:
Van de weerelt afgeſcheiden,
In haer kamer en vertrek,
Schuwdeze al die ſtrikken leiden
Voor een ſtilte, zonder vlek.
Minnen, Jawoort, bruiloft, huwen
Vlootze, als Spinnen, en venijn.
Konnen maegden feeſten ſchuwen,
Daerze toe geſchapen zijn?
Kan een maegt de Liefde haten,
Die haer' oirſprong neemt uit Godt,
En de menſchelijke ſtaten
Onderhout door 't hylixlot?

Deze ſpruit kan niet begrijpen
  Hoe men dwael van 's vrydoms ſtreek.
Om dien diamant te ſlijpen
  Valt een diamant te week.
Niemant durf van vryen momplen.
  Wie dit opwerpt, blijft verdacht,
Dat hy haer wil overromplen,
  Zooze ſluimert op de wacht.
Toenze in ſlaep viel, daer de boomen
  Ruiſchen langs de cingelgracht,
Hadze eens angſtig leggen droomen,
  Hoe een WOLF, by donker nacht,
Haren ſchoot een LAM ontrukte,
  En verſlont 't onnozel Lam.
Denk eens hoe de Maegt dit drukte,
  Eerze 't loos bedrog vernam.
Evenwel dat droomen plante
  Diep een voetſpoor in haer' zin,
Schoonze zich hier tegens kante,
  Zomtijts meer, en zomtijts min.
Als de rechte wedergade,
  Die nu aen haer zijde zit,
Smeeken quam om haer genade,
  Dochtze weêr: wat droom is dit?
Ay, wat onruſt komt me quellen?
  Ziet de WOLF naer Lammers uit,
Die men uit mijn' naem kan ſpellen?
  Wat of 't voorſpook nu beduit?
Weg, gy wolven, leeuwen, beeren:
  Laet d'onnozelheit in ruſt:
Gaet in 't wilde wout verkeeren.
  Eenzaem leven is mijn luſt.

Om haer hardtheit te verzachten,
  En te temmen 't ſchuw gemoedt,
Vloeide een ſtar in haer gedachten
  Met een' minnelijken gloet.
Vryer, laet dit vier niet dooven,
  Datge uit AGNES oogen ſchept,
Nu gy zulk een' ſtar daer boven
  Aen den rijken hemel hebt.
Zie haer' boezem reede ontlaten.
  Zie hoe 't ys om 't hart verſmelt;
Hoeze luiſtert onder 't praten,
  Door een minnelijk gewelt,
Meer en meer tot uw genegen.
  Wanhoop niet aen uw geluk:
Want gy vrijt niet zonder zegen.
  Blyſchap kroont al 's minnaers druk.
Entlijk bint hy ze aen de ſchakel
  Van zijn tong, gelijk zijn Bruit,
En dat lang gewenſchte Orakel
  't Jawoort zuchtze al ſteenende uit.
't Is nu uit met al het weigren,
  En ontveinzen, 's vryers kruis:
Zie het Bruigoms hart nu ſteigren.
  Hy verwacht de Lieffte t'huis.
Op 't gezegende verovren
  Van dat zuivere Kaſteel
Stroit de May zijn groene lovren;
  Vlecht de May een bloemprieel,
Voor de blakende echtgenoten,
  Voor het overtrouwe paer,
Dat in vriendelijke loten
  Aen zal winnen, jaer op jaer.

Laet

Laet uw min nu adem halen,
Schoone Bruit en Bruidegom,
Op 't gezang van nachtegalen:
Gaet in 't bruilofts heiligdom,
En vermeerdert d'Amsterdammers,
In het minnende saizoen:
Mengt de Wolven en de Lammers,
's Winters zomers even groen.

Getrouwt den 2 van Bloeymaent, MDCXLIX.

DE LEEUW AEN BANDT.
VOOR
DAVID LEEUW,
EN
KORNELIA HOOFT.

Op de wijze van de Musch.

ZYn de Jongmans al rechtschapen,
En by zinnen, die aen d'Echt,
Aen een Jongkvrouw zich vergapen,
En verkussen al hun recht?
Die hun vryheit laten varen,
Om een korte razerny,
En het quikste van hun jaren,
Slyten gaen in slaverny?
Moet men hierom loopen janken,
Door den regen, door den wint,
En de liefste noch bedanken,
Zoo men haer gespraekzaem vint?
Geeft het zoenen van de stoepen,
Zulk een blyschap in de smart,
Of de wang een zoen t'ontsnoepen
Zulk een' troost aen 't bange hart?

Neen, wy zijn te vry geboren:
  Niemant sluite ons in een kou.
Zou een maegt een man bekoren,
  Of hem leggen aen een touw?
Zou een Leeuw zich laten toomen,
  Die zijn eige krachten kent?
Zou een Leeuw voor iemant schroomen?
  Vryheit is zijn element.
In de vryheit moet hy leven,
  Moet hy sterven, als een helt:
z'Is hem, als een recht, gegeven,
  Dat hy by zijn tytels stelt.
Suffers passen minnejukken,
  En de boei van hun vriendin.
Eeuwig mont op mont te drukken
  Voegt een slaef van wulpsche min.
Minne hoorde 't ydel stoffen
  Aen den oever van de Vecht:
Daetlijk wert de LEEUW getroffen
  In den boezem diep en hecht:
Want de schutter dook in d'oogen
  Van KORNELI op dit pas.
Nauwlijx was de pijl gevlogen,
  Of het Leeuwshart zeeg in 't gras.
Of de LEEUW begon te kermen:
  Och, vertroost me; wat is dit?
Laet ik sterven in uw armen,
  Mijn vermaek; mijn eenig wit.
Al de Nimfen van de vlieten
  Vliegen op dat steenen aen,
Uit de biezen uit de rieten,
  Ieder is met hem belaên.

d'Een

d'Een brengt water, d'andre kruiden,
  d'Andre bloemen op dien kreet,
En de koelte blaeſt van 't zuiden,
  Tot verquikking van zijn leedt.
Maer geen kruit noch bloemen helpen,
  Noch het water bluſcht geen vier.
Leeuwenbloet is quaet te ſtelpen.
  Och wat raet, wat trooſt is hier!
Waer is nu de roem gebleven,
  En dat ſtoffen al te rijp?
Doch men moet het hem vergeven:
  't Is een onverzocht vergrijp.
Onverzochtheit kan niet vatten
  Wat een Jonkvrouw waerdig zy.
't Huwelyk bewaert de ſchatten,
  Zet de deugt veel zegens by.
Zonder 't huwen, zonder 't paren
  Waer het met de werelt uit,
Zouw de boom geen telgen baren,
  Zoo verſtorven boom en ſpruit.
Deze Nootwet is gevonden,
  Om de vrientſchap aen te voên,
Die de ſtammen hout gebonden,
  Even jeugdig, even groen.
Spaer den jongen LEEUW het leven,
  En verſchoont hem uit gena:
Want het lot heeft hem gegeven
  Zijne rechte wederga.
Toen KORNELIA dit hoorde,
  Hiefze den gewonden op
Met een lonk, die 't hart bekoorde.
  Wacht voor 't jaer een jonge pop.

Getrout den 14 van Bloeymaent, MDCLI.

DE HOOGTYT
VAN
MARTEN LOOTEN
EN
CHRISTINE RUTGERS.

WEch nu met begraefnisçedel:
  Wech met rouwkleet, lijk en baer,
Stel de blyde bruiloftsvedel.
  Stryk den boog op uwe snaer.
Trouw de snaren aen de rymen.
  Volg met spel en zang den trant
Van den jeugdelijken Hymen
  Naer de groene ledekant.
Al het lant begon te mindren
  In getal van burgery.
d'Ouders smolten en hun kindren,
  Langs den Aemstel en ons Y.
Niemant docht om Bruiloftstoortsen.
  Geene jeugt had vryens lust;
Want de brant der heete koortzen
  Al haer minnekoortzen luscht.
Onder 't nypen van die maeren
  Sprak ons Vryer in zijn' zin:
Zal men dus ten grave varen,
  Zonder afkomst, zonder min?
Zal de bloem van onze dagen
  Dus verstikken zonder geur?
Durf men 't bylixlot niet wagen?
  Heeft de jeugt geen minnekeur?

Noch om leven, noch om ſterven
  Wil ik ſchuwen d'oude wet,
Die de huizen helpt aen erven,
  En haer' zegen geeft aen 't bed;
Aen den boomgaert, daer de LOOTEN,
  Den geſlachtboom houden ſtaen,
Die door enten planten pooten
  Nimmer zal noch kan vergaen.
Zonder lang te zitten wachten,
  Of te zuffen zonder trooſt,
Schiet CHRISTYN in zyn gedachten,
  d'Outſte van haer Ouders krooſt,
Rijp van zinnen, rijp van reden,
  Wakker ruſtig in den aert,
Afgerecht op deugt en zeden,
  Als een puikbloem, minnens waert.
In der yl daer heen gevlogen,
  Zet het flonkerdiamant
En de ſchoonheit van haer oogen
  Voort zyn hart in lichten brant.
Wat al vlammen, wat al ſmarten
  Pynigen den trouwen helt,
Die het minnevier durf tarten,
  En zich waegt in 't vlakke veit.
Want hier worſtelen gepeinzen
  Hoop en wanhoop tegens een,
Openhartigheit en veinzen,
  Koelten en gedienſtigheên,
Luſt en onluſt, naer de vlagen
  En de buien van weêrzy.
Och, wat leert de min verdragen,
  Daerze wacht op haer gety!

Zoo het door verloop van tyen
  Eens de maegden valt te beurt,
Datze uit noot de jongmans vryen,
  Die haer wreetheit heeft geileurt
Door den hagel, wint, en regen,
  Heele nachten lang, zoo ſpa;
Zal de wraek het leet opwegen,
  Wacht u voor hun ongena.
Doch het is nu tijt te duiken.
  Vlaggevoeren is te vroeg.
Laet u, als een' ſlaef, gebruiken,
  Achter dezen gouden ploeg..
d'Akker zal het zweet vergelden:
  Ploeg en arbey met gedult.
Denk hoe d'air de korenvelden
  In den zomertijt vergult.
En CHRISTYN is ſteen noch marmer.
  Neen, haer hart, van maegdewas,
By u vier allengskens warmer,
  Wil haar Minnaer niet in aſch,
Na dien arbeit zien begraven.
  Neen, haer koelte voelt een vlam.
Deernis krijgtze met u ſlaven,
  Dat tot noch geen einde nam.
Hy verwerft hier op zijn bede,
  En het Jawoort datze traeg
Met haer verſche lippen knede,
  Op zijn drift en vraeg op vraeg:
En de hantveſt van het zoenen
  Wort verworven. Bruidegom,
Klaeg om geen geſlete ſchoenen:
  Want de nachten komen om.

Hoort-

Hoortze nu hun keelen paren
Met een minnelijk muzijk.
Op zijn galm en luitesnaren
Vaert de Bruit in 't minnerijk.
Onder zang en galm te wekken
Groeit de nieuwe vrientschap aen.
Ziet die tortels trekkebekken.
Kan dees vrientschap wel vergaen!
Bruigom LOOTEN, met CHRISTYNE,
Uwe Bruit, zoo trouw gepaert,
Dat Godts zegen u beschyne.
Sla uw oogen hemelwaert:
Die u t'zamen wist te voegen
Schenke u beide, in dezen staet,
Eenen rijkdom van genoegen,
Dat al 't gout te boven gaet.

MDCLIII.

TER BRUILOFT VAN

SYBRANT KAMAY,

EN MARIA KOPPESEN.

DE Mensch is buiten Echt maer hallef mensch gerekent,
Waer vind ik, sprak KAMAY, het andre halve deel?
Met welk een' naem en merk heeft Godt mijn Ga getekent?
Ik zworf te lang alleen in 't Kristensch Lustprieel,
Te Rome en over al. Waer zit mijn lief gescholen?
Wanneer verschijnt my eens dat hartverquikkend Licht?
Zoo klaegde SYBRANT vast, vermoeit van om te dolen,
En heimelijk geraekt van eenen zuivren schicht;
Als d'Engel Rafaël, by Aemstels groene weide,
Hem in den May verscheen, veel zegens wenschte en spoet,

En vrolijk by de hant in 't Paradijs * geleide,
Alwaer geen Eva, maer MARIA hem gemoet.
De Leitsman ſprak: dat is de Balſſem voor uw wonden.
Gy zocht uw Helft, en hebtze in 't Paradijs gevonden.

* De Bruidt woonde in een huis daer 't Paradijs uit hing.

MUZYK

TER BRUILOFT VAN DEN E. BRUIDEGOM,

JOAN VAN PAPENBROEK,

EN DE E. BRUIT

MARIA KOEK.

VOORZANG.

SNaert uw veelen, ſpant uw keelen
Op een blyde bruiloftswijs.
Huwt de zangluſt aen het ſpelen.
Ziet, ay ziet het Paradijs
Opengaen. Nu heft uw toonen
Hooger: rijſt nu altemael:
Want hier daelt de nachtegaal
Om 't gezegent feeſt te kroonen
Met zijn' wiltzangk. Geeft gehoor,
Proeft dees lekkerny van 't oor.

ZANG.

Kon de Min ons Zanggodin,
Tot gezang en ſpel geboren,
Met zijn lekkerny bekoren?
Deze tong, die eeuwig zong,
d'Eer der maegdelijke reien,
Kan die uit haer' welluſt ſcheien?
Smaekt de gloet van Min zoo zoet?
Is 'er zoeter ſpel als zingen?

Laet

Laet dan al mijn ſnaren ſpringen.
  Geeft de kroon aen geenen toon.
Laet ons al te bruiloft varen.
Speelt den ſcheyzangk op uw ſnaren.

SLOTZANG.

Nu ſterven ons gezangen.
  Muzykers, vaert nu wel.
Nu ſtrekt al ons verlangen
  Naer minnelijker ſpel,
Dat niemant heeft verdroten.
  De zang heeft zyn verdriet:
Maer trouwe mingenoten
  Verdriet dit leven niet.
Het zingen heeft zijn uren:
Dit kan duren.

MDCLIII.

TER BRUILOFTE
VAN DEN KUNSTRYKEN
GOVAERT FLINK,
EN DE E. JONGKVROUWE,
SOFIA VAN DER HOEVEN.

ALs de Min den geeſt verwildert
  Dan verdwaelt het blint penſeel.
Al wat FLINK dan trekt of ſchildert
  Zweemt, op doeken, en panneel,
Naer SOFIE, de beminde,
  Die in al zijne aedren leeft;
't Zy hy, onder eik of linde,
  Zijn vryaedje voedtſel geeft;

Of, op d'oevers van een beeke,
  Neêrgezeten haer bekout;
Of geleit in eene ſtreeke,
  Daer de leeurik zich onthoudt;
Of, op zijne ſchilderkamer,
  Zich verbeelt hoe zy hem groet,
En bejegent, aengenaemer
  Door den opgewekten gloet,
Die voorheen haer ſcheen t'ontvonken,
  Eer de tijt geboren was,
Om, gelijk een Bruit, te pronken;
  Eerze zijn quetſuur genas,
Met beſtemmen van zijn beden.
  d'Eerſte Min had haer zaiſoen
Naer den eiſch; nu zalze treden
  Uit de jeugt en 't zomergroen
In een' rijper tijdt, die ſtaetig
  Met een' ingetoomden gloet
Aenſtapt, heel bedaert, en maetig,
  En van zedigheit gevoedt.
Wie, in ſchilderkunſt bedreven,
  Ieder beelt, naer tijt en aert,
Dus zijn' omtrek weet te geven,
  Verf en eigenſchap, bewaert
Beſt de regels en de wetten
  Van de kunſt, die nimmer week,
Noit de treden wou verzetten
  Van Natuure, en haere ſtreek.
Hierin lichtte met zijn klaerheit
  Ons de Bruigoms voorbeelt voor,
Die het leven en de waerheit
  Altijt, op Apelles ſpoor,

Volg-

Volgde; 't zy hy Maurits maelde,
In het blanke harrenas;
Of met zijnen Keurvorst praelde;
Of, vol yvers, bezig was
Om Stadthuis en Aemstelheeren
Door den Roomschen Curius
Zuinigheit en trouw te leeren.
Zedig geeft nu FLINK aldus
Aen de zedige SOFYE
Zijnen trouring op dit feest.
In een schooner schilderye,
Vol van leven, vol van geest,
Zult gy beide uwe ommetrekken
En uwe eige verwen nu
Blijde en levend zien verwekken.
Tre dan, schaemroot noch te schuw,
Naer uw bruitsbedt, met uw hoeder,
Bloode Bruit. Wat houdt u staen?
Volg den voorgang van uw moeder.
Laet de weerelt niet vergaen,
Door 't verzuim van haer te geven
't Recht, waer by haer eer bestaet;
Zoo veele eeuwen dus gesteven.
Uwe ga verstrekt uw raet,
Voogt, en vader, en beschutter.
O wat wint gy teffens hier!
Wat is heilzamer en nutter
Dan dit vriendelijke vier,
Dat twee harten smilt te zamen,
En twee zielen giet in een!
Dus bewaert gy beide uw naemen.
Hymen roept u: ay ga heen.

TER BRUILOFTE
VAN DEN E. BRUIDEGOM
JAKOB LINNICH,
EN DE E. BRUIT
KATHARINE JAKOBS DE VRIES.

HOogſte wijsheit, wiens beleit
d'Eeuwigheit
Van het menſchdom door het paeren
Hanthaeft, en met volle vreugt
Onſe jeugt
Zegent onder 't zoet vergaêren,
Wie kan u met harte en mont
Voor den vont
Van dien ſtaet ten vollen eeren?
Wie verlangt niet, hant aen hant,
Naer dien ſtant
Uit te treên op uw begeeren?
Deze vreugt en blijde feeſt
Magh geen' geeſt
Magh geene Engelen gebeuren.
Godt heeft aerdtſche zaligheit
Hun ontzeit,
Binnen 's hemels hooge deuren.
Schoon zy rijk zijn van gena,
Zonder ga
Zweven deze in 't eeuwig leven.
d'Engel, vry van minnezucht,
Teelt geen vrucht.
Dit 's den menſch van Godt gegeven.

Dus

Dus beleeft de mensch veel troost
Aen het kroost,
Dat hem uitbeelt met zijne oogen;
Nu een dochter, dan een zoon,
Even schoon
En gelukkig opgetogen.

Wie dien Staet verkleenen wil
Merke al stil
Hoe de hemel zelf aen d'aerde
Troude, en dit gelukkig paer
Jaer op jaer
Ons een' schoot vol vruchten baerde:

Want hy zegent ons landouw,
Zijne vrouw,
Met een' milden dauw en regen,
En beschijntze van om hoogh
Met zijn oog,
Oirzaek van zoo groot een' zegen.

Als hy, reis op reis belust,
d'Aerde kust,
En belonkt met zonnestraelen,
Wint de zegenrijke bruit
Bloem, en kruit,
Telg, en tak, in beemt en dalen.

Dan verquikt by lentedag
Wat eerst lag
Onder wintersneeuw bedoven:
Dan gevoelen plant en dier
't Minnevier.
Wat begraven lagh komt boven.

Op dit voorbeelt trout de May
Deze bey,
Eensgezint, KATRYN, en LINNICH.
Merk eens hoe de jeugt van 't jaer
En dit paer
t'Zamenstemmen dus aenminnig.

Bruiloft, bruiloft, zingt de May
In de wey:
En wy zingen met verblyen:
Bruiloft, bruiloft. Schenkt den wijn,
Zonder pijn,
Zoo zal 't huwelijk gedyen.

JAKOB, zonder tijtverlies,
Kus DE VRIES,
Op dien wensch voor mont en kaeken,
En bezegel met u twee
Onze beê,
Dat kan Godt en ons vermaeken.

MDCLVIII.

TER BRUILOFTE
VAN DEN E. BRUIDEGOM
MICHIEL BLOK
EN DE E. BRUIT
ALIDE ANSLO.

Sap. 8. Krachtig en liefelijk.

ZOo ergens in 't alwijs beleit
Beschiet met kracht en lieflijkheit
Zijn oogmerk in 't behoeden
Der schepselingen, dat blijkt klaer

In 't

In 't paeren van 't gewettigt paer,
By Godt en alle vroeden
Met lof gekroont: want 's huwlijx ſtant
Zich tegens 't menſchverſlinden kant,
Herſtelt met weelige enten
Het menſchdom, dat groote af breuk lijdt
Door krijgh en onderlingen ſtrijt
Van ſtrijdende elementen.
Gewont met eenen minnepijl
Van Godt, plukt Joſef aen den Nijl,
In 's rijks aertspriesters hoven,
De bloem der maeghden binnen On,
Waer aen hy bey de ſpruiten won,
Die hem veel heils beloven.
De koning Faro, bly van geeſt,
Kroont Rachels zoon op 't bruiloftsfeeſt,
En helpt de ſtaetſi vieren.
Het hoogh beleit was oirzaek van
't Gezegent huwelijxgeſpan,
Volvoert door Godts beſtieren.
Gelijk de zon de vorſt ontdoit,
Het dorre lant met lover toit
En telge, in elk geweſte;
Met kracht en lieflijkheit het groen
Te voorſchijn brengt in zijn zaiſoen;
Zoo wort, tot 's menſchdoms beſte,
Door 't gloeien van oprechte min
De minnaer en zijn bedtvriendin
Gezegent. geene tyen
Verdelgen 't menſchelijk geſlacht.
De ſtammen bloeien in hun kracht,
Door d'afkomſt, zoet op vryen.

Het ſtoutſte hart legt zijn geweer
Voor 's huwlijks troon gebuigzaem neêr,
En ſmilt, als waſch door 't ſtraelen
Van dezen liefelijken brant.
De helt biet wapenloos de hant
Zijn gade en kuſt de kraelen
Van haeren opgeloken mont,
Verbint in 't eeuwigh trouverbont
Zich zelven, en zijn zinnen,
Hoe wuft die weiden, zonder toom.
Hy neemt dit juk op in dien droom.
Geen zachter juk dan 't minnen.
Een orden ingewijdt van Godt,
Uitreiker van een ieders lot,
Een orden, aengeprezen
Ter bruiloft van Godts majeſteit,
Door zijne tegenwoordigheit,
En 't wonderwerk, bewezen
Ten trooſt van bruidegom en bruit,
Stapt met dees hantveſt fier vooruit,
En helpt Godts akker bouwen,
Op 't ſpoor der oud'ren, nimmer moe.
Geen nazaet geeft den voorzaet toe
In trouwen, en hertrouwen.
Zoo won de blaekende MICHIEL
ALIDE, zijne halve ziel,
Door kracht van trouwe liefde.
Nu trout de wellekome vreught
Zijn blijde jeught aen haere deught,
Die hem zoo minzaem griefde.
Gy ſpeelnoots, zingt met blijde keel
't Gelukkigh paer naer 't bruitsprieel.

Ay, zietze trekkebekken,
Als duiven, op dien bruiloftszangk.
Gelieven duurt dees wijs te langk.
't Is tijdt dat wy vertrekken.

MDCLVIII.

LANTGEZANG
TER BRUILOFTE VAN DEN E. HEERE
REINIER VAN ESTVELT,
EN DE E. JONGKVROUWE
REBEKKA BRUINING.

Habitârunt Di quoque Sylvas.

ESTVELT, van de min gedreven,
En van zorgen overlaên,
Prees zijn Schoone 't akkerleven
Op dees wijze vierigh aen;
Of zy eenmael wou verstaen
Hem te trooften onder 't praten,
Daerze beide t'zamenzaten,
In het schijnsel van de maen.

Koenaert dicht hier by, gedooken
Achter eenen lindeboom,
Was vervaert voor geest noch spooken,
En beluft, als in een' droom,
Hem te hooren aen den stroom
Hoe hy schilderde, onder 't vryen,
Zijne lantschapschilderyen,
Angstigh tusschen hoop en schroom.

Schoone, ſprak hy, ô mijn ſchoone,
  Neem, ay neem een poos gedult
Dat ik u het lantrijk toone,
  Daer gy haeſt regeeren zult,
  En de zon den ſtoel vergult,
Die nu wacht, met groot verlangen
Om u ſtaetlijk t'ontfangen,
  Op de vreught, die 't vlek vervult.
Gy zult hier uw' adem haelen
  In een vrye en ope lucht,
Op 't gezank van Nachtegaelen,
  Buiten ſtadts en beursgerucht:
  Daer geen oosterſch koopman zucht,
Of in zee drijft, bang voor ſchade,
En, op 's waters ongenade,
  Voor een' Turk en kaper vlught.
Winter, zomer, herfſt, en lente,
  Elk ſaizoen van 't ronde jaer
Offert u een wiſſe rente,
  Buiten ſchipbreuk, en gevaer,
  Bloem, en ooft, en korenaer,
Bacchus vrucht, en Ceres gaven,
Onder 't ploegen van uw ſlaven.
  Yder neemt zijn' arbeit waer.
Ginder viſcht een uit den vyver
  Spartelviſſchen onvermoeit.
Herwaert toont u d'oſſendrijver
  Hoe uw vee in 't grazen groeit,
  En van weelde ſpringt, en loeit:
Of de kudde volght den herder,
En zijn rieten fluit wat verder,
  Daer de dau het gras beſproeit.

Luſt

Luſt u ſchaepemelk te ſlorpen,
  Luſt u honigh, kaes, of room,
Hart, of velthoen: hof en dorpen
  Zijt gy waert, en wellekoom.
  Yſſel, Rijn, en Veluwzoom
Zien u vliegen, als met vloglen,
Heet op hazejaght, en voglen,
  Aen mijn zy, met vryen toom.
Luſt het u, van loof belommert,
  Daer ons Vlierbeek, langs den kant
Ruiſcht door 't koren, onbekommert
  Wat te ruſten, hant aen hant,
  En uw lief, uw waertſte pant,
Uwen Bruidegom t'onthaelen:
'k Zal mijn echte ſchult betaelen,
  Uit een' kuiſchen minnebrant.
Valtge in ſlaep, daer Pan noch Sater
  U beſpiet: gy zult uw' ſchijn,
Onder 't droomen, in het water
  Speelen zien in 't kriſtalijn,
  Met een kint, dat melk en wijn
Uit uw borſt zuicht met de tippen
Van zijn kittelende lippen.
  Wat vermaek kan zoeter zijn!
Onder d'aengenaeme togen
  Zietge vader BRUINING weêr,
Of een ESTVELT in zijne oogen,
  Tintelſtarren, kleen en teêr,
  En der oudren glans en eer
Opgaen in den blanken jongen,
Onder duizent vogletongen,
  Die u groeten, keer op keer.

 Zoudt-

Zoudtge, ô lief, om dit vermeiden
  Schroomen van uw moeders werf,
Van uw zusteren te scheiden,
  En te wisslen erf om erf.
  Dat uw schoonheit heenesterf
Zonder vrientschap, lijdt geen reden.
Venus, helpme woorden smeden.
  Ly het niet dat ik haer derf.
Onder 't klaegen, onder 't kermen
  Klapte in Koenaerts oor een zoen.
Estvelt nam Rebek in d'armen.
  Dit gaf Koenaert groot vermoên
  Dat haer mont vrypostigh toen
't Gouden Jawoort had gesproken:
En hy sprak, al stil gedooken:
  Is de tijt alreê zoo groen!

MDCLIX.

TER BRUILOFTE
VAN DEN E. HEERE
BARTHOLOMEUS KROMHOUT,
EN DE E. MEJOFFER
JAKOBA VAN DER WIELE, VAN DER WERVE.

LAet ons 't huwelijk vereeren,
  Nu de May in zijn zaizoen,
En aen 't vrolijk quinkeleeren,
  't Bruiloftsbedt met levend groen
Loof en bloemen komt bespreien,
  En de bruiloftsgasten noôn
Bruit en Bruigom te geleien,
  Op den blijden bruiloftstoon,

Daer de liefde d'eensgezinden
Eeuwigh zal door trou verbinden.
KROMHOUT schrijft het zich tot eer na
Dat hy, minzaem uitgestort
Over zijn getrouwe weêrga,
Nu een levend groenhout wort,
En JAKOBA, om een erve
Te verwachten uit haer' stam,
VAN DER WIELE, VAN DER WERVE,
Hem uit liefde in d'armen nam,
En den Bruigomskus geregelt
Met een' wederkus bezegelt.
Op den voorgang der geslachten
Volght dit paer der oud'ren spoor
Met vereenighde gedachten,
Wil en wenschen na als voor,
Daer de schelle nachtegaelen,
Om de bruiloftsledekant
Quinkeleerende, adem haelen,
En met dezen galm en trant
Hen uit geurige prieelen
Poogen zacht in slaep te speelen:
O gelukkige gepaerde,
Mogt het gaen naer onzen lust,
Gy zoudt, eer uw trou verjaerde,
Dan gekust, dan weêr gekust,
Zien uwe afkomst u gelijken,
Recht als ofze waer gesneên
Uit uw aenschijn, en de blijken
En het edel kroost in een
Mengen, met zoo schoone kleuren,
Dat de Maybloem zich most steuren.

Groot-

Grootvaêrs ſtam, beluſt op telgen,
Zou dan leven in een' zoon,
En de grootmoêr zich niet belgen,
Zooze bly de zuikre koon
Van een dochter quaem te kuſſen.
Wat de hemel ſchenkt is waert.
Spaert geen kuſſen noch herkuſſen
Op uw zoete bruiloftsvaert,
Om een bloem en vrucht te pluiken.
Leert den tijt met luſt gebruiken.
Zoektge een voorbeelt: hoort de dieren
Bruiloft houden in de wey,
En gulhartigh tierelieren,
Daer de harders hun ſchalmey
Riet en fluiten aen ontſteeken,
In het juichend lantgeweſt,
Vol van weelde en minneſtreeken.
Ieder vogel bout zijn neſt,
En de duiven trekkebekken,
Om uw harten op te wekken.
Komt de bruit een kus te weigeren,
Dat 's de minnevlammen voên.
Dan begint het vier te ſteigeren;
Maer die ſtrijt wort met een' zoen
Neergeleit: want geeſtigh veinzen
Voegt een joffer allermeeſt,
Om met gloeiender gepeinzen
't Hart des minnaers op het feeſt
Aen te prikkelen tot vryen.
Zoo volght vrede na het ſtryen
Op dien zang, een heuſch vermaenen,
Schreide in 't endt de bloode bruit

Eenen

Fenen douw van maegdetraenen,
  Eerze quam tot een besluit.
BARTHOLMEUS, vol verlangen
  Naer 't genot van trouwe min,
Wischt de traenen van haer wangen,
  En vertroost zijn bedtvriendin:
Laet u 's hemels wil behaegen.
Morgen zultge u niet beklaegen.
MDCLXIII.

TER BRUILOFTE
VAN DEN HEERE
NATHANAEL BUR,
EN JONGKVROUWE
SOPHIA BEAUCHAMP.

NU wort de kroon met vreught gestelt
Op 't hooft der schoone maeght SOPHYE.
  De puikbloem van het SCHOONEVELT
Luikt open door de honighbye.
  Die leest'er zoeten nektar uit,
En Hymen schenkt met volle schaelen
  Den wyn voor bruidegem en bruit,
Om hun genooden bly t'onthaelen.
  Het is een dagh van vrolykheit,
In 't allerbloeienste der lente.
  Het voorjaer, nu de winter scheit,
Brengt als een jaerelyksche rente
  Zyn bloemen, ryk van verwen, voort.
NATHANAEL begint te blaecken,

Als hy de liefste noemen hoort,
En ziet de roozen op de kaeken
Zoo eerbaer bloozen, nu zy ziet
Het bruitsbed reede om haer t'ontfangen,
En hoort den galm van 't bruiloftsliet,
En snaeren fluiten en gezangen
Haer noodigen ten stede daer
De speelgenooten haer geleiden,
En zy van deze bruiloftsschaer
Al t'ongewoon zal moeten scheiden.
Wat raet? al stortze traen op traen,
De tyt, helaes is ruim verstreeken,
De moeder eerst haer voorgegaen.
De bruigom zalze een hart inspreeken.
Myn liefste, zeght hy, schrik noch schroom:
Gy zult u morgen niet beklaegen,
Maer vrolyk schieten uit den droom:
Dus leer u kruis geduldigh draegen.
Gewaerdigh my uw trouwe min:
De trou brengt winste en zegen in.

TER BRUILOFTE
VAN DEN E. BRUIDEGOM, PETER DE WOLF, EN ZYNE E. BRUIT, CLEMENTIA VAN DER VECHT.

HIS UNUS AMOR.

I.

TOen Natuur zich quam vermeiden
Door een' zegenrijken hof,

Zy

Zy CLEMENTIA zagh weiden
Met gezang in 's hemels lof,
Onder ſchaduwe van bladen,
Daer een lucht door heene blaeſt,
Die de kruiden en de zaeden
Met haer' laeuwen adem aeſt.

II.

Op het onvoorziens gemoeten
Van der dingen voeſterin,
Neegh de maeght aen haere voeten,
Daerze ſtant hiel, bly van zin,
Met een' hooren, rijk van vruchten,
Terwe, olijf, en druif, en ooft,
Van de zonne, in zomerluchten,
Overſtraelt, en gaer geſtooft.

III.

Jongkvrou, ſprak Natuur ten leſte,
Waerom leeftge alleen voor u,
En geen' jongeling ten beſte?
d'Allerwijſte was niet ſchuw
Met een gade zich te paeren,
En te bezigen den tijt,
In de lente van de jaeren,
Eer 't gewenſcht ſaizoen verſlijt.

IV.

Wiltge naer de leſſen hooren
Van de Wijsheit, volgh de reên.
Gy zijt voor u zelf gebooren
Slechts ten deele, en niet alleen,
Maer een' ander ook ten goede.
Alle vrekheit is gebrek,

In het oordeel van den vroede,
  Schuw van ergernis en vlek.

V.

Leer u zélve mededeelen.
  Stut het menſchdom, en den ſtaet,
Men wort rijk door aen te teelen
  Zijns gelijken. Telgh en zaet,
Groeizame en gezielden minnen.
  Hoor hoe vrolijk zingt het woudt,
Daer gevogelt, heet op 't winnen,
  Trekkebekt, en neſten bout.

VI.

Elk bedankt de gloênde roozen,
  Na genot van kleur en geur.
Zie daer aen een ente blozen,
  Een paer appels, root van kleur,
Als uw mont, en roode kaeken.
  Wort niet eens van ſchaemte root.
Zie hoe d'ente door dat blaeken
  Uwe hant tot plukken noodt.

VII.

Woudtge liever dat een minner
  U deze offerde, als een gaef,
Krans hem eerſt ten overwinner,
  Met een' lauwerkrans, heel braef
Van uwe eige hant gevlochten.
  Welkoom hem met eenen zoen,
En verlicht den aengevochten,
  Om de vrientſchap aen te voên.

VIII. Pe-

VIII.

PETER, achter eene haege
Neêrgedoken, hoorde 't aen,
Quam gesprongen uit de laege,
Om zijn snoeplust te verzaên.
Liefste, sprak hy, kuntge lyen
Dat ik u het kussen vergh,
Daer Natuur voor my komt vryen,
Gunme een' kus, en denk geen ergh.

IX.

Zy bestorf, in 't eerst bezweeken,
Als een roos haer verf verschiet,
Doch verhoorde in 't endt zijn smeeken.
d'Eene ontfangt 't geen d'ander biet.
Kus om weêrkus, zonder veinzen,
Lust om lust, en vreught om vreught.
Dieper gingen hun gepeinzen.
't Eerste groen het hart verheught.

X.

Toen de minnaer triomfeerde
Moght men hooren hoe de hof,
Vol gevogelt, quinkeleerde,
Op dees rijke bruiloftsstof.
Al wat groeide wou zich quijten.
Vrou Natuur borst vrolijk uit,
Spreide eerbiedigh bloemtapijten
Voor de voeten van de Bruit:

XI.

En de Bruigom speelde op 't fluitje,
Dat het door den boomgaert klonk:

Bruiloftsgasten, ziet mijn Bruitje
My bestraelen met een' lonk.
Ziet hoe deze GOEDERTIËREN
Eenen WOLF temt en zijn' aert.
Helpt den Huwlijxingang vieren.
Dit 's een blijde bruiloft waert.

XII.

Leeft gelukkigh, trougenooten.
Toont uwe afkomste aen de maen,
Eer haer horens staen gesloten
Negenwerf na 'et ondergaen,
Toontze een dochter, of een zoontje,
Groejende van 't sap der VECHT,
Kust het dan voor mont en koontje.
Dat 's de kroon der wettige echt.

SUIKERLIET.

Courante la bare.

I.

HEt lust den Feestgenooten bly
De zoetigheit, van elk gewenscht, te prijzen,
Te loven dat al d'aders rijzen,
Verslingert op het puik van lekkerny.
Het godendom en menschdom haekt
Naer lieflijkheit, met matigheit gesmaekt,
En, als een daeu, gestort op lekkre tongen.
Wie 't zoet vergaert,
Door lust gedrongen,
Is veel zegens waert.

II. De

II.

De tafelschenker van Jupijn
Schaft Nectar op den disch van 't hooft der goden,
Ter feest verzaemt door zijn geboden,
Daerze al verheught en godlijk vrolijk zijn.
De nectarschael gaet rustigh om.
De vreught groeit aen in 't juichend godendom.
Dees hemeldrank van goden en godinnen,
Verheught den geest,
En hart en zinnen,
Op het hemelsch feest.

III.

Zoo gaet het naer den hemelstijl:
En hier beneên, in 't wentelen der jaeren,
Ontziet men niet met lust te vaeren
Ter weerelt uit naer suikerzoet Bresyl.
Daer yvert elk om suikerriet
Te snijden, in het wildemans gebiet,
Te maelen, en te zieden, en te scheepen,
En naer ons wijk
Door zee te sleepen
Uit het suikerrijk.

IV.

Men voert den honighkorf in 't velt,
Daer boekweit bloeit, om honighraet te winnen.
De Byëman hanght al zijn zinnen
Aen 't honighwerk, dat hem met zoet vergelt.
De wakkre honigby, getroost
Ten arbeit, zweet om in den honighoogst
Het lieflijk sap uit bloem en tym te trekken
Met zijn gebroet.

Dat

Dat honighlekken
Al het zuur verzoet.

V.

Wie twijfelt of het zoet behaeght,
Stel dit geschil aen 't oordeel der getrouden,
Die zegenrijk dien wijnbergh bouden,
Belust op sap, dat rou van 't harte vaeght.
De hoop op 't zoet bekoort de jeught.
De nasmaek van de bruiloft jaeren heught.
Kandijs in wijn, wie kan dien drank versmaeden?
Zet aen den mont.
Drinkt onbeladen.
Drinkt het hart gezont.

VI.

Wy loven d'allerzoetste wet.
Ay kreukt het hooft niet belghziek met een rimpel.
Wy zingen slecht en recht en simpel,
Eenvoudigh heen, doch niet te naeu gezet.
Men looft de vrucht, die 't leven voedt,
Een appel, of een vijgh. Ay smaekt en boet
Uw lust. Zy wort van hooger hant geschonken.
Zy brenght geluk.
Wat baet het pronken!
Toef niet lang, maer pluk.

VII.

De paepegaey, die scherrep let
Op zingen, en de bruiloftsgalmen hoorde,
Riep, toen 't banket zijn hart bedoorde:
Ay deelt meme van 't lekkre bruitsbanket,
Op dat ik vrolijk bruiloft hou.
'k Zal 't bruiloftsliet dus zingen in mijn kou,

Zoo

Zoo dra de zon haer licht begint te geven:
O jonge vrou,
Lang moetge leven.
Hebtge nu berouw?
MDCLXV.

TER BRUILOFTE
VAN DEN E. BRUIDEGOM
GYSBREGHT VAN ZUSTEREN,
EN ZYNE E. BRUIT
HELENE DONKERS.

DE Minnegodt, nu Mars niet langer by den Dommel
Op klinkende trompet te paerde draeft in 't velt,
Sticht bruiloften, en roert alom de bruiloftstrommel,
Waer by het menſchdom groeit, dat in den oorlogh ſmelt.
De ſchoonheit bezight hy tot zijn geweer en wapen,
En legert zich in 't oogh der Jofferen al ſtil,
Van waer zijn boogh beſchiet wat voor hem is geſchapen,
En treft het koelſte hart ook tegens zijnen wil.
Men zagh voorheene Europe en Aſie te zamen
In 't harrenas gekant om 't ſchaeken van Heleen,
Daer zoo veel dapperen en helden ommequamen,
En om den roozekrans een ry van jaeren ſtreên:
Een zediger HELENE is wederom gebooren
Voor haere wederga, doch niemant tot verdriet.
Zy trouwt ter goeder tijt den helt, haer toebeſchooren,
Die haer het minnepant uit zuivre liefde biet.
De Bruiloftsgodt, nu 't loof in ſneeuwjaght leght gedoocken,
Bekranſt zijn hooft met veil, en treet de Schoone voor,

Daer 't heiligh bedde ſtaet voor 't minnend paer ontlooken,
De Bruit hem langkzaem volght op 't ongewoone ſpoor.
By poozen ſchijntze uit angſt en bloodigheit te deinzen,
Te momplen binnen 's monts: wat gaet my leider aen?
De ſpeelgenooten zien de ſtrijt van haer gepeinzen,
De traenen op de wang, en zuchten al belaen.
Godt Hijmen keert zich om, en ziet de kaecken bloozen,
Van ſchaemte, en hoe de maeght uit vreeze dootſch beſterft,
Hoe bloode ſchaemte en vrees de lelien en roozen
In 't zedigh aenſchijn mengt, dat verft en dan misverft.
Ay, zeght hy, ſchoone Bruit, ſchep moet, en wilt niet ſchromen
Te volgen op mijn ſpoor: wy gaen naer 't paradijs,
Daer is uw vader en uw moeder uitgekoomen.
Dit 's lantsgebruik: men zingt dit liet op d'oude wijs.
De Bruigom GYSBREGHT zal uw trooſten, als uw hoeder.
Hoe is uw geeſt zoo ſchuw? ay vrees geen ongeval:
Dus wort een maeght een vrouw, van vrouwe een blijde moe-
Laet zien hoe 't bruiloftskleet uw morgen paſſen zal. (der.

TER BRUILOFTE

VAN

JAKOB LEEU,

EN JONGKVROUWE

CHRISTINE DE FLINES.

Illum turbat amor, figitque in virgine vultus.

DE Liefde daele nu, genegen
Dees feeſt te voên, met vollen zegen

En

En daeu van luchtfioolen, om
Gelieven binnen 't heilighdom
Des huwelijx, bestuwt van reien,
Op 't licht der bruiloftstorts te leien,
Daer 't endtlijk op een scheiden gaet,
En overgangk van staet in staet.
De maegdekunne is flaeu en teder.
CHRISTINE slaet haer oogen neder,
Terwijl de schaemte 't aenschijn verft
Met schaemroot, en de roos besterft
Op bey de kaeken, al de leden,
Van schaemte en bloode vrees bestreden,
Angstvalligh siddren, 't hart bezwijkt,
En zy een marmerbeelt gelijkt,
Of een benevelde Avontstarre.
Is 't vreemt? wat anders is 't van verre,
Wat anders, onder d'oogen van
Den bruidegom, in echtgespan
Te treên, den overgangk te waegen:
Van oudren, vader, moeder, maegen,
Te scheiden. Och geen myrtetak
Kan scheiden, zonder zucht en krak,
Van zijnen stamme, in 's levens lente,
Hoe lastigh valt eene ongewente!
En och, verschoon dees flaeuwe bruit.
Waerom? zy valt den LEEU ten buit.
Die naem alleen baert schrik in d'ooren.
Maer zijt getroost, ô uitgekoren,
Ter goeder uure dus gepaert.
De liefde kan den leeuwenaert
Herscheppen. Vraegh het d'oude tyen.
Men zag den leeu een jongkvrou vryen,

Aenlonken, ſtreelen, mont en wang
Eerbiedigh kuſſen, door bedwang
Van Liefde. Zet dan hart en zinnen
Geruſt: dees Leeu zal leeuwen winnen,
By beurten een leeuwin en leeu,
Een wondertcelte van onze eeu.
Verlies van vader en van moeder
Verwintge door dien trouwen hoeder,
Uw' toeverlaet, en hartetrooſt.
Gy zult, wanneer de zon in 't ooſt
U zegent uit haer' gouden wagen,
Den eerſten nacht u niet beklaegen.
Zoo gaen uw heele ſchaeren voor.
Ay volghze op 't weeligh bruiloftsſpoor.
MDCLXVI.

TER BRUILOFTE

VAN DEN WELEDELEN HEERE

FRANCISCUS VAN IMSTENRAEDT,

EN DE BRAVE JOFFER

SOFIA KATHARINA WICHEMS.

FIDELIS ET CONSTANS.

I. ZANG.

NU met blijde bruiloftsrijmen
't Vrolijk feeſt van Imstenraedt,
En Kathryne, op 't ſpoor van Hijmen
Ingewijt. Elk volgh' de maet

Van

Van violen en gezangen,
  Daer de moeder van de min
Twee gelieven zal ontfangen.
  Laet der Goden koningin,
Hooftbewintsvrou van de trouwe,
  Meê verschijnen op het feest;
Ook den Wijngodt, schuw van rouwe,
  En verheuger van den geest.
Ceres zy hier me gebeden,
  Met de rijpe korenaer.
Wat de stammen bouwt en steden
  Geef't geleide aen 't jonge paer,
Dat het menschdom helpt vermeeren.
Laet dit feest geen vreught ontbeeren.

I. TEGENZANG.

  Neen, ay zet eene andre wijs
Op dit feest voor feestgenooden,
  Gode alleen ten love en prijs,
Niet ten roem van blinde goden.
  Heeft Maternus, afgezant
Van Godts eerste Stedehouder,
  Hier het Christendom geplant,
En gestut met hals en schouder:
  Dempte hy het godendom,
Hesus, en Teutaets altaeren,
  Wout en gruwelen alom,
Over zestienhondert jaeren:
  En zat Hymen doot en stom:
Zwegen 's afgronts huwlijxtroepen:
  Waer toe Venus wederom,
June, en Bacchus uitgeroepen?

Neen, men hoore eene andre wijs,
Gode en zijnen Zoon ten prijs.

I. TOEZANG.

Billijk dat Godts heldre klaerheit
'S Afgronts duisternis beschaem'.
Logen strijke voor de waerheit,
Die de daet eischt, en den naem.
Laet dit feest met Godt beginnen,
Die den huwelijken staet
Innewijde, om aen te winnen
Een godtvruchtigh heiligh zaet,
Kinders, die den Schepper loven,
'S Levens oirsprong, en de bron,
Daer het leven uit begon.
Zoo sta d'eer des Hooghsten boven,
Aller vroomen hoop en lot.
Zoo begint men d'echt met Godt.

II. ZANG.

Nu den opperften behoeder
JESUS hier ter feest genoot,
En die zuivre Maeght, Godts moeder,
Hem getrou tot in den doot.
Eer men feestwijn zoude ontbeeren,
Op dit Christensch bruitsbanket,
Most de Rijn in wijn verkeeren,
Door een moederlijk gebedt.
Dit's de rechte bruitsgeleier.
Bruiloftsgasten, zijt verheught,
Kroont den Rijnschen berkemeier
Vry met schuim, en spaer geen vreught,

Om

Om den Opperſten te danken,
 Die uit een verworpen hout,
Voortbrengt zulk een puik van ranken,
 En den Wijnberg eert en bouwt.
JESUS ſchenkt hier nektarſtroomen.
Nektar en ambroos zijn droomen.

II. TEGENZANG.

 Ziet den bruiloftszegenaer
Door den wijnſtok min verwekken,
 In 't van Godt gezegent paer.
Ziet die duiven trekkebekken.
 Bruiloftsgaſten ziet niet om:
Want gy moght de Bruit beſchaemen,
 Nu zy met den Bruidegom
Kennis houdt en leert verzaemen.
 Vrientſchap brengt veel vrientſchap in,
Lange moet hun vrientſchap duuren.
 Liefde en min baert wedermin.
's Bruigoms liefde telt nu uuren:
 Midlerwijl melt ſchaemte en ſchrik,
Onder 't bloozen en beſterven,
 Beurt om beurt, alle oogenblik,
Door de roode en bleeke verven
 Van de Bruit, een eer van 't feeſt,
 Waer het bloode hart voor vreeſt.

SLOTZANG.

Allerſchoonſte Bruit SOFYE,
 Vrees niet, op uw moeders ſpoor,
Aen FRANCISCUS groene zye,
 Op te treên in 't bruiloftskoor.

Denk

Denk niet dat gy kunt verdoolen
Op een baen, van elk betreên.
Bou uw ſchoone rijxſtadt Kolen.
Zoo verduurtze ſtael en ſteen,
In haer dochteren en zoonen,
Het gezegende echtciraet,
Dat zoo ſchoon en heerlijk ſtaet
Als haer goude wapenkroonen.
Bou het Adelijk geſlacht.
Blink, gelijk een ſtar by nacht.

TER BRUILOFTE

VAN DEN E. BRUIDEGOM,

MICHIEL LE BLON,

EN DE E. BRUIT

WILLEMYNE ELISABETH HELLERUS.

CONCORDES.

DE Liefde, een trek om aen te winnen,
Brogt endelijk de vijf paer zinnen,
Gelijk tien ſnaeren, overeen,
En op dees minzaeme eendraght treên
MCHIEL en WILLEMYNE t'zaemen
In echtgeſpan. Hier op verzaemen
De feeſtgenooten, bly van geeſt.
De liefde balſſemt en geneeſt
Van wederzy de hartquetſuuren
En ſmarten van twee nagebuuren.
De minne baert hier wedermin.
De kennis brengt meer vrientſchap in
Dan oit voorheene door het paeren
Van twee in 't bloejenſte der jaeren.

De Bruidegom belonkt de Bruit.
Verstant en vrientschap straelen uit
De diamanten van haere oogen,
Daer spant de minnegodt zijn boogen.
Wat wysheit heeft dien vondt bedacht,
En allen levenden een kracht
Eerst ingeplant, die eensgezinden
Zoo vast en eeuwigh kan verbinden!
Zoo wort de leli van 't kompas
Getrokken naer de noorder as.
De leli zoekt, en trekt veel ronden,
Tot dat haer rustplaets wort gevonden.
De hulk der wijde werrelt zeilt
Op dezen afgront, noit gepeilt
Van kloek vernuft, en geen gevaeren
Verhinderen het lief vergaeren.
Zoo bloeien stammen onverdort.
Le Blon, de groote Grootvaêr, wort
In zijn genan en Neef herschapen.
Indien de geesten, en die slapen
In hunne ruststede ongesteurt,
Gevoelen wat ter werrelt beurt,
Zoo kan hy, die voorheen Christyne
Diende als Gezant, om Willemyne
En zijnen Neef, die vrolijk paert,
En 's Grootvaêrs naem en spoor bewaert,
Niet laten hen, als onverscheiden,
Met vollen zegen heen te leiden
Naer 't weelig Bruiloftsbed, dat vroegh
Le Blonnen en Helleer vernoegh'.

MDCLXXI. den 10 van Sprokkelmaent

TER BRUILOFT DER E. GETROUDEN

SYBRANT DE FLINES,

EN

AGNES BLOK.

WAt teelt onderlinge min?
Twee gelyken, eens van zin,
In al wat men geestigh rekent.
Beide in kloek vernuft uitsteekend.
d'Een schept zomwijl lust op 't lant,
Daer zy bloemen zaeit en plant,
Of de Bloemgodin helpt vieren,
En het loofwerk op papieren,
Uitgesneden met de schaer,
Offert op het huisaltaer:
d'Ander heeft zijn wit getroffen,
Als hy net in zijde stoffen
Loof en schoone bloemen weeft,
Schooner dan de lente ons geeft.
Wat kan zulk een huwlijk baeren,
Daer die beide in echt vergaeren,
Met een rijp en wijs beleit,
Anders dan genoegzaemheit?
FLINES, die door stadig minnen
't Onvermurwde hart kost winnen
Van uwe AGNES, out en jongk
Drinkt met eenen blijden dronk
U geluk toe. Godt wil geven
Dat gy beide in vreugt moogt leven.

Getrout den 9 van Herfstmaent, MDCLXXIV.

TER ZELVER BRUILOFT.

TEr bruiloft van het zuiver LAM,
't Welk uit den ſchoot des Vaders quam,
En om de menſchen heeft geleden,
Wort elk genoodigt en gebeden.
De Bruigom komt: houdt u gereet.
Trekt aen het witte bruiloftskleet.
Hy zalze, die zyn komſt verbeiden,
Verheugt op 't hooge feeſt geleiden.
Wat openbaert zich hier een dagh,
Die 't oor noit hoorde, 't oog noit zagh!
Noit kon een ſterflijk hart bevroeden
Den overvloet van zoo veel goeden.
Hier bloeit een eeuwigh Paradijs.
Verborgen Manna ſtrekt hier ſpijs.
Hier klinken harpen en cimbaelen
Op zang van hemelſche kooraelen.
Gelieven, wien dit huwlijxlot
Beſchooren wert alleen van Godt,
Wy wenſchen, dat hy u wil geven
De volle vreugt in 't ander leven.

DE BRUILOFT
VAN DEN TEEMS EN AEMSTEL T'AMSTERDAM.

Aen haere Hoogheden

MARIA en WILLEM, PRINCEN VAN ORANJE, &c.

Quæ ſurgere regna
Conjugio tali!

ZOu men geene bruiloft houwen,
Nu de godtheên van de zee,

Teems en Aemſtel, t'zamen trouwen,
Lieflijk paeren, en dees twee
t'Zamenſmilten, rijk van zegen,
Die van boven nederdout,
Neêrdaelt in een' gouden regen.
Beî de hooftſteên gaen in gout
Zich te prijk voor ieder zetten,
Daer de Moeder en de Zoon,
Op den klank der zeetrompetten,
Bataviers en Britten noôn,
En de princeberckemeier
Omgaet op het ſtaergeluck.
Triton is de dansbeleier.
Nu zal geen tyrannigh juk,
Geene zeeplaegh hun braveeren
Op den grooten oceaen.
Rijke vlooten gaen en keeren,
Met al 's aerdtrijkx oogſt gelaên,
d'Onderzaten milt verrijken.
Teemsſtadt, 's Konings ouden troon,
Aemſtelsſtadt, de wijk der wijken,
Houden eenen trant en toon,
Zingen hant aen hant te gader,
Hoe de zeevaert bloeit en waſt.
Noit heeft bontgenootſchap nader
Twee op eene leeſt gepaſt.
Alle ſtroomgoôn en godinnen
Groeten hen op 't vrolijk feeſt,
Offren, om hun hart te winnen,
Al het edelſt dat elk leeſt:
Arnus, Betis, Taegh, en Seine,
Belt, en Wyſſel, Elve, en Rijn,

Meer

Meer en minder, groot en kleine.
  Niemant wil de leste zijn.
By 't geluck wort gunst gewonnen.
  Wat de joffers in den vliet
Oit borduurden, vlochten, sponnen,
  Wijden zy aen 't zeegebiet
Der getrouden tot een gifte,
  Root korael, en halskarkant,
Gout en zilver: wat elk zifte,
  Parlemoerschulp onder 't zant,
Parlen in het wier gevonden,
  Moschtapijten, onder 't schuim
Schoon gebloemt op watergronden,
  Beeldewerk van vogelpluim
Geschakeert, en waterverven,
  Onbeschroomt voor zon en lucht;
Vischbeenkokers, menighwerven
  Omgekrult, met loof en vrucht
Overkleet, noch twee scheepskroonen,
  Aen den Aemstelstroom, en Teems
Toegewijt, en voor hun troonen
  Schoon gevlochten en uitheemsch:
Noch twee scepters, en juweelen.
  Tweedraght ziet dit aen met smert,
Nu zy d'eendraght niet kan deelen.
  Dat's een dootsteek in haer hart.
Konze nu het twistzaet zaeien,
  Eenen appel, root van gout,
Om den wapenoogst te maeien,
  Daer Homeer zijn' zang op bouwt;
Konze Europe en Asiaenen
  Weder schenden tegens een,

Zy ontzagh noch bloet noch traenen,
Acht te kermen, noch gebeên,
Die, met 's afgronts geest bezeten,
Zwanger van veel ongevals,
Gansch Europe een staele keten
Docht te slingren om den hals:
Maer dit roken d'Engelanders,
En de Bataviers, die trou
Nu met onderlinge standers
Gaen gepaert, als man en vrou,
Om de waterstraet te vaegen
Van het ongebonden schuim,
Dat ter helle uit elk quam plaegen.
Tijt is 't dat de zeeplaegh ruim',
En zich weder ga versteeken
In het onverlichte hol,
Met haer grijns en valsche streeken.
Hier staen liefde en eendraght vol.
Amsterdam omhelst nu Londen,
Beide aen een door trou verbonden.

MDCLX.

HUWELYKSZANG,

TUSSCHEN GODT EN DE GELOOVIGE ZIELE.

Op den toon: Van den 100 Psalm.

ZOo lang de ziel, noch onverleit,
Heeft d'afgewassche zuiverheit,
Gelijktze recht een jonge Maeght,
Die cierlijk witte kleedren draeght;
Een Maeght, die eerbaer ongetrouwt,
De kuischeit voor haer kleinoot houdt
En die de bloem haers jeughts gewis,
Wil gunnen dien die 't weerdigh is.

Twee

Twee Minnaers ſpelen in haer' zin.
D'een draeght haer Liefde, d'ander Min.
D'een biet zijn trouw op deugt en eer,
En d'ander dat hy haer ſchoffeer'.
Wat ongelijker Vrijers toch!
Godt en de Werelt vol bedrogh.
De Ziele ſlaetze beide gaê,
En eintlijk gaet by 't Vleeſch te raê.
Het vleeſch, wien 't zienelijk behaegt,
Te weegh brengt dat d'onnooſle Maegt
Den Hemel zijn verzoek afſlaet,
En met de Weerelt boelen gaet.
De Weerelt, die op 't tijdlijk zaeit,
De bloem haers friſſchen maegdoms maeit.
Den zomer, die zoo lieflijk blooſt,
Volght flucx een ſtrengen zu: en ooghſt.
Het maegdlijk bloet leght nu geſchent,
En is een gaſthuis vol ellend,
Want als de ſnoepluſt is voorby
Zoo wort de Boel haer weêrparty.
Dootwonden hy zijn Bywijf ſlaet,
Berooft haer 't ſpierwit feeſtgewaet,
Scheit van haer, laetze naekt, en bloot
Verworpen liggen voor half doot.
Zy klaegt, zy zucht, zy ſteent, zy kermt,
Tot dat de hemel haers ontfermt:
En ofze ſchoon dees ſtraf verdient,
Zoo blijft hy noch de zelve vrient.
Ten beſte van d'aenſtaende Bruit
Schikt hy een' Rey van Maegden uit,
Die 't arme Schepſel op een Kruis
Gaen dragen in 't Behouden Huis.

Met

Met Wijn, en Oli hy beleeft
Al haer gezontheit weder geeft.
Zijn hertwond strekt haer een fontein,
Waer in hy haer laet wasschen rein.
Hy trektze purpre kleeders aen,
En laetze voor zijn aenzicht staen,
En spreekt: boetvaerdige Vriendin,
Ik geef u Hert, en Ziel, en zin.
Hy steektze een' Trouwring aen haer hant
Tot een onfeilbaer onderpant,
Tot teken van onfeilbre Trouw,
En neemtze tot zijn echte Vrouw.
De Bruit bezwijmt en is als stom,
Om dat zoo rijk een Bruidegom
Bekleet haer armoede, en haer leit,
En spreekt, vervult met dankbaerheit:
Wie ben ik? Of van wat geslacht,
Dat gy noch op mijn snootheit acht?
Ziet zoo veel edeler voorby,
En voeght my aen uw rechte zy?
Noch tijts noch oudheits ongeval
't Geheugnis my ontvreemden zal
Van 't rijke en onwaerdeerbaer goet,
Daer gy d'Onzaelge mede ontmoet.
Verwaerdigh slechts my, assche en stof,
Dat ik verkondige uwen lof,
Dat steeds mijn mont uw weldaet wek',
En een Trompet uws roems verstrek'.
De Ziel met Godt van hemelrijk
Aldus verknocht in 't huwelijk
Wort zwanger, en naer 's Bruigoms beelt
Veel Deughden hem tot kinders teelt.

Einde des Eersten Deels.

BLADTWYZER

VAN 'T EERSTE DEEL.

ZEGEZANGEN.

GROOTE LOFDICHTEN.

KLINKDICHTEN.

LIERDICHTEN.

I BOEK.

Aen

LIERDICHTEN.

II BOEK.

LIERDICHTEN.

III BOEK.

AFBEELDINGEN.

Op

BRUILOFT DICHTEN.

Brui-

EYNDE.